रजतजयन्ती-विशेषाङ्कः

ISSN-2320-3501

निरयणञ्च दृक्सिद्धं चित्रापक्षीयमुत्तमम् । जगन्नाथाख्यपञ्चाङ्गं सर्वार्थसिद्धिदायकम् ।।

श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्गम्

राजा - मंगलः
विक्रमाब्दः - २०८१
खीष्टाब्दः - २०२४-२५

वर्षलग्नम्

१० ८
मं.श. ११ ९ ७
१२ सू.चं.शु.रा. ६ के.
१ गु.बु. ३ ५
२ ४

मन्त्री - शनिः
शकाब्दः - १९४६
गतकल्यब्द - ५१२५

जगल्लग्नम्

९ ७
१० ८ के.६
मं.श. ११ ५
१२ सू.बु.शु.रा. २ ४
गु. १ चं. ३

नीलाचलनिवासाय नित्याय परमात्मने। बलभद्रसुभद्राभ्यां जगन्नथाय ते नमः।।

पञ्चाङ्गकर्ता प्रधानसम्पादकश्च- प्रो.मदनमोहनपाठकः (लब्धस्वर्णपदकः)
निदेशकः(Director) - ज्योतिर्विज्ञान-अनुसन्धान-केन्द्रम्, वेदानन्दाश्रमः, खरगापुर, गोमतीनगर, लखनऊ-२२६०१० (उ.प्र.)
फलित-सिद्धान्तज्योतिषाचार्यः, विद्यावारिधिः (पी-एच. डी), शिक्षाशास्त्री (बी.एड.)
वरिष्ठाचार्यः (Senior Professor) ज्योतिषविभागे
सहसम्पादकौ - श्रीवेदप्रकाशपाठकः (फलित-सिद्धान्तज्योतिषाचार्यः, Research Scholar) डॉ. आनन्दप्रकाशपाठकः सहायकाचार्यः (अ.) सिद्धान्तज्योतिषाचार्यः, विद्यावारिधिः
केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य लखनऊ-परिसरः, विशालखण्डः-४, गोमतीनगरम् लखनऊ-२२६०१० (उ. प्र.)

वर्षम् - २५

www.vedanandashram.in

सहयोगराशिः - १०१/-

ISSN-2320-3501

श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्गस्य लोकार्पण-समारोह:

पञ्चाङ्गस्य लोकार्पणं कुर्वन्त:
पुरीस्थ-गोवर्धनपीठाधीश्वरा अनन्तश्रीविभूषित-
जगद्गुरुशङ्कराचार्यश्रीनिश्चलानन्दस्वामीवर्य्या:

महाशिवरात्रि:
सम्वत्- २०५६

पञ्चाङ्गस्य लोकार्पणं कुर्वन्त:
मानवसंसाधनविकासमन्त्रालयद्वारासञ्चालितस्य
नवदेहलीस्थितस्य
राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानस्य निदेशका:
श्रीमन्त: प्रो. वेम्पटिकुटुम्बशास्त्रिमहोदया:

१८ जनवरी २००१
सम्वत्- २०५७

॥ श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्गम् ॥ ISSN-2320-3501

आद्यसंरक्षको दिग्दर्शकश्च-**स्व. पं कल्याणदत्तशर्मा,** (राष्ट्रपति-सम्मानितः)
भू.पू.अध्यक्षः(जन्तर-मन्तर) वेधशाला, जयपुर (राजस्थान)
सम्मानित-प्राध्यापकः श्री ला.ब.शा.रा.सं.विद्यापीठम्, नई दिल्ली-१६
सत्प्रेरकाः- **डॉ हरिहरझा,** (राष्ट्रपति-सम्मानितः)
भू.पू.प्राचार्यः, श्रीसदाशिवकेन्द्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्, पुरी- १
स्व. प्रो.शुकदेवचतुर्वेदी,(राष्ट्रपति-सम्मानितः)
श्रीलालबहादुरशास्त्री, राष्ट्रियसंस्कृतविद्यापीठम्, नई दिल्ली-१६
प्रो.ओंकारनाथचतुर्वेदी,भू.पू.ज्यौतिषविभागाध्यक्षः
श्रीलालबहादुरशास्त्री, राष्ट्रियसंस्कृतविद्यापीठम्, नई दिल्ली-१६
स्व. पं रामदेवझाः,भू.पू.आचार्यः ज्यौतिषविभागे
श्रीलालबहादुरशास्त्री, राष्ट्रियसंस्कृतविद्यापीठम्, नई दिल्ली-१६
प्रो.रामचन्द्रझाः, भू.पू.आचार्यः ज्यौतिषविभागे
का.सिं.संस्कृतविश्वविद्यालयः दरभङ्गा, बिहार- ८४६००८
प्रो.शिवाकान्तझाः, भू.पू. आचार्यः ज्यौतिषविभागे
का.सिं.संस्कृतविश्वविद्यालयः, दरभङ्गा, बिहार- ८४६००८
प्रो. सर्वनारायणझाः, कुलपतिचरः, का.सिं.सं.वि.वि.दरभङ्गा, बिहार-८४६००८
वर्तमाननिदेशकः,केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः, लखनऊपरिसरः
स्व.पं. बैद्यनाथपाठकः,पञ्चाङ्गकर्त्तुः पूज्यपिता, संस्थापकः-वेदानन्दाश्रमः
ग्राम-पटपरिया, पो.-रूपडीह-८४५४०१, मोतिहारी, पूर्वीचम्पारण, बिहार

पञ्चाङ्गकर्त्तारः -
प्रो. मदनमोहनपाठकः वरिष्ठाचार्यः, ज्योतिषविभागः
केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः, लखनऊ-परिसरः, लखनऊ-२२६०१०, उ.प्र.
www.**vedanandashram.in** email:- **profmmpathak@gmail.com**
सहायकसम्पादकाः-
डॉ.दीनदयालत्रिपाठी, डॉ.शैलेशकुमारतिवारी, डॉ.ज्योतिप्रसाददाशः, डॉ.पुरुषोत्तमकुमारः, डॉ.बालकिशोरतिवारी, डॉ.विकासआङ्गिरसः, डॉ.गिरिराजः, श्रीवेदप्रकाशपाठकः, डॉ.आनन्दप्रकाशपाठकः, सुश्रीविभा, श्रीप्रिंसकुमारपाण्डेयः, श्रीअभिनवकुमारद्विवेदी

।। ॐश्रीजगन्नाथाय नमः ।।

प्रथम-प्रस्तावना

वेदा हि यज्ञार्थमभिप्रवृत्ताः कालानुपूर्वा विहिताश्च यज्ञाः।
यस्मादिदं कालविधानशास्त्रं यो ज्योतिषं वेद स वेद यज्ञान् ।।

वैदिक-लौकिक-धर्मशास्त्रीयकृत्यानां सम्पादनार्थं तत्सम्बन्धिशुभा-शुभफलादेशार्थं तस्य कालनिर्धारणार्थञ्च ज्योतिषशास्त्रं प्रवर्तते। यतो हि शास्त्रस्यास्य कालविधायकत्व-मभिहितमस्ति। कालः सृजति भूतानि कालः संहरते प्रजाः इति वचनेन कालज्ञानं नितरामपेक्षते। सूर्यादयो ग्रहाः अश्विनी-प्रभृतिनक्षत्राणि कालविधानस्य मूलाधारत्वेनाख्यातानि सन्ति। तेषां गतिं स्थितिञ्च ज्ञानार्थं ज्योतिर्विदः निर्माय पञ्चाङ्गं लोकानुपकुर्वन्ति। पञ्चाङ्गे ग्रहस्थितिवशादेव तिथि-वार-नक्षत्र-योग-करणानि विभिन्नव्रतोपवासमुहूर्त्तानि च मुख्यतया प्रतिपादितानि भवन्ति। पञ्चाङ्गनिर्माण-परम्परायामनेकेषु क्षेत्रेषु अनेकानि पञ्चाङ्गानि निर्मितानि भवन्ति। तेषु दृक्सिद्धपञ्चाङ्गस्य समादरो भवति । यथोक्तम्-

यात्राविवाहोत्सवजातकादौ खेटैः स्फुटैरेव फलस्फुटत्वम्।
स्यात्प्रोच्यते तेन नभश्चराणां स्फुटक्रिया दृग्गणितैक्यकृद्या ।। *-सिद्धान्तशिरोमणिः*

तत्तद्गतिवशान्नित्यं यथा दृक्तुल्यतां ग्रहाः ।
प्रयान्ति तत्प्रवक्ष्यामि स्फुटीकरणमादरात्।। *-सूर्यसिद्धान्तः*

तेभ्यः स्याद् ग्रहणादिदिक्सममियं प्रोक्ता मया सा तिथिः ।
ग्राह्या मङ्गलधर्मनिर्णयविधावेषा यतो दृक् समा ।।- *तिथिचिन्तामणिः*

अतः सम्प्रति दृक्सिद्ध-पञ्चाङ्गनिर्माण-पद्धतिषु श्रीवेंकटेशबापूशास्त्रि-केतकरमहोदयस्य पद्धतिः सर्वतोऽर्वाचीनः दृक्सिद्धश्चेति विचिन्त्य श्रीसदाशिवकेन्द्रीयसंस्कृतविद्यापीठस्य ज्यौतिषप्राध्यापकेन आयुष्मता डॉ.मदनमोहनपाठकेन स्वीयैः सहयोगिभिः महता श्रमेण दत्ताऽवधानेन च पञ्चाङ्गमिदं सम्पादितमिति समेषां धर्मानुरागि-सज्जनानां कृते सन्तोषावहो विषयः। जायतां पञ्चाङ्गमिदं जगन्मङ्गालायेति शम् ।

मकरसंक्रान्तिः 2000 — **डॉ. हरिहरझाः** (राष्ट्रपति-सम्मानितः)
दरभङ्गा — पूर्व-प्राचार्यः,
श्रीसदाशिवकेन्द्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्, पुरी-1

संरक्षकः- श्रीशिवाकान्तद्विवेदी (आई. ए. एस.) श्रीधुवकान्तठाकुर, (आई.पी.एस.) लखनऊ, श्रीतेजस्करपाण्डेयः (आई. ए. एस.)

विषयानुक्रमणिका

।। हरिः ॐ।।

विविधविषयानां-विषयानुक्रमणिका

पञ्चाङ्गप्राप्तिस्थानम् -

श्रीरामचन्द्रस्वामीसेवाश्रम, लोकनाथरोड, पुरी, उडिशा
डॉ.प्रभातकुमारमहापात्र, ज्यौतिषविभागाध्यक्ष, मो.- 09437232477
केन्द्रीय-संस्कृत-विश्वविद्यालय, एकलव्यपरिसर, अगरतला, त्रिपुरा 799210।
डॉ.जयप्रकाशचौधरी, ज्यौतिषव्याख्याता, मो.-09818426243।
श्रीसन्तनागपालसंस्कृतमहाविद्यालय, छत्तरपुर, नईदिल्ली-110030,
पं.नन्दकिशोरतिवारी, दूरभाषः- 098327-36827, बीरीडङ्गाल (भाटापारा),
पो. बराकर-713324, जिला-बर्दवान, पश्चिम-बङ्गाल ।
वेदानन्दाश्रम- न्यू वेलबनवा, टाउन थाना से पूर्व, मोतिहारी- 845401
वेदानन्दाश्रम-(शाखा)(नजदीक-महेश इण्टर कॉलेज) गीतापुरी, खरगापुर, गोमतीनगर, लखनऊ-226010 सम्पर्कसूत्र- 9455437066, 7007797813
www.vedanandashram.in e-mail- profmmpathak@gmail.com

विदुषां शुभसम्मतयः

Professor H. K. Satapathy
M.A.,LL.M,PH.D.sahitya-puran-Acharya
VICE-CHANCELLOR
Shri Jagannath Sanskrit Vishvavidyalaya
Srivihar, Puri (Orissa)

22663(Off)
22640(Res)
24568(Res)
Fax:(06752)25673 Off)
Date:20.10.2000

शुभाशंसनम्

वेदा हि यज्ञार्थमभिप्रवृताः कालानुपूर्वा विहिताश्च यज्ञाः।
तस्मादिदं कालविधानशास्त्रं यो ज्योतिषं वेत्ति स वेद यज्ञान्।।

अनया दृष्ट्या ज्योतिषशास्त्रस्य मानवजीवने महती आवश्यकता विद्यते । कालः सृजति भूतानि कालः संहरते प्रजाः इत्यनेन कालविधानशास्त्रस्य शास्त्रान्तरापेक्षया गौरवमनस्विकार्यं महत्वञ्चा-वर्णनीयमित्यपि वक्तुं शक्यते । मानवसमाजस्य भूयसे कल्याणाय विशिष्टसंस्कृतविदुषा पण्डित-डॉ.मदनमोहनपाठकमहोदयेन एकं प्रामाणिकं निर्भरयोग्यञ्च पञ्चाङ्गं भगवतः श्रीजगन्नाथस्य नाम्ना श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्गमिति प्रणीतम् । बहुविषयसम्वलितं दृकसिद्धं पञ्चाङ्गमेतत् मानवसमाजस्य बहुविधकल्याणं साधयतीत्यत्र नास्ति काऽपि विप्रतिपत्तिः पञ्चाङ्गमिदमस्माकं न केवलमुत्कलवासिनाम् अपितु समेषां भारतवासिनाञ्च महते कल्याणाय सम्पत्स्यते इति मम द्रढीयान् विश्वासः पञ्चाङ्गकर्त्तुः आचार्य डॉ.पाठकमहोदयस्य कृते शुभाभिनन्दनं विनिवेद्य श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्गस्य बहुलप्रसारं कामये ।

प्रो.हरेकृष्णशतपथी

श्रीअरुणकुमारउपाध्यायः,(I.P.S.) उडिशा संवर्ग
M.Sc. (Math) A.I.F.C.
मोब. -९४३७०३४१७२
B.9, C-B-9, Cantonment Road
Cuttack, (Orissa)

शुभाशंसनम्

सृष्टि-लोकरचना-देवतत्त्व-ग्रहगति-कालनिर्धारणादीनामेकमात्रं ज्ञानात्मकं साधनभूतं ज्यौतिषम्। सर्वाणि लोकव्यवहाराणि दिक्-देश-कालानुसारेण प्रचलन्ति। वेदाङ्गेषु लोचनरूपस्य ज्यौतिषशास्त्रस्य परम्परा उत्कलप्रदेशे म.म. चन्द्रशेखरसामन्तस्य सिद्धान्तदर्पणेन सुरक्षिता। तां दृक्सिद्ध-परम्परां संरक्षणाय शास्त्रस्यास्य प्रचार-प्रसाराय निरयणं दृक्सिद्धं चित्रापक्षीयमिदं श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्गं प्रवर्तितमस्ति। शास्त्रस्य अस्य प्रचाराय पञ्चाङ्गकर्त्तुः सर्वविधविकासाय च भगवन्तं जगन्नाथं प्रार्थये । इत्थं मदनमोहनपाठकशर्मणः कृतिरियं सुयशः फलमाप्नुयादिति शुभं कामयते ।

अरुणकुमारउपाध्यायः, सिद्धान्तदर्पणव्याख्याता

जगद्गुरुरामानन्दाचार्य
राजस्थानसंस्कृतविश्वविद्यालयः
ग्राम-मदाऊ, पोस्ट- भांकरोटा,
जयपुरम् - 302026 (राज.)
e-mail: kvrkus@yahoo.com
website: jrrsanskrituniversity.ac.in

प्रो. के. वी. रामकृष्णमाचार्यः
कुलपतिः
Prof. K.V. Ramakrishnamacharyulu
Vice-Chancellor
0141-5132001 (O) 5132002 (R)
09414065613(M)

आशीर्वाक्

तिथेश्च श्रियमाप्नोति वारादायुष्यवर्धनम् । नक्षत्राद्धरते पापं योगाद्रोगनिवारणम् ।।
करणात्कार्यसिद्धिस्तु पञ्चाङ्गफलमुत्तमम्। कालवित्कर्मकृद्धीमान् देवतानुग्रहं लभेत्।।

वैज्ञानिकयुगेऽस्मिन् वेदस्य निर्मलचक्षुर्भूतस्य ज्योतिश्शास्त्रस्य तदाधृत्य प्रवर्त्तमानस्य पञ्चाङ्गस्य च महद्वैशिष्ट्यं प्रत्यक्षमेव प्रतिभाति ।

श्रीमत्कामितदायि कल्मषहरं दुर्दोषशान्तिप्रदं नानायज्ञविशेषलभ्यफलदं भूदानतुल्यं नृणाम्।
आरोग्यायुरभीष्टदंशुचिकरंसन्तानसौख्योदयंपुण्यंकर्मसुसाधनंश्रुतिहितंपञ्चाङ्गमाकर्ण्यताम्।।

राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानस्य गरलीपरिसरे ज्योतिषशास्त्रविभागाध्यक्षरूपेण कार्यं कुर्वता ज्योतिर्विदाऽऽयुष्मता डॉ मदनमोहनपाठकेन ऐदं प्राथम्येन देववाण्यां गैर्वाण्यां श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्गं विरचय्य मुद्राप्यत इति परमामोदकोऽयं विचारसारः। पञ्चाङ्गे दृक्सिद्धान्ताधारेण उपस्थापिता विषयाः शास्त्रसम्मताः आचारविहिताः सर्वलोकोपयोगिनश्च सन्ति। एका क्रिया द्व्यर्थकरीति वचनानुसारं पाठकमहोदयः पञ्चाङ्गरचनया साकं संस्कृतभाषाप्रचारमपि विदधातीति मोमुद्यते मदीयं मनः। अभिनन्दे च पाठकमहोदयस्यामुं साधूद्यमम्। पञ्चाङ्गमिदं सामान्यजनानां दैनन्दि-नोपयोगायच्छात्राणां, शिक्षकाणां जिज्ञासूनां ज्ञानवर्धनाय, पण्डितानां प्रमोदाय लोककल्याणाय भवतीति मे दृढसम्प्रत्ययः। प्रार्थये जगन्नाथं गोविन्दं पठन-पाठन-पञ्चाङ्गनिर्माण-ग्रन्थलेखनादि-कर्मसु बद्धश्रद्धं पाठकमहोदयमिमम् आयुरारोग्यैश्वर्यादिप्रदानेनाभिरक्षतादिति ।

स्थानम्- राजस्थानसंस्कृतविश्वविद्यालयः
दिनाङ्कः- 21 जनवरी 2008

21.01.08

शुभाशंसनम्

षट्सु वेदाङ्गेषु ज्योतिषशास्त्रस्य नेत्राङ्गत्वं सुप्रसिद्धम्। मानवजीवने श्रुति-स्मृति-पुराणोक्तनिखिलोत्सवानां संस्काराणां व्रतादीनाञ्च विहितकालज्ञानमनेन शास्त्रोक्तविधिना रचितपञ्चाङ्गमाध्यमेनैव भवति। पञ्चाङ्गस्य स्फुटत्वं दृक्सिद्ध-स्फुटग्रहैरेव भवितुमर्हति। अतः पञ्चाङ्गस्यास्य प्रधानसम्पादकेन केतकीयग्रहगणितसिद्धान्तनिर्मितं दृश्यपञ्चाङ्गमिदं सूक्ष्मं लोकोपकार-युक्तं भवेदिति मन्ये।

प्रो. शिवाकान्तझा

दि. 3.2.2000
आचार्यः,ज्यौतिषविभागे, का.सि.सं विश्वविद्यालयः,दरभङ्गा

शुभाशंसनम्

वेदो हि भारतवर्षस्य सर्वस्वम् । वेदस्य षडङ्गानि प्रसिद्धान्येव सन्ति। तेषु ज्यौतिषशास्त्रस्यात्यन्तं महत्त्वं सर्वेऽपि सहृदयाः सुधियः स्वीकुर्वन्त्येव। इत्थं ज्यौतिषशास्त्रन्तु जीवनस्य सर्वान् क्रियाकलापान् प्रतिक्षणं प्रभावयति। शास्त्रस्यास्याधारभूतं तत्त्वं भवति पञ्चाङ्गम्। पञ्चाङ्गमुपजीव्यैव सामाजिकाः स्वीयानि सर्वाण्यपि कर्माणि सम्पादयन्ति। पञ्चाङ्गनिर्माणकार्यं न केवलं कठिनमपितु समयसापेक्ष्यमपि। स्वकीयं सर्वमपि कार्यं निर्वहन्तोऽपि पञ्चाङ्गनिर्माण-कार्यं सम्पादयन्तः ज्यौतिषशास्त्रे कृतभूरिपरिश्रमाः आयुष्मन्तः डॉ.पाठकमहोदयाः प्रशंसनीयं कार्यं कुर्वन्तीति निश्चप्रचम्। पञ्चाङ्गमिदं सामाजिकानां ज्यौतिषजिज्ञासूनां च कृते नितरां लाभप्रदमस्ति। पञ्चाङ्गेऽस्मिन् सर्वेषामप्यावश्यकतत्त्वानां निरूपणं कृतमस्ति। भगवतो जगन्नाथस्य कृपया सर्वदैव कार्यमिदं निर्विघ्नं सेत्स्यतीति दृढ़ो मे विश्वासः।

दिनाङ्कः- २१/११/२००७ — **प्रो. सुरेन्द्रझाः**, प्राचार्यः,
हरिप्रबोधिनी एकादशी, — राष्ट्रियसंस्कृसंस्थानम्, गरलीपरिसरः,

अस्माकमार्यजातीयानां सर्वापि क्रिया सूर्योदयात् सूर्योदयं यावत्कालाधीना वर्तते । कालज्ञानञ्च ज्योतिषशास्त्रेण सम्पद्यते । ज्योतिषशास्त्रमाधृत्य पञ्चाङ्गनिर्माणे परम्पराद्वयी । एका रैवतपक्षीया, अपरा चित्रापक्षीया च । तत्रापि पञ्चाङ्गनिर्माणे धर्मशास्त्रेषु वर्णितानां पर्वणां निर्णयः प्रामुख्येण क्रियते । निर्णयसिन्धौ धर्मसिन्धौ च वर्णितानां पर्वणां १५६१ संख्या भवति। तत्रापि सम्प्रदायभेदात् तत्सेवने काल-भेदः सुस्पष्टम् । तच्च कालज्ञानं ज्योतिश्शास्त्रेण भवतीति कृत्वाऽस्मन्मित्रवर्येण दैवज्ञेन डॉ.श्रीमदनमोहनपाठकेन चित्रापक्षमाधृत्य श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्गस्य प्रकाशनं क्रियते। एतत्पञ्चाङ्गमाश्रित्य यथाकालं धर्मसेवने आर्यजातीयानां प्रवृतिर्भूयादिति कामयते।

विद्यावाचस्पतिः हरिनारायणतिवारी

दि. ९/१/२००२, — प्रवाचकः, व्याकरणविभागे,
केन्द्रीय संस्कृत विद्यापीठ, गरली- १७७१०

श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्गमिति नाम्ना संस्कृभाषायां मित्रवर्येण डॉ.पाठकमहोदयेन ज्योतिषशास्त्ररहस्यैरुपनिबद्धं, प्रकाशितञ्च पञ्चाङ्गं सर्वतो मयाऽवलोकि। सामान्यजनानां, सर्वेषां विदुषाञ्चेदं पञ्चाङ्गं महते लाभाय कल्पत इत्यत्र नास्ति संशयलेशः । पञ्चाङ्गे निर्दिष्टा समस्ता अंशाः सप्रमाणाः, समसामयिकाः, लोकोपकारिणश्च सन्ति। पुनश्च संस्कृतभाषायाः प्रचारप्रसारो भवतीति विशेषो विशेषः। अभिनन्दे श्रीपाठकमहोदयं, कामये अस्य पञ्चाङ्गस्य विपुलप्रचारो भवतात्, प्रार्थये च निलाद्रिनाथं जगन्नाथं यदमुष्यै सर्वविधमङ्गलं विदधात्विति ।

श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्गं ज्योतिर्विद्याप्रकाशकम्। राजते भारते राष्ट्रे गैर्वाण्या समलङ्कृतम्।।

ग्राम-मदाऊ, पोस्ट- भांकरोटा, — **डॉ. के साम्बशिवमूर्तिः**, सहाचार्यः (शिक्षा),
जयपुरम्-302026(राज.) — जगद्गुरुरामानन्दाचार्यराजस्थानसंस्कृतविश्वविद्यालयः-
Date:- 20 Jan 2008 — 09928525565(मोबा.)

शुभाशंसनम्

प्रो.राजेन्द्रमिश्रः
कुलपतिचरः,
श्रीसम्पूर्णानन्दसंस्कृविश्वविद्यालय, वाराणसी,

Residence:- Teacher`s Colony, Loury ,
Summer Hill, Shimla - 05
094181-76968 (M)
Date:- 30 March 2008

स्वस्ति,

मिश्रोऽभिराजराजेन्द्र आत्मीयप्रवरमाचार्यश्रीमदनमोहनपाठकं सप्रणयमभिनन्दति जयजीववचोभिः । समवाप्य भवत्प्रेषितं श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्गं महान् प्रमोदस्समजनि । तत्राऽत्मापेक्षिताः सर्वेऽपि दैनन्दिनसमाचाराः सम्यक्तया विलसन्ति। किञ्च, पञ्चाङ्गविषयिणी भवदीया मनोरमा शैल्यपि साधु प्रभावत्येव । शुभं कामयन् विरमति -

प्रो.राजेन्द्रमिश्रः

प्राध्यापक डॉ.मदनमोहनपाठकशर्मभिः सम्पादितं नूतनवर्षस्य पञ्चाङ्गं दृष्टम्। गणना दृष्ट्या विविधविषयसङ्कलनदृष्ट्या च यथैतन्निर्दोषं तथैव धर्मशास्त्रीयव्रतोत्सवादिकमस्य शास्त्रसम्मतं वर्तते। विद्वज्जनैः साधारणजनैश्चावश्यमेवादृतं भविष्यति। एतदर्थं श्रीपाठकमहोदयाः धन्यवादार्हाः। आशाशे, एते महोदया इमं साधूद्यममग्रेसारयिष्यन्तीति शुभं कामयते।

आवासः- गान्धीनगर, पो. जटनी, — **पं. परशुरामशास्त्री,**
मण्डलम्- खोर्द्धा- 752052 — अवसरप्राप्तः प्रवाचकः,
दिनाङ्कः- 26/12/2001 — श्री स.शि.के.सं.विद्यापीठम्, पुरी

वेदाङ्गे ज्योतिषस्य माहात्म्यं सर्वजनविदितमेव । सर्वाण्यपि श्रुति-स्मृति-पुराणोक्तानि नित्य-नैमित्तिक-काम्यकर्माणि पञ्चाङ्गाश्रितानि भवन्तीति सुधयः संविदन्त्येव। अनेन पञ्चाङ्गस्य महत्ता, लोकोपयोगिता, आवश्यकता च सर्वेऽपि आस्तिकाः अनुभवन्ति। अस्याः आवश्यकतायाः पूर्त्तये महाप्रभोः भगवतः जगन्नाथस्य नाम्ना नामितमिदं श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्गं समेषामजस्रमुपकाराय स्यादिति भगवन्तं नीलाद्रिनाथं जगन्नाथं अभ्यर्थये।

आचार्य (डॉ.) विनोदकुमारशर्मा, अध्यक्षः ज्यौतिषविभागे
जगद्गुरुरामानन्दाचार्य राजस्थानसंस्कृतविश्वविद्यालयः, ग्राम-मदाऊ, पोस्ट-भांकरोटा, जयपुरम्-26

सुहृद्सद्भावनाः

एम.एम.पाठकवर्येण पाठितं भाषितं सदा। तत्सर्वं ग्रथितं तेन ग्रन्थरूपेण राजते।।
ग्रन्थराजमिमं भाति जगन्नाथस्य भाषया। तथा लोके जगन्नाथो भासते भास्करो यथा।।
तद्वदेव हि पञ्चाङ्गं जगन्नाथाख्यभूषितम्। मूर्तित्रयमुखाभासैः भासतां भुवनत्रयम्।।
ज्योतिःशास्त्रमिदं नेत्रं सर्वेषां दिग्दर्शकम्। यदाजीवनपर्यन्तं निमीलनमसम्भवम्।।
तस्मात् विज्ञजनाः सर्वे ह्याश्रयन्तु सदा भुवि। श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्गं धर्मार्थकाममोक्षदम्।।
सुहृत्सद्भावना प्रोक्ता के.बी.यस्.आरसूरिणा । विधातुं मङ्गलं नित्यं पञ्चाङ्गं सुमनोरमम्।।

हरिप्रबोधिनी एकादशी, संवत्- 2067 — **प्रो.के.बी.सुब्बरायुडु**, प्र.प्राचार्यः,
गरलीपरिसरः — राष्ट्रियसंस्कृसंस्थानम्,

।। श्रीगणेशाय नमः ।।

आत्म-निवेदनम्

यद्भासा भासते नित्यं जगदेतच्चराचरम् । तमादिपुरुषं देवं भास्करं समुपास्महे ।।

अखण्ड-ब्रह्माण्ड-नायकस्य महाप्रभोः भगवतः जगन्नाथदेवस्य प्रेरणया, सर्वशक्तिस्वरूपाया भगवत्या जगदम्बायाः च कृपया सर्वप्रथमं विश्वविश्रुते श्रीक्षेत्रे श्रीजगन्नाथधाम्नि पञ्चाङ्गस्य दृश्यगणनानुसारं सम्पादनमारब्धम्। तदनन्तरं विगते एकविंशतिशताब्द्याः प्रथमे दशके सारस्वतयज्ञमिदं देवभूमौ हिमाचले प्रचलितम् । तदनु द्वितीये दशके लखनऊनगरे सारस्वतयज्ञमिदं सम्पन्नतामगात्। तदिदानीं पुनः तां परम्परामनुसृत्यैव स्वान्तः सुखाय बहुजनहितायेति दृष्ट्या हिमाचल-प्रदेशे भारतसर्वकारेण सञ्चालिते केन्द्रीयसंस्कृताविश्वविद्यालयस्य वेदव्यास-परिसरे निदेशकपदे कार्यं कुर्वता मया पञ्चाङ्गप्रकाशनयज्ञमिदं सम्पाद्यते। अस्मिन् कर्मणि बहूनां महच्चरणानां गुरुजनानां, सुहृदां, छात्राणाञ्च प्रत्यक्ष-परोक्षरूपेण सहयोगो मया प्राप्यते। तेषां समेषां कृते कार्त्तज्ञं विज्ञापयामि। तेषु सर्वप्रथमं स्मर्यन्ते केन्द्रीयसंस्कृताविश्वविद्यालयस्य कुलपतयः **प्रो.श्रीनिवासवरखेड़ीवर्य्याः**, कुलसचिवाः **प्रो.आर.जी.मुरलीकृष्णन् महोदयाः**, लखनऊ-परिसरस्य निदेशकाः **प्रो.सर्वनारायणझामहोदयाः**, के.सं.विश्वविद्यालयस्य अधिष्ठाता-छात्रकल्याण **प्रो.मदनमोहनझामहोदयाः**, एकलव्यपरिसरस्य निदेशकाः **प्रो.प्रभातकुमारमहापात्रमहोदयाः**, जयपुर-परिसरस्य ज्योतिषविभागाध्यक्षाः **प्रो.ईश्वरभट्टमहोदयाः**, डॉ.विष्णुकुमारनिर्मलमहोदयाः, भोपालपरिसरस्य डॉ.उमेशकुमारपाण्डेयमहोदयाः, लखनऊपरिसरस्य प्रो.श्यामदेवमिश्र-डॉ.हरिनारायणधरद्विवेदी-डॉ.चन्द्रश्रीपाण्डेय-डॉ.अनिरुद्धनारायणशुक्ल-डॉ.अश्विनीपाण्डेयमहोदयाः, पुरीपरिसरस्य डॉ.ज्योतिप्रसाददाशप्रभृतयो विभागीयाचार्याः, शृङ्गेरीपरिसरस्य निदेशकाः **प्रो.हंसधरझामहोदयाः**, मुम्बईपरिसरस्य **प्रो.भारतभूषणमिश्रमहोदयाः** एवञ्च रेलवेविभागीयाधिकारिणः **श्रीरामचन्द्रपाण्डेयमहोदयाः**, श्रीरामचन्द्रस्वामी-सेवाश्रमस्य अध्यक्षः **महन्थश्रीइन्दिरारमणरामानुजदास-वर्यः**, **महन्थ-श्रीरामानुजाचार्यवर्यः** श्रीनिवासआश्रमः पुरी, तथा इह सर्वेऽपि सहायक-सम्पादनसमिते सर्वे सदस्याः विशेषेण धन्यवादार्हाः सन्ति, येषां सर्वविध-सहयोगः सर्वथा अविस्मरणीयो वर्तते। एवमेव शुभसम्मतीः प्रदातारः शुभेच्छवः सुधियः, एवं ज्यौतिष-विभागस्य **अंशु-राजेश-अमन-सूर्यांशप्रभृतयः** सर्वे छात्राः येषां सहयोगेन सततप्रोत्साहप्रदानेन च कार्यमिदं सुसम्पन्नतां प्राप्नोतीति मत्वा तेषां समेषामजस्रमभ्युदयाय भगवन्तं जगन्नाथं भगवतीं जगदम्बाञ्च प्रार्थये। सर्वान्ते प्रकाशनकर्मणि टङ्कणजन्यदोषाद् बुद्धिभ्रमदोषाच्च या अशुद्धयस्ताः कृपया स्वबुद्ध्या स्वयमेव संशोध्य व्यवहरन्तः स्वोपदेशामृतैः संसूच्य सफलीकुर्वन्तु ममोद्यमं गुणैकपक्षपातिनो विद्वांस इति-

दि. २४/१०/२०२३
मंगलवासरः
संवत् २०८०, विजयादशमी

निवेदयति

मदन मोहन पाठकः

श्रीगणेशाय नमः

श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्गम्

पञ्चाङ्गश्रवणफलम् -

तिथिर्वारश्च नक्षत्रं योगः करणमेव च ।
पञ्चाङ्गस्य फलं श्रुत्वा गङ्गास्नानफलं लभेत् ।।१।।
राज्यं स्यादचलं नृपश्रवणतो मन्त्रिश्रवात् कौशलं
धान्येशात् कमला स्थिरा च सुरसा वाणी भवेन्मेघपात् ।।
धर्मे बुद्धिरतिस्थिरा रसपतेर्दीर्घायुराप्तिर्भवेत्
सस्येशाद्विमला मतिः शुभकरी राजावली श्रूयताम् ।।२।।
श्रीकल्याणगुणावहं रिपुहरं दुस्स्वप्नदोषापहं
गङ्गास्नानविशेषपुण्यफलदं गोदानतुल्यं नृणाम् ।।
आयुर्वृद्धिदमुत्तमं शुभयुतं सन्तानसम्पत्प्रदं
नानाकर्मसुसाधनं समुचितं पञ्चाङ्गमाकर्ण्यताम् ।।३।।

अथास्मिन् वत्सरे वर्तमानकल्पारम्भतः ससन्धयः षण्मनवो व्यतीताः, वर्त्तमानो वैवस्वतमनुः तस्य प्रवृत्तेः सप्तविंशतिमितानि महायुगानि व्यतीतानि, अष्टविंशतितमे युगे, त्रयो युगचरणाः गताः, अत्र सत्ययुगप्रमाणम् - १७,२८,०००, त्रेतायुगप्रमाणम्- १२,९६,०००, द्वापरयुगप्रमाणम्- ८,६४,०००, कलियुगप्रमाणम्- ४,३२,०००, चतुर्थ-चरणे कलौ कलेरारम्भतो गतकलिः-५१२५, भोग्यकलिः-४,२६,८७५, कल्पादितः-१९७२९४९१२३, सृष्ट्यादितः १९५५८८५१२५, श्रीरामरावणयोर्युद्धतो गतवर्षाणि - ८८०१६६, श्रीकृष्णावतारात् गतवर्षाणि - ५२६०, महाभारत-युद्धाद् गतवर्षाणि- ५१२५, श्रीमहावीर(जैन)निर्वाणात् गतवर्षाणि- २५५०, विक्रमाब्दः-२०८१, शकाब्दः-१९४६, श्रीबुद्धसम्वत्सरः-२६४८-४९, श्रीलक्ष्मण-सम्वत्सरः- ९१५-९१६, आङ्गलाब्दः- २०२४-२५, सन्- १४३१ साल, तत्र बार्हस्पत्यमानेन प्रभवादि-षष्ट्यब्दानां मध्ये वर्षारम्भे कालयुक्तनामकसम्वत्सरस्तत्संख्या ५२, अस्य मेषार्कसमये गतमासादिः १/१०/३३/३६, भोग्यमासादिः ११/०१/२६/२४ ।। एतदनुसारं कालयुक्तसम्वत्सरारम्भः १९४५ शकाब्दस्य फाल्गुनशुक्ल ५ गुरुवासरे दिवा १२/२२ वादने प्रारम्भः सञ्जातः वर्तते। अयं सम्वत्सरः १४ मार्च २०२५ दिनाङ्के २१/३२ वादनं यावत् स्थास्यति। अनन्तरं सिद्धार्थीसम्वत्सरः प्रारभ्स्यते। अतः आवर्षान्तं सङ्कल्पादौ **कालयुक्तसम्वत्सरस्य** प्रयोगो विधेयः। अत्र युगं नाम नासत्यदैवतं, वर्षनाम आश्विनः, मेघनाम आवर्तः, रोहिणी-निवासः तटे। समयनिवासः रजकगृहे।

अथ वर्षादि विश्वाज्ञानम्- वर्षेऽस्मिन् वर्षाविश्वा ५, धान्यं- ११, शीतं १३, तृणं ५, तेजः १७, वायुः १३, वृद्धिः १५, क्षयः १५, विग्रहः ११, ऐक्यम् १०५, सत्यम्- ।।, धर्मः-१।।, पापम् १८ । **अथ क्षुधादि विश्वा-** क्षुधा-१, तृष्णा- ७, निद्रा-१३, आलस्यम्- १३, उद्यमः- ११, शान्तिः- १३, क्रोधः- ११, दम्भः-३, मैत्री-१३, उत्सवः- ११, पापः-९, पुण्यः-९।

वर्षादौ केतकीयायनांशाः-२४/१०/४१ **ग्रहलाघवीयायनांशाः**- २५/०२/००

।। हरिः ॐ ।।

अथ वर्षेऽस्मिन् कालयुक्तसम्वत्सरः (५२) तत्फलम् -

विग्रहो जायते घोरः सर्वशस्यमहार्घता ।
पार्थिवाश्च प्रजा देवि! कालयुक्ते प्रपीडिते ।।

कालयुक्तसम्वत्सर में विग्रह, महर्घता, राजकष्ट एवं प्रजाकष्ट होते हैं। इस वर्ष कालसंवत्सर है। अतः प्रजावर्ग को धर्मार्जन का आश्रय लेना चाहिए।

राजा भौमस्तत्फलम् -

भौमे नृपे वह्निभयं जनक्षयं चौराकुलं पार्थिवविग्रहञ्च ।
दुःखं प्रजाव्याधिवियोगपीडा स्वल्पं पयो मुञ्चति वारिवाहः ।।

इस वर्ष आकाशीय ग्रहमण्डल में राजा मङ्गल है। अतः इस वर्ष अग्निकाण्ड की विभिषिकता से जनता सन्त्रस्त होगी। चोरों का आतङ्क, राज्याधिकारियों में परस्पर वैर तथा प्रजावर्ग में व्याधियों, तथा अनेक प्रकार के वियोगजन्य कष्टों की सम्भावना है। वृष्टि भी अच्छी नहीं होगी, कही अतिवृष्टि तो कहीं अनावृष्टि का योग है।

(२) मन्त्री शनिस्तत्फलम् -

रविसुते यदि मन्त्रिणि पार्थिवा विनयसंरहिता बहुदुःखदा ।
न जलदा जलदा जनतापदा जनपदेषु सुखं धनजं क्वचित् ।।

इस वर्ष आकाशीय मन्त्री-मण्डल में मन्त्री का अधिकार शनि को प्राप्त है। अतः राजा विनयहीन, प्रजावर्ग अतिशय दुःखी तथा वर्षा की स्वल्पता से धनधान्य की उत्पत्ति स्वल्प होने के योग हैं। जनतावर्ग विभिन्न आपदाओं के शिकार होंगे। जनपद में धन-धान्य समृद्धिजन्य सुख की प्राप्ति क्वचित् ही दिखेगी।

(३) अथ मेघेशो शुक्रस्तत्फलम् -

भृगु सुतो जलदस्य पतिर्यदा जलमुचो जलदा ननु शोभना ।
धननिधानयुता द्विजपालको नृपतयो जनतासुखदायकाः ।।

इस वर्ष आकाशीय ग्रहमन्त्री-मण्डल में वर्षा विभाग का अधिकारी शुक्र है। अतः अच्छी वृष्टि होने की संभावना है। राज्याधिकारी-गण धन-धान्य से युक्त होकर प्रजापालन में संलग्न रहेंगे ।

(४) सस्येशः भौमस्तत्फलम् -

प्रथमधान्यपतौ धरणीपतौ गजतुरङ्गखरोष्ट्रगवामपि ।
प्रभवदा बहुरोगघनौ जलं नसमसौख्यकरं तुषधान्यहृत् ।।

इस वर्ष कृषिविभाग मङ्गल के पास है। अतः हाथी, घोड़ा, गदहा, ऊँट, गाय आदि चतुष्पदादि को विभिन्न-रोग तथा मेघ के प्रतिकूलता के कारण भूसे वाले अन्न का नाश एवं सुख का अभाव होने की संभावना है।

(५) दुर्गेशः शुक्रस्तत्फलम् -

नगरदेशविशेषपतिर्यदा भृगुसुतो बहुसौख्यकरो मतः ।
विनयवाणिजगेहसमः सुखो नगवने निकटेऽपि च दूरतः ।।

इस वर्ष आकाशीय ग्रह-मन्त्रीमण्डल में शुक्र को दुर्ग अर्थात् रक्षा-विभाग मिला है। अतः इस वर्ष महानगर में रहने वाले लोगों को सुख प्राप्ति की संभावना है। वणिग्वर्ग तथा अन्य प्रजागण देश तथा विदेश, निकट तथा दूर में भी समान सुख को प्राप्त करेंगे।

(६) धनेशश्चन्द्रस्तत्फलम् -

धनपतिर्मृगलाञ्छनको यदा रसचयात्क्रयविक्रयतो धनम् ।
वसनशालिसुगन्धरसं बहु द्रविणतैलघृतं नृपसौख्यदम् ।।

इस वर्ष आकाशीय ग्रह मन्त्री-मण्डल में धनेश चन्द्र है। अतः इस वर्ष रसयुक्त पदार्थ, वस्त्र, धान तथा तैल इत्रादि सुगन्धितपदार्थ के क्रय-विक्रय से व्यवसायी वर्ग को धनाप्ति होगी। तेल तथा घृतादि पदार्थों का अच्छा उत्पादन होगा। प्रशासक-वर्ग सुखशान्ति को प्रदान करेंगे।

(७) रसेशो गुरुस्तत्फलम् -

यदि गुरौ रसपे जनसौख्यदे कमलवन्ति सरासिं तृणानि च ।
जनपदा द्विजपूजन तत्परा गज सवाजिरथोष्ट्रयुताः नृपाः ।।

इस वर्ष आकाशीय ग्रह मन्त्री-मण्डल में धान्येश गुरु है। अतः सरोवर तथा भूमि कमल से सुशोभित रहेगी। वेदपाठी ब्रह्मण यज्ञादि कार्य में संलग्न रहेंगे। राज्यधिकारी विविध वाहनादि ऐश्वर्य से सम्पन्न रहेंगे।

(८) धान्येशः रविस्तत्फलम् -

पश्चाद्धान्याधिपे सूर्ये पश्चाद्धान्यं तदा नहि ।
विग्रहं भूभृतां धान्यं महर्घं ज्वरपीडनम्।।

इस वर्ष आकाशीय ग्रह मन्त्री-मण्डल में धान्येश सूर्य है। अतः इस वर्ष देश में रवि की पैदावार कम मात्रा में होने की संभावना है। शासकवर्ग में परस्पर मतान्तर दिखेगा। फसल की कम पैदावार से उसके मूल्यों में आशातीत वृद्धि तथा प्रजावर्ग को ज्वरादि रोगों से परेशानी होने की संभावना है। अपि च -

सूर्ये धान्याधिपे जाते अल्पतोयप्रदा घनाः।
माषर्मुतीलानाञ्च महर्घं जायते ध्रुवम्।।

इस वर्ष धान्येश रवि है। अतः अल्पवृष्टि, अथवा खण्डवृष्टि, तथा उड़द, मूँग, तील आदि के मूल्यों में वृद्धि होने की संभावना है ।

(९) नीरसेशो भौमस्तत्फलम् -

नीरसेशो यदा भौमः प्रवालरक्तवाससाम् ।
रक्तचन्दनताम्रणामर्घवृद्धिर्दिने दिने ।।

इस वर्ष नीरसेश मङ्गल है। अतः इस वर्ष प्रवाल, रक्तवस्त्र, रक्त चन्दन, तथा ताम्रदि धातुयें महँगी होने की संभावना है ।

(१०) फलेशो शुक्रस्तत्फलम् -

यदि फलस्य पतौ भृगुजे धरा मृदुकुमारमहीरुहराशयः।
बहुफला नरनाथसुभोगदा द्विजवराः श्रुतिपाठपरायणाः ।।

इस वर्ष आकाशीय ग्रहों में फलोत्पादन का विभाग शुक्र को मिला है। अतः इस वर्ष फल की अच्छी पैदावार होगी। शासकवर्ग प्रजागण को अच्छी सुविधा उपलब्ध करायेंगे। श्रेष्ठद्विजगण वेदपाठ में निरत रहेंगे ।

वर्षनाम आश्विनस्तत्फलम्-

अब्दे त्वाश्वयुजे त्वित्थं सुखिनः सर्वजन्तवः।
मध्यमं पूर्वशस्यं स्यात् परिपूर्णा विपच्यते।।

आश्विन नामक वर्ष के प्रभाव से प्रजावर्ग के साथ साथ सभी प्राणी सुखी होंगे। फसल की पैदावार सामान्य रहेगी।

आवर्तमेघफलम्- आवर्ते छिन्न वृष्टिः स्यात् ।।

आवर्त नामक मेघ के योगवश खण्ड वृष्टि का योग परिलक्षित होता है ।

तटे रोहिणीवासफलम्- तटे वृष्टिः सुशोभना।।

जिस वर्ष रोहिणी का निवास तट पर हो उस वर्ष सुवृष्टि का योग उपस्थित होता है ।

रजकगृहे समयनिवासफलम्- रजके वृष्टिरुत्तमा।।

जिस वर्ष समय का निवास रजक के घर में हो उस वर्ष उत्तम वृष्टि होती है ।

सम्वत्सरानयनप्रकारः-

शकेन्द्रकालः पृथगाकृतिघ्नः शशाङ्कनन्दाश्वियुगैः समेतः ।
शराद्रिवस्विन्दुहृतः स लब्धः षष्ट्याप्तशेषे प्रभवादयोऽब्दाः ।।२२।।

अर्थात् शकाब्दः द्विस्थः स्थाप्यः । प्रथमस्थानीयः शकाब्दः आकृति (२२) घ्नः द्वाविंशत्यागुणितः, शशाङ्कनन्दाश्वियुगैः (४२९१) योजनीयः, समागते फले शराद्रिवस्विन्दु (१८७५) संख्यया विभाज्यते । तत्र लब्धिस्थानीया संख्या (वर्ष-मास-दिन-घटी-पलादिका) द्वितीयस्थाने स्थापिते शकाब्दे संयोज्य केवलं वर्षस्थानीया (प्रथमस्थानीयासंख्या) षष्ट्या (६०) विभाज्यते तदा शेषस्थानीयासंख्या वर्तमानसम्वत्सरं द्योतयति, तथा तस्य सम्वत्सरस्य अवसानं लब्धिस्थानीया संख्या द्योतयति । तद्यथोदाहरणम्-

शकाब्दः१९३४×२२+४२९१÷१८७५=२४/११/२३/५६/५,(लब्धि=वर्षमास-दिनघटीपलविपलात्मिका)। इयं लब्धि द्वितीयस्थाने स्थापिते शकाब्दे योज्यते तदा १९३४+२४/११/२३/५६/५ तदा १९५८/११/२३/५६/५, अत्र प्रथमस्थानीययोगफलं १९५८÷ ६०= अत्र शेषस्थानीयासंख्या ३८ वर्षारम्भस्य सम्वत्सरनाम क्रोधी इति द्योतयति। अस्य भुक्तमासादयः (लब्धयः)११/२३/५६/५सन्ति। एताः संख्या १२ राशौ विशोध्यते तदा ०/६/३/५५ क्रोधीसम्वत्सरस्य भोग्यमासादि आगता। अनेन मेषार्कदिनाङ्कात् अग्रे षष्ठे दिवसे अर्थात् २०/४/२०१२ दिनाङ्के ३/५५ घट्यादौ क्रोधी सम्वत्सरस्य अवसानन्तथा विश्वावसु-सम्वत्सरस्य प्रवेशो भविष्यति, परं वर्षपर्यन्तं संकल्पादौ क्रोधी-सम्वत्सरस्यैव प्रयोगः कर्तव्यः।

शुभाशंसनम्

कालाद् बहोः बुधगणेक्षितकार्यपुण्यं पञ्चाङ्गलेखनमहोमरभाषया स्यात् ।
सम्पादयन् मदनमोहनपाठकस्तन् नाथेन युक् च भवतात् जगतां प्रसिद्धम् ।।

डॉ. सुरेन्द्रपाठकः

दि.4.2.2000 प्रवाचकः,व्याकरणविभागाध्यक्षः श्री स.के.सं.के.विद्यापीठम्,पुरी

कुम्भमहापर्वविचारः-

१. हरिद्वारे कुम्भनिर्णयः-

चतुर्दशी मेषगतस्य भास्करे प्रवर्धपौष्ण्यादिनकृद्दिने यथा ।
सकुम्भयोगः सुरपूज्यकुम्भगे गङ्गाहरिद्वारसमागमे वा ।।

अपि च - **कुम्भराशिगते जीवे तथा मेषगते रवौ। हरिद्वारे कृतं स्नानं पुनरावृत्तिवर्जनम्।।**

२. प्रयागे कुम्भनिर्णयः-

मकरे च दिवानाथे वृषराशिस्थिते गुरौ ।
प्रयागे कुम्भयोगो वै माघमासे विधुक्षये ।।

अपि च-

माघे वृषगते जीवे मकरे चन्द्रभास्करौ ।
अमावस्यां तदा योगः कुम्भश्च तीर्थनायके ।।- (स्कन्दे)

३. गोदावर्य्यास्तटे नासिकक्षेत्रे कुम्भनिर्णयः-

कर्के गुरुस्तथा भानुश्चन्द्रश्चन्द्रक्षयस्तथा ।
गोदावर्य्यां तथा कुम्भो जायतेऽवनिमण्डले ।।

अपि च-

सिंहे गुरुस्तथा भानुश्चन्द्रश्चन्द्रक्षयस्तथा ।
गोदावर्य्यां तथा कुम्भो जायतेऽवनिमण्डले ।।

४. उज्जयिन्यां कुम्भयोगः-

सिंहे सौरी शशिः सूर्यो मेषे दामोदरे तथा ।
धरायाञ्च तदा कुम्भो जायते खलु भक्तिदः ।।

अपि च- मेषराशिगते सूर्ये सिंहराशौ बृहस्पतौ ।
उज्जयिन्यां भवेत्कुम्भः सदा मुक्तिप्रदायकः ।।

एतेषु स्थलेषु कुम्भस्नानफलम्-

गङ्गाद्वारे प्रयागे च धारा-(उज्जयिन्यां)गोदावरीतटे ।
कलशाख्यो हि योगोऽयं प्रोच्यते शङ्करादिभिः।
सहस्रं कार्तिके स्नानं माघे स्नानं शतानि च ।
वैशाखे नर्मदा कोटिः कुम्भस्नानेन तत्फलम् ।।

स्नानकाले पठनीयो मन्त्रः-

ॐ गङ्गे च यमुने चैव गोदावरी सरस्वती। नर्मदे सिन्धु कावेरी जलेस्मिन् सन्निधिं कुरु।।

अनेन जलमभिमन्त्र्य-

ॐ दुःखदारिद्र्यनाशाय श्रीविष्णोस्तोषणाय च। प्रातःस्नानं करोम्यद्य सर्वपापविमुक्तये।।

पुं-स्त्री-नपुंसकानि नक्षत्राणि तथा सूर्यचन्द्रर्क्षाणि-				
पुंनक्षत्राणि	स्त्रीनक्षत्राणि	नपुंनक्षत्राणि	सूर्यनक्षत्राणि	चन्द्रनक्षत्राणि
मू. पू.षा. उ.षा. श्रव. धनि. शत. पू.भा. उ.भा.रेव. अश्वि.भर.कृ. रो.मृ.	आ., पुन., पु. आश्ले., मघा, पू.फा.,उ.फा., ह.,चि.स्वा.	वि., अनु., ज्ये.,	रोहि.,मृग.,पू.फा.,उ.फा., ह., चि., स्वा.,विशा., अनु., ज्ये., मू., शत., उ.भा.	अश्वि.,भर.,कृ.,आर्द्रा, पुन.,पु.,आश्ले., म., पू.षा., उ.षा.,श्रव., धनि., पू.भा. ,रेव.

।। स्पष्टार्कबोधकं सप्तनाडीचक्रम् ।।							
नाडी	**चण्डा**	**समीरा**	**दहना**	**सौम्या**	**नीरा**	**जलम्**	**अमृतम्**
अधिपाः	शनिः	सूर्यः	भौमः	गुरुः	शुक्रः	बुधः	चन्द्रः
नक्षत्राणि	कृति., अनु., वि., भर.	रो.,ज्ये., स्वा.,अश्वि.	रे.,मृ., चि.,मू.	आ., उ.भा., ह., पू.षा.	पू.भा.,उ. फा., उ.षा., पुन.	पु.,पू.फा., अभि.,शत.	आश्ले.,म., श्रव.,धनि.

संक्रान्तिवाहनविचारः-

(ग्रन्थकर्ता-लक्ष्मीनारायणशर्मा हैदराबादस्थः)

सूर्यभाद्दिनभं यावत् संख्या तु गणयेत्सुधीः। नवभिर्भागमाहृत्य शेषाङ्कं वाहनं रवेः ।।
अश्वश्रृङ्गालमण्डूकाश्छागश्च शिखिमूषकौ। माहिषं रासभो हस्ती वृष्ट्यर्थे वाहनक्रमः।।
महिषशिखिमण्डूकगजेषु बहुलं जलम् । शेषन्तु मध्यमं ज्ञेयं नास्ति छागे च जम्बुके।।

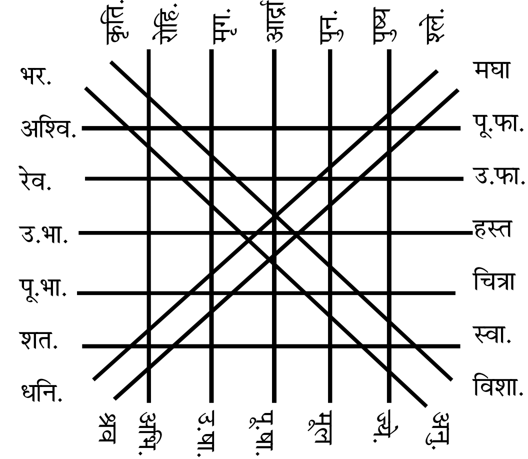
वृष्टिविचारः-

सूर्ये सूर्ये भवेद्वायुश्चन्द्रे चन्द्रे न वर्षति । सूर्य-चन्द्रसमायोगे तदा वर्षति मेघराट् ।
यदा स्यादमृता नाडी तथा च जलसंज्ञिका । जलप्रियो वाहनञ्च तदा वर्षति वारिदः ।।
स्त्री-स्त्री तु शीतलच्छाया पुं-पुं वारिविनाशकः। स्त्री-पुं योगः प्रभवति तदा वर्षति देवराट्।।
बुध-शुक्रमहीसूनुगुरवश्चैकनाडिगाः । निःसंशयं तदा काले जयते वृष्टिरुत्तमाः ।।

(भविष्यफलभास्करे पृ.सं.150,

सौरमासानुसारं द्वादशराशिषु संक्रान्तिपुण्यकालव्यवस्था-(धर्मसिन्धौ)												
राशयः	मे.	वृ.	मि.	क.	सिं.	क.	तु.	वृ.	ध.	म.	कु.	मी.
घट्यादि पुण्यकालः	प्राक्पूर्व १६-१६	पूर्व-१६	पर -१६	पूर्व-३०	पूर्व-१६	पर-१६	प्राक्पूर्व १६-१६	पूर्व-१६	पर-१६	पर-४०	पूर्व-१६	पर -१६

विवाहे पञ्चशलाकाचक्रम्

विवाहादिकर्म में पञ्चशलाका वेध तथा विवाहेतर समस्त कार्य में सप्तशलाका चक्र का विचार किया जाता है। जैसे भरणी नक्षत्रस्थ ग्रह अनुराधानक्षत्र को तथा अनुराधानक्षत्रस्थ ग्रह भरणीनक्षत्र को वेधित करता है ।

सूक्ष्मता विचार- जो भी ग्रह नक्षत्र के यदि प्रथम चरण पर हो तो विद्ध नक्षत्र के चतुर्थचरण को, द्वितीयचरण पर हो तो वेधितनक्षत्र के तृतीयचरण को, तृतीयचरण पर हो तो द्वितीयचरण को, चतुर्थचरण पर हो तो प्रथमचरण को विशेष विद्ध करेगा । यहाँ पर शुभग्रह से विद्ध नक्षत्र का चरण तथा पापग्रह से विद्ध सम्पूर्ण नक्षत्र का ही त्याग करना चाहिए । द्वयाधिक शुभग्रह तथा पापग्रह से वेधित नक्षत्र या राहु विद्ध नक्षत्र विवाह में त्याग देना चाहिए । तद्यथा-

शुभाशुभग्रहैर्विद्धं भं विवाहे विवर्जयेत् ।
द्वयादिविद्धं महादुष्टं राहुविद्धं तथैव च ।। नरपतिजयचर्या
वधूप्रवेशने दाने वरणे पाणिपीडने ।
वेधः पञ्चशलाकाख्योऽन्यत्रसप्तशलाककः ।। श्रीपतिः

अक्षौहिणीसंख्याज्ञानम्.

अयुतं च नागास्त्रिगुणी रथानां लक्षैकयोद्धा दशलक्षवाजिनाम्।
पदातिसंख्या षट्-त्रिंशकोटयः अक्षौहिणीनां मुनयो वदन्ति ।।

वर्षफलसारांशः- (संवत् २०८१)

वर्षारम्भ से ही गौरवसम्वत्सर के गणनानुसार कालयुक्त (५२) नामक सम्वत्सर है। अतः शुभाशुभकृत्यों के सङ्कल्पादि में **कालयुक्त** (५२) सम्वत्सर का ही प्रयोग होगा। २०८० सम्वत् का अवसान ८ मार्च २०२४ सोमवार को रात्रि ११/५४ बजे धनुलग्न, रेवती नक्षत्र तथा मीनराशिस्थ चन्द्र के सञ्चारावस्था में हुआ है। चैत्रशुक्लप्रतिपदा मङ्गलवार को होने से वर्षेश अर्थात् इस नूतन २०८१ संवत् (वर्ष) का राजा मङ्गल है।

मेषसंक्रान्ति १३ अप्रैल २०२४ तदनुसार चैत्रशुक्लपक्ष ५ तिथि शनिवार रात्रि २०/५९ बजे होने से नूतन वर्ष का मन्त्री शनि है। अतः इस वर्ष के राजा का दायित्व मङ्गल को तथा मन्त्री का दायित्व शनि को मिला है। अतः **भौमे नृपे वह्निभयं जनक्षयं चौराकुलं पार्थिवविग्रहञ्च। दुःखं प्रजाव्याधिवियोगपीडा स्वल्पं पयो मुञ्चति वारिवाहः** ।। इस वचन के अनुसार इस वर्ष अग्निकाण्ड की विभिषिकता से जनता सन्त्रस्त होगी। चोरों का आतङ्क, राज्याधिकारियों में परस्पर वैर तथा प्रजावर्ग में व्याधियों, तथा अनेक प्रकार के वियोगजन्य कष्टों की सम्भावना है। वृष्टि भी अच्छी नहीं होगी, कही अतिवृष्टि तो कहीं अनावृष्टि का योग है।

वर्षकुण्डली में वर्षलग्नाधिपति गुरु मित्ररशिस्थ होकर शत्रुग्रह बुध के साथ पञ्चमभावस्थ है। परिणामतः देश के उच्च शासनाधिकारी विभिन्न विरोधों के बावजूद भी अपने प्रज्ञाबल से राष्ट्राराधान करते रहेगे। विपक्षी दल अपने योजनाओं में सफल नहीं होंगे। देश मे गृहयुद्ध, प्राकृतिक प्रकोप, भ्रष्टाचार, महंगाई, लूट-मार, अग्निकाण्ड, तथा विभिन्न नूतन-रोग के प्रकोप से आम जनता संत्रस्त रहेगी। शासनाधिकारियों को विपक्षियों तथा वामपंथियों का कोपभाजन होना पड़ेगा। देश के विशिष्ट अधिकारियों को अपनी सुरक्षा का विशेष ध्यान रखना होगा। पञ्चमभाव में मित्रगृही गुरु की संयुति सप्तमेश-कर्मेश बुध के साथ है। देश में शैक्षिक एवं अनुसंधानात्मक कार्य प्रगति होगी। विश्व पटल पर भारत का सम्मान बढ़ेगा। तृतीयभावस्थ शनि से युक्त मंगल यान्त्रिक अन्वेषण की दिशा में प्रगति कराएगा। लाभेश चतुर्थभावस्थ शुक्र देश में बहुविध अर्थार्जन के मार्ग को प्रशस्त करेगा। प्रजावर्ग में आत्म-निर्भरता का भाव बढेगा। आतंकवादी, समाज को तोड़ने वाले एवं वामपंथी लोग अपने षडयन्त्रों में सफल नहीं होंगे। यह शुक्र भोगैश्वर्य पदार्थों की अभिवृद्धि में भी सहायक है। इसके साथ ही इलेक्ट्रोनिक वस्तुओं के निर्माण में अपना भारत कीर्तिमान स्थापित करेगा। समुद्र तटवर्ती क्षेत्रों मे रहने वालों को चक्रवातादि से विशेष नुकसान का योग परिलक्षित हो रहा है। चतुर्थस्थ चतुर्ग्रही योग के कारण गुप्तमार्ग से भारत-भूमि में प्रविष्ट विधर्मी भारतीय लोगों के अशान्ति, अराजकता आदि में कारण बनेंगे। जगत् कुण्डली में चतुर्थभावस्थ मङ्गल-शनि की संयुति से विदेश में भी जातीय दंगा आदि से प्रजा को कष्ट होगा। भारत भूमि भी इन विधर्मियों के षडयन्त्र का शिकार होगी। विधर्मी देश में यत्र-तत्र धार्मिक उन्माद फैलाने का असफल प्रयास करेंगे।

मेघेश शुक्र, सूर्य-चन्द्र-राहु से आक्रान्त है। अतः खण्डवृष्टि से अन्न-जन-धन की हानि होगी। दुर्गेश शुक्र देश की सीमा को सुरक्षित रखने का संकेत दे रहा है। दुर्गेश शुक्र वर्षकुण्डली एवं जगत्-कुण्डली में अनुकूल नहीं है। अतः देश को बाह्य एवं आभ्यन्तर रूप से सुरक्षित रखना चुनौती जैसा कार्य होगा। सस्येश मंगल शनि से संयुक्त है। अतः खाद्यान्न के संरक्षण उत्पादनादि में विभिन्न समस्यायें आयेंगीं। खरीफ(वर्षा ऋत्तु में उत्पन्न होने वाली फसलें) विशेष रूप से कुप्रभावित होंगी। फल-फूल-सब्जियों तथा रसयुक्त पदार्थों की पैदावार में न्यूनता होगी। शुक्र मेघ, दुर्ग एवं फल का स्वामी है। रसेश गुरु भी अनुकूल दशा में है। जिससे फल, दूध व अन्य रसयुक्त पदार्थों की पैदावार में वृद्धि का योग है। तेलहन व गन्ने जैसे रसयुक्त पदार्थों की अभिवृद्धि होगी। गोवंश की रक्षा हेतु सरकार को विशेष ध्यान रखना होगा।

वर्षकुण्डली में धर्मेश सूर्य, क्षीण चन्द्र राहु के साथ है। जिससे विधर्मीगणों के धार्मिक उन्माद के कारण प्रजा पीड़ित होगी। तथापि देश में आध्यात्मिक वातावरण बना रहेगा। **धर्मो रक्षति रक्षितः** के अनुसार विशिष्ट राज्याधिकारीगण अपने दायित्व का निर्वहण करेंगे। **भारतीय जनता पार्टी** स्वच्छ एवं अपने पारदर्शी सिद्धान्त के साथ आध्यात्मिक मुद्दे के कारण ही सत्ता में पुनः वापसी का सफल प्रयास करेगी। देश के शीर्षस्थ अधिकारियों की आध्यात्मिक चित्तवृत्तियों से जगत का कल्याण होगा। इस वर्ष नीरसेश तथा वर्षेश मङ्गल पापाक्रान्त है। अतः इस वर्ष प्रवाल, रक्तवस्त्र, रक्त चन्दन, तथा ताम्रदि धातुओं के साथ इलेक्ट्रिकल व इलेक्ट्रॉनिक वस्तुयें महँगी होंगी।

स्वदेशी इलेक्ट्रिक व इलेक्ट्रॉनिक सामान के उत्पादन से देश समृद्ध होगा। इन क्षेत्रों में नित्य नूतन अनुसन्धान से देश गौरवान्वित होगा। स्त्रीवर्ग सम्माननीय पदों पर अधिष्ठित होंगी। श्रृङ्गार-सङ्गीत-वाद्य-नृत्य के क्षेत्रों में विकास की पूर्ण सम्भावना है। यत्र-तत्र स्त्रियों को दुष्टों के कुचक्र का शिकार भी होना पड़ेगा। शुक्र, सूर्य क्षीणचन्द्र तथा राहु की संयुति है। परिणामतः स्त्रीवर्ग को अपनी सुरक्षा का विशेष ध्यान रखना होगा। राज्याधिकारियों को स्त्रीवर्ग की सुरक्षा हेतु ठोस नियम बनाना चाहिए। अन्वेषण के क्षेत्र में नये प्रयासों से देश के वैज्ञानिकों को विश्व में प्रतिष्ठा मिलेगी। नवागन्तुक रोगों तथा अग्निकाण्ड जैसी समस्याओं से प्रजावर्ग कुप्रभावित होगा। आकाशस्थ ग्रह मन्त्रीमण्डल के दश विभागों में से शुभग्रहों के पास ४ तथा पापफलदायी ग्रहों के पास ६ विभाग हैं। अतः विघटनकारी दुष्टात्मा अपने उद्देश्य में सफल नहीं हों इसके लिए राज्याधिकारियों को पूर्ण प्रयास करने होंगे। सत्ताधारी राजनेताओं के सूझ-बूझ पूर्वक अपने कार्यों का क्रियान्वयन करने से देश की अभ्युन्नति होगी। विशेष धर्मावबोध पूर्वक कर्त्तव्यनिष्ठा से ही देश तथा समाज का विकास हो सकता है। विशेष जगन्नियन्ता भगवान जगन्नाथ तथा भगवती वैष्णवी सभी का मङ्गल करें।

।। हरिः ॐ ।।

वर्षादौ केतकीयायनांशाः-२४/१०/४१

ग्रहलाघवीयायनांशाः- २५/०२/००

वर्षलग्नम् इ.का. ४५/३९
चैत्र कृष्ण ३० सोमवासरः दि. ८ अप्रैल २०२४

१० ८
मं. श. ११ ९ ७
१२ सू.चं.शु.रा. ६ के.
१ ३ ५
गु. बु. २ ४

जगल्लग्नम् इ.का. ३८/३२
चैत्रशुक्ल ५ शनिवासरः दि. १३ अप्रै. २०२४

९ ७
१० ८ के. ६
मं. श.
११ ५
सू. बु. शु. रा. १२ २ ४
गु. चं.
१ ३

विन्ध्योत्तरवासिनां विंशोत्तरीयमतानुसारेणायव्ययचक्रम्													
राशयः	मे.	वृ.	मि.	क.	सिं.	क.	तु.	बृ.	ध.	म.	कु.	मी.	योगः
आयः	२	११	२	११	१४	२	११	२	१४	८	८	१४	९९
व्ययः	१४	५	५	१४	११	५	५	११	२	५	५	२	८४

विन्ध्यदक्षिणवासिनां अष्टोत्तरीयमतानुसारेणायव्ययचक्रम्													
राशयः	मे.	वृ.	मि.	क.	सिं.	क.	तु.	बृ.	ध.	म.	कु.	मी.	योगः
आयः	८	२	५	१४	२	५	२	८	११	१४	१४	११	९६
व्ययः	१४	८	५	२	१४	५	८	१४	५	१४	१४	५	१०८

ग्रहणविवरणम्

विक्रमाब्दः- २०८१, शकाब्दः-१९४६

२०८१ सम्वत्सरे पृथिव्यामस्यां केवलं ग्रहणचतुष्टयं भविष्यति। **तेषु** ग्रहणचतुष्टयेषु **सर्वमपि ग्रहणं भारते अदृश्यमेव भविष्यति**। अत्र वर्षेऽस्मिन् ग्रहण-चतुष्टयस्य विवरणं संक्षेपेण प्रस्तूयते।

सं.	ग्रहणस्वरूपम्	मासः	दिवसः	दिनाङ्कः
(१)	खण्डग्रासचन्द्रग्रहणम् (भारते अदृश्यम्)	भाद्रशुक्ल १५	बुधवासरे	१८ सित. २०२४
(२)	कङ्कणसूर्यग्रहणम् (भारते अदृश्यम्)	आश्विनकृष्ण ३०	बुधवासरे	२/३ अक्तु. २०२४
(३)	खग्रासचन्द्रग्रहणम् (भारते दृश्यम्)	आश्विनशुक्ल १५	शुक्रवासरे	१४ मार्च २०२५
(४)	खण्डग्राससूर्यग्रहणम् (भारते अदृश्यम्)	चैत्रकृष्ण ३०	शनिवासरे	२९ मार्च २०२५

(१) खग्रासचन्द्रग्रहणम् (भारते अदृश्यम्):- भाद्रशुक्ल १५ बुधवासरे तदनुसारं १८ सित. २०२४ दिनाङ्के प्रातः पूर्वाभाद्रपदानक्षत्रे चतुर्थे चरणे मीनराशिस्थिते चन्द्रे खग्रासचन्द्रग्रहणमिदं **भारताद्बहिः** भारतीयमानकसमयानुसारं प्रातः ०७/४३ A.M. तः आरभ्य ०८/४५ A.M. पर्यन्तं भविष्यति। अस्य ग्रहणस्य सूतकादिप्रभावः भारते नैव भविष्यति।

(२) **कङ्कणसूर्यग्रहणम् (भारते अदृश्यम्)**:- कङ्कणसूर्यग्रहणमिदं आश्विनकृष्ण अमायां बुधवासरे तदनुसारं २/३ अक्तू. २०२४ दिनाङ्के हस्तनक्षत्रे कन्याराशिस्थिते चन्द्रे, मध्यरात्रौ २१/१४ P.M. तः २७/१८ A.M. वादनपर्यन्तं भारताद्बहिः भविष्यति। अस्य ग्रहणस्य सूतकादिप्रभावः भारते नैव भविष्यति।

(३)**खग्रासचन्द्रग्रहणम्(भारते दृश्यम्)**:- फाल्गुनशुक्लपूर्णिमायां शुक्रवासरे तदनुसारं १४ मार्च २०२५ दिनाङ्के उत्तराफाल्गुनीनक्षत्रे सिंह-कन्याराशिस्थिते चन्द्रे खग्रासचन्द्रग्रहणं भारतीयमानकसमयानुसारं दिवा १०/४१ A.M. आरभ्य ०२/१८ P.M. वादनपर्यन्तं भारताद् बहिः दृश्यं भविष्यति। भारते अस्य ग्रहणस्य सूतकादिप्रभावः नैव भविष्यति।

(४)**खण्डग्राससूर्यग्रहणम् (भारते अदृश्यम्)**:- ग्रहणमिदं चैत्रकृष्ण अमायां शनिवासरे तदनुसारं २९ मार्च २०२५ दिनाङ्के दिवा २/२० P.M. तः ६/१५ P.M. या. उत्तराभाद्रपदानक्षत्रे मीनराशिस्थिते चन्द्रे भारताद्बहिः दृष्टिगोचरं भविष्यति। अतः अस्य ग्रहणस्य सूतकादिप्रभावः भारते नैव भविष्यति।

ग्रहणस्य पर्वकालनिर्धारणम्:-ग्रस्तोदयग्रहणस्य पर्वकालनिर्धारणं तद् बिम्बोदयकालादेव सञ्जायते। अर्थात् चन्द्रग्रहणे चन्द्रोदयकालात् तथा सूर्यग्रहणे सूर्योदयकालादेव पर्वकालारम्भः अवगन्तव्यः।

ग्रहणे सूतकव्यवस्थाः - यस्मिन् यामे चन्द्रग्रहणं तस्मात् पूर्वं (९ घण्टा) प्रहरत्रयं न भुञ्जीत। सूर्यग्रहणे तु (१२ घण्टा) प्रहरचतुष्टये पूर्वं न भुञ्जीत ।

- द्रष्टव्यं- निर्णयसिन्धोः प्रथमपरिच्छेदः पृष्ठ संख्या ९७।

ग्रहणे निषिद्धकर्माणि - ग्रहणकाले शयने कृते रोगो, मूत्रे दारिद्र्यं, पुरीषे कृमिः, मैथुने ग्रामसूकरोऽभ्यङ्गे कुष्ठी, भोजने नरकमिति -धर्मसिन्धुः। तद्यथा-

भूकम्पे ग्रहणे यो हि करोति खननं भुवः। जन्मान्तरे महापापो ह्यङ्गहीनो भवेद् ध्रुवम् ।।

माधवीये वृद्धगौतमः - **सूर्यग्रहे तु नाश्नीयात् पूर्वं यामचतुष्टयम् ।**

चन्द्रग्रहे तु यामांस्त्रीन् बालवृद्धातुरैर्विना ।।

अर्थात् सूर्यग्रहणात् पूर्वं यामचतुष्टयमर्थात् १२ घण्टात्मकः कालस्तथा चन्द्रग्रहणात् ९ घण्टा पूर्वं सूतककालः स्वीकृतो विद्यते। एतावता अस्मिन् कालाभ्यन्तरे बालवृद्धातुरैर्विना भोजनादिकं निषिद्धमिति। अपि च- ग्रहणदिवसे अहोरात्रमुपवासं कुर्यादिति वचनमपि प्राप्यते। तद्यथा- **अयने विषुवे चैव ग्रहणे चन्द्रसूर्ययोः ।**

अहोरात्रोषितः स्नातः सर्वपापैः विमुच्यते।।

आदित्येऽहनि संक्रान्तौ ग्रहणे चन्द्र-सूर्ययोः। पारणमुपवासञ्च न कुर्यात्पुत्रवान् गृही ।।

एवञ्च- **सूर्येन्दुग्रहणं यावत् तावत् कुर्याज्जपादिकम् ।।**

स्नानादिकालव्यवस्था -

ग्रस्यमाने भवेत् स्नानं ग्रस्ते होमो विधीयते । मुच्यमाने भवेद्दानं मुक्ते स्नानं विधीयते।।

सूर्यग्रहणकाले दान-स्नान-ब्राह्मणादीनां वैशिष्ट्यम्-

सर्वं भूमिसमं दानं सर्वे ब्रह्मसमाद्विजाः । सर्वं गङ्गासमं तोयं राहुग्रस्ते दिवाकरे ।।

ग्रहणफलनिर्द्धारणसिद्धान्तः-

जन्मर्क्षे निधनं ग्रहे जनिभतो घातः क्षतिः श्रीर्व्यथा

चिन्ता सौख्यकलत्रदौस्थ्यमृतयः स्युर्माननाशं सुखम् ।

लाभोपाय इति क्रमात्तदशुभध्वस्ते जपः स्वर्णगो-

दानं शान्तिरथो ग्रहं त्वशुभदं नो वीक्ष्यमाहुः परे ।। मुहूर्तचिन्तामणिः- गो. प्र. ६

सूर्यचन्द्रग्रहणयोरनिष्टनिवृत्तये अनुष्ठानदानशान्त्यादयः लिख्यते-

सुवर्णनिर्मितं नागं सतिलं ताम्रभाजनम्। सदक्षिणं सवस्त्रञ्च श्रोत्रियाय निवेदयेत्।।

सौवर्णं राजतं वापि बिम्बं कृत्वा स्वशक्तितः। उपरागोद्भवक्लेशच्छिदे विप्राय कल्पयेत्।।

दानमन्त्रः- **तमोमय! महाभीम सोमसूर्यविमर्दन। हेमनागप्रदानेन मम शान्तिप्रदो भव।।**

।। हरिः ॐ ।।

।। विगत सम्वत् २०८० के श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्ग में की गई सत्य भविष्यवाणियाँ।।

१. <u>वर्षकुण्डली में वर्षलग्नाधिपति मंगल शत्रुराशिस्थ होकर अष्टमस्थ है। परिणामतः देश के उच्चपदासीन शासनाधिकारियों को अपनी सत्ता बनाये रखने के लिए काफी कठिनाईयों का सामना करना पडेगा-</u> कर्नाटक राज्य के विधान सभा चुनाव से ठीक पहले भाजपा दल के कई नेताओं ने अपने सहयोगीयों के साथ अपनी सत्ता को बनाये रखने के लिए अपने दल को छोड़ कर कांग्रेस दल की सदस्यता अपना ली। इन नेताओं में कर्नाटक के पूर्व मुख्यमन्त्री भी शामिल थे। इसके अतिरिक्त बिहार में भी सत्तादल के मुखिया एवं राज्य के मुख्यमन्त्री को अपनी सत्ता बचाने के लिए अपने पुराने गठबन्धन को छोड़ कर भाजपा के साथ गठबन्धन करना पडा।

२. <u>किसी विशिष्ट शासनाधिकारी की मृत्यु/मृत्यु तुल्य कष्ट अथवा अन्यान्य स्वास्थ्यगत समस्याओं से जूझना पडेगा-</u> शिरोमणि अकाली दल के प्रमुख नेता एवं पंजाब राज्य के पांच बार चुने गए मुख्यमन्त्री प्रकाश सिंह बादल की मृत्यु 25 अप्रैल 2023 को हुई। यह पंजाब में चुने गए विधायकों में अभी तक के सबसे युवा विधायक रहे थे।

३. <u>देश में शैक्षिक प्रगति एवं अनुसन्धानात्मक कार्य उभर कर आयेंगे। विश्व पटल पर भारत का सम्मान बढेगा -</u> विगत वर्ष भारतीय अन्तरिक्ष अनुसन्धान संगठन के मिशन चन्द्रयान की सफलता ने सम्पूर्ण विश्व में भारत की प्रतिष्ठा को बढ़ाया। इस प्रकार विश्व में भारत एक मात्र ऐसा देश बना जिसने चन्द्रमा के दक्षिणी ध्रुव पर जाने में सफलता प्राप्त की। इसके अतिरिक्त आदित्य L1 मिशन एवं XPOSAT का भी सफल प्रक्षेपण किया गया।

४. <u>समुद्र तटवर्ती क्षेत्रों में रहने वालों को चक्रवातादि से विशेष नुकसान होगा</u>। विगत वर्ष बिपरजोय नामक चक्रवात(167 कि.मी. प्रति घंटा की गति) गुजरात के तटों से टकराया। इस दौरान भारी वर्षा एवं तेज हवाओं से तटीय क्षेत्रों को काफी नुकसान हुआ।

५. <u>समुद्री यान पर दुर्घटना सम्भावित है-</u> विगत वर्ष 7 अक्तू. 2023 को इजरायल एवं आतंकी समूह हमास के मध्य युद्ध होने के कारण लाल सागर के समुद्री मार्ग के माध्यम से भारत एवं पूर्व के देशों में व्यापार करने आने वाले व्यापारिक समुद्री यानों पर हौथी आतंकी समूह द्वारा लगातार हमले किये जा रहे हैं। इन हमलों में भारत के व्यापारिक समुद्री यानों को भी निशाना बनाया गया।

६. <u>देश के विशिष्ट अधिकारीयों को अपनी सुरक्षा का विशेष ध्यान रखना होगा-</u> भारतीय लोकतन्त्र के मंदिर कहे जाने वाले संसद पर हुए 2001 के आंतकी हमले की 22वीं वर्षगांठ पर 2 व्यक्तियों द्वारा लोक सभा के भीतर नारेबाजी करते हुए गैस के कनस्तर फैंके गए। यह घटना लोकसभा में सत्र चलने के दौरान घटित हुई। इस घटना को सुरक्षा में भारी चूक के रूप में देखा गया।

इस प्रकार श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्ग की भविष्यवाणियाँ सर्वथा सत्य होती रही हैं।

रोगे त्रिनाडीविचारः-

नाडी	नक्षत्राणि								
आदि	आर्द्रा	पू.फा.	उ.फा.	अनु.	ज्ये.	धनि.	शत.	भर.	कृ.
मध्य	पुन.	मघा	ह.	विशा.	मू.	श्रव.	पू.भा.	अश्वि.	रोहि.
अन्त्य	पुष्य	आश्ले	चि.	स्वा.	पू.षा.	उ.षा.	उ.भा.	रेव.	मृग.

जन्मनक्षत्रं नामनक्षत्रं सूर्यनक्षत्रं दिननक्षत्रञ्चेति एतानि सर्वाण्यपि एकनाडौ यदा भवन्ति तदा असाध्यरोगिणः नूनमेव मृत्युः भवतीति ज्ञातव्यम्। अस्य त्रिनाडीचक्रस्य विचारः यात्रायां रणक्षेत्रे प्रस्थानकालेऽपि कर्तव्यः ।

दन्तजननफलबोधकचक्रम्-

मासः	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
फलानि	स्वयं नाशः	अनुजनाशः	भगिनीनाशः	मातृनाशः	अग्रजनाशः	भोगाप्तिः	पितृसुखाप्तिः	शारीरिकपुष्टिः	धनाप्तिः	सुखाप्तिः	सुखाप्तिः	सदन्तजनने स्वनाशः

अथ राहु(काल)वासविचारः

सौरमासक्रमेण मार्गशीर्ष-पौष-माघमासेषु पूर्वस्यां दिशि, फाल्गुन-चैत्र-वैशाखेषु दक्षिणस्यां, ज्येष्ठ-आषाढ़-श्रावणमासेषु पश्चिमस्याम्, भाद्र-आश्विन-कार्तिक-मासेषूत्तरस्यां दिशि राहोः(कालस्य) स्थितिः ज्ञातव्या ।

मासिककालविचारः-

यद्राशिगेऽर्के खलुतद्दिशि स्याद्राहुः सदा तिष्ठति मासि मासे ।
द्विरागमे वापि गृहप्रवेशे राहुः प्रशस्तः किल वामपृष्ठे ।।

अत्रेदं ध्यातव्यं यदयं त्रैमासिकराहोः (कालस्य) विचारः भवन-तडागादिनिर्माणकर्मणि करणीयः। द्विरागमनादिषु मासिककालस्य विचारः एव विधेयः। तद्यथा-

त्रैमासिकं तडागादौ मासिकं द्वयङ्गकर्मणीति।।

अथ पञ्चकविचारः- धनिष्ठा, शतभिषा, पू.भा., उ.भा., रेवती, एतानि पञ्चकनक्षत्राणि सन्ति। एषु नक्षत्रेषु दक्षिणदिग्यात्रा, गृहच्छादनं, प्रेतदाहः, तृणकाष्ठादिसंग्रहः, शय्यावितानादिकं निषिद्धं वर्तते। **अत्रापवादः-**

वस्वादौ शतभिषग्मध्ये पूर्वादौ चोत्तरान्तके।
पञ्च-पञ्च घटी त्याज्या रेवतीं सकलां त्यजेत्।।

ग्रहाणां शुष्काशुष्कतत्त्व स्वरूपादिबोधकचक्रम्-

ग्रहाः	तत्त्वं	पञ्चभूत सम्बन्धः	स्वरूपम्
सूर्यः	शुष्कः	अग्निः	मध्यमः
चन्द्रः	जलसंज्ञकः	जलम्	दीर्घः
मङ्गलः	शुष्कः	अग्निः	ह्रस्वः
बुधः	जलसंज्ञकः	पृथ्वी	मध्यमः
गुरुः	जलसंज्ञकः	आकाश/ तेजः	मध्यम/ ह्रस्वः
शुक्रः	जलसंज्ञकः	जलम्	ह्रस्वः
शनिः	शुष्कः	वायुः	दीर्घः
राहुः	शुष्कः	वायुः	दीर्घः
केतुः	शुष्कः	वायुः	मध्यमः

भद्रावासविचारः-

राशयः	भद्रावासः	फलम्
कर्कसिंह-कुम्भमीनेषु	मृत्युलोके	अशुभम्
मेषवृषमिथुन-वृश्चिकेषु	स्वर्गे	शुभम्
कन्यातुला-धनुमकरेषु	पाताले	धनागमः

चन्द्रवासविचारः-

राशयः	चन्द्रवासः
मेष-सिंह -धनुषु	पूर्वस्याम्
वृष-कन्या-मकरेषु	दक्षिणे
मिथुन-तुला-कुम्भेषु	पश्चिमे
कर्क-वृश्चिक-मीनेषु	उत्तरस्याम्

सिद्धादियोगचक्रम् (तिथिदिननक्षत्रादिवशेन)

दिनानि	रवि	चन्द्रः	कुज	बुध	गुरु	शुक्र	शनि
सिद्धियोग	३-८-१३	१-६-११	३-८-१३	२-७-१२	५-१०-१५	१-६-११	४-९-१४
अमृतयोगः	५-१०-१५	५-१०-१५	२-७-१२	१-६-११	३-८-१३	४-९-१४	१-६-११
मृत्युयोगः	१-६-११	२-७-१२	१-६-११	३-८-१३	४-९-१४	२-७-१२	५-१०-१५
सर्वार्थ-सिद्धियोगः-	अश्वि.ह.पु. उत्तरा.३,मू.	रो.मृ.पुष्य अनु. श्रव.	अश्वि.कृ. अश्ले.उ.भा	कृ.रो. मृ. ह. अनु.	अश्वि.पुन. पुष्य. अनु.रे.	अश्वि. पुन. अनु.श्र.रे	रो.स्वा. श्रव.

शास्त्राणां महात्म्यम्-

सद्यः फलति गान्धर्वं मासमेकं पुराणकम् ।
वेदाः फलन्ति कालेषु ज्योतिर्वैद्यो निरन्तरम् ।।

राशिफलम् (संवत् २०८०)

मेष राशि (Aries) (चु, चे, चो, ला, ली, लु, ले, लो, अ)

यह वर्ष उत्तम फलदायक है। अर्थसंग्रह के मार्ग में उपस्थित बाधायें दूर होंगी। प्रतियोगिता परीक्षा परिणाम में विघ्न बाधायें उपस्थित होंगी। अनुकूल स्वास्थ्य के लिए सचेष्ट रहें। भूमि-भवन-वाहन प्राप्ति हेतु विशेष प्रयास करने होंगे। शत्रुगण के कुचक्र पर ध्यान देना होगा। आलस्य व प्रमाद आपके विकास पथ पर बाधा का सर्जन करेंगे। विपरीतलिंगियों से सावधान रहें। जीवनसाथी के चयन की दिशा में चल रहे प्रयास सफल होंगे। आजीविका प्राप्ति की दिशा में चल रहे प्रयास सफल होंगे। संतति सुख में बाधा उत्पन्न हो सकती है। भोगवादी प्रवृत्ति से बचें। अपने क्रोध संवेग पर पूर्ण नियन्त्रण रखें, अन्यथा प्रगति पथ से विमुख हो सकते हैं। कुटुम्बीजनों का सहयोग प्राप्त होगा। तथापि आवर्षान्त राहु, केतु तथा गुरु विशेष पूज्य हैं। अतः नित्य विष्णुसहस्रनामस्तोत्र का पाठ अथवा श्रवण, शनिवार को फल, फूल व मिष्ठान का किसी धर्मस्थान में दान, भाईयों को सहयोग व सेवा एवं बड़े बुजुर्गों की सेवा से सकल मनोरथ पूर्ण होंगे। माता-पिता का आशीर्वाद विशेष कल्याणदायक होगा।

वृष (Taurus) (इ, उ, ए, ओ, बा, बी, बु, बे,बो)

यह वर्ष उत्तम फलदायक है। स्वास्थ्य का ध्यान रखना होगा। आर्थिक प्रबंधन पर विशेष ध्यान देना होगा। वर्ष में यदा-कदा अनिद्रा तथा मानसिक सन्ताप-जन्य उच्चरक्तचाप से संबंधित व्याधियाँ आपको व्यथित करेंगी। धर्मार्जन के मार्ग प्रशस्त होंगे। जीवन-साथी के चयन में चल रहे प्रयास में विघ्न उपस्थित होगा। विद्यार्थियों को विद्यार्जन में विघ्न बाधायें उपस्थित होंगी। धनार्जन, तीर्थाटन व सेवाक्षेत्र में प्रोन्नति का सुयोग है। आजीविका-प्राप्ति की दिशा में चल रहे प्रयास सफल होंगे। संतति सुख प्राप्ति में बाधायें उपस्थित होंगी। भूमि, भवन, वाहन की प्राप्ति हेतु विशेष प्रयास करने होंगे। आवर्षान्त दुर्गासप्तशती पाठ, केतु के जप व आराधना तथा इसके पदार्थों के दान से अनुकूलता की प्राप्ति होगी।

मिथुन राशि (Gemini) (का, की, कु, घ, ङ, छ, के, को, हा)

यह वर्ष मध्यम फलदायक है। अर्थार्जन के मार्ग में बाधायें उपस्थित होंगी। विद्यार्थियों के विद्यार्जन में उपस्थित विघ्न-बाधायें दूर होंगी। विवाहार्थियों को जीवन-साथी की प्राप्ति हेतु विशेष प्रयास करने होंगे। माता पिता का स्वास्थ्य कुप्रभावित रहेगा। भूमि-भवन-वाहन की प्राप्ति हेतु विशेष प्रयास करने होंगे। अपने स्वास्थ्य का ख्याल रखें। प्रतियोगिता परीक्षा में बैठने वालों के लिए समय अनुकूल है। समय का सदुपयोग करें। धर्माजन में विघ्न बधायें उपस्थित होंगी। कुटुम्बी जन की अनुकूलता हेतु विशेष प्रयास करने होंगे। मंगल, गुरु व शनि विशेष पूज्य हैं। हनुमानचालीसा अथवा सुन्दरकाण्ड रामायण के नित्यपाठ तथा रोगियों, बूढ़े व अशक्तजनों की सेवा करने से सकल मनोरथ पूर्ण होंगे।

कर्क राशि (Cancer) (ही, हु, हे, हो, डा, डी, डु, डे, डो)

यह वर्ष आपके लिए मध्यम फलदायक है। वर्ष के उतरार्ध में विवाहार्थियों को मनोनुकूल फल की प्राप्ति होगी। भूमि-भवन-वाहन सुख प्राप्ति में विघ्न-बाधा का योग है। वर्ष के उतरार्ध में प्रतियोगिता-परीक्षा में लगे परीक्षार्थियों को विशेष सफलता की प्राप्ति होगी। भाग्य निर्माण में आपकी सङ्गति का प्रभाव पडेगा। क्रोध संवेग पर नियंत्रण रखें। अन्यथा अनिष्ट होने की सम्भावना रहेगी। अपने पर नियंत्रण रखने से ऋण-रिपु-रोगों से मुक्ति मिलेगी। क्रियमाण कार्य में विघ्न बाधा सम्भावित है। वर्ष के उत्तरार्ध में मांगलिक कृत्य होंगे। अपने वाग्-व्यवहार तथा खाद्य पेय पर विशेष ध्यान देन होगा। शनि, राहु तथा केतु विशेष पूज्य हैं। सर्वविध प्रतिकूलता निवारण हेतु पलाश का वृक्ष लगायें एवं इसकी पूजा करें। अतः इन ग्रहों के मन्त्रजप, वृद्धजनों की सेवा तथा नियमित विष्णुसहस्रनामस्तोत्र का पाठ करने से सकल मनोकामना पूर्ण होगी।

सिंह राशि (Leo) (मा, मी, मु, मे, मो, टा, टी, टु, टे)

यह वर्ष मध्यम फलदायक है। विद्यार्थियों को अपने विद्यार्जन के क्षेत्र में सफलता हेतु विशेष प्रयास करने होंगे। आजीविका प्राप्ति की दिशा में चल रहे प्रयास सफल होंगे। सहोदर भाई-बहनों के सहयोग व सद्व्यवहार से आपको सुख मिलेगा। वर्ष के पूर्वाध में जीवनसाथी के अन्वेषण में चल रहे प्रयास सफल होंगे। वर्ष के उतरार्ध में भूमि-भवन-वाहन प्राप्ति में सफलता मिलेगी। धर्मार्जन तथा भाग्योदय में अनुकूल सफलता मिलेगी। जीवन-साथी तथा माताजी का स्वास्थ्य व व्यवहार आपको व्यथित करेगा। दैनिक कारोबार में विघ्न संभव है। आलस्य व प्रमाद का सर्वथा परित्याग कर विकास पथ पर अग्रसर होवें। प्रतिकूलताओं की निवृत्ति के लिए पीपल का वृक्ष लगावें। गुरुजनों, पूज्यजनों तथा बड़े भाई की नित्य सेवा करें एवं उनसे आशीर्वाद ग्रहण करें। विष्णुसहस्रनामस्तोत्र का नित्य पाठ करने से सकल बाधायें दूर होंगी।

कन्या (Virgo) (टो, पा, पी, पु, ष, ण, ठ, पे, पो)

यह वर्ष आपके लिए मध्यमोत्तम फलदायक है। वर्ष के पूर्वाध में भूमि-भवन-वाहन सुख प्राप्ति में विशेष प्रयास करने होंगे। अपने क्रोध पर पूर्ण नियन्त्रण रखें। अन्यथा रक्तचाप व अनिद्रा जैसी समस्याएं उपस्थित होंगी साथ ही अपने स्वजन विमुख होंगे। जीवन-साथी का स्वास्थ्य एवं व्यवहार कुप्रभावित हो सकता है। दाम्पत्य सुख में अवरोध उपस्थित होगा। प्रतियोगियों में विघ्न बाधा संभव है। वर्ष के उतरार्ध में विवाहार्थियों को जीवनसाथी के चयन में अत्यधिक विघ्न बाधाओं का सामना करना पड़ेगा। आकस्मिक चोट चपेट अथवा गुप्तरोग का आक्रमण झेलना पड़ सकता है। कुटुम्बी जनों का सहयोग प्राप्त होगा। अनुकूलता हेतु पीपलवृक्ष लगावें तथा गणपतिस्तोत्र का पाठ, शनि-राहु केतु का मन्त्रजप व उनके पदार्थों का दान करें। आपका सर्वविध उत्कर्ष होगा।

तुला (Libra) (रा, री, रु, रे, रो, ता, ति, तु, ते,)

आपके लिए यह वर्ष अनुकूल फलदायक है। स्वास्थ्य अनुकूल रहेगा। जीवन-साथी का सहयोग प्राप्त होगा। वर्ष के पूर्वार्ध में जीवनसाथी के चयन में सफलता प्राप्त होगी। घर में मांगलिक कृत्य सम्पन्न होंगे। सेवा-क्षेत्र में पदवृद्धि की सम्भावना है। वर्षारम्भ में अर्थार्जन के क्षेत्र में बाधा उपस्थित होगी। भूमि-भवन-वाहन प्राप्ति की दिशा में चल रहे प्रयास में विघ्न बाधा संभव है। वर्ष के उतरार्ध में सन्ततिसुख प्राप्ति में उपस्थित विघ्न-बाधायें उपस्थित होंगी। विद्यार्थियों को अपने-अपने दिशा में सफलता प्राप्ति हेतु विशेष प्रयास करने होंगे। लेकिन आलस्य एवं प्रमाद से बचें। प्रतियोगिता परीक्षार्थी समय का सदुपयोग करें। अशुभफलों के उपशमनार्थ शनि, राहु व केतु का जप, तत्तत् पदार्थों का दान व विष्णुसहस्रनाम स्तोत्र का पाठ श्रेयस्कर होगा। शमी-वृक्ष लगाने तथा वृद्धों व रोगियों की सेवा से कल्याण होगा।

वृश्चिक (Scorpio) (तो, न, नि, नु, ने, नो, या, यि, यु,)

यह वर्ष मध्यम फलदायक है। स्वास्थ्य का पूर्ण ध्यान रखें। वर्ष के उतरार्ध में घर परिवार में मांगलिक कृत्य का संपादन संभव है। क्रोध संवेग पर नियंत्रण रखें। अन्यथा रक्त चाप व अनिद्रा की समस्या उपस्थित हो सकती है। भूमि-भवन-वाहन प्राप्ति से सम्बन्धित कार्य में अवरोध उपस्थित हो सकता है। वर्ष के उतरार्ध में दैनिक कारोबार की अभिवृद्धि होगी। संतति सुख संभव है। विवाहार्थियों के मनोरथ पूर्ण होंगे। अर्थसंग्रह में विघ्न बाधा संभव है। धर्ममार्ग से विमुख होने का योग है। तीर्थाटन अथवा परिवार में मांगलिक कृत्य कुछ विघ्न-बाधाओं के साथ संपन्न होगा। माता पिता का स्वास्थ्य कुप्रभावित हो सकता है। विशेष अनुकूलता प्राप्ति हेतु माता-पिता सहित गुरुजनों का नित्य आशीर्वाद मंगल, शनि, राहु एवं केतु की उपासना, तत्तद् मन्त्रों का जप, दान एवं विष्णुसहस्रनामस्तोत्र का पाठ करें। पीपल, पलाश का वृक्ष लगावें तथा इनकी विधिपूर्वक सेवा करें।

धनु (Sagittarius) (ये, यो, भा, भी, भू, धा, फा, ढ़ा, भे)

यह वर्ष मध्यमोत्तम फलदायक है। सन्तान का स्वास्थ्य व व्यवहार आपके मानसिक शान्ति को भंग करेगा। भूमि भवन वाहन सुख की प्राप्ति में चल रहे प्रयासों में विघ्न-बाधायें उपस्थित होंगी। वर्ष के पूर्वार्ध में विवाहार्थियों को जीवनसाथी के अन्वेषण में चल रही विघ्न बाधायें दूर होंगी। भाई-बहनों का स्वास्थ्य और व्यवहार आपको व्यथित कर सकता है। आपके पुरुषार्थ साहस व पराक्रम से आपके अन्यान्य कार्य सिद्ध होंगे। विद्यार्थियों को सफलता प्राप्ति हेतु किए गए श्रम सफल सिद्ध होंगे। वर्ष के पूर्वार्ध में घर में मांगलिक कृत्यों का सम्पादन होगा। जीवन साथी के स्वास्थ्य का पूर्ण ध्यान रखें। विद्यार्थियों को अध्ययन क्षेत्र में सफलता हेतु विशेष प्रयास करने होंगे। उपचारार्थ आवर्षान्त शनि एवं राहु का जप पूजन तथा शिवजी की आराधना करें। पीपल लगावें। गुरुवार को मीठा भोजन करें। विष्णुसहस्रनामस्तोत्र का पाठ तथा बड़े भाई, बहनोई, पिता, पितामहादि की सेवा व आशीर्वाद से सकल मनोरथ पूर्ण होंगे।

मकर (Capricorn) (भो, जा, जी, खी, खु, खे, खो, ग, गी)

यह वर्ष नानुकूल फलदायक है। अपने वाणी व आहार पर पूर्ण संयम रखें। अन्यथा स्वास्थ्य व प्रगति दोनों में बाधा उपस्थित होगी। कुटुम्बी जनों से मतवाद संभव है। सावधान! वर्षारम्भ से ही शनि भोगैश्वर्य में बाधक तथा अपव्यय का सर्जक है। विद्यार्थियों को विद्यार्जन में विशेष ध्यान रखना होगा। शनि की साढ़ेसाती से परेशानियों का सामना करना पडेगा। मानसिक चिड़चिड़ापन तथा क्रोध विकास में बाधक है। आपके स्थायी सम्पदा पर शत्रुओं की दृष्टि रहेगी। आध्यात्मिक बल से विरोधी-गण के षड्यन्त्र सफल नहीं होंगे। जीवनसाथी के चयन में विघ्न-बाधायें उपस्थित होंगी। भूमि-भवन-वाहन प्राप्ति में अवरोध होगा। आवर्षान्त शनि, राहु व केतु का मन्त्र जप अवश्य करें। तेल में अपनी छाया-दान प्रत्येक शनिवार को करें। गूलर का वृक्ष लगाने तथा उसकी सेवा के साथ स्त्री वर्ग को सम्मानित करने से आपके मनोरथ पूर्ण होंगे।

कुम्भ (Aquarius) (गु, गे, गो, सा, सि, सु, से, सो, दा)

यह वर्ष अशुभ फलदायक है। स्वास्थ्य पर ध्यान रखें। सन्तति-सुख में अवरोध उपस्थित होगा। शनि की साढ़ेसाती उलझनें प्रदान करती रहेंगी। सर्वदा आपके धर्म व धैर्य की परीक्षा होगी। आपकी व्यवहारिक-परुषता आपके कारोबार में विघ्न बाधा उपस्थित करेगी। विद्यार्थियों को विद्याक्षेत्र में अत्यधिक श्रम करना होगा। क्रोध संवेग पर पूर्ण नियंत्रण रखें। अन्यथा रक्तचाप की अभिवृद्धि, अनिद्रा के साथ सर्वत्र विरोध का सामना करना पड़ेगा। सन्तति-सुख प्राप्ति में किये गए प्रयास सफल होंगे। जीवन-साथी के अन्वेषण में समस्या होगी। अपव्यय जन्य समस्यायें व्यथित करेंगी। कुटुम्बीजनों के अन्तोष से आपके मन में क्षोभ उत्पन्न होगा। अपने आहार एवं वाणी पर पूर्ण नियन्त्रण रखें। अनुकूलता प्राप्ति हेतु लौहमुद्रिका धारण, हनुमदाराधना एवं सुन्दरकाण्ड का पाठ करें। पीपल व गूलर के वृक्ष लगाने व उनकी सेवा से आपको सार्वत्रिक सफलता मिलेगी।

मीन (Pisces) (दि, दु, थ, झ, ञ, दे, दो, चा, ची)

यह वर्ष आपके लिए अधम फलदायक है। शनि की साढ़ेसाती चल रही है। अपने स्वास्थ्य का विशेष ध्यान रखें। विद्यार्थियों एवं विशेषकर प्रतियोगियों को सफलता प्राप्ति में विघ्न बाधा संभव है। आपको अपने साहस व धैर्य सम्बन्धी परीक्षायें देनी होंगी। जीवनसाथी की प्राप्ति की दिशा में चल रहे अवरोध दूर होंगे। भूमि-भवन-वाहन प्राप्ति की दिशा में अवरोध उपस्थित होंगे। वर्ष के पूर्वार्ध में घर में मांगलिक कार्य संपन्न होंगे। आहार एवं वाणी पर पूर्ण संयम रखें। अन्यथा आपका स्वास्थ्य व लोकव्यवहार दोंनो ही खराब हो सकते हैं। नौकरी पेशा वाले लोगों के लिए यह वर्ष चुनौती से भरा होगा। सकल बाधाओं के उपशमनार्थ नित्य विष्णुसहस्रनाम स्तोत्र का पाठ करें तथा पीपलवृक्ष लगावें। आपका सौभाग्य निखरेगा और आप शान्ति तथा समृद्धि को प्राप्त करेगें। ।। हरिः ॐ ।।

विशेषः- ऊपर्युक्त राशिफल के साथ जन्मकुण्डली के दशान्तर्दशा का फल भी घटित होता है । क्योंकि ये दोनों (एक गोचरफल तथा दूसरा दशा फल) एक ही सिक्के के दो पहलू हैं। अतः मनुष्य जीवन पर इन दोनों का प्रभाव पड़ता हैं। जैसे दशाफल की प्रतिकूलता तथा राशिफल की अनुकूलता में सामान्य फल जानना चाहिए। इसी प्रकार राशिफल की प्रतिकूलता तथा दशाफल की अनुकूलता में भी सामान्य फल जानना चाहिए। दोनों राशि व दशाफल यदि अच्छे हों तो अत्युत्तमफल समझना चाहिए। दोनों की प्रतिकूलता में अत्यन्त अशुभफल-प्राप्ति की सम्भावना समझनी चाहिए। अतः प्रतिकूल समय में तज्जन्य अनुष्ठान, जप तथा हवनादि कार्य करके अपना कल्याण करना चाहिए । शनि की साढ़ेसाती व ढ़ैया का अशुभफल जन्मकुण्डली में शनि के भावाधिपतित्व, स्थिति व ग्रहयुति पर निर्भर करता है। अतः जन्मकुण्डली में अच्छी अवस्था में स्थित शनि अपने साढ़ेसाती व ढ़ैया में प्रतिकूल परिस्थिति में भी आशातीत शुभफल देता है । लेकिन जन्मकुण्डली का अशुभ शनि अपने साढ़ेसाती व ढ़ैया के समय में धन-धान्य के विनाश के साथ कारोबार, उद्योग-धन्धे, तथा पारिवारिक-सम्बन्धों को बिगाड़ देता है । अतः ग्रहों के प्रतिकूल परिस्थिति में उनका पूजन अनुष्ठानादि अवश्य करना चाहिए। प्रसङ्गवश यहाँ नाम व जन्म-राशि से विचारणीय विषयों को बताया जा रहा है। क्योंकि प्रायःदेखा जाता है कि लोग नामराशि के अनुसार ही सभी फल का विचार करने लगते हैं, जो उचित नहीं है। अतः नामराशि से विचारणीय विषय-

देशग्रामगृहे युद्धे सेवायां व्यवहारके । नामराशेः प्रधानत्वं जन्मराशिं न चिन्तयेत् ।।

अर्थात् पुकार नाम से देश-ग्राम एवं घर में सम्बन्ध का विचार, मुकदमा व न्यायपालिका में अपनी स्थिति, नौकरी, मित्रों व आप्तजनों से व्यवहार आदि में नामराशि का ही विचार करना चाहिए ।

जन्मराशि से विचारणीय विषय-

विवाहे सर्वमाङ्गल्ये यात्रायां ग्रहगोचरे । जन्मराशेः प्रधानत्वं नामराशिं न चिन्तयेत् ।।

अर्थात् जन्मराशि से विवाहादि माङ्गलिक-कृत्यों के सम्पादन, यात्रा एवं ग्रह-गोचर सम्बन्धी-विचार मुख्य रूप से करना चाहिए । इन सभी के लिए नामराशि का विचार नहीं करना चाहिए ।।

गृहस्थाश्रम की विशेषताः-

सानन्दं सदनं सुताश्च सुधयः कान्ता न दुर्भाषिणी सन्मित्रं सुधनं स्वयोषितिरतिश्चाज्ञापराः सेवकाः। आतिथ्यं शिवपूजनं प्रतिदिनं मृष्टान्नपानं गृहे साधोः सङ्गमुपासते हि सततं धन्यो गृहस्थाश्रमः।।

यथा वायुं समाश्रित्य वर्तन्ते सर्वजन्तवः। तथा गृहस्थमाश्रित्य वर्तन्ते सर्व आश्रमाः ।।

किं जातैः बहुभिः पुत्रैः शोकसन्तापकारकैः। वरमेकः कुलालम्बी यत्र विश्रायते कुलम्।।

पुन्नाम्नो नरकाद्यस्मात् पितरं त्रायते सुतः ।
तस्मात् पुत्र इति प्रोक्तः स्वयमेव स्वयम्भुवा ।।

विवाहे मृत्युबाणविचारः

वि उपसर्गपूर्वकं वह्-धातोः निष्पन्नोयं विवाहशब्दः पाणिग्रहणसंस्कारस्य वाचकः। विवाहस्य अष्टौ प्रकाराः स्मृतिग्रन्थेषु विश्लेषिताः विद्यन्ते। तद्यथा-

ब्राह्मो दैवस्तथा चाऽऽर्षः प्राजापत्यस्तथाऽऽसुरः।
गन्धर्वो राक्षसश्चैव पैशाचश्चाष्टमोऽधमः ।।

एषु अष्टसु विवाहेषु प्राजापत्य-ब्राह्म-दैव-विवाहा ऋषिसंज्ञकाः प्रोक्ताः सन्ति। एषां सम्पादने अर्थात् विवाहमुहूर्तस्य निर्धारणे बहुविधविचारा ज्योतिषशास्त्रस्य मर्मज्ञैः कृता विद्यन्ते। यथा मुहूर्तनिर्धारणे कर्त्तरी-सग्रहचन्द्राष्टम-लग्न-द्वादशाष्टमग्रह-विषघटीलतापात-महापात-खार्जूरो-पग्रह-दग्धतिथि-जामित्रैकार्गल-दशयोग-दक्षिणात्यानां बाणदोष-पूर्वोत्तर-पश्चिमप्रदेशेषु प्रसिद्ध-बाणदोषेज्यसितयोर्बृद्धत्वास्तशिशुत्वदोष-सूर्यसंक्रमणाख्यदोष-पङ्वन्ध काणबधिरलग्नदोष-पञ्चशलाका-सप्तशलाकादिचक्रेषु ग्रहवेधनक्षत्रादिवेधप्रभृत्तयो दोषा विचारणीया भवन्ति। तत्राष्टविधेषु ब्राह्म-दैवार्ष-प्राजापत्यासुर-गान्धर्व-राक्षस-पैशाचेति-विवाहेषु आद्योक्तश्चत्वारो विवाहोक्तेषु मुहूर्तेषु कर्त्तव्या इति शास्त्रकाराणामभिमतम्। तद्यथा नारदः-

प्राजापत्यब्राह्मदैवविवाहा ऋषिसंज्ञकाः।
उक्तकालेषु कर्त्तव्याश्चत्वारः फलदायकाः।।

एतदतिरिक्तेषु अन्येषु चतुर्षु गान्धर्वासुरपैशाचराक्षसेति विवाहेषु मुहूर्तविचारो न विधेय इति वचनमपि प्राप्यते। तद्यथा - **गान्धर्वासुरपैशाच-राक्षसाख्याश्च सर्वदा।**

अत्र पूर्वोक्तेषु ब्राह्म-दैवार्ष-प्राजापत्य-विवाहेषु ब्राह्मविवाहस्यैव समादरः दृश्यते समाजे। अनेन समुत्पन्नाः सन्ततयः उभयत एकविंशतिं पुरुषान् पुनन्ति । अतः विशेषेणास्मिन्नेव विवाहे मुहूर्त्तानां विचारः कर्त्तव्यः। अत्रोक्तेषूपयुक्तदोषेषु विशेषेणद्यत्वे मृत्युबाणदोषः विवाह मुहूर्तनिर्द्धारणे विचार्यन्ते। प्रसङ्गादत्र तदानयनसूत्रमुपस्थाप्यते -

सूर्यगतांशसंख्या + ४ ÷ ९ = शेषमानम् । अत्र शेषमानं यदि ५ आयाति तदा तस्मिन् दिने मृत्युबाणो भवति। अस्य मृत्युबाणस्यारम्भः गतांशारम्भात् सूर्यगतांशान्तं यावद् भविष्यति। यथोदाहरणम्- ३/६/२००५ दिनाङ्के शुक्रवासरे मृत्युबाणविचारः- एतस्मिन् दिवसे श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्गानुसारेण प्रातः ५/४७ वादने सूर्यस्य राश्यादिमानम् - १/१८/३७/०६ अत्र सूर्यगतांशा १८ + ४ ÷ ९ = शेषमानं ४ आगतम्। अतः सूर्यः यदा १९ अंशे गमिष्यति तस्मात् कालादारभ्य मृत्युबाणारम्भो भविष्यति। १९ अंशान्तं यावद् अस्य कालो भविष्यति। परं परिहारवचनानुसारेणायं मृत्युबाणः प्रातः-सायं सन्ध्यायान्तथा बुधवासरे एव यदा भवेत्तदा विवाहादिमाङ्गलिकं कार्यं निषिद्धं भवतीति विशेषः। बाणपञ्चकानयनार्थं श्लोकः-

रसगुणशशिनागाब्ध्याढ्यसंक्रान्तियातांशकमितिरथ तष्टाङ्कैर्यदा पञ्च शेषाः।
रुगनलनृपचौरा मृत्युसंज्ञश्च वाणो नवहृतशरशेषे शेषकैक्ये सशल्यः ।।

द्रष्टव्यः- मु.चि.वि.प्र.श्लो.सं.७४ इत्यलं विस्तरेणेति दिक् ।।

प्रभवादिगौरवसम्वत्सरनामानि-				
1. प्रभवः	13. प्रमाथी	25. खरः	37. शोभकृत्	49. राक्षसः
2. विभवः	14. विक्रमः	26. नन्दनः	38. क्रोधी	50. अनलः
3. शुक्लः	15. वृषः	27. विजयः	39. विश्वावसु	51. पिङ्गलः
4. प्रमोदः	16. चित्रभानुः	28. जयः	40. पराभवः	52. कालः
5. प्रजापतिः	17. सुभानुः	29. मन्मथः	41. प्लवंगः	53. सिद्धार्थी
6. अङ्गिरा	18. तारणः	30. दुर्मुखः	42. कीलकः	54. रौद्रः
7. श्रीमुखः	19. पार्थिवः	31. हेमलम्बी	43. सौम्यः	55. दुर्मतिः
8. भावः	20. व्ययः	32. विलम्बी	44. साधारणः	56. दुंदुभिः
9. युवा	21. सर्वजित्	33. विकारी	45. विरोधकृत्	57.रुधिरोद्गारी
10. धाता	22. सर्वधारी	34. शार्वरी	46. परिधावी	58. रक्ताक्षी
11. ईश्वरः	23. विरोधी	35. प्लवः	47. प्रमादी	59. क्रोधनः
12. बहुधान्यः	24. विकृतिः	36. शुभकृत्	48. आनन्दः	60. क्षयः

ताराविचारः

जन्मभाद् गणयेदादौ दिनधिष्ण्यावधिः क्रमात्। नवभिश्च हरेद्भागं शेषं तारां विनिर्दिशेत्।।
जन्म सम्पत् विपत् क्षेम प्रत्यरिः साधको वधः। तथा मैत्रातिमैत्रे च नव ताराः प्रकीर्तिताः।।

शुभाशुभताराः

द्विचतुःषडष्टनवगतास्ताराः शुभप्रदाः। जनुर्विपत्प्रत्यरिश्च वधाख्या न शुभप्रदाः।।

दुष्टताराशान्तिप्रकारः

प्रत्यरौ लवणं दद्याच्छाकं दद्यात् त्रिजन्मसु। गुडं विपत्तितारायां सुवर्णं निधने तिलम्।।

द्वादशराशिस्थचन्द्रफलम्

प्रथमःस्थितिकृच्चन्द्रो द्वितीयश्चार्थलाभदः। तृतीये क्षेममारोग्यं चतुर्थः कलहप्रदः।।
पञ्चमे ज्ञानवृद्धिश्च षष्ठे धान्यधनागमः। सप्तमे राजसम्मानमष्टमे प्राणसंशयः ।।
नवमे धर्मलाभः स्याद्दशमे मानसेप्सितम्। एकादशे जयो नित्यं द्वादशे मृत्युमादिशेत्।।

द्वादशप्रथमचन्द्रापवादः

अभिषेके निषेकेऽन्नप्राशने व्रतबन्धने। गृहप्रवेशे यात्रायां चन्द्रो द्वादशगःशुभः।।
जन्मनक्षत्रगश्चन्द्रः प्रशस्तः सर्वकर्मसु। क्षौरभैषज्यवाद्याध्वकर्त्तनेषु विवर्जयेत्।।

सर्वदोषविनाशकरवियोगाः						
सूर्यनक्षत्राणि	चान्द्रनक्षत्राणि					
अश्विनी	रोहिणी	आर्द्रा	आश्लेषा	मघा	हस्त	पू.षा.
भरणी	मृगशिरा	पुनर्वसु	मघा	पू.फा.	चित्रा	उ.षा.
कृतिका	आर्द्रा	पुष्य	पू.फा.	उ.फा.	स्वाती	श्रवण
रोहिणी	पुनर्वसु	आश्लेषा	उ.फा.	हस्त	विशाखा	धनिष्ठा
मृगशिरा	पुष्य	मघा	हस्त	चित्रा	अनुराधा	शतभिषा
आर्द्रा	आश्लेषा	पू.फा.	चित्रा	स्वाती	ज्येष्ठा	पू.भा.
पुनर्वसु	मघा	उ.फा.	स्वाती	विशाखा	मूल	उ.भा.
पुष्य	पू.फा.	हस्त	विशाखा	अनुराधा	पू.षा.	रेवती
आश्लेषा	उ.फा.	चित्रा	अनुराधा	ज्येष्ठा	उ.षा.	अश्विनी
मघा	हस्त	स्वाती	ज्येष्ठा	मूल	श्रवणा	भरणी
पू.फा.	चित्रा	विशाखा	मूल	पू.षा.	धनिष्ठा	कृतिका
उ.फा.	स्वाती	अनुराधा	पू.षा.	उ.षा.	शतभिषा	रोहिणी
हस्त	विशाखा	ज्येष्ठा	उ.षा.	श्रवणा	पू.भा.	मृगशिरा
चित्रा	अनुराधा	मूल	श्रवण	धनिष्ठा	उ.भा.	आर्द्रा
स्वाती	ज्येष्ठा	पू.षा.	धनिष्ठा	शतभिषा	रेवती	पुनर्वसु
विशाखा	मूल	उ.षा.	शतभिषा	पू.भा.	अश्विनी	पुष्य
अनुराधा	पू.षा.	श्रवण	पू.भा.	उ.भा.	भरणी	आश्लेषा
ज्येष्ठा	उ.षा.	धनिष्ठा	उ.भा.	रेवती	कृतिका	मघा
मूल	श्रवण	शतभिषा	रेवती	अश्विनी	रोहिणी	पू.फा.
पू.षा.	धनिष्ठा	पू.भा.प.	अश्विनी	भरणी	मृगशिरा	उ.फा.
उ.षा.	शतभिषा	उ.भा.प.	भरणी	कृतिका	आर्द्रा	हस्त
श्रवण	पू.भा.प.	रेवती	कृतिका	रोहिणी	पुनर्वसु	चित्रा
धनिष्ठा	उ.भा.प.	अश्विनी	रोहिणी	मृगशिरा	पुष्य	स्वाती
शतभिषा	रेवती	भरणी	मृगशिरा	आर्द्रा	आश्लेषा	विशाखा
पू.भा.	अश्विनी	कृतिका	आर्द्रा	पुनर्वसु	मघा	अनुराधा
उ.भा.	भरणी	रोहिणी	पुनर्वसु	पुष्य	पू.फा.	ज्येष्ठा
रेवती	कृतिका	मृगशिरा	पुष्य	आश्लेषा	उ.फा.	मूल

अथ २०८१ विक्रमाब्दस्य रवियोगाः

नक्षत्रम्	दिनाङ्कः	समयः
कृति.	**१० अप्रै.२०२४**	रा.०२/१४ तः
,,	११ ,,	रा. ०२/४६ या.
मृग.	१२ ,,	रा. १२/०४ तः
,,	१३ ,,	२०/५९ या.
आर्द्रा	१३ ,,	रा. १२/१९ तः
,,	१४ ,,	रा. ०१/१७ या.
आश्ले.	१६ ,,	रा. ०५/२६ तः
,,	१७ ,,	अहोरात्रम्
श्ले./मघा	१८ ,,	,,
मघा	१९ ,,	११/१४ या.
हस्त	२१ ,,	१७/१५ तः
,,	२२ ,,	२०/०१ या.
उ.षा.	२९/३० ,,	रा. ०४/३२ तः
,,	**३०/१ मई**	रा. ०४/०५ या.
मृग.	१० ,,	९/५७ तः
,,	११ ,,	९/३० या.
पू.फा.	१६ ,,	१७/४१ तः
पू.फा/उ.फा.	१७ ,,	अहोरात्रम्
उ.फा.	१८ ,,	२३/१९ या.
स्वा.	२०/२१ ,,	०१/१५ तः
,,	२२ ,,	अहोरात्रम्
,,	२३ ,,	प्रा. ०६/४७ या.
धनि.	२९ ,,	७/५८ तः
,,	३० ,,	६/४९ या.
पुष्य	**९ जून**	२९/१५ तः
,,	१० ,,	२०/४४ या.
मघा	११ ,,	२२/५१ तः
,,	१२ ,,	रा. १/२९ या.
हस्त	१५ ,,	७/२८ तः
हस्त/चित्रा	१६ ,,	अहोरात्रम्
चित्रा	१७ ,,	१२/५७ या.
अनु.	१९ ,,	१६/०४ तः
,,	२० ,,	१७/१५ या.
पू.भा.	२७ ,,	१०/५५ तः
,,	२८ ,,	९/२९ या.
मघा	**९ जुला.**	७/४९ तः
,,	१० ,,	१०/१८ या.
उ.फा.	११ ,,	१३/०९ तः
उ.फा.	१२ ,,	१६/०६ या.
स्वा.	१४ ,,	२१/०५ तः
,,	१५ ,,	रा. १२/२० या.
मूल	१८/१९ ,,	रा. ३/३३ तः
मूल/पू.षा.	१९ ,,	अहोरात्रम्
पू.षा.	२०/२१ ,,	रा. २/०३ या.
रेव.	२६ ,,	१४/१४ तः
,,	२७ ,,	१३/२९ या.
चित्रा	**९/१० अग.**	रा. २/४२ तः
,,	१० ,,	अहोरात्रम्
चित्रा	११ ,,	५/३१ या.
अनु.	१३ ,,	१०/२७ तः
,,/ज्ये.	१४ ,,	अहोरात्रम्
ज्ये.	१५ ,,	१२/५९ या.
श्रव.	१८ ,,	१०/४९ तः
,,	१९ ,,	४/४१ या.
भर.	२४ ,,	१७/४८ तः
,,	२५ ,,	१६/२७ या.
चि.	**६ सित.**	९/०५ तः
,,	७ ,,	२०/०७ या.
विशा.	८ ,,	१५/०० तः
,,	९ ,,	१६/३० या.
पू.षा.	१२ ,,	२१/४९ तः
पू.षा./उ.षा.	१३ ,,	अहोरात्रम्
उ.षा.	१४ ,,	२१/०० या.
शत.	१६ ,,	१७/०७ तः
,,	१७ ,,	१४/२४ या.
रोहि.	२२ ,,	२२/३३ तः
,,	२३ ,,	२१/४५ या.
ज्ये.	**७/८ अक्तु.**	रा. १/४५ तः
,,	८/९ ,,	रा. ३/३३ या.
श्रव.	११ ,,	५/२१ तः
श्रव./धनि.	१२ ,,	अहोरात्रम्
धनि.	१३/१४ ,,	रा. ३/०८ या.
उ.भा.	१५ ,,	२२/२९ तः
,,	१६ ,,	१९/२९ या.
आर्द्रा	२१/२२ ,,	५/२९ तः
,,	२२ ,,	१७/२१ या.
पुन.	२३/२४ ,,	रा.१२/२४ तः
,,	२४ ,,	६/३१ या.
ज्ये.	**४ नव.**	७/३३ तः
ज्ये./मूल	५ ,,	अहोरात्रम्
मूल	६ ,,	१०/२७ या.
उ.षा.	७ ,,	११/१८ तः
,,	८ ,,	११/३७ या.
शत.	१० ,,	१०/४२ तः
शत./पू.भा.	११ ,,	अहोरात्रम्
पू.भा.	१२ ,,	७/४३ या.
अश्वि.	१३/१४ ,,	रा. ३/०५ तः
,,	१४ ,,	रा. १२/०० या.
श्ले.	२१ ,,	१४/३८ तः
,,	२२ ,,	१५/३० या.
उ.षा.	**४ दिस.**	१७/०४ तः
,,	५ ,,	१७/१३ या.
धनि.	६ ,,	१५/५३ तः
,,	७ ,,	१६/३४ या.
उ.भा.	९ ,,	१४/३६ तः
उ.भा./रेव.	१० ,,	अहोरात्रम्
रेव.	११ ,,	११/२४ या.
कृति.	१३ ,,	७/२१ तः
,,	१४ ,,	६/०४ या.
मूल	१९/२० ,,	रा. ३/५० तः
,,	२१,,	६/१५ या.
धनि.	**२ जन.२५**	२३/१८ तः
,,	३ ,,	२२/२३ या.
पू.भा.	४ ,,	२०/०६ तः
,,	५ ,,	१८/२३ या.
अश्वि.	७ ,,	१७/३५ तः
अश्वि./भर.	८ ,,	अहोरात्रम्
भर.	९ ,,	१४/४९ या.
आर्द्रा	१२ ,,	१०/५८ तः
,,	१३ ,,	१०/१४ या.
हस्त	१९ ,,	१७/३० तः
,,	२० ,,	२०/२६ या.
पू.भा.	**३१/१ फर.**	रा.४/१८ तः
पू.भा.	१/२ ,,	२/३० या.
रेव.	२/३ ,,	रा. १२/५१ तः
,,	३ ,,	२३/१३ या.
कृति.	५ ,,	२०/२८ तः
,,	६ ,,	७/३६ या.
रोहि.	**६ फर.**	१९/२६ तः
,,/मृग.	७ ,,	अहोरात्रम्
मृग.	८ ,,	१८/०३ या.
पुष्य	१० ,,	१७/५५ तः
,,	११ ,,	१८/२८ या.
स्वा.	१८ ,,	७/३४ तः
,,	१९ ,,	२०/१२ या.
विशा.	१९ ,,	१०/२७ तः
,,	२० ,,	१३/२४ या.
रेव.	**२ मार्च**	८/४६ तः
,,	३ ,,	६/०७ या.
भर.	३/४ ,,	४/१८ तः
,,	४ ,,	१८/२५ या.
कृति.	४/५ ,,	रा. २/२८ तः
,,	५/६ ,,	१/०४ या.
आर्द्रा	७ ,,	२३/४३ तः
,,/पुन.	८ ,,	अहोरात्रम्
पुन.	९/१० ,,	रा. १२/०७ या.
मघा	११/१२ ,,	रा. २/२६ तः
,,	१२ ,,	४/४२ या.
ज्ये.	२० ,,	२३/२३ तः
,,	२१/२२ ,,	रा. १/४१ या.

।। हरिः ॐ ।।

अथ२०८१विक्रमाब्दस्य सर्वार्थसिद्धियोगाः

दिनांक	दिनम्	समयः	नक्षत्रम्
९ **अप्रै.** २०२४	मं.	रात्र्यन्त ३/५२या.	अश्वि.
१०/११ ,,	बु.	रा. २/१४ तः	कृति.
१५/१६ ,,	सो.	रा. ३/०६तः	पुष्य
१६/१७ ,,	गु.	रात्र्यन्त ५/२६तः	आश्ले.
२१ ,,	**र.**	अहोरात्र.	उ.फा./ह.
२५/२६ ,,	श.	रा. २/०५ तः	अनु.
२६/२७ ,,	सो.	रा. ३/४९या.	अनु.
२८/२९ ,,		रा. ४/२९ या.	मूल.
५ मई	र.	१९/५७ या.	उ.भा.
७ ,,	मं.	१५/०५ या.	अश्वि.
८ ,,	बु.	११/४० तः	कृति.
१३ ,,	सो.	११/४० तः	पुष्य.
१४ ,,	मं.	१३/००तः	आश्ले.
१९/२०,,	र.	२/३१ या.	हस्त.
२३ ,,	गु.	८/१३ तः	अनु.
२४ ,,	शु.	९/१० या.	अनु.
२६ ,,	र.	९/३६ या.	मूल.
२/३ जून	र.	१२/५५ तः	आश्वि.
४ ,,	मं.	२१/२६ **तः**	कृति.
५ ,,	बु.	अहोरात्र.	कृति./रोहि.
९ ,,	**र.**	**रा. १९/१५ तः**	**रविपुष्ययोगः**
१० ,,	सो.	२०/४४ या.	पुष्य.
११ ,,	मं.	२२/५१ या.	आश्ले.
१६ ,,	र.	१०/२४ या.	हस्त.
१९ ,,	बु.	१६/०४ तः	अनु.
२० ,,	गु.	१७/१५. या.	अनु.
२३ जून	र.	१६/१५ तः	उ.षा.
२४ ,,	सो.	१६/४४ तः	श्रव.
२/३जुलाई	मं.	रा.४/४० या.	कृति.
३/४ ,,	बु.	रा.३/४९ या.	रोहि.
५/६ ,,	शु.	रा.३/२८ तः	पुन.
७ ,,	र.	अहोरात्र	पुष्य.
८ ,,	सो.	५/३३ या.	पुष्य.
९ ,,	मं.	७/४९ तः	आश्ले.
१७/१८	बु.	रा.३/१२ या.	अनु.
२१/२२	र.	रा.१२/२७ या.	उ.षा.
२२ ,,	शु.	१०/१९ या.	श्रव.
२६ ,,	शु.	१४/१४ तः	रेव.
२८ ,,	र.	११/३५ या.	अश्वि.
३० ,,	मं.	१०/११ या.	कृति.
३१ ,,	बु.	अहोरात्र.	रोहि./मृग.
४ अग.	**र.**	**१३/२६ या.**	**रविपुष्ययोगः**
१४ ,,	बु.	१०/५३ या.	अनु.
१८ ,,	र.	१०/४९ या.	उ.षा.
१९ ,,	सो.	८/४१ या.	श्रव.
२३ ,,	शु.	अहोरात्र.	रेव/अश्वि.
२८ ,,	बु.	१५/४१ या.	मृग.
३० ,,	शु.	१७/५० या.	पुन.
७ सित.	श.	१२/०७ तः	स्वा.
१४ ,,	श.	२१/०० तः	श्रव.
१९ ,,	गु.	रा.५/०६ या.	रेव.
२० ,,	शु.	रा.२/२५ या.	अश्वि.
२६ ,,	गु.	२३/३१ तः	पुन.
५ अक्तू.	श.	२१/०० या.	स्वा.
७/८ ,,	सो.	रा.१/४५ या.	अनु.
११/१२ ,,	शु.	रा.५/२१ तः	श्रव.
१२/१३ ,,	श.	४/३३ या.	श्रव.
१५ ,,	मं.	२२/२९ तः	उ.भा.
१७ ,,	गु.	अहोरात्र	रेव./अश्वि.
१८ ,,	शु.	१३/१२ या.	अश्वि.
२१ ,,	सो.	अहोरात्र	रोहि./मृग.
२४ ,,	**गु.**	**अहोरात्र**	**गुरुपुष्ययोगः**
३० ,,	बु.	२१/२३ या.	हस्त.
४ नव.	सो.	७/३३ या.	अनु.
८ ,,	शु.	११/३७ तः	श्रव.
९ ,,	श.	१०/०३ या.	श्रव.
१२ ,,	मं.	७/४३ ताः	उ.भा.
१४ ,,	गु.	रा.१२/०० या.	अश्वि.
१६ ,,	श.	२१/३३ तः	रोहि.
१८ ,,	सो.	१६/५२ या.	मृग.
२१ ,,	**गु.**	**१४/३८ या.**	**गुरुपुष्ययोगः**
२४ ,,	र.	१९/०५ तः	उ.फा.
६ दिस.	शु.	१५/५३ या.	श्रव.
१० ,,	मं.	१३/०९ या.	उ.भा.
१२,,	गु.	९/२५ या.	अश्वि.
१४/१५,,	श.	रा.३/२५ या.	रोहि.
२२ ,,	र.	अहोरात्र.	उ.फा.
२७ ,,	शु.	२०/१८तः	अनु.
२९ ,,	र.	२३/३० तः	मू.
५ जन.२५	र.	१८/२३ तः	उ.भा.
७ ,,	मं.	१७/३५ तः	अश्वि.
११ ,,	श.	१२/०३ या.	रोहि.
१९ ,,	र.	अहोरात्र.	उ.फा./ह.
२३/२४ ,,	**गु.**	रा.४/५६ तः	अनु.
२४ ,,	शु.	अहोरात्र.	अनु.
२६ ,,	र.	८/२७ तः	मू.
२/३ फर.	र.	रा.१२/५१ या.	उ.भा.
४ ,,	मं.	२१/४६ या.	अश्वि.
५ ,,	बु.	२०/२८ तः	कृति.
११ ,,	मं.	१८/२८ तः	आश्ले.
१६/१७ ,,	र.	रा.४/२५ या.	ह.
२० ,,	गु.	१३/२४ तः	अनु.
२१ ,,	शु.	१५/३८ या.	अनु.
२३ ,,	र.	१८/४७ या.	मू.
२ मार्च	र.	८/४६ या.	उ.भा.
४ ,,	मं.	२/२८ तः	कृति.
५ ,,	बु.	रा.१/०४ तः	रोहि.
९/१० ,,	**र.**	**रा.१२/०७ तः**	**रविपुष्ययोगः**
१० ,,	सो.	रा. १/०६ या.	पुष्य.
११/१२ ,,	मं.	रा.२/२६ या.	आश्ले.
१६ ,,	र.	११/३७ या.	ह.
१९ ,,	बु.	२०/४० तः	अनु.
२० ,,	गु.	२३/२३ या.	अनु.
२३ ,,	र.	रा.४/२६ तः	उ.षा.
२४ ,,	सो.	रा.४/३६ तः	श्रव .

।। हरिः ॐ ।।

मुहूर्तप्रकरणम्- षोडशसंस्काराः- गर्भाधानं पुंसवन सीमन्तो जातकर्म च । नामक्रिया निष्क्रमणेऽन्नाशनं वपनक्रिया ।। कर्णवेधो व्रतादेशो वेदारम्भक्रियाविधिः । केशान्तः स्नानमुद्वाहो विवाहाग्निः परिग्रहः ।। त्रेताग्निसंग्रहश्चेति संस्काराः षोडश स्मृताः ।।

अथविवाहमुहूर्तविचारः-

तुलायां-कार्त्तिके देवोत्थानात्परं, वृश्चिके-मार्ग,मकरे- पौष-माघयोः, कुम्भे-फा., मेषे-चैत्र-वैशाखयोः,वृषे-ज्ये., मिथुने-आषाढस्य हरि- शयनात्प्राक् मासेषु सौरक्रमेण। यतः **विवाहादौ स्मृतः सौरः यज्ञादौ सावनः स्मृतः** इति वचनात् ।

तिथयः १-२-३-५-६-७-८-१०-११-१२-१३-१५

सू.चं.बु.बृ.शु.वारेषु,

अश्वि.रो. मृ. म. उत्तरा-३, ह. चि. स्वा. अनु. मू. श्र. ध. रे. नक्षत्रेषु, मृत्युबाण-पञ्चशलाका वेधरहितेषु,

वृष-मिथुन-कन्या-तुला-धनु-मीन-लग्नेषु,

अथगृहारम्भमुहूर्तविचारः-

बृद्धत्वास्तशिशुत्वइज्यसितयोः कालं विना, मेषे- चैत्रः, वृषे-ज्ये., कर्के- आषाढ़ः, सिंहे- भाद्रपदः, तुलायाम्- आश्विनः, वृश्चिके-कार्त्तिकः, मकरे- पौषः, कुम्भे- माघः शुभः । वैशाख-आषाढ़ (पशुगृहं विना) श्रावण-कार्त्तिक-मार्गशीर्ष-माघ-फाल्गुनमासेषु प्रवेशः शुभः।

तिथयः-शुक्लपक्षे-२-३-५-६-७-१०-११-१२-१३-१५तिथिषु, कृष्णपक्षे दशमीं यावत्।

चं.बु.बृ.शु.श.वारेषु,

अश्वि.रो.मृग.पुन.पु.उत्तरा-३, ह.चि .स्वा.अनु.मू.श्र. ध. शत.रे.नक्षत्रेषु, वृषचक्रशुद्धे नक्षत्रे, पृथ्वीशयनरहितेषु ।

२, ३, ५, ६, ८, ९, ११, १२, स्वामिशुभदृष्टे, लग्नात् केन्द्रे त्रिकोणे च शुभाः, त्रिषडाये पापाः, ८, १२ शुभ-पापरहिते।

अथद्विरागमनमुहूर्तविचारः-

विषमवर्षे, मार्गशीर्ष-फाल्गु.-वैशा.मासेषु (सौरक्रमेण), वरस्य रवीज्यशुद्धियोगे, सम्मुख-दक्षिण शुक्रं विना द्विरा- गमनं शुभाय भवति। यतः विवाहे गुरुशुद्धिः स्यात् शुक्रशुद्धिः द्विरागमे। त्रिगमे राहु शुद्धिश्च चन्द्रशुद्धिश्चतुर्गमे।।

१-२-३-५-६-७-८-१०-११- १२-१३-१५ तिथिषु,

सू.चं.बु.बृ.शु.वारेषु,

लघु-ध्रुव-चर-मृदुस्तथामूलनक्षत्रेषु। यथा-अश्वि.रो.मृ.पुन. पुष्य,.उतरा-३,ह.चि.स्वा. अनु.मू.श्र.ध.नक्षत्रेषु,

वृष-मिथुन-कन्या-तुला-मीन-लग्नेषु,

अथोपनयनमुहूर्तविचारः-

उत्तरायणे, बृद्धत्वास्तशिशुत्वइज्यसितयोः कालं विना, माघादिषण्मासेषु यथा-माघ-फाल्गुन-वैशाख-ज्येष्ठ-आषाढस्य हरिशयनात्प्राक् मासेषु तथा चैत्रे मीने ब्राह्मणवटूनामुपनयनमुक्तम्। **जन्मकालात् ब्राह्मणानां ५ तः १६ वर्षपर्यन्तं, क्षत्रियाणां ६ तः २२ वर्षपर्यन्तं, वैश्यानां ८ तः २४ वर्षपर्यन्तमुपनयनकालः।** शुक्ले-२-३-५-१०-११-१२ तथा कृष्णे- २-३-५ तिथिषु । रुग्बाणादिदोषरहिते काले ।

सू.चं.बु.बृ.शु.वारेषु, पूर्वाह्ने ।

अश्वि. रो. मृ. आ. पुन. पु. आश्ले. पूर्वा-३, उत्तरा-३, ह. चि. स्वा. अनु.मू. श्र. ध. शत. रे. नक्षत्रेषु, ब्राह्मणानां पुनर्वसु नक्षत्रे उपनयनं निषिद्धम्। वृष-कर्क-तुला-धनु-मीन-लग्नेषु,

अथगृहप्रवेशमुहूर्तविचारः-

बृद्धत्वास्तशिशुत्वइज्यसितयोः कालं विना, उत्तरायणे, वैशाख-ज्येष्ठ-माघ-फाल्गुनमासेषु, श्रावण-मार्ग-कार्त्तिकमासेषु प्रवेशः शस्तः। अत्र **गृहारम्भोदितैर्मासैर्धिष्ण्ये वारे विशेद् गृहम्**इति ज्योतिः प्रकाशवचनमपि ग्राह्यम्।

१-२-३-५-६-७-८-१०-११-१२-१३-१५ तिथिषु, कृष्णपक्षे दशमीं यावत् ।

चं.बु.बृ.शु.श.वारेषु,

अश्वि.रो.मृ.पु.उत्तरा-६,ह.चि.स्वा.अनु.मू.श्र.ध.श.रे नक्षत्रेषु, कुम्भचक्रशुद्धौ यथा- सूर्यनक्षत्रात् ५ अशुभः, ततो ८ शुभः, ततो ८ अशुभः, ततो ६ शुभः ।

२,३,५,६,८,९,११,१२ लग्नेषु ।

अथवधूप्रवेशमुहूर्तविचारः-

विवाहदिवसात्षोडशदिनमध्ये समदिने तथा पञ्चम-सप्तम-नवमदिनेऽपि ततो मासमध्ये विषमदिने, ततो वर्षाभ्यन्तरे विषममासे,चैत्र-पौष-भाद्र-मलमासभिन्नसमये वधूप्रवेशः प्रशस्तः। नात्र कालशुक्रयोर्विचारः।

तिथिः- १, २, ३, ५, ५, ६, ७, ८, १०, ११, १२, १३।

चं.बृ.शु.श.वारेषु मतान्तरेण बुधेऽप्यावश्यके ।

अश्वि. रो. मृ. पुष्य. उत्तरा-३, ह. चि. स्वा. मृ. श्र. ध. रे. अनु. नक्षत्रेषु ।

२-३-५-६-७-८-९-११-१२ लग्नेषु। शुभैः १-२-५-७-१०-११ स्थितैश्चतुर्थाष्टम-शुद्धे शुभप्रदः ।

नववध्वाः पाकारम्भमुहूर्तः-

धन्वर्क-मीनार्क-न्यूनाधिमासान् विहाय बृद्धत्वास्त शिशुत्व-इज्य-सितयोः कालं विना, शुक्लपक्षे-१-२-३-५-६-७-८-१०-११-१२-१३-१५ शुभतिथिषु कृष्णे १० तिथिं यावत्, बुध-गुरु-शनि-वारेषु, कृतिका-रोहिणी-मृगशिरा-उत्तरात्रय-पुष्य-विशाखा-ज्येष्ठा-श्रवणा-धनिष्ठा-शतभिषा-रेवती-नक्षत्रेषु, स्थिर (२-८-५-११) द्विस्वभाव (३-६-९-१२) लग्नेषु पाकारम्भः शुभाय भवति।

वृक्षरोपणादिकृषिकर्ममुहूर्तः-

रिक्ता ४-९-१४ तिथिं तथा मंगल-बुध-शनिवारान् विहाय, वैवाहिकनक्षत्रेषु- यथा- रेवती-उत्तरात्रय-रोहिणी-मृग-मघा-हस्त-स्वाति-अनुराधा-मूल,**चरसंज्ञक**-(स्वाति-पुनर्वसु-श्रवणा-धनिष्ठा-शतभिषा,)**लघुसंज्ञक**-(हस्त-अश्विनी-पुष्य-अभिजित्)- नक्षत्रेषु ।

स्थिरलग्नेषु विशेषेण वृष-मिथुन-मीनलग्नेषु ।

वाहनक्रयमुहूर्तः-

शुक्लपक्षे १-२-३-५-६-७-८-१०-११-१२-१३-१५-तिथिषु, कृष्णपक्षे दशमीं यावत्, अश्वि.-मृग-पुनर्वसु-पुष्य-हस्त-चित्रा-स्वाति-अनुराधा-श्रवणा-धनिष्ठा-शत.-रेवती- नक्षत्रेषु, मंगलवासरं रिक्ता तिथिञ्च विहाय वाहनानां क्रयः शुभदः।

दत्तकपुत्र-पुत्री-ग्रहणमुहूर्तः-

शुक्लपक्षे १-२-३-५-६-७-८-१०-११-१२-१३-१५-तिथिषु, कृष्णपक्षे दशमीं यावत्, अश्विनी-पुष्य-हस्त-चित्रा-स्वाति-विशाखा-अनु-धनिष्ठा-नक्षत्रेषु, स्थिरलग्नेषु दत्तकपुत्र-पुत्री-ग्रहणं शुभाय भवति ।

मुहूर्तप्रकरणम्- गर्भाधाने विशेषः-पुन्नाम नरकाद्यस्मात् पितरं त्रायते सुतः। तस्मात्पुत्र इति प्रोक्तः स्वयमेव विवस्वता।। रजोनिवृतेः अनन्तरमग्रिम षोडशरात्रौ, तिथि-नक्षत्र-लग्नगण्डान्तं, निधन-वध-तारे, जन्मनक्षत्रं, अ.-भ.-म.-मूल-रेवतीनक्षत्राणि, ग्रहणदिनं, व्यतिपात-वैधृतियोगौ, माता-पितरौश्राद्धदिनं, त्रिविधोत्पातदिवसं, रिक्ता-भद्रा-८-१४-१५-३० तिथीन्, रविसंक्रान्तिं, संध्याकालं, रवि-भौम-शनि-वारान् विहाय, पुत्रार्थी अग्रिमायां समरात्रौ, कन्यार्थी विषमरात्रौ गर्भाधानं कुर्यात् ।

गर्भाधानमुहूर्तः

रजस्वला यदा नारी योग्या स्याद् गर्भधारणे।
ततः कुर्वीत तत्सङ्गं गर्भार्थं बुद्धिमान् नरः।।
भर्तुः स्पृश्या चतुर्थेऽह्नि स्नानेन स्त्री रजस्वला।
पंचमेऽह्नि योग्या स्याद्दैवे पित्र्ये च कर्मणि ।।

रिक्ता-भद्रा-८-१४-१५-३० तिथीन्, रविसंक्रान्तिं, संध्याकालं विहाय पुत्रार्थी पुंग्रहवासरे, कन्यार्थी स्त्रीग्रहवासरे जन्मनक्षत्रं, अश्विनी-भरणी-मघा-मूल-रेवतीनक्षत्राणि विहाय,केन्द्र-त्रिकोणे शुभग्रहे, त्रिषडाये पापे, पुत्रार्थी पुंग्रहदृष्टे लग्ने, कन्यार्थी स्त्रीग्रहदृष्टे लग्ने गर्भाधानं कुर्यात् ।

नामकरणमुहूर्तः-

शुभसमये पूर्वाह्ने, १-२-३-५-७-१०-११-१२-१३ तिथिषु, विप्राणां जन्मदिवसात् ११, क्षत्रियाणां १३, वैश्यानां १६, शूद्राणां ३१ तमे दिवसे, सोम-बुध-गुरु-शुक्रदिवसेषु, शुभे योगे, शुभकरणे, अश्विनी-रोहिणी-पुनर्वसु-पुष्य-उत्तरा-३,हस्त-चित्रा-स्वाति-अनुराधा-श्रवणा-धनिष्ठा-अभि.-रेवती-नक्षत्रेषु, केन्द्रे-कोणे शुभे, स्थिर-द्विस्वभाव-संज्ञकलग्ने। तद्यथा-

तज्जातकर्मादि शिशोर्विधेयं पर्वाख्यरिक्तोनतिथौ शुभेऽह्नि।
एकादशे द्वादशकेपि घस्रे मृदुध्रुवक्षिप्रचरोडुषु स्यात् ।।

अक्षरारम्भमुहूर्तः

उत्तरायणे पञ्चमवर्षे (बालो यदि क्षमस्तदा तत्पूर्वमपि) गणेशविष्णुसरस्वती-लक्ष्मीकुलदेव-ग्रामदेवान् विधिवत्सम्पूज्य प्रथमाक्षरारम्भः कार्यः। शुभसमये शुक्लपक्षे २-३-५-६-१०-११-१२ तिथिषु (कृष्णे ५ तिथिं यावत्), चं.बु.बृ.शु.दिनेषु, विद्यारम्भे उपर्युक्तेषु- रविवासरः ग्राह्यः, सोमवासरः अग्राह्यः ।

अश्वि.आर्द्रा.पुन.पुष्य.ह.चि.स्वा.अनु.अभि.श्र.रे.नक्षत्रेषु एवञ्च पञ्च नक्षत्राणि भ.कृ.म.विशा.ज्ये. अग्राह्यानि सन्ति। २-३-६-९-१२ लग्नेषु, लग्ने गुरुः, केन्द्रे कोणे शुभग्रहाः, त्रिषडायेपापाः, शुभावहाः।

पुंसवन / विष्णुपूजनमुहूर्तः-

पूर्वोदितैः पुंसवनं विधेयं मासे तृतीये त्वथ विष्णुपूजा ।
मासेऽष्टमे विष्णुविधातृजीवैर्लग्ने शुभे मृत्युगृहे च शुद्धे ।।

गर्भाधानात् तृतीयमासि गुरु-रवि-मङ्गलवारेषु मृगशिरा-पुष्य-मूल-श्रवणा-पुनर्वसु-हस्तनक्षत्रेषु, रिक्ता-पर्वतिथि एवं ६-८-१२-३० तिथिरहितेषु पुंसवनं विधेयम्।

अष्टमे मासे विष्णुपूजनं कर्तव्यम्। अनेन् संस्कारेण जातकः दीर्घायुः, तेजस्वी, सर्वगुणसम्पन्नो भवति। जातकस्य जन्म अपि सुखेन आपरेशन विना च संजायते।

सीमन्तोन्नयनमुहूर्तः-

जीवार्कारदिने मृगेज्यनिर्ऋतिश्रोत्रादितिब्रध्नभै-
रिक्तामार्करसाष्टवर्ज्यतिथिभिर्मासाधिपे पीवरे ।
सीमन्तोष्टमषष्ठमासि शुभदैः केन्द्रत्रिकोणे खलै-
र्लाभारित्रिषु वा ध्रुवान्त्यसदहे लग्ने च पुंभांशके ।।

षष्ठे अथवा अष्टमे मासे पुंसवनसंस्कारोक्ते मुहूर्ते पुंग्रहवीक्षिते युते लग्ने, केन्द्रे कोणे शुभे, त्रिषडाये पापे सीमन्तोन्नयनसंस्कारोऽयं शुभावहो भवति।

अन्नप्राशनमुहूर्तः

बालकानां जन्मकालात् षष्ठात्सम ६-८-१०-१२ मासेषु, कन्याकानां पञ्चममासतो विषम-५-७-९-११ मासेषु, शुक्लपक्षे पूर्वाह्ने २-३-५-७-१०-१३-१५-तिथिषु,

सोम-बुध-गुरु-शुक्रदिवसेषु, शुभे योगे, शुभकरणे,

रोहिणी-उत्तरा-३, मृगशिरा-रेवती-चित्रा-अनुराधा-स्वाति-पुनर्वसु-श्रवणा-धनिष्ठा-शतभिषा-हस्त-अश्विनी-पुष्य-अभिजित्-नक्षत्रेषु, २-३-४-५-६-७-९-१०-११, लग्नेषु

शुभदृग्युतलग्ने अन्नप्राशनं शुभम् ।

तद्यथा-

रिक्तानन्दाष्टदर्शं हरिदिवसमथोसौरिभौमार्कवारा-
ल्लग्नं जन्मर्क्षलग्नाष्टमगृहलवगं मीनमेषालिकञ्च ।
हित्वा षष्ठात्समे मास्यथ हि मृगदृशां पञ्चमादोजमासे
नक्षत्रैः स्यात् स्थिराख्यैः समृदुलघुचरैर्बालकान्नाशनं सत्।।

मुण्डन /चौल संस्कारमुहूर्तः

धन्वर्क-मीनार्क-न्यूनाधिमासान् विहाय बृद्धत्वास्त-शिशुत्व -इज्य- सितयोः कालं विना, प्रथमे-तृतीये तदुपरि विषमवर्षे,चन्द्र-बुध-गुरु-शुक्रवारेषु, २-३-५-७-१०-११-१३ तिथिषु,अश्वि.-मृग-पुनर्वसु-पुष्य-हस्त-चित्रा-स्वाति-ज्येष्ठा-अभि-श्रव-धनि-शत.-रेवतीनक्षत्रेषु,२-३-४-६-७-९-१२ लग्नेषु, लग्ने गुरुः, केन्द्रे कोणे शुभग्रहाः, त्रिषडाये पापाः शुभावहाः।

क्षौरमुहूर्तः-

ऊपर्युक्तेषु मुण्डनोक्ततिथि-वार-नक्षत्रेषु **क्षौरकार्यं** शुभावहम्। तत्र **वर्ज्यकालः-** शनि-रवि-भौमवारेषु, पर्व-४-८-९-१४-१५-३० तिथिषु, संक्रान्तौ, संध्यायां, रात्रौ, आसनं विना, यात्रादिने, स्नानात्परं **क्षौरकार्यं** निषिद्धम् ।

क्षौरकर्मणि विशेषः- यज्ञ-विवाह-मृतक-राजाज्ञा-कारागाराद् बहिरागते सति मुहूर्तः नान्वेषणीयः ।

सेवायां कार्यभारग्रहण(Service Joining)मुहूर्तः-

क्षिप्र-(हस्त-अश्विनी-पुष्य-अभिजित्) मित्र (मृगशिरा-रेवती-चित्रा-अनुराधा-)संज्ञकनक्षत्रेषु,

रवि-बुध-गुरु-शुक्रवारेषु,शुभ(२-३-४-६-७-९-११-१२)लग्नेषु,

रवि-मंगलयोः दशमे एकादशे वा भावे स्थिते सति सेवायां कार्यभारग्रहणं करणीयम् । तद्यथा-

क्षिप्रे मैत्रे वित्सितार्केज्यवारे सौम्ये लग्नेऽर्के कुजे वा खलाभे ।
योनेर्मैत्र्यां राशिपोश्चापि मैत्र्यां सेवा कार्या स्वामिनः सेवकेन।।

सिनेमा एवं टी.वी. सीरियल-शुभारम्भमुहूर्तः-

सौरमासानुसारेण धन्वर्क-मीनार्क-न्यूनाधिमासान् एवं च श्रावण -आश्विन-पौषमासान् विहाय बृद्धत्वास्त-शिशुत्व-इज्य-सितयोः कालं विना निम्नलिखिते काले यथा -

शुभवारः- बुध-गुरु-शुक्रवाराः प्रशस्ताः।

तिथयः- शुक्लपक्षे २-३-५-६-१०-११-१२ तिथिषु, कृष्णे १० तिथिं यावत्। **शुभनक्षत्राणि-**रोहिणी-मृगशिरा-पुनर्वसु-पुष्य-हस्त-स्वाति-विशाखा-श्रवणा-उत्तरात्रय-रेवतीनक्षत्राणि ग्राह्यानि ।

कर्णवेध-मुहूर्तः

समवर्ष-जन्ममास-चैत्रमास-पौषमास-हरिशयन-जन्मतारा-रिक्ता-अमा-पर्वतिथींश्च विहाय २-३-५-६-७-१०-१२-१३ तिथिषु, चन्द्र-बुध-गुरु-शुक्रवारेषु,

अश्विनी-मृग-पुनर्वसु-पुष्य-हस्त-चित्र-अनु-अभि-श्रव-धनि-रेवतीनक्षत्रेषु,

२-३-४-५-७-९-१२ लग्नेषु, लग्ने गुरुः, केन्द्रे कोणे शुभग्रहाः, त्रिषडाये पापाः, शुभावहाः।

मुहूर्तप्रकरणम्- काल-स्थलबलाबलम्- उलूकस्य ध्वांक्षो निशि बलिभुजां सोऽह्नि वशगः, स्थले नक्रे सिंहो मृगपमुदके हन्ति जलजाः। अबुद्ध्वा यः कालं व्रजति नृपतिर्देशमथवा, हते दर्पे वाक्यं स्मरति विदुषां सोऽरिवशगः।।

जनप्रतिनिधेः M.L.A./M.P.**नामाङ्कनमुहूर्तः-**
द्वितीयवारं स्वक्षेत्रे नामाङ्कनार्थं स्थायीजयदयोगे तथा प्रथमवारं नामाङ्कनार्थं यायीजयदयोगे नामाङ्कनं करणीयम्।
स्थायीजयदयोगः-
वारः-रवि.सोम. गुरु. शनि । **तिथयः**१,३,५,९,११,१३,१५,
नक्षत्राणि- भरणी, रोहिणी, पुनर्वसु, आश्लेषा, हस्त, स्वाति, अनुराधा, उत्तरा-३, धनिष्ठा रेवती ।
यायीजयदयोगः-
वाराः-मंगल एवं शुक्रवासरौ। **तिथयः**- ४, ८, १२, ३०।
नक्षत्राणि- अश्विनी, कृतिका, मृगशीर्ष, पुष्य, मघा, चित्रा, विशाखा. ज्येष्ठा, पूर्वा-३ एवं श्रवणादीनि नक्षत्राणि।
अत्र कश्चिद् विशेषः- नामाङ्कनदिवसे (वैनाशिक-नक्षत्रं) जन्मर्क्षात् २३ नक्षत्रं न भवेत्, (ताराशुद्धि)-विपत्-प्रत्यरि-वधतारा न भवेत्, **चन्द्रशुद्धिः**-जन्म-राशितः अथवा नामराशितः चन्द्रः ४-८-१२ राशौ न भवेत्।

नलकूप-तडाग-जलाशयारामसुरमूर्तिप्रतिष्ठामुहूर्तः-
सौम्यायने सौम्यप्रकृतिदेवानां, काली-चण्डी-भैरव-प्रभृति उग्र-प्रकृति-देवानां याम्यायानेऽपि, रिक्तातिथिं कुजदिनं च विहाय मृदु-चर-ध्रुव-क्षिप्रसंज्ञकनक्षत्रेषु अर्थात् अश्विनी-रोहिणि-मृग-पुनर्वसु-पुष्य-उत्तरा-३-हस्त-चित्रा-स्वाती-अनुराधा-अभिजित्-श्रवण-धनिष्ठा-शतभिषा-रेवती-नक्षत्रेषु, स्थिर-द्विस्वभावलग्ने, त्रिषडाये शशाङ्के पापे सति शुभः ।

आपरेशन(रक्तमोक्षण)मुहूर्त :-
रिक्ता-(४-९-१४) भद्रा-(२-७-१२) एवं अमा तिथीन् विहाय अन्यस्यां तिथौ। गर-विष्टिकरणे विहाय अन्येऽस्मिन् करणे। मंगल-बुध-शनिवासरान् विहाय अन्येऽस्मिन् वासरे। सर्वारम्भोक्तेषु नक्षत्रेषु ।
शुभयोगः- प्रीति-आयुष्मान्-सौभाग्य-शोभन- शिवयोगेषु। स्थिरे अथवा द्विस्वभावलग्ने। लग्नं एवं चन्द्रलग्नं शुभग्रहैः दृष्टं भवेत् ।

गुरुदीक्षामुहूर्तः-
शुभमासः- वैशाख, श्रावण, कार्तिक, पौष, माघ एवं फाल्गुन मासाः शुभाः भवन्ति ।
शुभवारः- बुध, गुरु, शुक्र एवं शनिवासरः शुभदः। मतान्तरे रवि एव सोमवारोऽपि ग्राह्यः ।
शुभतिथयः- २ ३, ४, ५, ७, ९, १०, ११, १२, १३, १४ एवं १५। कृष्णपक्षे पञ्चमीं यावत्।
शुभनक्षत्राणि- अश्विनी, रोहिणी, मृगशिरा, पुनर्वसु, पुष्य, मघा, पू.फा., उफा, हस्त, चित्रा, स्वाति, विशाखा, मूल, पूषा., उ.षा., शतभिषा, पू.भा. उ.भा. एवं रेवती च ।
शुभयोगाः- प्रीति, आयुष्मान्, सौभाग्य, शोभन, शुभ, सिद्धि, वृद्धि व हर्षण योगाः।
शुभकरणानि - बव, बालव, कौलव एवं तैतिलानि ।
शुभलग्नानि -२,३,५,६,९ एवं १२ ।

फैक्टरी/कारखानामुहूर्तः-
कालशुद्धिः-बुध-गुरु-शुक्राणामस्तकालं, क्षयाधिकमासं विना।
मासशुद्धिः- चैत्र-आषाढ़-आश्विन-कार्तिक-पौषमासान् एवं त्रयोदशदिनात्मकपक्षं विहाय।
वारशुद्धिः- रवि-मंगलवारं विहाय।
तिथिशुद्धिः- १-३-५-८-१०-११-१२-१३ एवं १५ तिथिषु शुभं भवति।
शुभनक्षत्राणि-अश्वि.-रोहि.-मृग.-पुन.-पुष्य-मघा-पूर्वा-३, उत्तरा-३,- हस्त-चित्रा-विशा.-अनु.-श्रव.-रेव. नक्षत्राणि।
शुभयोगाः-प्रीति-ध्रुव-सिद्धि-वृद्धि-सौभाग्य-आयुष्मान्-शुभ एवं हर्षणयोगाः।
शुभकरणानि- बव-बालव-कौलव-तैतिल-करणानि।
शुभलग्नानि-वृष-सिंह-कन्या-धनु-मीन-लग्नानि। (लग्नात् ६-१२ स्थाने शुद्धे (ग्रहरहिते) सति)।

पशुक्रयविक्रयमुहूर्तः-
क्षिप्रान्त्यवह्नीन्दुभादित्येन्द्राम्बुपवासवेषु हि गवां शस्तः क्रयो विक्रय इति रामाचार्यवचनाद् अश्विनी-पुन.-पुष्य-हस्त-विशाखा-ज्येष्ठा-धनिष्ठा-शतभिषा-रेवती-नक्षत्रेषु, २-३-५-६-७-८-१०-११-१२-१३-१५-तिथिषु, रवि-चन्द्र-बुध-गुरु-शनिवारेषु गवां क्रयो विक्रयश्च शुभो भवति ।

अथ सूतिकास्नानविचारः-
रेव., उत्तरा-३, रो. मृ. ह. स्वा. अश्वि. अनु. एषु नक्षत्रेषु, १-२-३-५-७-१०-११-१३-१५ एतासु तिथिषु, रवि. मं. बृ. वासरेसु सूतिकास्नानं प्रशस्तम् ।
आर्द्रा-पुनर्वसु-पुष्य-श्रवणा-मघा-भरणी-विशाखा-कृतिका-मूल-चित्रा-एषु नक्षत्रेषु, ४-६-८-९-१२-१४ एतासु तिथिषु, बुध-शनिवासरयोः अशुभम्। अन्यतिथि-वार-नक्षत्रेषु मध्यमं ज्ञातव्यम् ।

कोषागारादौ द्रव्यप्रयोगमुहूर्तः-
अश्वि.मृग.पुन.पुष्य.ह.चि.स्वा.अनु.श्र.ध.श.रे.नक्षत्रेषु सू.मं.बु.बृ.शु.वारेषु शुद्धसमये, ३-५-८-१०-१३-१५ तिथिषु, शुभग्रहयुक्तलग्नेषु, कोषागारादौ द्रव्यस्थापनमेवञ्च स्वा.पुन. मृ.रे.चि.अनु.वि.पुष्य.श्र.ध.श.नक्षत्रेषु,शुभतिथिषु, १-४-७-१० लग्नेषु, चन्द्र-गुरु-शुक्र-शनि-वारेषु ऋणप्रदानं शुभप्रदं भवति। **ऋणप्रदाने निषिद्धकालः**- बुधवासरः, भ. कृ. आ. आश्ले. म. पूर्वा-३, विशा.ज्ये. नक्षत्राणि, भद्रा च ।

व्यवसायमुहूर्तः-
अश्विनी-रोहिणी-पुष्य-हस्त-उत्तरा-३,अनु.अभि. नक्षत्रेषु,१-२-३-५-६-७-१०-११-१२-१३-१५-तिथिषु,रवि-चन्द्र-बुध-गुरु-शुक्र-शनि-वारेषु, शुक्लपक्षे, कृष्णे १० तिथिं यावत्, कुम्भलग्नं विहाय अन्ये लग्ने, पापदृग्युतरहिते ८-१२ भावे, शुभदृग्युते २,१०,११, भावे व्यवसायारम्भः शुभप्रदः ।

यात्रामुहूर्तविचारः-

यात्रायां प्रशस्तनक्षत्राणि- हयादित्यमित्रेन्दुजीवान्त्यहस्तश्रवोवासवैरेव यात्रा प्रशस्ताः इति रामाचार्यवचनानुसारेण अश्विनी-मृगशिरा-पुनर्वसु-पुष्य-हस्त-अनुराधा-श्रवणा-धनिष्ठा-रेवतीनक्षत्रेषु यात्रा शुभदायिनी भवति। एवमेव रोहिणी, उत्तरा-३, पूर्वा-३ नक्षत्राणि मध्यमफलदायिनी, भरणी, कृतिका, आर्द्रा, आश्लेषा, मघा, चित्रा, स्वाती, विशाखा, ज्येष्ठार्क्षाणि अधमफलदायिनी भवन्ति। एवमेव यात्रायां दिग्द्वारलग्नस्य महत्त्वमपि भवति। प्रसङ्गादत्र दिग्द्वारलग्नानां स्वरूपञ्चोपस्थाप्यते।

तद्यथा दिग्द्वारलग्नानि दिशानुरोधेन तत्फलञ्च

पूर्व	दक्षिण	पश्चिम	उत्तर	दिशा तत्फलञ्च
१/५/९	२/६/१०	३/७/११	४/८/१२	शुभम्
२/६/१०	३/७/११	४/८/१२	१/५/९	मध्यम्
४/८/१२	१/५/९	२/६/१०	३/७/११	भयम्
३/७/११	४/८/१२	१/५/९	२/६/१०	महद्भयम्

अत्र प्रसङ्गात् सर्वदिग्गमननक्षत्राणि लिख्यन्ते-

सर्वदिग्गमने हस्तः पुष्याश्वौ श्रवणो मृगः। सर्वसिद्धिकरः पुष्यः विद्यायाञ्च यथा गुरुः।।

परं यात्रायां न केवलं चन्द्रविचारः अपितु दिक्शूलविचारोऽपि कर्त्तव्यः। इदानीं यात्रायां वर्जितकालं निम्नलिखितचक्रमाध्यमेन लिख्यते-

वर्जितकालः

दिशा	**वारशूलः**	**तिथिशूलः**	**नक्षत्रशूलः**	**वारशूलपरिहारः**
पूर्व	सोमः, शनिः	१,९	श्रवण, ज्येष्ठ	दुग्धम्
आग्नेय	सोमः, गुरुः	३, ११	X	दुग्धं/दधिं प्राश्यम्
दक्षिण	गुरुः	५, १३	अश्वि,धनि.,शत.,पू.भा.,उ.भा.,रेव.	दधिं प्राश्यम्
नैर्ऋत्य	रविः, शुक्रः	४, १२	X	घृतम्/यवान् भुक्त्वा
पश्चिम	रविः, शुक्रः	६, १४	रोहि. पुन.	घृतम्/यवान् भुक्त्वा
वायव्य	मंगलः	७, १५	X	गुडम्
उत्तर	मंगलः, बुधः	२, १०	उ.फा. हस्त	गुडम्/तिलान् भुक्त्वा
ईशान	बुधः, शनिः	८, ३०	X	तिलान्/मसान् भुक्त्वा

अथावश्यके दिक्शूलपरिहारः-

न वारदोषाः प्रभवन्ति रात्रौ देवेज्यदैत्येज्यदिवाकराणाम् ।
दिवाशशाङ्कार्कजभूसुतानां सर्वत्र निन्द्यो बुधवारदोषः ।।

सूर्यवारे घृतं भुक्त्वा चन्द्रवारे पयस्तथा। गुडं मङ्गलवारे तु बुधवारे तिलानपि ।।
गुरुवारे दधि प्राश्यं शुक्रवारे यवान्नपि। माषान् भुक्त्वा शनिवारे शूलदोषोपशान्तये ।।

उत्सवाद्यसमाप्तौ यात्रा न कार्या-

प्रतिष्ठोद्वाहमुत्साहं व्रतं चौलञ्च सूतकम्। असमाप्य न गन्तव्यमार्त्तवं योषितामपि ।।

शकुनादीनां प्राशस्त्यम्-

यात्रायां शकुनं जीव ऊषो गर्गः प्रशंसति। अङ्गिरामनोत्साहं विष्णुर्वाचं द्विजन्मनाम्।।

यात्रायां शुभशकुनानि-

विप्राश्वेभफलान्नदुग्धदधिगोसिद्धार्थपद्माम्बरं वेश्यावाद्यमयूरचाषनकुला बद्धैकपश्वामिषम् ।
सद्वाक्यं कुसुमेक्षुपूर्णकलशच्छत्राणिमृत्कन्यका रत्नोष्णीषसितोक्षमद्यससुतस्त्रीदीप्तवैश्वानराः।।
आदर्शाञ्जनधौतवस्त्ररजका मीनाज्यसिंहासनं शावं रोदनवर्जितं ध्वजमधुच्छागास्त्रगोरोचनम् ।
भारद्वाजनृयानवेदनिनदा माङ्गल्यगीताङ्कुशा दृष्टाः सत्फलदाः प्रयाणसमये रिक्तो घटः स्वानुगः।।

मुहूर्त्तचिन्तामणिः यात्राप्रक. 11/100,101

यात्रायां विजयादशमीसंज्ञकस्य मुहूर्तस्य प्राशस्त्यम्-

इषमासि सिता दशमी विजया शुभकर्मसु सिद्धिकरी कथिता ।
श्रवणर्क्षयुता सुतरां शुभदा नृपतेस्तुगमे जयसन्धिकरी ।।

यात्रायां मानसिकी प्रसन्नता आवश्यकी-

चेतो निमित्तशकुनैरतिसुप्रशस्तैर्ज्ञात्वा विलग्नबलमुर्व्यधिपः प्रयाति ।
सिद्धिर्भवेदथ पुनः शकुनादितोऽपि चेत्तोविशुद्धिरधिका न च तां विनेयात् ।।

यात्रायामन्ये केचन विचाराः-

दुग्धं त्याज्यं पूर्वमेव त्रिरात्रं क्षौरं त्याज्यं पञ्चरात्रञ्च पूर्वम् ।
क्षौद्रं तैलं वासरेऽस्मिन् वमिश्च त्याज्यं यत्नाद् भूमिपालेन नूनम् ।।
भुक्त्वा गच्छति यदि चेत्तैलगुडक्षारपक्वमांसानि ।
विनिवर्तते रुग्णः स्त्रीद्विजमवमान्य गच्छतो मरणम् ।।

यात्रायां अन्य केचन विचाराः राष्ट्रभाषायां लिख्यते-

(१) शीर्षोदय राशियों (सिंह-कन्या-तुला-वृश्चिक-मिथुन एवं कुम्भ) की लग्न यात्रा में शुभ पृष्ठोदय राशियों (मेष, वृष, कर्क, धनु एवं मकर) की लग्न यात्रा में अशुभ और मीन लग्न सामान्य होती है।

(२) दिग्द्वारलग्न- मेष, सिंह एवं धनु पूर्व में, वृष, कन्या एवं मकर दक्षिण में, मिथुन तुला एवं कुम्भ पश्चिम में और कर्क वृश्चिक एवं मीन लग्न उत्तर में दिग्द्वारलग्न होते हैं। ये यात्रा में प्रशस्त होते हैं।

(३) यात्रा में कुम्भ लग्न एवं कुंभ का नवांश सर्वत्र त्याज्य है।

(४) जिस उद्देश्य से यात्रा की जा रही है, लग्न से उसका भाव शुभ एवं बलवान होना चाहिए, जैसे व्यापार, आजीविका या राजकार्य के लिए यात्रा पर जाना है तो लग्न से दशमभाव शुभ एवं बलवान होना चाहिए।

(५) व्यावसायिक यात्रा स्थिर लग्न में नहीं करनी चाहिए।

(६) चन्द्र शुद्धि -

यात्रा में चन्द्र शुद्धि का विचार इस प्रकार किया जाता है-

(अ) जन्म राशि से ४, ८, १२ वें स्थान में चन्द्रमा वर्जित है।

(आ) जन्म राशि का चन्द्रमा वर्जित है। मतान्तर से यह मध्यम है।

(इ) घात चन्द्रमा में यात्रा नहीं करनी चाहिए।

(ई) यात्रा में चन्द्रमा सामने या दाहिने शुभ होता है और पीछे या बाँयें अशुभ होता है। चन्द्रमा किस दिशा में है? यह जानकारी चन्द्रराशि के अनुसार इस प्रकार की जाती है- मेष, सिंह एवं धनु का चन्द्रमा पूर्व में, वृष, कन्या एवं मकर का चन्द्रमा दक्षिण में, मिथुन, तुला एवं कुम्भ का चन्द्रमा पश्चिम में और कर्क, वृश्चिक तथा मीन का चन्द्रमा उत्तर में होता है।

(७) वारदोष/दिक्शूल का परिहार-

(अ) सम्मुख चन्द्रमा वार-दोष सहित अनेक दोषों का परिहार करता है।

(आ) आवश्यक होने पर सोम एवं शनिवार को प्रारम्भ की २०घटी छोड़कर पूर्व की, मंगल एवं बुध वार को अंतिम १६ घटी छोड़कर उत्तर की, रवि एवं शुक्रवार को अन्तिम १२ घटी छोड़कर उत्तर की तथा गुरु को प्रारम्भ की ८ घटी छोड़कर दक्षिण की यात्रा की जा सकती है।

(इ) अत्यावश्यक होने पर दिशाशूल की शान्ति के लिए रविवार को घी, सोम को दूध, मंगल को गुड़, बुध को तिल, गुरु को दही, शुक्रवार को उड़द (माष) खाकर यात्रा की जा सकती है।

(८) यात्रा के कुछ नियम-

(अ) गर्ग के अनुसार उषाकाल यात्रा में शुभ होता है। बृहस्पति के अनुसार यात्रा में शकुन महत्त्वपूर्ण होता है। अंगिरा मनोत्साह को यात्रा में प्रशस्त मानते हैं।

(आ) आचार्य लल्ल का मत है, कि राजा एवं शासकों को सुयोग देखकर, बुद्धिजीवियों को नक्षत्र देखकर, चोर एवं तस्करों को शकुन देखकर तथा अन्य को मुहूर्त देखकर यात्रा करनी चाहिए।

(इ) पिता एवं पुत्र, दो सगे भाई, नौ स्त्रियाँ और तीन ब्राह्मण – एक साथ यात्रा न करें।

(ई) दाहिना पैर आगे रख कर यात्रा करें और कम से कम ३२ पैर चलकर वाहन पर बैठे।

(उ) यात्रा से ९वें दिन, ९वीं तिथि, ९वें नक्षत्र और ९वें मास में घर वापिस नहीं लौटना चाहिए।

(ऊ) यदि गन्तव्य दिन यात्रा का मुहूर्त न मिलता हो, और उससे पहले शुभमुहूर्त बनता हो, तो मुहूर्त वाले दिन यात्रा की दिशा में कुछ दूरी पर प्रस्थान रख कर गन्तव्य दिन को यात्रा की जा सकती है। ऐसा करने से शुभ मुहूर्त का फल प्राप्त होता है।

प्रस्थान में ब्राह्मण को जनेऊ, क्षत्रिय को अस्त्र, वैश्य को चाँदी या सिक्का और शूद्र को सुपाड़ी किसी वस्त्र में लपेट कर अपने किसी सम्बन्धी, मित्र या परिचित के घर पर शुभ मुहूर्त में रखवा देनी चाहिए। कुछ आचार्यों का मत है, कि प्रस्थान में उक्त चीजों के साथ चावल एवं हल्दी की गाँठ भी रखनी चाहिए। गन्तव्य दिन (अपनी निश्चित तिथि को) यात्रा करते समय उक्त घर से प्रस्थान की सामग्री को साथ लेकर यात्रा की जा सकती है।

प्रस्थान के विषय में यह ध्यान में रखना चाहिए, कि इसकी अवधि निर्धारित है, यथा-पूर्व की यात्रा में ७ दिन, दक्षिण की यात्रा में ५ दिन, पश्चिम की यात्रा में ३ दिन और उत्तर की यात्रा में २ दिन प्रस्थान की अवधि है। अर्थात उक्त दिशाओं में प्रस्थान रखने के बाद निर्धारित दिनों के भीतर यात्रा कर लेनी चाहिए, अन्यथा प्रस्थान निरस्त हो जाता है।

सर्वदिग्गमनमुहूर्तः-

कुछ ऐसे नक्षत्र हैं जिनमें सभी दिशाओं में यात्रा की जा सकती है । जैसे –

सर्वदिग्गमने हस्तः पुष्यासौ श्रवणो मृगः ।
सर्वसिद्धिकरः पुष्यः विद्यायां च यथा गुरुः ।।

अर्थात हस्त, पुष्य, श्रवण, मृग, पुष्य, नक्षत्रों में सभी दिशाओं में यात्रा की जा सकती है ।

शुक्लपक्षीयकरणबोधकचक्रम्-

पूर्वार्द्धः	किं.	वाल.	तै.	वणि.	बव.	कौ.	ग.	वि.	वाल.	तै.	वणि.	बव.	कौ.	ग.	वि.
तिथयः	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
उत्तरा.	बव.	कौ.	ग.	वि.	बाल.	तै.	वणि.	बव.	कौ.	ग.	वि.	वाल.	तै.	वणि.	बव.

कृष्णपक्षीयकरणबोधकचक्रम्-

पूर्वा.	वाल.	तै.	वणि.	ब.	कौ.	ग.	वि.	वा.	तै.	वणि.	बव.	कौ.	ग.	वि.	चतु.
तिथयः	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	३०
	कौ.	ग.	वि.	वाल.	तै.	वणि.	बव.	कौ.	ग.	वि.	बाल.	तै.	वणि.	श.	नाग

धर्मार्जन/पुण्यार्जन की विशेषता :-

मानुष्यं वरवंशजन्मविभवो दीर्घायुरारोग्यता
सन्मित्रं सुसुतः सती प्रियतमा भक्तिश्च नारायणे।
विद्वत्वं सुजनत्वमिन्द्रियजयः सत्पात्रदाने रति-
स्ते पुण्येन विना त्रयोदश गुणाः संसारिणां दुर्लभाः।।

एवमेव - **पुण्यतीर्थे कृतं येन तपः क्वाप्यतिदुष्करम् ।**
तस्य पुत्रो भवेद्वश्यः समृद्धो धार्मिकः सुधी ।।

अथ यात्रायां दिनमानस्याष्टमांशवशेन रात्रौ रात्रिमानस्याष्टमांशेन च वेलाफलम्

घ.	सू. दि	सू.रा.	चं. दि.	चं. रा.	मं. दि	मं. रा.	बु. दि.	बु. रा.	बृ. दि.	बृ.रा.	शु.दि.	शु. रा.	श. दि.	श. रा.
४	उद्वेगः	शुभः	अमृतः	चरः	रोगः	कालः	लाभः	उद्वेगः	शुभः	अमृतः	चरः	रोगः	कालः	लाभः
४	चरः	अमृतः	कालः	रोगः	उद्वेगः	लाभः	अमृतः	शुभः	रोगः	चरः	लाभः	कालः	शुभः	उद्वेगः
४	लाभः	चरः	शुभः	कालः	चरः	उद्वेगः	कालः	अमृतः	उद्वेगः	रोगः	अमृतः	लाभः	रोगः	शुभः
४	अमृतः	रोगः	रोगः	लाभः	लाभः	शुभः	शुभः	चरः	चरः	कालः	कालः	उद्वेगः	उद्वेगः	अमृतः
४	कालः	कालः	उद्वेगः	उद्वेगः	अमृतः	अमृतः	रोगः	रोगः	लाभः	लाभः	शुभः	शुभः	चरः	चरः
४	शुभः	लाभः	चरः	शुभः	कालः	चरः	उद्वेगः	कालः	अमृतः	उद्वेगः	रोगः	अमृतः	लाभः	रोगः
४	रोगः	उद्वेगः	लाभः	अमृतः	शुभः	रोगः	चरः	लाभः	कालः	शुभः	उद्वेगः	चरः	अमृतः	कालः
४	उद्वेगः	शुभः	अमृतः	चरः	रोगः	कालः	लाभः	उद्वेगः	शुभः	अमृतः	चरः	रोगः	कालः	लाभः

अर्धप्रहरावबोधकचक्रम्-

दिनानि	सूर्यः	चन्द्रः	कुज	बुध	गुरु	शुक्र	शनि
दिने	४-५	२-७	२-६	३-५	७-८	३-४	१-६-८
रात्रौ	४-६	४-७	०-२	५-७	५-८	०-३	१-६-८

दिनार्द्धप्रहारावबोधकं पद्यम्

रवौ वर्ज्याश्चतुः पञ्च सोमे सप्तद्वयं तथा । कुजे षष्ठद्वयञ्चैव बुधे बाणतृतीयकम् ।
गुरौ सप्ताष्टकं ज्ञेयं त्रिचत्वारि च भार्गवे । शनावाद्यन्तषष्ठञ्च वर्ज्यार्द्धप्रहरा बुधैः ।।

रात्र्यर्द्धप्रहारावबोधकं पद्यम्

रवौ रसाब्धी हिमगौ हयाब्धी द्वयं महीजे विधुजे शरागौ ।
गुरौ रसाष्टौ भृगुजे तृतीयं शनौ रसाद्यन्तमिति क्षपायाम् ।।

अथ माहेन्द्रादियोगचक्रम्

चैत्रवैशाखश्रावणभाद्रमाघफाल्गुनमासेषु-

रविः- मा२अ१०व२०शू२८ मा३० शू३२ अ३८ शू४६ व५२मा५४ व५८ अ ६०

चन्द्रः- मा४शू१०अ१६व२२मा२४अ२६शू३०व३२मा३८व४६मा५४व६०।

कुजः- व४शू६मा१२व१६शू१८अ२२शू२६अ३२व३६शू३८व४६अ५२शू५६अ६०

बुधः- व४अ८व१४अ१८शू२०व२४मा२६व३०शू३४अ४०शू४६व५४अ६०

गुरुः- अ६शू१०व१४अ२०व२६अ३०व३४मा३८अ४०व४८अ५२शू५६अ६०

शुक्रः- शू२अ१८व२६अ२८शू३०व३४शू४२अ४८व५६अ५८शू६०

शनिः-शू४व८शू१४अ१८शू२०अ२४शू२६अ३०शू३४व३८अ४२व४६अ५२व५६अ५८शू६०

ज्येष्ठाषाढमासयोः-

रविः-शू४अ१०मा१६व२२शू२४व२८अ३०शू३४मा४०शू४४व५०शू५२मा५६व ६०

चन्द्रः-व८अ १२शू १८अ २४मा ३०व ३६अ ४४व ४८अ ५२शू.५६व ६०

कुजः-अ४शू८व १२शू १४अ १८व२०मा२८शू३०व३६अ४०व४४अ४६शू४८व५०अ ५६व६०

बुधः-शू२व६अ१४व२०अ२८शू३०अ४०शू४२व५०अ५६शू५८अ६०

गुरुः-अ२शू४ अ८व१६ अ२२शू२४अ३०शू३४अ३८शू४०व४६अ५२शू५६व६०

शुक्रः-शू४अ१८व२६अ२८शू३०व३४शू३६अ४२शू५८अ५६मा५८शू६०

शनिः-शू४व१०अ१६शू१८व२२अ२६शू३२व३६अ४२व४६अ५०शू५२अ५४व६०

आश्विनकार्तिकमार्गपौषमासेषुः-

रविः- मा६व१४अ२२शू२४मा२८शू३४व३८अ४२व४६अ ५२शू५४अ ५८शू ६०

चन्द्रः- अ४व८अ१४व३६अ४४व५०अ५४व६०

कुजः-मा२व८व१८व२४शू२६व३८अ४०शू४२अ४८व५२मा५६व ६०

बुधः- शू४अ८मा१४शू१८व२४शू२६व३४अ३८व४६अ५२शू ६०

गुरुः- अ४व१०अ१८शू२२व२८शू३४अ४२व४६अ५२व५८मा ६०

शुक्रः- अ२व८शू१४व२०अ२८व३४अ४२शू४६मा४८व५४मा ६०

शनिः- मा४ शू८ अ१६ शु२४ अ२८ शू३० अ४१ शू४५ व५२ मा५४ शू ६०

मा- माहेन्द्रः
अ- अमृतं
व- वक्रः
शू- शून्यं

न वार-तिथि-नक्षत्रं न योगः करणन्तथा। शिवस्याज्ञां समासाद्य देवकार्यं विचारयेत् ।।
माहेन्द्रे विजयो नित्यममृते कार्यशोभनम्। वक्रे कार्यविनाशः स्याच्छून्ये च मरणं ध्रुवम् ।।
ज्योतिषां ग्रहशास्त्राणां सारमुद्धृत्य यत्नतः। क्रियते मिहिरेणेदं नराणां हितकाम्यया।।

अथ वस्तूनां क्रमेण चैत्रादिप्रत्येकमासेषु समर्घमहर्घादिबोधकं चक्रं हिन्द्यां लिख्यते ।

सं.	मासाः	चै.	वै.	ज्ये.	आ.	श्रा.	भा.	आ.	का.	मा.	पौ	मा.	फा.
१	यव	०	२	१	०	२	२	२	१	०	२	१	०
२	चना	०	२	१	०	२	२	२	१	०	२	१	०
३	गेहूँ	०	२	१	०	२	२	२	१	०	२	१	०
४	धान	०	२	१	०	२	२	२	१	०	२	१	०
५	तिल	०	२	१	०	२	२	२	१	०	२	१	०
६	खांड	०	२	१	०	२	२	२	१	०	२	१	०
७	गुड	०	२	१	०	२	२	२	१	०	२	१	०
८	घृत	१	०	२	१	०	०	०	२	१	०	२	१
९	लवण	१	०	२	१	०	०	०	२	१	१	२	१
१०	उडद	२	१	०	२	१	१	१	०	२	१	०	२
११	रहर	०	२	१	०	२	२	२	१	०	२	१	०
१२	मूँग	२	१	०	२	१	१	१	०	२	१	०	२
१३	कपास	१	०	२	१	०	०	०	२	१	०	२	१
१४	रेडी	१	०	२	१	०	०	०	२	१	०	२	१
१५	सूत	२	१	०	२	१	१	०	१	२	१	०	२
१६	वस्त्र	२	१	०	२	१	१	०	१	२	१	०	२
१७	कम्बल	०	२	१	०	२	२	१	२	०	२	१	०
१८	पाट	०	२	१	०	२	२	१	२	०	२	१	०
१९	चन्दन	०	२	१	०	२	२	२	१	०	२	१	०
२०	लवंग	०	२	१	०	२	२	१	२	०	२	१	०
२१	ककुनी	०	२	१	०	२	२	२	२	०	१	१	०
२२	सुपारी	१	०	२	१	०	०	२	०	१	०	२	०
२३	फिटकीरी	०	२	१	०	०	०	१	२	०	२	१	१
२४	तेल	२	१	०	२	१	१	०	१	२	१	०	२
२५	हींग	२	१	०	२	१	१	०	१	२	१	०	२
२६	हल्दी	२	१	०	२	१	१	०	१	२	१	०	२
२७	जीरा	२	१	०	२	१	१	०	१	२	१	०	२
२८	जवाइन	२	१	०	२	१	१	२	०	२	१	०	२
२९	कर्पूर	२	१	०	२	१	१	०	१	२	१	०	२
३०	धनिया	१	१	२	१	०	०	१	०	१	०	२	१

शाकः खगाब्धिभूपोनः१६४९ शलिवाहनभूपतेः। अनेन युक्तो द्रव्याङ्कश्चैत्रादौ प्रतिमासके।१।
रुद्रनेत्रे हृते शेषं फलं चन्द्रेण मध्यमम्। नेत्रेण रसवृद्धिश्च शून्येनार्द्धं स्मृतं बुधै : ।।२।।

अर्थात् जिस वस्तु की जिस मास में सस्ती-महँगी जाननी हो उसका ध्रुवाङ्क ऊपर चक्र से देखकर उसे १६४९ में जोड़कर ३ से भाग दें।
शेष ० हो तो महंगाई, १ हो तो मध्यम और २ हो तो रसवृद्धि होती है ।

काकिणीज्ञानाय चक्रम् – आवास बनाने से पहले निम्नलिखित चक्र का विचार आवश्य करें-

ग्रामनाम	अ ३	अ ४	अ ५	अ ६	अ ७	अ ८	अ १	अ २
गृहेशनाम	अ ३	क ५	च ७	ट १	त ३	प ५	य ७	श १
फल	शुभ	अशुभ	अशुभ	शुभ	शुभ	शुभ	अशुभ	अशुभ
ग्रामनाम	क ५	क ६	क ७	क ८	क १	क २	क ३	क ४
गृहेशनाम	अ ४	क ६	च ८	ट २	त ४	प ६	य ८	श २
फल	शुभ	शुभ	अशुभ	शुभ	अशुभ	अशुभ	अशुभ	शुभ
ग्रामनाम	च ७	च ८	च १	च २	च ३	च ४	च ५	च ६
गृहेशनाम	अ ५	क ७	च १	ट ३	त ५	प ७	य १	श ३
फल	शुभ	शुभ	शुभ	अशुभ	अशुभ	अशुभ	शुभ	शुभ
ग्रामनाम	ट १	ट २	ट ३	ट ४	ट ५	ट ६	ट ७	ट ८
गृहेशनाम	अ ६	क ८	च २	ट ४	त ६	प ८	य २	श ४
फल	अशुभ	अशुभ	शुभ	शुभ	अशुभ	अशुभ	शुभ	शुभ
ग्रामनाम	त ३	त ४	त ७	त ६	त ७	त ८	त १	त २
गृहेशनाम	अ ७	क १	च ३	ट ५	त ७	प १	य ३	श ५
फल	अशुभ	शुभ	शुभ	शुभ	शुभ	शुभ	अशुभ	अशुभ
ग्रामनाम	प ५	प ६	प ७	प ८	प १	प २	प ३	प ४
गृहेशनाम	अ ८	क २	च ४	ट ६	त ८	प २	य ४	श ६
फल	अशुभ	शुभ	शुभ	शुभ	अशुभ	अशुभ	अशुभ	अशुभ
ग्रामनाम	य ७	य ८	य १	य २	य ३	य ४	य ५	य ६
गृहेशनाम	अ १	क ३	च ५	ट ७	त १	प ३	य ५	श ७
फल	शुभ	शुभ	अशुभ	अशुभ	शुभ	शुभ	शुभ	अशुभ
ग्रामनाम	श १	श २	श ३	श ४	श ५	श ६	श ७	श ८
गृहेशनाम	अ २	क ४	च ६	ट ८	त २	प ४	य ६	श ८
फल	अशुभ	अशुभ	अशुभ	अशुभ	शुभ	शुभ	शुभ	शुभ

भूशयनबोधकचक्रम्

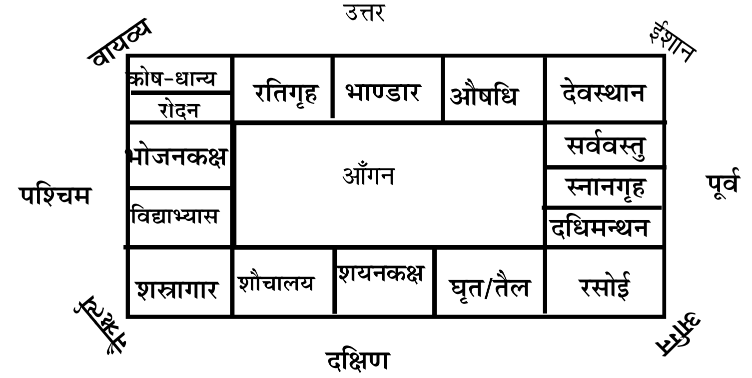
सूर्यनक्षत्राणि	५	७	९	१२	१९	२६
अश्विनी	मृगशिरा	पुनर्वसु	आश्लेषा	उ.फा.	मूल	उ.भा.प.
भरणी	आर्द्रा	पुष्य	मघा	हस्त	पू.षा.	रेवती
कृतिका	पुनर्वसु	आश्लेषा	पू.फा.	चित्रा	उ.षा.	अश्विनी
रोहिणी	पुष्य	मघा	उ.फा.	स्वाती	श्रवणा	भरणी
मृगशिरा	आश्लेषा	पू.फा.	हस्त	विशाखा	धनिष्ठा	कृतिका
आर्द्रा	मघा	उ.फा.	चित्रा	अनुराधा	शतभिषा	रोहिणी
पुनर्वसु	पू.फा.	हस्त	स्वाती	ज्येष्ठा	पू.भा.	मृगशिरा
पुष्य	उ.फा.	चित्रा	विशाखा	मूल	उ.भा.	आर्द्रा
आश्लेषा	हस्त	स्वाती	अनुराधा	पू.षा.	रेवती	पुनर्वसु
मघा	चित्रा	विशाखा	ज्येष्ठा	उ.षा.	अश्विनी	पुष्य
पू.फा.	स्वाती	अनुराधा	मूल	श्रवणा	भरणी	आश्लेषा
उ.फा.	विशाखा	ज्येष्ठा	पू.षा.	धनिष्ठा	कृतिका	मघा
हस्त	अनुराधा	मूल	उ.षा.	शत.	रोहिणी	पू.फा.
चित्रा	ज्येष्ठा	पू.षा.	श्रवणा	पू.भा.	मृगशिरा	उ.फा.
स्वाती	मूल	उ.षा.	धनिष्ठा	उ.भा.	आर्द्रा	हस्त
विशाखा	पू.षा.	श्रवण	शतभिषा	रेवती	पुनर्वसु	चित्रा
अनुराधा	उ.षा.	धनिष्ठा	पू.भा.	अश्विनी	पुष्य	स्वाती
ज्येष्ठा	श्रवण	शतभिषा	उ.भा.	भरणी	आश्लेषा	विशाखा
मूल	धनिष्ठा	पू.भा.प.	रेवती	कृतिका	मघा	अनुराधा
पू.षा.	शतभिषा	उ.भा.प.	अश्विनी	रोहिणी	पू.फा.	ज्येष्ठा
उ.षा.	पू.भा.	रेवती	भरणी	मृगशिरा	उ.फा.	मूल
श्रवण	उ.भा.	अश्विनी	कृतिका	आर्द्रा	हस्त	पू.षा.
धनिष्ठा	रेवती	भरणी	रोहिणी	पुनर्वसु	चित्रा	उ.षा.
शतभिषा	अश्विनी	कृतिका	मृगशिरा	पुष्य	स्वाति	श्रवणा
पू.भा.	भरणी	रोहिणी	आर्द्रा	आश्लेषा	विषाखा	धनिष्ठा
उ.भा.	कृतिका	मृगशिरा	पुनर्वसु	मघा	अनुराधा	शतभिषा
रेवती	रोहिणी	आर्द्रा	पुष्य	पू.फा.	ज्येष्ठा	पू.भा.

गृहनिर्माणप्रकारः

स्नानाग्निपाकशयनास्त्रभुजश्च धान्य-भाण्डारदैवतगृहाणि च पूर्वतः स्युः ।
तन्मध्यतस्तु मथनाज्यपुरीषविद्याभ्यासाख्यरोदनरतौषधसर्वधाम ।।

मुहूर्तचिन्तामणेः वास्तुप्रकरणम्- 12/20-21

गृहस्थों को जीवन में सुख-शान्ति प्राप्ति हेतु वास्तुशास्त्रोक्त विधि से गृहनिर्माण करना चाहिए । अन्यथा अशुभ-फल की प्राप्ति व विभिन्न कारणों से मानसिक-अशान्ति रहती है। गृह-मण्डप में कौन सा गृह किस दिशा में हो इसके ज्ञानार्थ गृहनिर्माण का स्वरूप चक्र द्वारा नीचे प्रदर्शित किये जाते हैं -

कूप-बोरिंग अथवा नल की व्यवस्था-

कूपे वास्तोर्मध्यदेशेऽर्थनाश-स्त्वैशान्यादौ पुष्टिरैश्वर्यवृद्धिः ।
सूनोर्नाशः स्त्रीविनाशो मृतिश्च सम्पत्पीडा शत्रुतः स्याच्च सौख्यम् ॥

अर्थात् कूप व नल इत्यादि मण्डप के मध्य में हों तो अर्थ नाश, ईशानकोण में पुष्टि, पूर्व में ऐश्वर्य-वृद्धि, अग्निकोण में सन्तति-नाश, दक्षिण में स्त्रीविनाश, नैऋर्त्यकोण में मरण, पश्चिम में हो तो सम्पत्ति की प्राप्ति, वायव्यकोण में हो तो शत्रु से पीडा, उत्तर दिशा में हो तो सौख्य की प्राप्ति होती है । इस प्रकार जल-निर्गम की व्यवस्था भी करनी चाहिए ।

राहुकालः-(अशुभः समयः)- रवौ सायम्-४:३० तः ६:०० या.। सोमे प्रातः-७:३०तः ९:००या.। मङ्गले अपराह्न ३:०० तः ४:३० या.। बुधे मध्याह्न १२:०० तः १: ३० या.। गुरौ- मध्याह्न -१:३० तः ३:०० या.। शुक्रवासरे- दिवा-१०:३०तः१२:०० या., शनौ प्रातः ९:०० तः १०:३० या.।

अभिजिन्मुहूर्तः- स्पष्टमध्याह्नात् २४ मिनटपूर्वं परञ्च अभिजिन्मुहूर्तो भवति ।

शिलान्यास-व्यवस्था

देवालये गेहविधौ जलाशये राहुर्मुखं शम्भुदिशोः विलोमतः ।
मीनार्क-सिंहार्क-मृगार्कतस्त्रिभे खाते मुखात्पृष्ठविदिक्छुभो भवेत् ।।

देवालये गेहे जलाशये वा सम्यक् प्रकारेण राहुमुखमवगम्य तत्पृष्ठदिशि कृतः प्रथमः खातः शुभाय भवति। यतः सर्पेण दिग्व्याप्ता। अतः यदा ऐशान्यां राहोः मुखं तदा वायव्यामुदरमेवञ्च नैर्ऋत्यां पुच्छमतः खातः आग्नेय्यां शुभदो भवति। एवमेव यदा वायव्यां राहोः मुखं तदा नैर्ऋत्यामुदरन्तथा तस्य राहोः अग्नेयां पुच्छमतः ऐशान्यां खातः श्रेयस्करो भवति। एवमेव अग्रेऽपि बोध्यम् । तद्यथा विश्वकर्मा-

ईशानतः सर्पति कालसर्पो विहाय सृष्टिं गणयेद्विदिक्षुः ।
शेषस्य वास्तोर्मुखमध्यपुच्छं त्रयं परित्यज्य खनेच्चतुर्थम् ।।

अर्थात् राहुः कालसर्पः उच्यते। अस्य परिभ्रमणं विलोमदिशि भवति। अतः अस्य कालसर्पस्य मुखं पुच्छम् उदरञ्च विहाय पृष्ठदिशि (पृष्ठे) शिलान्यासः (प्रथमखातः) कर्तव्यः। अनेन प्रकारेण वास्तुप्रसङ्गे कृतः प्रथमः खातः शुभाय भवति। विषयेऽस्मिन् द्रष्टव्यं निम्नलिखितं चक्रम् । अपि च द्रष्टव्या- मु.चि. १२/१९ इत्यस्य पी.धारा टीका ।

देवालये गेहारम्भे जलाशयादिनिर्माणे विदिगवस्थितो राहुमुखविचारः- नैर्ऋत्य

राहुमुखम्	ऐशान्याम्	वायव्याम्	नैर्ऋत्याम्	आग्नेय्याम्
देवालये	मीन-मेष-वृषभस्थे सूर्ये राहुमुखम्	मिथुन-कर्क-सिंहस्थे सूर्ये राहुमुखम्	कन्या-तुला-वृश्चिकस्थे सूर्ये राहुमुखम्	धनु-मकर-कुम्भ-राशिस्थिते सूर्ये राहुमुखम्
गेहे गृहनिर्माणे	सिंह-कन्या-तुला- राशिस्थिते सूर्ये राहुमुखम्	वृश्चिक-धनु-मकरस्थे सूर्ये राहुमुखम्	कुम्भ-मीन-मेषस्थे सूर्ये राहुमुखम्	वृष-मिथुन-कर्क- राशिस्थिते सूर्ये राहुमुखम्
जलाशये	मकर-कुम्भ-मीन-राशिस्थिते सूर्ये राहुमुखम्	मेष-वृष-मिथुनस्थे सूर्ये राहुमुखम्	कर्क-सिंह-कन्या-राशिस्थे सूर्ये राहुमुखम्	तुला-वृश्चिक-धनु-राशिस्थिते सूर्ये राहुमुखम्
खातः-	अग्निकोणे	ईशानकोणे	वायव्यकोणे	नैर्ऋत्यकोणे

सफलं गज-कूर्म-दैत्य-नाग-भूमिलक्षणम्-

भूमिसंज्ञा	उच्चता	फलम्
गजपृष्ठभूमिः-	दक्षिण-पश्चिम-नैर्ऋत्य-वायुकोणेषु	धन-धान्य-आयुर्वृद्धिकरी
कूर्मपृष्ठभूमिः-	मध्ये उच्चं, चतुर्दिशं नीचं	शुभप्रदायिका
दैत्यपृष्ठभूमिः-	पूर्वाग्निशम्भुकोणेषु उच्चं-पश्चिमे नीचं	अशुभप्रदा
नागपृष्ठभूमिः-	पूर्व-पश्चिमयोर्दैर्घ्यं-दक्षिणोत्तरयोः उच्चता	अशुभप्रदा

वास्तुभूमेः प्लवत्वानुसारं फलम्

पूर्वे	श्रियं
अग्निकोणे	दाहः
दक्षिणे	मृत्युः
नैर्ऋत्ये	धनहानिः
पश्चिमे	सुतक्षयः
वायव्ये	प्रवासः
उत्तरे	धनलाभः
ईशाने	विद्यालाभः

गृहप्रवेशे कलशवास्तुचक्रम् -

स्थानम्	नक्षत्रसंख्या	फलं	शुभाशुभम्
मुखे	सूर्याधिष्ठितनक्षत्रं	अग्निदाहः	अशुभः
पूर्वे	२ - ५	उच्चाटनं	अशुभः
याम्ये	६ - ९	धनलाभः	शुभः
पश्चिमे	१० - १३	धनलाभः	शुभः
सौम्ये	१४ - १७	क्लेशः	अशुभः
उदरे	१८ - २१	नाशः	अशुभः
तले	२२ - २४	स्थिरता	शुभः
कण्ठे	२५ - २७	चिरायुः	शुभः

गृहारम्भे वृषवास्तुचक्रम् -

स्थानं	नक्षत्र.सं.	फलं	शुभाशुभं
शिरसि	० - ३	अग्निदाहः	अशुभः
अग्रपादयोः	४ - ७	उद्वेगः	अशुभः
पृष्ठपदयोः	८ - ११	स्थिरता	अशुभः
पृष्ठे	१२ -१४	श्रीप्राप्तिः	शुभः
यम्यकुक्षिः	१५-१८	विजयः	शुभः
पुच्छे	१९ - २१	स्वामीनाशः	अशुभः
वामकुक्षि	२२ - २५	निर्धनता	अशुभः
मुखे	२६ - २८	सन्ततिपीडा	अशुभः

लक्ष्मीयुक्तगृहयोगत्रयम्-
1. स्वोच्चस्थः शुक्रः लग्ने ।
2. स्वोच्चस्थो गुरुः चतुर्थे ।
3. स्वोच्चस्थः शनिः लाभगे ।

वर्षाभ्यन्तरे परहस्तगतगृहयोगः-
1. शत्रुनवांशस्थः एकोऽपि ग्रहः सप्तमस्थः चतुर्थस्थो वा भवेत्तथा ब्राह्मणादि वर्णपतिग्रहः निर्बलः स्यात्तदा वर्षाभ्यन्तरे नवनिर्मितं गृहं क्रीतं गृहं वा परहस्तगतं भवति ।

कलिमाहात्म्यम्

सन्तः क्वापि न सन्ति सन्ति यदि वा दुःखेन जीवन्ति ते
विद्वांसोऽपि न सन्ति सन्ति यदि वा मात्सर्ययुक्ताश्च ते ।
राजानोऽपि न सन्ति सन्ति यदि वा लोभाद्धनग्राहिणो
दातारोऽपि न सन्ति सन्ति यदि वा सेवानुकूलाः कलौ ।।
धर्मः प्रव्रजितस्तपः प्रचलितं सत्यञ्च दूरे गतं
पृथ्वीमन्दफला नराः कपटिनः चित्तञ्च शाठ्योर्जितम्।।
राजानोऽर्थपराः न रक्षणपराः पुत्राः पितुर्द्वेषिणः
साधुः सीदति दुर्जनः प्रभवति प्राप्ते कलौ दुर्युगे ।।

अथ पञ्चकविचारः-

धनिष्ठा, शतभिषा, पू.भा.प., उ.भा.प., रेवती, एतानि पञ्चकनक्षत्राणि सन्ति। एषु नक्षत्रेषु दक्षिणदिग्यात्रा, गृहच्छादनं, प्रेतदाहः, तृणकाष्ठादिसंग्रहः, शय्यावितानादिकं निषिद्धं वर्तते। अत्रापवादः- **वस्वादौ शतभिषग्मध्ये पूर्वादौ चोत्तरान्तके।**

पञ्च-पञ्च घटी त्याज्या रेवतीं सकलां त्यजेत् ।।

अग्निवासचक्रम्

शुक्लपक्षे तिथयः	कृष्णपक्षे तिथयः	र.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.
१।५।९।१३	२।६।१०।१४	भु.	भु.	दि.	भू.	भु.	भु.	दि.
२।६।१०।१४	३।७। ११।३०	भु.	दि.	भू.	भु.	भु.	दि.	भू.
३।७।११।१५	४।८।१२	दि.	भू.	भु.	भु.	दि.	भू.	भु.
४।८।१२	१।५।९। १३	भू.	भु.	भु.	दि.	भू.	भु.	भु.

फलं- भुवि सौख्यं, दिवि प्राणनाशः, भूतले च धननाश इति बोध्यम् ।

विधिः-(शुक्लादितिथिसंख्या+वारसंख्या +१)÷ ४ = ३, ० शेषे शुभं, १,२ शेषे अशुभं

ग्रहमुखे होमाहुतिचक्रम्-

सूर्यर्क्षात् चान्द्रर्क्षाणि	३	३	३	३	३	३	३	३	३
ग्रहाः	सूर्यः	बुधः	शुक्रः	शनिः	चन्द्रः	मङ्गलः	गुरुः	राहुः	केतुः
फलम्	अशुभं	शुभं	शुभं	अशुभं	शुभं	अशुभं	शुभं	अशुभं	अशुभं

तद्यथा- **सूर्यभात् त्रित्रिभे चान्द्रे सूर्यविच्छुक्रपुङ्गवः।**

चन्द्रारेज्यागुशिखिनो नेष्टा होमाहुतिः खले।।

अपि च- सैका तिथिर्वारयुता कृताप्ता शेषेगुणेऽभ्रे भुवि वह्निवासः।

सौख्याय होमे शशियुग्मशेषे प्राणार्थनाशौ दिवि भूतले च।। मु. चि.:-२/३५-३६

शिववासविचारः, पार्थिवशिवपूजायां विहिततिथयः-

शुक्लपक्षे-२।५।६।९।१२।१३। **कृष्णपक्षे-** १।४।५।८।११।१२।३०।।

विधिः- शुक्लादितिथिसंख्या x २+ ५÷ ७= १।२।३ शेषे शुभम्, अन्यदशुभम् ।

१ शेषे कैलाशे, २ शेषे गौरिसन्निधौ, ३ शेषे वृषारूढः शिवः शुभाय स्यात् ।

गण्डान्तनक्षत्रबोधकं चक्रम्

अश्विनी	आश्लेषा	मघा	ज्येष्ठा	मूल	रेवती	नक्षत्राणि
३	११	४	६	९	१२	विशेष
आदौ	अन्त्ये	आदौ	अन्त्ये	आदौ	अन्त्ये	त्याज्यघटयः

नष्टवस्तुज्ञानाय नक्षत्राणां अन्धाक्ष-मन्दाक्ष-मध्याक्ष-सुलोचनादिसंज्ञा

संज्ञा	नक्षत्राणि	लाभालाभः	नष्टवस्तुदिक्
अन्धाक्षः	रो.पुष्य उ.फ.वि.पू.षा.ध.रे.	शीघ्रलाभः	पूर्वस्याम्
मन्दाक्षः	मृ.आश्ले.ह.अनु.उ.षा.श.अश्वि.	प्रयत्नाल्लाभः	दक्षिणस्याम्
मध्याक्षः	आर्द्रा.म.चि.ज्ये.अभि.पू.भा.भ.	दूरे श्रवणमलाभश्च	पश्चिमस्याम्
सुलोचनः	पुन.पू.फा.स्वा.मू.श्र.उ.भा.कृ.	अलाभः	उत्तरस्याम्

बाणपञ्चकविचारः-

बाणाः-	रोगः	अग्निः	नृपः	चौरः	मृत्युः
सूर्यगतांशाः प्रतिराशौ	८, १७, २६,	२, ११, २०,२९,	४, १३, २२,	६, १५, २४	१, १० १९,२८
कर्मसु वर्ज्याः	व्रतबन्धे	गेहे	नृपसेवायाम्	यात्रायाम्	विवाहे
वारे वर्ज्याः	रविवासरे	भौमवासरे	शनिवासरे	भौमवासरे	बुधवासरे
काले वर्ज्याः	रात्रौ	सदैव	दिवायाम्	रात्रौ	सन्ध्ययोः

दीक्षाग्रहणे मासविचारः-

चैत्रे -	बहुदुःखम्	**श्रावणे -**	शुभम्	**मार्गशीर्षे-**	शुभम्
वैशाखे -	रत्न(धन)लाभः	**भाद्रपदे -**	प्रजाहानिः	**पौषे-**	ज्ञानहानिः
ज्येष्ठे -	मरणम्	**आश्विने -**	सुखम्	**माघे-**	मेधावृद्धिः
आषाढे-	बन्धुनाशः	**कार्तिके -**	सर्ववृद्धिः	**फाल्गुने -**	सुख-सौभाग्यवृद्धि

वास्तुभूमेः प्लवत्वानुसारं फलम्

पूर्वे-	श्रियं	**अग्निकोणे**	दाहः	**दक्षिणे**	मृत्युः
नैऋर्त्ये-	धनहानिः	**पश्चिमे**	सुतक्षयः	**वायव्ये**	प्रवासः
उत्तरे-	धनलाभः	**ईशाने**	विद्यालाभः		

वास्तुप्रकरणम्

तत्रादौ - **वास्तुप्रकरणस्य प्रयोजनम्-** गृहस्थस्य क्रियाः सर्वाः न सिध्यन्ति गृहं विना । यतस्तस्माद् गृहारम्भः प्रवेशसमयौ ब्रुवे ।। **अपि च-** परगेहे कृताः सर्वाः श्रौतस्मार्तक्रियाः शुभाः। निष्फलाः स्युर्यतस्तासां भूमीशःफलमश्नुते ।। वासकर्तुरनुकुलस्थानचयनार्थं सूत्रसंख्या (1) - वासकर्तुः नामराशितः पुरस्य २,५,९,१०,११, संख्यकाः राशयः शुभाय भवन्ति । सूत्रसंख्या (२) वासकर्तुः नामवर्गसंख्या x २ + वासस्थानवर्गसंख्या ÷ ८, अत्र प्राप्तं शेषमानं स्थाप्यम् । अनेनैव प्रकारेण वासस्थानवर्गसंख्या x 2 + वासकर्तुः नामवर्गसंख्या ÷ ८, अत्रापि प्राप्तं शेषमानं स्थाप्यम्। अनयोः द्वयोः शेषमानयोः योऽधिकः सोऽर्थदो भवति । अर्थात् वासकर्तुः काकिणी ग्रामनामकाकिणीतः अल्पा भवेच्चेत्तदा फलञ्छ्रेयस्करं ज्ञेयम्। उपर्युक्तः विचारः सेवा-व्यवसायादिषु क्षेत्रेषु कर्त्तव्यः। निम्नलिखितं चक्रमिदं गृहनिर्माणार्थं प्रयुज्यते । यतोहि गृहनिर्माणार्थं गृहस्य उपयुक्तदीर्घविस्तारात्मको भूखण्डो श्रेयस्करो भवतीति ।

अत्र दीर्घविस्तारघातरूपपिण्डवशेनायादिबोधकचक्रम्

दीर्घः	२१	२५	२७	३१	३३	३५	३५	३७	३७	३९	३९	४१	४१	४३	४३	४५	४५	४७	४७	४९	४९	४९	५१	५१	५१	५५	५५	५५	५७	५७	५९	५९
विस्तारः	१९	२१	२५	२९	२७	२९	३३	३१	३३	३३	३५	३५	३९	३५	४१	३७	४३	४१	४५	४१	४३	४५	४५	४७	४९	४७	४९	५३	५१	५५	४९	५३
आयः	७	५	३	३	३	७	३	३	५	७	५	३	७	१	३	१	७	७	३	१	३	५	७	५	३	१	७	३	३	७	३	७
वारः	७	७	६	६	३	७	७	५	६	५	७	७	६	७	५	५	६	४	२	७	७	७	५	६	७	४	७	६	४	५	७	३
अंशः	९	९	९	३	९	६	९	६	९	९	९	६	९	३	३	९	९	६	९	३	६	९	९	९	९	३	६	३	९	९	३	६
द्रव्यं	१२	१२	१२	४	१२	८	१२	८	१२	१२	१२	८	१२	४	४	१२	१२	८	१२	४	८	१२	१२	१२	१२	४	८	४	१२	१२	४	८
ऋणं	५	७	१	१	१	५	१	१	७	५	७	१	५	३	१	३	५	५	१	३	१	७	५	७	१	३	५	१	१	५	१	५
ऋक्षं	६	१५	२७	१०	२७	२०	६	२३	२१	९	१२	५	२१	२५	१०	९	९	२६	१८	७	८	९	२७	६	१२	२५	२४	१९	९	२४	१६	१४
तिथिः	१२	१५	१५	७	३	५	१५	१०	३	६	१५	५	१२	१०	४	१५	१५	११	१५	७	११	१५	१५	६	१२	१०	५	१०	६	१५	१३	११
योगः	३	२१	२७	५	२७	१०	३	२५	२४	१८	६	१६	२४	२६	५	१८	१८	१३	९	१७	४	१८	२७	३	६	२६	७	२३	१८	१२	८	७
आयुः	७२	१२०	१२०	११२	४८	८०	१२०	५६	४८	९६	१२०	८०	७२	४०	६४	१२०	१२०	५६	१२०	११२	५६	१२०	१२०	९६	७२	४०	८०	४०	९६	१२०	८८	५६
दीर्घः	५९	६१	६१	६१	६३	६३	६३	६३	६५	६५	६५	६५	६७	६७	६७	६९	६९	७१	७१	७१	७३	७३	७५	७५	७५	७५	७५	७५	७७	७७	७७	७७
विस्तारः	५१	५१	५३	५५	५३	५५	५७	५९	५३	५७	५९	६३	५५	६१	६५	६१	६३	५७	६५	६९	६१	६३	६५	६३	६५	६७	६९	७३	६५	७१	७५	६७
आयः	१	७	१	३	३	१	७	५	५	१	३	७	५	७	३	१	३	७	७	३	५	७	१	५	३	१	७	३	५	३	७	७
वारः	५	६	५	४	७	७	७	७	२	४	५	७	६	५	२	४	७	२	४	५	२	७	५	७	६	५	४	२	७	७	७	७
अंशः	९	९	३	६	९	९	९	९	६	९	६	९	६	६	३	९	९	९	६	९	६	९	३	९	९	९	९	९	६	६	९	३
द्रव्यं	१२	१२	४	८	१२	१२	१२	१२	८	१२	८	१२	८	८	४	१२	१२	१२	८	१२	८	१२	४	१२	१२	१२	१२	१२	८	८	१२	४
ऋणं	३	५५	३	१	१	३	५	७	७	३	१	५	७	५	१	३	१	५	५	१	७	५	३	७	१	३	५	१	७	१	५	५
ऋक्षं	१५	२१	२५	२	९	१८	२७	९	२०	२१	८	९	२३	२६	१०	३	२७	३	११	१५	११	१८	२५	२७	१२	२४	९	६	२६	२१	३	१६
तिथिः	१२	३	४	५	१२	१५	३	६	५	१५	५	१५	५	११	१०	१२	६	६	५	१२	१४	१२	१०	१५	१५	१५	१५	१५	५	११	१५	७
योगः	२१	२४	२६	१	१८	९	२७	१८	१०	२४	४	१८	२५	१३	५	१५	२७	१५	१९	२१	१९	९	२६	२७	६	१२	१८	३	१३	२५	१५	८
आयुः	७२	४९	६४	८०	७२	१२०	४८	९६	८०	१२०	८०	१२०	८०	५६	४०	७२	९६	९६	८०	७२	१०४	७२	४०	१२०	१२०	१२०	१२०	१२०	८०	५६	१२०	११२

विवाहमुहूर्ताः सं. २०८१

तिथिः दिनम् दिनाङ्कः/मासः नक्षत्रम्

चैत्रशुक्लपक्षे-

१० गुरु १८ अप्रै. २०२४ मघा

वैशाखकृष्णपक्षे-

शुक्रास्तदोषात् विवाहादिशुभमुहूर्ताभावः।

वैशाखशुक्लपक्षे-

गुरु-शुक्रास्तदोषात् विवाहादिशुभमुहूर्ताभावः।

ज्येष्ठकृष्णपक्षे-

गुरु-शुक्रास्तदोषात् विवाहादिशुभमुहूर्ताभावः।

ज्येष्ठशुक्लपक्षे-

शुक्रास्तदोषात् विवाहादिशुभमुहूर्ताभावः।

आषाढकृष्णपक्षे-

शुक्रास्तदोषात् विवाहादिशुभमुहूर्ताभावः।

आषाढशुक्लपक्षे-

३/४ मंगल	९ जुला.	मघा(भद्रा)
५ गुरु	११ ,,	उ.फा.
६ शुक्र	१२ ,,	उ.फा./हस्त
७ शनि	१३ ,,	हस्त/चित्रा
८ रवि	१४ ,,	चि./स्वा.

(मृ.बा. १३ जुला. दि. ७/३८ तः १४ जुला. दि. ८/४८ या.) (मृ.बा. परिहारः)

९ सोम	१५ ,,	स्वा.

परं हरिशयनीदोषः।

कार्तिकशुक्लपक्षे-

१२ बुध	१३ नव.	रेव.

(मृ.बा. १३ नव. प्रा. ७/३८ तः १४ नव. प्रा. ७/३७ या.)

१३ गुरु	१४ ,,	रेव./अश्वि

मार्गशीर्षकृष्णपक्षे-

(मृ.बा. १६ नव. प्रा. ७/१६ तः १७ नव. प्रा. ७/०५ या.) (मृ.बा. परिहारः)

२ रवि	१७ नव.	रोहि./मृग.
३ सोम	१८ ,,	मृग(दि.ल.चि.)
७ शुक्र	२२ ,,	मघा
८ शनि	२३ ,,	मघा (दि.ल.चि.)
९ रवि	२४ ,,	उ.फा. (रिक्ता परं)

(मृ.बा. २४/२५ नव. प्रा. ५/१० तः २५/२६ नव. रा. ४/५७ या.) (मृ.बा. परिहारः)

१० सोम	२५ ,,	उ.फा./हस्त
११ मङ्गल	२६ ,,	उ.फा./ हस्त
१३ गुरु	२८ ,,	स्वा.

अतः परं मासान्तदोषः

मार्गशीर्षशुक्लपक्षे-

१ सोम	२ दिस.	मूल
३ बुध	४ ,,	उ.षा.(भद्रा)
४ गुरु	५ ,,	उ.षा./श्रव.
५ शुक्र	६ ,,	श्रव./धनि
८/९ सोम	९ ,,	उ.भा.
१० मङ्गल	१० ,,	उ.भा./रेव.
११ बुध	११ ,,	रेव./अश्वि.
१४/१५ शनि	१४ ,,	रोहि./मृग.

अतः परं धन्वर्कदोषत्वात् शुभमुहूर्ताभावः

पौषकृष्णपक्षे-

धन्वर्कदोषः।

पौषशुक्लपक्षे-

धन्वर्कदोषः।

माघकृष्णपक्षे-

३ गुरु	१६ जन. २५	मघा
५ शनि	१८ ,,	उ.फा.
५/६ रवि	१९ ,,	उ.फा./हस्त
६ सोम	२० ,,	हस्त/चित्रा(भद्रा)
७ मङ्गल	२१ ,,	चित्रा/स्वा.
८ बुध	२२ ,,	स्वा.
१० शुक्र	२४ ,,	अनु.
१२ रवि	२६ ,,	मूल

अतः परं मासान्तदोषः।

माघशुक्लपक्षे-

३ शनि	१ फर.२५	उ.भा.

(मृ.बा. ३१जन./१ फर. रा. १/२४ तः १/२ फर. रा. १/०३ या) (मृ.बा. परिहारः)

४/५ रवि	२ ,,	उ.भा./रेव.
५ सोम	३ ,,	रेव./अश्वि.
७ मङ्गल	४ ,,	अश्वि.
९ गुरु	६ ,,	रोहि.
१० शुक्र	७ ,,	रोहि./मृग.
११ शनि	८ ,,	मृग. (भद्रा)
१५ बुध	१२ ,,	मघा

फाल्गुनकृष्णपक्षे-

१ गुरु	१३ फर. २५	मघा
२ शुक्र	१४ ,,	उ.फा.
३ शनि	१५ ,,	उ.फा./हस्त(भद्रा)
४ रवि	१६ ,,	हस्त/चित्रा
५ सोम	१७ ,,	चित्रा
६ मङ्गल	१८ ,,	स्वा.
७ गुरु	२० ,,	अनु.
८ शुक्र	२१ ,,	अनु.(दि.ल.चि.)
९ शनि	२२ ,,	मूल(भद्रा)
१० रवि	२३ ,,	मूल(दि.ल.चि.)
११ सोम	२४ ,,	उ.षा.
१२ मङ्गल	२५ ,,	उ.षा.(दि.ल.चि.)

अतः परं मासान्तदोषः।

फाल्गुनशुक्लपक्षे-

२ शनि	१ मार्च २५	उ.भा.
३ रवि	२ ,,	उ.भा./रेव.

(मृ.बा. २ मार्च १८/३२ तः ३ मार्च १८/२८ या.)

४/५ सोम	३ ,,	अश्वि.
६ बुध	५ ,,	रोहि.
७ गुरु	६ ,,	रोहि./मृग. (भद्रा)
८ शुक्र	७ ,,	मृग.
१२ मङ्गल	११ ,,	मघा

(मृ.बा. ११ मार्च १८/२२ तः १२ मार्च १८/२४ या.) (मृ.बा. परिहारः)

१३ बुध	१२ ,,	उ.फा.

अतः परं मीनार्कदोषः।

उपनयन (यज्ञोपवीत) मुहूर्ताः-

चैत्रशुक्लपक्षे विप्रवटूनाम्

६ रवि	१४ अप्रै. २४	आर्द्रा
७ सोम	१५ ,,	पुन.
१० गुरु	१८ ,,	आश्ले.

वैशाखकृष्णपक्षे-

शुक्रास्तदोषात् शुभमुहूर्ताभावः।

वैशाखशुक्लपक्षे-

गुरु-शुक्रास्तदोषात् शुभमुहूर्ताभावः।

ज्येष्ठकृष्णपक्षे-

गुरु-शुक्रास्तदोषात् शुभमुहूर्ताभावः।

ज्येष्ठशुक्लपक्षे-

शुक्रास्तदोषात् शुभमुहूर्ताभावः।

आषाढकृष्णपक्षे-

शुक्रास्तदोषात् शुभमुहूर्ताभावः।

आषाढशुक्लपक्षे-

२ रवि	७ जुला. २४	पुष्य
३ सोम	८ ,,	आश्ले.
५ गुरु	११ ,,	पू.फा.

(रो.बा. १०/११ जुला. प्रा. ५/१८ तः १२ जुला. प्रा. ६/२८ या.) (रो.बा. परिहारः)

माघकृष्णपक्षे-

२ बुध	१५ जन. २५	पुष्य/आश्ले.
३ गुरु	१६ ,,	आश्ले.

माघशुक्लपक्षे-

२ शुक्र	३१ जन.	शत.
४ रवि	२ फर. २५	उ.भा.
५ सोम	३ ,,	रेव.
१० शुक्र	७ ,,	रोहि.
१२ रवि	९ ,,	आर्द्रा
१३ सोम	१० ,,	पुन.

फाल्गुनकृष्णपक्षे-

२ शुक्र	१४ फर.	पू.फा.
५ सोम	१७ ,,	चित्रा
१० रवि	२३ ,,	मूल (भद्रा)
११ सोम	२४ ,,	पू.षा.

फाल्गुनशुक्लपक्षे-

७ गुरु	६ मार्च	रोहि.
१० रवि	९ ,,	पुन.
११ सोम	१० ,,	पुष्य (भद्रा)

द्विरागमन/वधूप्रवेशमुहूर्ताः

चैत्रशुक्लपक्षे-

७ सोम	१५ अप्रै. २४	पुन.
१० गुरु	१८ ,,	मघा
११ शुक्र	१९ ,,	मघा

वैशाखकृष्णपक्षे-

शुक्रास्तदोषात् शुभमुहूर्ताभावः।

वैशाखशुक्लपक्षे-

गुरु-शुक्रास्तदोषात् शुभमुहूर्ताभावः।

ज्येष्ठकृष्णपक्षे-

गुरु-शुक्रास्तदोषात् शुभमुहूर्ताभावः।

ज्येष्ठशुक्लपक्षे-

शुक्रास्तदोषात् शुभमुहूर्ताभावः।

आषाढकृष्णपक्षे-

शुक्रास्तदोषात् शुभमुहूर्ताभावः।

आषाढशुक्लपक्षे-

५ गुरु	११ जुला.	उ.फा.
६ शुक्र	१२ ,,	उ.फा
९ सोम	१५ ,,	स्वा.

मार्गशीर्षकृष्णपक्षे-

३ सोम	१८ नव.	मृग.
५ बुध	२० नव.	पुन.
६ गुरु	२१ ,,	पुष्य
१० सोम	२५ ,,	उ.फा.
१२ बुध	२७ ,,	चित्रा
१३ गुरु	२८ ,,	स्वा.

मार्गशीर्षशुक्लपक्षे-

१ सोम	२ दिस.	मूल.
४ गुरु	५ ,,	उ.षा.
५ शुक्र	६ ,,	श्रव.
११ बुध	११ ,,	अश्वि.
१२ गुरु	१२ ,,	अश्वि

माघकृष्णपक्षे-

३ गुरु	१६ जन. २०२५	मघा
६ सोम	२० ,,	हस्त
१० शुक्र	२४ ,,	अनु.

माघशुक्लपक्षे-

१ गुरु	३० जन.	धनि.
५ सोम	०३ फर.	रेव.
१० शुक्र	७ ,,	रोहि.

फाल्गुनकृष्णपक्षे-

३ गुरु १३ फर. मघा

५ सोम १७ ,, चित्रा

६ बुध १९ ,, स्वा.

७ गुरु २० ,, अनु.

८ शुक्र २१ ,, अनु.

११ सोम २४ ,, उ.षा.

फाल्गुनशुक्लपक्षे-

४ सोम ३ मार्च अश्वि.

७ गुरु ६ ,, रोहि.

८ शुक्र ७ ,, मृग.

११ सोम १० ,, पुष्य

१५ शुक्र १४ ,, उ.फा.

गृहारम्भमुहूर्ताः-

चैत्रशुक्लपक्षे-

शुभमुहूर्ताभावः।

वैशाखकृष्णपक्षे-

शुक्रास्तदोषात् शुभमुहूर्ताभावः।

वैशाखशुक्लपक्षे-

शुक्रास्तदोषात् शुभमुहूर्ताभावः।

ज्येष्ठकृष्णपक्षे-

शुक्रास्तदोषात् शुभमुहूर्ताभावः।

ज्येष्ठशुक्लपक्षे-

शुक्रास्तदोषात् शुभमुहूर्ताभावः।

आषाढकृष्णपक्षे-

शुक्रास्तदोषात् शुभमुहूर्ताभावः।

आषाढशुक्लपक्षे-

५ गुरु ११ जुलाई २४ उ.फा.

६ शुक्र १२ ,, उ.फा.

११ बुध १७ ,, अनु.

श्रावणकृष्णपक्षे-

१ सोम २२ जुलाई धनि.

७ शनि २७ ,, रेव./अश्वि.

११ बुध ३१ ,, रोहि./मृग.

१२ गुरु १ अग. मृग.

श्रावणशुक्लपक्षे-

१२/१३ शनि १७अग उ.षा (भूशयनदोषः)

१५ सोम १९ ,, श्रव./धनि.

कार्तिककृष्णपक्षे-

१ शुक्र १८ अक्तु. अश्वि.

८ गुरु २४ ,, पुष्य

कार्तिकशुक्लपक्षे –

३ सोम ४ नव. मृग.

१२ बुध १३ ,, रेव. (भूशयनदोषः)

मार्गशीर्षकृष्णपक्षे-

३ सोम १८ नव. मृग.

१० सोम २५ ,, उ.फा.

१२ बुध २७ ,, चित्रा

मार्गशीर्षशुक्लपक्षे-

६ शनि ०७ दिस. धनि.

११ बुध ११ ,, रेव./अश्वि.

१२ गुरु १२ ,, अश्वि.

१४ शनि १४ ,, रोहि.

माघकृष्णपक्षे-

२ बुध १५ जन. २५ पुष्य

माघशुक्लपक्षे-

२ शुक्र ३१ जन. २५ शत.

९ गुरु ६ फर. रोहि.(भूशयनदोषः)

१० शुक्र ७ ,, रोहि.(भूशयनदोषः)

११ शनि ८ ,, मृग.

१३ सोम १० ,, पुन./पुष्य

फाल्गुनकृष्णपक्षे-

३ शनि १५ फर. उ.फा.

६ बुध १९ ,, स्वा.(भूशयनदोषः)

८ शुक्र २१ ,, अनु.

फाल्गुनशुक्लपक्षे-

८ शुक्र ७ मार्च मृग.

११ सोम १० ,, पुष्य.

गृहप्रवेशमुहूर्त्ताः-

चैत्रशुक्लपक्षे-

शुभमुहूर्ताभावः।

वैशाखकृष्णपक्षे-

शुक्रास्तदोषात् गृहप्रवेशादिशुभमुहूर्ताभावः।

वैशाखशुक्लपक्षे-

गुरु-शुक्रास्तदोषः।

ज्येष्ठकृष्णपक्षे-

गुरु-शुक्रास्तदोषः

ज्येष्ठशुक्लपक्षे-

गुरु-शुक्रास्तदोषः

आषाढकृष्णपक्षे-

शुक्रास्तदोषः गृहप्रवेशादिशुभमुहूर्ताभावः।

श्रावणकृष्णपक्षे-(जीर्णगृहप्रवेशः)

१ सोम २२ जुलाई धनि.

११ बुध ३१ ,, रोहि./मृग.

१२ गुरु १ अग. मृग.

श्रावणशुक्लपक्षे-(जीर्णगृहप्रवेशः)

५ शुक्र ९ अग. हस्त/चित्रा

६ शनि	१० ,,	चित्रा
१३ शनि	१७ ,,	उ.षा.
१५ सोम	१९ ,,	धनि.

आश्विनशुक्लपक्षे-

९/१० शनि	१२ अक्तु.	श्रव.
	(स्वयंसिद्ध, दशहरा)	

कार्तिककृष्णपक्षे-(जीर्णगृहप्रवेशः)

११ सोम	२८ अक्तु.	उ.फा.
१२/१३ मङ्गल	२९ अक्तु.	उ.फा.
	(स्वयं सिद्ध, धनतेरस)	
१४/३० गुरु	३१ ,,	चित्रा/स्वा.
	(स्वयं सिद्ध, दीपावली)	

कार्तिकशुक्लपक्षे-(जीर्णगृहप्रवेशः)

६ गुरु	७ नव.	उ.षा.
७ शुक्र	८ नव.	उ.षा.
१२ बुध	१३ ,,	रेव.

मार्गशीर्षकृष्णपक्षे-(जीर्णगृहप्रवेशः)

१० सोम	२५ नव.	उ.फा.
१२ बुध	२७ ,,	चित्रा
१३ गुरु	२८ ,,	स्वा.

मार्गशीर्षशुक्लपक्षे-(जीर्णगृहप्रवेशः)

५ शुक्र	६ दिस.	श्रव/धनि.
६ शनि	७ ,,	धनि

माघकृष्णपक्षे-

८ बुध	२२ जन.२५	स्वा.
१० शुक्र	२४ ,,	अनु.

माघशुक्लपक्षे-

१० शुक्र	७ फर.	रोहि.
११ शनि	८ ,,	मृग.
१३ सोम	१० ,,	पुष्य.

फाल्गुनशुक्लपक्षे-

७ गुरु	६ मार्च	रोहि.
८ शुक्र	७ ,,	मृग.
११ सोम	१० ,,	पुष्य

अत्र कश्चिद् विशेषः-

गृहप्रवेशप्रकरणे अग्निबाणविचारः मुख्यतमः। परमयन्तु भौमवासरे एव विचारणीयो भवति । उपनयने रोगबाणः। अयं रविवासरे विशेषेण त्याज्यो भवतीति मुहूर्तचिन्तामणिकारः।

तद्यथा-

रात्रौ चौररुजो दिवा नरपतिर्वह्निः सदा सन्ध्ययोः
मृत्युश्चाथ शनौ नृपो दिवि मृतिर्भौमेग्निचौरौ रवौ।
रोगोऽथ व्रतगेहगोपनृपसेवायानपाणिग्रहे
वर्ज्याश्च क्रमतो बुधैरुगनलक्ष्मापालचौरा मृतिः।।

मुहूर्तचिन्तामणिःविवाहप्रकरणम् ६/७४

ग्रहाणां गुण-प्रकृत्यादि कथनम्-

ग्रहः	गुणः	वर्णः	स्वभावः	जातिः	पु./स्त्रीः	तत्त्वम्	कारकः	प्रकृतिः	दिशा	रसः	भाग्योदयवर्षम्
सूर्यः	सत्त्वम्	रक्तः	स्थिरः	क्षत्रियः	पुरुषः	अग्निः	आत्मा	पित्तम्	पूर्वः	तिक्तः	२२तः२४
चन्द्रः	सत्त्वम्	श्वेतः	चरः	वैश्यः	स्त्री	जलम्	मनः	कफः	वायव्यः	क्षारः	२४-२५
भौमः	तमः	रक्तः	चरः	क्षत्रियः	पुरुषः	अग्निः	बलम्	पित्तम्	याम्यः	कटुः	२८-३२
बुधः	रजः	हरितः	द्विस्वभावः	वैश्यः	नपुंसकः	पृथ्वी	वाणी	त्रिधातुः	उत्तरः	मिश्रः	३२-३६
गुरुः	सत्त्वम्	पीतः	स्थिरः	विप्रः	पुरुषः	आकाशः	विद्या	कफः	ईशानः	मधुरम्	१६-२४
शुक्रः	रजः	श्वेतः	चरः	विप्रः	स्त्री	जलम्	कामः	कफः/वातः	अग्निः	अम्लः	२६-२८
शनिः	तमः	कृष्णः	स्थिरः	शूद्रः	नपुंसकः	वायुः	दुःखम्	वातः	पश्चिमः	कषायः	३६-४२
राहुः	तमः	धूम्रः	चरः	शूद्रः	पुरुषः	वायुः	दुःखम्	वातः	नैर्ऋत्यम्	कषायः	४४-५०
केतुः	तमः	धूम्रः	चरः	शूद्रः	पुरुषः	वायुः	दुःखम्	वातः	नैर्ऋत्यम्	कषायः	४८-५०

सूर्योदयसाधनम्

ज्योतिषशास्त्रे सूर्योदयज्ञानस्य आवश्यकता प्रतिपदं भवति। अनेन विना पञ्चाङ्गे तिथिनक्षत्रादीनां प्रारम्भसमाप्तिकालयोः निर्धारणं भवितुं नार्हति। अत्रेदम् अवधेयं यत् तिथिनक्षत्रादीनां प्रारम्भसमाप्तिकालौ प्रत्येकेषु स्थानेषु भिन्नं भिन्नं भवति। जन्मपत्रस्य निर्माणं भवतु तिथ्यादीनां निर्द्धारणं वा सर्वत्र सूर्यास्तयोः परिज्ञानं नितराम् अपेक्षते।

उपर्युक्तं तथ्यमवगन्तुम् अयं भूगोलः चतुर्भिः विभागैः विभक्तोऽस्ति।

१. उत्तराक्षांशः-पूर्वरेखांशः

२. दक्षिणाक्षांशः- पूर्वरेखांशः

३. उत्तराक्षांशः- पश्चिमरेखांशः

४. दक्षिणाक्षांशः- पश्चिमरेखांशः

भूगोलस्य उपर्युक्तेषु प्रभागेषु सूर्योदयास्तादिकालज्ञानस्य प्रकारः भिन्नः-भिन्नः वर्तते। सूर्योदयास्तादीनाम् अवगमनार्थम् अक्षांश (Latitude) ज्ञानं, रेखांश(Longitude)ज्ञानं, मिनटात्मकं चरज्ञानं, वेलान्तरज्ञानं, स्पष्टान्तरज्ञानं च अपेक्षते। अक्षांश-रेखांश-वेलान्तरादीनां ज्ञानं प्रायः भारतस्य समेषु पञ्चाङ्गेषु जातकग्रन्थेषु च उपलभ्यते। यद्द्वारा अपेक्षितस्थले तस्य प्रयोगः कर्तव्यः। अवशिष्टानां सूर्योदयसाधनोपकरणानाम् आनयनप्रकारः यथाक्रमं उच्यते।

१. **मिनटात्मकं चरज्ञानम्**- अक्षांशः x क्रान्तिः x २ कृते सति यत्फलम् आयाति तत् पञ्चविंशतिसंख्याभिः विभाज्यते तदा मिनटात्मकं चरज्ञानम् आयाति। अथवा अक्षस्पर्शज्या x क्रान्तिस्पर्शज्या= चरज्या। चरज्यायाः चापमानं स्वीकृत्य चतुर्भिः गुण्यते तदा मिनटात्मकं चरमानं भवति। पञ्चाङ्गेषु जातकग्रन्थेषु च अक्षांश-क्रान्तिसारणि द्वारा चरानयनस्य प्रकारः सर्वत्रोपलभ्यते।

२. **स्पष्टान्तरज्ञानम्**- अस्माकं भारतस्य कालः ८२/३० रेखांशस्य स्थानीयकालो वर्तते। अयं ८२/३० रेखांशः उत्तरप्रदेशस्थप्रयागमण्डलस्य मिर्जापुरस्य रेखांशः वर्तते।

३. **वेलान्तरम्** - वेलान्तरस्य सारिणी सर्वत्रोपलभ्यते। वेलान्तरं वारद्वयं ऋणात्मकम् एवञ्च वारद्वयं धनात्मकं भवति। दिसम्बरमासस्य २६ दिनांकात् १४ अप्रैल यावत् एवं १५ जूनतः ३१ अगस्त यावत् वेलान्तरं ऋणात्मकं भवति। अन्येषु दिवसेषु वेलान्तरं धनम् अवगन्तव्यम्।

४. **मध्यमान्तरम्** - सूर्योदयसाधनोपयोगी मध्यमान्तरज्ञानं देशान्तर-ज्ञानाधीनं वर्तते। भारतवर्षे मध्यमान्तरज्ञानं ८२/३० एवञ्च अभीष्टस्थानस्य देशान्तरस्य अन्तरम् अवगम्य चतुर्भिः संगुणिते सति भवति। तदनु ८२/३० देशान्तरात् पूर्वे अभीष्टस्थाने सति ऋणं पश्चिमे स्वस्थाने सति धनम् अवगन्तव्यम्।

५. **स्पष्टान्तरम्**- मध्यमान्तर-वेलान्तरयोः संस्कृतं रूपं स्पष्टान्तरम् उच्यते। अत्र संस्कृतं रूपं **योगे युतिः स्यात् क्षययोः स्वयोर्वा धनर्णयोरन्तरमेव योगः** इति भास्कराचार्यवचनात् धनात्मकं ऋणात्मकं वा अवगन्तव्यम्।

१. **उत्तराक्षांशः-पूर्वरेखांशः**- अस्मिन् भूभागे भारतस्य स्थितिः वर्तते। अत्र उत्तरीगोले अवस्थिते सूर्ये (२१ मार्च तः २२ सित. यावत्) ६ घण्टा - चरमिनट = स्थानीयमध्यम (L.M.T.)सूर्योदयो भवति। स्थानीयमध्यमसूर्योदये स्पष्टान्तरस्य विपरीतसंस्कारकृते सति भारतीयमानक (I.S.T.)समयानुसारेण सूर्योदयः सिद्ध्यति। दक्षिणगोले (२३ सित. तः २० मार्चपर्यन्तं) अवस्थिते सूर्ये ६ घण्टा + चरमिनटकालः = स्थानीयमध्यम (L.M.T.)सूर्योदयो भवति। स्थानीयमध्यमसूर्योदये स्पष्टान्तरस्य विपरीतसंस्कारकृते सति भारतीयमानक (I.S.T.)समयानुसारेण सूर्योदयः सिद्ध्यति।

२. **दक्षिणाक्षांशः- पूर्वरेखांशः**- अत्र भारतवर्षमिव स्थानीयमध्यम (L.M.T.)सूर्योदयम् आनीय १२/०० घण्टात्मके काले तन्मानं विशोध्यते तदा अस्य भूभागस्य स्थानीयसूर्योदयो भवति। अस्मिन् स्थानीयमानक(L.M.T.) सूर्योदये स्पष्टान्तरस्य विपरीतसंस्कारः कृते सति तस्य भूभागस्य स्टेण्डर्ड-समयानुसारेण सूर्योदयो भवति।

३. **उत्तराक्षांशः- पश्चिमरेखांशः**- अत्र मानकस्थानस्य रेखांशम् अवगम्य तत्रत्यं ऋणात्मकं वा धनात्मकं मध्यमान्तरम् अवगन्तव्यम्। परं मध्यमान्तरस्य चिह्नं परिवर्त्य शेषप्रक्रिया भारतवर्षमिव कृते सति तस्य भूभागस्य मानक(स्टेण्डर्ड)समयानुसारेण सूर्योदयो भवति। अर्थात् ऋणात्मके मध्यमान्तरे धनं, धनात्मके ऋणं कर्तव्यम् इति भावः।

४. **दक्षिणाक्षांशः- पश्चिमरेखांशः**- अस्मिन् भूभागे मध्यमान्तर-चरमिनटयोः विपरीतसंस्कार कृते सति L.M.T. सूर्योदयो भवति। अर्थात् उत्तरगोले स्थिते सूर्ये ६ घण्टा + चरमिनटादि= L.M.T. सूर्योदयस्तथा दक्षिणगोले स्थिते सूर्ये ६ घण्टा - चरमिनटादि= L.M.T. सूर्योदयो भवति। अत्र स्पष्टान्तरस्य विपरीतसंस्कारः कृते सति तद्देशस्य मानकसमयानुसारेण सूर्योदयः भवति। एवमेव भूगोलस्य कस्यापि प्रभागस्य सूर्योदयज्ञानं कर्तुं शक्यते।

श्रीशुभसंवत् २०८१ ग्रहराशिसंचारः

सूर्यस्य सञ्चारः

वर्षादौ सूर्यस्य रेवत्यां मीनराशौ सञ्चारः-

अश्विन्यां मेषे	१३ अप्रै.२०२४,	२०/५९
भरण्यां	२७ अप्रै.	१२/४०
कृतिकायां	११ मई	०६/४९
वृषे	**१४ मई**	**१७/४१**
रोहिण्यां	२४/२५ मई	०३/०१
मृगे.	७/८ जून	००/५१
मिथुने	**१४/१५ जून**	**००/१६**
आर्द्रायां	२१ जून	२३/५२
पुनर्वसौ	५ जुला.	२३/२६
कर्के	**१६ जुला.**	**११/०६**
पुष्ये	१९ जुला.	२२/५८
आश्ले.	२ अग.	२१/५१
मघायां सिंहे	१६ अग.	**१९/३१**
पू.फा.	३० अग.	१५/२९
उ.फा.	१३ सित.	०९/२२
कन्यायां	१६ सित.	१९/२८
हस्ते	२७ सित.	१२/५२
चित्रायां	१० अक्तु.	१३/५३
तुलायां	**१७ अक्तु.**	**०७/२७**
स्वात्यां	२३/२४ अक्तु.	००/२४
विशाखायां	६ नव.	०८/३३
वृश्चिके	**१६ नव.**	**०७/१६**
अनुराधायां	१९ नव.	१४/३६
ज्येष्ठायां	२ दिस.	१८/५५
मूले-धनुषि	**१५ दिस.**	**२१/५६**
पू.षा.	२८/२९ दिस.	००/१०
उ.षा.	१०/**११ जन.२०२५**	०२/०९
मकरे	**१४ जन.**	**८/४१**
श्रवणा	२३/२४ जन.	०४/२७
धनिष्ठायां	६ फर.	०७/३६
कुम्भे	**१२ फर.**	**२१/४०**
शतभिषजि	१९ फर.	१२/२०
पू.भा.प.	४ मार्च	१८/२५
मीने-	**१४ मार्च**	**१८/३१**
उ.भा.	१७/१८ मार्च	०२/५१
रेवत्यां	३०/३१ मार्च	०१/२१

मङ्गलस्य सञ्चारः

वर्षादौ भौमस्य कुम्भराशौ सञ्चारः-

मीने	२३ अप्रै.२०२४	०८/२२
मेषे	१ जून.	१५/२७
वृषे	१२ जुला.	१९/०३
मिथुने	२६ अग.	१५/४०
कर्के	२० अक्तू.	१५/०६
कर्के (वक्री) ०१ दिस.		
मिथुने	२१ जन.	०८/०४
मिथुने (मार्गी) २४ फर.		

अग्रे आवर्षान्तं मार्गीभौमस्य मिथुने संचारः।

बुधस्य सञ्चारः

वर्षादौ वक्रीबुधस्य मेषराशौ सञ्चारः-

मीने	०९अप्रैल२०२४	२१/५९
मीने मार्गी	**२५अप्रै.**	
मेषे	१०मई	१८/४२
वृषे	३१मई	१२/०३
मिथुने	१४ जून	२२/५४
कर्के	२९ जून	१२/१२
सिंहे	१९ जुला.	२०/३०
सिंहे वक्री	**०५ अग.**	
कर्के	२२ अग.	०५/२९
कर्के मार्गी	**२९ अग.**	
सिंहे	०४ सित.	११/१०
कन्यायां	२३ सित.	०९/५८
तुलायां	१० अक्तू.	११/१८
वृश्चिके	३० अक्तू.	२२/२५
वृश्चिके वक्री २६ नव.		
वृश्चिके मार्गी १६ दिस.		
धनुषि	०५ जन.२०२५	०४/२९
मकरे	२४ जन.	१७/२५
कुम्भे	१२ फर.	०२/०२
मीने	२७ फर.	२३/३३
मीने वक्री	**१५ मार्च**	

आवर्षान्तं वक्री बुधस्य मीनराशौ सञ्चारः।

बृहस्पतेः सञ्चारः

वर्षादौ बृहस्पतेः मेषराशौ सञ्चारः-

वृषे १ मई २०२४ १५/२९

वृषे(अस्तमनं पश्चिमे) ६ मई

वृषे(उदयः पूर्वे) २ जून

वृषे वक्री १० अक्तू. २०२४

वृषे मार्गी ५ फर. २०२५

अग्रे आवर्षान्तं बृहस्पतेः वृषराशौ सञ्चारः।

शुक्रस्य सञ्चारः

वर्षादौ शुक्रस्य मीनराशौ सञ्चारः-

मेषे	२४ अप्रैल२०२४	२३/४४
मेषे (अस्तमनं पूर्वे)२४ अप्रै.		
मेषे(उदयः पश्चिमे)२ जुला.		
वृषे	२० मई	०८/३०
मिथुने	१२ जून	१८/१५
कर्के	०७ जुला.	०४/१५
सिंहे	३१ जुला.	१४/१६
कन्या.	२५ अग.	०१/००
तुलायां	१८ सित.	१३/४२
वृश्चिके	१३ अक्तू.	०५/५०
धनुषि	६/७ नव.	०३/२२
मकरे	०२ दिस.	११/४७
कुम्भे	२८ दिस .	०६/४२
मीने	२८ जन. २०२५	०७/००

मीने (वक्री २ मार्च

मीने (अस्तः) १९ मार्च.

मीने (उदयः) २५ मार्च.

आवर्षान्तं शुक्रस्य कुम्भराशौ सञ्चारः।

शनिः सञ्चारः

वर्षादौ शनेः कुम्भराशौ सञ्चारः।

कुम्भे (वक्री) २९ जून २०२४

कुम्भे (मार्गी) १५ नव.

मीने २९ मार्च

राहुः सञ्चारः

आवर्षान्तं राहोः मीनराशौ सञ्चारः-

केतुः सञ्चारः

आवर्षान्तं केतोः कन्याराशौ सञ्चारः-

ॐ ॐ ॐ

-युगमानानि सौराब्दानुसारम्-

कलियुगमानम्- ४,३२,०००

द्वापरयुगमानम्- ८,६४,०००

त्रेतायुगमानम्- १२,९६,०००

सत्ययुगमानम्- १७,२८,०००

चतुर्युगमानम्- ४३,२०,०००

मनुमानम्- ३०६७२००००

कल्पमानम्- ४२९४०८००००

ब्रह्मदिनमानम्- ८५८८१६००००

ब्रह्मणः परमायुः- ३०९१७३७६०००००

अथ समयशुद्धिविवरणम्, तत्रादौ गुरुशुद्धिः

गुर्वस्तः (पश्चिमे) वैशाखकृष्णपक्षः १३ सोमवासरः दिनाङ्कः ०६ मई २०२४

गुरूदयः (पूर्वे) ज्येष्ठकृष्णपक्षः १० रविवासरः दिनाङ्कः ०२ जून २०२४

शुक्रशुद्धिः

शुक्रास्तः (पूर्वे)- वैशाखकृष्णपक्षः १ बुधवासरः दिनाङ्कः २४ अप्रै. २०२४

शुक्रोदयः (पश्चिमे)- आषाढशुक्लपक्षः २ रविवासरः दिनाङ्कः ७ जुला. २०२४

शुक्रास्तः (पश्चिमे)- चैत्रकृष्णपक्षः ५ बुधवासरः दिनाङ्कः १९ मार्च २०२५

शुक्रोदयः (पूर्वे)- चैत्रकृष्णपक्षः ११ मंगलवासरः दिनाङ्कः २५ मार्च २०२५

स्थान-कालयोः महिमा-

उलूकस्य ध्वांक्षो निशिबलिभुजां सोह्नि वसगः स्थले नक्रे सिंहो मृगपमुदके हन्ति जलजः।
अबुद्ध्वा यः कालं व्रजति नृपतिर्देशमथवा हते दर्पे वाक्यं स्मरति विदुषां सोऽरिवशगः ।।

ग्रहाणामुदयास्तयोर्दिग्व्यवस्था

सूर्यादभ्यधिकाः पश्चादस्तं जीवकुजार्कजाः ।
ऊनाः प्रागुदयं यान्ति ज्ञशुक्रौ वक्रिणौ तथा ।।

अर्थात् सूर्य की राशि से जब गुरु-मंगल-शनि आगे होते हैं तब वे पश्चिम में अस्त होते हैं । पुनः आगे बढ़ते हुए जब सूर्य की राश्यादि के पीछे आते हैं तब पूर्व दिशा में उनका अस्तमन होता है । इसी प्रकार वक्री बुध और शुक्र के उदयास्त व्यवस्था को समझना चाहिए ।

ऊना विवस्वतः प्राच्यामस्तं चन्द्रज्ञभार्गवाः ।
व्रजन्त्यभ्यधिकाः पश्चादुदयं शीघ्रयायिनः ।।

अर्थात् सूर्य की राशि से जब चन्द्र-बुध-शुक्र ऊन अर्थात् पीछे होते हैं तब पूर्व दिशा में उनका अस्तमन तथा ये सभी सूर्य से आगे जाते हैं तो उनका उदय होता है ।

- सूर्यसिद्धान्ते ९/२-३

अपि च -

सूर्यमुक्ता उदीयन्ते शीघ्रश्चार्के द्वितीयगे ।
समास्तृतीयगे ज्ञेया मन्दा भानौ चतुर्थके ।।
व्रका पञ्चमषड्भेऽर्के त्वतिवक्रा नगाष्टगे ।
नवमे दशमे भानौ जायते कुटिला गतिः ।।
द्वादशैकादशे भानौ जायते शीघ्रतां पुनः ।
अदृश्यतां पुनर्लोपं व्रजन्त्यर्कयुता ग्रहाः ।।

पञ्चस्वराः- १/ ३३-३५

सात्विकयज्ञस्य लक्षणम्-

अफलाकाँक्षिभिर्यज्ञो विधिदृष्टो य ईज्यते ।
यष्टव्यमेवेति मनः समाधाय स सात्विकः ।।

राजसिकयज्ञस्य लक्षणम्-

अभिसन्धाय तु फलं दम्भार्थमपि चैव यत् ।
ईज्यते भरतश्रेष्ठ! तं यज्ञं विद्धिराजसम् ।।

तामसिकयज्ञस्य लक्षणम्-

विधिहीनमसृष्टान्नं मन्त्रहीनमदक्षिणम् ।
श्रद्धाविरहितं यज्ञं तामसं परिचक्षते ।।

।। ॐ शम्।।

जातकजन्मलग्नफलम्-

मेषलग्नोत्पन्नजातफलम्-

मेषलग्ने समुत्पन्नश्चण्डो मानी सकोपकः ।
सुधीः स्वजनहन्ता च विक्रमी परवत्सलः ।।

वृषलग्नोत्पन्नजातफलम्-

वृषलग्नभवो लोके गुणभक्तः प्रियंवदः ।
गुणी कृती धनी लुब्धः शूरः सर्वजनप्रियः ।।

मिथुनलग्नोत्पन्नजातफलम्-

मिथुनोदयसञ्जातो मानी स्वजनवल्लभः ।
त्यागी भोगी धनी कामी दीर्घसूत्र्यरिमर्दकः ।।

कर्कलग्नोत्पन्नजातफलम्-

कर्कलग्ने समुत्पन्नो भोगी धर्मी जनप्रियः ।
मिष्टान्नपानभोगी च सुभाग्यः स्वजनप्रियः ।।

सिंहलग्नोत्पन्नजातफलम्-

सिंहलग्नोदये जातो भोगी शत्रुविमर्दकः ।
स्वल्पोदरोऽल्पपुत्रश्च सोत्साही रणविक्रमः ।।

कन्यालग्नोत्पन्नजातफलम्-

कन्यालग्नभवो बालो नानाशास्त्रविशारदः ।
सौभाग्यगुणसम्पन्नः सुन्दरः सुरतप्रियः ।।

तुलालग्नोत्पन्नजातफलम्-

तुलालग्नोदये जातः सुधी सत्कर्मजीवनः ।
विद्वान् सर्वकलाभिज्ञो धनाढ्यो नरपूजितः ।।

वृश्चिकलग्नोत्पन्नजातफलम्-

वृश्चिकोदयसञ्जातः शौर्यवानतिदुष्टधीः ।
विज्ञान-ज्ञानसम्पन्नः सुखी सद्विग्रहः सुधी ।।

धनुलग्नोत्पन्नजातफलम्-

धनुर्लग्नोदये जातो नीतिमान्धर्मवान्सुधी ।
कुलमध्ये प्रधानश्च प्राज्ञः सर्वस्य पोषकः ।।

मकरलग्नोत्पन्नजातफलम्-

मकरोदयसञ्जातो नीचकर्मा बहुप्रजः ।
लुब्धोऽलसो विनष्टश्च स्वकार्येषु कृतोद्यमः ।।

कुम्भलग्नोत्पन्नजातफलम्-

कुम्भलग्नोदये जातश्चलचित्तोऽतिसौहृदः ।
परदाररतो नित्यं मृदुकायो महासुखी ।।

मीनलग्नोत्पन्नजातफलम्-

मीनलग्नोदये जातो रत्नकाञ्चनपूरितः ।
अल्पकामोऽतिदौर्बल्यः दीर्घकालविचिन्तकः ।।

।। ॐ शम्।।

शरीरे पञ्चवायवः-

प्राणापान समानाख्या व्यानोदानौ च वायवः।
नागः कूर्मोऽथ कृकलो देवदत्तो धनञ्जयः।।
हृदि प्राणः स्थितो नित्यमपानो गुदमण्डले।
समानो नाभिदेशे तु उदानः कण्ठमध्यगः।।
व्यानः सर्वशरीरे तु प्रधानाः पञ्चवायवः।
उद्गारे नाग आख्यातः कूर्म उन्मीलने तथा।।
कृकलः क्षुत्करो ज्ञेयो देवदत्तो विजृम्भणे।
न जहाति मृतं वापि सर्वव्यापि धनञ्जयः।।

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ चैत्रशुक्लपक्षः (दि. ०९ अप्रैल तः २३ अप्रैल २०२४ ई. यावत्) सौम्यायनं, याम्यगोलः, वसन्तर्त्तुः।

अं.	चैत्र.	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
09	२७	मं.	१	३६	३४	रा.	८	१६	रे.	०३ ५५	१३ ३६	प्रा. रा.	६ ३	५५ ५२	वै.	१९	३८	किं.	१०	०५	५	३८	५	५९	३०	५३	मेषे- ६/५५	चान्द्रसाम्वत्सर २०४१ प्रारम्भः, वासन्तिकनवरात्रारम्भः, कलशस्थापनं, A
10	२८	बु.	२	२८	३३	सा.	५	०२	भ.	५१	३३	रा.	२	१४	वि.	०८ ५३	०८ ५६	कौ.	१७	०२	५	३७	५	५९	३०	५६		चन्द्रदर्शनं, स.सि.यो. रा. २/१४ तः।
11	२९	बृ.	३	२२	०७	दि.	२	२७	कृ.	४७	५४	रा.	२	४६	आयु.	५५	०३	ग.	१४	२७	५	३६	६	००	३१	००	वृषे-८/२२	भद्रा- रा. १/२८ तः, सौभाग्यसुन्दरीव्रतं, गौरी ३ व्रतं, मत्स्यावतारः ३, मन्वादिः।
12	३०	शु.	४	१७	१६	दि.	१२	२९	रोहि.	४६	१२	रा.	१२	४	सौ.	५०	०१	वि.	१२	२९	५	३५	६	००	३१	०२		भद्रा-१२/२९ या., वैनायाकीश्रीगणेश ४ व्रतं, सूर्यषष्ठीव्रतारम्भः दिनत्रयं यावत्।
13	वै.	श.	५	१४	३४	दि.	११	२४	मृग.	४६	५२	रा.	१२	१९	शो.	४६	४६	बाल.	११	२४	५	३४	६	००	३१	०५	मिथुने-१२/११	अश्विन्यां **मेषेऽर्कः** २०/५९(खरमाससमा.),सूर्यषष्ठीव्रतस्य द्वितीयदिवसः (खरणा) B
14	२	र.	६	१४	१६	दि.	११	१६	आ.	४९	१८	रा.	१	१७	अति.	४५	५५	तै.	११	१६	५	३४	६	००	३१	०५		श्रीसूर्यषष्ठीव्रतस्य **सायंकालिकार्घ्यदानं** (बिहारे), स्कन्द/अशोकषष्ठीव्रतं (बंगे)**C**
15	३	सो.	७	१५	३६	दि.	११	४७	पुन.	५३	५२	रा.	३	६	सु.	४५	००	वणि.	११	४७	५	३३	६	०१	३१	०९	कर्के-२०/३८	भद्रा-११/४७ तः रा.१२/२८ या., स.सि.यो.रा.३/०६ तः D
16	४	मं.	८	१९	०६	दि.	१	१०	पु.	५९	४६	प्रा.	५	२६	धृ.	४५	४३	बव.	१३	१०	५	३२	६	०१	३१	१२		महाष्टमीव्रतं, अशोकाष्टमी, अशोककलिकापानं, भवान्युत्पत्तिः,महानिशापूजा, E
17	५	बु.	९	२४	००	दि.	३	०७	श्ले.	६०	००	अ	हो	रा त्र	शू.	४७	३०	कौ.	१५	०७	५	३१	६	०२	३१	१८		महानवमीव्रतं, श्रीरामनवमीव्रतं, दुर्गानवमी होमादिकञ्च।
18	६	बृ.	१०	२९	५५	सा.	५	२९	श्ले.	६	५५	प्रा.	८	१७	ग.	४९	४५	ग.	१७	२९	५	३१	६	०२	३१	१८	सिंहे-८/१७	नवमीव्रतपारणम्।
19	७	शु.	११	३६	१२	सा.	७	५९	म.	१४	२०	दि.	११	१४	वृ.	५२	३०	वि.	१९	५९	५	३०	६	०२	३१	२०		भद्रा-६/४४ तः १९/५९ या.,**कामदा ११ व्रतम्**।
20	८	श.	१२	४२	३६	रा.	१०	३१	पू.फा.	२२	०९	दि.	२	२१	ध्रुव.	५४	४२	ब.	९	१५	५	२९	६	०२	३१	२३	कन्या.-२१/०४	एकादशीव्रतपारणम्, विष्णुदोलोत्सवः १२, वामन १२ व्रतम्, श्रीविष्णुदमनकोत्सवः
21	९	र.	१३	४८	४०	रा.	१२	५६	उ.फा.	२९	२७	सा.	५	१५	व्या.	५६	५१	कौ.	११	४३	५	२८	६	०३	३१	२७		अनङ्ग १३ व्रतं, प्रदोषव्रतं, स.सि.यो. १७/१५ या., महावीर १३ जय., (जैन)।
22	१०	सो.	१४	५४	१६	रा.	३	१०	ह.	३६	२३	रा.	८	१	ह.	५८	१७	ग.	१४	०३	५	२८	६	०३	३१	३०		
23	११	मं.	१५	५८	४१	रा.	४	५५	चि.	४२	२७	रा.	१०	२६	वज्र.	५८	१६	वि.	१६	०२	५	२७	६	०३	३१	३३	तुला.-९/१३	भद्रा-१६/०२ तः रा.०४/५५ या., स्नान-दान-व्रतादौ १५, हनुमज्जयन्ती १५ F

A ध्वजारोपणं, वर्षेशपूजा, पञ्चाङ्गफलश्रवणं, गुडीपडवा, पञ्चकान्तः-६/५५, **मीने बुधः-२१/५९,** स.सि.यो. ६/५५ तः रा. ३/५२ पर्यन्तम्। B श्रीरामराज्यमहोत्सवः ५, कल्पादिः, नागव्रतार्थपञ्चमी। **C**श्रीअम्बेडकरजयन्ती। D श्रीसूर्यषष्ठीव्रतस्य प्रातःकालिकार्घ्यदानं व्रतपारणञ्च, स.सि.यो.रा.३/०६तः। E अन्नपूर्णापरिक्रमा, दुर्गाष्टमी, स.सि.यो. रात्र्यन्त ५/२६ तः ५/३२ या.। F **मीने भौमः** ८/२२।

विविधविषयाः- चैत्रशुक्लाष्टम्यामशोककलिकापानमन्त्रः-त्वामशोककराभीष्टं मधुमाससमुद्भवम्। पिबामि शोकसन्तप्तो मामशोकं सदा कुरु।। **एतत्पानफलं लिङ्गपुराणे-** अशोककलिकाह्यष्टौ ये पिबन्ति पुनर्वसौ। चैत्रे मासि सिताष्टम्यां न ते शोकमवाप्नुयुः।। **रामनवमीविषये-** निर्णयसिन्धौ- चैत्रशुक्ले तु नवमी पुनर्वसुयुता यदि। सैव मध्याह्नयोगेन महापुण्यतमा भवेत्।। **समेषु व्रतेषु व्रतीनां कृते सामान्यो नियमः-** भविष्ये- क्षमा सत्यं दया दानं शौचमिन्द्रियनिग्रहः। देवपूजाग्निहवनं सन्तोषस्तेय वर्जनम् ।। सर्वव्रतेष्वयं धर्मः सामान्यो दशधा स्मृतः ।। **शिवविष्णुप्रतिमास्पर्शविषये-** (विष्णुधर्मोत्तरे) शूद्रो वाऽनुपनीतो वा स्त्रियो वा पतितोऽपि वा। केशवं वा शिवं वापि स्पृष्ट्वा नरकमश्नुते।। **सूर्यग्रहणसमा अमा. -** अमायाञ्च यदा वारो भवेद् भूमिसुतस्य च । गङ्गायां यदि लभ्येत कोटिसूर्यग्रहैः समा ।।

नवरात्रारम्भः	-	९ अप्रै.
मीने बुधः	-	९ ,,
मेषेऽर्कः	-	१३ ,,
सूर्यषष्ठीव्रतम् (सायं)-		१४ ,,
अम्बेडकर जयन्ती	-	१४ ,,
रामनवमी	-	१७ ,,
कामदा११व्रतम् (स्मा.)-		१९ ,,
महावीरजय.(जैन)	-	२१ ,,
हनुमज्जयन्ती	-	२३ ,,
मीने भौमः -	-	२३ ,,

वैवाहिकदिनाङ्काः-
१८ अप्रैल २०२४
मात्रम्

उपनयनदिनाङ्काः -
अप्रैलमासे-१४,१५,१८
मात्रम् ।

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	११	११	१०	०	०	११	१०	११	५
अं.	२५	२८	१९	००	२४	१०	२०	२१	२१
क.	२७	५४	०३	२७	५३	३४	१७	२६	२६
वि.	३६	१२	३९	०९	३६	०६	४८	०२	०२
गतिः	५६	८९०	४६	४०	१३	७४	०६	०३	०३
	३६	१५	३७	४१	१८	०६	२५	११	११
नक्षत्रचरणं	रेव.-३	रेव.-४	श्रव.-३	अश्वि.-१	भर.-४	उ.भा.-३	पू.भा.-१	रेव.-२	हस्त-४

९ अप्रै.२०२४ प्रातः५/४७
२ | सू. रा.१२ चं.शु. | ३ | १ बु. गु. | ११ मं.श. | ४ | १० | ५ | ७ | ९ | ६ के. | ८
चैत्रशुक्ल १ मंगलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	०	३	१०	११	०	११	१०	११	५
अं.	०२	०४	२४	२५	२६	१९	२१	२१	२१
क.	१९	४२	२९	२१	२७	१२	०१	०३	०३
वि.	२३	४४	४६	५६	४०	३७	४५	४७	४७
गतिः	५८	७३२	४६	३९	१३	७४	०६	३	३
	४२	३७	३२	५०	३६	०३	०५	११	११
नक्षत्रचरणं	अश्वि.१	पुष्य.-१	पू.भा.-२	रेव.-३	भर.-४	रेव.-१	पू.भा.-१	रेव.-२	हस्त-४

१६अप्रै.२०२४ प्रातः५/४७
२ | सू. १ गु. | शु. बु. १२ रा. | श. ११ मं. | ३ | ४ चं. | १० | ५ | ७ | ९ | के. ६ | ८
चैत्रशुक्ल ८ मंगलवासरः

२३अप्रै.२०२४ प्रातः ५/४७
२ | गु. १ सू. | बु.शु.१२ रा. | मं. ११ श. | ३ | ४ | १० | ५ | ९ | चं. ६ के. | ७ | ८
चैत्रशुक्ल १५ मंगलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	०	५	१०	११	०	११	१०	११	५
अं.	०९	२८	२९	२२	२८	२७	२१	२०	२०
क.	०९	१३	५५	०३	०३	५०	४३	४१	४१
वि.	३५	३७	०७	४३	३६	४४	१२	३१	३१
गतिः	५८	७२६	४६	१०	१३	७३	०५	०३	०३
	२८	४९	२५	०७	५०	५९	४२	११	११
नक्षत्रचरणं	अश्वि.-३	चित्रा-२	पू.भा.-३	उ.भा.-३	कृत्ति.-१	रेव.-४	पू.भा.-१	रेव.-२	हस्त-४

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ वैशाखकृष्णपक्षः (दि. २४ अप्रैल तः ०८ मई २०२४ ई. यावत्) सौम्यगोलायनेऽर्कः वसन्तर्त्तुः।

अं.	चैत्र	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
24	१२	बु.	१	६०	००	अ	हो	रा त्र	स्वा.	४७	३६	रा.	१२	२८	सि.	५९	१९	बाल	१७	३७	५	२६	६	०३	३१	३३		कच्छपावतारः १, **शुक्रास्तः** (पूर्वे) ।
25	१३	बृ.	१	२	१४	प्रा.	६	२०	विशा.	५१	३७	रा.	२	०५	व्यति.	५८	३१	कौ.	६	२०	५	२६	६	०४	३१	३८	वृश्चिके-६/५२	**मीने बुधः** मार्गी, स.सि.यो. रा. २/०५ तः ।
26	१४	शु.	२	४	४५	प्रा.	७	१९	अनु.	५४	४६	रा.	३	४९	वरी.	५७	०१	ग.	११	२५	५	२५	६	०४	३१	३८		भद्रा-२१/२८ तः, स.सि.यो. रा. ३/४९ या. ।
27	१५	श.	३	६	११	प्रा.	७	५२	ज्ये.	४७	४७	रा.	१२	३१	परि.	५४	४५	वि.	७	५२	५	२४	६	०४	३१	४१	धनु.रा.१२/३१	भद्रा-७/५२ या., **भरण्यामर्कः** १२/४०, संकष्टीश्रीगणेश ४ व्रतम्।
28	१६	र.	४	६	२५	प्रा.	७	५८	मू.	५७	४२	रा.	४	२९	शि.	५१	२३	बाल.	७	५८	५	२४	६	०५	३१	४२		स.सि.यो. रा. ४/२९ या.।
29	१७	सो.	५	५	५२	प्रा.	७	४४	पू.षा	५७	५३	रा.	४	३२	सि.	४७	२२	तै.	७	४७	५	२३	६	०५	३१	४५		A मासशिवरात्रि १३ व्रतम्, गुर्वस्तः (पश्चिमे)।
30	१८	मं.	६	४	०४	प्रा.	७	०१	उ.षा	५६	४५	रा.	४	०५	सा.	४२	१२	वणि.	७	०१	५	२३	६	०६	३१	४८	मकरे १०/२५	भद्रा-७/०१ तः १८/२७ या., श्रीगुरुअर्जुनदेवजय. ।
मई	१९	बु.	७	०१ ५७	१९ ३०	प्रा. रा.	५ ४	५४ २२	श्रव.	५४	३४	रा.	३	१२	शु.	३६	४०	बाल.	१७	०८	५	२२	६	०६	३१	४८		शीतलाष्टमी, कालाष्टमी, अद्य पर्युषितान्नपानादिकं विहितम्,**श्रमदिवसः** १ मई।
02	२०	बृ.	९	५२	००	रा.	२	१०	धनि.	५१	३९	रा.	२	३७	शु.	३०	१०	तै.	१५	१६	५	२२	६	०६	३१	५३	कुम्भे-१४/५४	पञ्चकारम्भः १४/५४ तः।
03	२१	शु.	१०	४६	३४	रा.	११	५९	शत.	४७	२५	रा.	१२	१९	ब्र.	२२	२६	वणि	१३	०४	५	२१	६	०६	३१	५३		भद्रा-१३/०४ तः २३/५९ या.।
04	२२	श.	११	३९	३८	रा.	९	११	पू.भा	४२	१८	रा.	१०	१५	ऐं.	१४	०६	ब.	१०	३५	५	२०	६	०७	३१	५७	मीने १६/४६	**वरुथिनि११व्रतम्,** श्रीवल्लभाचार्यजयन्ती।
05	२३	र.	१२	३२	०२	सा.	६	०९	उ.भा	३६	३२	सा.	७	५७	वै.	५ ५६	३२ ००	कौ.	७	४०	५	२०	६	०७	३१	५७		कुशोदकेन ११ व्रतपारणम्, स.सि.यो. १९/५७ या.।
06	२४	सो.	१३	२४	०१	दि.	२	५५	रे.	३०	३१	सा.	५	३१	प्रीति	४६	५९	वणि	१४	५५	५	१९	६	०७	३२	००	मेष-१७/३१	भद्रा-१४/५५ तः रा.१/०७ या., सोमप्रदोषव्रतं (पुत्रप्राप्तये), पञ्चकान्तः १७/३१, A
07	२५	मं.	१४	१५	०१	दि.	११	१९	अ.	२४	२४	सा.	३	०५	आयु.	३७	३०	श.	११	१९	५	१९	६	०८	३२	०३		गुरुरवीन्द्रनाथटैगोरजय. (७ मई), श्राद्धादौ ३०, स.सि.यो. १५/०५या.।
08	२६	बु.	३०	७	५५	प्रा.	८	२८	भ.	१५	५४	दि.	११	४०	सौ.	२८	०२	ना.	८	२८	५	१८	६	०८	३२	०५	वृषे- १७/३२	स्नानदानादौ ३०, स.सि.यो. ११/४० तः, शुभवारान्विते दर्शे सुभिक्षं च प्रजासुखम्।

Z मधुसूदनपूजनम्। अपि जन्मसहस्रोत्थं पापं दहति दारुणम् ।। **वैशाखे दानवस्तूनि-** (स्कन्धे)- प्रपा कार्या च वैशाखे देवे देया गलान्तिका। उपानद् व्यजनं छत्रं सूक्ष्मवासांसि चन्दनम् । जलपात्राणि देयानि तथा पूपगृहाणि च । ददाति यो हि मेषादौ सक्तुनम्बुघटान्वितान्। पितृनुद्दिश्य विप्रेभ्यः सर्वपापैः प्रमुच्यते। **वैशाखे त्याज्य-वस्तूनि-** कांस्यं माषं मसूरान्नं चणकं कोद्रवन्तथा । शाकं मधु परान्नञ्च पुनर्भोजनमैथुनम् ।। **प्रदोषनिर्णयः-** प्रदोषव्यापिनी नक्ते तिथिर्व्याप्तिदिनद्वये । अव्याप्तिर्वाथवांशेन व्याप्तिः स्यात् सर्वथोत्तराः ।।(कालमाधवे)।। एवञ्च - त्रिमूहुर्तः प्रदोषः स्याद्रवावस्तङ्गते सति- स्कन्दपुराणे।

कच्छपावतारः - २४ अप्रैल
वरूथिनी ११ व्रतम्- ४ मई
श्रीवल्लभाचार्यजय.- ,,
टैगोर जय. ७ ,,
शुक्रास्तः(पूर्वे)- २४ अप्रैल

वैवाहिकदिनाङ्काः-

शुक्रास्तदोषः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	०	८	११	११	०	०	१०	११	५
अं.	१५	२७	०५	२२	२९	६	२२	२०	२०
क.	५८	१६	१९	३६	४०	२८	२१	१९	१९
वि.	१४	०६	२८	२८	५६	२६	४९	१६	१६
गतिः	५८	८१९	४६	२३	०	७४	५	३	३
	१६	३५	१५	३२	१४	१५	१६	११	११
नक्षत्रचरणं	भर.-१	धनि.-२	उ.भा.-१	रेव.-२	कृति.-१	अश्वि-२	पू.भा.-१	रेव. २	हस्त-४

३०अप्रैल२०२४ प्रातः५/४७

२
शु.
बु. १२ मं.
रा.
श.
३
१ सू.
११
गु.
४
१०
५
७
९
चं.
के.
६
८

वैशाखकृष्ण ६मंगलवासरः

विविधविषयाः-

वैशाखमासकृत्यम्- (पाद्मे) तुलसीकृष्णगौराख्या तयाभ्यर्च्यमधुद्विषम्। विशेषेण तु वैशाखे नरो नारायणो भवेत्।। माधवं सकलं मासं तुलस्या योऽर्चयेन्नरः। त्रिसन्ध्यं मधुहन्तारं नास्ति तस्य पुनर्भवः।। **अपि च-** प्रातः स्नात्वा विधानेन माधवे माधवप्रियम्। योऽश्वत्थमूलमासिञ्चेत्तोयेन बहुना सदा।। कुर्यात्प्रदक्षिणं तं तु सर्वदेवमयं ततः। पितृदेवमनुष्यांश्च तर्पयेत् चराचरम्।। योऽश्वत्थमर्चयेद्देवं उदकेन समन्ततः। कुलानामयुतं तेन तारितं स्यान्न संशयः।। एकभुक्तमथो नक्तमयाचितमतन्द्रितः। माधवे मासि यः कुर्याल्लभते सर्वमीप्सितम्।। वैशाखे विधिना स्नानं देवनद्यादिके बहिः। हविष्यं ब्रह्मचर्यञ्च भूशय्यानियमस्थितिः। व्रतं दानं दमो देवि ! Z

७ मई २०२४ प्रातः ५/४७

३
सू. १ शु.
चं.
रा.
४
२ गु.
बु.१२
मं.
श.
११
५
८
६
के.
१०
७
९

वैशाखकृष्ण १४ मंगलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	०	०	११	११	१	०	१०	११	५
अं.	२२	०७	१०	२६	०१	१५	२२	१९	१९
क.	४५	२२	४२	४६	१९	०५	५७	५७	५७
वि.	२७	२६	३२	३६	१५	४४	१६	००	००
गतिः	५८	८७५	४६	५०	१४	७३	४	३	३
	०३	४७	०२	३५	०६	५२	४७	११	११
नक्षत्रचरणं	भर.-३	अश्वि.-३	उ.भा.-३	रेव.-४	कृति.-२	भर.-१	पू.भा.-१	रेव.-१	हस्त-३

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ वैशाखशुक्लपक्षः (दि. ०९ मई तः २३ मई २०२४ ई. यावत्) सौम्यगोलायनेऽर्कः, वसन्तर्त्तुः, वृषार्कतो ग्रीष्मर्त्तुः।

अं.	वैशा.	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
09	२७	बृ.	१	०१ ५५	०३ २९	प्रा. रा.	५ ३	४३ २९	कृ.	१४	३२	दि.	११	०७	शो.	२१	२६	ब.	५	४३	५	१८	६	०९	३२	०८		चन्द्रदर्शनम्।
10	२८	शु.	३	५१	०७	रा.	१	४४	रो.	११	३९	दि.	९	५७	अति.	१५	१७	तै.	१४	३६	५	१७	६	०९	३२	११	मिथु. २१/४३	अक्षयतृतीया, परशुरामजय.३, बदरीकेदारनाथयात्रारम्भः सरत्नगर्भ कुष्माण्डदानम् ।
11	२९	श.	४	५०	१४	रा.	१	२३	मृग.	१०	३१	दि.	९	३०	सु.	१०	३०	वणि.	१३	३३	५	१७	६	०९	३२	११		भद्रा- १३/३३ तः, रा. १/३३ या., **कृत्तिकायामर्कः ६/४९**।
12	३०	र.	५	५०	३२	रा.	१	२९	आ.	११	३१	दि.	९	५२	धृ.	७	१७	ब.	१३	२६	५	१६	६	१०	३२	१५	कर्के रा.४/४६	आद्यजगद्गुरुशंकराचार्यजय. ५।
13	३१	सो.	६	५२	१४	रा.	२	१०	पुन.	१४	३०	दि.	११	०४	शूल.	५	५९	कौ.	१३	४९	५	१६	६	१०	३२	१५		श्रीरामानुजाचार्यजय. ६, स्कन्द. ६, चन्दन ६, स.सि.यो. ११/०४ तः।
14	ज्ये.	मं.	७	५७	००	रा.	४	३	पु.	१९	२३	दि.	१	००	गं.	५	५४	ग.	१५	०६	५	१५	६	१०	३२	१८		भद्रा रा.४/०३ तः, **वृषेऽर्कः** १७/४१, श्रीगंगा ७, **गंगोत्पत्तिः**, स.सि.यो.१३/०० तः।
15	२	बु.	८	६०	००	अ	हो	रात्र	श्ले.	२३	५८	दि.	२	५०	वृ.	७	१३	वि.	१७	०९	५	१५	६	११	३२	२०	सिंहे १४/५०	भद्रा- १७/०९ या., दुर्गाष्टमी।
16	३	बृ.	८	०२	३१	प्रा.	६	१५	म.	३१	०४	सा.	५	४१	ध्रुव.	८	५८	व.	६	१५	५	१५	६	११	३२	२०		**श्रीसीतानवमी** (मध्याह्नव्यापिनी)।
17	४	शु.	९	८	३५	प्रा.	८	४०	पू.फा.	३८	४१	रा.	८	४२	व्या.	११	३०	कौ.	८	४०	५	१४	६	१२	३२	२५	कन्या रा.- ३/२१	
18	५	श.	१०	१४	५५	दि.	११	१२	उ.फा.	४५	१२	रा.	११	१९	ह.	१४	०३	ग.	११	१२	५	१४	६	१२	३२	२५		भद्रा रा. १२/२३ तः।
19	६	र.	११	२०	५२	दि.	१	३५	ह.	५३	१२	रा.	२	३१	व.	१६	१२	वि.	१३	३५	५	१४	६	१२	३२	२५		भद्रा १३/३५ या, **मोहिनी११ व्रतं**, स.सि.यो. रा. २/३१ तः ।
20	७	सो.	१२	२६	१३	दि.	३	४२	चि.	५९	०५	रा.	१	१५	सि.	१७	५८	बाल.	१५	४२	५	१३	६	१३	३२	३०	तुला-१३/५३	**कुशोदकेन११ व्रतपारणम्**।
21	८	मं.	१३	३०	१९	सा.	५	२१	स्वा.	६०	००	अ	हो	रा त्र	व्यति.	१८	३६	तै.	१७	२१	५	१३	६	१३	३२	३०		
22	९	बु.	१४	३३	११	सा.	५	४१	स्वा.	०३	५६	प्रा.	६	४७	वरी.	१८	२४	वणि.	१७	४१	५	१३	६	१४	३२	३३	वृश्चि.रा. १/५१	भद्रा १७/४१ तः, **व्रतादौ १५।**
23	१०	बृ.	१५	३४	३९	सा.	७	५	वि.	७	३१	दि.	८	१३	परि.	१७	०९	वि.	६	२३	५	१३	६	१४	३२	३३		भद्रा ६/२३ या, स्नानदानादौ१५, **बुद्धपूर्णिमा,** स.सि.यो. ८/१३ तः, कूर्मजय.।

Z एव ग्राह्या इति ।। एषा पूर्वाह्नव्यापिनी एव ग्राह्या । दिनद्वयेऽपि तद्व्याप्तौ परैव-इति निर्णयसिन्धुः ।। इदमेव तृतीयापरशुरामजयन्ती प्रदोषव्यापिनी ग्राह्या।। **वैशाखशुक्लसप्तम्यां गङ्गोत्पत्तिः** । तद्यथा- वैशाखशुक्लसप्तम्यां जह्नुना जाह्नवी पुरा । क्रोधात् पीता पुनस्त्यक्ता कर्णरन्ध्रात्तु दक्षिणात्।। तां तत्र पूजयेद्देवीं गङ्गां गगनमेखलामिति ।।। सा मध्याह्नव्यापिनी ग्राह्या ।। **श्रीनृसिंह १४ प्रदोषव्यापिनीग्राह्या** ।।

अक्षयतृतीया- १० मई
कृत्तिकायामर्कः- ११ ,,
वृषेऽर्कः- १४ ,,
श्रीसीतानवमी- १६ ,,
व्रताय पूर्णिमा- २२ ,,
बुद्धपूर्णिमा - २३ ,,

वैवाहिकदिनाङ्काः-
गुरु-शुक्रयोरस्तङ्गतत्वात् विवाहादि - शुभमुहूर्ताभावः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	०	३	११	०	१	०	१०	११	५
अं.	२९	१२	१६	०३	०२	२३	२३	१९	१९
क.	३१	५४	०४	४५	५८	४२	२९	३४	३४
वि.	१८	३०	०४	५३	०७	४१	१४	४५	४५
गतिः	५७	७३४	४५	७१	१४	७३	०४	०३	०३
	५३	३०	४७	२३	०९	४९	१५	११	११
नक्षत्रं चरणं	कृत्ति.-१	पुष्य-३	उ.भा.-४	अश्वि.-२	कृत्ति.-२	भर.-४	पू.भा.-२	रेव.-१	हस्त-३

१४मई २०२४ प्रातः ५/४७

३ | सू. १ शु. बु. | चं. ४ | २ गु. | रा. १२ | मं. | श. ११ | ५ | ६ के. | ८ | १० | ७ | ९

वैशाखशुक्ल ७मङ्गलवासरः

विविधविषयाः-

वैशाखशुक्लतृतीयां परशुरामार्घ्यदानमन्त्रः- जामदग्न्य! महावीर! क्षत्रियान्तकर ! प्रभो ! । गृहाणार्घ्यं मया दत्तं कृपया परमेश्वर!।। **वैशाखशुक्लनवम्यां जानकी९व्रतम्-** वैशाखस्य सिते पक्षे नवम्यां सोमवासरे। प्रादुर्बभूव लोकानां हिताय जनकात्मजा।। **वैशाखशुक्ल ३ कृत्यम् (भविष्ये)-** वैशाखे मासे वा पुण्या तृतीया शुक्लपक्षजा। अनन्तफलदा सा तु स्नानदानादिकर्मसु। यत्किञ्चिद्दीयते दानं स्वल्पं वा यदि वा बहु। तत्सर्वमक्षयं यस्मात्तेनेयमक्षया स्मृता।। **अक्षयतृतीयानिर्णयविषये-** वैशाखे शुक्लपक्षे तु तृतीया रोहिणीयुता। दुर्लभा बुधवारेण सोमेनापि युता तथा।। रोहिणीबुधयुक्तापि पूर्वविद्धाविवर्जिता । तृतीया पूर्वाह्णव्यापिनी Z

२१ मई २०२४ प्रातः ५/४७

३ | सू. शु. २ गु. | बु. १ | मं. १२ रा. | ४ | श. ११ | ५ | ६ के. | ८ | १० | चं. ७ | ९

वैशाखशुक्ल १३मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	१	६	११	०	१	१	१०	११	५
अं.	०६	०६	२१	१२	०४	०२	२३	१९	१९
क.	१५	४०	२३	५८	३७	१९	५७	१२	१२
वि.	५६	११	४६	५१	०९	१९	२४	३०	३०
गतिः	५७	७३७	४५	८८	१४	७३	०३	०३	०३
	४२	४३	३१	४६	०८	४७	४२	११	११
नक्षत्रं चरणं	कृत्ति.-३	स्वा.-१	रेव.-२	अश्वि.-४	कृत्ति.-३	कृत्ति.-२	पू.भा.-२	रेव.-१	हस्त-३

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ ज्येष्ठकृष्णपक्षः (दि. २४ मई तः ०६ जून २०२४ ई. यावत्) सौम्यगोलायनेऽर्कः, ग्रीष्मर्त्तुः।

अं.	वैशा.	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
24	११	शु.	१	३४	५१	सा.	७	०८	अनु.	९	५६	दि.	९	१०	शि.	१४	५९	बाल.	७	०६	५	१२	६	१४	३२	३३		स.सि.यो. ९/१० या., **रोहिण्यामर्कः** रा. ३/०१, नारदजयन्ती २ ।
25	१२	श.	२	३३	५२	सा.	६	२४	ज्ये.	१०	५४	दि.	९	३४	सि.	११	३८	तै.	६	४६	५	१२	६	१५	३२	३८	धनुषि- ९/३४	
26	१३	र.	३	३१	५३	सा.	५	५७	मू.	११	०१	दि.	९	३६	सा.	७	५१	वि.	१७	५७	५	१२	६	१५	३२	३८		भद्रा ६/१० तः, १७/५७ या., स.सि.यो. ९/३६ या., संकष्टीश्रीगणेश४ व्रतम् ।
27	१४	सो.	४	२९	०३	सा.	४	४९	पू.षा	१०	१६	दि.	९	१८	शुभ.	३ ५७	२१ ५८	बाल.	१६	४९	५	१२	६	१६	३२	४१	मकरे-१५/१५	
28	१५	मं.	५	२५	२८	दि.	३	२३	उ.षा	०९	४४	दि.	९	०६	ब्र.	५२	१४	तै.	१५	२३	५	१२	६	१६	३२	४१		
29	१६	बु.	६	२१	२९	दि.	१	४८	श्र.	६	५५	प्रा.	७	५८	ऐ.	४६	०५	वणि.	१३	४८	५	१२	६	१६	३२	४१	कुम्भे-१९/२३	भद्रा १३/४८ तः रा. ५५ या. ।
30	१७	बृ.	७	१७	०९	दि.	१२	०३	धनि.	४	०६	प्रा.	६	४९	वै.	३९	३३	ब.	१२	०३	५	११	६	१७	३२	४२		भानुसप्तमी ।
31	१८	शु.	८	१२	०४	दि.	१०	०१	शत	०० ५७	०५ ३२	प्रा. रा.	५ ४	१३ १२	वि.	३२	३७	कौ.	१०	०१	५	११	६	१७	३२	४५	मीने २२/२७	कालाष्टमी, अद्य पर्युषितान्नपानादिकं विहितं, **श्रीक्षेत्रे भउँरी** ।
जून	१९	श.	९	६	३३	प्रा.	७	४८	उ.भा.	५३	३८	रा.	२	३८	प्रीति.	२५	१२	ग.	७	४८	५	११	६	१७	३२	४५		भद्रा १८/३६ तः ।
02	२०	र.	१०	०० ५४	३३ १८	प्रा. रा.	५ २	२४ ५४	रे.	४९	१७	रा.	१२	५४	आयु.	१७	४३	वि.	५	२४	५	११	६	१८	३२	४५	मेषे रा.१२/५४	भद्रा ५/२४ या. **अचला ११व्रतं**(स्मार्त.) स.सि.यो. रा. १२/५४ तः, **गुरोरुदयः (पूर्वे)**।
03	२१	सो.	१२	४७	५३	रा.	१२	००	अ.	४५	००	रा.	११	११	सौ.	९ ५६	४४ ०२	कौ.	१३	२७	५	११	६	१८	३२	४८		**अचला ११व्रतं**(वैष्णव), तिलेन ११व्रतपारणम् ।
04	२२	मं.	१३	४१	३५	रा.	९	४९	भ.	४०	३८	रा.	९	२६	अति.	५४	३५	ग.	१०	५४	५	११	६	१९	३२	५०	वृषे रा.३/०४	भद्रा २१/४९ तः, भौमप्रदोषव्रतं, **वटसावित्रीव्रतं,** दिनत्रयं या, स.सि.यो.२१/२६तः।
05	२३	बु.	१४	३५	५०	सा.	७	३१	कृ.	३७	०२	रा.	८	००	सुक.	४७	३१	वि.	८	४०	५	११	६	१९	३२	५०		भद्रा ८/४० या., वटसावित्रीव्रतस्य द्वितीयदिवसः, स.सि.यो. (अहो.) ।
06	२४	बृ.	३०	३०	४७	सा.	५	३०	रोहि.	३४	२०	सा.	६	५६	धृ.	४१	१९	चतु.	१७	३०	५	११	६	१९	३२	५०		स्नानदानव्रतादौ ३०, **वटसावित्रीव्रतम्**।

Z मानक्षयं यच्छति। दैन्यं पञ्चमगः करोति रिपुहा षष्ठोऽर्थहा सप्तमे, पीडामष्टमगः करोति पुरुषे कान्तिक्षयं धर्मगः।।१।। कर्मसिद्धि जनकस्तु कर्मगो वित्तलाभकृदथायसंस्थितः। द्रव्यनाशजनितां महापदं यच्छति व्ययगतो दिवाकरः।।२।। **मिथुनसंक्रान्तौ पुण्यकालविषये निर्णयसिन्धौ**- मिथुनसंक्रान्तौ पराः षोडशघटिकाः पुण्यकालः रात्रौ तु प्रागेवोक्तम्।। **वृष्टिविचारः**-चन्द्रः सूर्यर्क्षगे वृष्टिः सूर्यः चन्द्रर्क्षगे सति। उभौ चन्द्रर्क्षगौ स्यातां स्वल्प-वृष्टिस्तदा भवेत्।। तावेव यदि सूर्यर्क्षे तदा वृष्टिर्न जायते ।। **सूर्यनक्षत्राणि**- रोहिणी मृगशिरा-पूर्वोत्तर-फाल्गुनी-हस्त-चित्रा-स्वाती-विशाखाऽनुराधा ज्येष्ठा-मूल-शतभिषोत्तराभाद्रपदानीति त्रयोदशर्क्षाणि, **शेषाणि चान्द्रनक्षत्राणि** ज्ञेयानि ।।

रोहिण्यामर्कः-	२४ मई
अचला११व्रतं (स्मा.) -	०२ जून
अचला११व्रतं (वैष्ण.)-	०३ ,,
वटसावित्रीव्रतारम्भः-	०४ ,,
वटसावित्रीव्रतम् -	०६

वैवाहिक दिनांका :
गुरु-शुक्रयोरस्तङ्गतत्वात् विवाहादि - शुभमुहूर्ताभावः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	१	९	११	०	१	१	१०	११	५
अं.	१२	०७	२६	२४	०६	१०	२४	१८	१८
क.	५९	४९	४१	०९	१५	५५	२१	५०	५०
वि.	२८	३५	२४	०९	५७	४३	३०	१४	१४
गतिः	५७	८३०	४४	१०५	१४	७३	०३	०३	०३
	३४	३६	११	०१	०५	४५	०६	११	११
नक्षत्र चरणं	रोहि.-१	उ.षा.-४	रेव.-४	भर.-४	कृत्ति.-३	रोहि.-१	पू.भा.-२	रेव.-१	हस्त-३

२८ मई २०२४ प्रातः ५/४७

३ । बु.१ । शु. गु. २ सू. । ४ । १२ रा. मं. । ५ । ११ श. । ६ के. । ८ । १० चं. । ७ । ९

ज्ये. कृ. ५ मङ्गलवासरः

विविधविषयाः-

एकादश्यां विशेषः-अष्टवर्षाधिको मर्त्यो ह्यशीतैर्न्यूनवत्सरैः। एकादश्यामुपवसेत् पक्षयोरुभयोरपि।। पत्यौ जीवति या नारी उपोष्य व्रतमाचरेत्। आयुष्यं हरते भर्तुर्नरकं चैव गच्छति। किन्तु कामं भर्तुरनुज्ञया व्रतोपवासादीनारभेत्। **सौभाग्यसमृद्धये अमायां वटसावित्रीव्रतं कार्यम्** तद्यथा-अमायाञ्च तथा ज्येष्ठे वटमूले महासती। त्रिरात्रोपोषिता नारी विधिनानेन पूजयेत्। सावित्रीप्रतिमां कुर्यात् सौवर्णी वापि मृन्मयीम्। सार्धं सत्यवती साध्वी फलनैवेद्यदीपकैः। हरिद्रा-कटिसूत्रैश्च शुभैः कुङ्कुमकेसरैः। सावित्र्याख्यानकञ्चापि वाचयेद् द्विजसत्तमैः।। **अथ गोचरे रविफलम्**- स्थानं जन्मनि नाशयेद्दिनकरः कुर्याद् द्वितीये भयं, दुश्चिक्ये श्रियमा तनोति हिबुके Z

०४ जून २०२४ प्रातः ५/४७

३ । शु. २ । चं. १मं. बु. गु. । ४ । १२ रा. । सू. । ५ । ११ श. । ६ के. । ८ । १० । ७ । ९

ज्ये.कृ. १३ मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	१	०	०	०	०	१	१०	११	५
अं.	१९	१६	०१	०७	०७	१९	२४	१८	१८
क.	४२	४२	५६	११	५४	२९	४१	२७	२७
वि.	०४	४३	४२	४२	०९	५६	१७	५९	५९
गतिः	५७	८५१	४४	१२०	१३	७३	०२	०३	०३
	२६	४३	५०	२९	५७	४४	२८	११	११
नक्षत्र चरणं	रोहिणी-३	भर.-२	अश्वि.-१	कृत्ति.-४	कृत्ति.-४	रोहि.-३	पू.भा.-२	रेव.-१	हस्त-३

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ ज्येष्ठशुक्लपक्षः (दि.०७ जून तः २२ जून २०२४ ई. यावत्) सौम्यगोलायनेऽर्कः, ग्रीष्मर्तुः।

अं.	ज्ये.	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
07	२५	शु.	१	२७	१३	सा.	४	०४	मृग.	३२	५६	सा.	६	२१	शू.	३५	१८	ब.	१६	०४	५	११	६	२०	३२	५३	मिथुने ६/३८	**मृगेऽर्कः**-रा.१२/५१, करवीरव्रतं१, दशाश्वमेधे १० दिनात्मकं गङ्गास्नानं, A
08	२६	श.	२	२५	१९	दि.	३	१९	आ.	३३	०५	सा.	६	२५	ग.	३२	२६	कौ.	१५	१९	५	११	६	२०	३२	५३		A चन्द्रदर्शनम्। B स.सि.यो. १०/२४ या.।
09	२७	र.	३	२५	०३	दि.	३	१२	पुन.	३५	०९	सा.	७	१५	वृ.	३०	११	ग.	१५	१२	५	११	६	२०	३२	५३	कर्के १३/०२	भद्रा- रा. ३/३३ तः, रम्भा ३व्रतं, महाराणाप्रतापजय., **रविपुष्ययोगः** १९/१५ तः।
10	२८	सो.	४	२६	४७	दि.	३	५४	पु.	३८	५२	रा.	८	४४	ध्रु.	२९	१२	वि.	१५	५४	५	११	६	२१	३२	५६		भद्रा-१५/५४ या., वैनायकीश्रीगणेश ४व्रतं, उमावतार ४, स.सि.यो. २०/४४ या.।
11	२९	मं.	५	३०	११	सा.	५	१५	श्ले.	४४	०९	रा.	१०	५१	व्या.	२९	३०	बाल.	१७	१५	५	११	६	२१	३२	५६	सिंहे २२/५१	स.सि.यो. २२/५१ या.।
12	३०	बु.	६	३५	०७	सा.	७	१४	म.	५०	४४	रा.	१	२९	ह.	३१	१४	कौ.	६	१४	५	११	६	२१	३२	५६		स्कन्दषष्ठी, शीतलाषष्ठी, विन्ध्यवासिनी पूजा।
13	३१	बृ.	७	४०	४३	रा.	९	२८	पू.फा.	५७	५९	रा.	४	२३	व.	३३	११	ग.	८	२१	५	११	६	२२	३२	५६		भद्रा २१/३१ तः।
14	आ.	शु.	८	४६	५१	रा.	११	५६	उ.फा	६०	००	अ	हो	रात्र	सि.	३५	३९	वि.	१०	४२	५	१२	६	२२	३२	५६	कन्या ११/०९	भद्रा १०/४२ या., **मिथुनेऽर्कः** ००/१६, दुर्गाष्टमी, धूमावतीजयन्ती।
15	२	श.	९	५२	५२	रा.	२	२१	उ.फा	५	३९	प्रा.	७	२८	व्य.	३७	५०	बाल.	१३	०८	५	१२	६	२२	३२	५६		
16	३	र.	१०	५८	२४	रा.	४	४६	ह.	१३	००	दि.	१०	२४	वरि.	३९	५७	तै.	१५	३३	५	१२	६	२२	३२	५६	तुला २३/४०	**गङ्गादशहरा**(अष्टयोगसमन्विता), **रामेश्वरप्रतिष्ठादिनम्**, B
17	४	सो	११	६०	००	अ	हो	रा त्र	चि.	१९	२२	दि.	१२	५७	प.	४१	११	वणि.	१७	३२	५	१२	६	२३	३२	५७		भद्रा १७/३२ तः।
18	५	मं.	११	२	४५	प्रा.	६	१८	स्वा.	२४	२६	दि.	२	५८	शि.	४१	५२	वि.	६	१८	५	१२	६	२३	३२	५७		भद्रा ६/१८ या., **निर्जला/भीमसैनी ११व्रतम्** । C स.सि.यो.१६/०४तः।
19	६	बु.	१२	५	१५	प्रा.	७	१८	वि.	२७	०९	सा.	४	०४	सि.	४०	०१	बाल.	७	१८	५	१२	६	२३	३२	५७	वृश्चि.९/४७	तिलेन ११ व्रतपारणं, प्रदोषव्रतं, वटसावित्रीव्रतारम्भः दिनत्रयात्मकं यावत्, C
20	७	बृ.	१३	६	२१	दि.	७	४४	अनु.	३०	०८	सा.	५	१५	सा.	३७	२५	तै.	७	४४	५	१२	६	२३	३२	५७		वटसावित्रीव्रतस्य द्वितीयदिवसः, स.सि.यो. १७/१५ या.।
21	८	शु.	१४	५	४२	दि.	७	२९	ज्ये.	३०	३५	सा.	५	२६	शुभ	३३	३९	वणि.	७	२९	५	१२	६	२३	३२	५७	धनुषि १७/२६	भद्रा ७/२९ तः १९/०२ या., व्रताय १५, **वटसावित्रीव्रतं** (दक्षिणात्यानां)D
22	९	श.	१५	३	२८	प्रा.	६	३६	मू.	२९	३९	सा.	५	०५	शु.	२८	५१	बाल.	६	३६	५	१३	६	२३	३२	५७		स्नानदानादौ पूर्णिमा ।

C स.सि.यो. १६/०४ तः। D रवियोगः, **आर्द्रायामर्कः** २३/५२, चं.-सू., स्त्री-पुं. योगः, शिखिवाहनं, दहनानाडी, तदधिपो भौमस्तेन उत्तमवृष्टियोगः।

Z तस्माद् दशहरा स्मृता।। दशहरायां एतान् श्लोकान् पठित्वा स्नानं कुर्यादिति।। **दिनानुरोधेन क्षौरकर्मफलम्**-आयुः क्षयं प्रकुरुते दिनकृद्दिने च दोषापतेरपि सुखानि च दीर्घमायुः। पृथ्वीसुतस्य च सुरैरपि रक्षितानां क्षौरं करोति निधनं न चिरन्नराणाम्।। आरोग्यमिन्दुजदिने चिरजीवितश्च जीवस्य जीवितमिति प्रबलं बलञ्च। नानाविधं विषयभोगसुखं सितस्य मन्दस्य मुण्डनविधौ विभवप्रणाशः।। **सर्वौषधिः**- मुरा मांसी वचा कुष्ठं शैलेयं रजनीद्वयम्। शुण्ठी चम्पकमुस्तञ्च सर्वौषधिगणः स्मृतः।।

मृगेऽर्कः-	७ जून
मिथुनेऽर्कः-	१४ ,,
गङ्गादशहरा-	१६ ,,
निर्जला ११व्रतम्-	१८ ,,
वटसावित्रीव्रतम्-	२१ ,,
आर्द्रायामर्कः-	२१ ,,

वैवाहिकदिनाङ्काः -
शुक्रस्य अस्तङ्गत्वाद्विवाहादि-
शुभमुहूर्ताभावः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	१	३	०	१	१	१	१०	११	५
अं.	२६	२०	०७	२१	०९	२८	२४	१८	१८
क.	२३	५१	०९	५१	३१	०८	५६	०५	०५
वि.	५२	४४	२५	२६	१९	०१	३२	४३	४३
गतिः	५५	७३४	१०४	१३०	०५	७३	०१	०३	०३
	२१	०८	२८	५६	४७	४४	४८	११	११
नक्षत्र चरणं	मृग.-१	आश्ले.-२	अश्वि.-२	रोहि.-४	कृत्ति.-४	मृग.-२	पू.भा.-२	रेव.-१	हस्त-३

११ जून २०२४ प्रातः ५/४७

४ चं.
बु.शु.२ गु. सू.
३
५
१ मं.
६ के.
रा. १२
७
९
११ श.
८
१०

ज्येष्ठशुक्ल ५ मङ्गलवासरः

विविधविषयाः-

गङ्गादशहरा-विषये (वाराहे)- दशमी शुक्लपक्षे तु ज्येष्ठे मासि कुजेऽहनि। अवतीर्णा यतः स्वर्गाद्धस्तर्क्षे च सरिद्वरा।। हरन्ति दश पापानि तस्माद्दशहरा स्मृता।। **दशहरायां दशयोगाः-(स्कन्दे)**- ज्येष्ठे मासि सिते पक्षे दशमीबुधहस्तयोः। व्यतीपाते गरानन्दे कन्याचन्द्रे वृषे रवौ।। दशयोगे नरः स्नात्वा सर्वपापैः प्रमुच्यते।। **दशपापानि**- अदत्तानामुपादानं हिंसा चैवाविधानतः। परदारोपसेवा च कायिकं त्रिविधं स्मृतम्।। पारुष्यमनृतञ्चैव पैशून्यञ्चापि सर्वशः। असम्बद्धप्रलापश्च वाङ्मयं स्याच्चतुर्विधम्।। परद्रव्येष्वभिध्यानं मनसाऽनिष्टचिन्तनम्। वितथाभिनिवेशश्च मानसं त्रिविधं स्मृतम्।। एतानि दश पापानि हरत्वं मम जाह्नवि!। दश पापहरा यस्मात् Z

१८ जून २०२४ प्रातः ५/४७

४
सू. ३ बु. शु.
२ गु.
मं. १
५
रा. १२
६ के.
७ चं.
९
११ श.
८
१०

ज्येष्ठशुक्ल११मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	२	६	०	२	१	२	१०	११	५
अं.	०३	१४	१२	०७	११	०६	२५	१७	१७
क.	०५	४६	१९	११	०७	४४	०७	४३	४३
वि.	०४	१६	१७	३७	०६	०४	०५	२८	२८
गतिः	५७	७४६	४४	१२१	१३	७३	०१	०३	०३
	१६	०८	०१	४१	३२	४३	०७	११	११
नक्षत्र चरणं	मृग.-३	स्वा.-३	अश्वि.-४	आर्द्रा.-१	रोहि.-१	आर्द्रा-१	पू.भा.-२	रेव.-१	हस्त-३

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ आषाढकृष्णपक्षः (दि. २३ जून तः ०५ जुलाई २०२४ ई. यावत्) सौम्यगोलायनेऽर्कः, ग्रीष्मर्तुः।

अं.	आष.	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
23	१०	र.	१	०० ५५	०१ ४२	प्रा. रा.	५ ३	१३ ३०	पू.षा.	२७	३६	सा.	४	१५	ब्र.	२२	५७	कौ.	५	१३	५	१३	६	२४	३२	५७	मकरे २२/२२	स.सि.यो. १६/१५ तः।
24	११	सो.	३	५०	२६	रा.	१	२३	उ.षा.	२४	४८	सा.	४	४४	ऐ.	१६	४५	वणि.	१४	२६	५	१३	६	२४	३२	५७		भद्रा. १४/२६ तः, रा. १/२३ या., स.सि.यो. १६/४४ तः।
25	१२	मं.	४	४४	५५	रा.	११	१२	श्रव.	२१	१५	दि.	१	४४	वै.	९	५२	ब.	१२	१७	५	१४	६	२५	३२	५७	कुम्भे रा.१/०२	संकष्टीश्रीगणेश४ व्रतं, पञ्चकारम्भः रा. १/०२ तः
26	१३	बु.	५	३९	२७	रा.	९	०१	धनि.	१७	४४	दि.	१२	२०	वि.	२ ५५	४० ३४	कौ.	१०	०६	५	१४	६	२५	३२	५७		
27	१४	बृ.	६	३३	४६	सा.	६	४४	शत.	१४	१३	दि.	१०	५५	आयु.	४८	३०	ग.	०७	५२	५	१४	६	२५	३२	५७	मीने रा. ३/५०	भद्रा. १८/४४ तः।
28	१५	शु.	७	२८	१४	सा.	४	३३	पू.भा.	१०	३६	दि.	९	२९	सौ.	४१	२४	वि.	०५	३८	५	१५	६	२५	३२	५६		भद्रा. ५/३८ या.।
29	१६	श.	८	२२	५९	दि.	२	२७	उ.भा.	७	१८	दि.	८	१०	शो.	३४	२८	कौ.	१४	२७	५	१५	६	२५	३२	५६		शीतलाष्टमी, कालाष्टमी,।
30	१७	र.	९	१७	५४	दि.	१२	२५	रे.	४	०७	प्रा.	६	५४	अति.	२७	४०	ग.	१२	२५	५	१५	६	२५	३२	५६	मेषे ६/५४	भद्रा. २३/२३ तः, पञ्चकान्तः ६/५४।
जुला	१८	सो.	१०	१२	४७	दि.	१०	२२	अश्वि.	०० ५९	५९ ०७	प्रा. रा.	५ ४	३९ ०६	सु.	२१	११	वि.	१०	२२	५	१५	६	२५	३२	५६		भद्रा १०/२२ या.।
02	१९	मं.	११	८	१४	दि.	८	३४	कृ.	५८	३०	रा.	४	४०	धृ.	१५	००	बाल.	०८	३४	५	१६	६	२५	३२	५३	वृषे १०/१४	**योगिनी११ व्रतं**, स.सि.यो. रा. ४/४० या.।
03	२०	बु.	१२	४	११	प्रा.	६	५६	रोहि.	५६	२३	रा.	३	४९	शू.	९	१६	तै.	६	५६	५	१६	६	२५	३२	५३		यवचूर्णेन११ व्रतपारणम्, प्रदोष१२ व्रतं, स.सि.यो. रा. ३/४९ या.।
04	२१	बृ.	१३	०० ५८	५४ १५	प्रा. रा.	५ ४	३८ ३४	मृग.	५५	४१	रा.	३	३६	गं.	४ ५९	०६ ०२	वणि.	५	३८	५	१६	६	२५	३२	५३	मिथु.१५/४२	भद्रा. ५/३८तः, १७/०६ या. , मासशिवरात्रिव्रतम्।
05	२२	शु.	३०	५७	१२	रा.	४	१०	आ.	५५	२७	रा.	३	२८	ध्रु.	५६	२०	चतु.	१६	२२	५	१७	६	२६	३२	५३		स्नानदानश्राद्धादौ ३०, स.सि.यो. रा. ३/२८ तः, **पुनर्वसुभेऽर्कः** २३/२६, A

A चं.-चं., स्त्री-स्त्रीयोगः, हस्तीवाहनं. सौम्यानाडी तदधिपो गुरुस्तेन मध्यमवृष्टियोगः।

Z सर्वेषु धर्मकार्येषु पत्नी दक्षिणत शुभा । अभिषेकविप्रपादप्रक्षालने चैव वामत।। **गृह्य-परिशिष्टे** ।। अग्निमुपसमाधाय दक्षिणत पतिं भार्य्योपविशति (हिरण्यकेशी गृह्यसूत्र 5-4-5) (ख) पाणिग्राहस्य दक्षिणत उपवेशयेत्। (ग) आशीर्वादेऽभिषेके च पादप्रक्षालने तथा। (घ) वामे सिन्दूरदाने च वामे चैव द्विरागमे। वामेऽशनैकशय्यायां भवेज्जाया प्रियार्थिनी।। **सूतकविषये**- व्रतयज्ञविवाहेषु श्राद्धे होमार्चने जपे। आरब्धे सूतकं न स्यादनारब्धे तु सूतकम्।। **कुष्ठनिवारकव्रतम्**- आषाढे कृष्णपक्षे तु योगिनीव्रतमाचरेत्। अस्य व्रतस्य पुण्येन कुष्ठो नश्यति वै ध्रुवम्।।

वृक्षरोपणमुहूर्तः- अश्विनीरोहिणीमृगपुष्यमघाउत्तरात्रय-हस्तचित्राविशाखाऽनुराधामूलशततारका रेवतीषु सत्तिथिवारेषुवृक्षलतारोपः प्रशस्तः। **यथा चण्डेश्वरः- आदित्यचान्द्रपितृतिष्यविशाखपौष्णमूलोत्तरात्रयतुरङ्गमवारुणाश्च।**

एतेषु तारकगणेषु हितं नराणां वृक्षादिरोपणमिहोपदिशन्ति धीराः ।।

श्रीशीतलाष्टमी- २९ जून २०२४

योगिनी ११ व्रतम् २ जुलाई २०२४

त्रयोदशदिनात्मकपक्षफलम्-

यदा तु जायते पक्षः त्रयोदशदिनात्मकः।

भवेल्लोकक्षयो घोरो मुण्डमालायुता मही।।

वैवाहिकदिनांकाः-

शुक्रास्तदोषात्

त्रयोदशदिनात्मकपक्षत्वाच्च

विवाहादि शुभमुहुर्ताभावः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	२	९	०	२	१	२	१०	११	५
अं.	०९	१८	१७	२१	१२	१५	२५	१७	१७
क.	४५	०९	२६	४९	४१	२०	१२	२१	२१
वि.	४९	२७	०४	०४	०४	०५	४८	१३	१३
गतिः	५७	८५०	४३	११८	१३	७३	००	०३	०३
	१४	४५	३३	२२	१५	४३	२५	११	११
नक्षत्र चरणं	आर्द्रा.-१	श्रव.-३	भर.-२	पुन.-१	रोहि.-१	आ.-३	पू.भा.-२	रेव.-१	हस्त-३

२५ जून २०२४ प्रातः ५/४७

४ | सू. शु. ३ बु. | २ गु. | १ मं. | ५ | ६ के. | ७ | ८ | ९ | १० चं. | ११ श. | १२ रा.

आषाढकृष्ण ४ मङ्गलवासरः

विविधविषयाः-

गोचरे राहु-केत्वोः राशिसञ्चारफलम्- राहुर्जन्मगतो भयञ्च कलहं सौभाग्यमानक्षयं वित्तभ्रंशमहासुखं नृपभयं चार्थक्षयं यच्छति। सन्तापं कलहञ्च वित्तमधिकं शीघ्रं विनाशं नृणां केतोस्तत्फलमेव राशिषु वदेच्छंसन्ति गर्गादयः।। **अथ श्रेष्ठव्रतानि**-ब्रह्मचर्यञ्च शौचञ्च सत्यमामिषवर्जनम्। व्रतेष्वेतानि चत्वारि वरीयानीति निश्चयः ।।**सत्यमहिमा**- सत्यं साधुतपः श्रुतं च परमक्लेशादिभिर्विवर्जितम् ।। स्वाधीनञ्च सुदुर्लभञ्च जगतः साधारणं भूषणम्। साधूनां निकषः सतां कुलधनं सर्वाश्रमाणां बलम्। यन्म्लेच्छोऽप्यभिधाय गच्छति दिवं सन्त्यज्य तिष्ठेत्कथम्? ।। **स्त्री-उपवेशनविषये**- व्रतबन्धे विवाहे च चतुर्थीसह भोजने । व्रते दाने मखे श्राद्धे पत्नी तिष्ठति दक्षिणे। Z

०२ जुला. २०२४ प्रातः ५/४७

बु.४ | सू. शु. ३ | गु. २ | मं. १ चं. | ५ | के. ६ | ७ | ८ | ९ | १० | ११ श. | रा. १२

आषाढकृष्ण ११ मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	२	०	०	३	१	२	१०	११	५
अं.	१६	२६	२२	०४	१४	२३	२५	१६	१६
क.	२६	५१	२९	५४	१२	५६	१३	५८	५८
वि.	१९	०३	२९	२७	४९	०८	३७	५७	५७
गतिः	५७	८२७	४३	१०३	१२	७३	००	०३	०३
	१२	०२	०४	४६	५४	४३	१७	११	११
नक्षत्र चरणं	आर्द्रा-३	मृग.-२	भर.-३	पुष्य-१	रोहि.-२	पुन.-२	पू.भा.-२	रेव.-१	हस्त-३

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ आषाढशुक्लपक्षः (दि. ०६ जुलाई तः२१ जुलाई २०२४ ई. यावत्) याम्यगोलायनेऽर्कः ग्रीष्मर्त्तुः, कर्कतो वर्षर्तुः याम्यायनञ्च।

अं.	आषा.	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
06	२३	श.	१	५७	११	रा.	०४	०९	पुन.	५८	१५	रा.	४	३५	व्या.	५३	०८	किं.	१६	०९	५	१७	६	२६	३२	५३	कर्के. २२/१८	**गुप्तनवरात्रारम्भः**।
07	२४	र.	२	५८	४१	रा.	०४	४५	पु.	६०	००	अ	हो	रात्र	ह.	५२	११	बाल.	१६	२७	५	१७	६	२६	३२	५०		चन्द्रदर्शनं, **रथयात्रा(पुर्य्यां)**,स.सि.यो. (अहो.), शुक्रोदयः (पश्चिमे)।
08	२५	सो.	३	६०	००	अ	हो	रात्र	पु.	००	३८	प्रा.	५	३३	व.	५२	०२	तै.	१७	२६	५	१८	६	२६	३२	५०		स.सि.यो. ५/३३ या.।
09	२६	मं.	३	०२	०५	प्रा.	०६	०८	श्ले.	०६	१८	प्रा.	७	४९	सि.	५३	३०	ग.	०६	०८	५	१८	६	२६	३२	५०	सिंहे. ७/४९	भद्रा- १९/०४ तः, वैनायकीश्रीगणेश४ व्रतं, स.सि.यो. ७/४९ या.।
10	२७	बु.	४	०६	४६	दि.	०८	००	म.	१२	३०	दि.	१०	१८	व्यति.	५५	०६	वि.	०८	००	५	१८	६	२५	३२	४८		भद्रा- ८/०० या. ।
11	२८	बृ.	५	१२	०७	दि.	१०	१०	पू.फा	१९	३४	दि.	०१	०९	वरी.	५७	१०	बाल.	१०	१०	५	१९	६	२५	३२	४८	कन्या. १९/५३	स्कन्दषष्ठी।
12	२९	शु.	६	१८	१४	दि.	१२	३७	उ.फा	२६	५८	दि.	०४	०६	प.	६०	००	तै.	१२	३७	५	१९	६	२५	३२	४५		कुमार/कर्दमषष्ठी।
13	३०	श.	७	२४	२०	दि.	०३	०३	ह.	३४	२२	सा.	०७	०४	प.	००	०८	वणि.	१५	०३	५	१९	६	२५	३२	४५		भद्रा- १५/०३ तः रा. ४/१२ या., विवस्वतसप्तमी।
14	३१	र.	८	३०	०५	सा.	०५	२१	चि.	३९	२६	रा.	०९	०५	शि.	०२	१४	ब.	१७	२१	५	१९	६	२५	३२	४२	तुला. ८/०४	परशुरामाष्टमी, दुर्गाष्टमी।
15	३२	सो.	९	३४	४९	सा.	०७	१६	स्वा.	४७	३०	रा.	१२	२०	सि.	०४	१२	बाल.	०६	१८	५	२०	६	२५	३२	४२		श्रीजगन्नाथस्यसायं दर्शनं(गुण्डिचामन्दिरे)।
16	श्रा.	मं.	१०	३८	०१	रा.	०८	३२	वि.	५०	२६	रा.	०१	३०	सा.	०४	०२	तै.	०७	५४	५	२०	६	२५	३२	४२	वृश्चि. १९/१२	**कर्केऽर्कः** ११/०६, दक्षिणायनारम्भः, गिरिजापूजनं, श्रीजगन्नाथस्य A
17	२	बु.	११	३९	३१	रा.	०९	०८	अनु.	५४	३९	रा.	०३	१२	शु.	०४	२६	वणि.	०८	५०	५	२०	६	२५	३२	४२		भद्रा-८/५०तः२१/०८ या., **हरिशयनी११व्रतं,** श्रीजगन्नाथस्य स्वर्णवेशदर्शनं, B
18	३	बृ.	१२	३८	५६	रा.	०८	५५	ज्ये.	५५	३०	रा.	०३	३३	शु.	०२ ५९	२६ ०४	ब.	०९	०१	५	२१	६	२४	३२	३८	धनुषि रा. ३/३३	**चातुर्मास्यव्रतारम्भः**, यवचूर्णेन११ व्रतपारणं, शाकत्यागव्रतारम्भः, प्रदोष१२ व्रतम्
19	४	शु.	१३	३६	२८	रा.	०७	५७	मू.	५४	२४	रा.	०३	०८	ऐं.	५४	०५	कौ.	०८	२६	५	२२	६	२४	३२	३५		**पुष्यभेऽर्कः** २२/५८, चं.-सू., स्त्री-पुं. मण्डूकवाहनं दहनानाडी, तदधिपो C
20	५	श.	१४	३२	१६	सा.	०६	१६	पू.षा	५१	४३	रा.	०२	०३	वै.	४७	२४	ग.	०७	०६	५	२२	६	२४	३२	३५		भद्रा- १८/१६ तः रात्र्यन्त ५/१० या., व्रताय १५।
21	६	र.	१५	२६	४४	दि.	४	०४	उ.षा	४७	४३	रा.	१२	२७	वि.	४०	३८	ब.	१६	०४	५	२२	६	२४	३२	३५	मकरे ०७/३९	स्नानदानादौ १५, **गुरुपूर्णिमा,** मन्वादि १५, स.सि.यो. १२/२७ या.।

A बहुडायात्रा। **B** नवरात्रव्रत पारणम् , **हरिशयनोत्सवः,** स.सि.यो. रा. ३/१२ या.। C भौमस्तेन उत्तमवृष्टियोगः।

Z **अथ विष्णुशयनोत्सवः**- एकादश्यान्तु शुक्लायामाषाढ़े भगवान् हरिः। भुजङ्गशयने शेते क्षीरार्णवजले सदा।। **विष्णुशयनविषये कल्पतरौ यमः**- क्षीराब्धौ शेषपर्यङ्के आषाढ्यां संविशेद्धरिः। निद्रां त्यजति कार्तिक्यां तयोः संपूजयेत्सदा ।। ब्रह्महत्यादिकं पापं क्षिप्रमेव व्यपोहति।। हिंसात्मकैस्तु किं तस्य यज्ञैः कार्यं महात्मनः । प्रस्वापे च प्रबोधे च पूजितो येन केशवः।। आभाकासितपक्षेषु मैत्रश्रवणरेवती। आदिमध्यावसानेषु प्रस्वापावर्तनोत्सवाः।। **सुप्तभूमिलक्षणमाह**- प्रद्योतनात्पञ्च नगाङ्कसूर्यनवेन्दुषड्विंशमितेषु भेषु । शेते मही नैव गृहं विधेयं तडागवापीखननं न शस्तम् ।। **वास्तुरत्नावली** ।। **निन्द्यकालकथनम्**- बाल्यास्तवार्द्धे गुरुशुक्रयोर्वा वक्रातिचारे हरिगे गुरौ वा । विश्वाहपक्षे हरिचापसंस्थे रवौ क्षयाख्ये च तथाधिमासे ।। सूर्यर्क्षगे देवगुरौ दिनेशे जीवर्क्षगे केतु समुद्गमे वा। विवाहचूडाव्रतबन्धपूर्वं सत्कर्मसर्वं न शुभं वदन्ति ।। **मकरन्दप्रकाशे**-पृ.सं.122 ।। **ग्रीष्मनवरात्रनिर्णयः**- तत्रौदयिकी प्रतिपत् ग्राह्या। दिनद्वये उदयव्याप्तौ अव्याप्तौ वा पूर्वा। नि.सि. द्वितीयपरिच्छेद वत्सरारम्भस्तिथिनिर्णयश्च।।

श्रीजगन्नाथरथयात्रा -	१६जुला.
श्रीहरिशयनी ११ व्रतम्-	१७ ,,
पुष्यभेऽर्कः-	,,
गुरुपूर्णिमा-	२१ ,,

वैवाहिकदिनाङ्काः-

जुलाईमासे- ९,११,१२,१३,१४ मात्रम्।

उपनयनदिनाङ्काः-

जुलाईमासे- ७,८,मात्रम्।

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	२	३	०	३	१	३	१०	११	५
अं.	२३	२८	२७	१६	१५	०२	२५	१६	१६
क.	०६	५५	२९	१६	४१	३२	०९	३६	३६
वि.	४४	२७	१९	०१	५६	१२	३३	४२	४२
गतिः	५७	७२९	४२	८८	०४	७३	००	०३	०३
	१३	४०	३१	४५	२९	४४	५८	११	११
नक्षत्रं चरणं	पुन.-१	श्ले.-४	कृत्ति.-१	पुष्य-४	रोहि.-२	पुन.-४	पू.भा.-२	उ.भा.-४	हस्त-२

९ जुला. २०२४ प्रातः ५/४७

५ | चं. ४ शु. बु. | ३ सू. | २ गु. | ६ के. | ७ | १ मं. | ८ | १० | १२ रा. | ९ | ११ श.

आषाढशुक्ल३ मङ्गलवासरः

विविधविषयाः-

जगन्नाथरथयात्रा-आषाढस्य सिते पक्षे द्वितीया-पुष्यसंयुता। तस्यां रथे समारोप्य रामं सौभद्रया सह।। यात्रोत्सवं प्रकर्त्तव्यमिति।। **रथयात्रा-कालनिर्णयः**-आषाढस्य सिते पक्षे द्वितीया-पुष्यसंयुता। ऋक्षाभावे तिथौ कार्या सदा सा प्रीतये मम।। आर्द्रास्थे सूर्ये **पायसभोजनफलम्**- आर्द्रायाः प्रथमे पादे क्षीरमश्नाति यो नरः । अपि रोषयुतस्तस्य तक्षकः किं करिष्यति। क्षीरं नाम पायसमिति।। **अथ सुवृष्टियोगः**- आषाढे शुक्लपक्षे च द्वितीया नवमीदिने। चन्द्रेज्यभृगुवाराः स्युः सुवृष्टिश्च समर्घता ।। आषाढ़े पौर्णिमायां यत्तन्नक्षत्रं विचारयेत्। पूर्वाषाढ़े सुभिक्षं स्यान्मूलं दुर्भिक्षसूचकम्।। उत्तराषाढ़के स्यातां पीडाकंटकसंहतीति। Z

१६ जुला. २०२४ प्रातः ५/४७

५ | शु. ४ बु. | सू. ३ | गु. २ मं. | ६ के. | ७ चं. | १ | ८ | १० | १२ रा. | ९ | श. ११

आषाढशुक्ल१०मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	२	६	१	३	१	३	१०	११	५
अं.	२९	२२	०२	२५	१७	११	२५	१६	१६
क.	४७	४२	२५	४९	०७	०८	००	१४	१४
वि.	१६	१५	१६	५२	५७	१७	४३	२६	२६
गतिः	५७	७४९	४१	७२	१२	७३	००	०३	०३
	१५	४६	५७	३५	००	४४	३९	११	११
नक्षत्रं चरणं	पुन.-३	विशा.-१	कृत्ति.-२	श्ले.-३	रोहि.-३	पुष्य-३	पू.भा.-२	उ.भा.-४	हस्त-२

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ श्रावणकृष्णपक्षः (दि. २२ जुलाई तः ०४ अगस्त २०२४ ई. यावत्) सौम्य-याम्यगोलायनेऽर्कः वर्षर्तुश्च।

अं.	आषा.	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
22	७	सो.	१	१९	५३	दि.	०१	२०	श्रव.	४२	४१	दि.	१०	१९	प्रीति.	३२	२२	कौ.	१३	२०	५	२२	६	२४	३२	३५		श्रावणे वर्जयेच्छाकाम्, **श्रीशिवपूजारम्भः**, सोमवारव्रतं, स.सि.यो. १०/१९ या.।
23	८	मं.	२	१२	४१	दि.	१०	२७	धनि.	३७	२१	रा.	०८	१९	आयु.	२३	५०	ग.	१०	२७	५	२२	६	२४	३२	३०	कुम्भे ९/१९	भद्रा- २०/५७ तः, पञ्चकारम्भः ९/१९, अशून्यशयनव्रतम्।
24	९	बु.	३	०५ ५७	११ ५१	प्रा. रा.	०७ ०४	२७ ३१	शत.	३५	०५	रा.	०७	२५	सौ.	१५	११	ब.	१७	५९	५	२२	६	२४	३२	३०		भद्रा- ७/२७ या., संकष्टीश्रीगणेश ४व्रतम्।
25	१०	गु.	५	५०	५४	रा.	०१	४६	पू.भा.	२७	०३	सा.	०४	१३	शो.	०६ ५८	३८ १९	कौ.	१५	०८	५	२४	६	२३	३२	२७	मीने ११/०१	**नागपञ्चमी(बङ्गे)।**
26	११	शु.	६	४४	४१	रा.	११	१६	उ.भा.	२२	३२	दि.	०२	१४	सु.	५१	०९	ग.	१२	३१	५	२४	६	२२	३२	२६		भद्रा- २३/१६ तः, स.सि.यो. १४/१४ तः।
27	१२	श.	७	३९	१९	रा.	०९	०८	रे.	१८	४७	दि.	०१	१९	धृ.	४३	३०	वि.	१०	१२	५	२४	६	२२	३२	२६	मेषे १३/१९	भद्रा- १०/१२ या., पञ्चकान्तः १३/१९, शीतलासप्तमी।
28	१३	र.	८	३४	३५	रा.	०७	१५	अ.	१५	२५	दि.	११	३५	शू.	३७	१२	बाल.	०८	११	५	२५	६	२२	३२	२२		कालाष्टमी, स.सि.यो. ११/३५ या.।
29	१४	सो.	९	३०	४५	सा.	०५	४३	भ.	१३	१७	दि.	१०	४४	गं.	३१	२६	तै.	०६	२९	५	२५	६	२१	३२	२०	वृषे १६/३६	भद्रा- रात्र्यन्त ५/०९ तः, सोमवारव्रतम्।
30	१५	मं.	१०	२७	५८	दि.	०४	३६	कृति.	११	५४	दि.	१०	११	वृ.	२६	१९	वि.	१६	३६	५	२५	६	२१	३२	२०		भद्रा- १६/३६ या., स.सि.यो. (अहो.)।
31	१६	बु.	११	२५	४८	दि.	०३	४४	रोहि.	११	३७	दि.	१०	०४	ध्रु.	२२	१०	बाल.	१५	४४	५	२५	६	२१	३२	२०	मिथुने २२/०७	**कामदा ११व्रतं** (सर्वे), स.सि.यो. (अहो.) ।
अग.	१७	गु.	१२	२४	४१	दि.	०३	१८	मृग.	११	५३	दि.	१०	११	व्या.	१८	३५	तै.	१५	१८	५	२६	६	२०	३२	१५		दूर्वादलेन ११व्रतपारणं, प्रदोषव्रतं, लोकमान्यतिलकजयन्ती।
02	१८	शु.	१३	२४	५४	दि.	०३	२४	आ.	१३	३०	दि.	१०	५०	ह.	१५	५४	वणि.	१५	२४	५	२६	६	१९	३२	१२		भद्रा-१५/२४ तः रा. ३/३७ या., मासशिवरात्रिव्रतम्, B
03	१९	श.	१४	२५	५७	दि.	०३	५०	पुन.	१६	०७	दि.	११	५४	व.	१४	१६	श.	१५	५०	५	२७	६	१८	३२	११	कर्के ५/३८	
04	२०	र.	३०	२८	२५	दि.	०३	३८	पु.	१९	५८	दि.	०१	२६	सि.	१३	३३	ना.	१५	३८	५	२७	६	१८	३२	०८		स्नानदानश्राद्धादौ ३०, रविपुष्ययोगः- १३/२६ या.।

B **आश्लेषायामर्कः** २१/५१, चं-चं, स्त्री-स्त्री योगः, रासभवाहनं, नीरा नाडी, शुक्रोऽधिपस्तेन मध्यमवृष्टियोगः।

Z **मद्यपान-समं कर्म-** ब्रह्मोज्झता वेदनिन्दा कौटसाक्ष्यं सुहृद्बधः। गर्हितान्नाद्ययोर्जग्धिः सुरापानसमानि षट् ।। **स्वर्णस्तेय-समं कर्म-** निक्षेपस्यापहरणं नराश्वरजतस्य च। भूमिवज्रमणीनां च रुक्मस्तेयसमं स्मृतम्।। **गुरुपत्न्या सम्भोगसमं कर्म**-रेतः सेकः स्वयोनीषु कुमारीष्वन्त्यजासु च। सख्युः पुत्रस्य च स्त्रीषु गुरुतल्पसमं विदुः।। मनुस्मृतिः-११/५४-५८।। **ग्रहगोचरफलानि-** सूर्यः षट्त्रिदशस्थितस्त्रिदशषट्सप्तायगश्चन्द्रमाः, जीवः सप्तनवद्विपञ्चमगतो वक्रार्कजौ षट्-त्रिगौ। सौम्यः षट्द्विचतुर्दशाष्टमगतः सर्वेऽप्युपान्ते शुभाः, शत्रुः सप्तमषड्दशर्क्षसहितः शार्दूलवत् त्रासकृत्।। बृ.सं.ग्रहगोचराध्यायः श्लो. सं. ४।। **मध्यमाधिमासानयनम्-** हीनः शकाब्दो गगनाग्निनागै ८३०र्नवेन्दु १९ भक्तो यदि शेषकं स्यात् । गुणेशशून्याष्टनृपेषु विश्वे ३, ११, ०, ८, १६, ५, १३ चैत्रादयः सप्तसदाधिमासाः।।

नागपञ्चमी(बङ्गे) - २५ जुला.
कामदा ११व्रतम्- ३१ ,,
आश्लेषायामर्कः - ०२ अग.

श्रावणमासे शिवपूजनं प्रशस्तम्

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	३	९	१	४	१	३	१०	११	५
अं.	०६	२७	०७	०३	१८	१९	२४	१५	१५
क.	२८	४९	१७	२२	३०	४४	४७	५२	५२
वि.	०६	५९	०४	०८	२४	२०	१६	११	११
गतिः	५७	८७५	४१	५६	११	७३	०२	०३	०३
	१७	२५	२६	११	३३	४३	१७	११	११
नक्षत्रं चरणं	पुष्य-१	धनि.-२	कृत्ति.-४	मघा-२	रोहि.-३	आश्ले.-१	पू.भा.-२	उ.भा.-४	हस्त-२

२३ जुला. २०२४ प्रातः ५/४७

५ बु. | ३ | गु. | ६ के. | ४ सू. | शु. | २ मं. | ७ | १ | ८ | १० | १२ रा. | चं. | ९ | ११ श.

श्रावणकृष्ण २ मङ्गलवासरः

विविधविषयाः-

अशुद्धकालस्तत्र निषिद्धकार्याणि- वाप्यारामतडागकूपभवनारम्भ-प्रतिष्ठे व्रतारम्भोत्सर्गवधूप्रवेशनमहादानानि सोमाष्टके। गोदानाग्रयणप्रपाप्रथम कोपाकर्मवेदव्रतं नीलोद्वाहमथातिपन्नशिशुसंस्कारान् सुरस्थापनम्।। दीक्षामौञ्जिविवाहमुण्डनमपूर्वं देवतीर्थेक्षणं, संन्यासाग्निपरिग्रहौ नृपति-सन्दर्शाभिषेकौ गमम्। चातुर्मास्यसमावृती श्रवणयोर्वेधं परीक्षां त्यजेद् वृद्ध त्वास्तशिशुत्वइज्यसितयोर्न्यूनाधिमासे तथा।। **महान्ति पञ्च पातकानि-** ब्रह्महत्या सुरापानं स्तेयं गुर्वङ्गनागमः। महान्ति पातकान्याहुः संसर्गश्चापि तैः सह।। **ब्रह्महत्या समं कर्म-** अनृतञ्च समुत्कर्षे राजगामि च पैशुनम् । गुरोश्चालीकनिर्बन्धः समानि ब्रह्महत्यया।। Z

३० जुला. २४ प्रातः ५/४७

५ बु. | सू. | ३ | मं. | ६ के. | शु. ४ | गु. २ | चं. | ७ | १ | ८ | १० | १२ | श. | रा. | ९ | ११

श्रावणकृष्ण १० मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	३	१	१	४	१	३	१०	११	५
अं.	१३	०७	१२	०८	१९	२८	२४	१५	१५
क.	०९	२३	०४	२०	४८	२०	२९	२९	२९
वि.	२३	४०	२४	३९	४७	१९	३०	५६	५६
गतिः	५७	८०८	४०	२७	१०	७३	०२	०३	०३
	२३	२१	४०	१३	५०	४२	५२	११	११
नक्षत्रं चरणं	पुष्य-३	कृत्ति.-४	रोहि.-१	मघा-३	रोहि.-३	श्ले.-४	पू.भा.-२	उ.भा.-४	हस्त-२

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ श्रावणशुक्लपक्षः (दि. ०५ अगस्त तः १९ अगस्त २०२४ ई. यावत्) सौम्य-याम्यगोलायनेऽर्कः वर्षर्तुश्च।

अं.	श्रा.	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
05	२१	सो.	१	३१	५९	सा.	०६	१५	श्ले.	२४	४७	दि.	०३	२२	व्यति.	१३	२९	ब.	१८	१५	५	२७	६	१८	३२	०८	सिंहे १५/२२	छिन्नमस्तिका चिन्तपूर्णीदर्शनं, सोमवारव्रतम्।
06	२२	मं.	२	३६	४३	रा.	०८	०९	म.	३०	५२	सा.	०५	४९	वरी.	१४	१७	बाल.	०७	१२	५	२८	६	१७	३२	०३		चन्द्रदर्शनं, करपात्रीजयन्ती २।
07	२३	बु.	३	४२	०८	रा.	१०	१९	पू.फा.	३७	३७	रा.	०८	३१	परि.	१५	५१	तै.	०९	१४	५	२८	६	१७	३२	०३	कन्या रा.३/१५	ठकुराइनजय. ३, मधुश्रावणी ३, स्वर्णगौरी ३ व्रतम्।
08	२४	बृ.	४	४८	२२	रा.	१२	४९	उ.फा.	४४	५५	रा.	११	२६	शि.	१७	५८	वणि.	११	३४	५	२८	६	१६	३२	००		भद्रा- ११/३४ तः रा. १२/४९ या., वैनयकीश्रीगणेश४ व्रतम्।
09	२५	शु.	५	५४	२७	रा.	०३	१६	ह.	५२	३२	रा.	०३	४२	सि.	२०	२०	ब.	१४	०२	५	२९	६	१६	३२	००		नागपञ्चमी।
10	२६	श.	६	६०	००	अ	हो	रात्र	चि.	६०	००	अ	हो	रात्र	सा.	२२	५७	कौ.	१६	३०	५	२९	६	१५	३१	५६	तुला-१६/३६	स्कन्दषष्ठी, कल्क्यावतारः।
11	२७	र.	६	००	४०	प्रा.	०५	४५	चि.	००	०७	प्रा.	०५	३१	शु.	२५	१५	तै.	०५	४५	५	२९	६	१५	३१	५६		तुलसीदासजयन्ती, भानुसप्तमी।
12	२८	सो.	७	०५	५४	दि.	०७	५२	स्वा.	०६	४८	प्रा.	०८	१३	शु.	२६	४१	वणि.	०७	५२	५	३०	६	१४	३१	५०	वृश्चि.रा. ३/५३	भद्रा- ७/५२ तः २०/४१ या., दुर्गाष्टमी, श्रीनयनादेवी, व्रजेश्वरीदेवीपूजनं, A
13	२९	मं.	८	१०	०१	दि.	०९	३०	वि.	१२	२३	दि.	१०	२७	ब्र.	२७	१९	ब.	०९	३०	५	३०	६	१३	३१	४७		
14	३०	बु.	९	१२	२३	दि.	१०	११	अनु.	१६	२७	दि.	१०	५३	ऐं.	२६	३२	कौ.	१०	११	५	३०	६	१३	३१	४७		स.सि.यो. १०/५३ या.।
15	३१	बृ.	१०	१२	५४	दि.	१०	४०	ज्ये.	१८	४२	दि.	१२	५९	वै.	२४	२२	ग.	१०	४०	५	३०	६	१२	३१	४२	धनुषि १२/५९	भद्रा- २२/२१ तः, स्वन्तन्त्रता दिवसः(78)।
16	भाद्र.	शु.	११	११	१७	दि.	१०	०२	मू.	१८	४३	दि.	०१	००	वि.	२०	२७	वि.	१०	०२	५	३१	६	११	३१	४१		भद्रा-१०/०२ या., **पुत्रदा११ व्रतं**, झुलनयात्रारम्भः, **मघायां सिंहेऽर्कः** १९/३१**B**
17	२	श.	१२	०७	३१	दि.	०८	३१	पू.षा.	१६	५५	दि.	१२	१७	प्री.	१४	५४	बाल.	०८	३१	५	३१	६	११	३१	४१	मकरे १७/५५	दूर्वादलेन११ व्रतपारणं, शनिप्रदोषव्रतम्।
18	३	र.	१३	०२ ५४	०३ ४३	प्रा. रा.	०६ ०३	२० २४	उ.षा.	१३	१५	दि.	१०	४९	आयु.	०७ ५९	५२ २९	तै.	०६	२०	५	३१	६	१०	३१	३८		भद्रा- रा. ३/२४ तः, मनसादेवीपूजनं, स.सि.यो. १०/४९ या.।
19	४	सो.	१५	४६	३१	रा.	१२	०७	श्रव.	०७	५५	प्रा.	०८	४१	शो.	५०	०९	वि.	१३	४५	५	३१	६	०९	३१	३५	कुम्भे १९/२५	भद्रा- १३/४५ या., **रक्षाबन्धनं**, पञ्चकारम्भः १९/२५ तः, **स्नानदानादौ**१५, **C**

A सोमवारपूजनम्। **B** चं-चं, स्त्री-पु.योगः, श्रृङ्गालवाहनम्, सौम्यानाडी, तदधिपो गुरुस्तेन मध्यमोत्तमवृयोगाः। **C** संस्कृतदिवसः, श्रावणी उपाकर्म, झुलनयात्रासमा., हयग्रीवोत्पत्तिः।

नागपञ्चमी-	९ अग.
तुलसीदासजय.-	११ ,,
मघायां सिंहे चार्कः-	१६ ,,
पुत्रदा११व्रतम्-	,,
झूलनयात्रा-	,,
रक्षाबन्धनम्-	१९
संस्कृतदिवसः	,,

रक्षाबन्धनं भद्रापरम्
१९ अगस्त २०२४

Z त्र्यस्त्रि च त्रिचरणाभमर्दलो वृतमञ्चयमलाभमर्दलाः।। मुहूर्तचिन्तामणिः २/५९-६०।। अथ **सन्तानप्रदगोपालमत्रः**-देवकीसुत ! गोविन्द! वासुदेव! जगत्पते!। देहि मे तनयं कृष्ण! त्वामहं शरणं गतः।। इति मत्रस्य सपादलक्षसंख्यकजपस्तिलपायसघृतैस्तद्दशांशहोमस्तद्दशांशतर्पणं तद्दशांशमार्जनं तद्दशांश-ब्राह्मणभोजनञ्च सन्ततिप्रदम्।। **सप्तचलकरणनामानि तेषामधिपतयश्च-** बवबालवकौलवतैतिलाख्यगरवणिजविष्टिसंज्ञानाम्। पतयः स्युरिन्द्रकमलज-मित्रार्यमभूश्रियः सयमाः।। **चत्वारि स्थिरकरणनामानि तेषामधिपतयश्च-** कृष्णचतुर्दश्यर्धाद् ध्रुवाणि शकुनि चतुष्पदं नागम्। किंस्तुघ्नमिति च तेषां कलिवृषफणिमारुताः पतयः।। बृहत्संहिताकरणगुणाध्यायः श्लो.सं. 1-2।।

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	३	४	१	४	१	४	१०	११	५
अं.	१९	०७	१६	०९	२१	०६	२४	१५	१५
क.	५१	१८	४६	५३	०२	५६	०७	०७	०७
वि.	२०	४७	५८	००	३५	०९	४९	४०	४०
गतिः	५७	७२२	३९	०६	१०	७३	०३	०३	०३
	२९	१६	५७	५६	०९	४०	२३	११	११
नक्षत्रं चरणं	श्ले.-१	मघा-३	रोहि.-३	मघा-३	रोहि.-४	मघा-३	पू.भा.-२	उ.भा.-४	हस्त-२

६ अग. २४ प्रातः ५/४७

बु. ५ चं. शु. | ३ | मं. २ गु. | ६ के. | ४ सू. | ७ | १ | ८ | १० | १२ रा. | ९ | श. ११

श्रावणशु. २ मङ्गलवासरः

विविधविषयाः-

रक्षाबन्धनम्- उदयव्यापिन्यां पूर्णिमायां रक्षाबन्धनं कार्यम्। कारयेच्चाक्षतैस्तद्वत्सिद्धार्थैर्हेमचर्चितैः। कार्पासैः क्षौमवस्त्रैर्वा विचित्रैर्मलवर्जितैः। पुरोधा नृपतेः रक्षां सम्यग् बध्नीत् मानवैः।। **तत्र मन्त्रः**- येन बद्धो बली राजा दानवेन्द्रो महाबलः । तेन त्वां प्रतिबध्नामि रक्षे ! मा चल मा चल।। ब्राह्मणैः क्षत्रियै-वैंश्यैः शूद्रैरन्यैश्च मानवैः। कर्त्तव्यो रक्षिकाबन्धो द्विजान् सम्पूज्य भक्तितः। अनेन विधिना यस्तु रक्षाबन्धनमाचरेत्। स सर्वदोषरहितः सुखी संवत्सरो भवेत्।। **आकाशे अश्विन्यादिनक्षत्राणां स्थितिः**- अश्व्यादिरूपं तुरगाश्च योनि क्षरोन एणास्य मणिर्गृहञ्च। पृषत्कचक्रे भवनञ्च मञ्चः शय्याकरो मौक्तिक विद्रुमञ्च।। तोरणञ्च बलिनिभञ्च कुण्डलं सिंहपुच्छगजदन्तमञ्चकः।Z

१३ अग. २४ प्रातः ५/४७

६ के. | शु. ५ बु. | ४ सू. | ७ | ३ | ८ चं. | मं. २ गु. | ९ | ११ | १ | १० | श | १२ रा.

श्रावणशु. ८ मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	३	७	१	४	१	४	१०	११	५
अं.	२६	००	२१	०७	२२	१५	२३	१४	१४
क.	३४	४६	२४	१४	११	३१	४२	४५	४५
वि.	०५	४२	२३	५१	१६	४४	४२	२५	२५
गतिः	६५	७९५	३९	४१	०९	७३	०३	०३	०३
	३७	२८	११	३५	२१	३७	५०	११	११
नक्षत्रं चरणं	आश्ले.-३	विशा.-४	रोहि.-४	मघा.-३	रोहि.-४	पू.फा.-१	पू.भा.-२	उ.भा.-४	हस्त-२

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ भाद्रपदकृष्णपक्षः (दि. २० अगस्त तः ०३ सितम्बर २०२४ ई. यावत्) सौम्ययाम्यगोलायनेऽर्कः वर्षर्तुः।

अं.	भाद्र.	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
20	५	मं.	१	३७	३६	रा.	०८	३४	धनि.	०१ ५३	३४ ३३	प्रा. रा.	०६ ०२	१० ५७	अति.	४०	१२	बाल.	१०	२०	५	३२	६	०९	३१	३३		दधिभाद्रपदे त्यजेत्।
21	६	बु.	२	२८	३२	सा.	०४	५७	पू.भा.	४७	४१	रा.	१२	३६	सु.	३०	१३	तै.	०६	४५	५	३२	६	०८	३१	३०	मीने १९/११	भद्रा- रा. ३/१० तः, अशून्यशयनव्रतं २, विन्ध्यवासिनी, भीमचण्डीजयन्ती।
22	७	बृ.	३	१९	४१	दि.	०१	२४	उ.भा.	४१	०४	रा.	०९	५८	धृ.	२०	०४	वि.	१३	२४	५	३२	६	०७	३१	२७		भद्रा-१३/२४ या., कज्जलीतीज ३ व्रतं, गोपूजा-३, संकष्टीश्रीगणेश ४ व्रतम्।
23	८	शु.	४	११	३५	दि.	१०	१०	रेव.	३५	१९	सा.	०७	४०	शू.	०९	५३	बाल.	१०	१०	५	३२	६	०६	३१	२६	मेषे १९/४०	पञ्चकसमा. १९/४०, स.सि.यो. (अहो.)।
24	९	श.	५	०४ ५८	२२ ३१	प्रा. रा.	०७ ०४	१८ ५७	अश्वि.	३०	३७	सा.	०५	४८	गं.	०१ ५४	४९ ०२	ग.	१८	०७	५	३३	६	०५	३१	२०		भद्रा- रा. ४/५७ तः, रक्षापञ्चमी(उत्कले),चन्दन/हलषष्ठीव्रतम्।
25	१०	र.	७	५४	०५	रा.	०३	११	भर.	२७	१४	सा.	०४	२७	ध्रु.	४७	१३	वि.	१६	०४	५	३३	६	०५	३१	२०	वृषे २२/१५	भद्रा- १६/०४ या.।
26	११	सो.	८	५१	०७	रा.	०१	५०	कृति.	२५	२०	सा.	०३	४१	व्या.	४१	३१	बाल.	१४	३०	५	३३	६	०४	३१	१८		**श्रीकृष्णजन्माष्टमीव्रतं,**(सर्वे) कालाष्टमी, शीतलाष्टमी, गोकुलाष्टमी।
27	१२	मं.	९	४९	३१	रा.	०१	२१	रोहि.	२४	३५	सा.	०३	२३	ह.	३७	२५	तै.	१३	३५	५	३३	६	०३	३१	१५	मिथुने रा.३/३२	गुग्गानवमी।
28	१३	बु.	१०	४९	१०	रा.	०१	१४	मृग.	२५	१८	सा.	०३	४१	वज्र.	३४	०३	वणि.	१३	१७	५	३४	६	०२	३१	११		भद्रा-१६/१७ तः, रा. १/१४ या., स.सि.यो. १५/४१ या.।
29	१४	बृ.	११	५०	२१	रा.	०१	४२	आ.	२७	२५	सा.	०४	३२	सि.	३१	४७	ब.	१३	२८	५	३४	६	०२	३१	११		**जया ११ व्रतम्**।
30	१५	शु.	१२	५२	३६	रा.	०२	३६	पुन.	३०	३९	सा.	०५	५०	व्यति.	३०	३७	कौ.	१४	०९	५	३४	६	०१	३१	०५	कर्के ११/३०	कुष्माण्डेन ११व्रतपारणम्, **पूर्वाफाल्गुन्यामऽर्कः १५/२९**, A
31	१६	श.	१३	५६	१८	रा.	०४	०५	पु.	३५	०५	सा.	०७	३६	वरी.	३०	२४	ग.	१५	२०	५	३४	६	००	३१	०५		भद्रा- रा. ४/०५ तः, शनिप्रदोषव्रतम्, स.सि.यो. १७/५० या.।
सित.	१७	र.	१४	६०	००	अ	हो	रात्र	श्ले.	४०	३८	रा.	०९	४९	परि.	३०	४२	वि.	१६	५४	५	३४	५	५९	३१	०३	सिंहे २१/४९	भद्रा- १६/५४ या., मासशिवरात्रिव्रतम्, अघोरचतुर्दशी।
02	१८	सो.	१४	००	२२	प्रा.	०५	४४	म.	४६	५०	रा.	१२	१९	शि.	३१	५१	श.	०५	४४	५	३५	५	५८	३०	५७		श्राद्धादौ **सोमावती अमा.**, मध्याह्ने कुशोत्पाटनं(ॐ हूँ फट् स्वाहा इति मन्त्रेण)
03	१९	मं.	३०	०५	४२	दि.	०७	५२	पू.फा.	५३	४२	रा.	०३	०४	सि.	३३	३६	ना.	०७	५२	५	३५	५	५८	३०	५६		स्नानदानादौ अमा., पापवारान्विते दर्शे दुर्भिक्षञ्च प्रजाभयम्।

A सू.-चं. स्त्री-स्त्रीयोगः मूषकवाहनं नीरानाडी तदधिपः शुक्रस्तेन मध्यमोत्तमवृष्टियोगः।

विविधविषयाः- जन्माष्टमी-निर्णयः- श्रावणे बहुले पक्षे कृष्णजन्माष्टमीव्रतम् । रात्रियुक्तां प्रकुर्वीत विशेषेणेन्दुसंयुतमिति।। तत्र- तिथ्यन्ते चोत्सवान्ते वा व्रती कुर्वीत पारणम्। यामत्रयोर्ध्वगामिन्यां प्रातरेव हि पारणमित्यादिना च स्मार्तगृहाश्रमीणां जन्माष्टमी।। **अन्यदपि-** अष्टमी-रोहिणी-युक्ता निश्यर्द्धे यदि दृश्यते। मुख्यकाल इति ख्यातस्तत्र यातो हरिः स्वयम्। **पुराणान्तरेऽपि-** रोहिणी च यदा कृष्णे पक्षेऽष्टम्यां द्विजोत्तम ! जयन्ती नाम सा प्रोक्ता सर्वपापहरा तिथिः।। **जन्माष्टम्युपवासनिर्णयः**- कृष्णपक्षेऽष्टमी चैव कृष्णपक्षे चतुर्दशी। पूर्वविद्धैव कर्त्तव्या परविद्धा न कुत्रचित्। उपवासेषु राजेन्द्र ! एष धर्मस्सनातनः।। **गजच्छायायोगः-** भाद्रकृष्णे त्रयोदश्यां मघास्विन्दुः करे (हस्ते) रविः। गजच्छाया तदा ज्ञेया श्राद्धेत्यन्तफलप्रदा।। **धर्मलक्षणम्-** क्षमा सत्यं दया दानं शौचमिन्द्रियनिग्रहः। देवपूजा च हवनं सन्तोषस्तप आर्जवम् । सर्वव्रत्येष्वयं धर्म सामान्यो दशधा स्मृतः।। **धैर्यमहिमा**-त्याज्यं न धैर्यं विधुरेऽपि काले कुर्यात्कदाचिद् गतिमाप्नुयात्सः। **षोडशोपचारपूजाविधिः-** आवाहनाऽऽसने पाद्यमर्घ्यमाचमनीयकम्। स्नानं वस्त्रोऽपवीतञ्च गन्धमाल्यान्यनुक्रमात्।। धूपं दीपञ्च नैवेद्यं ताम्बूलञ्च प्रदक्षिणा। पुष्पाञ्जलिरिति प्रोक्ता उपचारास्तु षोडशः।। फलेन सफलावाप्ति साङ्गता दक्षिणार्पणात्। **पञ्चोपचारपूजाप्रकारः**-गन्धं पुष्पञ्च धूपञ्च दीपो नैवेद्यमेव च। पञ्चोपचाराः कथिताः देवानां प्रीतिहेतवे।।

श्रीकृष्णजन्माष्टमी(सर्वे)	२६ अग.
जया ११व्रतम्-	२९ ,,
पू.फा. भेऽर्कः-	३० ,,
कुशोत्पाटिनी अमा.-	०२ सित.

जन्माष्टमीव्रतम्
श्रीकृष्णजन्माष्टमी(सर्वे)
२६ अगस्त २०२४

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	४	१०	१	४	१	४	१०	११	५
अं.	०३	०६	२५	०१	२३	२४	२३	१४	१४
क.	१७	४०	५६	३६	१४	०६	१४	२३	२३
वि.	४९	२८	१५	५१	१४	५९	५४	०९	०९
गतिः	५७	८९७	३८	४८	०८	७३	०४	०३	०३
	४६	११	२२	५०	२९	३६	२२	११	११
नक्षत्रचरणं	मघा.-१	शत.-१	मृग.-१	मघा.-१	रोहि.-४	पू.फा.-४	पू.भा.-१	उ.भा.-४	हस्त-२

२० अग. २०२४ प्रातः ५/४७

६ के. | शु. | ४
७ | सू. ५ बु. | ३
मं.
८ | गु. २
चं. ११ श.
९ | १
१० | १२ रा.

भाद्रकृष्ण १ मङ्गलवासरः

२७ अग. २०२४ प्रातः ५/४७

शु. ६ के. | ४ बु.
७ | सू. ५ | ३ मं.
८ | गु. २ चं.
श.
९ | ११ | १
१० | रा. १२

भाद्रकृष्ण ९ मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	४	१	२	३	१	५	१०	११	५
अं.	१०	१७	००	२७	२४	०२	२२	१४	१४
क.	०२	४९	२२	२६	१०	४१	४४	००	००
वि.	४०	३७	०६	५८	५३	४७	३५	५४	५४
गतिः	५७	८७९	३७	०९	०८	७३	०४	०३	०३
	५६	०१	२८	५४	०४	३१	२६	११	११
नक्षत्रचरणं	मघा-४	रोहि.-३	मृग.-३	आश्ले.-४	मृग.-१	उ.फा.-२	पू.भा.-१	उ.भा.-४	हस्त-२

०३ सित. २०२४ प्रातः ५/४७

६ शु. के. | सू. ५ चं. | ४ बु. | मं. ३
७ | ८ | गु. २
९ | ११ श. | १
१० | १२ रा.

भाद्रकृष्ण ३० मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	४	४	२	३	१	५	१०	११	५
अं.	१६	१६	०४	२९	२५	११	२२	१३	१३
क.	४८	०२	४१	०१	००	१६	१३	३८	३८
वि.	४५	३२	२४	४४	३७	०४	०२	३९	३९
गतिः	५८	७१४	३६	४६	०६	७३	०४	०३	०३
	०८	२६	२८	१२	३१	२५	३५	११	११
नक्षत्रचरणं	पू.फा.-२	पू.फा.-१	मृग.-४	आश्ले.-४	मृग.-१	हस्त-३	पू.भा.-१	उ.भा.-४	हस्त-२

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ भाद्रपदशुक्लपक्षः (दि. ०४ सितम्बर तः १८ सितम्बर २०२४ ई. यावत्) सौम्य-याम्यगोलायनेऽर्कः वर्षर्तुः कन्यार्कतः शरदृतुः।

अं.	भाद्र	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
04	२०	बु.	१	११	१५	दि.	१०	०५	उ.फा.	६०	००	अ	हो	रात्र	सा.	३५	४५	ब.	१०	०५	५	३५	५	५६	३०	५३	कन्या ९/४८	चन्द्रदर्शनं, **सिंहे बुधः ११/१०**।
05	२१	बृ.	२	१७	२८	दि.	१२	३४	उ.फा.	०१	०६	प्रा.	०६	०१	शुभ	३८	०९	कौ.	१२	३४	५	३५	५	५६	३०	५०		वराहावतारः(मध्याह्ने), शिक्षकदिवसः।
06	२२	शु.	३	२३	५०	दि.	०३	०८	ह.	०८	४३	दि.	०९	०५	शु.	४०	३४	ग.	१५	०८	५	३६	५	५५	३०	४८	तुला २२/३६	भद्रा- रा. ४/२२ तः, हरितालिका(**तीजव्रतम्**), मन्वादि ३।
07	२३	श.	४	३०	००	सा.	०५	३६	चि.	१६	१७	दि.	१२	०७	ब्र.	४२	४६	वि.	१७	३६	५	३६	५	५४	३०	४५		भद्रा- १७/३६ या., वैनायकीश्रीगणेश ४व्रतं, **अद्य चन्द्रदर्शनं निषिद्धं**, A
08	२४	र.	५	३५	३४	सा.	०७	५०	स्वा.	२३	३१	दि.	०३	००	ऐं.	४४	३८	बाल.	०६	४३	५	३६	५	५३	३०	४२		**ऋषिपञ्चमी,** संवत्सरी/रक्षा/गुरु पञ्चमी(उत्कले)।
09	२५	सो.	६	४०	११	रा.	०९	४०	वि.	२९	४४	सा.	०५	३०	वै.	४६	१७	तै.	०८	४५	५	३६	५	५२	३०	४१	वृश्चिके १०/५२	भद्रा- २२/५८ तः, लोलाऽर्कषष्ठी, पुत्राप्तये, काश्यां लोलाऽर्ककुण्डे स्नानं, B
10	२६	मं.	७	४३	२५	रा.	१०	५८	अनु.	३५	०३	सा.	०७	३७	वि.	४६	३३	वणि.	१०	१९	५	३६	५	५१	३०	३८		भद्रा- १०/१९ तः, सन्तान ७, अपराजिता ७।
11	२७	बु.	८	४५	१०	रा.	११	४१	ज्ये.	३८	४५	रा.	०९	०७	प्रीति	४५	२८	ब.	११	१९	५	३७	५	५०	३०	३३	धनु २१/०७	राधाष्टमी, **श्रीमहालक्ष्मीव्रतारम्भः**, (षोडशदिवसात्मकः), गुर्वष्टमी।
12	२८	बृ.	९	४५	०१	रा.	११	३७	मू.	४०	३०	रा.	०९	४१	आयु.	४३	०३	कौ.	१९	३९	५	३७	५	४९	३०	३०		महानन्दानवमी, भागवतसप्ताहारम्भः।
13	२९	शु.	१०	४२	४८	रा.	१०	४४	पू.षा.	४०	२२	रा.	०९	४६	सौ.	३९	०७	ग.	११	१०	५	३७	५	४८	३०	२७	मकरे रा. ३/३४	भद्रा- २२/४४ तः, दशावतारव्रतं, **उत्तराफाल्गुनीभेऽर्कः** ०९/२२, **C**
14	३०	श.	११	३८	३२	रा.	०९	०३	उ.षा.	३८	२५	रा.	०९	००	शो.	३३	२९	वि.	०९	५३	५	३८	५	४७	३०	२७		भद्रा- ९/५३ या., **पद्मा/कर्मा११ व्रतं**, स.सि.यो. २१/०० तः।
15	३१	र.	१२	३२	१८	सा.	०६	३३	श्रव.	३४	२६	रा.	०७	२४	अति.	२६	२०	बाल.	०७	४८	५	३८	५	४७	३०	२३		**महारविवारव्रतं,** कुष्माण्डेन ११व्रत पारणं, प्रदोष १२व्रतं, वामन १२व्रतं, **D**
16	आश्वि	सो.	१३	२४	३७	दि.	०३	२९	धनि.	२८	४३	सा.	०५	०७	सु.	१७	३६	तै.	१५	२९	५	३८	५	४६	३०	२०	कुम्भे ६/१५	**कन्यायामऽर्कः** १९/२८, **पञ्चकारम्भः** ६/१५।
17	२	मं.	१४	१५	३७	दि.	११	५३	शत.	२१	५४	दि.	०२	२४	धृ.	०८ ५७	५८ २८	वणि.	११	५३	५	३८	५	४५	३०	१८		भद्रा-११/५३ तः २१/५५ या., विश्वकर्मापूजा, **श्रीअनन्त१४ व्रतं**, व्रताय पूर्णिमा
18	३	बु.	१५	०५ ५५	४९ ५५	प्रा. प्रा.	०७ ०४	५८ ००	पू.भा.	१४	१२	दि.	११	१९	गं.	४६	४०	ब.	०७	५८	५	३८	५	४४	३०	१५	मीने ०६/०५	स्नानदानादौ पूर्णिमा, उमामहेश्वरव्रतं, महालयारम्भः, पूर्णिमाप्रौष्ठपदी श्राद्धं, **E**

A बहुला व्रतं, स.सि.यो. १२/०७ तः। B श्रीसूर्यषष्ठीव्रतम् । **C श्रीविष्णुपरिवर्तनोत्सवः,** सू.-चं. स्त्री-पुंयोगः, गजवाहनं, सौम्यानाडी, तदधिपो गुरुस्तेन उत्तमवृष्टियोगः। **E प्रतिपच्छ्राद्धं, तुलाभे शुक्रः १३/४२, भारते अदृश्यं चन्द्रग्रहणम्।**

Zसुकुमारक! मा रोदीस्तव ह्येष स्यमन्तकः।। **अगस्त्योदयकालनिर्द्धारणम्**-संख्याविधानाप्रतिदेशमस्य विज्ञाय संदर्शनमादिशेज्ज्ञः। तच्चोज्जयिन्यामगतस्य कन्यां भागैः स्वराख्यैः स्फुटभास्करस्य।। बृ.सं.अग.चाराध्याये, श्लो.सं.-१५।। **दशम्यां तिथौ-दशावतारप्रार्थना**-मत्स्य-कूर्म-वराह-नृसिंह-वामन-परशुराम-राम-कृष्ण-बुद्ध-कल्किरिति। प्रार्थना-वेदानुद्धरते जगन्निवहते भूगोलमुद्बिभ्रते दैत्यान् दारयते बलिं छलयते क्षत्रक्षयं कुर्वते। पौलस्त्यं जयते हलं कलयते कारुण्यमातन्वते। म्लेच्छान्मूर्छयते दशाकृतिकृते कृष्णाय तुभ्यं नमः।।

सिंहे बुधः	४ सित.
हरितालिका (तीज)व्रतं-	६ ,,
श्रीगणेश ४ व्रतं- (बहुडा)	७ ,,
ऋषिपञ्चमी-	८ ,,
श्रीमहालक्ष्मीव्रतारम्भः	११ ,,
उ.भा. भेऽर्कः	१३ ,,
पद्मा/कर्मा११ व्रतं	१४ ,,
कन्याभेऽर्कः-	१६ ,,
श्रीअनन्तचतुर्दशीव्रतं	१७ ,,
महालयारम्भः-	१८ ,,

विश्वकर्मापूजा-
१७ सितम्बर २०२४
मंगलवार

श्रीअनन्त १४ व्रतं
१७ सितम्बर २०२४
मंगलवार

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	४	७	२	४	१	५	१०	११	५
अं.	२३	०९	०८	०६	२५	१९	२१	१३	१३
क.	३६	१७	५३	५१	४२	४९	४०	१६	१६
वि.	१३	४७	३०	१९	४९	४४	५२	२३	२३
गतिः	५८	७४६	३५	९०	०५	७३	०४	०३	०३
	२०	२९	२३	२९	२३	१९	३६	११	११
नक्षत्रं चरणं	पू.फा.-४	अनु.-२	आ.-१	मघा-३	मृ.-१	हस्त-३	पू.भा.-१	उ.भा.-३	हस्त-१

१० सित. २४ प्रातः ५/४७

शु. ६ के. | सू. ५ बु. | ४ | ७ | ३ मं. | ८ चं. | २ गु. | ९ | ११ श. | १ | १० | १२ रा.

भाद्रशुक्ल ७ मङ्गलवासरः

विविधविषयाः-

हरितालिकाव्रतनिर्णयः- भाद्रे मासि सिते पक्षे तृतीया हस्तसंयुता। तदनुष्ठानमात्रेण सर्वपापैः प्रमुच्यते।। **तत्र मन्त्रः**-ॐ नमः शिवाय शान्ताय पञ्चवक्त्राय शूलिने। नन्दिभृङ्गिमहाव्यालगणयुक्ताय सम्भवे।। शिवायै हरकान्तायै प्रकृत्यै सृष्टिहेतवे। नमस्ते ब्रह्मचारिण्यै जगद्धात्र्यै नमो नमः।। संसारभयसंतापात् त्राहि मां सिंहवाहनी। येन कामेन देवी त्वां पूजयामि महेश्वरि!।। राजसौभाग्यसम्पत्तिं देहि मामम्ब! पार्वति!।। **भाद्रशुक्लचतुर्थ्यां चन्द्रदर्शनफलम्**-सिंहादित्ये शुक्लपक्षे चतुर्थ्यां चन्द्र-दर्शनम्। मिथ्याभिदूषणं कुर्यात्तस्मात्पश्येन्न तं तदा।। **कृते चन्द्रदर्शने जपनीयो मन्त्र**-सिंहः प्रसेनमवधीत् सिंहो जाम्बवता हतः। Z

१७ सित. २४ प्रातः ५/४७

७ | के. सू. ६ शु. | ५ बु. | ८ | ४ | ९ | मं. ३ | १० | १२ रा. | २ गु. | चं. ११ श. | १

भाद्रशुक्ल१४ मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	५	१०	२	४	१	५	१०	११	५
अं.	००	१४	१२	१८	२६	२८	२१	१२	१२
क.	२५	५४	५७	३५	१६	२२	०८	५४	५४
वि.	०९	०६	४०	२४	५३	४०	५४	०८	०८
गतिः	५७	१०६	३४	१०९	०४	७३	०४	०३	०३
	०७	५३	११	२७	१०	१२	३०	११	११
नक्षत्रं चरणं	उ.फा.-२	शत.-३	आ.-२	पू.फा.-२	मृ.-१	चि.-२	पू.भा.-१	उ.भा.-३	हस्त-१

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ आश्विनकृष्णपक्षः (दि. १९ सित. तः ०२ अक्तु. २०२४ ई. यावत्) सौम्य-याम्यगोलायनेऽर्कः शरदृतुः ।

अं.	आश्वि.	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
19	४	बृ.	२	४६	१६	रा.	१२	०८	उ.भा.	०६ ५८	१८ ४१	प्रा. प्रा.	८ ५	०९ ०६	वृ.	३५	४०	तै.	१४	०४	५	३८	५	४३	३०	१२	मेषे ५/०६	दुग्धमश्वियुजे त्यजेत्, द्वितीयाश्राद्धं, अशून्यशयन २व्रतं, स.सि.यो. ५/०६ या. K
20	५	शु.	३	३७	१६	रा.	०८	३३	अ.	५१	५५	रा.	०२	२५	ध्रु.	२५	१०	वणि.	१०	२०	५	३९	५	४२	३०	११		भद्रा-१०/२० तः २०/३३ या., तृतीयाश्राद्धं, स.सि.यो.(अहो.)।
21	६	श.	४	२९	२७	सा.	०५	२६	भ.	४६	२२	रा.	१२	११	व्या.	१५	३०	बाल.	१७	२६	५	३९	५	४१	३०	०५		संकष्टीश्रीगणेश ४व्रतं, चतुर्थीश्राद्धं, भरणीश्राद्धम् ।
22	७	र.	५	२३	२८	दि.	०३	०२	कृति.	४२	१५	रा.	१०	३३	ह.	०६ ५९	४७ २६	तै.	१५	०२	५	३९	५	४०	३०	०३	वृषे प्रा.५/४६	पञ्चमीश्राद्धम् ।
23	८	सो.	६	१८	५७	दि.	०१	१४	रो.	४०	१४	रा.	०९	४५	सि.	५३	४०	वणि.	१३	१४	५	३९	५	३९	३०	००		भद्रा-१३/१४ तः रा. १२/४६ या., चन्द्रषष्ठीव्रतं, षष्ठीश्राद्धं, **कन्यायां बुधः९/५८।**
24	९	मं.	७	१६	३७	दि.	१२	१८	मृग.	३९	५३	रा.	०९	३६	व्यति.	४९	१४	ब.	१२	१८	५	३९	५	३८	३०	००	मिथुने ९/४०	सप्तमीश्राद्धं, श्रीमहालक्ष्मी ८व्रतम् ।
25	१०	बु.	८	१५	४६	दि.	१२	०१	आ.	४१	२२	रा.	१०	१२	वरी.	४६	२८	कौ.	१२	०१	५	३९	५	३८	२९	५८		**जीवित्पुत्रिकाष्टमीव्रतं**, श्रीमहालक्ष्मीव्रतसमा., अष्टमीश्राद्धम्।
26	११	बृ.	९	१७	१६	दि.	१२	३४	पुन.	४४	३७	रा.	११	३१	परि.	४४	५८	ग.	१२	३४	५	४०	५	३७	२९	५८	कर्के १७/११	भद्रा-रा. १/०५ तः, **जीवित्पुत्रिकाव्रतपारणं**, नवमीश्राद्धं, मातृनवमी A
27	१२	शु.	१०	१९	५२	दि.	०१	३७	पु.	४९	२१	रा.	०१	२४	शि.	४२	३९	वि.	१३	३७	५	४०	५	३६	२९	५५		भद्रा-१३/३७ या., दशमीश्राद्धं, **हस्तेऽर्कः** १२/५२, सू.-चं. स्त्री-स्त्रीयोगः, B
28	१३	श.	११	२३	५९	दि.	०३	१६	श्ले.	५४	१४	रा.	०३	२२	सि.	४५	३०	बाल.	१५	१६	५	४०	५	३५	२९	५०	सिंहे रा. ३/१२	एकादशीश्राद्धं, **इन्दिरा ११व्रतं**(सर्वे)।
29	१४	र.	१२	२९	०१	सा.	०५	१६	म.	६०	००	अ	हो	रात्र	सा.	४६	४४	तै.	१७	१६	५	४०	५	३४	२९	५०		**गुडेन ११व्रतपारणं**, यति-सन्यासी-वैष्णवानां १२श्राद्धम्।
30	१५	सो.	१३	३४	५९	सा.	०७	४०	म.	०१	३२	प्रा.	०६	१७	शुभ	४८	४५	ग.	०६	२८	५	४०	५	३३	२९	४५		भद्रा-१९/४० तः, त्रयोदशीश्राद्धं, सोमप्रदोष १३व्रतं, मासशिवरात्रि व्रतम्।
अक्तु	१६	मं.	१४	४०	४९	रा.	१०	००	पू.फा.	०८	०४	प्रा.	०८	५४	शु.	५०	४७	वि.	०८	५०	५	४०	५	३२	२९	४०	कन्या १५/४३	भद्रा-८/५० या., शस्त्राग्निदग्धहतानां श्राद्धं, मासशिवरात्रिव्रतम्।
02	१७	बु.	३०	४७	१८	रा.	१२	३६	उ.फा.	१६	१२	दि.	१२	१०	ब्र.	५३	२०	चतु.	११	१८	५	४१	५	३१	२९	३५		गान्धी/शास्त्रीजय, स्नानदानश्राद्धादौ अमा., सर्वपितृविसर्जनं, **महालयासमाप्तिः।**

K पञ्चकान्तः ५/०६। **A** अन्वष्टकाश्राद्धं, स.सि.यो. २३/३१ तः। **B** शिखिवाहनं, जलनाडी तदधिपो बुधस्तेन मध्यमोत्तमवृष्टियोगः।

सुरापान-धूम्रपानादिनिषेधः-गौडी पैष्ठी तथा माध्वी विज्ञेया त्रिविधासुरा। चतुर्थी स्त्री सुरा ज्ञेया यया सम्मोहितं जगत्।। मद्यपानं महापापं नारीसङ्गस्तथैव च। तस्माद् द्वयं परित्यज्य तत्त्वनिष्ठो भवेन्मुनि।। सुरां पीत्वा द्विजो मोहादग्निवर्णां सुरां पिबेत्। तया स काये निर्दग्धे मुच्यते किल्बिषात्ततः।। विजया कल्पमेकं तु दशकल्पं तु नागिनी। तमालं शतकल्पं तु धूम्रसंख्या न दीयते।। तमालपत्रं हयाधानैर्ये भक्षयन्ति नराधमाः। तेषां तु नरके वासो यावद् ब्रह्मा चतुर्मुखः।। ये पिबन्ति धूम्रपानं लक्ष्मीः तस्य विनश्यति। तद्-गृहाद् याति लक्ष्मीर्वै गुरौ भक्तिर्न संभवेत्।। ब्राह्मणाः क्षत्रियाः शूद्राः वैश्याश्च मुनिसत्तम!। श्वपचैः सदृशो ज्ञेयास्तमाल-पानमात्रतः।। ताम्बूलं भक्षयन्तो ये शृण्वन्ति मत्कथां नराः। स्वविष्ठां खादयन्त्येतान्नरके यमकिङ्कराः।। गृहस्था नैव विज्ञेयास्ते नैव ब्रह्मचारिणः। वानप्रस्था न ते ज्ञेयाः यतयो न भवन्ति हि।। धर्मेणैव नृणां ज्ञेय तमाखूधूम्रपानतः। पतन्ति रौरवे घोरे नरके नात्र संशयः।। (संस्कारगणपतौ म.प.स्मारके)।।

कन्याभे बुधः- २३ सित.
जीवितपुत्रिकाव्रतं- २५ सित.
इन्दिरा ११ व्रतं - २८ सित.
गान्धी/शास्त्रीजयन्ती- २ अक्तू.
महालयासमाप्तिः- २ अक्तू.

जीवित्पुत्रिकाव्रतम्-
२५ सितम्बर २०२४
बुधवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	५	१	२	५	१	६	१०	११	५
अं.	०७	२७	१६	०१	२६	०६	२०	१२	१२
क.	१५	४०	५३	३१	४२	५४	३८	३१	३१
वि.	३८	०९	०१	५१	१५	४७	००	५२	५२
गतिः	५८	७९१	३२	११०	०२	७३	०४	०३	०३
	४६	२६	५०	४७	५३	०५	१७	११	११
नक्षत्रचरणं	उ.फा.-४	मृग.-२	आर्द्रा-४	मघा-१	मृग.-२	स्वा.-१	पू.भा.-१	उ.भा.-३	हस्त-१

२४ सित. २४ प्रातः ५/४७

शु. ७ | ५ | सू. बु. के. ६ | ८ | ४ | ९ | मं. ३ | १० | १२ | गु. २ चं. | श. ११ | रा. | १

आश्विनकृष्ण ७ मङ्गलवासरः

विविधविषयाः- श्राद्धविषये (हेमाद्रौ)-आषाढ्याः पञ्चमे पक्षे कन्यासंस्थे दिवाकरे। यो वै श्राद्धं नरः कुर्यादेकस्मिन्नपि वासरे।। तस्य सम्वत्सरं यावत् सन्तृप्ताः पितरो ध्रुवम्। **श्राद्धकालः**- पूर्वाह्ने मातृकं श्राद्धम् अपराह्ने तु पैतृकम्। एकोदिष्टन्तु मध्याह्ने प्रातर्वृद्धि र्निमित्तकम्।। **जीमूतवाहन व्रतम्-भविष्ये**-इषे मास्यसिते पक्षे चाष्टमी या तिथिर्भवेत्। पुत्र-सौभाग्दा स्त्रीणां ख्याता सा जीवपुत्रिका।। शालिवाहनराजस्य पुत्रो जीमूतवाहनः। तस्यां पूज्यः स नारीभिः पुत्रसौभाग्यलिप्सया।। **हस्तार्के खञ्जदर्शनफलम्**-अब्जेषु गोषु गजवाजिमहोरगेषु राज्यप्रदः कुशलदः शुचिशाद्वलेषु। भस्मास्थि-केशतुषलोमनखेषु दृष्टो दुःखं ददाति बहुशः खलु खञ्जरीटः।। तद्दर्शनाकाशपूर्वपश्चिमोत्तरवायव्यदिक्षुः शुभम्।।

०१ अक्टू. २४ प्रातः ५/४७

शु. ७ | ५ चं. | बु. ६ सू. के. | ८ | ४ | ९ | ३ मं. | १० | १२ | २ गु. | श. ११ | रा. | १

आश्विनकृष्ण १४ मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	५	४	२	५	१	६	१०	११	५
अं.	१४	२४	२०	१४	२६	१५	२०	१२	१२
क.	०७	५६	३८	१४	५८	२६	०८	०९	०९
वि.	४४	२८	२९	१३	२५	००	५७	३७	३७
गतिः	५९	७०८	३१	१०५	०१	७२	०३	०३	०३
	००	४१	२१	५६	३२	५७	५८	११	११
नक्षत्रचरणं	हस्त-२	पू.फा.-४	पुन.-१	हस्त-२	मृग.-२	स्वा.-३	पू.भा.-१	उ.भा.-३	हस्त-१

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ आश्विनशुक्लपक्षः (दि. ०३ अक्तु. तः १७ अक्तु. २०२४ ई. यावत्) सौम्य-याम्यगोलायने शरदृतुः ।

अं.	अश्वि	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
03	१८	बृ.	१	५३	२६	प्रा.	३	०३	ह.	२३	०७	दि.	१०	५६	ऐं.	५५	३६	किं.	१३	३९	५	४१	५	३१	२९	३५	तुला २०/३२	**शारदीयनवरात्रारम्भः**,कलशस्थापनं,ध्वजारोहणं, केशसंस्कारद्रव्याणि प्रदद्यात् **A**
04	१९	शु.	२	५९	२६	प्रा.	५	२८	चि.	३१	०७	सा.	६	०९	वै.	५७	५२	बाल.	१६	१५	५	४२	५	३०	२९	३०		चन्द्रदर्शनं. पट्टोदरद्वितीयायां केशसंयमहेतवे।
05	२०	श.	३	६०	००	अ	हो	रात्र	स्वा.	३८	१५	रा.	९	००	वि.	५९	४२	तै.	६	३४	५	४२	५	२९	२९	२७		दर्पणञ्च तृतीयायां सेन्दुरालक्तं तथा।
06	२१	र.	३	०४	५५	प्रा.	७	४०	वि.	४४	३२	रा.	११	३१	प्रीति.	६०	००	ग.	७	४०	५	४२	५	२८	२९	२६	वृश्चि.१६/५३	भद्रा-२०/३५ तः, वैनायकीश्रीगणेश४ व्रतं, मधुपर्कं चतुर्थ्यां तु तिलकं नेत्रमण्डनम्
07	२२	सो.	४	०९	३३	दि.	९	३१	अनु.	५०	०७	रा.	१	४५	प्रीति.	००	४२	वि.	९	३१	५	४२	५	२७	२९	२३		भद्रा-९/३१ या., उपाङ्गललिता ५व्रतं (अपराह्नव्या.), पञ्चम्यामङ्गरागञ्च **B**
08	२३	मं.	५	१३	०३	दि.	१०	५६	ज्ये.	५४	३४	रा.	३	३३	आयु.	००	५३	बाल.	१०	५६	५	४३	५	२६	२९	१८	धनु रा. ३/३३	
09	२४	बु.	६	१५	२४	दि.	११	५३	मू.	५७	३४	सा.	४	४५	सौ.	१ ५९	०९ ५४	तै.	११	५३	५	४३	५	२५	२९	१५		बिल्वाभिमन्त्रणां षष्ठ्यां, षष्ठ्यां बिल्वतरौ बोधं सायं सन्ध्यासु कारयेत्, **F**
10	२५	बृ.	७	१६	२०	दि.	१२	१५	पू.षा.	५९	१२	प्रा.	५	२४	अति.	५७	०६	वणि.	१२	१४	५	४३	५	२४	२९	१२		भद्रा-१२/१५ तः रा.१२/०४ या.,**महासप्तमीव्रतं,** पत्रिकाप्रवेशः,महानिशापूजा **C**
11	२६	शु.	८	१५	२८	दि.	११	५४	उ.षा.	५९	०५	रा.	५	२१	सु.	५३	१३	ब.	११	५४	५	४३	५	२४	२९	१२	मकरे ११/२३	**महाष्टमीव्रतं,** दुर्गाष्टमी, उपोषणमथाष्टम्याम् आत्मशक्त्यार्थपूजनम्, **G**
12	२७	श.	९	१२	५३	दि.	१०	५३	श्र.	५७	०३	रा.	४	३३	धृ.	४७	३७	कौ.	१०	५३	५	४४	५	२२	२९	०८		**महानवमी**, होमादिकञ्च, सीमोल्लङ्घनं, पट्टाभिषेकमुल्लंघ्य सीमान्तं **D**
13	२८	र.	१०	०८	२४	दि.	९	०६	धनि.	५३	३०	रा.	३	०८	शू.	४०	५०	ग.	९	०६	५	४४	५	२२	२९	०५	कुम्भे १५/५०	भद्रा- १९/५५ तः, पञ्चकारम्भः १५/५० तः, **विजयादशमी**, दशम्यां दुर्गाविसर्जनं।
14	२९	सो.	११	०२ ५४	२९ ५८	प्रा. रा.	६ ३	४४ ४३	शत.	४८	२०	रा.	१	०४	गं.	४६	२२	वि.	६	४४	५	४४	५	२१	२९	०३		भद्रा- ६/४४ या., **पापाङ्कुशा ११व्रतम्**।
15	३०	मं.	१३	४६	१७	रा.	१२	१६	पू.भा.	४१	५०	रा.	१०	२९	वृ.	२३	१८	कौ.	१३	५९	५	४५	५	२०	२९	००	मीने १७/०८	गुडेन ११व्रतपारणं, भौमप्रदोष १३व्रतम्।
16	३१	बु.	१४	३६	३५	रा.	८	२३	उ.भा.	३४	२०	सा.	७	२९	ध्रु.	१३	०२	ग.	१०	१९	५	४५	५	२०	२८	५७		भद्रा- २०/२३ तः।
17	का.	बृ.	१५	२६	४१	सा.	४	२५	रे.	२८	२७	सा.	५	०८	व्या.	२ ५१	१० १५	वि.	६	२४	५	४५	५	१९	२८	५६	मेषे १७/०८	भद्रा- ६/२४ या. **तुलायामर्कः** ७/२७, सिमरियाधाम्नि कल्पवासारम्भः **E**

A दद्यात् प्रतिद्दिने, देव्याऽऽगमनं दोलायां तत्फलं मरणम्। **B** तिलकं नेत्रमण्डनम्, स.सि.यो. २०/२०/या., **तुलाभे बुधः १०/५८। C चित्रायामर्कः** १३/५३, सू.-चं., स्त्री-पुं. योगः, महिषवाहनं, सौम्यानाडी, तदधिपो गुरुस्तेन उत्तमवृष्टियोगः। **D** प्रस्थापयेन्नृपः, नीलकण्ठदर्शनम्। **E** (बिहारे), पञ्चकान्तः १७/०८, स्नानदानव्रतादौ, शरत्पूर्णिमा, महर्षिवाल्मिकीजयन्ती। **F** मूले सरस्वत्यावाहनम्। **G महानवमीव्रतम्।**

Z तद्यथा- शुक्लपक्षेऽष्टमी चैव शुक्लपक्षे चतुर्दशी। पूर्वविद्धा न कर्तव्या कर्तव्या परसंयुतेति ब्रह्मवैवर्ते। **महानवमीनिर्णयः**-अष्टमी नवमीयुक्ता नवमी चाष्टमी युता -इति पद्मे। अश्वियुक्शुक्लपक्षे याऽष्टमी मूलेन संयुता। सा महानवमी प्रोक्ता त्रैलोक्येऽपि सुदुर्लभा।। अपि च- श्रावणी दुर्गनवमी दूर्वा चैव हुताशनी। पूर्वविद्धा प्रकर्त्तव्या शिवरात्रेर्बलेर्दिनमिति -हेमाद्रौ।। **विजयादशमी**-उदये दशमी किञ्चित् सम्पूर्णैकादशी यदि। श्रवणर्क्षं यदा काले सा तिथिर्विजयाभिधा।। नवरात्रपारणं दशम्यां कार्यम्।

नवरात्रारम्भः-	३ अक्तु.
निशापूजा-	१० ,,
चित्रायामर्कः-	१० ,,
महाष्टमीव्रतम्-	११,,
महानवमीव्रतम्-	११ ,,
महानवमी होमादि हेतु-	१२ ,,
विजयादशमी-	१२ ,,
पापाङ्कुशा ११व्रतम्-	१४ ,,
कोजगरा-	१७ ,,
कार्तिकस्नानारम्भः-	१७ ,,
तुलायामर्कः-	१७ ,,

सिमरियाधाम्नि
कल्पवासारम्भः (बिहारे)
१७ अक्तु. २०२४

दशहरा
१२ अक्तु. २०२४

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	५	७	२	५	१	६	१०	११	५
अं.	२१	१८	२४	२६	२७	२३	१९	११	११
क.	०१	२३	१२	१८	०४	५६	४२	४७	४७
वि.	२९	२८	५०	२२	५९	१२	३०	२२	२२
गतिः	५९	७४८	२९	१००	००	७२	०३	०३	०३
	१४	०६	३८	१२	०९	४८	३२	११	११
नक्षत्र चरणं	हस्त-४	ज्ये.-१	पुन.-२	चि.-१	मृग.-२	विशा.-२	शत.-४	उ.भा.-३	हस्त-१

८अक्तु.२४ प्रातः ५/४७

आश्विनशुक्ल ५ मंगलवासरः

विविधविषयाः-

दुर्गाऽऽगमनयानविचारः-शशिसूर्ये गजारुढा शनिभौमे तुरङ्गगमे। गुरौ शुक्रे च दोलायां बुधे नौका प्रकीर्त्तिता।। **तत्फलम्**-गजे च जलदा देवी क्षत्रभङ्गस्तुरङ्गमे। नौकायां सर्वसिद्धिः स्याद्दोलायां मरणं ध्रुवम्। **विजयादशम्यां देव्या गमनयानफलम्**- शशिसूर्यदिने यदि सा विजया महिषा गमने रुजशोककरा। शनिभौमदिने यदि सा विजया चरणायुधयानकरी विकला। बुधशुक्रदिने यदि सा विजया गजवाहनगा शुभवृष्टिकरा। सुरराजगुरौ यदि सा विजया नरवाहनगा शुभसौख्यकरा।। **बलिदानविषये**- ब्राह्मणेन सदा देयं कुष्माण्डं बलिकर्मणि। श्रीफलं वा सुराधीशच्छेदनं नैव कारयेत्। **महाष्टमीनिर्णयः**-महाष्टमी परयुता ग्राह्या। **Z**

१५ अक्तु. २४ प्रातः ५/४७

आश्विनशुक्ल १३ मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	५	१०	२	६	१	७	१०	११	५
अं.	२७	२३	२७	०७	२७	०२	१९	११	११
क.	५६	०७	३४	४४	०१	२५	१९	२५	२५
वि.	५३	३५	३२	०९	४४	१६	२०	०६	०६
गतिः	५९	८९९	२७	९५	१	७२	३	३	३
	२९	५८	४१	०९	१६	३७	००	११	११
नक्षत्र चरणं	चि.-२	पू.भा.-१	पुन.-३	स्वा.-१	मृग.-२	विशा.४	शत.-४	उ.भा.-३	हस्त-१

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ कार्तिककृष्णपक्षः (दि. १८ अक्तु. तः ०१ नव. २०२४ ई. यावत्) याम्यगोलायनेऽर्कः शरदृतुः।

अं.	का.	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
18	२	शु.	१	१६	५९	दि.	१२	३४	अ.	१८	३४	दि.	०१	१२	व.	४०	१८	कौ.	१२	३४	५	४६	५	१८	२८	५०		कार्तिके द्विदलं त्यजेत्, तुलस्या विष्णोः पूजनम्।
19	३	श.	२	०८	०४	दि.	०९	००	भ.	११	३२	दि.	१०	२३	सि.	३०	२२	ग.	०९	००	५	४६	५	१७	२८	४८	वृषे १५/४८	भद्रा १९/४० तः, अशून्यशयन २व्रतं।
20	४	र.	३	०१ ५४	२७ २५	प्रा. रा.	०६ ०३	२१ ३२	कृति.	०५	४६	प्रा.	०८	०४	व्यति.	२१	०९	वि.	०६	२१	५	४६	५	१७	२८	४८		भद्रा ६/२१ या., दयानन्दपुण्यतिथिः ३, संकष्टीश्रीगणेश ४व्रतम्, **करवाचौथ**।
21	५	सो.	५	५०	२५	रा.	०१	५७	रोहि.	०१ ५९	२९ १४	प्रा. प्रा.	०६ ०५	२३ २९	वरी.	१३	२९	कौ.	१४	४४	५	४७	५	१५	२८	४७	मिथुने १७/५६	
22	६	मं.	६	४८	३०	रा.	०१	११	आ.	५८	५४	सा.	०५	२१	प.	०७	१५	ग.	१३	३४	५	४७	५	१५	२८	४०		भद्रा- रा. १/११ तः, स्कन्दषष्ठी।
23	७	बु.	७	४९	००	रा.	०१	२३	पुन.	६०	००	अ	हो	रात्र	शि.	०२	४८	वि.	१३	१७	५	४७	५	१५	२८	४०	कर्के रा. १२/१३	भद्रा- १३/१७ या., **भानुसप्तमी**, **स्वात्यामर्कः** रा. १२/२४, A
24	८	बृ.	८	५१	०३	रा.	०२	१३	पुन.	०१	४८	प्रा.	०६	३१	सि.	०० ५८	०८ ५३	बाल.	१३	४८	५	४८	५	१४	२८	३५		राधाष्टमी, अरुणोदये राधाकुण्डस्नानं, मथुरायां, माधवाचार्यजय.८, अहोई ८व्रतम्
25	९	शु.	९	५५	०२	रा.	०३	४९	पु.	०४	३२	प्रा.	०७	३७	शु.	५९	२०	तै.	१५	०१	५	४८	५	१३	२८	३३		
26	१०	श.	१०	६०	००	अ	हो	रात्र	श्ले.	०९	४५	प्रा.	०९	४३	शु.	६०	००	वणि.	१६	५१	५	४९	५	१३	२८	३०	सिंहे ९/४३	भद्रा- १६/५१ तः।
27	११	र.	१०	००	०९	प्रा.	०५	५३	म.	१६	१६	दि.	१२	१९	शु.	००	०५	वि.	०५	५३	५	४९	५	१२	२८	२७		भद्रा- ५/५३ या.।
28	१२	सो.	११	०६	२४	प्रा.	०८	२४	पू.फा.	२३	४४	दि.	०३	२०	ब्र.	०२	०३	बाल.	०८	२४	५	५०	५	१२	२८	२५	कन्या २२/०४	**रम्भा ११व्रतं,** गोवत्स १२व्रतं(प्रदोषे)।
29	१३	मं.	१२	१२	३३	दि.	१०	५१	उ.फा.	३१	११	सा.	०६	१८	ऐं.	०४	२१	तै.	१०	५१	५	५०	५	११	२८	२३		भौमप्रदोष १३व्रतं, बिल्व/तुलसीदलेन ११व्रतपारणं, **धनतेरस**, धनवन्तरीजय., B
30	१४	बु.	१३	१९	१२	दि.	०१	३१	ह.	३८	५२	रा.	०९	२३	वै.	०६	४६	वणि.	१३	३१	५	५०	५	१०	२८	२०		भद्रा- १३/३१ तः रा. २/४७ या., मासशिवरात्रिव्रतम्, C
31	१५	बृ.	१४	२५	३३	दि.	०४	०४	चि.	४६	१९	रा.	१२	२३	वि.	०९	०२	श.	१६	०४	५	५१	५	१०	२८	१८	तुला १०/५३	**दीपावली**(प्रदोषे लक्ष्मी, काली गणेशादिपूजनं, शेषरात्रौ), दरिद्रनिःसारणम्।
नव.	१६	शु.	३०	३१	०४	सा.	०६	१७	स्वा.	५२	४८	रा.	०२	५८	प्रीति.	११	०४	ना.	१८	१७	५	५१	५	०९	२८	१५		स्नानदानश्राद्धादौ अमा., महावीरनिर्वाणदिवसः(जैनानाम्)।

A सू.-चं. स्त्री-स्त्रीयोगः, श्रृङ्गालवाहनं, नीरानाडी तदधिपः शुक्रस्तेन मध्यमवृष्टियोगः। B कामेश्वरी जयन्ती। C नरकचतुर्दशी।

करवाचौथः- २० अक्तु.
रम्भा११व्रतं- २८ अक्तु.
धनतेरस- २९ अक्तु.
नरकचतुर्दशी- ३० अक्तु.
दीपावली- ३१ अक्तु.

दीपावली
३१ अक्तु. २०२४
गुरुवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	६	२	३	६	१	७	१०	११	५
अं.	०४	०६	००	१८	२६	१०	१९	११	११
क.	५३	३७	४१	३६	४८	५३	००	०२	०२
वि.	५८	३९	४७	५१	३८	०१	०३	५१	५२
गतिः	५९	८०६	२५	९०	०२	७२	००	०३	३
	४२	३९	२६	४९	३९	२५	०३	११	११
नक्षत्रचरणं	चि.-४	मृग.-४	पुन.-४	स्वा.-४	मृग.-२	अनु.-३	शत.-४	उ.भा.-३	हस्त-१

२२ अक्तू. २०२४ प्रातः ५/४७

८ शु.
६ के.
७ सू.बु.
९
५
मं. ४
१०
श. ११
१
चं. ३
रा. १२
२ बृ.

कार्तिककृ. ६ मङ्गलवासरः

विविधविषयाः-

तुलसीमाहात्म्यं-(पाद्मे)-तुलसीदललक्षेण कार्तिके योऽर्चयेद्धरिम्। पदे पदे मुनिश्रेष्ठ! लभते भौतिकं फलम्।। **हनुमज्जन्मदिनम्**-आश्विनस्यासिते पक्षे भूतायां च महानिशि। भौमवासरेऽञ्जनादेवी हनुमन्तमजीजनत्। **शौर्यवर्धनार्थं वाल्मीकिरामायणस्य सुन्दरकाण्डस्थहनुमच्चरित्रं पठेत्**- नहि द्रक्ष्यामि यदि तां लङ्कायां जनकात्मजाम्। अनेनैव हि वेगेन गमिष्यामि सुरालयम् ।। यदि वा त्रिदेवे सीतां न द्रक्ष्यामि कृतश्रमः। बद्ध्वा राक्षसराजानमानयिष्यामि रावणम्।। सर्वथा कृतकार्योऽहमेष्यामि सह सीतया। **अस्य जपनीयमन्त्राः**- जयत्यतिबलो रामो लक्ष्मणश्च महाबलः। राजा जयति सुग्रीवो राघवेणाभिपालितः।। दासोऽहं कौशलेन्द्रस्य रामस्य क्लिष्टकर्मणः।। हनुमान् शत्रुसैन्यानां निहन्ता मारुतात्मजः। न रावणं सहस्रं मे युद्धे प्रतिबलं भवेत् । अर्दयित्वा पुरीं लङ्कामभिवाद्य च मैथिलीम्। Z

Z समृद्धार्थो गमिष्यामि मिषतां सर्वराक्षसाम्।। **दीपावल्यां रात्रौ जागरणविषये विशेषः**- अर्धरात्रे भ्रमत्येव लक्ष्मीराश्रयितुं गृहान् । अतः स्वलङ्कृतालिप्ता दीपैर्जाग्रज्जनोत्सवाः ।। **कार्तिककृष्णद्वादशीगोवत्सद्वादशीनिर्णयः**- सा प्रदोषव्यापिनी ग्राह्या। दिनद्वये सत्वे पूर्वा एव ग्राह्या।। **आकाशे दीपदानफलम्**- तुलायां तिलतैलेन सायंकाले समागते। आकाशदीपं यो दद्यान्मासमेकं हरिं प्रति।। महतीं श्रियमवाप्नोति रूपसौभाग्यसम्पदः।। **प्रातः स्नानफलम्**- तुला-मकर-मेषेषु प्रातः स्नानं विधीयते । हविष्यं ब्रह्मचर्यञ्च महापातकनाशनम्।।

२९ अक्तू. २०२४ प्रातः ५/४७

८ शु.
के.६ चं.
७ बु.
सू.
९
५
मं. ४
१०
१
११ श.
३
गु. २
१२ रा.

कार्तिककृ.१२ मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	६	५	३	६	१	७	१०	११	५
अं.	११	०३	०३	२९	२६	१९	१८	१०	१०
क.	५२	४३	३२	००	२५	१९	४५	४०	४०
वि.	३९	४३	२३	०२	५५	१३	०७	३५	३५
गतिः	५९	७०६	२२	८६	०४	६२	०१	०३	०३
	५७	१७	५३	३४	००	११	४५	११	११
नक्षत्रचरणं	स्वा.-२	उ.फा.-३	पुष्य-१	विशा.-३	मृग.-१	ज्ये.-१	शत.-४	उ.भा.-३	हस्त-१

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ **कार्तिकशुक्लपक्षः** (दि. ०२ नवम्बर तः १५ नवम्बर २०२४ ई. यावत्) याम्यगोलायनेऽर्कः शरदृतुः।

अं.	का.	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
02	१७	श.	१	३५	५६	रा.	०७	०२	विशा.	५८	५८	प्रा.	०५	२७	आयु.	१२	२९	किं.	०६	३९	५	५२	५	०९	२८	१२	वृश्चिके २२/५०	अन्नकूट१, गोवर्धनपूजा, मार्गपालीबन्धनम्।
03	१८	र.	२	३९	५९	रा.	०९	५२	अनु.	६०	००	अ	हो	रात्र	सौ.	१३	२६	बाल.	०८	२७	५	५२	५	०८	२८	१०		चन्द्रदर्शनं, यमद्वितीया, भैयादूज, भगिनीगेहे भोजनं, चित्रगुप्तपूजा, यमुनास्नानम्।
04	१९	सो.	३	४३	०५	रा.	११	०७	अनु.	०४	११	प्रा.	०७	३३	शो.	१२	३९	तै.	०९	५२	५	५३	५	०८	२८	०८		
05	२०	मं.	४	४५	०९	रा.	११	५७	ज्ये.	०८	२१	दि.	०९	१३	अति.	१२	५६	वणि.	११	३२	५	५३	५	०७	२८	०५	धनु. ९/१३	भद्रा-११/३२ तः २३/५७ या., वैनायकीश्रीगणेश ४व्रतम्, भौमचतुर्थी **A**
06	२१	बु.	५	४५	४८	रा.	१२	१३	मू.	११	२३	दि.	१०	२७	सु.	११	३१	ब.	१२	०५	५	५४	५	०७	२८	०३		सूर्यषष्ठीव्रतस्यद्वितीयदिवसः(खरणा), **विशाखायामर्कः** ८/३३, सू.सू., B
07	२२	बृ.	६	४५	३८	रा.	१२	०९	पू.षा.	१३	२९	दि.	११	१८	धृ.	०९	२३	कौ.	१२	११	५	५४	५	०७	२८	०३	मकरे १७/२३	श्रीसूर्यषष्ठीव्रतं (**सायंकालिकार्घ्यदानं**), स्कन्दषष्ठी।
08	२३	शु.	७	४४	००	रा.	११	३१	उ.षा.	१४	१५	दि.	११	३७	शू.	०६	१०	ग.	११	५०	५	५५	५	०६	२७	५७		भद्रा-२३/३१ तः, **श्रीसूर्यषष्ठीव्रतं (प्रातः कालिकार्घ्यदानम्) व्रतपारणञ्च।**
09	२४	श.	८	४१	००	रा.	१०	१९	श्रव.	१३	५३	दि.	१०	०३	ग.	०१ ५६	४९ २२	वि.	१०	५५	५	५५	५	०६	२७	५७	कुम्भे २२/१३	भद्रा-१०/५५ या, पञ्चकारम्भः २२/२३, गोपाष्टमी।
10	२५	र.	९	३६	५१	रा.	०८	४०	धनि.	११	५४	दि.	१०	४२	ध्रु.	४९	५७	बाल.	०९	२९	५	५६	५	०५	२७	०६		अक्षयनवमी, कुष्माण्डनवमी, श्रीराधापाददर्शनं (साक्षीगोपाले), C
11	२६	सो.	१०	३१	१९	सा.	०६	२८	शत.	०८	४८	दि.	०९	२७	व्या.	४२	२६	तै.	०७	३४	५	५६	५	०५	२७	०५	मीने रा. २/०९	भद्रा-रा. ५/०८ तः, भीष्मपञ्चकाराम्भः।
12	२७	मं.	११	२४	४०	दि.	०३	४९	पू.भा.	०४ ५८	२५ ५९	प्रा. प्रा.	०७ ०५	४३ ३३	ह.	३४	२०	वि.	१५	४९	५	५७	५	०५	२७	०५		भद्रा-१५/४९ या., हरिप्रबोधिनी ११व्रतम्, तुलसीविवाहः,।
13	२८	बु.	१२	१६	४४	दि.	१२	३८	रेव.	५२	५१	रा.	०३	०५	व.	२४	२६	बाल.	१२	३८	५	५७	५	०४	२७	०५	मेषे रा.३/०५	बिल्व/तुलसीदलेन ११व्रतपारणं, चातुर्मासस्य व्रतसमाप्तिः, D
14	२९	बृ.	१३	०८ ५९	१४ २३	दि. प्रा.	०९ ०५	१६ ४३	अ.	४५	५३	रा.	१२	००	सि.	१४	३७	तै.	०९	१६	५	५८	५	०४	२७	०४		भद्रा-रात्र्यन्त ५/४३ तः, **बालदिवसः**, वैकुण्ठ १४व्रतम्, E
15	३०	शु.	१५	५०	४०	रा.	०२	१५	भ.	३८	५४	रा.	०९	३३	व्यति.	०४ ५४	१४ ०५	वि.	१५	५९	५	५९	५	०४	२७	०४	वृषे रा. ३/३३	भद्रा-१५/५९ या., स्नानदानव्रतादौ १५, गुरुनानकजय, कार्तिकेयदर्शनं, F

Aषष्ठीव्रतारम्भः, दिनत्रयं यावत्। B नपुं.-पुं. योगः, छागवाहनं, दहनानाडी, तदाधिपो भौमस्तेन वृष्ट्याभावः। Cत्रिपुरसुन्दरीदर्शनं (बङ्गे), धातृमूले भोजनम्। D पञ्चकान्तः रा.३/०५, प्रदोषव्रतम्। E श्रीकाशीविश्वनाथप्रतिष्ठादिनम्। Fभीष्मपञ्चकसमाप्तिः।

Z जलञ्चोष्णमामिषं निशि-भोजनम्। रतिस्नानञ्च मध्याह्ने रवौ सप्त विवर्जयेत्।। **रविव्रतभक्ष्याणि**- पत्रत्रित्वं तुलास्यास्त्रिपलमथ घृतं मार्गशीर्षादिभक्ष्यं मुष्टीनां त्रिस्तिलानां त्रिपल-दधि तथा दुग्धकं गोमयञ्च। त्रित्वं तोयाञ्जलीनां त्रिमरिचकमथो त्रिपलाः शक्तवः स्युर्गोमूत्रं शर्करासद्धविरिति विधिना भानुवारे क्रमेण। **वृष्ट्यादिज्ञानार्थं पुं-नपुंसकस्त्रीसंज्ञकनक्षत्राणि**-निऋतिभाद् युगचन्द्रमिता मता बुधवरैः पुरुषा इह तारकाः। द्वयधिपभात् त्रिमिता हि नपुंसका दशमिता गदिताः शिवतः स्त्रियः।। मकरन्दप्रकाशे-पृ.सं.128 ।। **अथ चन्द्रगोचरफलम्**- जन्मन्यन्नं दिशति हिमगुर्वित्तनाशं द्वितीये, दद्याद् द्रव्यं सहजभवने कुक्षिरोगं चतुर्थे।।१।। कार्यभ्रंशं तनयगृहगो वित्तलाभञ्च षष्ठे, द्यूने द्रव्यं युवतिसहितं मृत्युसंस्थेऽपि मृत्युम्।। नृपभयं कुरुते नवमः शशिः दशमभावगतस्तु महत्सुखम्। विविधमायगते कुरुते धनं व्ययगतस्तु रुजश्च धनक्षयः।। **अधिमाससम्भववर्षज्ञानम्**- कृष्णपक्षे नवम्यादौ मेषार्को यत्र जायते। तद् वर्षे मलमासः स्याच्छुभकर्मसु निन्दितः।। **मकरन्दप्रकाशे**- पृ.सं. ९२।। **सर्पापसारणमन्त्रः**- सर्पापसर्प भद्रन्ते दूरं गच्छ महाविष !। जन्मेजयस्य यज्ञान्ते आस्तीक वचनं स्मर।। आस्तीकवचनं श्रुत्वा यः सर्पो न निवर्तते। शतधा भिद्यते मूर्ध्ना शिंशवृक्षफलं यथा-महाभारते ।।

भैयादूज-	३ नव.
सूर्यषष्ठीव्रतं सायं-	७ ,,
सूर्यषष्ठीव्रतं प्रातः-	८ ,,
गोपाष्टमी-	९ ,,
अक्षयनवमी-	१० ,,
तुलसीविवाहः-	१२ ,,
गुरुनानकजयन्ती-	१५ ,,

वैवाहिकदिनाङ्काः-
नवम्बर मासे १३,१४ मात्रम् ।

श्रीहरिप्रबोधनी११व्रतम्
४ नवम्बर २०२२

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	६	७	३	७	१	७	१०	११	५
अं.	१८	२७	०६	०८	२५	२७	१८	१०	१०
क.	५२	५५	०३	५०	५४	४३	३४	१८	१८
वि.	५४	१०	४८	५०	०८	३५	५५	२०	२०
गतिः	६०	७५७	१९	८१	०५	७१	०१	०३	३
	१०	५१	५३	०२	१४	५३	०४	११	११
नक्षत्रं चरणं	स्वा.-४	ज्ये.-४	पुष्य-१	अनु.-२	मृग.-१	ज्ये.-४	शत.-४	उ.भा.-३	हस्त-१

५नव.२०२४ प्रातः५/४७

शु. ८ बु. चं. | सू. ७ | ६ के. | ५ | मं. ४ | ३ | गु. २ | रा. १२ | श. ११ | १० | ९ | १

कार्तिकशु. ४ मङ्गलवासरः

विविधविषयाः-भ्रातृद्वितीयायां भगिनीपठनीयमन्त्रः-भ्रातस्तवानुजाताहं भुंक्ष्व भक्तमिदं शुभम्। प्रीतये यमराजस्य यमुनायाः विशेषतः।। **कनिष्ठ-भ्रातरि सति-** भ्रातस्तवाग्रजाताऽहमिति योज्यम्। ऊर्जशुक्लद्वितीयायामपराह्ने ऽर्चयेद्यमम्। स्नानं कृत्वा भानुजायां यमलोकं न पश्यतीति।। इयं यमद्वितीया मध्याह्न व्यापिनी पूर्वविद्धा च। **एकादश्यां विष्णूत्थापनम्-** एकादश्याञ्च शुक्लायां कार्तिके मासि केवलम्। प्रसुप्तं बोधयेद्रात्रौ श्रद्धा-भक्ति-समन्वितः।। **एकादश्यां विष्णूत्थापनमन्त्रः**-उतिष्ठोतिष्ठ गोविन्द! त्यज निद्रां जगत्पते!। त्वया चोत्थीयमानेन प्रोत्थितं भुवनत्रयम्।। कृष्णाय वासुदेवाय हरये परमात्मने। प्रणतक्लेश-नाशाय गोविन्दाय नमो नमः।। **अक्षयनवमीनिर्णयः**-कार्तिक-शुक्लनवमीपौर्वाह्नकी ग्राह्या।। **रविवासरे त्याज्यवस्तूनि**- क्षौरं तैलं Z

१२ नव. २०२४ प्रातः ५/४७

८ बु. | के. ६ | शु. ९ | सू. ७ | ५ | मं. ४ | १० | श. ११ | १ | ३ | चं. १२ रा. | गु. २

कार्तिकशु. ११ मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	६	११	३	७	१	८	१०	११	५
अं.	२५	०२	०८	१७	२५	०६	१८	०९	०९
क.	५४	०३	१२	५१	१४	०५	२९	५६	५६
वि.	३९	४५	५८	३६	०८	४३	४२	०५	०५
गतिः	६०	८८०	१६	७०	०६	७१	००	०३	०३
	२२	०१	२६	४७	१८	३१	२०	११	११
नक्षत्रं चरणं	विशा.-२	पू.भा.-४	पुष्य-२	ज्ये.-१	मृग.-१	मूल.-२	शत.-४	उ.भा.-२	उ.फा.-४

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ मार्गशीर्षकृष्णपक्षः (दि. १६ नवम्बर तः ०१ दिसम्बर २०२४ ई. यावत्) याम्यगोलायनेऽर्कः हेमन्तर्तुः।

अं.	मार्ग.	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
16	मा.	श.	१	४२	३९	रा.	१०	०३	कृ.	३८	५४	रा.	०९	३३	परि.	४४	३२	बाल.	१२	०९	५	५९	५	०४	२७	४२		**वृश्चिकेऽर्कः** ७/१६, कार्तिकव्रतपारणं, (छाडखाई, उत्कले)।
17	२	र.	२	३५	५४	रा.	०८	२२	रो.	३२	३५	सा.	०७	०२	शि.	३५	३८	तै.	०९	१२	६	००	५	०४	२७	४०	मिथुने रा. ५/५७	
18	३	सो.	३	३०	४७	सा.	०६	१९	मृग.	२७	१०	दि.	०४	५२	सि.	२८	०९	वणि.	०७	२०	६	००	५	०३	२७	३८		भद्रा. ७/२० तः १८/१९ या., सौभाग्यसुन्दरीव्रतम्।
19	४	मं.	४	२७	३६	सा.	०५	०३	आ.	२३	२१	दि.	०३	२१	सा.	२२	०६	बाल.	१७	०३	६	०१	५	०३	२७	३५		**अनुराधायामर्कः** १४/३६, संकष्टीश्रीगणेश ४ व्रतम्।
20	५	बु.	५	२६	४५	सा.	०४	४३	पुन.	२१	१८	दि.	०२	३२	शु.	१७	४६	तै.	१६	४३	६	०१	५	०३	२७	३५	कर्के ८/४४	मालवीयपुण्यतिथिः ५, श्रीक्षेत्रेपरिक्रमा।
21	६	बृ.	६	२७	३९	सा.	०५	०६	पु.	२१	३०	दि.	०२	३८	शु.	१४	५७	वणि.	१७	०६	६	०२	५	०२	२७	३०		भद्रा-१७/०६ तः रा. ५/४६ या.।
22	७	शु.	७	३०	५९	सा.	०६	२७	श्ले.	२३	३८	सा.	०३	३०	ब्र.	१४	०८	ब.	१८	२७	६	०३	५	०२	२७	२८	सिंहे १५/३०	
23	८	श.	८	३५	४१	रा.	०८	१९	म.	२७	५३	सा.	०५	१२	ऐं.	१४	१६	बाल.	०७	२३	६	०३	५	०२	२७	२८		कालभैरवाष्टमी, **प्रथमाष्टमी**(उत्कले), अष्टकाश्राद्धम्।
24	९	र.	९	४१	४१	रा.	१०	४४	पू.फा.	३२	३२	सा.	०७	०५	वै.	१५	३९	तै.	०९	३१	६	०४	५	०३	२७	२८	कन्या रा.१/५३	अन्वष्टकाश्राद्धम्।
25	१०	सो.	१०	४७	५३	रा.	०१	१३	उ.फा.	४०	३३	रा.	१०	१७	वि.	१७	०४	वणि.	११	५८	६	०४	५	०३	२७	२८		भद्रा-११/५८ तः रा. १/१३ या.।
26	११	मं.	११	५३	५२	रा.	०३	३७	ह.	४७	१५	रा.	१२	५८	प्री.	१९	११	ब.	१४	२५	६	०४	५	०३	२७	२५		**उत्पन्ना ११व्रतम्।**
27	१२	बु.	१२	५९	४७	प्रा.	०६	००	चि.	५५	३९	रा.	०४	२१	आयु.	२२	०६	तै.	०६	००	६	०५	५	०३	२७	२५	तुला १४/३९	**गोमूत्रेण ११व्रतपारणम्।**
28	१३	बृ.	१३	६०	००	अ	हो	रात्र	स्वा.	६०	००	अ	हो	रात्र	सौ.	२४	१३	ग.	०७	१९	६	०६	५	०३	२७	२३		प्रदोष १३व्रतम्।
29	१४	शु.	१३	०५	३०	प्रा.	०८	१८	स्वा.	०३	००	प्रा.	०७	१८	शो.	२५	३९	वणि.	०८	१८	६	०६	५	०३	२७	२३	वृश्चि. रा.३/२२	भद्रा-८/१८ तः २१/२३ या., मासशिवरात्रिव्रतम्।
30	१५	श.	१४	१०	५३	दि.	१०	२८	वि.	०९	५०	प्रा.	१०	०३	अति.	२५	१२	श.	१०	२८	६	०७	५	०३	२७	२०		श्राद्धादौ अमावस्या।
दिस.	१६	र.	३०	१४	१३	दि.	११	४९	अनु.	१५	३०	दि.	१२	२०	सु.	२५	५१	ना.	११	४९	६	०८	५	०३	२७	१८		स्नानदानादौ अमा., पापवारान्विते दर्शे दुर्भिक्षञ्च प्रजाभयम्।

Z जानाति लोकोऽयं विद्यया विना । तस्मात् सदैव धर्मात्मन् विद्यादानरतो भवेत् ।। वाजपेयसहस्रस्य सम्यगिष्टस्य यत्फलम्। तत्फलं समवाप्नोति विद्यादानान्नसंशयः।। तस्माद्देवालये नित्यं धर्मशास्त्रस्य वा श्रुतेः। पाठनं कारयेद्राजन् यदीच्छेद्धर्ममात्मनः।। आत्मवित्तानुसारेण विद्यादानं करोति यः। असाध्यं फलमाप्नोति आढ्यतुल्यं न संशयः।। **गारुडे**-दानानामुत्तमं दानं विद्यादानं विदुर्बुधाः। आहुः समस्तविद्यानां श्रियमेवाधिदैवतम्।।

वृश्चिकेऽर्कः-	१६ नव.
अनुराधाभेऽर्कः-	१९ ,,
प्रथमाष्टमी-	२३ ,,
उत्पन्ना ११ व्रतम्-	२६ ,,

वैवाहिकदिनाङ्काः-
नवम्बरमासे-१७,२२,२४,२५,२६,२८ मात्रम्।

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	७	२	३	७	१	८	१०	११	५
अं.	०२	१४	०९	२५	२४	१४	१८	०९	०९
क.	५७	४६	५६	०८	२७	२५	२९	३३	३३
वि.	४६	२४	२४	५६	१२	०४	३८	४९	४९
गतिः	६०	७१३	१२	४७	०७	७१	००	०३	०३
	३२	३९	२७	४०	११	०४	२५	११	११
नक्षत्रं चरणं	विशा.-४	आ.-३	पुष्य-२	ज्ये.-३	मृग.-१	पू.षा.-१	शत.-४	उ.भा.-२	उ.फा.-४

१९ नव. २०२४ प्रातः ५/४७

९ शु. | ७ | १० | सू. ८ बु. | ६ के. | ११ श. | ५ | रा. १२ | २ | ४ मं. | १ | गु. | चं. ३

मार्गशीर्षकृष्ण ४ मङ्गलवासरः

विविधविषयाः-

वैष्णवानामेकादशीव्रतनिर्णयः-दशमी पञ्चपञ्चाशद्-घटिका चेत् प्रदृश्यते। तर्हि चैकादशी त्याज्या द्वादशी समुपोषयेत्।। दशमी-पलमात्रेण त्याज्या चैकादशी तिथिः। मदिराबिन्दु पातेन त्याज्यो गङ्गाघटो यथा।। **नारदपुराणे**- क्षये वाप्यथवा वृद्धौ सम्प्राप्ते वा दिनत्रये। उपोष्या द्वादशी तत्र त्रयोदश्यान्तु पारणम्। **कौर्मे**-तिथिक्षये तु सम्प्राप्ते उपोष्या द्वादशी भवेत्। दशमी शेषसंयुक्ता न कुर्वीत कदाचन।। **भविष्ये**-दशमी-शेषसंयुक्तो यदि स्यादरुणोदयः। वैष्णवेन न कर्तव्यं तद्दिनैकादशीव्रतम् ।। अरुणोदयवेधस्तु वैष्णवेषु प्रकीर्तितः। **विद्यादानमाहात्म्यम्**- यत् पुण्यं तीर्थयात्रिणां यत् पुण्यं यज्वनां नृणाम्।। तत्पुण्यं कोटिगुणितैः विद्यादानैर्न संशयः।। धर्माधर्मौ न Z

२६ नव. २०२४ प्रातः ५/४७

९ शु. | ७ | चं. | १० | सू. ८ | ६ के. | बु. | ११ श. | ५ | रा. १२ | २ | ४ | मं. | गु. | १ | ३

मार्गशीर्षकृष्ण ११ मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	७	५	३	७	१	८	१०	११	५
अं.	१०	१२	११	२८	२३	२२	१८	०९	०९
क.	०२	०८	१०	२८	३४	४०	३४	११	११
वि.	०७	५२	१३	३६	५५	५७	४६	३४	३४
गतिः	६०	७०७	०७	०५	०७	७०	०१	०३	३
	४३	०४	५३	४०	४३	३६	०३	११	११
नक्षत्रं चरणं	अनु.-३	हस्त-१	पुष्य-३	ज्ये.-४	मृग.-१	पू.षा.-३	शत.-४	उ.भा.-२	उ.फा.-४

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ मार्गशीर्षशुक्लपक्षः (दि. ०२ दिसम्बर तः १५ दिसम्बर २०२४ ई. यावत्) याम्यगोलायनेऽर्कः हेमन्तर्त्तुः ।

अं.	मार्ग.	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
02	१७	सो.	१	१६	१७	दि.	१२	४०	ज्ये.	२३	३१	सा.	०३	३३	धृ.	२३	५०	ब.	१२	४०	६	०९	५	०३	२७	१५	धनु-१५/३३	चन्द्रदर्शनं, **ज्येष्ठायामर्कः १८/५५** ।
03	१८	मं.	२	१७	१९	दि.	०१	०५	मू.	२५	४६	सा.	०४	११	शू.	२२	३६	कौ.	१३	०५	६	०९	५	०३	२७	१५		
04	१९	बु.	३	१७	०८	दि.	०१	०१	पू.षा.	२७	१६	सा.	०५	०४	गं.	१९	३७	ग.	१३	०१	६	१०	५	०३	२७	१२	मकरे २३/०६	भद्रा रा. १२/५० तः।
05	२०	बृ.	४	१६	०९	दि.	१२	३९	उ.षा.	२७	३५	सा.	०५	१३	वृ.	१५	४७	वि.	१२	३९	६	११	५	०४	२७	१२		भद्रा १२/३९ या., वैयनायकीश्रीगणेश ४व्रतम्।
06	२१	शु.	५	१४	१७	दि.	११	५४	श्रव.	२४	१४	सा.	०३	५३	ध्रु.	११	२८	बाल.	११	५४	६	११	५	०४	२७	१२	कुम्भे रा.४/१३	**विवाहपञ्चमी**, श्रीसीतारामविवाहोत्सवः, श्रीपञ्चमी, पञ्चकारम्भः १३/५९।
07	२२	श.	६	११	२१	दि.	१०	४३	धनि.	२५	५६	सा.	०४	३४	व्या.	०६	२७	तै.	१०	४३	६	१२	५	०४	२७	१०		स्कन्द/चम्पा/हलधरषष्ठी।
08	२३	र.	७	०७	५१	दि.	०९	२१	शत.	२३	४९	सा.	०३	४५	ह.	०० / ५४	४० / १३	वणि.	०९	२१	६	१३	५	०४	२७	०८		भद्रा ९/२१ तः, २०/३१ या.।
09	२४	सो.	८	०३ / ५८	४० / ३०	दि. / प्रा.	०७ / ०५	४१ / ३७	पू.भा.	२०	५८	दि.	०२	३६	सि.	४७	०८	ब.	०७	४१	६	१३	५	०४	२७	०८	मीने ८/५३	दुर्गाष्टमी, श्रीनन्दानवमी।
10	२५	मं.	१०	५२	४१	रा.	०३	१८	उ.भा.	१७	१९	दि.	०१	०९	व्यति.	३९	२७	तै.	१६	२७	६	१४	५	०५	२७	०८		
11	२६	बु.	११	४५	१४	रा.	१२	२०	रेव.	१२	५६	दि.	११	२४	वरी.	३१	१७	वणि.	१३	४९	६	१४	५	०५	२७	०८	मेषे ११/२४	भद्रा १३/४९ तः, रा. ००/२० या., **मोक्षदा ११व्रतं, गीताजयन्ती**।
12	२७	बृ.	१२	३८	१६	रा.	०९	३३	अ.	०७	५८	दि.	०९	२५	परि.	२२	४०	ब.	१०	५६	६	१५	५	०५	२७	०५		मत्स्य १२व्रतं, गोमूत्रेण ११व्रतपारणम्।
13	२८	शु.	१३	३२	११	रा.	०७	०८	भर.	०२ / ५९	४३ / ३०	प्रा. / प्रा.	०७ / ०६	२१ / ०४	शि.	१३	४०	कौ.	०८	२०	६	१६	५	०६	२७	०५	वृषे रा.१/०२	प्रदोषव्रतं, अनङ्गव्रतम्।
14	२९	श.	१४	२४	१४	सा.	०३	५८	रो.	५२	५२	रा.	०३	२५	सि.	०४ / ५६	५१ / ३१	वणि.	१५	५८	६	१६	५	०६	२७	०५		भद्रा. १५/५८ तः रा. २/५६ या., व्रताय पूर्णिमा, पिशाचमोचनश्राद्धं काश्यां,A
15	पौष.	र.	१५	१९	०४	दि.	०१	५५	मृग.	४८	०२	रा.	०१	३०	शू.	४८	५४	ब.	१३	५५	६	१७	५	०६	२७	०५	मिथुने १४/२७	स्नानदानादौ पूर्णिमा, **मूले धनुषि चार्कः** २१/५६, **खरमासारम्भः**।

Aपिशाचमोचनयात्रा, दत्तात्रेयजय.।

Z ३५४/२२/००।। यतः एकस्मिन् चान्द्रमासे सावनदिनसंख्या- ३५४/२२/००।। **ऋणनाशकं सर्वकामफलप्रदञ्च मङ्गलस्तोत्रम्-** मङ्गलो भूमिपुत्रश्च ऋणहर्त्ता धनप्रदः। स्थिरासनो महाकायः सर्वकामार्थसाधकः ।। लोहितो लोहिताक्षश्च सामगानां कृपाकरः। धरात्मजः कुजो भौमो भूमिजो भूमिनन्दनः।। अङ्गारको यमश्चैव सर्वरोगापकारकः । वृष्टिकर्त्ताऽपहर्त्ता च सर्वकामफलप्रदः ।।

ज्येष्ठायामर्कः- ०२ दिस.
विवाहपञ्चमी- ०६ दिस.
मोक्षदा ११ व्रतं- ११ दिस.
गीताजयन्ती ,,
धनुषि सूर्यः- १५ दिस.

वैवाहिकदिनाङ्काः-
दिसम्बरमासे-२,५,६,९,१०,११,१४ मात्रम्।

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	७	८	३	७	१	९	१०	११	५
अं.	१७	०७	११	२४	२२	००	१८	०८	०८
क.	७	२७	५०	१८	३९	५२	४५	४९	४९
वि.	३४	५९	२०	१६	०८	२९	०४	१८	१८
गतिः	६०	७६४	०२	६६	०८	६९	०१	०३	०३
	५१	३०	४५	३३	०८	४८	५३	११	११
नक्षत्रं चरणं	ज्ये.-१	मूल-३	पुष्य-३	ज्ये.-३	रोहि.-४	उ.षा.-२	शत.-४	उ.भा.-२	उ.फा.-४

३ दिस.२०२४ प्रातः ५/४७

(कुण्डली: १ · २ गु. · ३ · ४ मं. · ५ · ६ के. · ७ · ८ बु. सू. · ९ चं. · १० शु. · ११ श. · १२ रा.)

मार्गशीर्षशुक्ल २ मङ्गलवासरः

विविधविषयाः-

पञ्चगव्यम्- गोमूत्रं गोमयं क्षीरं दधिः सर्पिः कुशोदकम्। पञ्चगव्यमिदं प्रोक्तं देहशुद्धौ विधीयते ।। **पञ्चरत्नानि-** वज्रमौक्तिक वैदूर्यपुष्परागेन्द्रनीलकम्। पञ्चरत्नमिदं प्रोक्तं मत्रैः कुम्भेषु निःक्षिपेत्। **परान्नविषये**-गुर्वन्नं मातुलान्नं च श्वशुरान्नं तथैव च । पितुः पुत्रस्य चैवान्नं न परान्नमिति स्मृतिः।। **स्वपवित्र-वस्तूनि-** आसनं वसनं शय्या जायाऽपत्यं कमण्डलुः। आत्मनः शुचिरेतानि न परेषां कदाचन। **सौरवर्षे सावनदिनसंख्या-** पञ्चाङ्गरामास्तिथयः खरामाः सार्द्धद्विदस्राः कुदिनाद्यमब्दे। अस्यार्कमासोऽर्कलवः प्रदिष्टस्त्रिंशद्दिनः सावनमास एव ।। सि.शि.म.गतिवासना श्लो.सं.८ । सौराब्दे सावन-दिनघट्यादि-३६५/१५/३०/२२/३०।। **चान्द्रवर्षे सावनदिनघट्यादि-Z**

१०दिस. २४ प्रातः ५/४७

(कुण्डली: १ · २ गु. · ३ · ४ मं. · ५ · ६ के. · ७ · ८ सू. बु. · ९ · १० शु. · ११ श. · १२ चं. रा.)

मार्गशीर्षशुक्ल१० मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	७	११	३	७	१	९	१०	११	५
अं.	२४	१२	११	१५	२१	०८	१९	०८	०८
क.	१३	०४	५२	१७	४१	५८	००	२७	२७
वि.	५६	३७	५६	१६	५८	३०	२४	०३	०३
गतिः	६१	७०८	०२	५८	०८	६८	०२	०३	०३
	०१	०४	५२	००	०९	५५	३६	११	११
नक्षत्रं चरणं	ज्ये.-३	उ.भा.-३	पुष्य-३	अनु.-४	रोहि.-४	उ.षा.-४	शत.-४	उ.भा.-२	उ.फा.-४

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ पौषकृष्णपक्षः (दि. १६ दिसम्बर तः ३० दिसम्बर २०२४ ई. यावत्) याम्यगोलायनेऽर्कः हेमन्तर्तुः।

अं.	पौष.	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
16	२	सो.	१	१४	०२	दि.	११	५४	आ.	४६	११	रा.	१२	००	शु.	४२	१४	कौ.	११	५४	६	१७	५	०७	२७	०३		
17	३	मं.	२	१०	२९	दि.	१०	३०	पुन.	४५	०९	रा.	१२	२२	ब्र.	३६	५७	गर.	१०	३०	६	१८	५	०७	२७	०३	कर्के १८/१६	भद्रा २२/१० तः।
18	४	बु.	३	०८	५२	दि.	०९	५१	पु.	४६	०२	रा.	१२	४३	ऐं.	३३	११	वि.	०९	५१	६	१८	५	०८	२७	०३		भद्रा ९/५१ या., संकष्टीश्रीगणेश ४व्रतम्।
19	५	बृ.	४	०९	०५	दि.	०९	५७	श्ले.	४९	०१	रा.	०१	५५	वै.	३०	५६	बा.	०९	५७	६	१९	५	०८	२७	०३	सिंहे रा.१/५५	
20	६	शु.	५	११	२७	दि.	१०	५५	म.	५३	४४	रा.	०३	५०	वि.	२९	४८	तै.	१०	५५	६	२०	५	०९	२७	०३		
21	७	श.	६	१५	२१	दि.	१२	२८	पू.फा.	५९	४८	रा.	०६	१५	प्रीति.	३०	१६	वणि.	१२	२८	६	२०	५	०९	२७	०३		भद्रा १२/२८ तः रा. १/३६ या.।
22	८	र.	७	२१	००	दि.	०२	४५	उ.फा.	६०	००	अ	हो	रात्र	आयु.	३१	५३	ब.	१४	४५	६	२१	५	१०	२७	०३	कन्या१२/५७	भानुसप्तमी, स.सि.यो. (अहोरात्रम्)।
23	९	सो.	८	२७	०१	सा.	०५	०९	उ.फा.	०६	४९	प्रा.	०९	०५	सौ.	३३	५०	कौ.	१७	०९	६	२१	५	१०	२७	०३		अष्टकाश्राद्धं, रुक्मिणीजयन्ती।
24	१०	मं.	९	३३	४३	सा.	०७	५१	ह.	१४	२३	दि.	१२	०७	शो.	३६	१०	तै.	०६	३०	६	२२	५	११	२७	०३	तुला रा.१/३५	अन्वष्टकाश्राद्धम्।
25	११	बु.	१०	३९	५२	रा.	१०	१९	चि.	२१	४४	दि.	०३	०४	अति.	३८	१६	वणि.	०९	०५	६	२२	५	११	२७	०३		भद्रा ९/०५ तः रा. २२/१९ या., **क्रिसमस डे**।
26	१२	बृ.	११	४५	३५	रा.	१२	३७	स्वा.	२८	५६	सा.	०५	५७	सु.	३९	५२	ब.	११	२८	६	२३	५	१२	२७	०३		**सफला ११व्रतम्**।
27	१३	शु.	१२	४९	५४	रा.	०२	२१	वि.	३४	४८	रा.	०८	१८	धृ.	४०	३२	कौ.	१३	२९	६	२३	५	१२	२७	०३	वृश्चि.१२/३२	गोमयेन ११व्रतपारणं, स.सि.यो. २०/१८ तः।
28	१४	श.	१३	५३	००	रा.	०३	३५	अनु.	३९	१७	रा.	१०	०६	शू.	५०	०७	गर.	१४	२९	६	२३	५	१३	२७	०३		भद्रा रा. ३/३५ तः, **पूषाभेऽर्कः** ००/१०, शनिप्रदोषव्रतम्।
29	१५	र.	१४	५४	२०	रा.	०४	०८	ज्ये.	४२	२६	रा.	११	३०	ग.	३८	४३	वि.	१५	५१	६	२४	५	१३	२७	०३	धनु २३/३०	भद्रा १५/५१ या., मासशिवरात्रिव्रतं, स.सि.यो. २३/३० तः।
30	१६	सो.	३०	५४	१९	रा.	०४	०८	मू.	४४	१०	रा.	१२	०४	वृ.	३६	०३	चतु.	१६	०८	६	२४	५	१४	२७	०५		स्नानदानश्राद्धादौ, **सोमवती अमावस्या**।

Z शतेन गुणिता भवति सहस्रेण तु धारिता। शतानां तु सहस्रेण प्रेत्य चेह च तिष्ठति। (माण्डूकी शिक्षा-१६६,१६७) **गोचरे राहु-केत्वोः राशिसञ्चारफलम्-** राहुर्जन्मगतो भयञ्च कलहं सौभाग्यमानक्षयं वित्तभ्रंशमहासुखं नृपभयं चार्थक्षयं यच्छति। सन्तापं कलहञ्च वित्तमधिकं शीघ्रं विनाशं नृणां केतोस्तत्फलमेव राशिषु वदेच्छंसन्ति गर्गादयः।। **अथ श्रेष्ठव्रतानि-**ब्रह्मचर्यञ्च शौचञ्च सत्य-मामिषवर्जनम्। व्रतेष्वेतानि चत्वारि वरीयानीति निश्चयः।। **सत्यमहिमा-** सत्यं साधुतपः श्रुतं च परमक्लेशादिभिर्विर्जितम्।। स्वाधीनञ्च सुदुर्लभञ्च जगतः साधारणं भूषणम्। साधूनां निकषः सतां कुलधनं सर्वाश्रमाणां बलम्। यन्म्लेच्छोऽप्यभिधाय गच्छति दिवं सन्त्यज्य तिष्ठेत्कथम्?।। **गोचरे शन्यादिपापग्रहाणां सञ्चारफलम्ः-** द्विजन्मनि पञ्चमसप्तमगाचतुराष्टक-द्वादश-धर्मयुताः। धनधान्यहिरण्यविनाशकरा रविराहुशनैश्चरभूमिसुताः।।

रुक्मिणीजय.- २३ दिस.
क्रिसमस डे- २५,,
सफला ११ व्रतम्- २६ ,,
पू.षा.भेऽर्कः- २८ ,,
सोमवती अमावस्या- ३० ,,

वैवाहिकदिनाङ्काः-
धन्वर्कदोषः (खरमासः)

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	८	२	३	७	१	९	१०	११	५
अं.	०१	२२	११	१२	२०	१६	१९	०८	०८
क.	२१	३६	१५	१८	४५	५७	२०	०४	०४
वि.	०२	३२	१४	१८	३४	३५	३६	४७	४७
गतिः	६१	८११	०८	१५	०७	६७	०३	३	३
	०३	५०	४५	२५	५२	४७	१६	११	११
नक्षत्रं चरणं	मूल-१	पुन.-१	पु.-३	अनु.-३	रोहि.-४	श्रव.-३	शत.-४	उ.भा.-२	उ.भा.-४

१७ दिस. २४ प्रातः ५/४७

९ सू.
बु. ८
७
१० शु.
श. ११
६ के.
५
१२ रा.
गु. २
४ मं.
चं. ३
१

पौषकृष्ण२ मंगलवासरः

विविधविषयाः- वृष्टिविचारे दशतारक-विचारप्रसङ्गः-पौषे मूलभरण्यन्तं चन्द्रचारेण गर्भति। आर्द्रादितो विशाखान्तं सूर्यचारेण वर्षति।। एवं चैत्रे तथा ज्येष्ठे शुक्लपक्षे प्रयत्नतः। आर्द्रादि शततारणां ज्ञात्वा गर्भं वदेत् फलम्। **तत्र गर्भपुष्टिविचारः-** वाताभ्रगर्जत्तडितोदकानि हिमप्रपातः करकावघातः। अकाल सन्ध्यापरिवेषणञ्च नवप्रकारैः प्रभवन्ति गर्भाः।। **तत्र पुष्टिगर्भे सुवृष्टिः-** समे मध्यमवृष्टिः हीने चाल्पवृष्टिरिति। **विद्यामहिमा-** विद्या नाम नरस्य कीर्तिरतुला भाग्यक्षये चाश्रयः। धेनुकामदुघा रतिश्च विरहे नेत्रं तृतीयञ्च सा। सत्कारायतनं कुलस्य महिमा रत्नैर्विना भूषणम्। तस्मात्सर्वमुपेक्ष्य हेतुविषयं विद्याधिकारं कुरु।। भास्कराचार्यः ।। सहस्रगुणिता विद्या शतशः परिकीर्तिता। आगमिष्यति जिह्वाग्रे स्थलान्निम्नमिवोदकम्।।Z

२४ दिस. २४ प्रातः ५/४७

१० शु.
बु. ८
श. ११
सू. ९
७
रा. १२
के. ६ चं.
१
३
५
गु. २
मं. ४

पौषकृष्ण ९ मंगलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	८	५	३	७	१	९	१०	११	५
अं.	०८	२०	०९	१६	१९	२४	१९	०७	०७
क.	२८	०८	५६	३४	५२	४७	४५	४२	४२
वि.	४०	०५	३६	१०	०४	५४	२४	३२	३२
गतिः	६१	७०७	१४	५८	०७	६१	०३	०३	०३
	०७	४७	२७	१२	१७	०६	५५	११	११
नक्षत्रं चरणं	मूल-३	हस्त-४	पुष्य-२	अनु.-४	रोहि.-३	धनि.-१	शत.-४	उ.भा.-२	उ.फा.-४

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ पौषशुक्लपक्षः (दि. ३१ दिसम्बर तः १३ जनवरी २०२५ ई. यावत्) याम्यगोलायनेऽर्कः हेमन्तर्त्तुः।

अं.	पौष	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
31	१७	मं.	१	५२	५८	रा.	०३	३५	पू.षा.	४४	३१	रा.	१२	१२	ध्रु.	३२	१७	किं.	१५	५१	६	२४	५	१५	२७	०८	मकरे रा.६/०६	
जन.	१८	बु.	२	५०	३५	रा.	०२	३९	उ.षा.	४३	४९	रा.	११	५७	व्या.	२७	४०	बा.	१५	०७	६	२५	५	१६	२७	०८		चन्द्रदर्शनम्।
02	१९	बृ.	३	४७	१५	रा.	०१	१९	श्रव.	४२	१२	रा.	११	१८	ह.	२२	१४	तै.	१३	५९	६	२५	५	१६	२७	०८		
03	२०	शु.	४	४३	१७	रा.	११	४५	धनि.	३९	५३	रा.	१०	२३	व.	१६	०४	वणि.	१२	३२	६	२६	५	१७	२७	०८	कुम्भे १०/५०	भद्रा १२/३२ तः २३/४५ या., वैनायकीश्रीगणेश ४व्रतम्, पञ्चकारम्भः १०/५०।
04	२१	श.	५	३९	००	रा.	१०	०२	शत.	३४	११	रा.	०८	०६	सि.	०६	४४	ब.	१०	५३	६	२६	५	१७	२७	०८		
05	२२	र.	६	३४	२१	सा.	०८	१०	पू.भा.	२९	५३	सा.	०६	२३	व्य.	३ ५६	१९ ११	कौ.	०९	०६	६	२६	५	१८	२७	११	मीने १२/४९	स.सि.यो. १८/२३ तः।
06	२३	सो.	७	२९	३७	सा.	०६	१७	उ.भा.	३१	०७	सा.	०६	५३	परि.	४९	०४	गर.	०७	१३	६	२६	५	१८	२७	११		भद्रा १८/१७ तः रा. ५/१६ या., **श्रीगुरुगोविन्दसिंहजयन्ती**।
07	२४	मं.	८	२४	३३	दि.	०४	१६	रे.	२७	४९	सा.	०५	३५	शि.	४१	०३	ब.	१६	१६	६	२७	५	१९	२७	११	मेषे १७/३५	स.सि.यो. १७/३५ तः।
08	२५	बु.	९	१९	००	दि.	०२	०३	अश्वि.	२४	२८	दि.	०४	१४	सि.	३४	२९	कौ.	१४	०३	६	२७	५	२०	२७	१२		
09	२६	बृ.	१०	१४	१७	दि.	१२	१०	भर.	२०	५५	दि.	०२	४९	सा.	२७	०५	गर.	१२	१०	६	२७	५	२०	२७	१२	वृषे २०/२७	भद्रा २३/१८ तः, **साम्बदशमी**(उत्कले)।
10	२७	शु.	११	०९	५८	दि.	१०	२६	कृति.	१७	२०	दि.	०१	२३	शु.	१९	५२	वि.	१०	२६	६	२७	५	२१	२७	१५		भद्रा १०/२६ या., **पुत्रदा ११व्रतं, उ.षा.भेऽर्कः** २/०९।
11	२८	श.	१२	०४ ५९	०० ३१	प्रा. रा.	८ ६	५१ १५	रो.	१४	०१	दि.	१२	०३	शु.	१२	५०	बा.	०८	५१	६	२७	५	२२	२७	१८	मिथुने २३/३०	गोमयेन ११ व्रतपारणं, शनिप्रदोषव्रतं, **नेताजीशुभाषबोसजयन्ती**, A
12	२९	र.	१४	५५	३८	रा.	०४	४२	मृग.	११	१७	दि.	१०	५८	ब्र.	०६	१४	वणि.	१७	२८	६	२७	५	२२	२७	१८		भद्रा रा. ४/४२ तः । A स.सि.यो. १२/०३ या. ।
13	३०	सो.	१५	५२	५९	रा.	०३	४०	आ.	०९	२५	दि.	१०	१४	ऐं	० ५५	०९ ०९	ब.	१६	११	६	२८	५	२३	२७	१८	कर्के रा.४/१०	भद्रा १६/११ या., **लोहडी**, स्नानदानव्रतादौ, पुण्यतमा पूर्णिमा, शाकम्भरी जय.।

Z गुरुशास्त्राभिलंघिनः। अधर्मज्ञा दुराचारास्ते भवन्ति गतायुषः।। विशीला भिन्नमर्यादा नित्यं सङ्कीर्णमैथुनाः। अल्पायुषो भवन्तीह नरा निरयगामिनः।। अक्रोधनः सत्यवादी भूतानामविहिंसकः। अनुसूयुरजिह्माश्च शतवर्षाणि जीवति।। पन्था देयो ब्राह्मणाय गोभ्यो राजभ्य एव च। वृद्धाय भारतप्ताय गर्भिण्यै दुर्बलाय च ।। **गणेशोत्पत्तिविषये-** सर्वदेवमयः साक्षात् सर्वमंगलकारकः माघकृष्णचतुर्थ्यां तु प्रादुर्भूतो गणाधिपः।। "चतुर्थी गणनाथस्य मातृविद्धा प्रशस्यते" गणेश गौरी बहुलाव्यतिरिक्ता प्रकीर्तिता।।

श्रीगुरुगोविन्दसिंहजय.-	६ जन.
साम्बदशमी(उत्कले)-	९ ,,
पुत्रदा ११ व्रतम्-	१० ,,
उ.षा.भेऽर्कः-	१० ,,
नेताजीसुभाषचन्द्रबोसजय.	११ ,,
लोहडी-	१३ ,,
शाकम्भरीजय.	१३ ,,

वैवाहिकदिनाङ्काः-
धन्वर्कदोषः (खरमासः)

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	८	८	३	७	१	१०	१०	११	५
अं.	१५	१६	०८	२४	१९	०२	२०	०७	०७
क.	३६	२१	००	२४	०३	२७	१४	२०	२०
वि.	३७	३९	०३	५९	२७	०७	३२	१७	१७
गतिः	६१	८०९	१९	७६	०६	६४	०४	०३	०३
	०९	५८	२२	२३	२७	३२	४०	११	११
नक्षत्रं चरणं	पू.षा.-१	पू.षा.-१	पुष्य-२	ज्ये.-३	रोहि.-३	उ.षा.-२	पू.भा.-१	उ.भा.-२	उ.फा.-३

३१ दिस.२४ प्रातः ५/४७

१० | बु. ८ | श. ११ शु. | सू. ९ चं. | ७ | रा.१२ | ६ के. | १ | ३ | ५ | गु. २ | मं. ४

पौषशुक्ल १ मंगलवासरः

विविधविषयाः-

तिलचतुर्थीनिर्णयः-माघशुक्लचतुर्थी तिलचतुर्थी। सा प्रदोषव्यापिनी ग्राह्या।। **माघशुक्लसप्तमी(रथसप्तमी)निर्णयः**-माघशुक्लसप्तमी रथसप्तमी। सा अरुणोदयव्यापिनी ग्राह्या।। **माघशुक्लाष्टमी भीष्माष्टमी**- माघमासि सिताष्टम्यां सतिलं भीष्मतर्पणम्। श्राद्धञ्च ये नराः कुर्युस्ते स्युः सन्ततिभागिनः।। माघशुक्लद्वादशी भीष्मद्वादशी, इयं पूर्वयुता ग्राह्या।। त्वया कृतमिदं वीर! तव नाम्ना भविष्यति। सा भीष्मद्वादशीत्येषा सर्वपापहरा शुभेति हेमाद्रौ पाद्मवचनात्।। **तुलसीपत्रत्रोटनमन्त्रः**- तुलस्यामृतजन्मा त्वं केशवस्य सदा प्रिया । क्षमस्व हरिपूजार्थं तव पत्रं चिनोम्यहम्।। तिथितत्त्वचिन्तामणौ।। **अल्पायुषः विषये युधिष्ठिरं प्रति भीष्मोक्तिः**-ये नास्तिका निक्रियाश्च Z

०७ जन. २५ प्रातः ५/४७

१० | सू. ९ बु. | ८ | ११ शु. श. | ७ | १२ | ६ | रा. चं. | के. | १ | ३ | ५ | २ गु. | ४ मं.

पौषशुक्ल ८ मंगलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	८	११	३	८	१	१०	१०	११	५
अं.	२२	२२	०५	०३	१८	०९	२०	०६	०६
क.	४४	५५	३३	४७	२१	५२	४७	५८	५८
वि.	४१	०१	१६	२९	२५	१४	४०	०१	०१
गतिः	६१	८४६	२२	८५	०५	६२	०५	०३	०३
	०९	०३	४६	०१	२३	१४	०२	११	११
नक्षत्रं चरणं	पू.षा.-३	रेव.-२	पुष्य-१	मूल-२	रोहि.-३	शत.-१	पू.भा.-१	उ.भा.-२	उ.फा.-४

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ माघकृष्णपक्षः (दि. १४ जनवरी तः २९ जनवरी. २०२५ ई. यावत्) याम्य-सौम्यगोलायनेऽर्कः शिशिरर्तुः।

अं.	माघ	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
14	माघ	मं.	१	५१	३९	रा.	०३	०८	पुन.	८	४४	दि.	९	५८	वि.	५१	०७	बा.	१५	२४	६	२८	५	२४	२७	२०		माघे त्यजेन्मूलकम्, **मकरेऽर्कः** ०८/४१(खिचडी),सूर्यास्तं यावत् पुण्यकालः,A
15	२	बु.	२	५१	५५	रा.	०३	१४	पु.	९	३२	दि.	१०	१७	प्री.	४८	३१	तै.	१५	११	६	२८	५	२४	२७	२०		भद्रा १५/३७ तः रा. ४/०१ या.। A प्रयागे महाकुम्भः कल्पमासारम्भश्च।
16	३	बृ.	३	५३	५२	रा.	०४	०१	श्ले.	११	४१	दि.	११	०८	आयु.	४७	०४	वणि.	१५	३७	६	२८	५	२५	२७	२३	सिंहे ११/०८	
17	४	शु.	४	५७	१५	प्रा.	०५	२२	म.	१५	४३	दि.	१२	४५	सौ.	४६	४३	ब.	१६	४१	६	२८	५	२५	२७	२३		संकष्टीश्रीगणेश ४व्रतम्।
18	५	श.	५	६०	००	अ	हो	रात्र	पू.फा.	२०	५५	दि.	२	५०	शो.	४७	४३	कौ.	१८	२४	६	२८	५	२६	२७	२६	कन्या २१/३०	
19	६	र.	५	२	२८	प्रा.	०७	२७	उ.फा.	२७	३६	सा.	५	३०	अति.	४९	१९	तै.	७	५७	६	२८	५	२७	२७	२९		स.सि.यो. (अहो.)।
20	७	सो.	६	८	२०	प्रा.	०९	४८	ह.	३४	५४	रा.	८	२६	सु.	५१	२६	वणि.	९	४८	६	२८	५	२७	२७	२९		भद्रा ९/४८ तः २३/०४ या.।
21	८	मं.	७	१४	४१	दि.	१२	२०	चि.	४२	३१	रा.	११	२८	धृ.	५३	४०	ब.	१२	२०	६	२८	५	२८	२७	३०	तुला ९/५७	
22	९	बु.	८	२१	०९	दि.	०२	५६	स्वा.	४९	४२	रा.	२	२१	शू.	५५	४०	कौ.	१४	५६	६	२८	५	२९	२७	३३		अष्टकाश्राद्धम्।
23	१०	बृ.	९	२७	०६	सा.	०५	१८	वि.	५६	११	रा.	४	५६	ग.	५६	५४	ग.	१७	१८	६	२८	५	२९	२७	३३	वृश्चि. २२/१७	**श्रवणाभेऽर्कः** रा.४/२७, स.सि.यो. रा. ४/५६ तः।
24	११	शु,	१०	३१	४८	सा.	०७	१०	अनु.	६०	००	अ	हो	रात्र	वृ.	५७	००	वि.	१९	१०	६	२७	५	३०	२७	३८		भद्रा ६/१४ तः १९/१० या., स.सि.यो. (अहो.)।
25	१२	श.	११	३५	००	रा.	०८	२७	अनु.	१	१९	प्रा.	६	५९	ध्रु.	५५	५२	ब.	७	४८	६	२७	५	३१	२७	४१		**षट्तिला ११व्रतम्।**
26	१३	र.	१२	३६	२३	रा.	०९	००	ज्ये.	५	०१	दि.	८	२७	व्या.	५३	२७	कौ.	८	४३	६	२७	५	३१	२७	४१	धनु ८/२७	**गणतन्त्रदिवसः**(७६ तमः), गोदुग्धेन ११व्रतपारणं, स.सि.यो. ८/२७ तः।
27	१४	सो.	१३	३६	०९	रा.	०८	५५	मू.	६	४९	दि.	९	११	ह.	४९	३५	ग.	४	५७	६	२७	५	३२	२७	४२		भद्रा २०/५५ तः, प्रदोषव्रतम्।
28	१५	मं.	१४	३३	५०	सा.	०४	५९	पू.षा.	६	५५	दि.	९	१३	व.	४५	२४	श.	१६	५९	६	२७	५	३२	२७	४२	मकरे १५/०४	भद्रा ६/५७ या., मासशिवरात्रि १४व्रतम्।
29	१६	बु.	३०	३०	१८	सा.	०६	३४	उ.षा.	५	२३	दि.	८	३६	सि.	३८	०५	ना.	१८	३४	६	२७	५	३३	२७	४५		स्नानदानश्राद्धादौ **मौनी अमा.**, प्रयागे काश्यां च गङ्गास्नानम्।

विविधविषयाः- माघे त्यजेन्मूलकमिति विषये **निर्णयसिन्धौ।** पौष्ये तु समतीतायां यावद्भवति पूर्णिमा। माघमासस्य तावद्धि पूजा विष्णोर्विधीयते।। पितृणां देवतानाञ्च मूलकं नैव दापयेत्। ब्राह्मणं मूलकं दत्वा चरेच्चान्द्रायणं व्रतम्।। अन्यथा याति नरकं क्षत्रविट्छूद्र एव च। वर्जनीयं प्रयत्नेन मूलकं मदिरोपमम्।। **माघस्नानमन्त्रः**- दुःखदारिद्र्यनाशाय श्रीविष्णोस्तोषणाय च। प्रातःस्नानं करोम्यद्य माघे पापविनाशनम् ।। मकरस्थे रवौ माघे गोविन्दाच्युत-माधव!। स्नानेनानेन मे देव ! यथोक्तफलदो भव ।। अमृतोद्भव! श्रीवृक्ष! शंकरस्य सदाप्रिय!। क्षमस्व शिवपूजार्थं तव पत्रं चिनोम्यहम् ।। **माघ स्नानफलम्-** (निर्णयसिन्धौ)- तुलामकरमेषेषु प्रातःस्नायी सदा भवेत्। हविष्यं ब्रह्मचर्यञ्च माघस्नाने महाफलम्।। **माघस्नाने नियमास्तु नारदीये-** न वह्निं सेवयेत् स्नातो ह्यस्नातोऽपि वरानने।। होमार्थं सेवयेद्वह्निं शीतार्थं न कदाचन।। त्रिभागस्तु तिलानां हि चतुर्थः शर्करान्वितः। अनभ्यङ्गीवरारोहे सर्वमासं नयेद् व्रती।। अप्रावृतशरीरस्तु यः कष्टं स्नानमाचरेत्। पदे-पदे अश्वमेधस्य फलं प्राप्नोति मानवः। शङ्खचत्रधरं देवं माधवं नाम पूजयेत् । वह्निं हुत्वा विधानेन ततस्त्वेकाशनो भवेत्। भूशय्याब्रह्मचर्येण शक्तः स्नानमाचरेत्। अशक्तो ब्रह्मचर्यादौ स्वेच्छा सर्वत्र कथ्यते। **अपि च-** तिलस्नायीतिलोद्वर्तीतिलहोमीतिलोदकी।। तिलभुक्तिलदाता च षट्तिलाः पापनाशना।। **षडाततायिनः शुक्रनीतौ**-अग्निदो गरदश्चैव शस्त्रोन्मत्तो धनापहः। क्षेत्रदारहरश्चैतान् षड् विद्यादाततायिनः।।

वैवाहिकदिनाङ्काः-
जन.मासे- १५,१६,१८, १९,२१,२२,२४,२६ मात्रम्।

उपनयनदिनाङ्काः-
जन.मासे- १५,१६ मात्रम्।

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	८	३	३	८	१	१०	१०	११	५
अं.	२९	००	०२	१३	१७	१६	२१	०६	०६
क.	५२	४८	४८	५४	४७	५९	२४	३५	३५
वि.	३८	२६	४५	४८	२०	२५	२६	४६	४६
गतिः	६१	७९७	२४	८९	०४	५९	०५	०३	०३
	०७	२९	०३	२१	०९	१७	३२	११	११
नक्षत्र चरणं	उ.षा.-१	पुन.-४	पुन.-४	पू.षा.-१	रोहि.-३	शत.-४	पू.भा.-१	पू.भा.-४	उ.फा.-२

१४ जन. २५ प्रातः ५/४७

१० श. शु. ११ सू. बु. ९ ८ ७ रा. १२ के. ६ १ ३ ५ बृ. २ चं. मं. ४

माघकृष्ण १ मंगलवासरः

२१ जन. २५ प्रातः ५/४७

सू. १० शु. ११ श. बु. ९ ८ ७ रा. १२ चं. के. ६ १ ३ ५ बृ. २ मं. ४

माघकृष्ण ७ मंगलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	९	५	३	८	१	१०	१०	११	५
अं.	०७	२७	००	२४	१७	२३	२२	०६	०६
क.	००	५३	०२	३२	२२	४३	०४	१३	१३
वि.	१६	२७	१२	१३	१४	३६	२८	३०	३०
गतिः	६१	७०८	२३	९३	०२	५५	०५	०३	०३
	०३	३६	०१	२०	४९	३०	५८	११	११
नक्षत्र चरणं	उ.षा.-३	चित्रा.-२	पुन.-४	पू.षा.-४	रोहि.-३	पू.भा.-२	पू.भा.-१	उ.भा.-१	उ.फा.-३

२८ जन.२५ प्रातः ५/४७

बु. १० सू. श. ११ शु. चं. ९ ८ ७ रा. १२ के. ६ मं. ३ १ ५ गु. २ ४

माघकृष्ण १४ मंगलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	९	८	२	९	१	१०	१०	११	०५
अं.	१४	२४	२७	०५	१७	२९	२२	०५	०५
क.	०७	५१	२९	३५	०६	५८	४७	५१	५१
वि.	२२	३३	२९	५७	४६	०५	२२	१५	१५
गतिः	६०	८१९	१९	९९	०१	५०	०६	०३	०३
	५८	२५	५२	३६	२४	३५	२१	११	११
नक्षत्र चरणं	श्रव.-२	पू.भा.-४	पुन.-३	उ.षा.-३	रोहि.-३	पू.भा.-३	पू.भा.-१	उ.भा.-१	उ.भा.-३

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ माघशुक्लपक्षः (दि. ३० जनवरी तः १२ फरवरी २०२५ ई. यावत्) याम्य-सौम्यगोलायनेऽर्कः शिशिरर्तुः।

अं.	माघ	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
30	१७	बृ.	१	२५	२२	सा.	४	३५	श्रव.	३ ५८	४९ ५५	प्रा. रा.	७ ६	५८ ००	व्यति.	३१	१०	ब.	१६	३५	६	२६	५	३४	२७	५०	कुम्भे १८/५९	चन्द्रदर्शनं, महात्मागान्धीनिर्वाणदिवसः, **शिशिरगुप्तनवरात्रारम्भः**, A
31	१८	शु.	२	१९	००	दि.	२	०२	शत.	५४	३९	रा.	४	१८	वरी.	२३	०९	कौ.	१४	०२	६	२६	५	३४	२७	५०		
फर.	१९	श.	३	१३	४५	दि.	११	५६	पू.भा.	५०	०९	रा.	२	३०	परि.	१५	१०	ग.	११	५६	६	२६	५	३४	२७	५३	मीने २०/५७	भद्रा २२/४३ तः, वैनायकीश्रीगणेश ४व्रतम्।
02	२०	र.	४	७	४२	दि.	९	३०	उ.भा.	४६	०६	रा.	१२	५१	शि.	७ ५९	०० १३	वि.	९	३०	६	२५	५	३५	२७	५६		भद्रा ९/३० या., स.सि.यो. रा. १२/५१ या.।
03	२१	सो.	५	१ ५५	३६ ५९	प्रा. रा.	७ ४	०३ ४९	रेव.	४१	५९	रा.	११	१३	सा.	५१	३२	बा.	७	०३	६	२५	५	३६	२७	५७	मेषे ११/१३	**वसन्तपञ्चमी**, **सरस्वतीपूजा**, वागीश्वरीजय., तक्षकपूजा।
04	२२	मं.	७	५०	४५	रा.	२	४३	अश्वि.	३८	२६	रा.	९	४६	शु.	४४	१७	ग.	१५	४६	६	२४	५	३६	२७	५७		भद्रा रा. २/४३ तः, अचलासप्तमी, रथसप्तमी, माधवाचार्यजय., B
05	२३	बु.	८	४५	५८	रा.	२	४७	भर.	३५	११	रा.	८	२८	शु.	३७	२४	वि.	१४	४५	६	२४	५	३७	२८	०३	वृषे रा. २/१२	भद्रा १४/४५ या., स.सि.यो. २०/२८ तः।
06	२४	बृ.	९	४१	४०	रा.	११	०४	कृति.	३२	३५	सा.	७	२६	ब्र.	३०	४७	बा.	१२	५५	६	२४	५	३८	२८	०५		**धनिष्ठायामर्कः** ०७/३६, हरसुब्रह्मजय.(भभुआ चैनपुर),नवरात्रस्य होमादिकञ्च
07	२५	शु.	१०	३८	०५	रा.	८	२६	रोहि.	३०	२७	सा.	६	३५	ऐ.	२४	४६	तै.	९	४५	६	२४	५	३८	२८	०५		नवरात्रव्रतपारणं, शिवाजीजयन्ती।
08	२६	श.	११	३५	००	रा.	८	२१	मृग.	२९	०९	सा.	६	०३	वै.	१९	३७	व.	८	२३	६	२३	५	३९	२८	११	मिथुने ६/१९	भद्रा ८/२३ तः २०/२१ या., **जया ११व्रतम्**।
09	२७	र.	१२	३२	३१	रा.	७	२३	आ.	२८	३०	सा.	५	४७	वि.	१४	३१	ब.	७	५२	६	२३	५	३९	२८	११		भीष्मद्वादशी, **शालिग्रामशिलादानं**, गोदुग्धेन ११व्रतपारणम्।
10	२८	सो.	१३	३१	२२	सा.	६	५५	पुन.	२८	५३	सा.	५	५५	प्रीति	१०	२२	कौ.	७	०९	६	२२	५	४०	२८	१५	कर्के ११/५३	प्रदोष १३व्रतम्।
11	२९	मं.	१४	३१	१४	सा.	६	५२	पु.	३०	१६	सा.	६	२८	आयु.	७	०२	ग.	६	५३	६	२२	५	४०	२८	२०		भद्रा १८/५२ तः, स.सि.यो. १८/२८ तः।
12	फा.	बु.	१५	३२	०७	रा.	७	१२	श्ले.	३३	०१	सा.	७	३३	सौ.	४	४०	वि.	७	०२	६	२१	५	४१	२८	२०	सिंहे १९/३३	भद्रा ७/०२ या., **कुम्भेऽर्कः** २१/४०, स्नानदानव्रतादौ माघीपूर्णिमा, C

A पञ्चकारम्भः १८/५९,। श्रीवल्लभाचार्यजयन्ती B स.सि.यो. २१/४६ या.। C संतरविदासजय १५., हजरतअलीजन्मदिनं १५।

Z (मु. चि.१/४५)।। **शुक्रस्य बाल्यास्तवार्द्धक्यकथनम्**- प्राच्यामुदेति दिवसे खलु यत्र शुक्रस्तस्मात्परं त्रिदिनमस्य च बाल्यमुक्तम्। अस्तङ्गतो भवति यत्र दिने प्रतीच्यां पूर्वं ततः शरदिनं खलु वार्द्धकं स्यात्।। पूर्वास्तदिवसात् पूर्वं पक्षं क्षीणं भृगोः सुतः। पश्चिमोदयतः पश्चात्पुष्टो दिग्भिर्दिनैर्भवेत्।। **गुरोर्बाल्यास्तवार्द्धक्यकथनम्**- गुरोर्बाल्यञ्च वार्द्धक्यं बुधैः पक्षमुदाहृतम्। उदयात् परतः पूर्वः भवेतामस्ततो हि ते।। मकरन्दप्र.- पृ.सं. १२२।। **सद्बुद्धिप्राप्त्युपायः**- चित्ताक्रान्तं धातुबद्धं शरीरं नष्टे चित्ते धातवो यान्ति नाशम्। तस्माच्चित्तं सर्वतो रक्षणीयं स्वस्थे चित्ते बुद्धयः सम्भवन्ति।। ब्रह्मचर्यं तपः शौचं सन्तोषो भूतसौहृदम्। गृहस्थस्याप्यृतौ गन्तुः सर्वेषां मदुपासनम्।। इति जितात्मा स्वधर्मे भजन्नित्यमनन्यभाक्। सर्वभूतेषु मद्भावो मद्भक्तिं विन्दतेऽचिरात् ।। इति।।

शिशिरगुप्तनवरात्रारम्भः-	३० जन.
वसन्तपञ्चमी-	३ फर.
नवरात्रपारणं-	७ ,,
शिवाजीजय.	७ ,,
जया ११ व्रतं (सर्वे)	८ ,,
संतरविदासजय.	१२ ,,
कुम्भेऽर्कः-	१२ ,,

वैवाहिक दिनांकाः-

फर.मासे-२,४,५,६,९,१०, ११,१४ मात्रम्।

उपनयनदिनाङ्काः-

जन. मासे-३१ मात्रम्।

फर. मासे- २,३,७,९,१० मात्रम्।

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	९	०	२	९	१	११	१०	११	५
अं.	२१	०३	२५	१७	१७	०५	२३	०५	०५
क.	१३	५०	३३	१५	०१	३३	३२	२९	२९
वि.	४४	५४	३८	२८	१५	५१	४५	००	००
गतिः	६०	८४९	२५	१०२	००	४४	०५	०३	०३
	५०	३५	१४	३१	०२	०१	४०	११	११
नक्षत्र चरणं	श्रव.-४	अश्वि.-२	पुन.-२	श्रव.-३	भर.-२	उ.भा.-१	पू.भा.-२	उ.भा.-१	उफा.-३

०४ फर.२५ प्रातः ५/४७

११ श. | ९ | रा. १२ | सू. १० बु. | ८ | शु. | १ | ७ | २ गु. | चं. | ४ | ६ के. | ३ मं. | ५

माघशुक्ल७ मङ्गलवासरः

विविधविषयाः-

महाभारते **दीर्घायुर्विषये युधिष्ठिरं प्रति-भीष्मोक्तिः**-युधिष्ठिर उवाच- शतायुरुक्तः पुरुषः शतवीर्य्यश्च जायते। कस्मात्स म्रियते पुरुषः बाला अपि पितामहः?।। भीष्म उवाच- अत्र तेऽहं प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वमनुपृच्छसि। अल्पायुर्येन भवति दीर्घायुर्वापि मानवः। आचाराल्लभते आयुराचाराल्लभते श्रियम्। आचाराल्लभते कीर्त्ती पुरुषः प्रेत्य चेह च।। दुराचारी हि पुरुषो नेहायुर्विन्दते महान्। यस्मात् त्रसन्ति भूतानि तथा परिभवन्ति च।। आचारलक्षणो धर्मः सन्तश्चरित्रलक्षणः। साधूनाञ्च यथा वृत्तमेतदाचारलक्षणम्।। **भद्रानिवासस्तत्फलञ्च**-कुम्भकर्कद्वये मर्त्ये स्वर्गेऽब्जेऽजात् त्रयेऽलिगे। स्त्रीधनुर्जूकनक्रेऽधो भद्रा तत्रैव तत्फलम्।। **Z**

११ फर. २५ प्रातः ५/४७

श.११ | ९ | शु. १२ रा. | सू. १०बु. | ८ | १ | ७ | २ गु. | चं. | ४ | ६ के. | ३ मं. | ५

माघशुक्ल १४ मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	९	३	२	९	१	११	१०	११	५
अं.	२८	०९	२३	२९	१७	१०	२४	०५	०५
क.	१९	४४	५३	२९	०५	१८	२०	०६	०६
वि.	११	३९	००	०३	४४	५२	१३	४४	४४
गतिः	६०	७७५	११	१०७	०१	३५	०६	०३	०३
	४३	११	००	४८	२७	४२	०५	११	११
नक्षत्र चरणं	धनि.-२	पुष्य-२	पुन.-२	धनि.-२	रोहि.-३	उ.भा.-३	शत.-३	उ.भा.-१	उफा.-३

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ फाल्गुनकृष्णपक्षः (दि. १३ फरवरी तः २८ फरवरी २०२५ ई. यावत्) याम्य-सौम्यगोलायनेऽर्कः शिशिरर्तुः।

अं.	फा.	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
13	२	बृ.	१	३४	३२	रा.	९	१०	म.	३६	४६	रा.	९	०३	शो.	३	४१	बा.	८	११	६	२१	५	४१	२८	२०		
14	३	शु.	२	३८	१०	रा.	९	३६	पू.फ़ा.	४१	४७	रा.	११	०३	अति.	३	०७	तै.	९	२३	६	२०	५	४२	२८	२९	कन्या रा.५/४१	
15	४	श.	३	४३	१२	रा.	१०	३७	ऊ.फ़ा.	४८	१०	रा.	१	३६	सु.	३	४६	व.	१०	०६	६	२०	५	४२	२८	२९		भद्रा १०/०६ तः २२/३७ या.।
16	५	र.	४	४८	४६	रा.	१	४९	ह.	५५	१५	रा.	४	२५	धृ.	५	०७	ब.	१२	१३	६	१९	५	४३	२८	३०		संकष्टीश्रीगणेश ४व्रतं, स.सि.यो. रा. ४/२५ या.।
17	६	सो.	५	५४	१०	रा.	३	५९	चि.	६०	००	अ	हो	रात्र	शू.	७	१३	कौ.	१४	५४	६	१९	५	४३	२८	३३	तुला १७/५९	
18	७	मं.	६	६०	००	अ	हो	रात्र	चि.	३	१०	प्रा.	७	३४	ग.	९	२७	ग.	१७	२८	६	१८	५	४३	२८	३३		
19	८	बु.	६	०१	३९	सा.	६	५७	स्वा.	१०	२५	दि.	१०	२७	वृ.	११	५०	व.	६	५७	६	१७	५	४४	२८	३८		भद्रा ६/५७ तः २०/१३ या., **शतभिषजि भेऽर्कः** १२/२०।
20	९	बृ.	७	०८	०३	रा.	९	३०	वि.	१७	४७	दि.	१	२४	ध्रु.	१४	५१	ब.	९	३०	६	१७	५	४४	२८	३८	वृश्चि. ६/४०	जानकी अष्टमी(मध्याह्नव्यापिनी), स.सि.यो. १३/२४ तः।
21	१०	शु.	८	१३	१७	दि.	११	३५	अनु.	२३	४४	दि.	३	३८	व्या.	१४	४९	कौ.	११	३५	६	१६	५	४५	२८	४२		अष्टका श्राद्धम्।
22	११	श.	९	१७	१०	दि.	१	०८	ज्ये.	२८	२४	सा.	५	३८	ह.	१४	४५	ग.	१३	०८	६	१६	५	४५	२८	४५	धनु १७/३८	भद्रा रा. १/३२ तः।
23	१२	र.	१०	१९	१३	दि.	१	५६	मू.	३१	२०	सा.	६	४७	व.	१३	१९	वि.	१३	५६	६	१५	५	४६	२८	४८		भद्रा १३/५६ या., स.सि.यो. १८/४७ या.।
24	१३	सो.	११	१९	२२	दि.	१	५९	पू.षा.	३२	१९	सा.	७	१०	सि.	१०	१८	बा.	१३	५९	६	१४	५	४६	२८	५०	मक.रा.१/०३	**विजया ११व्रतम्।**
25	१४	मं.	१२	१७	२५	दि.	१	११	उ.षा.	३१	१२	सा.	६	४२	व्य.	५ / ५९	४५ / ३५	तै.	१३	११	६	१३	५	४६	२८	५३		गोदध्ना ११व्रतपारणं, भौमप्रदोषव्रतम्।
26	१५	बु.	१३	१३	४६	दि.	११	४३	श्रव.	२८	१५	सा.	५	३१	परि.	५२	११	व.	११	४३	६	१३	५	४७	२८	५६	कुम्भे रा.४/४१	भद्रा. ११/४३ तः २२/३५ या., **श्रीमहाशिवरात्रिव्रतम्।**
27	१६	बृ.	१४	०८	०९	दि.	९	२८	धनि.	२४	११	दि.	३	५२	शि.	४३	३५	श.	९	२८	६	१२	५	४८	२९	००		श्राद्धादौ अमावस्या।
28	१७	शु.	३०	०० / ५३	१८ / ०२	प्रा. / रा.	६ / ३	१८ / २४	शत.	१८	४४	दि.	१	४१	सि.	३४	२३	ना.	६	२८	६	११	५	४८	२९	०५	मीने रा.५/५४	स्नानदानादौ अमावस्या।

Z कुर्याज्जागरणं तथेति।। **तिथितत्त्वचिन्तामणौ वारुणीयोगः-** वारुणेन समा युक्ता मधौ कृष्णा त्रयोदशी। गङ्गायां यदि लभ्येत शतसूर्यग्रहैः समा।। **अष्टाङ्गयोगप्रसङ्गे नियमस्वरूपम्-** सिद्धान्तश्रवणं दानं मतिरीश्वरपूजनम्। सन्तोषस्तप आस्तिक्यं ह्रीर्जपश्च तथा व्रतम्।। एते तु नियमाः प्रोक्ता दश योगस्य साधकाः।। **सिद्धान्तश्रवणादीनां स्वरूपनिरूपणम्-** सिद्धान्तश्रवणं प्रोक्तं वेदान्तश्रवणं बुधैः। दानं न्यायार्जितार्थस्य सत्पात्रे प्रतिपादनम्।। विहिते कर्मणि श्रद्धा मतिरित्यभिधीयते। यथाशक्त्यर्चनं भक्त्या विष्णोरीश्वरपूजनम्। सन्तोषोलमनेनेति प्रीतिर्यादृच्छिकेन वै।। कृच्छ्रचान्द्रायणादिश्च तपो देहविशोषणम्। आस्तिक्यमस्ति वेदैकगम्यं वस्त्वित्ति निश्चयः।। निषिद्धकर्मकरणे व्रीडा ह्रीः प्रोच्यते बुधैः। गुरूपदिष्टस्वाध्यायमन्त्राभ्यासो जपः स्मृतः।। सदाचारोपदिष्टेषूपायत्वप्रग्रहो व्रतम्। -अहिर्बुध्न्यसंहिता अ.३१, श्लो.सं.२५-३१

शतभिषजि भेऽर्कः-	१९ फर.	
जानकी अष्टमी-	२० ,,	
विजया ११ व्रतं (सर्वे)-	२४,,	
महाशिवरात्रिव्रतम्-	२६ ,,	

वैवाहिकदिनाङ्काः-
फर.मासे- १३,१४,१५,१६,१७, १८,२०,२२,२४ मात्रम्।

उपनयनदिनाङ्काः-
फर.मासे- १४,१७,२३,२४ मात्रम्।

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	१०	६	२	१०	१	११	१०	११	५
अं.	०५	०५	२३	१२	१७	१३	२५	०४	०४
क.	२३	४६	०१	१६	२०	५७	०९	४४	४४
वि.	३२	०७	०६	४४	०१	१५	२१	२९	२९
गतिः	६०	७०८	०४	१११	२	२४	७	३	३
	३१	५७	१३	२७	५०	३९	०८	११	११
नक्षत्रं चरणं	धनि.-४	चित्रा-४	पुन.-१	शत.-२	रोहि.-३	उ.भा.-४	पू.भा.-२	उ.भा.-१	उ.फा.-३

१८ फर.२५ प्रातः ५/४७

बु. ११ श. सू. | ९ | शु. १२ रा. | १० | ८ | १ | चं. ७ | २ गु. | ४ | ६ के. | मं. ३ | ५

फाल्गुनकृ. ६ मङ्गलवासरः

विविधविषयाः-

महाशिवरात्रिनिर्णयः- फाल्गुनकृष्णचतुर्दशी शिवरात्रिः। सा च केषु क्वचिद्वचनेषु प्रदोषव्यापिनी ग्राह्येत्युक्तम्, केषुचिन्निशीथ व्यापिनीति। **तद्यथा माधवीये-**त्रयोदश्यस्तगे सूर्ये चतसृष्वेव नाडिषु। भूतविद्धा तु या तत्र शिवरात्रिव्रतं चरेत्।। **स्मृत्यन्तरे-** प्रदोषव्यापिनी ग्राह्या शिवरात्रि चतुर्दशी। रात्रौ जागरणं यस्मात् तस्मात्तां समुपोषयेत्।। अत्र प्रदोषो रात्रिः उत्तरार्द्धे तस्या हेतुत्वोक्तेः। **अपि च-** भवेद्यत्र त्रयोदश्यां भूतव्याप्ता महानिशेति।। **निर्णयसिन्धुः।। निशीथव्यापिनीपक्षे नारदः-** अर्धरात्रियुता यत्र माघकृष्णाचतुर्दशी। शिवरात्रिव्रतं तत्र सोऽश्वमेधफलं लभेत् ।। **अपि च-** भवेद्यत्र त्रयोदश्यां भूतव्याप्ता महानिशा। शिवरात्रिव्रतं तत्र **Z**

२५फर.२५ प्रातः ५/४७

श११ सू. बु. | ९ | रा. १२ शु. | चं. १० | ८ | १ | ७ | गु. २ | ४ | के. ६ | मं. ३ | ५

फाल्गुनकृ. १२ मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	१०	९	२	१०	१	११	१०	११	५
अं.	१२	०२	२२	२५	१७	१६	२५	०४	०४
क.	२६	४३	४७	११	४३	०९	५९	२२	२२
वि.	३८	२९	४५	३६	४४	१५	४४	१३	१३
गतिः	६०	८२७	१	१०७	४	१०	७	३	३
	२०	१९	०७	०९	०८	३३	१७	११	११
नक्षत्रं चरणं	शत.-२	उ.षा.-२	पुन.-१	पू.भा.-२	रोहि.-३	उ.भा.-४	पू.भा.-२	उ.भा.-१	उ.फा.-३

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ फाल्गुनशुक्लपक्षः (दि. १ मार्च तः १४ मार्च २०२५ ई. यावत्) याम्य-सौम्यगोलायनेऽर्कः शिशिरर्तु, मीनार्कतः वसन्तर्तुः।

अं.	फा.	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
मार्च	१८	श.	२	४५	४०	रा.	१२	२६	पू.भा.	१२	५१	दि.	११	१८	सा.	२४	४१	बा.	१४	००	६	१०	५	४८	२९	०५		चन्द्रदर्शनं, श्रीरामकृष्णपरमहंसजयन्ती २।
02	१९	र.	३	३७	४४	रा.	९	१६	उ.भा.	६ ५९	३१ ५३	प्रा. रा.	८ ६	४६ ०७	शुभ	१५	२५	तै.	१०	५१	६	१०	५	४८	२९	०५	मेषे ६/०७	स.सि.यो. ८/४६ या.।
03	२०	सो.	४	२९	१३	सा.	५	५०	अश्वि.	५५	२२	रा.	४	१८	शु.	५ ५७	५५ २३	वणि.	७	३३	६	०९	५	४९	२९	११		भद्रा ७/३३ तः १७/५० या., वैयनायकीश्रीगणेश ४व्रतम्।
04	२१	मं.	५	२३	२२	दि.	३	२९	भर.	५०	४९	रा.	२	२८	ऐ.	४९	२६	बा.	१५	२९	६	०८	५	४९	२९	१२		**पू.भाभेऽर्कः** १८/२५ या., स.सि.यो. रा. २/२८ तः।
05	२२	बु.	६	१८	१०	दि.	१	23	कृति.	४७	२३	रा.	१	०४	वै.	४२	२३	तै.	१३	२३	६	०७	५	४९	२९	१५	वृषे ८/०७	
06	२३	बृ.	७	१२	३६	दि.	११	०९	रोहि.	४५	११	रा.	१२	११	वि.	३६	०८	वणि.	११	०९	६	०७	५	५०	२९	१८		भद्रा ११/०९ तः २२/२५ या., भानुसप्तमी।
07	२४	शु.	८	८	५८	दि.	९	४१	मृग.	४४	०२	रा.	११	४३	प्रीति.	३०	४८	ब.	९	४१	६	०६	५	५०	२९	२०	मिथु.११/५७	**होलाष्टकारम्भः**।
08	२५	श.	९	६	२५	प्रा.	८	३९	आ.	४४	०३	रा.	११	४२	आयु.	२६	३८	कौ.	८	३९	६	०५	५	५०	२९	२३		
09	२६	र.	१०	५	०२	प्रा.	८	०५	पुन.	४५	०७	रा.	१२	०७	सौ.	२३	०६	ग.	८	०५	६	०४	५	५१	२९	२७	कर्के १८/०१	भद्रा १९/५६ तः, फगु दशमी(उत्कले), स.सि.यो. रा. १२/०७ तः।
10	२७	सो.	११	४	५२	प्रा.	७	४८	पु.	४७	३८	रा.	१	०६	शो.	२०	४६	वि.	७	४८	६	०३	५	५१	२९	३०		भद्रा ७/४८ या., **रङ्गभरी/आमलकी ११व्रतं**, स.सि.यो. रा. १/०६ या.।
11	२८	मं.	१२	५	५४	दि.	८	२४	श्ले.	५०	५९	रा.	२	२६	अति.	१९	१६	बा.	८	२४	६	०२	५	५१	२९	३३	सिंहे रा.२/२६	भौमप्रदोषव्रतं, गोदध्ना ११व्रतपारणं, स.सि.यो. रा. २/२६ या.।
12	२९	बु.	१३	७	५४	दि.	९	१२	म.	५५	२४	रा.	४	१२	सू.	१८	४८	तै.	९	१२	६	०२	५	५२	२९	३५		Aरात्र्यन्ते **होलिकादाह**ः, होलाष्टकान्तः।
13	३०	बृ.	१४	११	०८	दि.	१०	२८	पू.फ़ा.	५९	५०	प्रा.	५	५७	धृ.	१८	३४	वणि.	१०	२८	६	०१	५	५२	२९	३८		भद्रा १०/२८ तः २३/१६ या., व्रताय पूर्णिमा।
14	चैत्र	शु.	१५	१५	११	दि.	१२	०४	उफ़ा.	६०	००	अ	हो	रात्र	शू.	१९	३८	ब.	१२	०४	६	००	५	५२	२९	४१	कन्या१२/१८	**मीनेऽर्कः** १८/३१, (खरमासारम्भः), स्नानदानादौ पूर्णिमा, A

Z मासि महाबाहो पुण्ये तु प्रतिपद्दिने। यस्तत्राश्वपचं स्पृष्ट्वा स्नानं कुर्यान्नरोत्तमः। न तस्य दुरितं किञ्चिन्नाधायो व्याधयो नृप! इति।। **तिथितत्त्वचिन्तामणौ।**
शयने विशेषः- शून्यालये श्मशाने च एकवृक्षे चतुष्पथे। महादेवगृहे वापि मातृवेश्मनि न स्वपेत्।। प्राच्यां दिशि शिरः शस्तं याम्यामथवा नृप। सदैव स्वपतः पुंसो विपरीतं तु रोगदम्।। -कर्मठगुरौ शयनविधिः पृ.सं. ४३।

श्रीरामकृष्णपरमहंसजय.-	१मार्च
पू.भा.भेऽर्कः-	०४ ,,
होलाष्टकारम्भः-	०७ ,,
आमलकी ११ व्रतम्-	१० ,,
होलिकादाहः (भद्रान्ते)	१४ ,,
मीनेऽर्कः-	१४ ,,

वैवाहिकदिनाङ्काः-
मार्च- १,२,३,५,६,७,११,१२ मात्रम्।

उपनयनदिनाङ्काः-
मार्च- ६,९,१० मात्रम्।

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	१०	०	२	११	१	११	१०	११	५
अं.	१९	१४	२३	०६	१८	१६	२६	०३	०३
क.	२८	०६	१०	४३	१६	३३	५१	५९	५९
वि.	२२	२५	२२	३१	२३	५६	००	५८	५८
गतिः	६०	८६६	०५	८२	०५	०६	०७	०३	०३
	०८	०८	५७	४६	२१	१३	२२	११	११
नक्षत्रचरणं	शत.-४	भर.-१	पुन.-१	उ.भा.-२	रोहि.-३	उ.भा.-४	पू.भा.-३	उ.भा.-१	उ.फा.-३

४ मार्च २५ प्रातः ५/४७

रा.१२बु. शु.
सू. ११ श.
१०
चं. १
९
गु. २
८
३ मं.
५
७
४
६ के.

फाल्गुनशुक्ल ५ मङ्गलवासरः

विविधविषयाः-

होलिकादहनम्-फाल्गुनशुक्लपौर्णमासी सायं व्यापिनी ग्राह्या। **तद्यथा-** सायांह्ने होलिकां कुर्यात् पूर्वाह्ने क्रीडनं गवाम्।। प्रदोषव्यापिनीग्राह्या पौर्णिमाफाल्गुनी सदा। तस्यां भद्रामुखं त्यक्त्वा पूज्या होला निशामुख - इति नारदः ।। तत्र दिनद्वये प्रदोषव्याप्तौ परैव ग्राह्या।। भद्रायां द्वे न कर्त्तव्ये श्रावणी फाल्गुनी तथा। श्रावणी नृपतिं हन्ति ग्रामं दहति फाल्गुनी।। **वसन्तोत्सवः(होली) विषये-** चैत्रकृष्णप्रतिपदि वसन्तोत्सवः। सा चौदयिकीग्राह्या। प्रवृत्ते मधुमासे तु प्रतिपद्युदिते रवाविति-भविष्योक्तेः ।। दिनद्वये तथात्वे पूर्वा। **तद्यथा-** वत्सरादौ वसन्तादौ बलिराज्ये तथैव च। पूर्वविद्धैव कर्त्तव्या प्रतिपत् सर्वदा बुधैः -इति वृद्धवशिष्ठः।। चैत्रे Z

११ मार्च २५ प्रातः ५/४७

१२ शु. रा. बु.
सू. ११ श.
१०
१
९
गु. २
८
३ मं.
५
७
४ चं.
के. ६

फाल्गुनशुक्ल १२ मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	१०	३	२	११	१	११	१०	११	५
अं.	२६	१९	२४	१४	१८	१४	२७	०३	०३
क.	२८	१५	०५	०४	५७	५८	४२	३७	३७
वि.	३७	५३	१३	४०	२२	१३	४४	४३	४३
गतिः	५९	७५३	१०	३२	०६	२३	०७	०३	०३
	५५	३९	१३	३३	३०	१७	२५	११	११
नक्षत्रचरणं	पू.भा.-३	श्ले.-१	पुन.-२	उ.भा.-४	रोहि.-३	उ.भा.-४	पू.भा.-३	उ.भा.-१	उ.फा.-२

श्रीशुभसम्वत् २०८१ शाके १९४६ चैत्रकृष्णपक्षः (दि. १५ मार्च तः २९ मार्च २०२५ ई. यावत्) याम्य-सौम्यगोलायनेऽर्कः वसन्तर्तुः।

अं.	चैत्र	वा.	ति.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	न.	घ.	प.	दि.रा	घं.	मि.	यो.	घ.	प.	क.	घं.	मि.	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनमानं		चन्द्रचारः	विवरणम् (भारतीयस्टेण्डर्डसमये)
15	२	श.	१	२०	२८	दि.	१२ २	०४ १०	उ.फा.	७	२०	प्रा.	८	५५	गं.	२१	०३	कौ.	१४	१०	५	५९	५	५२	२९	४२		**होली, वसन्तोत्सवः**।
16	३	र.	२	२६	१०	सा.	४	२६	ह.	१४	०७	दि.	११	३७	वृ.	२३	००	ग.	१६	१८	५	५८	५	५३	२९	४८	तुला रा.२/३७	भद्रा ५/४२ तः, स.सि.यो. ११/३७ या.।
17	४	सो.	३	३२	३३	सा.	६	५८	चि.	२१	३९	दि.	२	३७	ध्रु.	२५	१७	वि.	१८	५८	५	५७	५	५३	२९	५०		भद्रा १८/५८ या., **उ.भाभेऽर्कः** रा.२/५१, संकष्टीश्रीगणेश ४व्रतम्।
18	५	मं.	४	३९	००	रा.	९	३३	स्वा.	२९	१७	सा.	५	४०	व्या.	२७	४२	ब.	८	१५	५	५७	५	५३	२९	५०	वृश्चि.१/५५	
19	६	बु.	५	४५	१३	रा.	१२	०१	वि.	३६	४९	रा.	८	४०	ह.	३०	०३	कौ.	१०	४७	५	५६	५	५४	२९	५६		**श्रीरङ्गपञ्चमी**, स.सि.यो. २०/४० तः।
20	७	बृ.	६	५०	५०	रा.	२	१५	अनु.	४३	३९	रा.	११	२३	वज्र.	३१	५०	ग.	१३	०८	५	५५	५	५४	२९	५७		भद्रा २/१५ तः, स.सि.यो. २३/२३ या.।
21	८	शु.	७	५५	२३	रा.	४	०३	ज्ये.	४९	२७	रा.	१	४१	सि.	३२	४०	वि.	१५	०९	५	५४	५	५४	३०	००	धनु रा.१/४१	भद्रा १५/०९ या.।
22	९	श.	८	५८	२४	प्रा.	५	१५	मू.	५३	४५	रा.	३	२३	व्यति.	३२	३०	बाल.	१६	३९	५	५३	५	५४	३०	००		शीतलाष्टमीव्रतम्।
23	१०	र.	९	५९	४२	प्रा.	५	४५	पू.षा.	५६	२५	रा.	४	२६	वरी.	३०	५९	तै.	१७	३०	५	५२	५	५५	३०	०५		स.सि.यो. रा. ४/२६ तः।
24	११	सो.	१०	५८	५०	प्रा.	५	२३	उ.षा.	५६	५३	रा.	४	३६	प.	२७	३८	वणि.	१७	३४	५	५१	५	५५	३०	०८	मकरे १०/२८	भद्रा १७/३४ तः रा. ५/२३ या., स.सि.यो. रा. ४/३६ तः।
25	१२	मं.	११	५६	००	प्रा.	५	१४	श्रव.	५५	२४	रा.	४	००	शि.	२३	०५	ब.	१७	१८	५	५०	५	५५	३०	११		**वृद्धङ्गाराक**(बुढवामङ्गल)व्रतं, **पापमोचनी ११व्रतम्**।
26	१३	बु.	१२	५१	०८	रा.	२	१७	धनि.	५१	५६	रा.	२	३६	सि.	१६	३९	कौ.	१५	४५	५	५०	५	५५	३०	११	कुम्भे १५/१८	गोघृतेन ११व्रतपारणं, पञ्चकारम्भः ७/१५
27	१४	बृ.	१३	४४	२३	रा.	११	३४	शत.	४६	४८	रा.	१२	३२	सा.	०८ ५९	४५ ३३	ग.	१२	५५	५	४९	५	५६	३०	१५		भद्रा २३/३४ तः प्रदोषव्रतम्।
28	१५	शु.	१४	३६	२०	रा.	८	२०	पू.भा.	४०	२३	रा.	९	५७	शु.	४९	४१	वि.	९	५७	५	४८	५	५६	३०	१८	मीने १६/३६	भद्रा ९/५७ या., मासशिवरात्रिव्रतम्।
29	१६	श.	३०	२७	२४	सा.	४	४५	उ.भा.	३३	१२	रा.	७	०४	ब्र.	३९	०६	ना.	१६	४५	५	४७	५	५६	३०	२०		स्नानदानव्रातादौ शनैश्चरी अमावस्या।

लेह्यं पेयं च विविधं हस्तदत्तं न भक्षयेत्।। घृतं वा यदि वा तैलं विप्रो नाद्यान्नखस्थितम्। यमस्तदशुचि प्राह तुल्यं गोमांसभक्षणम्।। **तिथिग्रहणे विशेषः-** स्नाने चाभ्यञ्जने दाने दन्तधावनमैथुने। तिथिस्तात्कालिकी ग्राह्या तथा मरणजन्मनोः।।

मौनकालविषये - सिनीवाली कुहूर्वापि यदि सोमदिने भवेत्। गोसहस्रफलं दद्यात् स्नानं यन्मौनिना कृतम्।। एतच्च मौनमरुणोदयमारभ्य स्नानपर्यन्तं कार्यं न तु स्नानकालमात्रे। 'इति तिथ्यादितत्त्वम्'।। पुरीषे मैथुने होमे प्रस्रावे दन्तधावने। स्नानभोजनजाप्येषु सदा मौनं समाचरेत्।। (अत्रिः)।।

योगविषये- संयोगो योग इत्युक्तो जीवात्मपरमात्मनोः। अष्टाङ्ग एष कथितो येनात्मा दृश्यतां गतः।। **अष्टाङ्गयोगस्य अङ्गानि-** अष्टाङ्गान्यस्य वक्ष्यामि पृथक्तानि निशामय। यमश्च नियमश्चैवमासनं तदनन्तरम्।। प्राणायामस्ततः प्रोक्तः प्रत्याहारश्च धारणा। ध्यानं तथा समाधिश्चाप्याङ्गान्येतानि नारद।।

यमस्वरूपम्- सत्यं दया धृतिः शौचं ब्रह्मचर्यं क्षमार्जवम्। मिताहारस्तथास्तेयमहिंसेति यमा दश।। -अहिर्बुध्न्यसंहिता अ.३१, श्लो.सं. १५-१७

होली-	१५ मार्च
उ.भा.भेऽर्कः-	१७ ,,
शीतलाष्टमी व्रतम्-	२२ ,,
पापमोचनी ११ व्रतम्-	२५,,
बुढ़वा मङ्गलव्रतम्-	२५ ,,

वैवाहिकदिनाङ्काः-

मीनार्कदोषः

उपनयनदिनाङ्काः-

सन्मुहूर्ताभावः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	११	६	२	११	१	११	१०	११	५
अं.	०३	१४	२५	१४	१९	११	२८	०३	०३
क.	२७	०२	२८	५२	४६	३४	३४	१५	१५
वि.	१८	३५	१५	५४	०३	१७	३३	२७	२७
गतिः	५९	७०९	१३	२५	०७	३५	०७	०३	०३
	४१	५१	५५	३२	३३	२४	२३	११	११
नक्षत्र चरणं	उ.भा.-१	स्वा.-३	पुन.-२	उ.भा.-४	रोहि.-३	उ.भा.-३	पू.भा.-३	पू.भा.-४	उ.फा.-२

१८ मार्च २५ प्रातः ५/४७

१ | गु. २ | रा. | सू. १२ बु. शु. | ११ शे. | १० | मं. ३ | ९ | ४ | के. ६ | ८ | ५ | चं. ७

चैत्रकृष्ण ४ मङ्गलवासरः

विविधविषयाः-

ब्राह्ममुहूर्तविषये- रात्रेः पश्चिमयामस्य मुहूर्तो यस्तृतीयकः। स ब्राह्म इति विज्ञेयो विहितः स प्रबोधने।। रात्रेः पश्चिमयामस्य घटिकाषट्कमेव हि। वेदाभ्यासं द्विजः कुर्यात्सा वेला पाठदायिनी।। **भोजनविषये-** अनारोग्यमनायुष्यमस्वर्ग्यमतिभोजनम्। अपुण्यं लोकविद्विष्टं तस्मात् तत्परिवर्जयेत्।। (मनुः)।। ये गुणाः लङ्घने प्रोक्तास्ते गुणाः स्वल्पभोजने।। पादुकास्थो न भुञ्जीत पर्यङ्के संस्थितोऽपि वा। शुना चाण्डालदृष्टो वा भोजनं परिवर्जयेत्।। यो भुङ्क्ते वेष्टितशिरा यस्तु भुङ्क्ते विदिङ्मुखः। सोपानत्कश्च यो भुङ्क्ते सर्वं विद्यात्तदासुरम्।। यः पुनर्भोजनं कुर्वन्नश्नन्तं संस्पृशेद् द्विजः। ततस्तेन न भोक्तव्यं भुक्त्वा चान्द्रायणं चरेत्।। लवणं व्यञ्जनं चैव घृतं तैलं तथैव च।

२५ मार्च २५ प्रातः ५/४७

१ | गु. २ | बु. | सू. १२ शु. रा. | ११ श. | १० चं. | मं. ३ | ९ | ४ | के. ६ | ८ | ५ | ७

चैत्रकृष्ण११मङ्गलवासरः

ग्र.	सू.	चं.	मं.	बु.	बृ.	शु.	श.	रा.	के.
रा.	११	९	२	११	१	११	१०	११	५
अं.	१०	१०	२७	१०	२०	०७	२९	०२	०२
क.	२४	४४	१५	०३	४१	१४	२६	५३	५३
वि.	२२	१९	३४	२८	४७	५४	०४	५२	५२
गतिः	५९	८२३	१७	५२	०८	३६	०७	०३	०३
	२७	०७	०६	५९	३०	५५	१९	११	११
नक्षत्र चरणं	उ.भा.-३	श्रव.-१	पुन.-३	उ.भा.-३	रोहि.-४	उ.भा.-२	पू.भा.-३	पू.भा.-४	उ.फा.-२

गरली (हि.प्र.)-मोतिहारी (बिहार)-लखनऊ (उ.प्र.)-दिल्ली-नगराणां दैनिक-सूर्योदय-सूर्यास्त-सारिणी

मासः	जनवरी																फरवरी																मासः
स्थानं	गरली				मोतिहारी				लखनऊ				दिल्ली				गरली				मोतिहारी				लखनऊ				दिल्ली				स्थानं
दिनांकः	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनांकः
१	७	२४	५	३१	६	३९	५	०८	६	५७	५	१८	७	१८	५	३१	७	१८	५	५८	६	३६	५	३२	६	५४	५	४२	७	१३	५	५६	१
२	७	२५	५	३१	६	३९	५	०९	६	५७	५	१८	७	१८	५	३२	७	१८	५	५९	६	३५	५	३३	६	५३	५	४२	७	१३	५	५७	२
३	७	२५	५	३३	६	३९	५	१०	६	५८	५	१९	७	१९	५	३२	७	१७	६	००	६	३५	५	३४	६	५३	५	४३	७	१२	५	५८	३
४	७	२५	५	३३	६	३९	५	१०	६	५८	५	२०	७	१९	५	३३	७	१६	६	०१	६	३४	५	३५	६	५२	५	४४	७	१२	५	५८	४
५	७	२५	५	३४	६	३९	५	१२	६	५८	५	२१	७	१९	५	३४	७	१६	६	०२	६	३४	५	३५	६	५२	५	४५	७	११	५	५९	५
६	७	२५	५	३५	६	४०	५	१२	६	५८	५	२१	७	१९	५	३५	७	१५	६	०३	६	३३	५	३६	६	५१	५	४५	७	१०	६	००	६
७	७	२६	५	३६	६	४०	५	१३	६	५८	५	२२	७	१९	५	३५	७	१४	६	०४	६	३२	५	३७	६	५१	५	४६	७	१०	६	०१	७
८	७	२६	५	३७	६	४०	५	१३	६	५९	५	२३	७	१९	५	३६	७	१४	६	०५	६	३२	५	३८	६	५०	५	४७	७	०९	६	०२	८
९	७	२६	५	३७	६	४०	५	१४	६	५९	५	२४	७	१९	५	३७	७	१३	६	०५	६	३१	५	३८	६	४९	५	४८	७	०८	६	०२	९
१०	७	२६	५	३८	६	४०	५	१५	६	५९	५	२४	७	१९	५	३८	७	१२	६	०६	६	३०	५	३९	६	४९	५	४९	७	०८	६	०३	१०
११	७	२६	५	३९	६	४०	५	१६	६	५९	५	२५	७	१९	५	३९	७	११	६	०७	६	३०	५	४०	६	४८	५	४९	७	०७	६	०४	११
१२	७	२५	५	४०	६	४०	५	१६	६	५९	५	२६	७	१९	५	३९	७	१०	६	०८	६	२९	५	४०	६	४७	५	५०	७	०६	६	०५	१२
१३	७	२५	५	४१	६	४०	५	१७	६	५९	५	२७	७	१९	५	४०	७	०९	६	०९	६	२८	५	४१	६	४६	५	५१	७	०५	६	०६	१३
१४	७	२५	५	४२	६	४०	५	१८	६	५९	५	२७	७	१९	५	४१	७	०८	६	१०	६	२८	५	४२	६	४६	५	५१	७	०४	६	०६	१४
१५	७	२५	५	४३	६	४०	५	१९	६	५९	५	२८	७	१९	५	४२	७	०८	६	११	६	२७	५	४३	६	४५	५	५२	७	०४	६	०७	१५
१६	७	२५	५	४४	६	४०	५	२०	६	५९	५	२९	७	१९	५	४३	७	०७	६	१२	६	२६	५	४३	६	४४	५	५३	७	०३	६	०८	१६
१७	७	२५	५	४४	६	४०	५	२०	६	५९	५	३०	७	१९	५	४३	७	०६	६	१२	६	२५	५	४४	६	४३	५	५३	७	०३	६	०९	१७
१८	७	२४	५	४५	६	४०	५	२१	६	५८	५	३१	७	१९	५	४४	७	०५	६	१३	६	२५	५	४५	६	४३	५	५४	७	०२	६	०९	१८
१९	७	२४	५	४६	६	४०	५	२२	६	५८	५	३१	७	१८	५	४५	७	०४	६	१४	६	२४	५	४५	६	४२	५	५५	७	०१	६	१०	१९
२०	७	२४	५	४७	६	४०	५	२३	६	५८	५	३२	७	१८	५	४६	७	०३	६	१५	६	२३	५	४६	६	४१	५	५५	६	००	६	११	२०
२१	७	२४	५	४८	६	३९	५	२४	६	५८	५	३३	७	१८	५	४७	७	०२	६	१६	६	२२	५	४७	६	४०	५	५६	६	५९	६	११	२१
२२	७	२३	५	४९	६	३९	५	२४	६	५८	५	३४	७	१८	५	४८	७	०१	६	१७	६	२१	५	४७	६	३९	५	५७	६	५८	६	१२	२२
२३	७	२३	५	५०	६	३९	५	२५	६	५७	५	३५	७	१७	५	४९	७	००	६	१७	६	२०	५	४८	६	३८	५	५७	६	५७	६	१३	२३
२४	७	२२	५	५१	६	३९	५	२६	६	५७	५	३५	७	१७	५	४९	६	५८	६	१८	६	१९	५	४८	६	३७	५	५८	६	५६	६	१४	२४
२५	७	२२	५	५२	६	३८	५	२७	६	५७	५	३६	७	१७	५	५०	६	५७	६	१९	६	१९	५	४९	६	३६	५	५८	६	५५	६	१४	२५
२६	७	२२	५	५२	६	३८	५	२८	६	५६	५	३७	७	१६	५	५१	६	५६	६	२०	६	१८	५	५०	६	३६	५	५९	६	५४	६	१५	२६
२७	७	२१	५	५३	६	३८	५	२८	६	५६	५	३८	७	१६	५	५२	६	५५	६	२१	६	१७	५	५०	६	३५	६	००	६	५३	६	१६	२७
२८	७	२१	५	५४	६	३७	५	२९	६	५६	५	३८	७	१५	५	५३	६	५४	६	२१	६	१६	५	५१	६	३४	६	००	६	५२	६	१६	२८
२९	७	२०	५	५५	६	३७	५	३०	६	५५	५	३९	७	१५	५	५४	६	५३	६	२२	६	१६	५	५१	६	३३	६	०१	६	५१	६	१६	२९
३०	७	२०	५	५६	६	३६	५	३१	६	५५	५	४०	७	१४	५	५४	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	३०
३१	७	१९	५	५७	६	३६	५	३१	६	५४	५	४१	७	१४	५	५५	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	३१

गरली (हि.प्र.)-मोतिहारी (बिहार)-लखनऊ (उ.प्र.)-दिल्ली-नगराणां दैनिक-सूर्योदय-सूर्यास्त-सारिणी

मासः	मार्च															
स्थानं	गरली				मोतिहारी				लखनऊ				दिल्ली			
दिनांकः	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः	
१	६	५३	६	२२	६	१५	५	५१	६	३२	६	०२	६	५१	६	१७
२	६	५२	६	२३	६	१४	५	५२	६	३१	६	०२	६	५०	६	१७
३	६	५१	६	२४	६	१३	५	५२	६	३०	६	०३	६	४९	६	१८
४	६	४९	६	२४	६	१२	५	५३	६	२९	६	०३	६	४७	६	१९
५	६	४८	६	२५	६	११	५	५४	६	२८	६	०४	६	४६	६	१९
६	६	४७	६	२६	६	१०	५	५४	६	२७	६	०४	६	४५	६	२०
७	६	४६	६	२७	६	०९	५	५५	६	२६	६	०५	६	४४	६	२१
८	६	४५	६	२७	६	०८	५	५५	६	२५	६	०५	६	४३	६	२१
९	६	४३	६	२८	६	०७	५	५६	६	२४	६	०६	६	४२	६	२२
१०	६	४२	६	२९	६	०६	५	५६	६	२२	६	०७	६	४१	६	२२
११	६	४१	६	२९	६	०५	५	५७	६	२१	६	०७	६	४०	६	२३
१२	६	४०	६	३०	६	०४	५	५७	६	२०	६	०८	६	३९	६	२४
१३	६	३८	६	३१	६	०३	५	५८	६	१९	६	०८	६	३८	६	२४
१४	६	३७	६	३२	६	०२	५	५८	६	१८	६	०९	६	३६	६	२५
१५	६	३६	६	३२	६	००	५	५९	६	१७	६	०९	६	३५	६	२५
१६	६	३५	६	३३	५	५९	५	५९	६	१६	६	१०	६	३४	६	२६
१७	६	३३	६	३४	५	५८	६	००	६	१५	६	१०	६	३३	६	२७
१८	६	३२	६	३४	५	५७	६	००	६	१४	६	११	६	३२	६	२७
१९	६	३१	६	३५	५	५६	६	०१	६	१३	६	११	६	३१	६	२८
२०	६	२९	६	३६	५	५५	६	०१	६	१२	१६	१२	६	३०	६	२८
२१	६	२८	६	३६	५	५४	६	०२	६	११	६	१२	६	२८	६	२९
२२	६	२७	६	३७	५	५३	६	०२	६	०९	६	१३	६	२७	६	२९
२३	६	२५	६	३८	५	५२	६	०३	६	०८	६	१३	६	२६	६	३०
२४	६	२४	६	३८	५	५२	६	०३	६	०७	६	१४	६	२५	६	३०
२५	६	२३	६	३९	५	५१	६	०४	६	०६	६	१४	६	२४	६	३१
२६	६	२२	६	४०	५	४९	६	०४	६	०५	६	१५	६	२३	६	३२
२७	६	२०	६	४०	५	४८	६	०५	६	०४	६	१५	६	२१	६	३२
२८	६	१९	६	४१	५	४७	६	०५	६	०३	६	१६	६	२०	६	३३
२९	६	१८	६	४२	५	४६	६	०५	६	०२	६	१६	६	१९	६	३३
३०	६	१६	६	४२	५	४५	६	०६	६	०१	६	१७	६	१८	६	३४
३१	६	१५	६	४३	५	४४	६	०६	६	००	६	१७	६	१७	६	३४

मासः	अप्रैल															
स्थानं	गरली				मोतिहारी				लखनऊ				दिल्ली			
दिनांकः	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः	
१	६	१४	६	४४	५	४२	६	०७	५	५९	६	१८	६	१५	६	३५
२	६	१३	६	४४	५	४१	६	०७	५	५७	६	१८	६	१४	६	३६
३	६	११	६	४५	५	४०	६	०८	५	५६	६	१९	६	१३	६	३६
४	६	१०	६	४६	५	३९	६	०८	५	५५	६	१९	६	१२	६	३७
५	६	०९	६	४६	५	३७	६	०९	५	५४	६	२०	६	११	६	३७
६	६	०८	६	४७	५	३६	६	०९	५	५३	६	२०	६	१०	६	३८
७	६	०६	६	४८	५	३५	६	१०	५	५२	६	२१	६	०९	६	३८
८	६	०५	६	४७	५	३४	६	१०	५	५१	६	२१	६	०७	६	३९
९	६	०५	६	४८	५	३३	६	११	५	५०	६	२२	६	०६	६	३९
१०	६	०३	६	५०	५	३२	६	११	५	४९	६	२२	६	०५	६	४०
११	६	०१	६	५०	५	३१	६	१२	५	४८	६	२२	६	०४	६	४१
१२	६	००	६	५१	५	३०	६	१२	५	४७	६	२३	६	०३	६	४१
१३	५	५९	६	५२	५	२९	६	१३	५	४६	६	२४	६	०२	६	४२
१४	५	५८	६	५२	५	२८	६	१३	५	४५	६	२४	६	०१	६	४२
१५	५	५७	६	५३	५	२७	६	१४	५	४४	६	२५	६	००	६	४३
१६	५	५५	६	५४	५	२६	६	१४	५	४३	६	२५	५	५९	६	४३
१७	५	५४	६	५४	५	२५	६	१५	५	४२	६	२६	५	५८	६	४४
१८	५	५३	६	५५	५	२४	६	१५	५	४१	६	२६	५	५७	६	४५
१९	५	५२	६	५६	५	२३	६	१६	५	४०	६	२७	५	५६	६	४५
२०	५	५१	६	५६	५	२२	६	१६	५	३९	६	२७	५	५५	६	४६
२१	५	५०	६	५७	५	२१	६	१७	५	३८	६	२८	५	५४	६	४६
२२	५	४९	६	५८	५	२०	६	१७	५	३७	६	२८	५	५३	६	४७
२३	५	४९	६	५८	५	२०	६	१८	५	३६	६	२९	५	५२	६	४७
२४	५	४७	६	५९	५	१९	६	१८	५	३६	६	२९	५	५१	६	४८
२५	५	४६	७	००	५	१८	६	१९	५	३५	६	३०	५	५०	६	४९
२६	५	४५	७	०१	५	१७	६	१९	५	३४	६	३०	५	४९	६	४९
२७	५	४४	७	०१	५	१६	६	२०	५	३३	६	३१	५	४८	६	५०
२८	५	४३	७	०२	५	१५	६	२१	५	३२	६	३१	५	४७	६	५०
२९	५	४२	७	०३	५	१४	६	२१	५	३१	६	३२	५	४६	६	५१
३०	५	४१	७	०३	५	१४	६	२२	५	३१	६	३२	५	४५	६	५२
३१	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ

गरली (हि.प्र.)-मोतिहारी (बिहार)-लखनऊ (उ.प्र.)-दिल्ली-नगराणां दैनिक-सूर्योदय-सूर्यास्त-सारिणी

मासः	मई																जून																मासः
स्थानं	गरली				मोतिहारी				लखनऊ				दिल्ली				गरली				मोतिहारी				लखनऊ				दिल्ली				स्थानं
दिनांकः	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनांकः
१	५	४०	७	०४	५	१३	६	२२	५	३०	६	३३	५	४५	६	५२	५	२०	७	२५	४	५७	६	३९	५	१५	६	५०	५	२८	७	१०	१
२	५	३९	७	०५	५	१२	६	२३	५	२९	६	३४	५	४४	६	५३	५	२०	७	२६	४	५७	६	४०	५	१५	६	५०	५	२८	७	११	२
३	५	३८	७	०६	५	११	६	२३	५	२८	६	३४	५	४३	६	५३	५	२०	७	२६	४	५७	६	४०	५	१४	६	५१	५	२७	७	११	३
४	५	३७	७	०६	५	११	६	२४	५	२७	६	३५	५	४२	६	५४	५	२०	७	२७	४	५७	६	४१	५	१४	६	५१	५	२७	७	१२	४
५	५	३६	७	०७	५	१०	६	२४	५	२७	६	३५	५	४१	६	५५	५	१९	७	२७	४	५७	६	४१	५	१४	६	५१	५	२७	७	१२	५
६	५	३५	७	०८	५	०९	६	२५	५	२६	६	३६	५	४१	६	५५	५	१९	७	२८	४	५७	६	४१	५	१४	६	५१	५	२७	७	१२	६
७	५	३४	७	०८	५	०८	६	२६	५	२५	६	३६	५	४०	६	५६	५	१९	७	२८	४	५७	६	४२	५	१४	६	५२	५	२७	७	१३	७
८	५	३३	७	०९	५	०८	६	२६	५	२५	६	३७	५	३९	६	५६	५	१९	७	२९	४	५७	६	४३	५	१४	६	५२	५	२७	७	१३	८
९	५	३२	७	१०	५	०७	६	२७	५	२४	६	३७	५	३८	६	५७	५	१९	७	२९	४	५७	६	४३	५	१४	६	५३	५	२७	७	१४	९
१०	५	३१	७	११	५	०६	६	२७	५	२३	६	३८	५	३८	६	५८	५	१९	७	३०	४	५७	६	४३	५	१४	६	५३	५	२७	७	१४	१०
११	५	३०	७	११	५	०६	६	२८	५	२३	६	३९	५	३७	६	५८	५	१९	७	३०	४	५७	६	४३	५	१४	६	५३	५	२७	७	१५	११
१२	५	३०	७	१२	५	०५	६	२८	५	२२	६	३९	५	३६	६	५९	५	१९	७	३०	४	५७	६	४४	५	१४	६	५४	५	२७	७	१५	१२
१३	५	२९	७	१३	५	०५	६	२९	५	२२	६	४०	५	३६	७	५९	५	१९	७	३१	४	५७	६	४४	५	१४	६	५४	५	२७	७	१५	१३
१४	५	२८	७	१३	५	०४	६	३०	५	२१	६	४०	५	३५	७	००	५	१९	७	३१	४	५७	६	४५	५	१४	६	५५	५	२७	७	१६	१४
१५	५	२८	७	१४	५	०४	६	३०	५	२१	६	४१	५	३५	७	०१	५	१९	७	३२	४	५७	६	४५	५	१४	६	५५	५	२७	७	१६	१५
१६	५	२७	७	१५	५	०३	६	३१	५	२०	६	४१	५	३४	७	०१	५	१९	७	३२	४	५७	६	४५	५	१५	६	५५	५	२७	७	१६	१६
१७	५	२६	७	१६	५	०३	६	३१	५	२०	६	४२	५	३३	७	०२	५	१९	७	३२	४	५७	६	४५	५	१५	६	५६	५	२७	७	१७	१७
१८	५	२६	७	१६	५	०२	६	३२	५	१९	६	४२	५	३३	७	०२	५	१९	७	३३	४	५७	६	४६	५	१५	६	५६	५	२७	७	१७	१८
१९	५	२५	७	१७	५	०२	६	३२	५	१९	६	४३	५	३२	७	०३	५	१९	७	३३	४	५७	६	४६	५	१५	६	५६	५	२८	७	१७	१९
२०	५	२५	७	१८	५	०१	६	३३	५	१८	६	४३	५	३२	७	०४	५	१९	७	३३	४	५७	६	४६	५	१५	६	५६	५	२८	७	१७	२०
२१	५	२४	७	१८	५	००	६	३३	५	१८	६	४४	५	३१	७	०४	५	२०	७	३३	४	५८	६	४६	५	१५	६	५७	५	२८	७	१८	२१
२२	५	२४	७	१९	५	००	६	३४	५	१७	६	४५	५	३१	७	०५	५	२०	७	३३	४	५८	६	४६	५	१६	६	५७	५	२८	७	१८	२२
२३	५	२३	७	२०	४	५९	६	३५	५	१७	६	४५	५	३१	७	०५	५	२०	७	३४	४	५८	६	४७	५	१६	६	५७	५	२८	७	१८	२३
२४	५	२३	७	२०	४	५९	६	३५	५	१७	६	४६	५	३०	७	०६	५	२०	७	३४	४	५८	६	४७	५	१६	६	५७	५	२९	७	१८	२४
२५	५	२२	७	२१	४	५९	६	३६	५	१६	६	४६	५	३०	७	०६	५	२१	७	३४	४	५९	६	४७	५	१६	६	५७	५	२९	७	१८	२५
२६	५	२२	७	२१	४	५८	६	३६	५	१६	६	४७	५	२९	७	०७	५	२१	७	३४	४	५९	६	४७	५	१७	६	५७	५	२९	७	१८	२६
२७	५	२२	७	२२	४	५८	६	३७	५	१६	६	४७	५	२९	७	०७	५	२१	७	३४	४	५९	६	४७	५	१७	६	५८	५	२९	७	१९	२७
२८	५	२१	७	२३	४	५८	६	३७	५	१६	६	४८	५	२९	७	०८	५	२१	७	३४	४	५९	६	४७	५	१७	६	५८	५	३०	७	१९	२८
२९	५	२१	७	२३	४	५८	६	३८	५	१५	६	४८	५	२८	७	०९	५	२२	७	३४	५	००	६	४८	५	१७	६	५८	५	३०	७	१९	२९
३०	५	२१	७	२४	४	५८	६	३८	५	१५	६	४९	५	२८	७	०९	५	२२	७	३४	५	००	६	४९	५	१८	६	५८	५	३०	७	१९	३०
३१	५	२१	७	२५	४	५८	६	३९	५	१५	६	४९	५	२८	७	१०	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	३१

गरली (हि.प्र.)-मोतिहारी (बिहार)-लखनऊ (उ.प्र.)-दिल्ली-नगराणां दैनिक-सूर्योदय-सूर्यास्त-सारिणी

मासः	जुलाई																अगस्त																मासः
स्थानं	गरली				मोतिहारी				लखनऊ				दिल्ली				गरली				मोतिहारी				लखनऊ				दिल्ली				स्थानं
दिनांकः	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनांकः
१	५	२३	७	३४	५	००	६	४८	५	१८	६	५८	५	३१	७	१९	५	४०	७	२२	५	१५	६	३९	५	३३	६	४८	५	४६	७	०८	१
२	५	२३	७	३४	५	०१	६	४८	५	१९	६	५८	५	३१	७	१९	५	४१	७	२१	५	१६	६	३८	५	३४	६	४८	५	४७	७	०७	२
३	५	२३	७	३४	५	०१	६	४८	५	१९	६	५८	५	३२	७	१९	५	४१	७	२१	५	१६	६	३७	५	३४	६	४७	५	४७	७	०७	३
४	५	२४	७	३४	५	०१	६	४८	५	२०	६	५८	५	३२	७	१९	५	४२	७	२०	५	१७	६	३७	५	३५	६	४७	५	४८	७	०६	४
५	५	२४	७	३४	५	०२	६	४८	५	२०	६	५८	५	३२	७	१९	५	४३	७	१९	५	१७	६	३६	५	३५	६	४६	५	४९	७	०५	५
६	५	२५	७	३४	५	०२	६	४८	५	२०	६	५८	५	३३	७	१९	५	४३	७	१८	५	१८	६	३५	५	३६	६	४५	५	४९	७	०५	६
७	५	२५	७	३४	५	०३	६	४७	५	२१	६	५८	५	३३	७	१८	५	४४	७	१७	५	१८	६	३५	५	३६	६	४४	५	५०	७	०४	७
८	५	२६	७	३४	५	०३	६	४७	५	२१	६	५८	५	३४	७	१८	५	४५	७	१६	५	१९	६	३४	५	३७	६	४३	५	५०	७	०३	८
९	५	२६	७	३३	५	०४	६	४७	५	२२	६	५७	५	३४	७	१८	५	४५	७	१६	५	१९	६	३३	५	३७	६	४३	५	५१	७	०२	९
१०	५	२७	७	३३	५	०४	६	४७	५	२२	६	५७	५	३५	७	१८	५	४६	७	१५	५	२०	६	३२	५	३८	६	४२	५	५१	७	०१	१०
११	५	२७	७	३३	५	०४	६	४७	५	२३	६	५७	५	३५	७	१८	५	४७	७	१४	५	२०	६	३१	५	३८	६	४१	५	५२	७	००	११
१२	५	२८	७	३३	५	०५	६	४७	५	२३	६	५७	५	३६	७	१८	५	४७	७	१३	५	२१	६	३१	५	३८	६	४०	५	५२	७	००	१२
१३	५	२८	७	३२	५	०५	६	४७	५	२३	६	५७	५	३६	७	१७	५	४८	७	१२	५	२१	६	३०	५	३९	६	३९	५	५३	७	०१	१३
१४	५	२९	७	३२	५	०६	६	४६	५	२४	६	५६	५	३७	७	१७	५	४९	७	११	५	२२	६	२९	५	३९	६	३८	५	५३	७	०१	१४
१५	५	२९	७	३२	५	०६	६	४६	५	२४	६	५६	५	३७	७	१७	५	४९	७	१०	५	२२	६	२८	५	४०	६	३८	५	५४	७	०२	१५
१६	५	३०	७	३१	५	०७	६	४६	५	२४	६	५६	५	३८	७	१६	५	५०	७	०९	५	२३	६	२७	५	४०	६	३७	५	५५	७	०२	१६
१७	५	३१	७	३१	५	०७	६	४५	५	२५	६	५६	५	३८	७	१६	५	५१	७	०८	५	२३	६	२६	५	४१	६	३६	५	५५	७	०३	१७
१८	५	३१	७	३१	५	०८	६	४५	५	२६	६	५५	५	३९	७	१६	५	५१	७	०७	५	२४	६	२६	५	४१	६	३६	५	५६	७	०३	१८
१९	५	३२	७	३०	५	०८	६	४५	५	२६	६	५५	५	३९	७	१५	५	५२	७	०६	५	२४	६	२५	५	४२	६	३४	५	५६	७	०४	१९
२०	५	३२	७	३०	५	०९	६	४४	५	२७	६	५४	५	४०	७	१५	५	५३	७	०५	५	२५	६	२५	५	४२	६	३३	५	५७	७	०४	२०
२१	५	३३	७	२९	५	०९	६	४४	५	२७	६	५४	५	४०	७	१४	५	५३	७	०३	५	२५	६	२३	५	४३	६	३२	५	५७	७	०५	२१
२२	५	३४	७	२९	५	१०	६	४४	५	२८	६	५४	५	४१	७	१४	५	५४	७	०२	५	२६	६	२२	५	४३	६	३१	५	५८	७	०५	२२
२३	५	३४	७	२८	५	१०	६	४३	५	२८	६	५३	५	४१	७	१३	५	५५	७	००	५	२६	६	२१	५	४४	६	३०	५	५८	७	०६	२३
२४	५	३५	७	२८	५	११	६	४३	५	२९	६	५३	५	४२	७	१३	५	५६	६	५९	५	२६	६	२०	५	४४	६	२९	५	५९	७	०६	२४
२५	५	३६	७	२७	५	११	६	४२	५	२९	६	५२	५	४२	७	१२	५	५६	६	५८	५	२७	६	१९	५	४५	६	२८	५	५९	७	०७	२५
२६	५	३६	७	२६	५	१२	६	४२	५	३०	६	५२	५	४३	७	१२	५	५७	६	५६	५	२७	६	१८	५	४५	६	२७	६	००	७	०७	२६
२७	५	३७	७	२६	५	१२	६	४१	५	३०	६	५१	५	४४	७	११	५	५८	६	५५	५	२८	६	१७	५	४६	६	२६	६	००	७	०७	२७
२८	५	३७	७	२५	५	१३	६	४१	५	३१	६	५१	५	४४	७	११	५	५८	६	५४	५	२८	६	१६	५	४६	६	२५	६	०१	७	०८	२८
२९	५	३८	७	२४	५	१३	६	४०	५	३१	६	५०	५	४५	७	१०	५	५९	६	५३	५	२९	६	१५	५	४६	६	२४	६	०१	७	०८	२९
३०	५	३९	७	२४	५	१४	६	४०	५	३२	६	४९	५	४५	७	०९	६	००	६	५२	५	२९	६	१४	५	४७	६	२३	६	०२	७	०९	३०
३१	५	३९	७	२३	५	१४	६	३९	५	३२	६	४९	५	४६	७	०९	६	००	६	५२	५	३०	६	१३	५	४७	६	२२	६	०२	७	०९	३१

गरली (हि.प्र.)-मोतिहारी (बिहार)-लखनऊ (उ.प्र.)-दिल्ली-नगराणां दैनिक-सूर्योदय-सूर्यास्त-सारिणी

मासः	सितम्बर																अक्टूबर																मासः
स्थानं	गरली				मोतिहारी				लखनऊ				दिल्ली				गरली				मोतिहारी				लखनऊ				दिल्ली				स्थानं
दिनांकः	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनांकः
१	६	००	६	५०	५	३०	६	१२	५	४८	६	२१	६	०३	६	३९	६	१८	६	११	५	४३	५	३८	६	००	५	४७	६	१८	६	०४	१
२	६	०१	६	४९	५	३०	६	११	५	४८	६	२०	६	०३	६	३८	६	१९	६	१०	५	४३	५	३६	६	०१	५	४६	६	१८	६	०२	२
३	६	०१	६	४८	५	३१	६	१०	५	४९	६	१९	६	०४	६	३७	६	१९	६	०९	५	४४	५	३५	६	०२	५	४५	६	१९	६	०१	३
४	६	०२	६	४७	५	३१	६	०८	५	४९	६	१८	६	०४	६	३६	६	२०	६	०७	५	४४	५	३४	६	०२	५	४४	६	१९	६	००	४
५	६	०३	६	४५	५	३२	६	०७	५	४९	६	१६	६	०५	६	३५	६	२१	६	०६	५	४४	५	३३	६	०३	५	४३	६	२०	५	५९	५
६	६	०३	६	४४	५	३२	६	०६	५	५०	६	१५	६	०५	६	३३	६	२१	६	०५	५	४५	५	३२	६	०३	५	४२	६	२०	५	५८	६
७	६	०३	६	४३	५	३३	६	०५	५	५०	६	१४	६	०६	६	३२	६	२२	६	०४	५	४५	५	३१	६	०४	५	४१	६	२१	५	५७	७
८	६	०४	६	४१	५	३३	६	०४	५	५१	६	१३	६	०६	६	३१	६	२३	६	०३	५	४६	५	३०	६	०४	५	३९	६	२१	५	५६	८
९	६	०४	६	४०	५	३३	६	०३	५	५१	६	१२	६	०७	६	३०	६	२३	६	०१	५	४६	५	२९	६	०५	५	३८	६	२२	५	५५	९
१०	६	०६	६	३९	५	३४	६	०२	५	५२	६	११	६	०७	६	२९	६	२४	६	००	५	४७	५	२८	६	०५	५	३७	६	२३	५	५४	१०
११	६	०६	६	३८	५	३४	६	०१	५	५२	६	१०	६	०८	६	२७	६	२५	५	५८	५	४७	५	२७	६	०६	५	३६	६	२३	५	५४	११
१२	६	०७	६	३६	५	३५	५	५८	५	५२	६	०९	६	०८	६	२६	६	२५	५	५७	५	४८	५	२६	६	०६	५	३५	६	२४	५	५३	१२
१३	६	०७	६	३५	५	३५	५	५७	५	५३	६	०७	६	०९	६	२५	६	२६	५	५६	५	४८	५	२५	६	०७	५	३४	६	२४	५	५२	१३
१४	६	०८	६	३४	५	३५	५	५६	५	५३	६	०६	६	०९	६	२४	६	२७	५	५५	५	४९	५	२४	६	०७	५	३३	६	२५	५	५१	१४
१५	६	०९	६	३२	५	३६	५	५६	५	५४	६	०५	६	१०	६	२३	६	२७	५	५४	५	४९	५	२३	६	०८	५	३२	६	२५	५	५०	१५
१६	६	०९	६	३१	५	३६	५	५५	५	५४	६	०४	६	१०	६	२२	६	२८	५	५२	५	५०	५	२२	६	०८	५	३१	६	२६	५	४९	१६
१७	६	१०	६	३०	५	३७	५	५४	५	५५	६	०३	६	११	६	२०	६	२९	५	५१	५	५०	५	२१	६	०९	५	३०	६	२७	५	४८	१७
१८	६	१०	६	२८	५	३७	५	५३	५	५५	६	०२	६	११	६	१९	६	३०	५	५०	५	५१	५	२०	६	०९	५	२९	६	२७	५	४७	१८
१९	६	११	६	२७	५	३७	५	५२	५	५५	६	०१	६	१२	६	१८	६	३०	५	४९	५	५१	५	१९	६	१०	५	२८	६	२८	५	४६	१९
२०	६	११	६	२६	५	३८	५	५०	५	५६	५	५९	६	१२	६	१७	६	३१	५	४८	५	५२	५	१८	६	११	५	२८	६	२९	५	४५	२०
२१	६	१२	६	२४	५	३८	५	४९	५	५६	५	५८	६	१३	६	१६	६	३२	५	४७	५	५३	५	१७	६	११	५	२७	६	२९	५	४४	२१
२२	६	१३	६	२३	५	३९	५	४८	५	५७	५	५७	६	१३	६	१४	६	३३	५	४६	५	५३	५	१६	६	१२	५	२६	६	३०	५	४३	२२
२३	६	१३	६	२२	५	३९	५	४७	५	५७	५	५६	६	१४	६	१३	६	३३	५	४५	५	५४	५	१६	६	१२	५	२५	६	३१	५	४२	२३
२४	६	१४	६	२०	५	४०	५	४६	५	५८	५	५५	६	१४	६	१२	६	३४	५	४४	५	५४	५	१५	६	१३	५	२४	६	३१	५	४१	२४
२५	६	१४	६	१९	५	४०	५	४५	५	५८	५	५४	६	१५	६	११	६	३५	५	४३	५	५५	५	१४	६	१४	५	२३	६	३२	५	४०	२५
२६	६	१५	६	१८	५	४०	५	४४	५	५८	५	५३	६	१५	६	१०	६	३६	५	४२	५	५५	५	१३	६	१४	५	२२	६	३३	५	३९	२६
२७	६	१६	६	१६	५	४१	५	४२	५	५९	५	५२	६	१६	६	०८	६	३६	५	४१	५	५६	५	१२	६	१५	५	२२	६	३३	५	३८	२७
२८	६	१६	६	१५	५	४१	५	४१	५	५९	५	५०	६	१६	६	०७	६	३७	५	४०	५	५७	५	११	६	१५	५	२१	६	३४	५	३७	२८
२९	६	१७	६	१४	५	४२	५	४०	६	००	५	५०	६	१७	६	०६	६	३८	५	३९	५	५७	५	११	६	१६	५	२०	६	३५	५	३६	२९
३०	६	१८	६	१२	५	४२	५	३९	६	००	५	४८	६	१७	६	०५	६	३९	५	३८	५	५८	५	१०	६	१७	५	१९	६	३५	५	३५	३०
३१	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	६	४०	५	३७	५	५९	५	०९	६	१७	५	१८	६	३६	५	३५	३१

गरली (हि.प्र.)-मोतिहारी (बिहार)-लखनऊ (उ.प्र.)-दिल्ली-नगराणां दैनिक-सूर्योदय-सूर्यास्त-सारिणी

मासः	नवम्बर															
स्थानं	गरली				मोतिहारी				लखनऊ				दिल्ली			
दिनांकः	सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः	
१	६	४०	५	३६	५	५९	५	०८	६	१८	५	१८	६	३७	५	३२
२	६	४१	५	३५	६	००	५	०८	६	१९	५	१७	६	३७	५	३१
३	६	४२	५	३४	६	०१	५	०७	६	१९	५	१६	६	३८	५	३१
४	६	४३	५	३३	६	०१	५	०६	६	२०	५	१६	६	३९	५	३०
५	६	४४	५	३३	६	०२	५	०६	६	२१	५	१५	६	४०	५	२९
६	६	४५	५	३२	६	०३	५	०५	६	२२	५	१४	६	४०	५	२९
७	६	४६	५	३१	६	०३	५	०४	६	२२	५	१४	६	४१	५	२८
८	६	४७	५	३०	६	०४	५	०४	६	२३	५	१३	६	४२	५	२७
९	६	४८	५	३०	६	०५	५	०३	६	२४	५	१३	६	४३	५	२७
१०	६	४९	५	२९	६	०६	५	०३	६	२४	५	१२	६	४४	५	२६
११	६	५०	५	२८	६	०६	५	०२	६	२५	५	१२	६	४४	५	२५
१२	६	५१	५	२८	६	०७	५	०२	६	२५	५	११	६	४५	५	२५
१३	६	५२	५	२७	६	०८	५	०१	६	२७	५	११	६	४६	५	२४
१४	६	५३	५	२७	६	०९	५	०१	६	२७	५	१०	६	४७	५	२४
१५	६	५३	५	२६	६	०९	५	०१	६	२८	५	१०	६	४७	५	२३
१६	६	५४	५	२५	६	१०	५	००	६	२९	५	०९	६	४८	५	२३
१७	६	५५	५	२५	६	११	४	००	६	३०	५	०९	६	४९	५	२३
१८	६	५६	५	२४	६	१२	४	५९	६	३०	५	०९	६	५०	५	२२
१९	६	५७	५	२४	६	१२	४	५९	६	३१	५	०८	६	५१	५	२२
२०	६	५८	५	२४	६	१३	४	५९	६	३२	५	०८	६	५१	५	२१
२१	६	५९	५	२३	६	१४	४	५९	६	३३	५	०८	६	५२	५	२१
२२	७	००	५	२३	६	१५	४	५८	६	३३	५	०८	६	५३	५	२१
२३	७	०१	५	२३	६	१५	४	५८	६	३४	५	०७	६	५४	५	२१
२४	७	०१	५	२२	६	१६	४	५८	६	३५	५	०७	६	५५	५	२०
२५	७	०२	५	२२	६	१७	४	५८	६	३६	५	०७	६	५६	५	२०
२६	७	०३	५	२२	६	१८	४	५८	६	३६	५	०७	६	५६	५	२०
२७	७	०४	५	२१	६	१८	४	५७	६	३७	५	०७	६	५७	५	२०
२८	७	०५	५	२१	६	१९	४	५७	६	३८	५	०७	६	५८	५	२०
२९	७	०६	५	२१	६	२०	४	५७	६	३९	५	०७	६	५९	५	२०
३०	७	०७	५	२१	६	२१	४	५७	६	३९	५	०७	६	५९	५	२०
३१	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ

दिसम्बर																मासः
गरली				मोतिहारी				लखनऊ				दिल्ली				स्थानं
सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		सूर्योदयः		सूर्यास्तः		दिनांकः
७	०७	५	२१	६	२१	४	५७	६	४०	५	०७	७	००	५	१९	१
७	०७	५	२१	६	२२	४	५७	६	४१	५	०७	७	०१	५	१९	२
७	०८	५	२१	६	२३	४	५७	६	४२	५	०७	७	०२	५	१९	३
७	०९	५	२१	६	२४	४	५७	६	४२	५	०७	७	०३	५	२०	४
७	१०	५	२१	६	२४	४	४७	६	४३	५	०७	७	०३	५	२०	५
७	११	५	२१	६	२५	४	४८	६	४४	५	०७	७	०४	५	२०	६
७	११	५	२१	६	२६	४	४८	६	४५	५	०७	७	०५	५	२०	७
७	१२	५	२१	६	२६	४	४८	६	४५	५	०७	७	०६	५	२०	८
७	१३	५	२१	६	२७	४	४८	६	४६	५	०७	७	०६	५	२०	९
७	१४	५	२१	६	२८	४	४८	६	४७	५	०८	७	०७	५	२०	१०
७	१४	५	२१	६	२८	४	४८	६	४७	५	०८	७	०८	५	२१	११
७	१५	५	२२	६	२९	४	४९	६	४८	५	०८	७	०८	५	२१	१२
७	१६	५	२२	६	३०	४	४९	६	४९	५	०९	७	०९	५	२१	१३
७	१६	५	२२	६	३०	४	४९	६	४९	५	०९	७	१०	५	२१	१४
७	१७	५	२२	६	३१	५	००	६	५०	५	०९	७	१०	५	२२	१५
७	१८	५	२३	६	३१	५	००	६	५०	५	१०	७	११	५	२२	१६
७	१८	५	२३	६	३२	५	००	६	५१	५	१०	७	११	५	२३	१७
७	१९	५	२३	६	३३	५	०१	६	५२	५	१०	७	१२	५	२३	१८
७	१९	५	२४	६	३३	५	०१	६	५२	५	११	७	१३	५	२३	१९
७	२०	५	२४	६	३४	५	०२	६	५३	५	११	७	१३	५	२४	२०
७	२०	५	२५	६	३४	५	०२	६	५३	५	१२	७	१४	५	२४	२१
७	२१	५	२५	६	३५	५	०३	६	५४	५	१२	७	१४	५	२५	२२
७	२१	५	२६	६	३५	५	०३	६	५४	५	१३	७	१५	५	२५	२३
७	२२	५	२६	६	३६	५	०४	६	५५	५	१३	७	१५	५	२६	२४
७	२२	५	२७	६	३६	५	०४	६	५५	५	१४	७	१६	५	२६	२५
७	२३	५	२७	६	३६	५	०४	६	५५	५	१४	७	१६	५	२७	२६
७	२३	५	२८	६	३७	५	०४	६	५६	५	१५	७	१६	५	२८	२७
७	२३	५	२८	६	३७	५	०६	६	५६	५	१६	७	१७	५	२८	२८
७	२४	५	२९	६	३८	५	०६	६	५७	५	१६	७	१७	५	२९	२९
७	२४	५	३०	६	३८	५	०७	६	५७	५	१७	७	१७	५	२९	३०
७	२४	५	३०	६	३८	५	०८	६	५७	५	१८	७	१८	५	३०	३१

२०२४ खीष्टाब्दे अप्रैल-मासस्य (५/४७ प्रातःकालस्य)दैनिक-स्पष्टग्रहास्तत्रदिनद्वयान्तरं ग्रहगतिः

दिनांकः	सूर्यः				चन्द्रः				मङ्गलः				बुधः				गुरुः				शुक्रः				शनिः				राहुः				केतुः				दिनांकः
	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	
१	११	१७	३४	४७	८	०३	४३	१२	१०	१२	५०	२३	०	०२	५९	०८	०	२३	०८	५७	११	००	४१	०२	१०	१९	२४	५८	११	२१	२१	५८	५	२१	२१	५८	१
२	११	१८	३४	०९	८	१७	००	२५	१०	१३	३७	०४	व.	०३	०२	०६	०	२३	२१	५१	११	०१	५५	११	१०	१९	३१	४२	११	२१	४८	१७	५	२१	४८	१७	२
३	११	१९	३३	१९	९	००	३९	५०	१०	१४	२३	४४	०	०२	५८	००	०	२३	३४	४७	११	०३	०९	२०	१०	१९	३८	२४	११	२१	४५	०७	५	२१	४५	०७	३
४	११	२०	३२	२७	९	१४	४२	२४	१०	१५	१०	२४	०	०२	४७	०७	०	२३	४७	४८	११	०४	२३	२९	१०	१९	४५	०४	११	२१	४१	५६	५	२१	४१	५६	४
५	११	२१	३१	३३	९	२९	०७	१७	१०	१५	५७	०४	०	०२	२९	५०	०	२४	००	५१	११	०५	३७	३७	१०	१९	५१	४२	११	२१	३८	४५	५	२१	३८	४५	५
६	११	२२	३०	३७	१०	१३	५१	२२	१०	१६	४३	४४	०	०२	०६	३६	०	२४	१३	५८	११	०६	५१	४५	१०	१९	५८	१७	११	२१	३५	३४	५	२१	३५	३४	६
७	११	२३	२९	३८	१०	२८	४९	०५	१०	१७	३०	२३	०	०१	३७	५८	०	२४	२७	०७	११	०८	०५	५३	१०	२०	०४	५०	११	२१	३२	२४	५	११	३२	२४	७
८	११	२४	२८	३८	११	१३	५२	५४	१०	१८	१७	०१	०	०१	०४	३५	०	२४	४०	२०	११	०९	२०	००	१०	२०	११	२०	११	२१	२९	१३	५	२१	२९	१३	८
९	११	२५	२७	३६	११	२८	५४	१२	१०	१९	०३	३९	०	००	२७	०९	०	२४	५३	३६	११	१०	३४	०६	१०	२०	१७	४८	११	२१	२६	०२	५	२१	२६	०२	९
१०	११	२६	२६	३१	०	१३	४४	२७	१०	१९	५०	१६	११	२९	४६	२८	०	२५	०६	५४	११	११	४८	१२	१०	२०	२४	१३	११	२१	२२	५१	५	२१	२२	५१	१०
११	११	२७	२५	२५	०	२८	१६	१८	१०	२०	३६	५३	११	२९	०३	५४	०	२५	२०	१५	११	१३	०२	१७	१०	२०	३०	३५	११	२१	१९	४०	५	२१	१९	४०	११
१२	११	२८	२४	१६	१	१२	२४	३३	१०	२१	२३	२९	११	२८	१८	४६	०	२५	३३	३९	११	१४	१६	२२	१०	२०	३६	५५	११	२१	१६	३०	५	२१	१६	३०	१२
१३	११	२९	२३	०६	१	२६	०६	३१	१०	२२	१०	०५	११	२७	३३	२८	०	२५	४७	०६	११	१५	३०	२७	१०	२०	४३	१२	११	२१	१३	१९	५	२१	१३	१९	१३
१४	०	००	२१	५४	२	०९	२२	०२	१०	२२	५६	३९	११	२६	४८	२१	०	२६	००	३५	११	१६	४४	३१	१०	२०	४९	२६	११	२१	१०	०८	५	२१	१०	०८	१४
१५	०	०१	२०	४०	२	२२	१३	०१	१०	२३	४३	१३	११	२६	०४	१५	०	२६	१४	०६	११	१७	५८	३४	१०	२०	५५	३७	११	२१	०६	५७	५	२१	०६	५७	१५
१६	०	०२	१९	२३	३	०४	४२	४४	१०	२४	२९	४६	११	२५	२१	५६	०	२६	२७	४०	११	१९	१२	३७	१०	२१	०१	४५	११	२१	०३	४७	५	२१	०३	४७	१६
१७	०	०३	१८	०५	३	१६	५५	२१	१०	२५	१६	१८	११	२४	४२	०६	०	२६	४१	१६	११	२०	२६	४०	१०	२१	०७	५०	११	२१	००	३६	५	२१	००	३६	१७
१८	०	०४	१६	४५	३	२८	५५	१८	१०	२६	०२	४९	११	२४	०५	२३	०	२६	५४	५५	११	२१	४०	४२	१०	२१	१३	५२	११	२०	५७	२५	५	२०	५७	२५	१८
१९	०	०५	१५	२३	४	१०	४७	१०	१०	२६	४९	१९	११	२३	३२	१८	०	२७	०८	३५	११	२२	५४	४३	१०	२१	१९	५०	११	२०	५४	१४	५	२०	५४	१४	१९
२०	०	०६	१३	५९	४	२२	३५	१५	१०	२७	३५	४७	११	२३	०८	१८	०	२७	२२	१७	११	२४	०८	४४	१०	२१	२५	४६	११	२०	५१	०३	५	२०	५१	०३	२०
२१	०	०७	१२	३३	५	०४	२३	३१	१०	२८	२२	१५	११	२२	३८	४२	०	२७	३६	०२	११	२५	२२	४५	१०	२१	३१	३८	११	२०	४७	५३	५	२०	४७	५३	२१
२२	०	०८	११	०५	५	१६	१५	२२	१०	२९	०८	४२	११	२२	१८	४७	०	२७	४९	४८	११	२६	३६	४५	१०	२१	३७	२७	११	२०	४४	४२	५	२०	४४	४२	२२
२३	०	०९	०९	३५	५	२८	१३	३७	१०	२९	५५	०७	११	२२	०३	४३	०	२८	०३	३६	११	२७	५०	४४	१०	२१	४३	१२	११	२०	४१	३१	५	२०	४१	३१	२३
२४	०	१०	०८	०३	६	१०	२०	२६	११	००	४१	३२	११	२१	५३	३६	०	२८	१७	२६	११	२९	०४	४३	१०	२१	४८	५४	११	२०	३८	२०	५	२०	३८	२०	२४
२५	०	११	०६	३०	६	२२	३७	३३	११	०१	२७	५५	११	२१	४८	३०	०	२८	३१	१७	०	००	१८	४१	१०	२१	५४	३२	११	२०	३५	१०	५	२०	३५	१०	२५
२६	०	१२	०४	५४	७	०५	०६	१६	११	०२	१४	१६	मा.	२१	४८	५४	०	२८	४५	१०	०	०१	३२	३९	१०	२२	००	०७	११	२०	३१	५९	५	२०	३१	५९	२६
२७	०	१३	०३	१७	७	१७	४७	४०	११	०३	००	३६	११	२१	५३	१४	०	२८	५९	०४	०	०२	४६	३७	१०	२२	०५	३८	११	२०	२८	४८	५	२०	२८	४८	२७
२८	०	१४	०१	३८	८	००	४२	३८	११	०३	४६	५५	११	२२	०२	५६	०	२९	१३	००	०	०४	००	३४	१०	२२	११	०६	११	२०	२५	३७	५	२०	२५	३७	२८
२९	०	१४	५९	५७	८	१३	५१	५४	११	०४	३३	१३	११	२२	१७	२४	०	२९	२६	५७	०	०५	१४	३०	१०	२२	१६	२९	११	२०	२२	२७	५	२०	२२	२७	२९
३०	०	१५	५८	१४	८	२७	१६	०६	११	०५	१९	२८	११	२२	३६	२८	०	२९	४०	५६	०	०६	२८	२६	१०	२२	२१	४९	११	२०	१९	१६	५	२०	१९	१६	३०

यात्राविवाहोत्सवजातकादौ खेटैः स्फुटैरेव फलस्फुटत्वम्

२०२४ खीष्टाब्दे मई-मासस्य (५/४७ प्रातःकालस्य)दैनिक-स्पष्टग्रहास्तत्रदिनद्वयान्तरं ग्रहगतिः

दिनांकः	सूर्यः				चन्द्रः				मङ्गलः				बुधः				गुरुः				शुक्रः				शनिः				राहुः				केतुः				दिनांकः
	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	
१	०	१६	५६	३०	९	१०	५५	४१	११	०६	०५	४३	११	२३	००	००	०	२९	५४	५६	०	०७	४२	२१	१०	२२	२७	०५	११	२०	१६	०५	५	२०	१६	०५	१
२	०	१७	५४	४४	९	२४	५०	५१	११	०६	५१	५५	११	२३	२७	५२	१	००	८	५६	०	०८	५६	१६	१०	२२	३२	१७	११	२०	१२	५४	५	२०	१२	५४	२
३	०	१८	५२	५६	१०	०९	०१	०७	११	०७	३८	०६	११	२३	५९	५४	१	००	२२	५८	०	१०	१०	११	१०	२२	३७	२५	११	२०	०९	४३	५	२०	९	४३	३
४	०	१९	५१	०६	१०	२६	२५	००	११	०८	२४	१५	११	२४	३५	५७	१	००	३७	०१	०	११	२४	०५	१०	२२	४२	२९	११	२०	०६	३३	५	२०	६	३३	४
५	०	२०	४९	१५	११	०७	५९	४०	११	०९	१०	२३	११	२५	१५	५१	१	००	५१	०५	०	१२	३७	५८	१०	२२	४७	२९	११	२०	०३	२२	५	२०	३	२२	५
६	०	२१	४७	२२	११	२२	४०	४३	११	०९	५६	२९	११	२५	५९	२७	१	०१	०५	०९	०	१३	५१	५१	१०	२२	५२	२४	११	२०	००	११	५	२०	००	११	६
७	०	२२	४५	२७	०	०७	२२	२६	११	१०	४२	३२	११	२६	४६	३६	१	०१	१९	१५	०	१५	०५	४४	१०	२२	५७	१६	११	१९	५७	००	५	१९	५७	००	७
८	०	२३	४३	३०	०	२१	५८	१३	११	११	२८	३४	११	२७	३७	११	१	०१	३३	२१	०	१६	१९	३६	१०	२३	०२	०३	११	१९	५३	५०	५	१९	५३	५०	८
९	०	२४	४१	३२	१	०६	२१	२६	११	१२	१४	३४	११	२८	३१	०४	१	०१	४७	२७	०	१७	३३	२८	१०	२३	०६	४३	११	१९	५०	४३	५	१९	५०	४३	९
१०	०	२५	३९	३३	१	२०	२६	२२	११	१३	००	३२	११	२९	२८	०७	१	०२	०१	३४	०	१८	४७	१९	१०	२३	११	२४	११	१९	४७	२८	५	१९	४७	२८	१०
११	०	२६	३७	३१	२	०४	०८	५७	११	१३	४६	२८	०	०	२८	१३	१	०२	१५	४२	०	२०	०१	१०	१०	२३	१५	५९	११	१९	४४	१७	५	१९	४४	१७	११
१२	०	२७	३५	२८	२	१७	२७	२०	११	१४	३२	२२	०	०१	३१	१६	१	०२	२९	५०	०	२१	१५	०१	१०	२३	२०	२८	११	१९	४१	०७	५	१९	४१	०७	१२
१३	०	२८	३३	२४	३	००	२१	४७	११	१५	१८	१४	०	०२	३७	११	१	०२	४३	५८	०	२२	२८	५१	१०	२३	२४	५३	११	१९	३७	५६	५	१९	३७	५६	१३
१४	०	२९	३१	१८	३	१२	५४	३०	११	१६	०४	०४	०	३	४५	५३	१	०२	५८	०७	०	२३	४२	४१	१०	२३	२९	१४	११	१९	३१	४५	५	१९	३१	३४	१४
१५	१	००	२९	११	३	२५	०९	००	११	१६	४९	५१	०	४	५७	१६	१	०३	१२	१६	०	२४	५६	३०	१०	२३	३३	२९	११	१९	३१	३४	५	१९	३१	३४	१५
१६	१	०१	२७	०२	४	०७	९	४६	११	१७	३५	३६	०	०६	११	१६	१	०३	२६	२५	०	२६	१०	१९	१०	२३	३७	४०	११	१९	२८	२३	५	१९	२८	२३	१६
१७	१	०२	२४	५१	४	१९	०१	४४	११	१८	२१	१९	०	०७	२७	५१	१	०३	४०	३४	०	२७	२४	०८	१०	२३	४१	४७	११	१९	२५	१३	५	१९	२५	१३	१७
१८	१	०३	२२	४०	५	००	५०	०२	११	१९	०६	५९	०	०८	४६	५६	१	०३	५४	४३	०	२८	३७	५६	१०	२३	४५	४८	११	१९	२२	०२	५	१९	२२	०२	१८
१९	१	०४	२०	२६	५	१२	३९	३८	११	१९	५२	३७	०	१०	०८	२९	१	०४	०८	५२	०	२९	५१	४४	१०	२३	४९	४५	११	२९	१८	५१	५	१९	१८	५१	१९
२०	१	०५	१८	१२	५	२४	३५	४	११	२०	३८	१३	०	११	३२	२९	१	०४	२३	०१	१	०१	०५	३२	१०	२३	५३	३७	११	१९	१५	४०	५	१९	१५	४०	२०
२१	१	०६	१५	५६	६	०६	४०	११	११	२१	२३	४६	०	१२	५८	५१	१	०४	३७	०९	१	०२	१९	१९	१०	२३	५७	२४	११	१९	१२	३०	५	१९	१२	३०	२१
२२	१	०७	१३	३८	६	१८	५७	५४	११	२२	०९	१७	०	१४	२७	३७	१	०४	५१	१७	१	०३	३३	०६	१०	२४	०१	०६	११	१९	०९	१९	५	१९	०९	१९	२२
२३	१	०८	०८	११	७	०१	३०	१०	११	२२	५४	४५	०	१५	५८	४३	१	०५	०५	२५	१	०४	४६	५३	१०	२४	०४	४३	११	१९	०६	०८	५	१९	०६	०८	२३
२४	१	०९	०९	००	७	१४	१७	५०	११	२३	४०	१०	०	१७	३२१	१०	१	०५	१९	३३	१	०६	००	४०	१०	२४	०८	१४	११	१९	०२	५७	५	१९	०२	५७	२४
२५	१	१०	०६	३९	७	२७	२०	४८	११	२४	२५	३३	०	१९	०७	५७	१	०५	३३	४०	१	०७	१४	२६	१०	२४	११	४१	११	१८	५९	४६	५	१८	५९	४६	२५
२६	१	११	०४	१६	८	१०	३८	०७	११	२५	१०	५२	०	२०	४६	०२	१	०५	४७	४६	१	०८	२८	१२	१०	२४	१५	०३	११	१८	५६	३६	५	१८	५६	३३	२६
२७	१	१२	०१	५३	८	२४	०८	१८	११	२५	५६	१०	०	२२	२६	२६	१	०६	०१	५२	१	०९	४१	५७	१०	२४	१८	१९	११	१८	५३	२५	५	१८	५३	२५	२७
२८	१	१२	५९	२८	९	०७	४९	३५	११	२६	४१	२४	०	२४	०९	०९	१	०६	१५	५७	१	१०	५५	४३	१०	२४	२१	३०	११	१८	५०	१४	५	१८	५०	१४	२८
२९	१	१३	५७	०२	९	२१	४०	११	११	२७	२६	३५	०	२४	५४	१०	१	०६	३०	०२	१	१२	०९	२८	१०	२४	२४	३६	११	१८	४७	०३	५	१८	४७	०३	२९
३०	१	१४	५४	३५	१०	०५	३८	३९	११	२८	११	४४	०	२७	४१	२९	१	०६	४४	०५	१	१३	२३	१३	१०	२४	२७	३६	११	१८	४३	५३	५	१८	४३	५३	३०
३१	१	१५	५२	०७	१०	१९	४३	४६	११	२८	५६	५०	०	२९	३१	०४	१	०६	५८	०८	१	१४	३६	५८	१०	२४	३०	३१	११	१८	४०	४२	५	१८	४०	४२	३१

यात्रा विवाहोत्सवजातकादौ खेटैः स्फुटैरेव फलस्फुटत्वम्

२०२४ खीष्टाब्दे जून-मासस्य (५/४७ प्रातःकालस्य)दैनिक-स्पष्टग्रहास्तत्रदिनद्वयान्तरं ग्रहगतिः’

दिनांकः	सूर्यः				चन्द्रः				मङ्गलः				बुधः				गुरुः				शुक्रः				शनिः				राहुः				केतुः				दिनांकः
	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	
१	१	१६	४९	३८	११	०३	५४	२७	११	२९	४१	५२	१	०१	२२	५५	१	०७	१२	१०	१	१५	५०	४३	१०	२४	३३	२१	११	१८	३७	३१	५	१८	३७	३१	१
२	१	१७	४७	१७	११	१८	०९	१९	०	००	२६	५२	१	०३	१७	००	१	०७	२६	११	१	१७	०४	२७	१०	२४	३६	०५	११	१८	३४	२०	५	१८	३४	२०	२
३	१	१८	४४	३६	०	०२	२६	२३	०	०१	११	४९	१	०५	१३	१७	१	०७	४०	१०	१	१८	१८	११	१०	२४	३८	४४	११	१८	३१	१०	५	१८	३१	१०	३
४	१	१९	४२	०४	०	१६	४२	४३	०	०१	५६	४२	१	०७	११	४२	१	०७	५४	०९	१	१९	३१	५६	१०	२४	४१	१७	११	१८	२७	५९	५	१८	२७	५९	४
५	१	२०	३९	३०	१	००	५४	२६	०	०२	४१	३२	१	०९	१२	११	१	०८	०८	०६	१	२०	४५	४०	१०	२४	४३	४५	११	१८	२४	४८	५	१८	२४	४८	५
६	१	२१	३६	५६	१	१४	५७	०३	०	०३	२६	१९	१	११	१४	३८	१	०८	२२	०२	१	२१	५९	२३	१०	२४	४६	०७	११	१८	२१	३७	५	१८	२१	३७	६
७	१	२२	३४	२१	१	२८	४६	०४	०	०४	११	०३	१	१३	१८	५६	१	०८	३५	५६	१	२३	१३	०७	१०	२४	४८	२४	११	१८	१८	२६	५	१८	१८	२६	७
८	१	२३	३१	४५	२	१२	१७	४१	०	०४	५५	४४	१	१५	२४	५७	१	०८	४९	४९	१	२४	२६	५१	१०	२४	५०	३४	११	१८	१५	१६	५	१८	१५	१६	८
९	१	२४	२९	०८	२	२५	२९	२४	०	०५	४०	२१	१	१७	३२	३०	१	०९	०३	४१	१	२५	४०	३४	१०	२४	५२	३९	११	१८	१२	०५	५	१८	१२	०५	९
१०	१	२५	२६	३१	३	०८	२०	२५	०	०६	२४	४५	१	१९	४१	२४	१	०९	१७	३१	१	२६	४५	१९	१०	२४	५४	३९	११	१८	०८	५४	५	१८	०८	५४	१०
११	१	२६	२३	५२	३	२०	५१	४४	०	०७	०७	२५	१	२१	५१	२६	१	०९	३१	१९	१	२८	०८	०१	१०	२४	५६	३२	११	१८	०५	४३	५	१८	०५	४३	११
१२	१	२७	२१	१३	४	०३	०५	५२	०	०७	५३	५२	१	२४	०२	२२	१	०९	५४	०६	१	२९	२१	४५	१०	२४	५८	२०	११	१८	०२	३३	५	१८	०२	३३	१२
१३	१	२८	१८	३३	४	१५	०६	३८	०	०८	३८	१५	१	२६	१३	५५	१	०९	५८	४१	२	००	३५	२८	१०	२५	००	०२	११	१७	५९	२२	५	१७	५९	२२	१३
१४	१	२९	१५	५३	४	२६	५८	४५	०	०९	२२	३५	१	२८	२५	५०	१	१०	१२	३४	२	०१	४९	११	१०	२५	०१	३९	११	१७	५६	११	५	१७	५६	११	१४
१५	२	००	१३	११	५	०८	४७	२७	०	१०	०६	५१	२	००	३७	५०	१	१०	२६	१५	२	०३	०२	५४	१०	२५	०३	०९	११	१७	५३	००	५	१७	५३	००	१५
१६	२	०१	१०	२९	५	२०	३८	०९	०	१०	५१	०३	२	०२	४९	३८	१	१०	३९	५४	२	०४	१६	३७	१०	२५	०४	३४	११	१७	४९	४९	५	१७	४९	४९	१६
१७	२	०२	०७	४७	६	०२	३६	१०	०	११	३५	१२	२	०५	००	०९	१	१०	५३	३१	२	०५	३०	२१	१०	२५	०५	५२	११	१७	४६	३९	५	१७	४६	३९	१७
१८	२	०३	०५	०४	६	१४	४६	१६	०	१२	१९	१७	२	०७	११	३७	१	११	०७	०६	२	०६	४४	४	१०	२५	०७	५	११	१७	४३	२८	५	१७	४३	२८	१८
१९	२	०४	०२	२०	६	२७	१२	२४	०	१३	०३	१८	२	०९	२१	१८	१	११	२०	३८	२	०७	५७	४७	१०	२५	०८	१२	११	१७	४०	१७	५	१७	४०	१७	१९
२०	२	०५	५७	३६	७	०९	५७	१९	०	१३	४७	१६	२	११	२९	४९	१	११	३४	०९	२	०९	११	३०	१०	२५	०९	१३	११	१७	३७	६	५	१९	३७	६	२०
२१	२	०५	५६	५२	७	२३	०२	१२	०	१४	३१	०९	२	१३	३६	५८	१	११	४७	३६	२	१०	२५	१३	१०	२५	१०	०८	११	१७	३३	५६	५	१७	३३	५६	२१
२२	२	०६	५४	०७	८	०६	२६	३७	०	१५	१४	५९	२	१५	४२	३६	१	१२	०१	०२	२	११	३८	५६	१०	२५	१०	५७	११	१७	३०	४५	५	१७	३०	४५	२२
२३	२	०७	५१	२१	८	२०	०८	२४	०	१५	५८	४४	२	१७	४६	३४	१	१२	१४	२५	२	१२	४२	३९	१०	२५	११	४०	११	१७	२७	३४	५	१७	२७	३४	२३
२४	२	०८	४८	३५	९	०४	०४	०५	०	१६	४२	२६	२	१९	४८	४५	१	१२	२७	४६	२	१४	०६	२२	१०	२५	१२	१६	११	१७	२४	२३	५	१७	२४	२३	२४
२५	२	०९	४५	४९	९	१८	०९	२६	०	१७	२६	०४	२	२१	४९	०४	१	१२	४१	०४	२	१५	२०	०५	१०	२५	१२	४८	११	१७	२१	१३	५	१७	२१	१३	२५
२६	२	१०	४३	०३	१०	०२	२०	१२	०	१८	०९	३९	२	२३	४७	२६	१	१२	५४	१९	२	१६	३३	४८	१०	२५	१३	१३	११	१७	१८	२	५	१७	१८	२	२६
२७	२	११	४०	१६	१०	१६	३२	३६	०	१८	५३	०६	२	२५	४३	४८	१	१३	०७	३१	२	१७	४७	३२	१०	२५	१३	३२	११	१७	१४	५१	५	१७	१४	५१	२७
२८	२	१२	३७	२९	११	००	४३	५४	०	१९	३६	३२	२	२७	३८	०७	१	१३	२०	४१	२	०९	०१	१५	१०	२५	१३	४५	११	१७	११	४०	५	१७	११	४०	२८
२९	२	१३	३४	४२	११	१४	५२	२१	०	२०	१९	५३	२	२९	३०	२२	१	१३	३३	४८	२	२०	१४	५८	१०	२५	१३	५२	११	१७	०८	२९	५	१७	०८	२९	२९
३०	२	१४	३१	५४	११	२८	५६	५६	०	२१	०३	०९	३	०१	२०	३०	१	१३	४६	५१	२	२१	२८	४१	व.	२५	१३	५३	११	१७	०५	१९	५	१७	०५	१९	३०

यात्रा विवाहोत्सवजातकादौ खेटैः स्फुटैरेव फलस्फुटत्वम्

२०२४ खीष्टाब्दे जुलाई-मासस्य (५/४७ प्रातःकालस्य)दैनिक-स्पष्टग्रहास्तत्रदिनद्वयान्तरं ग्रहगतिः

दिनांकः	सूर्यः				चन्द्रः				मङ्गलः				बुधः				गुरुः				शुक्रः				शनिः				राहुः				केतुः				दिनांकः
	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	
१	२	१५	२७	०७	०	१२	५६	४९	०	२१	४६	२१	३	०३	०८	३२	१	१३	४७	५२	२	२२	४२	२५	व.	२५	१३	४८	११	१७	०२	०८	५	१७	०२	०८	१
२	२	१६	२६	१९	०	२६	५१	०३	०	२२	२९	२९	३	०४	५४	२७	१	१४	१२	४९	२	२३	५६	०८	१०	२५	१३	३७	११	१६	५८	५७	५	१६	५८	५७	२
३	२	१७	२३	३१	१	१०	३८	०५	०	२३	१२	३३	३	०६	३८	१३	१	१४	२५	४३	२	२५	०९	५१	१०	२५	१३	२०	११	१३	५५	४६	५	१६	५५	४६	३
४	२	१८	२०	४३	१	२४	१५	५३	०	२३	५५	३२	३	०८	१७	५३	१	१४	३८	३४	२	२६	२३	३५	१०	२५	१२	५७	११	१६	५२	३६	५	१६	५२	३६	४
५	२	१९	१७	५६	२	०७	४२	०५	०	२४	३८	२७	३	०९	५९	२४	१	१४	५१	२१	२	२७	३७	१८	१०	२५	१२	२८	११	१६	४९	२५	५	१६	४९	२५	५
६	२	२०	१५	०८	२	२०	५४	२५	०	२५	२१	१७	३	११	३६	४७	१	१४	०४	०५	२	२८	५१	०२	१०	२५	११	५३	११	१६	४६	१४	५	१६	४६	१४	६
७	२	२१	१२	२०	३	०३	५१	०६	०	२६	०४	०२	३	१३	१२	०१	१	१४	१६	४६	३	००	०४	५५	१०	२५	११	१३	११	१६	४३	०३	५	१६	४३	०३	७
८	२	२२	०७	३२	३	१६	३१	२०	०	२६	४६	४३	३	१४	४५	०६	१	१५	२७	२३	३	०१	१८	२७	१०	२५	१०	२६	११	१६	३९	५३	५	१६	३९	५३	८
९	२	२३	०६	४४	३	२८	५५	२७	०	२७	२९	१९	३	१६	१६	०१	१	१५	४१	५६	३	०२	३२	१२	१०	२५	०९	३३	११	१६	३६	४२	५	१६	३६	४२	९
१०	२	२४	०३	५७	४	११	०५	०७	०	२८	११	५०	३	१६	४४	४६	१	१५	५४	२५	३	०३	४५	५६	१०	२५	०८	३५	११	१६	३३	३१	५	१६	३३	३१	१०
११	२	२५	०१	१०	४	२३	०३	१६	०	२८	५४	१७	३	१९	११	१८	१	१६	०६	५०	३	०४	५९	३९	१०	२५	०७	३१	११	१६	३०	२०	५	१६	३०	२०	११
१२	२	२५	५८	२२	५	०४	५३	५२	०	२९	३६	३८	३	२०	३५	३७	१	१६	१९	१२	३	०६	१३	२३	१०	२५	०६	२१	११	१६	२७	०९	५	१६	२७	०९	१२
१३	२	२६	५५	३५	५	१६	४१	४४	१	००	१८	५५	३	२१	५९	४०	१	१६	३१	२९	३	०७	२७	०६	१०	२९	०५	०५	११	१६	२३	५९	५	१६	२३	५९	१३
१४	२	२७	५२	४९	५	२८	३२	०८	१	०१	०१	०७	३	२३	१७	२६	१	१६	४३	४३	३	०८	४०	५०	१०	२५	०३	४३	११	१६	२०	४८	५	१६	२०	४८	१४
१५	२	२८	५०	०२	६	१०	३०	३३	१	०१	४३	१४	३	२४	३४	५१	१	१६	५५	५२	३	०९	५४	३३	१०	२५	०२	१६	११	१६	१७	३६	५	१६	१७	३६	१५
१६	२	२९	४७	१६	६	२२	४२	१५	१	०२	२५	१६	३	२५	४९	५२	१	१७	०७	५७	३	११	०८	१७	१०	२५	००	४३	११	१६	१४	२६	५	१६	१४	२६	१६
१७	३	००	४४	३१	७	०५	१२	०१	१	०३	०७	१३	३	२७	०२	२७	१	१७	१९	५७	३	१२	२२	००	१०	२४	५९	०४	११	१६	११	१६	५	१६	११	१६	१७
१८	३	०१	४१	४५	७	१८	०३	३४	१	०३	४९	०४	३	२८	१२	२१	१	१७	३१	५३	३	१३	३५	४४	१०	२४	५७	२०	११	१६	०८	०५	५	१६	०८	०५	१८
१९	३	०२	३९	००	८	०१	१९	०४	१	०४	३०	५१	३	२९	१९	५७	१	१७	४३	४५	३	१४	४९	२७	१०	२४	५५	३०	११	१६	०४	५४	५	१६	०४	५४	१९
२०	३	०३	३६	१६	८	१४	५८	४२	१	०५	१२	३२	४	००	२४	४६	१	१७	५५	३२	३	१६	०३	११	१०	२४	५३	३५	११	१६	०१	४३	५	१६	०१	४३	२०
२१	३	०४	३३	३२	८	२९	००	१६	१	०५	५४	०८	४	०१	२६	४८	१	१८	०७	१४	३	१७	१६	५४	१०	२४	५१	३४	११	१५	५८	३२	५	१५	५८	३२	२१
२२	३	०५	३०	४९	९	१३	१९	२२	१	०६	३५	३८	४	०२	२५	५७	१	१८	१८	५१	३	१८	३०	३७	१०	२४	४९	२८	११	१५	५५	२२	५	१५	५५	२२	२२
२३	३	०६	२८	०६	९	२७	४९	५९	१	०७	१७	०४	४	०३	२२	०८	१	१८	३०	२४	३	१९	४४	२०	१०	२४	४७	१६	११	१५	५२	११	५	१५	५२	११	२३
२४	३	०७	२५	२३	१०	१२	२५	२४	१	०७	५८	२३	४	०४	१५	१३	१	१८	४१	५१	३	२०	५८	०३	१०	२४	४४	५९	११	१५	४९	००	५	१५	४९	००.	२४
२५	३	०८	२२	४२	१०	२६	५९	१९	१	०८	३९	३८	४	०५	०५	०४	१	१८	५३	१४	३	२२	११	४६	१०	२४	४२	३७	११	१५	४५	४९	५	१५	४५	४९	२५
२६	३	०९	२०	०१	११	११	२६	४२	१	०९	२०	४६	४	०५	५१	३३	१	१९	०४	३१	३	२३	२५	२९	१०	२४	४०	१०	११	१५	४२	३९	५	१५	४२	३९	२६
२७	३	१०	१७	२०	११	२५	४४	०८	१	१०	०१	४९	४	०६	३४	३१	१	१९	१५	४३	३	२४	३९	१२	१०	२४	३७	३७	११	१५	३९	२८	५	१५	३९	२८	२७
२८	३	११	१४	४१	०	०९	४९	४६	१	१०	४२	४७	४	०७	१३	४८	१	१९	२६	५०	३	२५	५२	५४	१०	२४	३५	००	११	१५	३६	१७	५	१५	३६	१७	२८
२९	३	१२	१२	०२	०	२३	४२	५७	१	११	२३	३८	४	०७	४९	१४	१	१९	३७	५१	३	२७	०६	३७	१०	२४	३२	१८	११	१५	३३	०६	५	१५	३३	०६	२९
३०	३	१३	०९	२३	१	०७	२३	४०	१	१२	०४	२४	४	०८	२०	३९	१	१९	४८	४७	३	२८	२०	१९	१०	२४	२९	३०	११	१५	२९	५६	५	१५	२९	५६	३०
३१	३	१४	०६	४६	१	२०	५२	०१	१	१२	४५	०४	४	०८	४७	५२	१	१९	५९	३७	३	२९	३४	०१	१०	२४	२६	३८	११	१५	२६	४५	५	१५	२६	४५	३१

यात्रा विवाहोत्सवजातकादौ खेटैः स्फुटैरेव फलस्फुटत्वम्

२०२४ ख्रीष्टाब्दे अगस्त-मासस्य (५/४७ प्रातःकालस्य)दैनिक-स्पष्टग्रहास्तत्रदिनद्वयान्तरं ग्रहगतिः

दिनांकः	सूर्यः				चन्द्रः				मङ्गलः				बुधः				गुरुः				शुक्रः				शनिः				राहुः				केतुः				दिनांकः
	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	
१	३	१५	०४	०९	२	०४	०८	०४	१	१३	२५	३८	४	०९	१०	४२	१	२०	१०	२२	४	००	४७	४३	व.	२४	२३	४१	११	१५	२३	३४	५	१५	२३	३४	१
२	३	१६	०१	३४	२	१७	११	३९	१	१४	०६	०६	४	०९	२८	५८	१	२०	२१	०१	४	०२	०१	२५	१०	२४	२०	४०	११	१५	२०	२३	५	१५	२०	२३	२
३	३	१६	५८	५९	३	००	०२	३१	१	१४	४६	२९	४	०९	४२	२९	१	२०	३१	३३	४	०३	१५	०६	१०	२४	१७	३४	११	१५	१७	२०	५	१५	१७	२०	३
४	३	१७	५६	२५	३	१२	२०	३०	१	१५	२६	४५	४	०९	५१	०६	१	२०	४२	००	४	०४	२८	४७	१०	२४	१४	२३	११	१५	१४	०२	५	१५	१४	०२	४
५	३	१८	५३	५२	३	२५	०५	४३	१	१६	०६	५४	४	०९	५४	३९	१	२०	५२	२१	४	०५	४२	२८	१०	२४	११	०८	११	१५	१०	५१	५	१५	१०	५१	५
६	३	१९	५१	२०	४	०७	१८	४७	१	१६	४६	५८	व.	०९	५३	००	१	२१	०२	३५	४	०६	५६	०९	१०	२४	०७	४९	११	१५	०७	४०	५	१५	०७	४०	६
७	३	२०	४८	४९	४	१९	२१	०३	१	१७	२६	५५	४	०९	४६	०४	१	२१	१२	४४	४	०८	०९	४९	१०	२४	०४	२६	११	१५	०४	२९	५	१५	०४	२९	७
८	३	२१	४६	१९	५	०१	१४	४०	१	१८	०६	४६	४	०९	३३	४७	१	२१	२२	४६	४	०९	२३	२९	१०	२४	००	५८	११	१५	०१	१९	५	१५	०१	१९	८
९	३	२२	४३	५०	५	१३	०२	४५	१	१८	४६	३१	४	०९	१६	१०	१	२१	३२	४१	४	१०	३७	०९	१०	२३	५७	२६	११	१४	५८	०८	५	१४	५८	०८	९
१०	३	२३	४१	२२	५	२४	४९	२३	१	१९	२६	०९	४	०८	५३	१६	१	२१	४२	३०	४	११	५०	४८	१०	२३	५३	५१	११	१४	५४	५७	५	१४	५४	५७	१०
११	३	२४	३८	५५	६	०६	३८	३९	१	२०	०५	४०	४	०८	२५	१४	१	२१	५२	१२	४	१३	०४	२७	१०	२३	५०	१२	११	१४	५१	४६	५	१४	५१	४६	११
१२	३	२५	३६	३०	६	१८	३६	०५	१	२०	४५	०५	४	०७	५२	१९	१	२२	०१	४७	४	१४	१८	०५	१०	२३	४६	२८	११	१४	४८	३६	५	१४	४८	३६	१२
१३	३	२६	३४	०५	७	००	४६	४२	१	२१	२४	२३	४	०७	१४	५१	१	२२	११	१६	४	१५	३१	४४	१०	२३	४२	४२	११	१४	४५	२५	५	१४	४५	२५	१३
१४	३	२७	३१	४२	७	१३	१५	२८	१	२२	०३	३४	४	०६	३३	१६	१	२२	२०	३७	४	१६	४५	२१	१०	२३	३८	५२	११	१४	४२	१४	५	१४	४२	१४	१४
१५	३	२८	२९	२०	७	२६	०६	४६	१	२२	४२	३९	४	०५	४८	१०	१	२२	२९	५२	४	१७	५८	५९	१०	२३	३४	५८	११	१४	३९	०३	५	१४	३९	०३	१५
१६	३	२९	२६	५९	८	०९	२३	५२	१	२३	२१	३६	४	०५	००	१२	१	२२	३८	५९	४	१९	१२	३६	१०	२३	३१	०१	११	१४	३५	५२	५	१४	३५	५२	१६
१७	४	००	२४	४०	८	२३	०८	१०	१	२४	००	२७	४	०४	१०	११	१	२२	४७	५९	४	२०	२६	१२	१०	२३	२७	०१	११	१४	३२	४२	५	१४	३२	४२	१७
१८	४	०१	२२	२१	९	०७	१८	३९	१	२४	३९	१०	४	०३	१८	५८	१	२२	५६	५१	४	२१	३९	४८	१०	२३	२२	५८	११	१४	२९	३१	५	१४	२९	३१	१८
१९	४	०२	२०	०४	९	२१	५१	३१	१	२५	१७	४६	४	०२	२७	३१	१	२३	०५	३६	४	२२	५३	२४	१०	२३	१८	५२	११	१४	२६	२०	५	१४	२६	२०	१९
२०	४	०३	१७	४९	१०	०६	४०	२८	१	२५	५६	१५	४	०१	३६	५१	१	२३	१४	१४	४	२४	०६	५९	१०	२३	१४	५४	११	१४	२३	०९	५	१४	२३	०९	२०
२१	४	०४	१५	३५	१०	२१	३६	३१	१	२६	३४	३७	४	००	४८	०१	१	२३	२२	४३	४	२५	२०	३३	१०	२३	१०	३२	११	१४	१९	५९	५	१४	१९	५९	२१
२२	४	०५	१३	२२	११	०६	३४	१४	१	२७	१२	५१	४	००	०२	०२	१	२३	३१	०५	४	२६	३४	०७	१०	२३	०६	१८	११	१४	१६	४८	५	१४	१६	४८	२२
२३	४	०६	११	१०	११	२१	२२	५६	१	२७	५०	५७	३	२९	१९	५४	१	२३	३९	१९	४	२७	४६	४०	१०	२३	०२	००	११	१४	१३	३७	५	१४	१३	३७	२३
२४	४	०७	०९	००	०	०५	५७	४०	१	२८	२८	५७	३	२८	४२	३०	१	२३	४७	२५	४	२९	०१	१३	१०	२२	५७	४३	११	१४	१०	२४	५	१४	१०	२४	२४
२५	४	०८	०६	५२	०	२०	१४	३६	१	२९	०६	४७	३	२८	१०	४५	१	२३	५५	२३	५	००	१४	४५	१०	२२	५३	२३	११	१४	०७	१५	५	१४	०७	१५	२५
२६	४	०९	०४	४५	१	०४	११	५७	१	२९	४४	३१	३	२७	४५	२२	१	२४	०३	१२	५	०१	२८	१६	१०	२२	४९	००	११	१४	०४	०५	५	१४	०४	०५	२६
२७	४	१०	०२	४०	१	१७	४९	३७	२	००	२२	०६	३	२७	२६	५८	१	२४	१०	५३	५	०२	४१	४७	१०	२२	४४	३५	११	१४	००	५४	५	१४	००	५४	२७
२८	४	११	००	३६	२	०१	०८	३८	२	००	५९	३४	३	२७	१६	०४	१	२४	१८	२६	५	०३	५५	१८	१०	२२	४०	०९	११	१३	५७	४३	५	१३	५७	४३	२८
२९	४	११	५८	३३	२	१४	१०	३१	२	०१	३६	५३	मा.	२७	१३	०२	१	२४	२५	५०	५	०५	०८	४७	१०	२२	३५	४०	११	१३	५४	३२	५	१३	५४	३२	२९
३०	४	१२	५६	३२	२	२६	५७	००	२	०२	१४	०४	३	२७	१८	१०	१	२४	३३	०५	५	०६	२२	१६	१०	२२	३१	११	११	१३	५१	२२	५	१३	५१	२२	३०
३१	४	१३	५४	३३	३	०९	२९	४८	२	०२	५१	०९	३	२७	३१	३६	१	२४	४०	१२	५	०७	३५	४५	१०	२२	२६	४१	११	१३	४८	११	५	१३	४८	११	३१

यात्रा विवाहोत्सवजातकादौ खेटैः स्फुटैरेव फलस्फुटत्वम्

२०२४ खीष्टाब्दे सितम्बर-मासस्य (५/४७ प्रातःकालस्य)दैनिक-स्पष्टग्रहास्तत्रदिनद्वयान्तरं ग्रहगतिः

दिनांकः	सूर्यः				चन्द्रः				मङ्गलः				बुधः				गुरुः				शुक्रः				शनिः				राहुः				केतुः				दिनांकः
	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	
१	४	१४	५२	३६	३	२१	५०	३६	२	०३	२८	०१	३	२७	५३	२३	१	२४	४७	०९	५	०८	४९	१२	व.	२२	२२	०९	११	१३	४५	००	५	१३	४५	००	१
२	४	१५	५०	४०	४	०४	००	५९	२	०४	०४	४७	३	२८	२३	२९	१	२४	५३	५८	५	१०	०२	३८	१०	२२	१७	३६	११	१३	४१	४९	५	१३	४१	४९	२
३	४	१६	४८	४५	४	१६	०२	३२	२	०४	४१	२४	३	२९	०१	४४	१	२५	००	३७	५	११	१६	०४	१०	२२	१३	०२	११	१३	३८	३९	५	१३	३८	३९	३
४	४	१७	४६	५३	४	२७	५६	५८	२	०५	१७	५२	३	२९	४७	५६	१	२५	०७	०८	५	१२	२९	२९	१०	२२	०८	२७	११	१३	३५	३८	५	१३	३५	३८	४
५	४	१८	४५	०२	५	०९	४६	१५	२	०५	५४	११	४	००	४१	४६	१	२५	१३	२८	५	१३	४२	५४	१०	२२	०३	५२	११	१३	३२	१७	५	१३	३२	१७	५
६	४	१९	४३	१२	५	२१	३२	४६	२	०६	३०	२२	४	०१	४२	५४	१	२५	१९	४०	५	१४	५६	१७	१०	२१	५९	१६	११	१३	२९	०६	५	१३	२९	०६	६
७	४	२०	४१	२५	६	०३	१९	२६	२	०७	०६	२३	४	०२	५०	५५	१	२५	२५	४२	५	१६	०९	४०	१०	२१	५५	४०	११	१३	२५	५५	५	१३	२५	५५	७
८	४	२१	३९	३९	६	१५	०९	४६	२	०७	४२	१५	४	०४	०५	२०	१	२५	३१	३४	५	१७	२३	०२	१०	२१	५०	०४	११	१३	२२	४५	५	१३	२२	४५	८
९	४	२२	३७	५५	६	२७	०७	४७	२	०८	१७	५७	४	०५	२५	३८	१	२५	३७	१७	५	१८	३६	२३	१०	२१	४५	२८	११	१३	१९	३४	५	१३	१९	३४	९
१०	४	२३	३६	१३	७	०९	१७	४७	२	०८	५३	३०	४	०६	५१	१९	१	२५	४२	४९	५	१९	४९	४४	१०	२१	४०	५२	११	१३	१६	२३	५	१३	१६	२३	१०
११	४	२४	३४	३३	७	२१	४४	१६	२	०९	२८	५३	४	०८	२१	४८	१	२५	४८	१२	५	२१	०३	०३	१०	२१	३६	१६	११	१३	१३	१२	५	१३	१३	१२	११
१२	४	२५	३२	५४	८	०४	३१	३२	२	१०	०४	०६	४	०९	५६	३३	१	२५	५३	२५	५	२२	१६	२१	१०	२१	३१	४०	११	१३	१०	०२	५	१३	१०	०२	१२
१३	४	२६	३१	१७	८	१७	४३	१९	२	१०	३९	१०	४	११	३५	००	१	२५	५८	२७	५	२३	२९	३९	१०	२१	२७	०५	११	१३	०६	५१	५	१३	०६	५१	१३
१४	४	२७	२९	४३	९	०१	२२	०८	२	११	१४	०३	४	१३	१६	३६	१	२६	०३	१९	५	२४	४२	५५	१०	२१	२२	३१	११	१३	०३	४०	५	१३	०३	४०	१४
१५	४	२८	२८	०९	९	१५	२८	३९	२	११	४८	४६	४	१५	००	५१	१	२६	०८	०१	५	२५	५६	११	१०	२१	१७	५८	११	१३	००	२९	५	१३	००	२९	१५
१६	४	२९	२६	३८	१०	००	००	५३	२	१२	२३	१८	४	१६	४७	१६	१	२६	१२	३२	५	२७	०९	१६	१०	२१	१३	२६	११	१२	५७	१८	५	१२	५७	१८	१६
१७	५	००	२५	०९	१०	१४	५४	०६	२	१२	५७	४०	४	१८	३५	२४	१	२६	१६	५३	५	२८	२२	४०	१०	२१	०८	५४	११	१२	५४	०८	५	१२	५४	०८	१७
१८	५	०१	२३	४२	११	००	००	५९	२	१३	३१	५१	४	२०	२४	५१	१	२६	२१	०३	५	२९	३५	५२	१०	२१	०४	२४	११	१२	५०	५७	५	१२	५०	५७	१८
१९	५	०२	२२	१६	११	१५	१२	३२	२	१४	०५	५१	४	२२	१५	१५	१	२६	२५	०३	६	००	४९	०४	१०	२०	५९	५६	११	१२	४७	४६	५	१२	४७	४६	१९
२०	५	०३	२०	५३	०	००	१९	२१	२	१४	३९	४०	४	२४	०६	१८	१	२६	२८	५१	६	०२	०२	१५	१०	२०	५५	२९	११	१२	४४	३५	५	१२	४४	३५	२०
२१	५	०४	१९	३१	०	१५	१२	५२	२	१५	१३	१८	४	२५	५७	४२	१	२६	३२	२९	६	०३	१५	२४	१०	२०	५१	०४	११	१२	४१	२५	५	१२	४१	२५	२१
२२	५	०५	१८	१२	०	२९	४६	२७	२	१५	४६	४४	४	२७	४९	१३	१	२६	३५	५५	६	०४	२८	३३	१०	२०	४६	४०	११	१२	३८	१४	५	१२	३८	१४	२२
२३	५	०६	१६	५४	१	१३	५६	०२	२	१६	१९	५८	४	२९	४०	३९	१	२६	३९	११	६	०५	४१	४०	१०	२०	४२	१९	११	१२	३५	०३	५	१२	३५	०३	२३
२४	५	०७	१५	३८	१	२७	४०	०९	२	१६	५३	०१	५	०१	३१	५१	१	२६	४२	१५	६	०६	५४	४७	१०	२०	३८	००	११	१२	३१	५२	५	१२	३१	५२	२४
२५	५	०८	१४	२४	२	१०	५९	३५	२	१७	२५	५१	५	०३	२२	३८	१	२६	४५	०८	६	०८	०७	५२	१०	२०	३३	४३	११	१२	२८	४२	५	१२	२८	४२	२५
२६	५	०९	१३	१३	२	२३	५६	३३	२	१७	५८	३०	५	०५	१२	५६	१	२६	४७	४९	६	०९	२०	५६	१०	२०	२९	२८	११	१२	२५	३१	५	१२	२५	३१	२६
२७	५	१०	१२	०३	३	०६	३४	०४	२	१८	३०	५५	५	०७	०२	३८	१	२६	५०	२०	६	१०	३३	५९	१०	२०	२५	१७	११	१२	२२	२०	५	१२	२२	२०	२७
२८	५	११	१०	५५	३	१८	५५	३९	२	१९	०३	०९	५	०८	५१	३९	१	२६	५२	३२	६	११	४७	०१	१०	२०	२१	०७	११	१२	१९	०९	५	१२	१९	०९	२८
२९	५	१२	०९	४९	४	०१	०४	२९	२	१९	३५	०९	५	१०	३९	५७	१	२६	५४	४५	६	१३	००	०२	१०	२०	१७	०१	११	१२	१५	५८	५	१२	१५	५८	२९
३०	५	१३	०८	४६	४	१३	०३	४७	२	२०	०६	५६	५	१२	२७	२९	१	२६	५६	४१	६	१४	१३	०२	१०	२०	१२	५७	११	१२	१२	१८	५	१२	१२	४८	३०

यात्रा विवाहोत्सवजातकादौ खेटैः स्फुटैरेव फलस्फुटत्वम्

२०२४ खीष्टाब्दे अक्टूबर-मासस्य (५/४७ प्रातःकालस्य)दैनिक-स्पष्टग्रहास्तत्रदिनद्वयान्तरं ग्रह`:

दिनांकः	सूर्यः				चन्द्रः				मङ्गलः				बुधः				गुरुः				शुक्रः				शनिः				राहुः				केतुः				दिनांकः
	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	
१	५	१४	०७	४४	४	२४	५६	२८	२	२०	३८	२९	५	१४	१४	१३	१	२६	२८	२५	६	१५	२६	००	व.	२०	०८	५७	११	१२	०९	३७	५	१२	०९	३७	१
२	५	१५	०६	४४	५	०६	४५	०९	२	२१	०९	५०	५	१६	००	०९	१	२६	५९	५७	६	१६	३८	५७	१०	२०	०४	५९	११	१२	०६	२६	५	१२	०६	२६	२
३	५	१६	०५	४६	५	१८	३२	१३	२	२१	४०	५६	५	१७	४५	१५	१	२७	०१	१७	६	१७	५१	५३	१०	२०	०१	०६	११	१२	०३	१५	५	१२	०३	१५	३
४	५	१७	०४	५१	६	००	१९	५२	२	२२	११	४८	५	१९	२९	३१	१	२७	०२	२५	६	१९	०४	४७	१०	१९	५७	१५	११	१२	००	०५	५	१२	००	०५	४
५	५	१८	०३	५७	६	१२	१०	१८	२	२२	४२	२६	५	२१	१२	५७	१	२७	०३	२२	६	२०	१७	४०	१०	१९	५३	२८	११	११	५६	५४	५	११	५६	५४	५
६	५	१९	०३	०६	६	२४	०५	५४	२	२३	१२	४९	५	२२	५५	३४	१	२७	०४	०६	६	२१	३०	३२	१०	१९	४९	४५	११	११	५३	४३	५	११	५३	४३	६
७	५	२०	०२	१६	७	०६	०९	१९	२	२३	४२	५७	५	२४	३७	२२	१	२७	०४	३९	६	२२	४३	२३	१०	१९	४६	०५	११	११	५०	३२	५	११	५०	३२	७
८	५	२१	०१	२९	७	१८	२३	२८	२	२४	१२	५०	५	२६	१८	२२	१	२७	०४	५९	६	२३	५६	१२	१०	१९	४२	३०	११	११	४७	२२	५	११	४७	२२	८
९	५	२२	००	४३	८	००	५१	३४	२	२४	४२	२८	५	२७	५८	३४	१	२७	०५	०८	६	२५	०९	००	१०	१९	३८	५८	११	११	४४	११	५	११	४४	११	९
१०	५	२३	००	००	८	१३	३६	५७	२	२५	११	५०	५	२९	३८	००	व.	२७	०५	०४	६	२६	२१	४६	१०	१९	३५	३१	११	११	४१	००	५	११	४१	००	१०
११	५	२३	५९	१८	८	२६	४२	४९	२	२५	४०	५५	६	०१	१३	४१	१	२७	०४	४८	६	२७	३४	३१	१०	१९	३२	०८	११	११	३७	४९	५	११	३७	४९	११
१२	५	२४	५८	३९	९	१०	११	५९	२	२६	०९	४५	६	०२	५४	३७	१	२७	०४	२०	६	२८	४७	१५	१०	१९	२८	४९	११	११	३४	३८	५	११	३४	३८	१२
१३	५	२५	५८	२	९	२४	०६	१२	२	२६	३८	१८	६	०४	३१	५०	१	२७	०३	४०	६	२९	४९	५६	१०	१९	२५	३५	११	११	३१	२८	५	११	३१	२८	१३
१४	५	२६	५७	२७	१०	०८	२५	३०	२	२७	०६	३४	६	०६	०८	२०	१	२७	०२	४८	७	०१	१२	३७	१०	१९	२२	२५	११	११	२८	१७	५	११	२८	१७	१४
१५	५	२७	५६	५३	१०	२३	०७	३५	२	२७	३४	३२	६	०७	४४	०९	१	२७	०१	४४	७	०२	२५	१६	१०	१९	१९	२०	११	११	२५	०६	५	११	२५	०६	१५
१६	५	२८	५६	२२	११	०८	०७	३३	२	२८	०२	१३	६	०६	१९	१८	१	२६	००	२८	७	०७	३७	५३	१०	१०	१६	२०	११	११	११	२१	५	११	२१	५५	१६
१७	५	२९	५५	५३	११	२३	१८	०१	२	२८	२९	३६	६	१०	५३	४७	१	२६	४९	००	७	०४	५०	२९	१०	१९	१३	२४	११	११	१८	४५	५	११	१८	४५	१७
१८	६	००	५५	२६	०	०८	२९	५२	२	२८	५६	४०	६	१२	२७	३८	१	२६	५७	१९	७	०६	०३	०२	१०	१९	१०	३४	११	११	१५	३४	५	११	१५	३४	१८
१९	६	०१	५५	०१	०	२३	३३	२६	२	२९	२३	२६	६	१४	००	५१	१	२६	५५	२७	७	०७	१५	३५	१०	१९	०७	४८	११	११	१२	२३	५	११	१२	२३	१९
२०	६	०२	५४	३८	१	०८	१९	५५	२	२९	४९	५२	६	१५	३३	२८	१	२६	५३	२३	७	०८	२८	०५	१०	१९	०५	०८	११	११	०९	१२	५	११	०९	१२	२०
२१	६	०३	५४	१७	१	२२	४२	३५	३	००	१५	५९	६	१७	०५	२७	१	२६	५१	०७	७	०९	४०	३४	१०	१९	०२	२३	११	११	०६	०१	५	११	०६	११	२१
२२	६	०४	५३	५८	२	०६	३७	३९	३	००	४१	४७	६	१८	३६	५१	१	२६	४८	३८	७	१०	५३	०१	१०	१९	००	०३	११	११	०२	५१	५	११	०२	५१	२२
२३	६	०५	५३	४०	२	२०	०४	१८	३	०१	०७	१३	६	२०	०७	४०	१	२६	४५	५९	७	१२	०५	२६	१०	१८	५७	३८	११	१०	५९	४०	५	१०	५९	४०	२३
२४	६	०६	५३	२५	३	०३	०४	१७	३	०१	३२	१९	६	२१	३७	५२	१	२६	४३	०७	७	१३	१७	४९	१०	१८	५५	१९	११	१०	५६	२९	५	१०	५६	२९	२४
२५	६	०७	५३	१२	३	१५	४१	००	३	०१	५७	०४	६	२३	०७	३०	१	२६	४०	०४	७	१४	३०	१०	१०	१८	५३	०५	११	१०	५३	१८	५	१०	५३	१८	२५
२६	६	०८	५३	०१	३	२७	५८	४५	३	०२	२१	२८	६	२४	३६	३२	१	२६	३६	४९	७	१५	४२	२९	१०	१८	५०	५७	११	१०	५०	०८	५	१०	५०	०८	२६
२७	६	०९	४२	५२	४	१०	०२	०८	३	०२	४५	२९	६	२६	०४	५९	१	२६	३३	२२	७	१६	५४	४६	१०	१८	४८	५५	११	१०	४६	५७	५	१०	४६	५७	२७
२८	६	१०	५२	४४	४	२१	५५	५२	३	०३	०९	०८	६	२७	३२	४९	१	२६	२९	४४	७	१८	०७	०१	१०	१८	४३	५८	११	१०	४३	४६	५	१०	४३	४६	२८
२९	६	११	५२	३९	५	०३	४३	४३	३	०३	३२	२३	६	२९	००	०२	१	२६	२५	५५	७	१९	१९	१३	१०	१८	४५	०७	११	१०	४०	३५	५	१०	४०	३५	२९
३०	६	१२	५२	३६	५	१५	३०	००	३	०३	५५	१६	७	००	२६	३६	१	२६	२१	५५	७	२०	२१	२४	१०	१८	४३	२२	११	१०	३७	२५	५	१०	३७	२५	३०
३१	६	१३	५२	३४	५	२७	१७	४८	३	०४	१७	४४	७	०१	५२	२१	१	२६	१७	४४	७	२१	४३	३२	१०	१८	४१	४२	११	१०	३४	१४	५	१०	३४	१४	३१

यात्रा विवाहोत्सवजातकादौ खेटैः स्फुटैरेव फलस्फुटत्वम्

२०२४ खीष्टाब्दे नवम्बर-मासस्य (५/४७ प्रातःकालस्य)दैनिक-स्पष्टग्रहास्तत्रदिनद्वयान्तरं ग्रहगतिः

दिनांकः	सूर्यः				चन्द्रः				मङ्गलः				बुधः				गुरुः (व)				शुक्रः				शनिः (व)				राहुः				केतुः				दिनांकः
	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	
१	६	१४	५२	३४	६	०९	०९	४६	३	०४	३९	४८	७	०३	१७	४५	१	२६	१३	२२	७	२२	५५	३७	१०	१८	४०	०९	११	१०	३१	०३	५	१०	३१	०३	१
२	६	१५	५२	३७	६	२१	०७	५८	३	०५	०१	२६	७	०४	४२	१४	१	२६	०८	४९	७	२४	०७	४१	१०	१८	३८	४१	११	१०	२७	५२	५	१०	२७	५२	२
३	६	१६	५२	४१	७	०३	१४	००	३	०५	२२	४०	७	०६	०५	०७	१	२६	०४	०६	७	२५	१९	४२	१०	१८	३७	२०	११	१०	२४	४१	५	१०	२४	४१	३
४	६	१७	५२	४७	७	१५	२९	१८	३	०५	४३	२७	७	०७	२८	५०	१	२५	५९	१२	७	२६	३१	४०	१०	१८	३६	०४	११	१०	२१	३१	५	१०	२१	३१	४
५	६	१८	५२	५४	७	२७	५५	१०	३	०६	०३	४८	७	०८	५०	५०	१	२५	५४	०८	७	२७	४३	३५	१०	१८	३४	५५	११	१०	१८	२०	५	१०	१८	२०	५
६	६	१९	५३	०४	८	१०	३३	०१	३	०६	२३	४१	७	१०	११	५२	१	२५	४८	५४	७	२८	५५	२८	१०	१८	३३	५१	११	१०	१५	०२	५	१०	१५	०२	६
७	६	२०	५३	१५	८	२३	२४	२७	३	०६	४३	०७	७	११	३१	५०	१	२५	४३	२९	८	००	०७	१८	१०	१८	३२	५४	११	१०	११	५८	५	१०	११	५८	७
८	६	२१	५३	२९	९	०६	३१	१६	३	०७	०२	०४	७	१२	५०	३९	१	२५	३७	५६	८	०१	१९	०५	१०	१८	३२	०३	११	१०	०८	४८	५	१०	०८	४८	८
९	६	२२	५३	४४	९	१९	५५	१९	३	०७	२०	३२	७	१४	०८	११	१	२५	३२	१३	८	०२	३०	५०	१०	१८	३१	१९	११	१०	०५	३७	५	१०	०५	३७	९
१०	६	२३	५४	००	१०	०३	३८	३७	३	०७	३८	३१	७	१५	२४	१८	१	२५	२६	२०	८	०३	४२	३१	१०	१८	३०	४०	११	१०	०२	२६	५	१०	०२	२६	१०
११	६	२४	५४	१९	१०	१७	४१	१२	३	०७	५६	००	७	१६	३८	५०	१	२५	२०	१९	८	०४	५४	०८	१०	१८	३०	०८	११	०९	५९	१५	५	०९	५९	१५	११
१२	६	२५	५४	३९	११	०२	०३	४५	३	०८	१२	५८	७	१७	५१	३६	१	२५	१४	०८	८	०६	०५	४३	१०	१८	२९	४२	११	०९	५६	०५	५	०९	५६	०५	१२
१३	६	२६	५५	०१	११	१६	४३	४६	३	०८	२९	२४	७	१९	०२	२३	१	२५	०७	५०	८	०७	१७	१४	१०	१८	२९	२२	११	०९	५२	५४	५	०९	५२	५४	१३
१४	६	२७	५५	२४	०	०१	३६	४४	३	०८	४५	१८	७	२०	१०	५७	१	२५	०१	२२	८	०८	२८	४२	१०	१८	२९	०९	११	०९	४९	४३	५	०९	४९	४३	१४
१५	६	२८	५५	४९	०	१६	३५	५२	३	०९	००	४०	७	२१	१७	००	व.	२४	५४	४७	८	०९	४०	०६	मा.	१८	२९	०२	११	०९	४६	३२	५	०९	४६	३२	१५
१६	६	२९	५६	१६	१	०१	३२	४४	३	०९	१५	२८	७	२२	२०	१३	१	२४	४८	०४	८	१०	५१	२६	१०	१८	२९	०२	११	०९	४३	२१	५	०९	४३	२१	१६
१७	७	००	५६	४४	१	१६	१९	२४	३	०९	२९	४१	७	२३	२०	१४	१	२४	४१	१४	८	१२	०२	४३	१०	१८	२९	०७	११	०९	४०	११	५	०९	४०	११	१७
१८	७	०१	५७	१४	२	००	४४	५३	३	०९	४३	२०	७	२४	१६	३८	१	२४	३४	१७	८	१३	१३	५६	१०	१८	२९	१९	११	०९	३७	००	५	०९	३७	००	१८
१९	७	०२	५७	४६	२	१४	४६	२४	३	०९	५६	२४	७	२५	०८	५६	१	२४	२७	१२	८	१४	२५	०४	१०	१८	२९	३८	११	०९	३३	४९	५	०९	३३	४९	१९
२०	७	०३	५८	१८	२	२८	२०	०३	३	१०	०८	५१	७	२५	५६	३६	१	२४	२०	०१	८	१५	३६	०८	१०	१८	३०	०३	११	०९	३०	३८	५	०९	३०	३८	२०
२१	७	०४	५८	५३	३	११	२५	५६	३	१०	२०	४१	७	२६	३९	०४	१	२४	१२	४४	८	१६	४७	०८	१०	१८	३०	३४	११	०९	२७	२८	५	०९	२७	२८	२१
२२	७	०५	५९	२९	३	२४	०६	३२	३	१०	३१	५४	७	२७	१५	४०	१	२४	०५	२१	८	१७	५८	०४	१०	१८	३१	१२	११	०९	२४	१७	५	०९	२४	१७	२२
२३	७	०७	००	०६	४	०६	२५	५८	३	१०	४२	२८	७	२७	४५	४१	१	२३	५७	५२	८	१९	०८	५५	१०	१८	३१	५६	११	०९	२१	०६	५	०९	२१	०६	२३
२४	७	०८	००	४५	४	१८	२९	१६	३	१०	५२	२३	७	२८	०८	२२	१	२३	५०	१८	८	२०	१९	४०	१०	१८	३२	४६	११	०९	१७	५५	५	०९	१७	५५	२४
२५	७	०९	०१	२५	५	००	२१	४८	३	११	०१	३८	७	२८	२२	५६	१	२३	४२	३८	८	२१	३०	२१	१०	१८	३३	४३	११	०९	१४	४४	५	०९	१४	४४	२५
२६	७	१०	०२	०७	५	१२	०८	५२	३	११	१०	१३	७	२८	२८	३६	१	२३	३४	५५	८	२२	४०	५७	१०	१८	३४	४६	११	०९	११	३४	५	०९	११	३४	२६
२७	७	११	०२	५०	५	२३	५५	२६	३	११	१८	०६	७	२८	२४	३६	१	२३	२७	०६	८	२३	५१	२८	१०	१८	३५	५५	११	०९	०८	२३	५	०९	२८	२३	२७
२८	७	१२	०३	३४	६	०५	४५	५४	३	११	२५	१८	७	२८	१०	१९	१	२३	१९	१४	८	२५	०१	५३	१०	१८	३७	११	११	०९	०५	१२	५	०९	०५	१२	२८
२९	७	१३	०४	१९	६	१७	४३	४८	३	११	३१	४६	व.	२७	४५	१४	१	२३	११	१९	८	२६	१२	१२	१०	१८	३८	३३	११	०९	०२	०१	५	०९	०२	०१	२९
३०	७	१४	०५	०६	६	२९	५१	४६	३	११	३७	३२	७	२७	०९	०८	१	२३	०३	२०	८	२७	२२	२६	१०	१८	४०	०१	११	०८	५८	५१	५	०८	५८	५१	३०

यात्रा विवाहोत्सवजातकादौ खेटैः स्फुटैरेव फलस्फुटत्वम्

२०२४ खीष्टाब्दे दिसम्बर-मासस्य (५/४७ प्रातःकालस्य)दैनिक-स्पष्टग्रहास्तत्रदिनद्वयान्तरं ग्रहगतिः

दिनांकः	सूर्यः				चन्द्रः				मङ्गलः				बुधः				गुरुः				शुक्रः				शनिः				राहुः				केतुः				दिनांकः
	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	
१	७	१५	०५	५४	७	१२	११	२५	३	१२	४२	३३	व	२६	२२	०८	व.	२२	५५	१८	८	२८	३२	३३	१०	१८	४१	३६	११	०८	५५	४०	५	०८	५५	४०	१
२	७	१६	०६	४३	७	२४	४३	२९	३	११	४३	४९	७	२५	२४	४९	१	२२	४४	१४	८	२९	४२	३४	१०	१८	४३	१७	११	०८	५२	२९	५	०८	५२	२९	२
३	७	१७	०७	३४	८	०७	२७	५९	३	११	५०	२०	७	२४	१८	१६	१	२२	३९	०८	९	००	५२	२९	१०	१८	४५	०४	११	०८	४९	१८	५	०८	४९	१८	३
४	७	१८	०८	२५	८	२०	२४	३३	३	११	५३	०५	७	२३	०४	०६	१	२२	३१	००	९	०२	०२	१७	१०	१८	४६	५७	११	०८	४६	०८	५	०८	४६	०८	४
५	७	१९	०९	१८	९	०३	३२	३९	३	११	५५	०३	७	२१	४४	२८	१	२२	२२	५१	९	०३	११	५८	१०	१८	४८	५६	११	०८	४२	५७	५	०८	४२	५७	५
६	७	२०	१०	११	९	१६	५१	५६	३	११	५६	१५	७	२०	२१	५६	१	२२	१४	४१	९	०४	२१	३२	१०	१८	५१	०२	११	०८	३९	४६	५	०८	३९	४६	६
७	७	२१	११	०६	१०	००	२२	२१	३	११	५६	३८	७	१८	५६	१५	१	२२	०६	३०	९	०५	३०	५८	१०	१८	५३	१३	११	०८	३६	३५	५	०८	३६	३५	७
८	७	२२	१२	०१	१०	१४	०४	१७	३	११	५६	१३	७	१७	३९	१४	१	२१	५८	१९	९	०६	४०	१७	१०	१८	५५	२१	११	०८	३३	२४	५	०८	३३	२४	८
९	७	२३	१२	५८	१०	२७	५८	१६	३	११	५४	५९	७	१६	२४	२९	१	२१	५०	०८	९	०७	४९	२८	१०	१८	५७	५४	११	०८	३०	१४	५	०८	३०	१४	९
१०	७	२४	१३	५६	११	१२	०४	३७	३	११	५२	५६	७	१५	१७	१६	१	२१	४१	५८	९	०८	५८	३०	१०	१९	००	२४	११	०८	२७	०३	५	०८	२७	०३	१०
११	७	२५	१४	५४	११	२६	२२	४७	३	११	५०	०४	७	१४	१९	१६	१	२१	३३	४९	९	१०	०७	२५	१०	१९	०३	००	११	०८	२३	५२	५	०८	२३	५२	११
१२	७	२६	१५	५३	०	१०	५०	४७	३	११	४६	२१	७	१३	३१	४१	१	२१	२५	४१	९	११	१६	१०	१०	१९	०५	४१	११	०८	२०	४१	५	०८	२०	४१	१२
१३	७	२७	१६	५३	०	२५	२४	४५	३	११	४१	४९	७	१२	५५	१०	१	२१	१७	३४	९	१२	२४	४६	१०	१९	०८	२८	११	०८	१७	३१	५	०८	१७	३१	१३
१४	७	२८	१७	५४	१	०९	५९	०४	३	११	३६	२६	७	१२	२९	५४	१	२१	०९	३०	९	१३	३३	१४	१०	१९	११	२२	११	०८	१४	२०	५	०८	१४	२०	१४
१५	७	२९	१८	५६	१	२४	२६	५७	३	११	३०	१२	७	१२	१५	४०	१	२१	०१	२९	९	१४	४१	३१	१०	१९	१४	२१	११	०८	११	०९	५	०८	११	०९	१५
१६	८	००	१९	५८	२	०८	४१	२४	३	११	२३	०८	मा.	१२	१२	०२	१	२०	५३	३०	९	१५	४९	३८	१०	१९	१७	२५	११	०८	०७	५८	५	०८	०७	५८	१६
१७	८	०१	२१	०२	२	२२	३६	३२	३	११	१५	१४	७	१२	१८	१८	१	२०	४५	३४	९	१६	५७	३५	१०	१९	२०	३६	११	०८	०४	४७	५	०८	०४	४७	१७
१८	८	०२	२२	०५	३	०६	०८	२२	३	११	०६	२९	७	१२	३३	४३	१	२०	३७	४२	९	१८	०५	२२	१०	१९	२३	५२	११	०८	०१	३७	५	०८	०१	३७	१८
१९	८	०३	२३	१०	३	१९	१५	२३	३	१०	५६	५३	७	१२	५७	२८	१	२०	२९	५४	९	१९	१२	५७	१०	१९	२७	१४	११	०७	५८	२६	५	०७	५८	२६	१९
२०	८	०४	२४	१५	४	०१	५८	३१	३	१०	४६	२८	७	१३	२८	४५	१	२०	२२	१०	९	२०	२०	२१	१०	१९	३०	४१	११	०७	५५	१५	५	०७	५५	१५	२०
२१	८	०५	२५	२०	४	१४	२०	३८	३	१०	३५	१३	७	१४	०६	४६	१	२०	१४	२१	९	२१	२७	३३	१०	१९	३४	१४	११	०७	५२	०४	५	०७	५२	०४	२१
२२	८	०६	२६	२६	४	२६	२६	०४	३	१०	२३	०९	७	१४	५०	४७	१	२०	०६	५७	९	२२	३४	३३	१०	१९	३७	५२	११	०७	४८	५४	५	०७	४८	५४	२२
२३	८	०७	२७	३३	५	०८	२०	०१	३	१०	१०	१६	७	१५	४०	०७	१	१९	५९	२८	९	२३	४१	२०	१०	१९	४१	३५	११	०७	४५	४३	५	०७	४५	४३	२३
२४	८	०८	२८	४०	५	२०	०८	०५	३	०९	५६	३६	७	१६	३४	१०	१	१९	५२	०४	९	२४	४७	५४	१०	१९	४५	२४	११	०७	४२	३२	५	०७	४२	३२	२४
२५	८	०९	२९	४७	६	०१	५५	५२	३	०९	४२	०९	७	१७	३२	२२	१	१९	४४	४७	९	२५	५४	१५	१०	१९	४९	१९	११	०७	३९	२१	५	०९	३९	२१	२५
२६	८	१०	३०	५५	६	१३	४८	३९	३	०९	२६	५४	७	१८	३४	१३	१	१९	३७	३६	९	२७	००	२१	१०	१९	५३	१८	११	०७	३६	११	५	०७	३६	११	२६
२७	८	११	३२	०३	६	२५	५१	०४	३	०९	१०	५७	७	१९	३९	१८	१	१९	३०	३९	९	२८	०६	१३	१०	१९	५७	२३	११	०७	३३	००	५	०७	३३	००	२७
२८	८	१२	३३	११	७	०८	०६	४९	३	०८	५४	१६	७	२०	४७	१४	१	१९	२३	३५	९	२९	११	५०	१०	२०	०१	३३	११	०७	२९	४९	५	०७	२९	४९	२८
२९	८	१३	३४	१९	७	२०	३८	२०	३	०८	३६	५२	७	२१	५७	४१	१	१९	१४	४४	१०	००	१७	१२	१०	२०	०५	४९	११	०७	२६	३८	५	०७	२६	३८	२९
३०	८	१४	३५	२८	८	०३	२६	४३	३	०८	१८	४७	७	२३	१०	२१	१	१९	१०	०२	१०	०१	२२	१८	१०	२०	१०	०७	११	०७	२३	२७	५	०७	२३	२७	३०
३१	८	१५	३६	३७	८	१६	२१	३९	३	०८	००	०३	७	२४	२४	५९	१	१९	०३	२७	१०	०२	२७	०७	१०	२०	१४	३२	११	०७	२०	१७	५	०७	२०	१७	३१

यात्रा विवाहोत्सवजातकादौ खेटैः स्फुटैरेव फलस्फुटत्वम्

२०२५ खीष्टाब्दे जनवरी-मासस्य (५/४७ प्रातःकालस्य)दैनिक-स्पष्टग्रहास्तत्रदिनद्वयान्तरं ग्रहगतिः

दिनांकः	सूर्यः				चन्द्रः				मङ्गलः				बुधः				गुरुः				शुक्रः				शनिः				राहुः				केतुः				दिनांकः
	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	
१	८	१६	३७	४६	८	२९	५१	३७	३	०७	४०	४१	७	२५	४१	२२	१	१८	५७	००	१०	०३	३१	३९	१०	२०	१९	०२	११	०७	१७	०६	५	०७	१७	०६	१
२	८	१७	३८	५५	९	१३	२४	१५	३	०७	२०	४४	७	२६	५९	१९	१	१८	५०	२४	१०	०४	३५	५३	१०	२०	२३	३७	११	०७	१३	५५	५	०७	१३	५५	२
३	८	१८	४०	०४	९	२७	०६	५१	३	०७	००	१३	७	२८	१८	४०	१	१८	४४	३२	१०	०५	३९	४८	१०	२०	२८	१६	११	०७	१०	४४	५	०७	१०	४४	३
४	८	१९	४१	१४	१०	१०	५६	५२	३	०६	३९	१०	७	२९	३९	१६	१	१८	३८	३२	१०	०६	४३	२५	१०	२०	३३	००	११	०७	०७	३४	५	०७	०७	३४	४
५	८	२०	४२	२३	१०	२४	५२	१८	३	०६	१७	३८	८	०१	०१	००	१	१८	३२	४०	१०	०७	४६	४२	१०	२०	३७	४९	११	०७	०४	२३	५	०७	०४	२३	५
६	८	२१	४३	३२	११	०८	५१	५५	३	०५	५५	४३	८	०२	२३	४६	१	१८	२६	५७	१०	०८	४९	३९	१०	२०	४२	४२	११	०७	०१	१२	५	०७	०१	१२	६
७	८	२२	४४	४१	११	२२	५५	०१	३	०५	३३	१६	८	०३	४६	२९	१	१८	२१	२५	१०	०९	५२	१४	१०	२०	४७	४०	११	०६	५८	०१	५	०६	५८	०१	७
८	८	२३	४५	५०	०	०७	०१	०४	३	०५	१०	३०	८	०५	१२	३०	१	१८	१६	०२	१०	१०	५४	२८	१०	२०	५२	४२	११	०६	५४	५१	५	०६	५४	५१	८
९	८	२४	४६	५९	०	२१	०९	१४	३	०४	४७	२५	८	०६	३७	२६	१	१८	१०	४९	१०	११	५६	१९	१०	२०	५७	४९	११	०६	५१	४०	५	०६	५१	४०	९
१०	८	२५	४८	०२	१	०५	१७	४६	३	०४	२४	०४	८	०८	०३	३४	१	१८	०५	४६	१०	१२	५७	४७	१०	२१	०३	००	११	०६	४८	२९	५	०६	४८	२९	१०
११	८	२६	४९	१५	१	१९	२३	५२	३	०४	००	२८	८	०९	३०	२४	१	१८	००	५३	१०	१३	५८	५०	१०	२१	०८	१५	११	०६	४५	१८	५	०६	४५	१८	११
१२	८	२७	५०	३०	२	०३	२३	४९	३	०३	३६	४१	८	१०	५७	५४	१	१७	५६	११	१०	१४	५९	२८	१०	२१	१३	३५	११	०६	४२	०७	५	०६	४२	०७	१२
१३	८	२८	५१	३१	२	१७	१३	२१	३	०३	१२	४६	८	१२	२६	०३	१	१७	५१	४०	१०	१५	४९	४०	१०	२१	१८	५८	११	०६	३८	५७	५	०६	३८	५७	१३
१४	८	२९	५२	३८	३	००	४८	२६	३	०२	४८	४५	८	१३	५४	४८	१	१७	४७	२०	१०	१६	५९	२५	१०	२१	२४	२६	११	०६	३५	४६	५	०६	३५	४६	१४
१५	९	००	५३	४५	३	१४	०५	५५	३	०२	२४	४२	८	१५	२४	०९	१	१७	४३	११	१०	१७	५८	४२	१०	२१	२९	५८	११	०६	३२	३५	५	०६	३२	३५	१५
१६	९	०१	५४	५२	३	२७	०४	०२	३	०२	००	३९	८	१६	५४	०५	१	१७	३९	१३	१०	१८	५७	३०	१०	२१	३५	३३	११	०६	२९	२४	५	०६	२९	२४	१६
१७	९	०२	५५	५८	४	०९	४२	४१	३	०१	३६	४०	८	१८	२०	३५	१	१७	३५	३६	१०	१९	५५	४८	१०	२१	४१	१३	११	०६	२६	१४	५	०६	२६	१४	१७
१८	९	०३	५७	०३	४	२२	०३	२६	३	०१	१२	४७	८	१९	५५	३९	१	१७	३१	५०	१०	२०	५३	३५	१०	२१	४६	५६	११	०६	२३	०३	५	०६	२३	०३	१८
१९	९	०४	५८	०८	५	०४	०९	१६	३	००	४९	०२	८	२१	२७	१७	१	१७	२८	२६	१०	२१	५०	५०	१०	२१	५२	४२	११	०६	१९	५२	५	०६	१९	५२	१९
२०	९	०५	५९	१३	५	१६	०४	१८	३	००	२५	३०	८	२२	५९	२८	१	१७	२५	१४	१०	२२	४७	३०	१०	२१	५८	३४	११	०६	१६	४१	५	०६	१६	४१	२०
२१	९	०७	००	१६	५	२७	५३	२७	३	००	०२	१२	८	२४	३२	१३	१	१७	२२	१४	१०	२३	४३	३६	१०	२२	०४	२८	११	०६	१३	३०	५	०६	१३	३०	२१
२२	९	०८	०१	१९	६	०९	४२	०३	२	२९	३९	११	८	२६	५	३३	१	१७	१९	२५	१०	२४	३९	०६	१०	२२	१०	२६	११	०६	१०	२०	५	०६	१०	२०	२२
२३	९	०९	०२	२२	६	२१	३५	३५	२	२९	१६	३०	८	२७	३९	२६	१	१७	१६	४८	१०	२५	३३	५८	१०	२२	१६	२७	११	०६	०६	०७	५	०६	०६	०७	२३
२४	९	१०	०३	२४	७	०३	३९	१४	२	२८	५४	१३	८	२९	१३	५६	१	१७	१४	२४	१०	२६	२८	१२	१०	२२	२२	३२	११	०६	०३	५८	५	०६	०३	५८	२४
२५	९	११	०४	२४	७	१५	५७	४१	२	२८	३२	१८	९	००	४९	०१	१	१७	१२	११	१०	२७	२१	४५	१०	२२	२८	३९	११	०६	००	४७	५	०६	००	४७	२५
२६	९	१२	०५	२५	७	२८	३४	३६	२	२८	१०	५२	९	०२	२२	४२	१	१७	१०	१०	१०	२८	१४	३६	१०	२२	३४	५१	११	०५	५७	३७	५	०५	५७	३७	२६
२७	९	१३	०६	२४	८	११	३२	२१	२	२७	४९	५५	९	०४	०१	०१	१	१७	०८	२२	१०	२९	०६	४३	१०	२२	४१	०५	११	०५	५४	२६	५	०५	५४	२६	२७
२८	९	१४	०७	२२	८	२४	५१	३३	२	२७	२९	२९	९	०५	३५	५७	१	१७	०६	४६	१०	२९	५८	०५	१०	२२	४७	२२	११	०५	५१	१५	५	०५	५१	१५	२८
२९	९	१५	०८	२०	९	०८	३०	५८	२	२७	०९	३७	९	०७	१५	३३	१	१७	०५	२२	११	००	४८	४०	१०	२२	५३	४३	११	०५	४८	०४	५	०५	४८	०४	२९
३०	९	१६	०९	१६	९	२२	२७	३९	३	२६	५०	१९	९	०८	५३	४७	१	१७	०४	१०	११	०१	३८	२६	१०	२३	००	०६	११	०५	४४	५४	५	०५	४४	५४	३०
३१	९	१७	१०	१२	१०	०६	३७	१५	३	२६	२१	३९	९	१०	३२	४३	१	१७	०३	१०	११	०२	२७	२१	१०	२३	०६	३३	११	०५	४१	४३	५	०५	४१	४३	३१

यात्रा विवाहोत्सवजातकादौ खेटैः स्फुटैरेव फलस्फुटत्वम्

२०२५ खीष्टाब्दे फरवरी–मासस्य (५/४७ प्रातःकालस्य)दैनिक–स्पष्टग्रहास्तत्रदिनद्वयान्तरं ग्रहगतिः

दिनांकः	सूर्यः				चन्द्रः				मङ्गलः				बुधः				गुरुः				शुक्रः				शनिः				राहुः				केतुः				दिनांकः
	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	
१	९	१८	११	०७.	१०	२०	५४	५०	२	२६	१३	३८	९	१२	१२	२०	१	१७	०२	२३	११	०३	१५	२३	१०	२३	१३	०२	११	०५	३८	३२	५	०५	३८	३२	१
२	९	१९	१२	००	११	०५	१५	३३	२	२५	५६	१६	९	१३	५२	३९	१	१७	०१	४८	११	०४	०२	३०	१०	२३	१९	३४	११	०५	३८	२१	५	०५	३८	२१	२
३	९	२०	१२	५३	११	१९	३५	१७	२	२५	३९	३६	९	१५	३३	४२	१	१७	०१	२५	११	०४	४८	४१	१०	२३	२६	०८	११	०५	३२	१०	५	०५	३२	१०	३
४	९	२१	१३	४४	०	०३	५०	५४	२	२५	३३	३८	९	१७	१५	२८	१	१७	०१	१५	११	०५	३३	५१	१०	२३	३२	४५	११	०५	२९	००	५	०५	२९	००	४
५	९	२२	१४	३४	०	१८	००	२१	२	२५	०५	२४	९	१८	५७	५९	मा.	१७	०१	१७	११	०६	१८	००	१०	२३	३८	२५	११	०५	२५	४९	५	०५	२५	४९	५
६	९	२३	१५	२३	१	०२	०२	१८	२	२४	५३	५४	९	२०	४१	१६	१	१७	०१	३१	११	०७	०१	०५	१०	२३	४६	०७	११	०५	२२	३८	५	०५	२२	३८	६
७	९	२४	१६	११	१	१५	५५	४७	२	२४	४०	१०	९	२२	२५	१८	१	१७	०१	५७	११	०७	४३	०३	१०	२३	५२	५२	११	०५	१९	२७	५	०५	१९	२७	७
८	९	२५	१६	५८	१	२९	३९	५४	२	२४	१७	१२	९	२४	१०	०६	१	१७	०२	३६	११	०८	२३	५२	१०	२३	५९	३९	११	०५	१६	१७	५	०५	१६	१७	८
९	९	२६	१७	४४	२	१३	१३	३४	२	२४	१५	०१	९	२५	५५	३९	१	१७	०३	२७	११	०९	०३	२८	१०	२४	०६	२८	११	०५	१३	०६	५	०५	१३	०६	९
१०	९	२७	१८	२८	२	२६	३५	३४	२	२४	०३	३६	९	२७	४१	५९	१	१७	०४	२९	११	०९	४१	४९	१०	२४	१३	१७	११	०५	०९	५५	५	०५	०९	५५	१०
११	९	२८	१९	११	३	०९	४४	३९	२	२३	५३	००	९	२९	२९	०३	१	१७	०५	४४	११	१०	१८	५२	१०	२४	२०	१३	११	०५	०६	४४	५	०५	०६	४४	११
१२	९	२९	१९	५२	३	२२	३९	५०	२	२३	५३	११	१०	०१	१६	५१	१	१७	०७	११	११	१०	५४	३४	१०	२४	२७	०८	११	०५	०३	३४	५	०५	०३	३४	१२
१३	१०	००	२०	३२	४	०५	२०	३७	२	२३	३४	१०	१०	०३	०५	२२	१	१७	०८	५०	११	११	२८	५२	१०	२४	३४	०३	११	०४	००	२३	५	०५	००	२३	१३
१४	१०	०१	२१	११	४	१७	४७	१२	२	२३	२५	५७	१०	०४	५४	३२	१	१७	१०	४१	११	१२	०१	४२	१०	२४	४१	०५	११	०४	५७	१२	५	०४	५७	१२	१४
१५	१०	०२	२१	४८	५	००	००	३९	२	२३	१८	३३	१०	०६	४४	२०	१	१७	१२	४३	११	१२	३३	०१	१०	२४	४८	०७	११	०४	५४	०१	५	०४	५४	०१	१५
१६	१०	०३	२२	२४	५	१२	०२	५४	२	२३	११	५६	१०	०८	३४	४२	१	१७	१४	५८	११	१३	०२	४५	१०	२४	५५	१०	११	०४	५०	५०	५	०४	५०	५०	१६
१७	१०	०४	२२	५९	५	२३	५६	५०	२	२३	०६	०७	१०	१०	२५	३१	१	१७	१७	२४	११	१३	३०	५१	१०	२५	०२	१४	११	०४	४७	४०	५	०४	४७	४०	१७
१८	१०	०५	२३	३२	६	०५	४६	०७	२	२३	०१	०६	१०	१२.	१६	४४	१	१७	२०	०१	११	१३	५७	१५	१०	२५	०९	२१	११	०४	४४	२९	५	०४	४४	२९	१८
१९	१०	०६	२४	०३	६	१७	३५	०४	२	२२	५६	५३	१०	१४	०८	११	१	१७	२२	५१	११	१४	२१	५४	१०	२५	१६	२९	११	०४	४१	१८	५	०४	४१	१८	१९
२०	१०	०७	२४	३३	६	२९	२८	२६	२	२२	५३	२६	१०	१५	५९	४५	१	१७	२५	५१	११	१४	४४	४३	१०	२५	२३	३८	११	०४	३८	०७	५	०४	३८	०७	२०
२१	१०	०८	२५	०१	७	११	३१	०६	२	२२	५०	४७	१०	१७	५१	१४	१	१७	२९	०४	११	१५	०५	३९	१०	२५	३०	४९	११	०४	३४	५७	५	०४	३४	५७	२१
२२	१०	०९	२५	२८	७	२३	४७	५७	२	२२	४८	५३	१०	१७	४२	२६	१	१७	३२	२७	११	१५	२४	३८	१०	२५	३८	०१	११	०४	३१	४६	५	०४	३१	४६	२२
२३	१०	१०	२५	५३	८	०६	२३	२५	२	२२	४७	४५	१०	२१.	३३	०५	१	१७	३३	०२	११	१५	४१	३६	१०	२५	४५	१४	११	०४	२८	३५	५	०४	२८	३५	२३
२४	१०	११	२६	१६	८	१७	२१	१०	२	२२	४७	२३	१०	२३	२२	५५	१	१७	३९	४८	११	१५	५६	३०	१०	२५	५२	२९	११	०४	२५	२४	५	०४	२५	२४	२४
२५	१०	१२	२६	३८	९	०२	४३	२९	मा.	२२	४७	४५	१०	२५	११	३६	१	१७	४३	४४	११	१६	०९	१५	१०	२५	५९	४४	११	०४	२२	१३	५	०४	२२	१३	२५
२६	१०	१३	२६	५८	९	१३	३०	४८	२	२२	४८	५०	१०	२६	५८	४५	१	१७	४७	५२	११	१६	१९	४८	१०	२६	०७	०१	११	०४	१९	०३	५	०४	१९	०३	२६
२७	१०	१४	२७	१६	१०	००	४१	१३	२	२२	५०	५२	१०	२८	४३	५८	१	१७	५२	११	११	१६	२८	०५	१०	२६	१४	१९	११	०४	१५	५२	५	०४	१५	५२	२७
२८	१०	१५	२७	३३	१०	१५	१०	३४	२	२२	५३	१४	११	००	२६	४६	१	१७	५६	४०	११	१६	३४	०४	१०	२६	२१	३८	११	०४	१२	४१	५	०४	१२	४१	२८

विना एकेन चक्रेण न रथस्य गतिर्भवेत्। तथैव पुरुषाकारः विना दैवं न सिद्ध्यति ।।

अर्थात् जैसे एक चक्र से रथ गतिमान नहीं हो सकता उसी प्रकार भाग्य के विना कर्म फलीभूत नहीं होता ।

२०२५ ख्रीष्टाब्दे मार्च-मासस्य (५/४७ प्रातःकालस्य)दैनिक-स्पष्टग्रहास्तत्रदिनद्वयान्तरं ग्रहगतिः

दिनांकः	सूर्यः				चन्द्रः				मङ्गलः				बुधः				गुरुः				शुक्रः				शनिः				राहुः				केतुः				दिनांकः
	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	रा.	अं.	क.	वि.	
१	१०	१६	२७	४८	१०	२९	५२	४८	२	२२	५६	२३	११	०२	०६	४०	१	१८	०१	२०	११	१६	३७	४१	१०	२६	२७	५८	११	०४	०९	३०	५	०४	०९	३०	१
२	१०	१७	२८	०१	११	१४	४०	५१	२	२३	००	२६	११	०३	४३	०८	१	१८	०६	११	११	१६	३८	५४	१०	२६	३६	१७	११	०४	०६	२०	५	०४	०६	२०	२
३	१०	१८	२८	१२	११	२९	२७	३१	२	२३	०५	०४	११	०५	१५	३६	१	१८	११	१२	११	१६	३७	३९	१०	२६	४३	३८	११	०४	०३	०९	५	०४	०३	०९	३
४	१०	१९	२८	२२	०	१४	०६	२५	२	२३	१०	२२	११	०६	४३	३१	१	१८	१६	२३	११	१६	३३	५६	१०	२६	५१	००	११	०३	५९	५८	५	०३	५९	५८	४
५	१०	२०	२८	३०	०	२८	३२	३३	२	२३	१६	१९	११	०८	०६	१७	१	२८	२१	४४	११	१६	२७	५३	१०	२६	५८	२२	११	०३	५६	४७	५	०३	५६	४७	५
६	१०	२१	२८	३६	१	१२	४२	४१	२	२३	२२	५५	११	०९	२३	२०	१	१८	२७	१६	११	१६	१९	००	१०	२७	०५	४५	११	०३	५३	३७	५	०३	५३	३७	६
७	१०	२२	२८	४०	१	२६	३५	१५	२	२३	२३	०९	११	१०	३४	०६	१	१८	३२	५८	११	१६	०७	४६	१०	२७	१३	०८	११	०३	५०	२६	५	०३	५०	२६	७
८	१०	२३	२८	४२	२	१०	०९	५९	२	२३	३८	०१	११	११	३८	०५	१	१८	३८	४९	११	१५	५४	०२	१०	२७	२०	३२	११	०३	४७	१५	५	०३	४७	१५	८
९	१०	२४	२८	४२	२	२३	२७	३२	२	२३	४६	२९	११	१२	३४	४७	१	१८	४४	५०	११	१५	३७	५०	१०	२७	२७	५६	११	०३	४४	४३	५	०३	०४	४४	९
१०	१०	२५	२८	४०	३	०६	२९	०२	२	२३	५५	३३	११	१३	२३	४६	१	१८	५१	०१	११	१५	१९	१२	१०	२७	३५	२०	११	०३	४०	५३	५	०३	४०	५३	१०
११	१०	२६	२८	३७	३	१९	१५	५३	२	२४	०५	१३	११	१४	०४	४०	१	१८	५७	२२	११	१४	५८	१३	१०	२७	४२	४४	११	०३	२७	४३	५	०३	२७	४३	११
१२	१०	२७	२८	३२	४	०१	४९	३२	२	२४	१५	२६	११	१४	३७	१३	१	१९	०३	५२	११	१४	३४	५६	१०	२७	५०	०९	११	०३	३४	३२	५	०३	३४	३२	१२
१३	१०	२८	२८	२४	४	१४	११	२७	२	२४	२६	१४	११	१५	०१	१२	१	१९	१०	३१	११	१४	०९	२९	१०	२७	५७	३३	११	०३	३१	२१	५	०३	३१	२१	१३
१४	१०	२९	२८	१५	४	२६	२३	०८	२	२४	३७	३५	११	१५	१६	२१	१	१९	१७	१९	११	१३	४१	५८	१०	२८	०४	५७	११	०३	२८	१०	५	०३	२८	१०	१४
१५	११	००	२८	०४	५	०८	२६	०८	२	२४	४९	२८	व.	१५	२३	१०	१	१९	२४	१७	११	१३	१२	३१	१०	२८	१२	२२	११	०३	२५	००	५	०३	२५	००	१५
१६	११	०१	२७	५१	५	२०	२२	१५	२	२५	०१	५३	११	१५	२१	१५	१	१९	३१	१३	११	१२	४१	१८	१०	२८	१९	४६	११	०३	२१	४९	५	०३	२१	४९	१६
१७	११	०२	२८	३५	६	०२	१३	३२	२	२५	१४	४८	११	१५	१८	०३	१	१९	३८	३९	११	१२	०८	२९	१०	२८	२७	१०	११	०३	१८	३८	५	०३	१८	३८	१७
१८	११	०३	२७	१८	६	१४	०२	३५	२	२५	२८	१५	११	१४	५२	५४	१	१९	४६	०३	११	११	३४	१७	१०	२८	३४	३३	११	०३	१५	२७	५	०३	१५	२७	१८
१९	११	०४	२६	५९	६	२५	५२	२६	२	२५	४२	१०	११	१४	२७	२२	१	१९	५३	३६	११	१०	५८	५३	१०	२८	४१	५६	११	०३	१२	१६	५	०३	१२	१६	१९
२०	११	०५	३६	३८	७	०७	४६	३८	२	२५	५६	३५	११	१३	५५	०४	१	२०	०१	१७	११	१०	२२	३२	१०	२८	४९	१९	११	०३	०९	०६	५	०३	०९	०६	२०
२१	११	०६	२६	१५	७	१९	४९	०४	२	२६	११	२९	११	१३	१६	४७	१	२०	०९	०७	११	०९	४५	२७	१०	२८	५६	४१	११	०३	०५	५५	५	०३	०५	५५	२१
२२	११	०७	२५	५०	८	०२	०३	५४	२	२६	२६	५०	११	१२	३३	२७	१	२०	१७	०४	११	०९	०७	५४	१०	२९	०४	०३	११	०३	०२	४४	५	०३	०२	४४	२२
२३	११	०८	२५	२२	८	१४	३५	२५	२	२६	४२	३८	११	११	४६	०४	१	२०	२५	११	११	०८	०३	०७	१०	२९	११	२४	११	०२	५९	३३	५	०२	५९	३३	२३
२४	११	०९	२४	५३	८	२७	२७	४३	२	२६	५३	५३	११	१०	५५	४२	१	२०	०३	२५	११	०७	५२	२२	१०	२९	१८	४४	११	०२	५६	२३	५	०२	५६	२३	२४
२५	११	१०	२४	२२	९	१०	४४	१९	२	२७	१५	३४	११	१०	०३	२८	१	२०	४१	४७	११	०७	१४	५४	१०	२९	२६	०४	११	०२	५३	५२	५	०२	५३	५२	२५
२६	११	११	२३	४९	९	२४	२७	२६	२	२७	३२	४०	११	०९	१०	२९	१	२०	५०	१७	११	०६	३७	५९	१०	२९	३३	२३	११	०२	५०	०१	५	०२	५०	०१	२६
२७	११	१२	२३	१३	९	०८	३७	१८	२	२७	५०	११	११	०८	१७	५१	१	२०	५८	५२	११	०६	०१	५०	१०	२९	४०	४०	११	०२	४६	५०	५	०२	४६	५०	२७
२८	११	१३	२२	३६	१०	२३	११	३५	२	२८	०८	०६	११	०७	२६	३५	१	२१	०७	३९	११	०५	२६	४१	१०	२९	४७	५७	११	०२	४३	४०	५	०२	४३	४०	२८
२९	११	१४	२१	५७	११	०८	०५	११	२	२८	२६	२५	११	०६	३७	३९	१	२१	१६	३२	११	०४	५२	४६	१०	२९	५५	१३	११	०२	४०	२९	५	०२	४०	२९	२९
३०	११	१५	२१	१५	११	२३	१०	३८	२	२८	४५	०७	११	०५	५१	५२	१	२१	२५	३२	११	०४	२०	१८	११	००	०२	२८	११	०२	३७	१८	५	०२	३७	१८	३०
३१	११	१६	२०	३२	०	०८	१८	५८	२	२९	०४	१२	११	०५	०९	५६	१	२१	३४	३९	११	०३	४९	२६	११	००	०९	५१	११	०२	३४	०७	५	०२	३४	०७	३१

यात्रा विवाहोत्सवजातकादौ खेटैः स्फुटैरेव फलस्फुटत्वम्

(श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्गम्-स्पष्टग्रहाः, संवत्-२०८१ / पृ.सं. 80)

जनवरी-मासस्य दैनिक-लग्नसारिण्यां लग्नारम्भकालः भारतीय-स्टैण्डर्ड (IST) समयानुसारेण प्रदत्तोऽस्ति

दिनांकः	मकरः		कुम्भः		मीनः		मेषः		वृष		मिथुनः		कर्कः		सिंहः		कन्या		तुला		वृश्चिकः		धनुः		दिनांकः
	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	
1	०७	१९	०९	०४	१०	३८	१२	१५	१३	५९	१५	५९	१८	१०	२०	२८	२२	३८	००	४४	०२	५७	०५	१३	1
2	०७	१५	०९	००	१०	३४	१२	११	१३	५५	१५	५५	१८	०६	२०	२४	२२	३४	००	४०	०२	५३	०५	१०	2
3	०७	११	०८	५६	१०	३०	१२	०७	१३	५१	१५	५१	१८	०२	२०	२०	२२	३०	००	३६	०२	४९	०५	०६	3
4	०७	०७	०८	५२	१०	२६	१२	०३	१३	४७	१५	४७	१७	५८	२०	१६	२२	२६	००	३२	०२	४५	०५	०२	4
5	०७	०४	०८	४८	१०	२२	११	५९	१३	४३	१५	४३	१७	५४	२०	१२	२२	२२	००	२८	०२	४१	०४	५८	5
6	०७	००	०८	४४	१०	१८	११	५५	१३	३९	१५	३९	१७	५०	२०	०८	२२	१८	००	२४	०२	३७	०४	५४	6
7	०६	५६	०८	४०	१०	१४	११	५१	१३	३५	१५	३५	१७	४६	२०	०४	२२	१४	००	२०	०२	३३	०४	५०	7
8	०६	५२	०८	३६	१०	१०	११	४७	१३	३१	१५	३२	१७	४२	२०	००	२२	१०	००	१६	०२	२९	०४	४६	8
9	०६	४८	०८	३२	१०	०६	११	४३	१३	२७	१५	२७	१७	३८	१९	५६	२२	०६	००	१२	०२	२५	०४	४२	9
10	०६	४४	०८	२८	१०	०२	११	३९	१३	२३	१५	२३	१७	३४	१९	५२	२२	०२	००	०८	०२	२१	०४	३८	10
11	०६	४०	०८	२४	०९	५८	११	३५	१३	१९	१५	१९	१७	३०	१९	४८	२१	५८	००	०४	०२	१७	०४	३४	11
12	०६	३६	०८	२०	०९	५४	११	३१	१३	१५	१५	१५	१७	२६	१९	४४	२१	५४	००	००	०२	१३	०४	३०	12
13	०६	३२	०८	१६	०९	५०	११	२७	१३	११	१५	११	१७	२२	१९	४०	२१	५०	२३	५६	०२	०९	०४	२६	13
14	०६	२८	०८	१२	०९	४६	११	२३	१३	०७	१५	०७	१७	१८	१९	३६	२१	४६	२३	५२	०२	०५	०४	२२	14
15	०६	२४	०८	०८	०९	४२	११	१९	१३	०३	१५	०३	१७	१४	१९	३२	२१	४२	२३	४८	०२	०१	०४	१८	15
16	०६	२०	०८	०४	०९	३८	११	१५	१२	५९	१४	५९	१७	१०	१९	२८	२१	३८	२३	४४	०१	५७	०४	१४	16
17	०६	१६	०८	००	०९	३४	११	११	१२	५५	१४	५५	१७	०६	१९	२४	२१	३४	२३	४०	०१	५३	०४	१०	17
18	०६	१२	०७	५६	०९	३०	११	०७	१२	५१	१४	५१	१७	०२	१९	२०	२१	३०	२३	३६	०१	४९	०४	०६	18
19	०६	०८	०७	५२	०९	२६	११	०३	१२	४७	१४	४७	१६	५८	१९	१६	२१	२६	२३	३२	०१	४५	०४	०२	19
20	०६	०४	०७	४८	०९	२२	१०	५९	१२	४३	१४	४३	१६	५४	१९	१२	२१	२२	२३	२८	०१	४१	०३	५८	20
21	०६	००	०७	४४	०९	१८	१०	५५	१२	३९	१४	३९	१६	५०	१९	०८	२१	१८	२३	२४	०१	३७	०३	५४	21
22	०५	५६	०७	४०	०९	१४	१०	५१	१२	३५	१४	३५	१६	४६	१९	०४	२१	१४	२३	२०	०१	३३	०३	५०	22
23	०५	५२	०७	३६	०९	१०	१०	४७	१२	३१	१४	३१	१६	४२	१९	००	२१	१०	२३	१६	०१	२९	०३	४६	23
24	०५	४८	०७	३२	०९	०६	१०	४३	१२	२७	१४	२७	१६	३८	१८	५६	२१	०६	२३	१२	०१	२५	०३	४२	24
25	०५	४४	०७	२८	०९	०२	१०	३९	१२	२३	१४	२३	१६	३४	१८	५२	२१	०२	२३	०८	०१	२१	०३	३८	25
26	०५	४०	०७	२४	०८	५८	१०	३५	१२	१९	१४	१९	१६	३०	१८	४८	२०	५८	२३	०४	०१	१७	०३	३४	26
27	०५	३६	०७	२०	०८	५४	१०	३१	१२	१५	१४	१५	१६	२६	१८	४४	२०	५४	२३	००	०१	१३	०३	३०	27
28	०५	३२	०७	१६	०८	५१	१०	२७	१२	११	१४	११	१६	२३	१८	४०	२०	५०	२२	५६	०१	०९	०३	२६	28
29	०५	२८	०७	३	०८	४७	१०	२४	१२	०७	१४	०७	१६	१९	१८	३६	२०	४६	२२	५२	०१	०५	०३	२२	29
30	०५	२४	०७	०८	०८	४३	१०	२०	१२	०३	१४	०३	१६	१५	१८	३२	२०	४२	२२	४८	०१	०१	०३	१८	30
31	०५	२०	०७	०५	०८	३९	१०	१६	११	५९	१४	००	१६	११	१८	२८	२०	३८	२२	४४	००	५८	०३	१४	31

फरवरी-मासस्य दैनिक-लग्नसारिणी भारतीय-स्टैण्डर्ड (IST) समयानुसारेण प्रदत्तोऽस्ति

दिनांकः	कुम्भः		मीनः		मेषः		वृषः		मिथुनः		कर्कः		सिंहः		कन्या		तुला		वृश्चिकः		धनुः		मकरः		दिनांकः
	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	
1	०७	०१	०८	३५	१०	१२	११	५६	१३	५६	१६	०७	१८	२४	२०	३५	२२	४१	००	५४	०३	१०	०५	१६	1
2	०६	५७	०८	३१	१०	०८	११	५२	१३	५२	१६	०३	१८	२१	२०	३१	२२	३७	००	५०	०३	०७	०५	१२	2
3	०६	५३	०८	२७	१०	०४	११	४८	१३	४८	१५	५९	१८	१७	२०	२७	२२	३३	००	४६	०३	०३	०५	०९	3
4	०६	४९	०८	२३	१०	००	११	४४	१३	४४	१५	५५	१८	१३	२०	२३	२२	२९	००	४२	०२	५९	०५	०५	4
5	०६	४५	०८	१९	०९	५६	११	४०	१३	४०	१५	५१	१८	०९	२०	१९	२२	२५	००	३८	०२	५५	०५	०१	5
6	०६	४१	०८	१५	०९	५२	११	३६	१३	३६	१५	४७	१८	०५	२०	१५	२२	२१	००	३४	०२	५१	०४	५७	6
7	०६	३७	०८	११	०९	४८	११	३२	१३	३२	१५	४३	१८	०१	२०	११	२२	१७	००	३०	०२	४७	०४	५३	7
8	०६	३३	०८	०७	०९	४४	११	२८	१३	२८	१५	३९	१७	५७	२०	०७	२२	१३	००	२६	०२	४३	०४	४९	8
9	०६	३०	०८	०३	०९	४०	११	२४	१३	२४	१५	३५	१७	५३	२०	०३	२२	०९	००	२२	०२	३९	०४	४५	9
10	०६	२८	०७	५९	०९	३६	११	२०	१३	२०	१५	३१	१७	४९	१९	५९	२२	०५	००	१८	०२	३५	०४	४२	10
11	०६	२५	०७	५५	०९	३२	११	१६	१३	१६	१५	२७	१७	४५	१९	५५	२२	०१	००	१४	०२	३१	०४	३७	11
12	०६	२२	०७	५१	०९	२८	११	१२	१३	१२	१५	२३	१७	४१	१९	५१	२१	५७	००	१०	०२	२७	०४	३३	12
13	०६	२१	०७	४७	०९	२४	११	०८	१३	०८	१५	१९	१७	३७	१९	४७	२१	५३	००	०६	०२	२३	०४	२९	13
14	०६	१७	०७	४३	०९	२०	११	०४	१३	०४	१५	१५	१७	३३	१९	४३	२१	४९	००	०२	०२	१९	०४	२५	14
15	०६	१३	०७	३९	०९	१६	११	००	१३	००	१५	११	१७	२९	१९	३९	२१	४५	२३	५८	०२	१५	०४	२१	15
16	०६	०९	०७	३५	०९	१२	१०	५६	१२	५६	१५	०७	१७	२५	१९	३५	२१	४१	२३	५४	०२	११	०४	१७	16
17	०६	०५	०७	३१	०९	०८	१०	५२	१२	५२	१५	०३	१७	२१	१९	३१	२१	३७	२३	५०	०२	०७	०४	१३	17
18	०६	०१	०७	२७	०९	०४	१०	४८	१२	४८	१४	५९	१७	१७	१९	२७	२१	३३	२३	४६	०२	०३	०४	०९	18
19	०५	५७	०७	२३	०९	००	१०	४४	१२	४४	१४	५५	१७	१३	१९	२३	२१	२९	२३	४२	०१	५९	०४	०५	19
20	०५	५३	०७	१९	०८	५६	१०	४०	१२	४०	१४	५१	१७	०९	१९	१९	२१	२५	२३	३८	०१	५५	०४	०१	20
21	०५	४९	०७	१५	०८	५२	१०	३६	१२	३६	१४	४७	१७	०५	१९	१५	२१	२१	२३	३४	०१	५१	०३	५७	21
22	०५	४५	०७	११	०८	४८	१०	३२	१२	३२	१४	४३	१७	०१	१९	११	२१	१७	२३	३०	०१	४७	०३	५४	22
23	०५	४१	०७	०७	०८	४४	१०	२८	१२	२८	१४	३९	१६	५७	१९	०७	२१	१३	२३	२६	०१	४३	०३	५०	23
24	०५	३७	०७	०३	०८	४०	१०	२४	१२	२४	१४	३५	१६	५३	१९	०३	२१	०९	२३	२२	०१	३९	०३	४६	24
25	०५	३३	०६	५९	०८	३६	१०	२०	१२	२०	१४	३१	१६	४९	१८	५९	२१	०५	२३	१८	०१	३५	०३	४२	25
26	०५	२९	०६	५५	०८	३२	१०	१६	१२	१६	१४	२७	१६	४५	१८	५५	२१	०१	२३	१४	०१	३१	०३	३८	26
27	०५	२५	०६	५२	०८	२८	१०	१२	१२	१२	१४	२३	१६	४१	१८	५१	२०	५७	२३	१०	०१	२७	०३	३४	27
28	०५	२१	०६	४८	०८	२४	१०	०८	१२	०८	१४	१९	१६	३७	१८	४८	२०	५३	२३	०६	०१	२३	०३	३०	28
29	०५	१७	०६	४४	०८	२१	१०	०४	१२	०४	१४	१५	१६	३३	१८	४४	२०	५९	२३	०२	०१	१९	०३	२६	29

लग्नारम्भकालः (I.S.T.)भारतीय स्टेण्डर्ड समयेन प्रदत्तोऽस्तीति विशेषः

मार्च-मासस्य दैनिक-लग्नसारिण्यां लग्नारम्भकालः भारतीय-स्टैण्डर्ड (IST) समयानुसारेण प्रदत्तोऽस्ति

दिनांक	मीनः		मेषः		वृष		मिथुनः		कर्कः		सिंहः		कन्या		तुला		वृश्चिकः		धनुः		मकरः		कुम्भः		दिनांक
	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	
1	०६	४४	०८	२१	१०	०५	१२	०४	१४	१६	१६	३४	१८	४४	२०	५०	२३	०३	०१	२०	०३	२६	०५	१७	1
2	०६	४०	०८	१७	१०	०२	१२	०१	१४	१२	१६	३०	१८	४०	२०	४६	२२	५९	०१	१६	०३	२२	०५	१३	2
3	०६	३६	०८	१३	०९	५७	११	५७	१४	०८	१६	२६	१८	३६	२०	४२	२२	५५	०१	१२	०३	१८	०५	०९	3
4	०६	३२	०८	०९	०९	५३	११	५३	१४	०४	१६	२२	१८	३२	२०	३८	२२	५१	०१	०८	०३	१४	०५	०६	4
5	०६	२८	०८	०५	०९	४९	११	४९	१४	००	१६	१८	१८	२८	२०	३४	२२	४७	०१	०४	०३	१०	०५	०२	5
6	०६	२४	०८	०१	०९	४५	११	४५	१३	५६	१६	१४	१८	२४	२०	३०	२२	४३	०१	००	०३	०६	०४	५८	6
7	०६	२०	०७	५७	०९	४१	११	४१	१३	५२	१६	१०	१८	२०	२०	२६	२२	३९	००	५६	०३	०२	०४	५४	7
8	०६	१६	०७	५३	०९	३७	११	३७	१३	४८	१६	०६	१८	१६	२०	२२	२२	३५	००	५२	०२	५८	०४	५०	8
9	०६	१२	०७	४९	०९	३३	११	३३	१३	४४	१६	०२	१८	१२	२०	१८	२२	३१	००	४८	०२	५४	०४	४६	9
10	०६	०९	०७	४५	०९	२९	११	२९	१३	४०	१५	५८	१८	०८	२०	१४	२२	२७	००	४४	०२	५०	०४	४२	10
11	०६	०६	०७	४१	०९	२५	११	२५	१३	३६	१५	५४	१८	०४	२०	११	२२	२३	००	४०	०२	४६	०४	३८	11
12	०६	०४	०७	३७	०९	२१	११	२१	१३	३२	१५	५०	१८	००	२०	०६	२२	१९	००	३६	०२	४२	०४	३४	12
13	०६	०२	०७	३३	०९	१७	११	१७	१३	२८	१५	४६	१७	५६	२०	०२	२२	१५	००	३२	०२	३९	०४	३०	13
14	०६	००	०७	२९	०९	१३	११	१३	१३	२४	१५	४२	१७	५२	१९	५८	२२	११	००	२८	०२	३५	०४	२६	14
15	०५	५६	०७	२५	०९	०९	११	०९	१३	२०	१५	३८	१७	४९	१९	५४	२२	०७	००	२४	०२	३१	०४	२२	15
16	०५	५२	०७	२१	०९	०५	११	०५	१३	१६	१५	३४	१७	४४	१९	५०	२२	०३	००	२०	०२	२७	०४	१८	16
17	०५	४८	०७	१७	०९	०१	११	०१	१३	१२	१५	३०	१७	४०	१९	४६	२१	५९	००	१६	०२	२३	०४	१४	17
18	०५	४४	०७	१३	०८	५७	१०	५७	१३	०८	१५	२६	१७	३६	१९	४२	२१	५५	००	१२	०२	१९	०४	१०	18
19	०५	४०	०७	०९	०८	५३	१०	५३	१३	०४	१५	२२	१७	३२	१९	३८	२१	५१	००	०८	०२	१५	०४	०६	19
20	०५	३६	०७	०५	०८	४९	१०	४९	१३	००	१५	१८	१७	२८	१९	३४	२१	४८	००	०४	०२	११	०४	०२	20
21	०५	३२	०७	०१	०८	४५	१०	४५	१२	५६	१५	१४	१७	२४	१९	३०	२१	४४	००	००	०२	०७	०३	५८	21
22	०५	२८	०६	५७	०८	४१	१०	४१	१२	५२	१५	१०	१७	२०	१९	२६	२१	४०	२३	५६	०२	०३	०३	५४	22
23	०५	२४	०६	५३	०८	३७	१०	३७	१२	४९	१५	०६	१७	१६	१९	२२	२१	३६	२३	५२	०१	५९	०३	५०	23
24	०५	२०	०६	४९	०८	३३	१०	३३	१२	४५	१५	०२	१७	१२	१९	१८	२१	३२	२३	४८	०१	५५	०३	४६	24
25	०५	१६	०६	४५	०८	२९	१०	२९	१२	४१	१४	५८	१७	०८	१९	१४	२१	२८	२३	४४	०१	५१	०३	४२	25
26	०५	१२	०६	४१	०८	२५	१०	२५	१२	३७	१४	५४	१७	०४	१९	१०	२१	२४	२३	४०	०१	४७	०३	३८	26
27	०५	०८	०६	३७	०८	२१	१०	२१	१२	३३	१४	५०	१७	००	१९	०६	२१	२०	२३	३६	०१	४३	०३	३४	27
28	०५	०४	०६	३३	०८	१७	१०	१७	१२	२९	१४	४६	१६	५६	१९	०२	२१	१६	२३	३२	०१	३९	०३	३०	28
29	०५	००	०६	२९	०८	१३	१०	१३	१२	२५	१४	४२	१६	५२	१८	५८	२१	१२	२३	२८	०१	३४	०३	२६	29
30	०४	५६	०६	२६	०८	०९	१०	०९	१२	२१	१४	३८	१६	४८	१८	५४	२१	०८	२३	२४	०१	३१	०३	२२	30
31	०४	५२	०६	२२	०८	०५	१०	०५	१२	१७	१४	३४	१६	४५	१८	५०	२१	०४	२३	२०	०१	२७	०३	१८	31

अप्रैल-मासस्य दैनिक-लग्नसारिण्यां लग्नारम्भकालः भारतीय-स्टैण्डर्ड (IST) समयानुसारेण प्रदत्तोऽस्ति

दिनाङ्कः	मेषः		वृष		मिथुनः		कर्कः		सिंहः		कन्या		तुला		वृश्चिकः		धनुः		मकरः		कुम्भः		मीनः		दिनाङ्कः
	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	
1	०६	१८	०८	०२	१०	०२	१२	१३	१४	३१	१६	४१	१८	४६	२१	००	२३	१७	०१	२३	०३	१४	०४	४८	1
2	०६	१४	०७	५८	०९	५८	१२	०९	१४	२७	१६	३७	१८	४३	२०	५६	२३	१३	०१	१९	०३	११	०४	४५	2
3	०६	१०	०७	५४	०९	५४	१२	०५	१४	२३	१६	३३	१८	३९	२०	५४	२३	०९	०१	१६	०३	०७	०४	४१	3
4	०६	०६	०७	५०	०९	५०	१२	०१	१४	१९	१६	२९	१८	३५	२०	४९	२३	०५	०१	१२	०३	०३	०४	३७	4
5	०६	०२	०७	४६	०९	४६	११	५७	१४	१५	१६	२५	१८	३१	२०	४४	२३	०१	०१	०८	०२	५९	०४	३३	5
6	०५	५८	०७	४२	०९	४२	११	५३	१४	११	१६	२१	१८	२७	२०	४०	२२	५७	०१	०४	०२	५५	०४	२९	6
7	०५	५४	०७	३८	०९	३८	११	४९	१४	०७	१६	१७	१८	२३	२०	३६	२२	५३	०१	००	०२	५१	०४	२५	7
8	०५	५०	०७	३४	०९	३४	११	४५	१४	०३	१६	१३	१८	१९	२०	३२	२२	४९	००	५३	०२	४७	०४	२१	8
9	०५	४६	०७	३०	०९	३०	११	४१	१३	५९	१६	०९	१८	१५	२०	२८	२२	४५	००	५२	०२	४३	०४	१७	9
10	०५	४३	०७	२६	०९	२६	११	३७	१३	५५	१६	०५	१८	११	२०	२४	२२	४१	००	४८	०२	३९	०४	१३	10
11	०५	४०	०७	२२	०९	२२	११	३३	१३	५१	१६	०१	१८	०७	२०	२०	२२	३७	००	४४	०२	३५	०४	०९	11
12	०५	३८	०७	१८	०९	१८	११	२९	१३	४७	१५	५७	१८	०३	२०	१६	२२	३३	००	४०	०२	३१	०४	०५	12
13	०५	३६	०७	१४	०९	१४	११	२५	१३	४३	१५	५३	१७	५९	२०	१२	२२	२९	००	३६	०२	२७	०४	०१	13
14	०५	३४	०७	१०	०९	१०	११	२१	१३	३९	१५	४९	१७	५५	२०	०८	२२	२५	००	३२	०२	२३	०३	५७	14
15	०५	३०	०७	०६	०९	०६	११	१७	१३	३५	१५	४५	१७	५१	२०	०४	२२	२१	००	२८	०२	१९	०३	५३	15
16	०५	२६	०७	०२	०९	०२	११	१३	१३	३१	१५	४१	१७	४७	२०	००	२२	१७	००	२४	०२	१५	०३	४९	16
17	०५	२२	०६	५८	०८	५८	११	०९	१३	२७	१५	३७	१७	४३	१९	५६	२२	१३	००	२०	०२	११	०३	४५	17
18	०५	१८	०६	५४	०८	५४	११	०५	१३	२३	१५	३३	१७	३९	१९	५२	२२	०९	००	१६	०२	०७	०३	४१	18
19	०५	१४	०६	५०	०८	५०	११	०१	१३	१९	१५	२९	१७	३५	१९	४७	२२	०५	००	१२	०२	०३	०३	३७	19
20	०५	१०	०६	४६	०८	४६	१०	५७	१३	१५	१५	२५	१७	३१	१९	४४	२२	०१	००	०८	०१	५९	०३	३३	20
21	०५	०६	०६	४२	०८	४२	१०	५३	१३	११	१५	२१	१७	२७	१९	४०	२१	५७	००	०४	०१	५५	०३	२९	21
22	०५	०२	०६	३८	०८	३८	१०	४९	१३	०७	१५	१७	१७	२३	१९	३६	२१	५३	००	०३	०१	५१	०३	२५	22
23	०४	५८	०६	३४	०८	३४	१०	४५	१३	०३	१५	१३	१७	१९	१९	३२	२१	५०	२३	५९	०१	४७	०३	२१	23
24	०४	५४	०६	३०	०८	३०	१०	४१	१२	५९	१५	०९	१७	१५	१९	२८	२१	४६	२३	५५	०१	४३	०३	१७	24
25	०४	५०	०६	२६	०८	२६	१०	३७	१२	५५	१५	०५	१७	११	१९	२४	२१	४२	२३	५१	०१	३९	०३	१३	25
26	०४	४६	०६	२२	०८	२२	१०	३३	१२	५१	१५	०१	१७	०७	१९	२०	२१	३८	२३	४७	०१	३५	०३	०९	26
27	०४	४२	०६	१८	०८	१८	१०	२९	१२	४७	१४	५७	१७	०३	१९	१६	२१	३४	२३	४३	०१	३१	०३	०५	27
28	०४	३८	०६	१४	०८	१४	१०	२५	१२	४३	१४	५३	१६	५९	१९	१२	२१	३०	२३	३९	०१	२७	०३	०१	28
29	०४	३४	०६	१०	०८	१०	१०	२१	१२	३९	१४	४९	१६	५५	१९	०८	२१	२६	२३	३५	०१	२३	०२	५६	29
30	०४	३०	०६	०६	०८	०६	१०	१७	१२	३५	१४	४५	१६	५१	१९	०४	२१	२२	२३	३१	०१	१९	०२	५३	30
ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ	ॐ

मई-मासस्य दैनिक-लग्नसारिण्यां लग्नारम्भकालः भारतीय-स्टैण्डर्ड (IST) समयानुसारेण प्रदत्तोऽस्ति

दिनांकः	वृष		मिथुनः		कर्कः		सिंहः		कन्या		तुला		वृश्चिकः		धनुः		मकरः		कुम्भः		मीनः		मेषः		दिनांकः
	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	
1	०६	०३	०८	०२	१०	१४	१२	३२	१४	४२	१६	४८	१९	००	२१	१८	२३	२७	०१	१५	०२	४९	०४	२६	1
2	०५	५९	०७	५८	१०	१०	१२	२८	१४	३८	१६	४४	१८	५७	२१	१४	२३	२३	०१	११	०२	४५	०४	२२	2
3	०५	५५	०७	५५	१०	०६	१२	२४	१४	३४	१६	४०	१८	५३	२१	१०	२३	१९	०१	०७	०२	४२	०४	१८	3
4	०५	५१	०७	५१	१०	०२	१२	२०	१४	३०	१६	३६	१८	४९	२१	०६	२३	१५	०१	०४	०२	३८	०४	१५	4
5	०५	४७	०७	४७	०९	५८	१२	१६	१४	२६	१६	३२	१८	४५	२१	०२	२३	११	०१	००	०२	३४	०४	११	5
6	०५	४३	०७	४३	०९	५४	१२	१२	१४	२२	१६	२८	१८	४१	२०	५८	२३	०७	००	५६	०२	३०	०४	०७	6
7	०५	३९	०७	३९	०९	५०	१२	०८	१४	१८	१६	२४	१८	३७	२०	५४	२३	०३	००	५२	०२	२६	०४	०३	7
8	०५	३५	०७	३५	०९	४६	१२	०४	१४	१४	१६	२०	१८	३३	२०	५०	२२	५९	००	४८	०२	२२	०३	५९	8
9	०५	३१	०७	३१	०९	४२	१२	००	१४	१०	१६	१६	१८	२९	२०	४६	२२	५५	००	४४	०२	१८	०३	५५	9
10	०५	२७	०७	२७	०९	३८	११	५६	१४	०६	१६	१२	१८	२५	२०	४२	२२	५१	००	४०	०२	१४	०३	५१	10
11	०५	२४	०७	२३	०९	३४	११	५२	१४	०२	१६	०८	१८	२१	२०	३८	२२	४७	००	३६	०२	१०	०३	४७	11
12	०५	२२	०७	१९	०९	३०	११	४८	१३	५८	१६	०४	१८	१७	२०	३४	२२	४४	००	३२	०२	०६	०३	४३	12
13	०५	२१	०७	१५	०९	२६	११	४४	१३	५४	१६	००	१८	१३	२०	३०	२२	४०	००	२८	०२	०२	०३	३९	13
14	०५	१९	०७	११	०९	२२	११	४०	१३	५०	१५	५६	१८	०९	२०	२६	२२	३६	००	२४	०१	५८	०३	३५	14
15	०५	१५	०७	०७	०९	१८	११	३६	१३	४६	१५	५२	१८	०५	२०	२२	२२	३२	००	२०	०१	५४	०३	३१	15
16	०५	११	०७	०३	०९	१४	११	३२	१३	४२	१५	४८	१८	०१	२०	१८	२२	२८	००	१६	०१	५०	०३	२७	16
17	०५	०७	०६	५९	०९	१०	११	२८	१३	३८	१५	४४	१७	५७	२०	१४	२२	२४	००	१२	०१	४६	०३	२३	17
18	०५	०३	०६	५५	०९	०६	११	२४	१३	३४	१५	४०	१७	५३	२०	१०	२२	२०	००	०८	०१	४२	०३	१९	18
19	०४	५९	०६	५१	०९	०२	११	२०	१३	३०	१५	३६	१७	४९	२०	०६	२२	१६	००	०४	०१	३८	०३	१५	19
20	०४	५५	०६	४७	०८	५८	११	१६	१३	२६	१५	३२	१७	४५	२०	०२	२२	१२	००	००	०१	३४	०३	११	20
21	०४	५१	०६	४३	०८	५४	११	१२	१३	२२	१५	२८	१७	४१	१९	५८	२२	०८	२३	५६	०१	३०	०३	०७	21
22	०४	४७	०६	३९	०८	५०	११	०८	१३	१८	१५	२४	१७	३७	१९	५४	२२	०४	२३	५२	०१	२६	०३	०३	22
23	०४	४३	०६	३५	०८	४६	११	०४	१३	१४	१५	२०	१७	३३	१९	५०	२२	००	२३	४८	०१	२२	०२	५९	23
24	०४	३९	०६	३१	०८	४२	११	००	१३	१०	१५	१६	१७	२९	१९	४६	२१	५६	२३	४४	०१	१८	०२	५५	24
25	०४	३५	०६	२७	०८	३८	१०	५६	१३	०६	१५	१२	१७	२५	१९	४२	२१	५२	२३	४०	०१	१४	०२	५१	25
26	०४	३१	०६	२३	०८	३४	१०	५२	१३	०२	१५	०८	१७	२१	१९	३८	२१	४८	२३	३६	०१	१०	०२	४७	26
27	०४	२७	०६	१९	०८	३०	१०	४८	१२	५८	१५	०४	१७	१७	१९	३४	२१	४४	२३	३२	०१	०६	०२	४३	27
28	०४	२३	०६	१५	०८	२६	१०	४४	१२	५४	१५	००	१७	१३	१९	३०	३१	४०	२३	२८	०१	०२	०२	३९	28
29	०४	१९	०६	११	०८	२३	१०	४०	१२	५०	१४	५६	१७	०९	१९	२६	२१	३६	२३	२४	००	५८	०२	३५	29
30	०४	१५	०६	०७	०८	१९	१०	३६	१२	४६	१४	५२	१७	०५	१९	२२	२१	३२	२३	२०	००	५४	०२	३१	30
31	०४	११	०६	०३	०८	१५	१०	३२	१२	४३	१४	४९	१७	०१	१९	१८	२१	२८	२३	१६	००	५०	०२	२७	31

जून-मासस्य दैनिक-लग्नसारिण्यां लग्नारम्भकालः भारतीय-स्टैण्डर्ड (IST) समयानुसारेण प्रदत्तोऽस्ति

दिनाङ्कः	मिथुनः		कर्कः		सिंहः		कन्या		तुला		वृश्चिकः		धनुः		मकरः		कुम्भः		मीनः		मेषः		वृषः		दिनाङ्कः
	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	
1	०६	००	०८	११	१०	२८	१२	३९	१४	४५	१६	५७	१९	१४	२१	२५	२३	१२	००	४७	०२	२४	०४	०७	1
2	०५	५६	०८	०७	१०	२५	१२	३५	१४	४१	१६	५३	१९	११	२१	२१	२३	०८	००	४३	०२	२०	०४	०३	2
3	०५	५२	०८	०३	१०	२१	१२	३१	१४	३७	१६	४९	१९	०७	२१	१७	२३	०५	००	३९	०२	१६	०३	५९	3
4	०५	४८	०७	५९	१०	१७	१२	२७	१४	३३	१६	४६	१९	०३	२१	१३	२३	०१	००	३५	०२	१२	०३	५६	4
5	०५	४४	०७	५५	१०	१३	१२	२३	१४	२९	१६	४२	१८	५९	२१	०९	२२	५७	००	३१	०२	०८	०३	५२	5
6	०५	४०	०७	५१	१०	०९	१२	१९	१४	२५	१६	३८	१८	५५	२१	०५	२२	५३	००	२७	०२	०४	०३	४८	6
7	०५	३६	०७	४७	१०	०५	१२	१५	१४	२१	१६	३४	१८	५१	२१	०१	२२	४९	००	२३	०२	००	०३	४४	7
8	०५	३२	०७	४३	१०	०१	१२	११	१४	१७	१६	३०	१८	४७	२०	५७	२२	४५	००	१९	०१	५६	०३	४०	8
9	०५	२८	०७	३९	०९	५७	१२	०७	१४	१३	१६	२६	१८	४३	२०	५३	२२	४१	००	१५	०१	५२	०३	३६	9
10	०५	२४	०७	३५	०९	५३	१२	०३	१४	०९	१६	२२	१८	३९	२०	४९	२२	३७	००	११	०१	४८	०३	३२	10
11	०५	२२	०७	३१	०९	४९	११	५९	१४	०५	१६	१८	१८	३५	२०	४५	२२	३३	००	०७	०१	४४	०३	२८	11
12	०५	२१	०७	२७	०९	४५	११	५५	१४	०१	१६	१४	१८	३१	२०	४१	२२	२९	००	०३	०१	४०	०३	२४	12
13	०५	१९	०७	२३	०९	४१	११	५१	१३	५७	१६	१०	१८	२७	२०	३७	२२	२५	२३	५९	०१	३६	०३	२०	13
14	०५	१५	०७	१९	०९	३७	११	४७	१३	५३	१६	०६	१८	२३	२०	३३	२२	२१	२३	५५	०१	३२	०३	१६	14
15	०५	११	०७	१५	०९	३३	११	४३	१३	४९	१६	०२	१८	१९	२०	२९	२२	१७	२३	५१	०१	२८	०३	१२	15
16	०५	०७	०७	११	०९	२९	११	३९	१३	४५	१५	५८	१८	१५	२०	२५	२२	१३	२३	४७	०१	२४	०३	०८	16
17	०५	०३	०७	०७	०९	२५	११	३५	१३	४१	१५	५४	१८	११	२०	२१	२२	०९	२३	४३	०१	२०	०३	०४	17
18	०५	५९	०७	०३	०९	२१	११	३१	१३	३८	१५	५०	१८	०७	२०	१७	२२	०५	२३	३९	०१	१६	०३	००	18
19	०४	५५	०६	५९	०९	१७	११	२७	१३	३४	१५	४६	१८	०३	२०	१३	२२	०१	२३	३५	०१	१२	०२	५६	19
20	०४	५१	०६	५५	०९	१३	११	२३	१३	३०	१५	४२	१७	५९	२०	०९	२१	५७	२३	३१	०१	०८	०२	५२	20
21	०४	४७	०६	५१	०९	०९	११	१९	१३	२६	१५	३८	१७	५५	२०	०६	२१	५३	२३	२७	०१	०४	०२	४८	21
22	०४	४३	०६	४७	०९	०५	११	१५	१३	२२	१५	३४	१७	५१	२०	०२	२१	४९	२३	२३	०१	००	०२	४४	22
23	०४	३९	०६	४३	०९	०१	११	११	१३	१८	१५	३०	१७	४७	१९	५८	२१	४५	२३	१९	००	५६	०२	४०	23
24	०४	३५	०६	३९	०८	५७	११	०७	१३	१४	१५	२६	१७	४३	१९	५४	२१	४१	२३	१५	००	५२	०२	३६	24
25	०४	३१	०६	३५	०८	५३	११	०३	१३	१०	१५	२२	१७	३९	१९	५०	२१	३७	२३	११	००	४८	०२	३२	25
26	०४	२७	०६	३१	०८	४९	१०	५९	१३	०६	१५	१८	१७	३५	१९	४६	२१	३३	२३	०७	००	४४	०२	२८	26
27	०४	२३	०६	२७	०८	४५	१०	५५	१३	०२	१५	१४	१७	३१	१९	४२	२१	२९	२३	०३	००	४०	०२	२४	27
28	०४	१९	०६	२३	०८	४१	१०	५१	१२	५९	१५	१०	१७	२७	१९	३८	२१	२५	२२	५९	००	३६	०२	२०	28
29	०४	१५	०६	२०	०८	३७	१०	४७	१२	५४	१५	०६	१७	२३	१९	३४	२१	२१	२२	५५	००	३२	०२	१६	29
30	०४	११	०६	१६	०८	३३	१०	४३	१२	५०	१५	०२	१७	१९	१९	३०	२१	१७	२२	५१	००	२८	०२	१२	30

जुलाई-मासस्य दैनिक-लग्नसारिण्यां लग्नारम्भकालः भारतीय-स्टैण्डर्ड (IST) समयानुसारेण प्रदत्तोऽस्ति

दिनांकः	कर्कः		सिंहः		कन्या		तुला		वृश्चिकः		धनुः		मकरः		कुम्भः		मीनः		मेषः		वृष		मिथुनः		दिनांकः
	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	
1	०६	१२	०८	३०	१०	४०	१२	४६	१४	५८	१७	१५	१९	२६	२१	१३	२२	४७	००	२४	०२	०८	०४	०८	1
2	०६	०८	०८	२६	१०	३६	१२	४२	१४	५४	१७	१२	१९	२२	२१	०९	२२	४४	००	२०	०२	०४	०४	०४	2
3	०६	०४	०८	२२	१०	३२	१२	३९	१४	५१	१७	०८	१९	१८	२१	०६	२२	४०	००	१७	०२	००	०४	००	3
4	०६	००	०८	१८	१०	२८	१२	३४	१४	४७	१७	०४	१९	१४	२१	०२	२२	३६	००	१३	०१	५७	०३	५६	4
5	०५	५६	०८	१४	१०	२४	१२	३०	१४	४३	१७	००	१९	१०	२०	५८	२२	३२	००	०९	०१	५३	०३	५३	5
6	०५	५२	०८	१०	१०	२०	१२	२६	१४	३९	१६	५६	१९	०६	२०	५४	२२	२८	००	०५	०१	४९	०३	४९	6
7	०५	४८	०८	०६	१०	१६	१२	२२	१४	३५	१६	५२	१९	०२	२०	५०	२२	२४	००	०१	०१	४५	०३	४५	7
8	०५	४४	०८	०२	१०	१२	१२	१८	१४	३१	१६	४८	१९	५८	२०	४६	२२	२०	२३	५७	०१	४१	०३	४१	8
9	०५	४०	०७	५८	१०	०८	१२	१४	१४	२७	१६	४४	१८	५४	२०	४२	२२	१६	२३	५३	०१	३७	०३	३७	9
10	०५	३६	०७	५४	१०	०४	१२	१०	१४	२३	१६	४०	१८	५१	२०	३८	२२	१२	२३	४९	०१	३३	०३	३३	10
11	०५	३२	०७	५०	१०	००	१२	०६	१४	१९	१६	३६	१८	४७	२०	३४	२२	०८	२३	४५	०१	२९	०३	२९	11
12	०५	३०	०७	४६	०९	५६	१२	०२	१४	१५	१६	३२	१८	४३	२०	३०	२२	०४	२३	४१	०१	२५	०३	२५	12
13	०५	२८	०७	४२	०९	५२	११	५८	१४	११	१६	२८	१८	३९	२०	२६	२२	००	२३	३७	०१	२१	०३	२१	13
14	०५	२६	०७	३८	०९	४८	११	५४	१४	०७	१६	२४	१८	३५	२०	२२	२१	५६	२३	३३	०१	१७	०३	१७	14
15	०५	२३	०७	३४	०९	४४	११	५०	१४	०३	१६	२०	१८	३१	२०	१८	२१	५२	२३	२९	०१	१३	०३	१३	15
16	०५	२०	०७	३०	०९	४०	११	४६	१३	५९	१६	१६	१८	२७	२०	१४	२१	४८	२३	२५	०१	०९	०३	०९	16
17	०५	१६	०७	२६	०९	३६	११	४२	१३	५५	१६	१२	१८	२३	२०	१०	२१	४४	२३	२१	०१	०५	०३	०५	17
18	०५	१२	०७	२२	०९	३२	११	३८	१३	५१	१६	०८	१८	१९	२०	०६	२१	४०	२३	१७	०१	०१	०३	०१	18
19	०५	०८	०७	१८	०९	२८	११	३४	१३	४७	१६	०४	१८	१५	२०	०२	२१	३६	२३	१३	००	५७	०२	५७	19
20	०५	०४	०७	१४	०९	२४	११	३०	१३	४३	१६	००	१८	११	१९	५८	२१	३२	२३	०९	००	५३	०२	५३	20
21	०५	००	०७	१०	०९	२०	११	२६	१३	३९	१५	५६	१८	०७	१९	५४	२१	२८	२३	०५	००	४९	०२	४९	21
22	०४	५६	०७	०६	०९	१६	११	२२	१३	३५	१५	५२	१८	०३	१९	५०	२१	२४	२३	०१	००	४५	०२	४५	22
23	०४	५२	०७	०२	०९	१२	११	१८	१३	३१	१५	४८	१७	५९	१९	४६	२१	२०	२२	५७	००	४१	०२	४१	23
24	०४	४८	०६	५८	०९	०८	११	१४	१३	२७	१५	४४	१७	५५	१९	४२	२१	१६	२२	५३	००	३७	०२	३७	24
25	०४	४४	०६	५४	०९	०४	११	१०	१३	२३	१५	४०	१७	५१	१९	३८	२१	१२	२२	४९	००	३३	०२	३३	25
26	०४	४०	०६	५०	०९	००	११	०६	१३	१९	१५	३६	१७	४७	१९	३४	२१	०८	२२	४५	००	२९	०२	२९	26
27	०४	३६	०६	४६	०८	५६	११	०२	१३	१५	१५	३२	१७	४३	१९	३०	२१	०४	२२	४१	००	२५	०२	२५	27
28	०४	३२	०६	४२	०८	५२	१०	५८	१३	११	१५	२८	१७	३९	१९	२६	२१	००	२२	३७	००	२१	०२	२१	28
29	०४	२८	०६	३८	०८	४८	१०	५४	१३	०७	१५	२४	१७	३५	१९	२२	२०	५६	२२	३३	००	१७	०२	१७	29
30	०४	२४	०६	३४	०८	४४	१०	५०	१३	०३	१५	२०	१७	३२	१९	१८	२०	५२	२२	२९	००	१३	०२	१३	30
31	०४	२०	०६	३०	०८	४०	१०	४६	१३	००	१५	१६	१७	२८	१९	१४	२०	४८	२२	२५	००	०९	०२	०९	31

अगस्त-मासस्य दैनिक-लग्नसारिण्यां लग्नारम्भकालः भारतीय-स्टैण्डर्ड (IST) समयानुसारेण प्रदत्तोऽस्ति

दिनांकः	सिंहः		कन्या		तुला		वृश्चिकः		धनुः		मकरः		कुम्भः		मीनः		मेषः		वृष		मिथुनः		कर्कः		दिनांकः
	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	
1	०६	२७	०८	३६	१०	४३	१२	५६	१५	१२	१७	२४	१९	१०	२०	४५	२२	२१	००	०५	०२	०५	०४	१६	1
2	०६	२३	०८	३३	१०	३९	१२	५२	१५	०८	१७	२०	१९	०७	२०	४१	२२	१८	००	०१	०२	०१	०४	१२	2
3	०६	१९	०८	२९	१०	३५	१२	४८	१५	०५	१७	१६	१९	०३	२०	३७	२२	१४	२३	५७	०१	५७	०४	०८	3
4	०६	१५	०८	२५	१०	३१	१२	४४	१५	०१	१७	१२	१८	५९	२०	३३	२२	१०	२३	५३	०१	५३	०४	०४	4
5	०६	११	०८	२१	१०	२७	१२	४०	१४	५७	१७	०८	१८	५५	२०	२९	२२	०६	२३	४९	०१	५०	०४	०१	5
6	०६	०७	०८	१७	१०	२३	१२	३६	१४	५३	१७	०४	१८	५१	२०	२५	२२	०२	२३	४५	०१	४६	०३	५७	6
7	०६	०३	०८	१३	१०	१९	१२	३२	१४	४९	१७	००	१८	४७	२०	२१	२१	५८	२३	४१	०१	४२	०३	५३	7
8	०५	५९	०८	०९	१०	१५	१२	२८	१४	४५	१६	५६	१८	४३	२०	१७	२१	५४	२३	३७	०१	३८	०३	४९	8
9	०५	५५	०८	०५	१०	११	१२	२४	१४	४१	१६	५२	१८	३९	२०	१३	२१	५०	२३	३३	०१	३४	०३	४५	9
10	०५	५१	०८	०१	१०	०७	१२	२०	१४	३७	१६	४८	१८	३५	२०	०९	२१	४६	२३	२९	०१	३०	०३	४१	10
11	०५	४७	०७	५७	१०	०३	१२	१६	१४	३३	१६	४४	१८	३१	२०	०५	२१	४२	२३	२५	०१	२६	०३	३७	11
12	०५	४३	०७	५३	०९	५९	१२	१२	१४	२९	१६	४०	१८	२७	२०	०१	२१	३८	२३	२१	०१	२२	०३	३३	12
13	०५	४१	०७	४९	०९	५५	१२	०८	१४	२५	१६	३६	१८	२३	१९	५७	२१	३४	२३	१८	०१	१८	०३	२९	13
14	०५	३९	०७	४५	०९	५१	१२	०४	१४	२१	१६	३२	१८	१९	१९	५३	२१	३०	२३	१४	०१	१४	०३	२५	14
15	०५	३७	०७	४१	०९	४७	१२	००	१४	१७	१६	२८	१८	१५	१९	४९	२१	२६	२३	१०	०१	१०	०३	२१	15
16	०५	३४	०७	३७	०९	४३	११	५६	१४	१३	१६	२४	१८	११	१९	४५	२१	२२	२३	०६	०१	०६	०३	१७	16
17	०५	३१	०७	३३	०९	३९	११	५२	१४	०९	१६	२०	१८	०७	१९	४१	२१	१८	२३	०२	०१	०२	०३	१३	17
18	०५	२७	०७	२९	०९	३५	११	४८	१४	०५	१६	१६	१८	०३	१९	३७	२१	१४	२२	५८	००	५८	०३	०९	18
19	०५	२३	०७	२५	०९	३१	११	४४	१४	०१	१६	१३	१७	५९	१९	३३	२१	१०	२२	५४	००	५४	०३	०५	19
20	०५	१९	०७	२१	०९	२७	११	४०	१३	५७	१६	०९	१७	५५	१९	२९	२१	०६	२२	५०	००	५०	०३	०१	20
21	०५	१५	०७	१७	०९	२३	११	३६	१३	५३	१६	०५	१७	५१	१९	२५	२१	०२	२२	४६	००	४६	०२	५७	21
22	०५	११	०७	१३	०९	१९	११	३२	१३	४९	१६	०१	१७	४७	१९	२१	२०	५८	२२	४२	००	४२	०२	५३	22
23	०५	०७	०७	०९	०९	१५	११	२८	१३	४५	१५	५७	१७	४३	१९	१७	२०	५४	२२	३८	००	३८	०२	४९	23
24	०५	०३	०७	०५	०९	११	११	२४	१३	४१	१५	५३	१७	३९	१९	१३	२०	५०	२२	३४	००	३४	०२	४५	24
25	०४	५९	०७	०१	०९	०७	११	२०	१३	३७	१५	४९	१७	३५	१९	०९	२०	४६	२२	३०	००	३०	०२	४१	25
26	०४	५५	०६	५७	०९	०३	११	१६	१३	३३	१५	४५	१७	३१	१९	०५	२०	४२	२२	२६	००	२६	०२	३७	26
27	०४	५१	०६	५३	०८	५९	११	१२	१३	२९	१५	४१	१७	२७	१९	०१	२०	३८	२२	२२	००	२२	०२	३३	27
28	०४	४७	०६	४९	०८	५५	११	०८	१३	२५	१५	३७	१७	२३	१८	५७	२०	३४	२२	१८	००	१८	०२	२९	28
29	०४	४३	०६	४५	०८	५१	११	०४	१३	२१	१५	३३	१७	१९	१८	५३	२०	३०	२२	१४	००	१४	०२	२५	29
30	०४	३९	०६	४१	०८	४७	११	००	१३	१७	१५	२९	१७	१५	१८	४९	२०	२६	२२	१०	००	१०	०२	२१	30
31	०४	३५	०६	३८	०८	४३	१०	५६	१३	१३	१५	२५	१७	११	१८	४५	२०	२२	२२	०६	००	०६	०२	१७	31

सितम्बर-मासस्य दैनिक-लग्नसारिण्यां लग्नारम्भकालः भारतीय-स्टैण्डर्ड (IST) समयानुसारेण प्रदत्तोऽस्ति

दिनांक	कन्या		तुला		वृश्चिकः		धनुः		मकरः		कुम्भः		मीनः		मेषः		वृष		मिथुनः		कर्कः		सिंहः		दिनांक
	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	
1	०६	३४	०८	४०	१०	५३	१३	१०	१५	२०	१७	०८	१८	४२	२०	१९	२२	०३	००	०३	०२	१४	०४	३१	1
2	०६	३०	०८	३६	१०	४९	१३	०६	१५	१६	१७	०४	१८	३८	२०	१५	२१	५९	२३	५९	०२	१०	०४	२७	2
3	०६	२६	०८	३२	१०	४५	१३	०२	१५	१२	१७	००	१८	३४	२०	११	२१	५५	२३	५५	०२	०६	०४	२३	3
4	०६	२२	०८	२८	१०	४१	१२	५८	१५	०८	१६	५६	१८	३०	२०	०७	२१	५१	२३	५१	०२	०२	०४	२०	4
5	०६	१८	०८	२४	१०	३७	१२	५४	१५	०४	१६	५२	१८	२६	२०	०३	२१	४७	२३	४७	०१	५८	०४	१६	5
6	०६	१४	०८	२०	१०	३३	१२	५०	१४	००	१६	४८	१८	२२	१९	५९	२१	४३	२३	४३	०१	५४	०४	१२	6
7	०६	१०	०८	१६	१०	२९	१२	४६	१४	५६	१६	४४	१८	१८	१९	५५	२१	३९	२३	३९	०१	५०	०४	०८	7
8	०६	०६	०८	१२	१०	२५	१२	४२	१४	५२	१६	४०	१८	१४	१९	५१	२१	३५	२३	३५	०१	४६	०४	०४	8
9	०६	०२	०८	०८	१०	२१	१२	३८	१४	४८	१६	३६	१८	१०	१९	४७	२१	३१	२३	३१	०१	४२	०४	००	9
10	०५	५८	०८	०४	१०	१७	१२	३४	१४	४४	१६	३२	१८	०६	१९	४३	२१	२७	२३	२७	०१	३८	०३	५६	10
11	०५	५४	०८	००	१०	१३	१२	३०	१४	४०	१६	२८	१८	०२	१९	३९	२१	२३	२३	२३	०१	३४	०३	५२	11
12	०५	५०	०७	५६	१०	०९	१२	२६	१४	३६	१६	२४	१७	५८	१९	३५	२१	१९	२३	१९	०१	३०	०३	४८	12
13	०५	४८	०७	५२	१०	०५	१२	२२	१४	३२	१६	२०	१७	५४	१९	३१	२१	१५	२३	१५	०१	२६	०३	४४	13
14	०५	४६	०७	४८	१०	०१	१२	१८	१४	२८	१६	१६	१७	५०	१९	२७	२१	११	२३	११	०१	२२	०३	४०	14
15	०५	४४	०७	४४	०९	५७	१२	१४	१४	२४	१६	१२	१७	४६	१९	२३	२१	०७	२३	०७	०१	१८	०३	३६	15
16	०५	४१	०७	४०	०९	५३	१२	१०	१४	२०	१६	०८	१७	४२	१९	१९	२१	०३	२३	०३	०१	१४	०३	३२	16
17	०५	३८	०७	३६	०९	४९	१२	०६	१४	१६	१६	०४	१७	३८	१९	१५	२०	५९	२२	५९	०१	१०	०३	२८	17
18	०५	३४	०७	३२	०९	४५	१२	०२	१४	१२	१६	००	१७	३४	१९	११	२०	५५	२२	५५	०१	०६	०३	२४	18
19	०५	३०	०७	२८	०९	४१	११	५८	१४	०८	१५	५६	१७	३०	१९	०७	२०	५१	२२	५१	०१	०२	०३	२०	19
20	०५	२६	०७	२४	०९	३६	११	५४	१४	०४	१५	५२	१७	२६	१९	०३	२०	४७	२२	४७	००	५८	०३	१६	20
21	०५	२२	०७	२०	०९	३३	११	५०	१३	००	१५	४८	१७	२२	१८	५९	२०	४३	२२	४३	००	५४	०३	१२	21
22	०५	१८	०७	१६	०९	२९	११	४६	१३	५६	१५	४४	१७	१८	१८	५५	२०	३९	२२	३९	००	५०	०३	०८	22
23	०५	१४	०७	१२	०९	२५	११	४२	१३	५२	१५	४०	१७	१४	१८	५१	२०	३५	२२	३५	००	४६	०३	०४	23
24	०५	१०	०७	०८	०९	२१	१	३८	१३	४८	१५	३६	१७	१०	१८	४७	२०	३१	२२	३१	००	४२	०३	००	24
25	०५	०६	०७	०४	०९	१७	११	३४	१३	४४	१५	३२	१७	०६	०६	४३	२०	२७	२२	२७	००	३८	०२	५६	25
26	०५	०२	०७	००	०९	१३	११	३०	१३	४०	१५	२८	१७	०२	१८	३९	२०	२३	२२	२३	००	३४	०२	५२	26
27	०४	५८	०६	५६	०९	०९	११	२६	१३	३६	१५	२४	१६	५८	१८	३५	२०	१९	२२	१९	००	३०	०२	४८	27
28	०४	५४	०६	५२	०९	०५	११	२२	१३	३३	१५	२०	१६	५४	१८	३१	२०	१५	२२	१५	००	२६	०२	४४	28
29	०४	५०	०६	४८	०९	०१	११	१८	१३	२९	१५	१६	१६	५०	१८	२७	२०	११	२२	११	००	२२	०२	४०	29
30	०४	४६	०६	४४	०८	५७	११	१४	१३	२५	१५	१२	१६	४७	१८	२४	२०	०७	२२	०७	००	१८	०२	३६	30

अक्टूबर-मासस्य दैनिक-लग्नसारिण्यां लग्नारम्भकालः भारतीय-स्टैण्डर्ड (IST) समयानुसारेण प्रदत्तोऽस्ति

दिनांक	तुला		वृश्चिकः		धनुः		मकरः		कुम्भः		मीनः		मेषः		वृष		मिथुनः		कर्कः		सिंहः		कन्या		दिनांक
	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	
1	०६	४१	०८	५३	११	११	१३	२१	१५	०९	१६	४३	१८	२०	२०	०३	२२	०३	००	१४	०२	३३	०४	४२	1
2	०६	३७	०८	५०	११	०७	१३	१७	१५	०५	१६	३९	१८	१६	२०	००	२१	५९	००	११	०२	२९	०४	३८	2
3	०६	३३	०८	४६	११	०३	१३	१३	१५	०१	१६	३५	१८	१२	१९	५६	२१	५५	००	०७	०२	२५	०४	३५	3
4	०६	२९	०८	४२	१०	५९	१३	०९	१४	५७	१६	३१	१८	०८	१९	५२	२१	५२	००	०३	०२	२१	०४	३१	4
5	०६	२५	०८	३८	१०	५५	१३	०५	१४	५३	१६	२७	१८	०४	१९	४८	२१	४८	२३	५९	०२	१७	०४	२७	5
6	०६	२१	०८	३४	१०	५१	१३	०१	१४	४९	१६	२३	१८	००	१९	४४	२१	४४	२३	५५	०२	१३	०४	२३	6
7	०६	१७	०८	३०	१०	४७	१२	५७	१४	४५	१६	१९	१७	५६	१९	४०	२१	४०	२३	५१	०२	०९	०४	१९	7
8	०६	१३	०८	२६	१०	४३	१२	५३	१४	४१	१६	१५	१७	५२	१९	३६	१९	३६	२३	४७	०२	०५	०४	१५	8
9	०६	०९	०८	२२	१०	३९	१२	४९	१४	३७	१६	११	१७	४८	१९	३२	२१	३२	२३	४३	०२	०१	०४	११	9
10	०६	०५	०८	१८	१०	३५	१२	४५	१४	३३	१६	०७	१७	४४	१९	२८	२१	२८	२३	३९	०१	५७	०४	०७	10
11	०६	०१	०८	१४	१०	३१	१२	४१	१४	२९	१६	०३	१७	४०	१९	२४	२१	२४	२३	३५	०१	५३	०४	०३	11
12	०५	५७	०८	१०	१०	२७	१२	३७	१४	२५	१५	५९	१७	३६	१९	२०	२१	२०	२३	३१	०१	४९	०३	५९	12
13	०५	५४	०८	०६	१०	२३	१२	३३	१४	२१	१५	५५	१७	३२	१९	१६	२१	१६	२३	२७	०१	४५	०३	५५	13
14	०५	५३	०८	०२	१०	१९	१२	२९	१४	१७	१५	५१	१७	२८	१९	१२	२१	१२	२३	२३	०१	४१	०३	५१	14
15	०५	५०	०७	५८	१०	१५	१२	२५	१४	१३	१५	४७	१७	२४	१९	०८	२१	०८	२३	१९	०१	३७	०३	४७	15
16	०५	४८	०७	५४	१०	११	१२	२१	१४	०९	१५	४३	१७	२०	१९	०४	२१	०४	२३	१५	०१	३३	०३	४३	16
17	०५	४५	०७	५०	१०	०७	१२	१८	१४	०५	१५	३९	१७	१६	१९	००	२१	००	२३	११	०१	२९	०३	३९	17
18	०५	४१	०७	४६	१०	०३	१२	१४	१४	०१	१५	३५	१७	१२	१८	५६	२०	५६	२३	०७	०१	२५	०३	३५	18
19	०५	३७	०७	४२	०९	५९	१२	१०	१३	५७	१५	३१	१७	०८	१८	५२	२०	५२	२३	०३	०१	२१	०३	३१	19
20	०५	३३	०७	३८	०९	५५	१२	०६	१३	५३	१५	२७	१७	०४	१८	४८	२०	४८	२२	५९	०१	१७	०३	२७	20
21	०५	२९	०७	३४	०९	५१	१२	०२	१३	४९	१५	२३	१७	००	१८	४४	२०	४४	२२	५५	०१	१३	०३	२३	21
22	०५	२५	०७	३०	०९	४७	११	५८	१३	४५	१५	१९	१६	५६	१८	४०	२०	४०	२२	५१	०१	०९	०३	१९	22
23	०५	२१	०७	२६	०९	४३	११	५४	१३	४१	१५	१५	१६	५२	१८	३६	२०	३६	२२	४७	०१	०५	०३	१५	23
24	०५	१७	०७	२२	०९	३९	११	५०	१३	३७	१५	११	१६	४८	१८	३२	२०	३२	२२	४३	०१	०१	०३	११	24
25	०५	१३	०७	१८	०९	३५	११	४६	१३	३३	१५	०७	१६	४४	१८	२८	२०	२८	२२	३९	००	५७	०३	०७	25
26	०५	०९	०७	१४	०९	३१	११	४२	१३	२९	१५	०३	१६	४०	१८	२४	२०	२४	२२	३५	००	५३	०३	०३	26
27	०५	०५	०७	१०	०९	२७	११	३८	१३	२५	१४	५९	१६	३६	१८	२०	२०	२०	२२	३१	००	४९	०२	५९	27
28	०५	०१	०७	०६	०९	२३	११	३४	१३	२१	१४	५५	१६	३२	१८	१६	२०	१६	२२	२७	००	४५	०२	५५	28
29	०४	५७	०७	०२	०९	१९	११	३०	१३	१७	१४	५१	१६	२८	१८	१२	२०	१२	२२	२३	००	४१	०२	५१	29
30	०४	५३	०६	५८	०९	१५	११	२६	१३	१३	१४	४८	१६	२४	१८	०८	२०	०८	२२	१९	००	३७	०२	४७	30
31	०४	४९	०६	५४	०९	११	११	२२	१३	०९	१४	४४	१६	२१	१८	०४	२०	०४	२२	१५	००	३३	०२	४३	31

नवम्बर-मासस्य दैनिक-लग्नसारिण्यां लग्नारम्भकालः भारतीय-स्टैण्डर्ड (IST) समयानुसारेण प्रदत्तोऽस्ति

दिनाङ्कः	वृश्चिकः		धनुः		मकरः		कुम्भः		मीनः		मेषः		वृष		मिथुनः		कर्कः		सिंहः		कन्या		तुला		दिनाङ्कः
	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	
1	०६	५१	०९	०८	११	१८	१३	०६	१४	४०	१६	१७	१८	०१	२०	००	२२	१२	००	२९	०२	३९	०४	४६	1
2	०६	४७	०९	०४	११	१४	१३	०२	१४	३६	१६	१३	१७	५७	१९	५७	२२	०८	००	२६	०२	३६	०४	४२	2
3	०६	४३	०९	००	११	१०	१२	५८	१४	३२	१६	०९	१७	५३	१९	५३	२२	०४	००	२२	०२	३२	०४	३८	3
4	०६	३९	०८	५६	११	०६	१२	५४	१४	२८	१६	०५	१७	४९	१९	४९	२२	००	००	१८	०२	२८	०४	३४	4
5	०६	३५	०८	५२	११	०२	१२	५०	१४	२४	१६	०१	१७	४५	१९	४५	२१	५६	००	१४	०२	२४	०४	३०	5
6	०६	३१	०८	४८	१०	५९	१२	४६	१४	२०	१५	५७	१७	४१	१९	४१	२१	५२	००	१०	०२	२०	०४	२६	6
7	०६	२७	०८	४४	१०	५५	१२	४२	१४	१६	१५	५३	१७	३७	१९	३७	२१	४८	००	०६	०२	१६	०४	२२	7
8	०६	२३	०८	४०	१०	५१	१२	३८	१४	१२	१५	४९	१७	३३	१९	३३	२१	४४	००	०२	०२	१२	०४	१८	8
9	०६	१९	०८	३६	१०	४७	१२	३४	१४	०८	१५	४५	१७	२९	१९	२९	२१	४०	२३	५८	०२	०८	०४	१४	9
10	०६	१५	०८	३२	१०	४३	१२	३०	१४	०४	१५	४१	१७	२५	१९	२५	२१	३६	२३	५४	०२	०४	०४	१०	10
11	०६	११	०८	२८	१०	३९	१२	२६	१४	००	१५	३७	१७	२१	१९	२१	२१	३२	२३	५०	०२	००	०४	०६	11
12	०६	०८	०८	२४	१०	३५	१२	२२	१३	५६	१५	३३	१७	१७	१९	१७	२१	२८	२३	४६	०१	५६	०४	०२	12
13	०६	०६	०८	२०	१०	३१	१२	१८	१३	५२	१५	२९	१७	१३	१९	१३	२१	२४	२३	४२	०१	५२	०३	५८	13
14	०६	०४	०८	१६	१०	२७	१२	१४	१३	४८	१५	२५	१७	०९	१९	०९	२१	२०	२३	३८	०१	४८	०३	५४	14
15	०६	०२	०८	१२	१०	२३	१२	१०	१३	४४	१५	२१	१७	०५	१९	०५	२१	१६	२३	३४	०१	४४	०३	५०	15
16	०५	५९	०८	०८	१०	१९	१२	०६	१३	४०	१५	१७	१७	०१	१९	०१	२१	१२	२३	३०	०१	४०	०३	४६	16
17	०५	५५	०८	०४	१०	१५	१२	०२	१३	३६	१५	१३	१६	५७	१८	५७	२१	०८	२३	२६	०१	३६	०३	४२	17
18	०५	५१	०८	००	१०	११	११	५८	१३	३२	१५	०९	१६	५३	१८	५३	२१	०४	२३	२२	०१	३२	०३	३८	18
19	०५	४७	०७	५६	१०	०७	११	५४	१३	२८	१५	०५	१६	४९	१८	४९	२१	००	२३	१८	०१	२८	०३	३४	19
20	०५	४३	०७	५२	१०	०३	११	५०	१३	२४	१५	०१	१६	४५	१८	४५	२०	५६	२३	१४	०१	२४	०३	३०	20
21	०५	३९	०७	४८	०९	५९	११	४६	१३	२०	१४	५७	१६	४१	१८	४१	२०	५२	२३	१०	०१	२०	०३	२६	21
22	०५	३५	०७	४४	०९	५५	११	४२	१३	१६	१४	५३	१६	३७	१८	३७	२०	४८	२३	०६	०१	१६	०३	२२	22
23	०५	३१	०७	४०	०९	५१	११	३८	१३	१२	१४	४९	१६	३३	१८	३३	२०	४४	२३	०२	०१	१२	०३	१८	23
24	०५	२७	०७	३६	०९	४७	११	३४	१३	०८	१४	४५	१६	२९	१८	२९	२०	४०	२२	५८	०१	०८	०३	१४	24
25	०५	२३	०७	३२	०९	४३	११	३०	१३	०४	१४	४१	१६	२५	१८	२५	२०	३६	२२	५४	०१	०४	०३	१०	25
26	०५	१९	०७	२८	०९	४०	११	२६	१३	००	१४	३७	१६	२१	१८	२१	२०	३२	२२	५०	०१	००	०३	०६	26
27	०५	१५	०७	२४	०९	३६	११	२२	१२	५६	१४	३३	१६	१७	१८	१७	२०	२८	२२	४७	००	५६	०३	०२	27
28	०५	११	०७	२०	०९	३२	११	१८	१२	५२	१४	२९	१६	१३	१८	१३	२०	२४	२२	४३	००	५२	०२	५८	28
29	०५	०७	०७	१६	०९	२८	११	१४	१२	४९	१४	२५	१६	०९	१८	०९	२०	२०	२२	३९	००	४८	०२	५४	29
30	०५	०३	०७	१२	०९	२४	११	११	१२	४५	१४	२१	१६	०५	१८	०५	२०	१६	२२	३५	००	४५	०२	५०	30

दिसम्बर-मासस्य दैनिक-लग्नसारिण्यां लग्नारम्भकालः भारतीय-स्टैण्डर्ड(IST)समयानुसारेण प्रदत्तोऽस्ति

दिनांक	धनुः		मकरः		कुम्भः		मीनः		मेषः		वृष		मिथुनः		कर्कः		सिंहः		कन्या		तुला		वृश्चिकः		दिनांक
	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	घ.	मि.	
1	०७	०८	०९	२०	११	०७	१२	४१	१४	१८	१६	०२	१८	०१	२०	१२	२२	३१	००	४१	०२	४७	०५	००	1
2	०७	०५	०९	१६	११	०३	१२	३७	१४	१४	१५	५८	१७	५८	२०	०८	२२	२७	००	३७	०२	४३	०४	५६	2
3	०७	०१	०९	१२	१०	५९	१२	३३	१४	१०	१५	५४	१७	५४	२०	०५	२२	२३	००	३३	५२	३९	०४	५२	3
4	०६	५७	०९	०८	१०	५५	१२	२९	१४	०६	१५	५०	१७	५०	२०	०१	२२	१९	००	२९	०२	३५	०४	४८	4
5	०६	५३	०९	०४	१०	५१	१२	२५	१४	०२	१५	४६	१७	४६	१९	५७	२२	१५	००	२५	०२	३१	०४	४४	5
6	०६	४९	०९	००	१०	४७	१२	२१	१३	५८	१५	४२	१७	४२	१९	५३	२२	११	००	२१	०२	२७	०४	४०	6
7	०६	४५	०८	५६	१०	४३	१२	१७	१३	५४	१५	३८	१७	३८	१९	४९	२२	०७	००	१७	०२	२३	०४	३६	7
8	०६	४१	०८	५२	१०	३९	१२	१३	१३	५०	१५	३४	१७	३४	१९	४५	२२	०३	००	१३	०२	१९	०४	३२	8
9	०६	३७	०८	४८	१०	३५	१२	०९	१३	४६	१५	३०	१७	३०	१९	४१	२१	५९	००	०९	०२	१५	०४	२८	9
10	०६	३३	०८	४४	१०	३१	१२	०५	१३	४२	१५	२६	१७	२६	१९	३७	२१	५५	००	०५	०२	११	०४	२४	10
11	०६	२९	०८	४०	१०	२७	१२	०१	१३	३८	१५	२२	१७	२२	१९	३३	२१	५१	००	०१	०२	०७	०४	२०	11
12	०६	२६	०८	३६	१०	२३	११	५७	१३	३४	१५	१८	१७	१८	१९	२९	२१	४७	२३	५७	०२	०३	०४	१६	12
13	०६	२४	०८	३२	१०	१९	११	५३	१३	३०	१५	१४	१७	१४	१९	२५	२१	४३	२३	५३	०१	५९	०४	१२	13
14	०६	२२	०८	२८	१०	१५	११	४९	१३	२६	१५	१०	१७	१०	१९	२१	२१	३९	२३	४९	०१	५५	०४	०८	14
15	०६	२०	०८	२५	१०	११	११	४५	१३	२२	१५	०६	१७	०६	१९	१७	२१	३५	२३	४५	०१	५१	०४	०४	15
16	०६	१७	०८	२१	१०	०७	११	४१	१३	१८	१५	०२	१७	०२	१९	१३	२१	३१	२३	४१	०१	४७	०४	००	16
17	०६	१३	०८	१७	१०	०३	११	३७	१३	१४	१४	५८	१६	५८	१९	०९	२१	२७	२३	३७	०१	४३	०३	५६	17
18	०६	०९	०८	१३	०९	५९	११	३३	१३	१०	१४	५४	१६	५४	१९	०५	२१	२३	२३	३३	०१	३९	०३	५२	18
19	०६	०५	०८	०९	०९	५५	११	२९	१३	०६	१४	५०	१६	५०	१९	०१	२१	१९	२३	२९	०१	३५	०३	४८	19
20	०६	०१	०८	०५	०९	५१	११	२५	१३	०२	१४	४६	१६	४६	१८	५७	२१	१५	२३	२५	०१	३१	०३	४४	20
21	०५	५७	०८	०१	०१	४७	११	२१	१२	५८	१४	४२	१६	४२	१८	५३	२१	११	२३	२१	०१	२७	०३	४०	21
22	०५	५३	०७	५७	०९	४३	११	१७	१२	५४	१४	३८	१६	३८	१८	४९	२१	०७	२३	१७	०१	२३	०३	३६	22
23	०५	४९	०७	५३	०९	३९	११	१३	१२	५०	१४	३४	१६	३४	१८	४५	२१	०३	२३	१३	०१	१९	०३	३२	23
24	०५	४५	०७	४९	०९	३५	११	०९	१२	४६	१४	३०	१६	३०	१८	४१	२०	५९	२३	०९	०१	१५	०३	२८	24
25	०५	४१	०७	४५	०९	३१	११	०५	१२	४२	१४	२६	१६	२६	१८	३७	२०	५६	२३	०५	०१	११	०३	२४	25
26	०५	३७	०७	४१	०९	२७	११	०१	१२	३८	१४	२२	१६	२२	१८	३३	२०	५२	२३	०१	०१	०७	०३	२०	26
27	०५	३३	०७	३७	०९	२३	१०	५७	१२	३४	१४	१८	१६	१८	१८	२९	२०	४८	२२	५७	०१	०३	०३	१६	27
28	०५	२९	०७	३३	०९	१९	१०	५३	१२	३०	१४	१४	१६	१४	१८	२५	२०	४४	२२	५३	००	५९	०३	१२	28
29	०५	२५	०७	२९	०९	१५	१०	५०	१२	२६	१४	१०	१६	१०	१८	२१	२०	४०	२२	४९	००	५५	०३	०८	29
30	०५	२१	०७	२५	०९	११	१०	४६	१२	२३	१४	०६	१६	०६	१८	१७	२०	३६	२२	४५	००	५१	०३	०४	30
31	०५	१७	०७	२१	०९	०८	१०	४२	१२	१९	१४	०३	१६	०२	१८	१३	२०	३२	२२	४१	००	४८	०३	००	31

षड्वर्ग - चक्रम्

अंश		२	३	४	५	६	७	८	१०	१२	१२	१२	१३	१५	१६	१७	१७	१८	२०	२१	२२	२३	२५	२५	२६	२७	३०
कला		३०	२०	१७	००	४०	३०	३४	००	००	३०	५१	२०	००	४०	०८	३०	००	००	२५	३०	२०	००	४२	४०	३०	००
विकला		००	००	०८	००	००	००	१७	००	००	००	२५	००	००	००	३४	००	००	००	४२	००	००	००	५०	००	००	००
मेषः	हो.	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४
	द्रे.	०१	०१	०१	०१	०१	०१	०१	०१	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९
	स.	०१	०१	०१	०२	०२	०२	०२	०३	०३	०३	०३	०४	०४	०४	०४	०५	०५	०५	०५	०६	०६	०६	०६	०७	०७	०७
	न.	०१	०१	०२	०२	०२	०३	०३	०३	०४	०४	०४	०४	०५	०५	०५	०६	०६	०६	०७	०७	०७	०८	०८	०८	०९	०९
	द्वा.	०१	०२	०२	०२	०३	०३	०४	०४	०५	०५	०६	०६	०६	०७	०७	०७	०८	०८	०९	०९	१०	१०	११	११	११	१२
	त्रि.	०१	०१	०१	०१	११	११	११	११	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०३	०३	०३	०३	०३	०७	०७	०७	०७
वृषः	हो.	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५
	द्रे.	०२	०२	०२	०२	०२	०२	०२	०२	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०
	स.	०८	०८	०८	०९	०९	०९	०९	१०	१०	१०	१०	११	११	११	११	१२	१२	१२	१२	०१	०१	०१	०१	०२	०२	०२
	न.	१०	१०	११	११	११	१२	१२	१२	०१	०१	०१	०१	०२	०२	०३	०३	०३	०३	०४	०४	०४	०५	०५	०५	०६	०६
	द्वा.	०२	०३	०३	०३	०४	०४	०५	०५	०६	०६	०७	०७	०७	०८	०८	०८	०९	०९	१०	१०	११	११	१२	१२	१२	१२
	त्रि.	०२	०२	०२	०२	०६	०६	०६	०६	०६	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१०	१०	१०	१०	०८	०८	०८	०८
मिथुनः	हो.	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४
	द्रे.	०३	०३	०३	०३	०३	०३	०३	०३	०७	०७	०७	०७	०७	०७	०७	०७	०७	०७	११	११	११	११	११	११	११	११
	स.	०३	०३	०३	०४	०४	०४	०४	०५	०५	०५	०५	०६	०६	०६	०६	०७	०७	०७	०७	०८	०८	०८	०८	०९	०९	०९
	न.	०७	०७	०८	०८	०८	०९	०९	०९	१०	१०	१०	१०	११	११	१२	१२	१२	१२	०१	०१	०१	०२	०२	०२	०३	०३
	द्वा.	०३	०४	०४	०४	०५	०५	०६	०६	०७	०७	०८	०८	०८	०९	०९	०९	१०	१०	११	११	१२	१२	०१	०१	०२	०२
	त्रि.	०१	०१	०१	१	११	११	११	११	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०३	०३	०३	०३	०३	०७	०७	०७	०७

षोडशवर्गेभ्यः विचारणीयाः विषयाः- लग्ने देहस्य विज्ञानं होरायां सम्पदाादिकम्। द्रेष्काणे भ्रातृजं सौख्यं तुर्यांशे भाग्यचिन्तनम् ।।

पुत्रपौत्रादिकानां वै चिन्तनं सप्तमांशके । नवमांशे कलत्राणां दशमांशे महत्फलम् ।। (शेषांशः अग्रिमे पृष्ठे)

षड्वर्ग - चक्रम्

अंश		२	३	४	५	६	७	८	१०	१२	१२	१२	१३	१५	१६	१७	१७	१८	२०	२१	२२	२३	२५	२५	२६	२७	३०
कला		३०	२०	१७	००	४०	३०	३४	००	००	३०	५१	२०	००	४०	०८	३०	००	००	२५	३०	२०	००	४२	४०	३०	००
विकला		००	००	०८	००	००	००	१७	००	००	००	२५	००	००	००	३४	००	००	००	४२	००	००	००	५०	००	००	००
कर्कः	हो.	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५
	द्रे.	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०८	०८	०८	०८	०८	०८	०८	०८	०८	०८	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२
	स.	१०	१०	१०	११	११	११	११	१२	१२	१२	१२	०१	०१	०१	०१	०२	०२	०२	०२	०३	०३	०३	०३	०४	०४	०४
	न.	०४	०४	०५	०५	०५	०६	०६	०६	०७	०७	०७	०७	०८	०८	०९	०९	०९	०९	१०	१०	१०	११	११	११	१२	१२
	द्वा.	०४	०५	०५	०५	०६	०६	०७	०७	०८	०८	०९	०९	०९	१०	१०	१०	११	११	१२	१२	०१	०१	०२	०२	०२	०३
	त्रि.	०२	०२	०२	०२	०६	०६	०६	०६	०६	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१०	१०	१०	१०	०८	०८	०८	०८
सिंहः	हो.	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	५	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४
	द्रे.	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०१	०१	०१	०१	०१	०१	०१	०१
	स.	०५	०५	०५	०६	०६	०६	०६	०७	०७	०७	०७	०८	०८	०८	०८	०९	०९	०९	०९	१०	१०	१०	१०	११	११	११
	न.	०१	०१	०२	०२	०२	०३	०३	०३	०४	०४	०४	०४	०५	०५	०६	०६	०६	०६	०७	०७	०७	०८	०८	०८	०९	०९
	द्वा.	०५	०६	०६	०६	०७	०७	०८	०८	०९	०९	१०	१०	१०	११	११	११	१२	१२	०१	०१	०२	०२	०३	०३	०३	०४
	त्रि.	०१	०१	०१	०१	११	११	११	११	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०३	०३	०३	०३	०३	०७	०७	०७	०७
कन्या	हो.	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५
	द्रे.	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	०२	०२	०२	०२	०२	०२	०२	०२
	स.	१२	१२	१२	०१	०१	०१	०१	०२	०२	०२	०२	०३	०३	०३	०३	०४	०४	०४	०४	०५	०५	०५	०५	०६	०६	०६
	न.	१०	१०	११	११	११	१२	१२	१२	०१	०१	०१	०१	०२	०२	०३	०३	०३	०३	०४	०४	०४	०५	०५	०५	०६	०६
	द्वा.	०६	०७	०७	०७	०८	०८	०१	०१	१०	१०	११	११	११	१२	१२	१२	०१	०१	०२	०२	०३	०३	०४	०४	०४	०५
	त्रि.	०२	०२	०२	०२	०६	०६	०६	०६	०६	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१०	१०	१०	१०	०८	०८	०८	०८

षोडशवर्गेभ्यः विचारणीयाः विषयाः- (पूर्वपृष्ठस्य शेषांशः) द्वादशांशे तथा पित्रोश्चिन्तनं षोडशांशके। सुखासुखस्य विज्ञानं वाहनानां तथैव च।। उपासनायाः विज्ञानं साध्यं विंशतिभागके।। विद्यायाः वेदवाह्वंशे भांशे चैव बलाबलम्। त्रिंशांशके रिष्टफलं खवेदांशे शुभाशुभम् । अक्षवेदविभागे च षष्ट्यंशेऽखिलमीक्षयेत्।

षड्वर्ग - चक्रम्

अंश		२	३	४	५	६	७	८	१०	१२	१२	१२	१३	१५	१६	१७	१७	१८	२०	२१	२२	२३	२५	२५	२६	२७	३०
कला		३०	२०	१७	००	४०	३०	३४	००	००	३०	५१	२०	००	४०	०८	३०	००	००	२५	३०	२०	००	४२	४०	३०	००
विकला		००	००	०८	००	००	००	१७	००	००	००	२५	००	००	००	३४	००	००	००	४२	००	००	००	५०	००	००	००
तुला	हो.	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४
	द्रे.	०७	०७	०७	०७	०७	०७	०७	०७	११	११	११	११	११	११	११	११	११	११	०३	०३	०३	०३	०३	०३	०३	०३
	स.	०७	०७	०७	०८	०८	०८	०८	०९	०९	०९	०९	१०	१०	१०	१०	११	१	११	११	१२	१२	१२	१२	०१	०१	०१
	न.	०७	०७	०८	०८	०८	०९	०९	०९	१०	१०	१०	१०	११	११	१२	१२	१२	१२	०१	०१	०१	०२	०२	०२	०३	०३
	द्वा.	०७	०८	०८	०८	०९	०९	१०	१०	११	११	१२	१२	१२	०१	०१	०१	०२	०२	०३	०३	०४	०४	०५	०५	०५	०६
	त्रि.	०१	०१	०१	०१	११	११	११	११	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०३	०३	०३	०३	०३	०७	०७	०७	०७
वृश्चिक	हो.	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५
	द्रे.	०८	०८	०८	०८	०८	०८	०८	०८	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४
	स.	०२	०२	०२	०३	०३	०३	०३	०४	०४	०४	०४	०५	०५	०५	०५	०६	०६	०६	०६	०७	०७	०७	०७	०८	०८	०८
	न.	०४	०४	०५	०५	०५	०६	०६	०६	०७	०७	०७	०७	०८	०८	०९	०९	०९	०९	१०	१०	१०	११	११	११	१२	१२
	द्वा.	०८	०९	०९	०९	१०	१०	११	११	१२	१२	०१	०१	०१	०२	०२	०२	०३	०३	०४	०४	०५	०५	०६	०६	०६	०७
	त्रि.	०२	०२	०२	०२	०६	०६	०६	०६	०६	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१०	१०	१०	१०	०८	०८	०८	०८
धनुः	हो.	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	४०
	द्रे.	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०१	०१	०१	०१	०१	०१	०१	०१	०१	०१	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५
	स.	०९	०९	०९	१०	१०	१०	१०	११	११	११	११	१२	१२	१२	१२	०१	०१	०१	०१	०२	०२	०२	०२	०३	०३	०३
	न.	०१	०१	०२	०२	०२	०३	०३	०३	०४	०४	०४	०४	०५	०५	०६	०६	०६	०६	०७	०७	०७	०८	०८	०८	०९	०९
	द्वा.	०९	१०	१०	१०	११	११	१२	१२	०१	०१	०२	०२	०२	०३	०३	०३	०४	०४	०५	०५	०६	०६	०७	०७	०७	०८
	त्रि.	०१	०१	०१	०१	११	११	११	११	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०३	०३	०३	०३	०३	०७	०७	०७	०७

षड्वर्ग - चक्रम्

	अंश	२	३	४	५	६	७	८	१०	१२	१२	१२	१३	१५	१६	१७	१७	१८	२०	२१	२२	२३	२५	२५	२६	२७	३०
	कला	३०	२०	१७	००	४०	३०	३४	००	००	३०	५१	२०	००	४०	०८	३०	००	००	२५	३०	२०	००	४२	४०	३०	००
	विकला	००	००	०८	००	००	००	१७	००	००	००	२५	००	००	००	३४	००	००	००	४२	००	००	००	५०	००	००	००
मकरः	हो.	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५
	द्रे.	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	०२	०२	०२	०२	०२	०२	०२	०२	०२	०२	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६	०६
	स.	०४	०४	०४	०५	०५	०५	०५	०६	०६	०६	०६	०७	०७	०७	०७	०८	०८	०८	०८	०९	०९	०९	०९	१०	१०	१०
	न.	१०	१०	११	११	११	१२	१२	१२	०१	०१	०१	०१	०२	०२	०३	०३	०३	०३	०४	०४	०४	०५	०५	०५	०६	०६
	द्वा.	१०	११	११	११	१२	१२	०१	०१	०२	०२	०२	०३	०३	०४	०४	०४	०५	०५	०६	०६	०७	०७	०८	०८	०८	०९
	त्रि.	०२	०२	०२	०२	०६	०६	०६	०६	०६	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१०	१०	१०	१०	०८	०८	०८	०८
कुम्भः	हो.	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४
	द्रे.	११	११	११	११	११	११	११	११	०३	०३	०३	०३	०३	०३	०३	०३	०३	०३	०७	०७	०७	०७	०७	०७	०७	०७
	स.	११	११	११	१२	१२	१२	१२	०१	०१	०१	०१	०२	०२	०२	०२	०३	०३	०३	०३	०४	०४	०४	०४	०५	०५	०५
	न.	०७	०७	०८	०८	०८	०९	०९	०९	१०	१०	१०	१०	११	११	१२	१२	१२	१२	०१	०१	०१	०२	०२	०२	०३	०३
	द्वा.	११	१२	१२	१२	०१	०१	०२	०२	०३	०३	०४	०४	०४	०५	०५	०५	०६	०६	०७	०७	०८	०८	०९	०९	०९	१०
	त्रि.	०१	०१	०१	०१	११	११	११	११	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०९	०३	०३	०३	०३	०३	०७	०७	०७	०७
मीनः	हो.	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५	०५
	द्रे.	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०४	०८	०८	०८	०८	०८	०८	०८	०८
	स.	०६	०६	०६	०७	०७	०७	०७	०८	०८	०८	०८	०९	०९	०९	०९	१०	१०	१०	१०	११	११	११	११	११	१२	१२
	न.	०४	०४	०५	०५	०५	०६	०६	०६	०७	०७	०७	०७	०८	०८	०९	०९	०९	०९	१०	१०	१०	११	११	११	१२	१२
	द्वा.	१२	०१	०१	०१	०२	०२	०३	०३	०४	०४	०५	०५	०५	०६	०६	०६	०७	०७	०८	०८	०९	०९	१०	१०	१०	१०
	त्रि.	०२	०२	०२	०२	०६	०६	०६	०६	०६	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१०	१०	१०	१०	०८	०८	०८	०८

लग्नसारिणीपरिवर्त्तनचक्रम्

स्थानानि	मेषः	वृषः	मिथुनः	कर्कः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः
अम्बाला	+२५	+१७	+२१	+१४	+२१	+३१	+४३	+५२	+५७	+५४	+४६	+३६
आरा	- ०३	-०७	-१०	-०८	-०४	+०१	+०७	+१२	+१५	+१३	+०९	+०४
इन्दौर	+३५	+३३	+३१	+३३	+३४	+३७	+४०	+४३	+४४	+४३	+४१	+२९
कटक	-०३	-०३	-०४	-०३	-०३	-००	-०२	-०१	-००	-०१	-०३	-०२
कलकत्ता	-१५	-१६	-१८	-१७	-१५	-१३	-१०	-०७	-०६	-०७	-०९	-१२
काशी	+०४	+०१	-०३	-०१	+०३	+०८	+१४	+१९	+२१	+१९	+१५	+१०
काँगडा	+२५	+२५	+०९	+१२	+२१	+३३	+४७	+५८	+६४	+६०	+५१	+३९
गरली	+२४	+१४	+०७	+१०	+१९	+३१	+४४	+५४	+६१	+५७	+४८	+३७
जम्मू	+३०	+२०	+१३	+१६	+२६	+३९	+५३	+६४	+७१	+६७	+५७	+४८
जयपुर	+३२	+२७	+२३	+२५	+२९	+३६	+४४	+५०	+५४	+५१	+४६	+३९
तिरुपति	+२७	+३३	+३५	+३४	+३०	+३५	+२०	+१५	+१३	+१३	+१७	+२२
दरभङ्गा	-०८	-१२	-१६	-१५	-१०	-०४	+०३	+०८	+१२	+०९	+०५	-०१
दिल्ली	+२५	+१८	+१३	+१६	+२२	+३०	+४०	+४७	+५२	+४९	+४२	+३४
पटना	-०५	-०९	-१२	-१०	-०७	-०१	+०५	+१०	+१३	+११	+०६	+०२
बराकर/कुल्टी	-१०	-१२	-१५	-१३	-११	-०७	-०३	+०१	+०३	+०१	-०२	-०५
भोपाल	+२८	+२६	+२४	+२५	+२७	+३०	+३४	+३७	+३९	+३८	+३५	+३२
मुम्बई	+५०	+५१	+५१	+५२	+५१	+५०	+५०	+४९	+४९	+४८	+४९	+५०
मुजफ्फरपुर	-०६	-१०	-१४	-१२	-०८	-०२	+०५	+१०	+१४	+११	+०७	+०१
मोतिहारी	-०६	-११	-१५	-१३	-०८	-०२	+०५	+११	+१४	+१२	+०७	+०२
लखनऊ	+१२	+०६	+०२	+०५	+०९	+१६	+२४	+२९	+३३	+००	+२५	+१९
लुधियाना	+२८	+१९	+१३	+१६	+२४	+३५	+४७	+५७	+६३	+६०	+५१	+४०
शिलिगुडी	-१९	-२४	-२८	-२६	-२२	-१४	-०७	-०१	+०३	-००	-०५	-११
श्रृंगेरी	+४४	+५०	+५२	+५२	+४७	+४१	+३६	+३१	+२९	+२९	+३३	+२९
सितामढ़ी	-०७	-१२	-१६	-१३	-०९	-०२	+०५	+११	+१४	+१२	+०७	+०१

लग्नसारिणीपरिवर्त्तनप्रकारः

पञ्चाङ्गेऽस्मिन् प्रदत्ता लग्नसारिणी घण्टा-मिनटात्मकरूपा पुरी(उडिसा)नगरस्य लग्नारम्भकालं द्योतयति। परं पृष्ठेऽस्मिन् प्रदत्त-लग्नसारिणीपरिवर्त्तन-चक्रानुसारेण तत्र प्रदत्ताभीष्टकस्यचिन्नगरस्यापि लग्नारम्भकालं ज्ञातुं शक्यते। इदानीमुदाहरणेन पञ्चाङ्गेऽस्मिन् प्रदत्त-पुरीलग्नसारिणीद्वारा मोतिहारीनगरस्य लग्न-मानीयते। तद्यथा- अस्य पञ्चाङ्गस्यानुसारेण ०१ अप्रैल २००६ दिनाङ्के प्रातः ०६/१८ वादनकाले पुर्य्यां मेषलग्नारम्भो विद्यते। परं मोतिहारीनगरे मेषलग्नारम्भः कदा भविष्यति? इत्यस्य समाधानार्थमत्र वामभागे प्रदत्त-लग्नसारिणीपरिवर्त्तनचक्रानुसारेण प्रदत्त-मोतिहारीशब्दस्य सम्मुखे मेषलग्नस्य कोष्ठके दृश्यते तदा -०६ संख्या मिनटात्मकरूपा प्राप्यते। इयं संख्या मेषलग्नारम्भस्य ०६/१८ संख्यायां संस्क्रियते तदा ०६/१२ घण्टात्मकरूपा संख्या समागता। अतः मोतिहारी-नगरे अप्रैलमासस्य प्रथमे दिनाङ्के मेषलग्नारम्भस्य घण्टात्मक-कालः०६/१२ समागतः। द्वितीयोदाहरणानुसारेण गरली-नगरस्य तद्दिने एव यदि मेषलग्नारम्भकालः अपेक्षितः स्यात्तदा पुरीनगरस्य मेषलग्नारम्भस्य ०६/१८ संख्यायां +२४ मिनटात्मकसंख्या संस्क्रियते तदा गरलीनगरस्य तद्दिनस्य मेषलग्नारम्भकालः समायाति। इत्थमन्येषु नगरेषु अभीष्टलग्नस्य तत्तत् संस्कारं विधाय अभीष्ट-नगरस्य कस्यचिदपि लग्नस्यारम्भकालं ज्ञातुं शक्यते। संक्षेपेणेति दिक्।।

पुरीनगरस्य अक्षांशाः- १९/४८ देशान्तरम्-८५/५७ **लग्नसारिणी** आदिलाबाद, औरङ्गाबाद, कोणार्क, चान्दा (म.प्र.) दौलताबाद, हिंगोली, इगतपुरी, दहाणु (गुज.) **उदयमानं- २३५, २६४, ३०९, ३३७, ३३४, ३२१**

अंशा	०	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	
मेषः ० ३/५५	०३ ०६ २७ २६	०३ १४ १७ ०६	०३ २२ ०६ ४६	०३ २९ ५३ २६	०३ ३७ ४६ ०६	०३ ४५ ३५ ४६	०४ ५३ २५ २६	०४ ०१ १५ ०६	०४ ०९ ०४ ४६	०४ १६ ५४ २६	०४ २४ ४४ ०६	०४ ३२ ३३ ४६	०४ ४० २३ २६	०४ ४८ १३ ०६	०४ ५६ ०२ ४६	०५ ०३ ५२ २६	०५ ११ ४२ ०६	०५ १९ ३१ ४६	०५ २७ २१ २६	०५ ३५ ११ ०६	०५ ४३ ०० ४६	०५ ५० ५० २६	०५ ५८ ४० ०६	०६ ०६ २९ ४६	०६ १४ १९ २६	०६ २२ ०९ ०६	०६ २९ ५८ ४६	०६ ३७ ४८ २६	०६ ४५ ३८ ०६	०६ ५३ २७ ४६	मेषः ० ३/५५
वृषः १ ४/२४	०७ ०२ १६ ४२	०७ ११ ०५ ३८	०७ १९ ५४ ३४	०७ २८ ४३ ३०	०७ ३७ ३२ २६	०७ ४६ २१ २२	०७ ५५ १० १८	०८ ०३ ५९ १४	०८ १२ ४८ १०	०८ २१ ३७ ०६	०८ ३० २६ ०२	०८ ३९ १४ ५८	०८ ४८ ०३ ५४	०८ ५६ ५२ ५०	०९ ०५ ४१ ४६	०९ १४ ३० ४२	०९ २३ १९ ३८	०९ ३२ ०८ ३४	०९ ४० ५७ ३०	०९ ४९ ४६ २६	०९ ५८ ३५ २२	१० ०७ २४ १८	१० १६ १३ १४	१० २५ ०२ १०	१० ३३ ५१ ०६	१० ४२ ४० ०२	१० ५१ २८ ५८	११ ०० १७ ५४	११ ०९ ०६ ५०	११ १७ ५५ ४६	वृषः १ ४/२४
मिथुनः२ ५/०९	११ २८ १३ ००	११ ३८ ३० १४	११ ४८ ४७ २८	११ ५९ ०४ ४२	१२ ०९ २१ ५६	१२ १९ ३९ १०	१२ २९ ५९ २४	१२ ४० १३ ३८	१२ ५० ३० ५२	१३ ०० ४८ ०६	१३ ११ ०५ २०	१३ २१ २२ ३४	१३ ३१ ३९ ४८	१३ ४१ ५७ ०२	१३ ५२ १४ १६	१४ ०२ ३१ ३०	१४ १२ ४८ ४४	१४ २३ ०५ ५८	१४ ३३ २३ १२	१४ ४३ ४० २६	१४ ५३ ५७ ४०	१५ ०४ १४ ५४	१५ १४ ३२ ०८	१५ २४ ४९ २२	१५ ३५ ०६ ३६	१५ ४५ २३ ५०	१५ ५५ ४१ ०४	१६ ०५ ५८ १८	१६ १६ १५ ३२	१६ २६ ३२ ४६	मिथुनः२ ५/०९
कर्कः३ ५/३७	१६ ३७ ४७ ३२	१६ ४९ ०२ १८	१७ ०० १७ ०४	१७ ११ ३१ ५०	१७ २२ ४६ ३६	१७ ३४ ०१ २२	१७ ४५ १६ ०८	१७ ५६ ३० ५४	१८ ०७ ४५ ४०	१८ १९ ०० २६	१८ ३० १५ १२	१८ ४१ २९ ५८	१८ ५२ ४४ ४४	१९ ०३ ५९ ३०	१९ १५ १४ १६	१९ २६ २९ ०२	१९ ३७ ४३ ४८	१९ ४८ ५८ ३४	२० ०० १३ २०	२० ११ २८ ०६	२० २२ ४२ ५२	२० ३३ ५७ ३८	२० ४५ १२ २४	२० ५६ २७ १०	२१ ०७ ४१ ५६	२१ १८ ५६ ४२	२१ ३० ११ २८	२१ ४१ २६ १४	२१ ५२ ४१ ००	२२ ०३ ५५ ४६	कर्कः३ ५/३७
सिंहः४ ५/३४	२२ १५ ०२ ५०	२२ २६ ०९ ५४	२२ ३७ १६ ५८	२२ ४८ २४ ०२	२२ ५९ ३१ ०६	२३ १० ३८ १०	२३ २१ ४५ १४	२३ ३२ ५२ १८	२३ ४३ ५९ २२	२३ ५५ ०६ २६	२४ ०६ १३ ३०	२४ १७ २० ३४	२४ २८ २७ ३८	२४ ३९ ३४ ४२	२४ ५० ४१ ४६	२५ ०१ ४८ ५०	२५ १२ ५५ ५४	२५ २४ ०२ ५८	२५ ३५ १० ०२	२५ ४६ १७ ०६	२५ ५७ २४ १०	२६ ०८ ३१ १४	२६ १९ ३८ १८	२६ ३० ४५ २२	२६ ४० ५२ २६	२६ ५२ ५९ ३०	२७ ०४ ०६ ३४	२७ १५ १३ ३८	२७ २६ २० ४२	२७ ३७ २७ ४६	सिंहः४ ५/३४
कन्या५ ५/२१	२७ ४८ १० ०६	२७ ५८ ५२ २६	२८ ०९ ३४ ४६	२८ २० १७ ०६	२८ ३० ५९ २६	२८ ४१ ४१ ४६	२८ ५२ २४ ०६	२९ ०३ ०६ २६	२९ १३ ४८ ४६	२९ २४ ३१ ०६	२९ ३५ १३ २६	२९ ४५ ५५ ४६	२९ ५६ ३८ ०६	३० ०७ २० २६	३० १८ ०२ ४६	३० २८ ४५ ०६	३० ३९ २७ २६	३० ५० ०९ ४६	३१ ०० ५२ ०६	३१ ११ ३४ २६	३१ २२ १६ ४६	३१ ३२ ५९ ०६	३१ ४३ ४१ २६	३१ ५४ २३ ४६	३२ ०५ ०६ ०६	३२ १५ ४८ २६	३२ २६ ३० ४६	३२ ३७ १३ ०६	३२ ४६ ५५ २६	३२ ५८ ३७ ४६	कन्या५ ५/२१
तुला६ ५/२१	३३३३ ०९ २० ०६	३३ २० ०२ २६	३३ ३० ४४ ४६	३३ ४१ २७ ०६	३४ ५२ ०९ २६	३४ ०२ ५१ ४६	३४ १३ ३४ ०६	३४ २४ १६ २६	३४ ३४ ५८ ४६	३४ ४५ ४१ ०६	३५ ५६ २३ २६	३५ ०७ ०५ ४६	३५ १७ ४८ ०६	३५ २८ ३० २६	३५ ३९ १२ ४६	३६ ४९ ५५ ०६	३६ ०० ३७ २६	३६ ११ १९ ४६	३६ २२ २० ०६	३६ ३२ ४४ १६	३६ ४३ २६ ४६	३७ ५४ ०९ ०६	३७ ०४ ५१ २६	३७ १५ ३३ ४६	३७ २६ १६ ०६	३७ ३६ ५८ २६	३७ ४७ ४० ४६	३८ ५८ २३ ०६	३८ ०९ ०५ २३	१९ ४७ ४६	तुला६ ५/२१
वृश्चि.७ ५/३४	३८ ३० ५४ ५०	३८ ४२ ०१ ५४	३८ ५३ ०८ ५८	३९ ०४ १६ ०२	३९ १५ २३ ०६	३९ २६ ३० १०	३९ ३७ ३७ १४	३९ ४८ ४४ १८	३९ ५९ ५१ २२	४० १० ५८ २६	४० २२ ०५ ३०	४० ३३ १२ ३४	४० ४४ १९ ३८	४० ५५ २६ ४२	४१ ०६ ३३ ४६	४१ १७ ४० ५०	४१ २८ ४७ ५४	४१ ३९ ५४ ५८	४१ ५९ ०२ ०२	४२ ०२ ०९ ०६	४२ १३ १६ १०	४२ २४ २३ १४	४२ ३५ ३० १८	४२ ४६ ३७ २२	४३ ५७ ४४ २६	४३ ०८ ५१ ३०	४३ १९ ५८ ३४	४३ ३१ ०५ ३८	४३ ४२ १२ ४२	४३ ५३ ११ ४६	वृश्चि.७ ५/३४
धनुः८ ५/३७	४४ ०४ ३४ ३२	४४ १५ ४९ १८	४४ २७ ०४ ०४	४४ ३८ १८ ५०	४४ ४९ ३३ ३६	४५ ०० ४८ २२	४५ १२ ०३ ०८	४५ २३ १७ ५४	४५ ३४ ३२ ४०	४५ ४५ ४७ २६	४५ ५७ ०२ १२	४६ ०८ १६ ५८	४६ १९ ३१ ४४	४६ ३० ४६ ३०	४६ ४२ ०१ १६	४६ ५३ १६ १२	४७ ०४ ३० ४८	४७ १५ ४५ ३४	४७ २७ ०० २०	४७ ३८ १५ ०६	४७ ४९ २९ ५२	४८ ०० ४४ ३८	४८ ११ ५९ २४	४८ २३ १४ १०	४८ ३४ २८ ५६	४८ ४५ ४३ ४२	४८ ५६ ५८ २८	४९ ०८ १३ १४	४९ १९ २८ ००	४९ ३० ४२ ४६	धनुः८ ५/३७
मकरः९ ५/०९	४९ ४१ ०० ००	४९ ५१ १७ १४	५० ०१ ३४ २८	५० ११ ५१ ४२	५० २२ ०८ ५६	५० ३२ २६ १०	५० ४२ ४३ २४	५० ५३ ०० ३८	५१ ०३ १७ ५२	५१ १३ ३५ ०६	५१ २३ ५२ १०	५१ ३४ ०९ ३४	५१ ४४ २६ २८	५१ ५४ ४४ ०२	५२ ०५ ०१ १६	५२ १५ १८ ३०	५२ २५ ३५ ४४	५२ ३५ ५२ ५८	५२ ४६ १० १२	५२ ५६ २७ २६	५३ ०६ ४४ ४०	५३ १७ ०१ ५४	५३ २७ १९ ०८	५३ ३७ ३६ २२	५३ ४७ ५३ ३६	५३ ५८ १० ५०	५४ ०८ २८ ०४	५४ १८ ४५ १८	५४ २९ ०२ ३२	५४ ३९ १९ ४६	मकरः९ ५/०९
कुम्भः १० ४/२४	५४ ४८ ०८ ४२	५४ ५६ ५७ ३८	५५ ०५ ४६ ३४	५५ १४ ३५ ३०	५५ २३ २४ २६	५५ ३२ १३ २२	५५ ४१ ०२ १८	५५ ४९ ५१ १४	५५ ५८ ४० १०	५६ ०७ २९ ०६	५६ १६ १८ ०२	५६ २५ ०६ ५८	५६ ३३ ५५ ५४	५६ ४२ ४४ ५०	५६ ५१ ३३ ४६	५७ ०० २२ ४२	५७ ०९ ११ २८	५७ १८ ०० ३४	५७ २६ ४९ ३०	५७ ३५ ३८ २६	५७ ४४ २७ २२	५७ ५३ १६ १८	५८ ०२ ०५ १४	५८ १० ५४ १०	५८ १९ ४३ ०६	५८ २८ ३२ ०२	५८ ३७ २० ५८	५८ ४६ ०९ ५४	५८ ५४ ५८ ५०	५९ ०३ ४७ ४६	कुम्भः १० ४/२४
मीनः११ ३/५५	५९ ११ ३७ २६	५९ १९ २७ ०६	५९ २७ १६ ४६	५९ ३५ ०६ २६	५९ ४२ ५६ ०६	५९ ५० ४५ ४६	५९ ५८ ३५ २६	०० ०६ २५ ०६	०० १४ १४ ४६	०० २२ ०४ २६	०० २९ ५४ ०६	०० ३७ ४३ ४६	०० ४५ ३३ २६	०० ५३ २३ ०६	०१ ०१ १२ ४६	०१ ०९ ०२ २६	०१ १६ ५२ ०६	०१ २४ ४१ ४६	०१ ३२ ३१ २६	०१ ४० २१ ०६	०१ ४८ १० ४६	०१ ५६ ०० २६	०२ ०३ ५० ०६	०२ ११ ३९ ४६	०२ १९ २९ २६	०२ २७ १९ ०६	०२ ३५ ०८ ४६	०२ ४२ ५८ २६	०२ ५० ४८ ०६	०२ ५८ ३७ ४६	मीनः११ ३/५५

इष्टार्कराश्यंशतले घटीपलं स्वाभीष्टनाडीपलसंयुतञ्च । यद्राशिभागस्य तले स्थितं भवेत्तदेव लग्नञ्च कलानुपातात् ।।

मोतिहारीनगरस्य **अक्षांशाः-२६/४०**
देशान्तरम्-८५/५७

लग्नसारिणी

मोतिहारीनगरस्य पलभा-०६/०१/०४, उदयमानं-२१८,२५१,३०३,३४३,३४७,३३८,
अजमेर,अयोध्या,दरभङ्गा,गुहाटी,ग्वालियर,लखनउ,रायबरेली,रक्सौल,सितामढ़ी,सिलिगुड़ी ।

अंशा	०	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
मेषः ० ३ ३८	२ ५४ २४	३ ०१ ४०	३ ०८ ५६	३ १६ १२	३ २३ २८	३ ३० ४४	३ ३८ ०२	३ ४५ १६	३ ५२ ३२	३ ५९ ४८	४ ०७ ०४	४ १४ २०	४ २१ ३६	४ २८ ५२	४ ३६ ०८
वृषः १ ४ ११	६ ३२ २४	६ ३९ ४०	६ ४६ ५६	६ ५४ १२	७ ०१ २८	७ ०८ ४४	७ १७ ०६	७ २५ २८	७ ३३ ५०	७ ४२ १२	७ ५० ३४	७ ५८ ५६	८ ०७ १८	८ १५ ४०	८ २४ ०२
मिथुनः२ ५ ०३	१० ३७ ५४	१० ४६ १६	१० ५४ ३८	११ ०३ ००	११ ११ २२	११ १९ ४४	११ २९ ५०	११ ३९ ५६	११ ५० ०२	१२ ०० ०८	१२ १० १४	१२ २० २०	१२ ३० २६	१२ ४० ३२	१२ ५० ३८
कर्कः३ ५ ४३	१५ ३२ १४	१५ ४२ २०	१५ ५२ २६	१६ ०२ ३२	१६ १२ ३८	१६ २२ ४४	१६ ३४ १०	१६ ४५ ३६	१६ ५७ ०२	१७ ०८ २८	१७ १९ ५४	१७ ३१ २०	१७ ४२ ४६	१७ ५४ १२	१८ ०५ ३८
सिंहः४ ५ ४७	२१ ०८ ३४	२१ २० ००	२१ ३१ २६	२१ ४२ ५२	२१ ५४ १८	२२ ०५ ४४	२२ १७ १८	२२ २८ ५२	२२ ४० २६	२२ ५२ ००	२३ ०३ ३४	२३ १५ ०८	२३ २६ ४२	२३ ३८ १६	२३ ४९ ५०
कन्या५ ५ ३८	२६ ५४ ५४	२७ ०६ २८	२७ १८ ०२	२७ २९ ३६	२७ ४१ १०	२७ ५२ ४४	२८ ०४ ००	२८ १५ १६	२८ २६ ३२	२८ ३७ ४८	२८ ४९ ०४	२९ ०० २०	२९ ११ ३६	२९ २२ ५२	२९ ३४ ०८
तुला६ ५ ३८	३२ ३४ २४	३२ ४५ ४०	३२ ५६ ५६	३३ ०८ १२	३३ १९ २८	३३ ३० ४४	३३ ४२ ००	३३ ५३ १६	३४ ०४ ३२	३४ १५ ४८	३४ २७ ०४	३४ ३८ २०	३४ ४९ ३६	३५ ०० ५२	३५ १२ ०८
वृश्चि.७ ५ ४७	३८ १२ २४	३८ २३ ४०	३८ ३४ ५६	३८ ४६ १२	३८ ५७ २८	३९ ०८ ४४	३९ २० १८	३९ ३१ ५२	३९ ४३ २६	३९ ५५ ००	४० ०६ ३४	४० १८ ०८	४० २९ ४२	४० ४१ १६	४० ५२ ५०
धनुः८ ५ ४३	४३ ४७ ५४	४४ ०९ २८	४४ २१ ०२	४४ ३२ ३६	४४ ४४ १०	४४ ५५ ४४	४५ ०७ १०	४५ १८ ३६	४५ ३० ०२	४५ ४१ २८	४५ ५२ ५४	४६ ०४ २०	४६ १५ ४६	४६ २७ १२	४६ ३८ ३८
मकरः९ ५ ०३	४९ ४१ ३४	४९ ५३ ००	५० ०४ २६	५० १५ ५२	५० २७ १८	५० ३८ ४४	५० ४८ ५०	५० ५८ ५६	५१ ०९ ०२	५१ १९ ०८	५१ २९ १४	५१ ३९ २०	५१ ४९ २६	५१ ५९ ३२	५२ ०९ ३८
कुम्भः १० ४ ११	५४ ५१ १४	५५ ०१ २०	५५ ११ २६	५५ २१ ३२	५५ ३१ ३८	५५ ४१ ४४	५५ ५० ०६	५५ ५८ २८	५६ ०६ ५०	५६ १५ १२	५६ २३ २४	५६ ३१ ५६	५६ ४० १८	५६ ४८ ४०	५६ ५७ ०२
मीनः११ ३ ३८	५९ १० ५४	५९ १९ १६	५९ २७ ३८	५९ ३६ ००	५९ ४४ २२	५९ ५२ ४४	० ०० ००	० ०७ १६	० १४ ३२	० २१ ४८	० २९ ०४	० ३६ २०	० ४३ ३६	० ५० ५२	० ५८ ०८

अंशा	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	
मेषः ० ३ ३८	४ ४३ ०४	४ ५० ४०	४ ५७ ५६	५ ०५ १२	५ १२ २८	५ १९ ४४	५ २७ ००	५ ३४ १६	५ ४१ ३२	५ ४८ ४८	५ ५६ ०४	६ ०३ २०	६ १० ३६	६ १७ ५२	६ २५ ०८	मेषः ०
वृषः १ ४ ११	८ ३२ २४	८ ४० ४६	८ ४९ ०८	८ ५७ ३०	९ ०५ ५२	९ ५४ १४	९ २२ ३६	९ ३० ५८	९ ३९ २०	९ ४७ १२	९ ५६ ०४	१० ०४ २६	१० १२ ४८	१० २१ १०	१० २९ ३२	वृषः १
मिथुनः२ ५ ०३	१३ ०० ४४	१३ १० ५०	१३ २० ५६	१३ ३१ ०२	१३ ४१ ०८	१३ ५१ १४	१४ ०१ २०	१४ ११ २६	१४ २१ ३२	१४ ३१ ३८	१४ ४१ ४४	१४ ५१ ५०	१५ ०१ ५६	१५ १२ ०२	१५ २२ ०८	मिथुन २
कर्कः३ ५ ४३	१८ १७ ०४	१८ २८ ३०.	१८ ३९ ५६	१८ ५१ २२	१९ ०२ ४८	१९ १४ १४	१९ २५ ४०	१९ ३७ ०६	१९ ४८ ३२	१९ ५९ ५८	२० ११ २४	२० २२ ५०	२० ३४ १६	२० ४५ ४२	२० ५७ ०८	कर्कः ३
सिंहः४ ५ ४७	२४ ०१ २४	२४ १२ ५८	२४ २४ ३२	२४ ३६ ०६	२४ ४७ ४०	२४ ५९ १४	२५ १० ४८	२५ २२ २२	२५ ३३ ५६	२५ ४५ ३०	२५ ५७ ०४	२६ ०८ ३८	२६ २० १२	२६ ३१ ४६	२६ ४३ २०	सिंहः ४
कन्या५ ५ ३८	२९ ४५ २४	२९ ५६ ४०	३० ०७ ५६	३० १९ १२	३० ३० २८	३० ४१ ४४	३० ५३ ००	३१ ०४ १६	३१ १५ ३२	३१ २६ ४८	३१ ३८ ०४	३१ ४९ २०	३२ ०० ३६	३२ ११ ५२	३२ २३ ०८	कन्या ५
तुला६ ५ ३८	३५ २३ २४	३५ ३४ ४०	३५ ४५ ५६	३५ ५७ १२	३६ ०८ १८	३६ १९ ४४	३६ ३१ ००	३६ ४२ १६	३६ ५३ ३२	३७ ०४ ४८	३७ १६ ०४	३७ २७ २०	३७ ३८ ३६	३७ ४९ ५२	३८ ०१ ०८	तुला ६
वृश्चि.७ ५ ४७	४१ ०२ २४	४१ १५ ५८	४१ २७ ३२	४१ ३९ ०६	४१ ५० ४०	४२ ०२ १४	४२ १३ ४८	४२ २५ २२	४२ ३६ ५६	४२ ४८ ३०	४३ ०० ०४	४३ ११ ३८	४३ २३ १२	४३ ३४ ४६	४३ ४६ २०	वृश्चिकः ७
धनुः८ ५ ४३	४६ ५० ०४	४७ ०१ ३०	४७ १२ ५६	४७ २४ २२	४७ ३५ ४८	४७ ४७ १४	४७ ५८ ४०	४८ १० ०६	४८ २१ ३२	४८ ३२ ५८	४८ ४४ २४	४८ ५५ ५०	४९ ०७ १६	४९ १८ ४२	४९ ३० ०८	धनुः ८
मकरः९ ५ ०३	५२ १९ ४४	५२ २९ ५०	५२ ३९ ५६	५२ ५० ०२	५३ ०० ०८	५३ १० १४	५३ २० २०	५३ ३० २६	५३ ४० ३२	५३ ५० ३८	५४ ०० ४४	५४ १० ५०	५४ २० ५६	५४ ३१ ०२	५४ ४१ ०८	मकरः ९
कुम्भः १० ४ ११	५७ ०५ २४	५७ १३ ४६	५७ २२ ०८	५७ ३० ३०	५७ ३८ ५२	५७ ४७ १४	५७ ५५ ३६	५८ ०३ ५८	५८ १२ २०	५८ २० ४२	५८ २९ ०४	५८ ३७ २६	५८ ४५ ४८	५८ ५४ १०	५९ ०२ ३२	कुम्भः १०
मीनः११ ३ ३८	१ ०५ २४	१ १२ ४०	१ १९ ५६	१ २७ १२	१ ३४ २८	१ ४१ ४४	१ ४९ ००	१ ५६ १६	२ ०३ ३२	२ १० ४८	२ १८ ०४	२ २५ २०	२ ३२ ३६	२ ३९ ५२	२ ४७ ०८	मीनः ११

इष्टार्कराश्यंशतले घटीपलं स्वाभीष्टनाडीपलसंयुतञ्च । यद्राशिभागस्य तले स्थितं भवेत्तदेव लग्नञ्च कलानुपातात् ।।

गरलीनगरस्य अक्षांशाः- ३१/४८
देशान्तरम्- ७६/१८

लग्नसारिणी

पलभा- उदयमानं- २०४,२३९,२९८,३४८,३५९,३५२
अमृतसर,बिलासपुर,गुरदासपुर,होशियारपुर,जलंधर,नङ्गल,रामपुर ।

अंशा	०	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	
मेषः ० ३ २४	०२ ४३ १२	०२ ५० ००	०२ ५६ ४८	०३ ०३ ३६	०३ १० २४	०३ १७ १२	०३ २४ ००	०३ ३० ४८	०३ ३७ ३६	०३ ४४ २४	०३ ५१ १२	०३ ५८ ००	०४ ०४ ४८	०४ ११ ३६	०४ १८ २४	०४ २५ १२	०४ ३२ ००	०४ ३८ ४८	०४ ४५ ३६	०४ ५२ २४	०४ ५९ १२	०५ ०६ ००	०५ १२ ४८	०५ १९ ३६	०५ २६ २४	०५ ३३ १२	०५ ४० ००	०५ ४६ ४८	०५ ५३ ३६	०६ ०० २४	मेषः ०
वृषः १ ३ ५९	६ ०७ १२	६ १४ ००	६ २० ४८	६ २७ ३६	६ ३४ २४	६ ४१ १२	६ ४९ १०	६ ५७ ०८	७ ०५ ०६	७ १३ ०४	७ २१ ०२	७ २९ ००	७ ३६ ५८	७ ४४ ५६	७ ५२ ५४	८ ०० ५२	८ ०८ ५०	८ १६ ४८	८ २४ ४६	८ ३२ ४४	८ ४० ४२	८ ४८ ४०	८ ५६ ३८	९ ०४ ३६	९ १३ ३४	९ २० ३२	९ २८ ३०	९ ३६ २८	९ ४४ २६	९ ५२ २४	वृषः १
मिथुनः२ ४ ५८	१० ०० २२	१० ०८ २०	१० १६ १८	१० २४ १६	१० ३२ १४	१० ४० १२	१० ५० ००	११ ०० ०४	११ १० ००	११ १९ ५६	११ २९ ५२	११ ३९ ४८	११ ४९ ४४	११ ५९ ४०	१२ ०९ ३६	१२ १९ ३२	१२ २९ २८	१२ ३९ २४	१२ ४९ २०	१२ ५९ १६	१३ ०९ १२	१३ १९ ०८	१३ २९ ०४	१३ ३९ ००	१३ ४८ ५६	१३ ५८ ५२	१४ ०८ ४८	१४ १८ ४४	१४ २८ ४०	१४ ३८ ३६	मिथुन २
कर्कः ३ ५ ५८	१४ ४८ ३२	१४ ५८ २८	१५ ०८ २४	१५ १८ २०	१५ २८ १६	१५ ३८ १२	१५ ४९ ४८	१६ ०१ २४	१६ १३ ००	१६ २४ ३६	१६ ३६ १२	१६ ४७ ४८	१६ ५९ २४	१७ ११ ००	१७ २२ ३६	१७ ३४ १२	१७ ४५ ४८	१७ ५७ २४	१८ ०९ ००	१८ २० ३६	१८ ३२ १२	१८ ४३ ४८	१८ ५५ २४	१९ ०७ ००	१९ १८ ३६	१९ ३० १२	१९ ४१ ४८	१९ ५३ २४	२० ०५ ००	२० १६ ३६	कर्कः ३
सिंहः४ ५ ५९	२० २८ १२	२० ३९ ४८	२० ५१ २४	२१ ०३ ००	२१ १४ ३६	२१ २६ १२	२१ ३८ १०	२१ ५० ०८	२२ ०२ ०६	२२ १४ ०४	२२ २६ ०२	२२ ३८ ००	२२ ३९ ४८	२३ ०१ ५६	२३ १३ ५४	२३ २५ ५२	२३ ३७ ५०	२३ ४९ ४८	२४ ०१ ४६	२४ १३ ४४	२४ २५ ४२	२४ ३७ ४०	२४ ४९ ३८	२५ ०१ ३६	२५ १३ ३४	२५ २५ ३२	२५ ३७ ३०	२५ ३९ २८	२६ ०१ २६	२६ १३ २४	सिंहः ४
कन्या ५ ५ ५२	२६ २५ २२	२६ ३७ २०	२६ ४९ १८	२७ ०१ १६	२७ १३ १४	२७ २५ १२	२७ ३६ ५६	२७ ४८ ४०	२८ ०० २४	२८ १२ ०८	२८ २३ ५२	२८ ३५ २६	२८ ४७ ४२	२८ ५९ ०४	२९ १० ४८	२९ २२ ३२	२९ ३४ १६	२९ ४६ ००	२९ ५७ ४४	३० ०९ २८	३० २१ १२	३० ३२ ५६	३० ४४ ४०	३० ५६ २४	३१ ०८ ०८	३१ १९ ५२	३१ ३१ २६	३१ ४३ २०	३१ ५५ ०४	३२ ०६ ४८	कन्या ५
तुला ६ ५ ५२	३२ १८ ३२	३२ ३० १६	३२ ४२ ००	३२ ५३ ४४	३३ ०५ २८	३३ १७ १२	३३ २८ ५६	३३ ४० ४०	३३ ५२ २४	३४ ०४ ०८	३४ १५ ५२	३४ २७ ३६	३४ ३९ २०	३४ ५१ ०४	३५ ०२ ४८	३५ १४ ३२	३५ २६ १६	३५ ३८ ००	३५ ३९ ४४	३६ ०१ २८	३६ १३ १२	३६ २४ ५६	३६ ३६ ४०	३६ ४८ २४	३७ ०० ०८	३७ ११ ५२	३७ २३ २६	३७ ३५ २०	३७ ४७ ०४	३७ ५८ ४८	तुला ६
वृश्चि. ७ ५ ५९	३८ १० ३२	३८ २२ १६	३८ ३४ ००	३८ ४५ ४४	३८ ५७ २८	३९ ०९ १२	३९ २१ १०	३९ ३३ ०८	३९ ४५ ०६	३९ ५७ ०४	४० ०९ ०२	४० २१ ००	४० ३२ ५८	४० ४४ ५६	४० ५६ ५४	४१ ०८ ५२	४१ २० ५०	४१ ३२ ४८	४१ ४४ ४६	४१ ५६ ४४	४२ ०८ ४२	४२ २० ४०	४२ ३२ ३८	४२ ४४ ३६	४२ ५६ ३४	४३ ०८ ३२	४३ २० ३०	४३ ३२ २८	४३ ४४ २६	४३ ५६ २४	वृश्चिकः ७
धनुः ८ ५ ४८	४४ ०८ २२	४४ २० २०	४४ ३२ १८	४४ ४४ १६	४४ ५६ १४	४५ ०८ १२	४५ १९ ४८	४५ ३१ २४	४५ ४३ ००	४५ ५४ ३६	४६ ०६ १२	४६ १७ ४८	४६ २९ २४	४६ ४१ ००	४६ ५२ ३६	४७ ०४ १२	४७ १५ ४८	४७ २७ २४	४७ ३९ ००	४७ ५० ३६	४८ ०२ १२	४८ १३ ४८	४८ २५ २४	४८ ३७ ००	४८ ४८ ३६	४९ ०० १२	४९ ११ ४८	४९ २३ २४	४९ ३५ ००	४९ ४६ ३६	धनुः ८
मकरः ९ ४ ५८	४९ ५८ १२	५० ०९ ४८	५० २१ २४	५० ३३ ००	५० ४४ ३६	५० ५६ १२	५१ ०६ ०८	५१ १६ ०४	५१ २६ ००	५१ ३५ ५६	५१ ४५ ५२	५१ ५५ ४८	५२ ०५ ४४	५२ १५ ४०	५२ २५ ३६	५२ ३५ ३२	५२ ४५ २८	५२ ५५ २४	५३ ०५ २०	५३ १५ १६	५३ २५ १२	५३ ३५ ०८	५३ ४५ ०४	५३ ५५ ००	५४ ०४ ५६	५४ १४ ५२	५४ २४ ४८	५४ ३४ ४४	५४ ४४ ४०	५४ ५४ ३६	मकरः ९
कुम्भः१० ३ ५९	५५ ०४ ३२	५५ १४ २८	५५ २४ २४	५५ ३४ २०	५५ ४४ १६	५५ ५४ १२	५६ ०२ १०	५६ १० ०८	५६ १८ ०६	५६ २६ ०४	५६ ३४ ०२	५६ ४२ ००	५६ ४९ ५८	५६ ५७ ५६	५७ ०५ ५४	५७ १३ ५२	५७ २१ ५०	५७ २९ ४८	५७ ३७ ४६	५७ ४५ ४४	५७ ५३ ४२	५८ ०१ ४०	५८ ०९ ३८	५८ १७ ३६	५८ २५ ३४	५८ ३३ ३२	५८ ४१ ३०	५८ ४९ २८	५८ ५७ २६	५९ ०५ २४	कुम्भः १०
मीनः ११ ३ २४	५९ १३ २२	५९ २१ २०	५९ २९ १८	५९ ३७ १६	५९ ४५ १४	५९ ५३ १२	० ०० ००	० ०६ ४८	० १३ ३६	० २० २४	० २७ १२	० ३४ ००	० ४० ४८	० ४७ ३६	० ५४ २४	१ ०१ १२	१ ०८ ००	१ १४ ४८	१ २१ ३६	१ २८ २४	१ ३५ १२	१ ४२ ००	१ ४८ ४८	१ ५५ ३६	२ ०२ २४	२ ०९ १२	२ १६ ००	२ २२ ४८	२ २९ ३६	२ ३६ २४	मीनः ११

इष्टार्कराश्यंशतले घटीपलं स्वाभीष्टनाडीपलसंयुतञ्च ।यद्राशिभागस्य तले स्थितं भवेत्तदेव लग्नञ्च कलानुपातात् ।।

दशमलग्नसारिणी

दशमलग्नोदयमनानि-पलात्मकानि- २७८, २९९, ३२३, ३२३, २९९, २७८,

अंशाः	०	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	अंशाः
० मेषः ०	०३ ४० ०६	०३ ४९ २४	०३ ५८ ४२	०४ ०८ ००	०४ १७ १८	०४ २६ ३६	०४ ३५ ५४	०४ ४५ १२	०४ ५५ १०	०५ ०५ ०८	०५ १५ ०६	०५ २५ ०४	०५ ३५ ०२	०५ ४५ ००	०५ ५४ ५८	०६ ०४ ५६	०६ १४ ५४	०६ २४ ५२	०६ ३४ ५०	०६ ४४ ४८	०६ ५४ ४६	०७ ०४ ४४	०७ १४ ४२	०७ २४ ४०	०७ ३४ ३८	०७ ४४ ३६	०७ ५४ ३४	०८ ०४ ३२	०८ १४ ३०	०८ २४ २८	मेषः ०
वृषः १	०८ ३४ २६	०८ ४४ २४	०८ ५४ २२	०९ ०४ २०	०९ १४ १८	०९ २४ १६	०९ ३४ १४	०९ ४४ १२	०९ ५४ ५६	१० ०५ ४०	१० १६ २४	१० २७ ०८	१० ३७ ५२	१० ४८ ३६	११ ५९ २०	११ १० ०४	११ २० ४८	११ ३१ ३२	११ ४२ १६	१२ ५३ ००	१२ ०३ ४४	१२ १४ २८	१२ २५ १२	१२ ३५ ५६	१२ ४६ ४०	१३ ५७ २४	१३ ०८ ०८	१३ १८ ५२	१३ २९ ३६	१३ ४० २०	वृषः १
मिथुनः २	१३ ४१ ०४	१४ ०१ ४८	१४ १२ ३२	१४ २३ १६	१४ ३४ ००	१४ ४४ ४४	१४ ५५ २८	१५ ०६ १२	१५ १६ ५६	१५ २७ ४०	१५ ३८ २४	१५ ४९ ०८	१५ ५९ ४२	१६ १० ३६	१६ २१ २०	१६ ३२ ०४	१६ ४२ ४८	१६ ५३ ३२	१७ ०४ १६	१७ १५ ००	१७ २५ ४४	१७ ३६ २८	१७ ४७ १२	१७ ५७ ५६	१८ ०८ ४०	१८ १९ २४	१८ ३० ०८	१८ ४० ५२	१८ ५१ ३६	१९ ०२ २०	थिुनः२
कर्कः ३	१९ १३ ०४	१९ २३ ४८	१९ ३४ ३२	१९ ४५ १६	१९ ५६ ००	२० ०६ ४४	२० १७ २८	२० २८ १२	२० ३८ १०	२० ४८ ०८	२० ५८ ०६	२१ ०८ ०४	२१ १८ ०२	२१ २८ ००	२१ ३७ ५८	२१ ४७ ५६	२१ ५७ ५४	२२ ०७ ५२	२२ १७ ५०	२२ २७ ४८	२२ ३७ ४६	२२ ४७ ४४	२२ ५७ ४२	२३ ०७ ४०	२३ १७ ३८	२३ २७ ३६	२३ ३७ ३४	२३ ४७ ३२	२३ ५७ ३०	२४ ०७ २८	कर्कः३
सिंहः ४	२४ १७ २६	२४ २७ २४	२४ ३७ २२	२४ ४७ २०	२४ ५७ १८	२५ ०७ १६	२५ १७ १४	२५ २७ १२	२५ ३६ ३०	२५ ४५ ४८	२६ ५५ ०६	२६ ०४ २४	२६ १३ ४२	२६ २२ ००	२६ ३२ १८	२६ ४१ ३६	२६ ५० ५४	२७ ०० १२	२७ ०९ ३०	२७ १८ ४८	२७ २८ ०६	२७ ३७ २४	२७ ४६ ४२	२८ ५६ ००	२८ ०५ १८	२८ १४ ३६	२८ २३ ५४	२८ ३३ १२	२८ ४२ ३०	२८ ५१ ४८	सिंहः४
कन्या ५	२९ ०१ ०६	२९ १० २४	२९ ११ ४२	२९ २९ ००	२९ ३८ १८	२९ ४७ ३६	२९ ५६ ५४	३० ०६ १२	३० १५ ३०	३० २४ ४८	३० ३४ ०६	३० ४३ २४	३० ५२ ४२	३१ ०२ ००	३१ ११ १८	३१ २० ३६	३१ २९ ५४	३१ ३९ १२	३१ ४८ ३०	३२ ५७ ४८	३२ ०७ ०६	३२ १६ २४	३२ २५ ४२	३२ ३५ ००	३२ ४४ १८	३२ ५३ ३६	३३ ०२ ५४	३३ १२ १२	३३ २१ ३०	३३ ३० ४८	कन्या ५
तुला ६	३३ ४० ०६	३३ ४९ २४	३३ ५८ ४२	३४ ०८ ००	३४ १७ १८	३४ २६ ३६	३४ ३५ ५४	३४ ४५ १२	३४ ५५ १०	३५ ०५ ०८	३५ १५ ०६	३५ २५ ०४	३५ ३५ ०२	३५ ४५ ००	३५ ५४ ५८	३६ ०४ ५६	३६ १४ ५४	३६ २४ ५२	३६ ३४ ५०	३६ ४४ ४८	३६ ५४ ४६	३७ ०४ ४४	३७ १४ ४२	३७ २४ ४०	३७ ३४ ३८	३७ ४४ ३६	३७ ५४ ३४	३८ ०४ ३२	३८ १४ १०	३८ २४ २८	तुला६
वृश्चिक; ७	३८ ३४ २६	३८ ४४ २४	३८ ५४ २२	३९ ०४ २०	३९ १४ १८	३९ २४ १६	३९ ३४ १४	३९ ४४ १२	३९ ५४ ५६	४० ०५ ४०	४० १६ २४	४० २७ ०८	४० ३७ ५२	४० ४८ ३६	४० ५९ २०	४१ १० ०४	४१ २० ४८	४१ ३१ ३२	४१ ४२ १६	४१ ५३ ००	४२ ०३ ४४	४२ १४ २८	४२ २५ १२	४२ ३५ ५६	४२ ४६ ४०	४२ ५७ २४	४३ ०८ ०८	४३ १८ ५२	४३ २९ ३६	४३ ४० २०	वृश्चिकः७
धनुः ८	४३ ५१ ०४	४४ ०१ ४८	४४ १२ ३२	४४ २३ १६	४४ ३४ ००	४४ ४४ ४४	४४ ५५ २८	४५ ०६ १२	४५ १६ ५६	४५ २७ ४०	४५ ३८ २४	४५ ४९ ०८	४५ ५९ ५२	४६ १० ३६	४६ २१ २०	४६ ३२ ०४	४६ ४२ ४८	४६ ५३ ३२	४७ ०४ १६	४७ १५ ००	४७ २५ ४४	४७ ३६ २८	४७ ४७ १२	४७ ५७ ५६	४८ ०८ ४०	४८ १९ २४	४८ ३० ०८	४८ ४० ५२	४८ ५१ ३६	४९ ०२ २०	धनुः८
मकरः ९	४९ १३ ०४	४९ २३ ४८	४९ ३४ ३२	४९ ४५ १६	४९ ५६ ००	५० ०६ ४४	५० १७ २८	५० २८ १२	५० ३८ १०	५० ४८ ०८	५० ५८ ०६	५१ ०८ ०४	५१ १८ ०२	५१ २८ ००	५१ ३७ ५८	५१ ४७ ५६	५१ ५७ ५४	५२ ०७ ५२	५२ १७ ५०	५२ २७ ४८	५२ ३७ ४६	५२ ४७ ४४	५२ ५७ ४२	५३ ०७ ४०	५३ १७ ३८	५३ २७ ३६	५३ ३७ ३४	५३ ४७ ३२	५३ ५७ ३०	५४ ०७ २८	मकरः९
कुम्भः १०	५४ १७ २६	५४ २७ २४	५४ ३७ २२	५४ ४७ २०	५४ ५७ १८	५५ ०७ १६	५५ १७ १४	५५ २७ १२	५५ ३६ ३०	५५ ४५ ४८	५५ ५५ ०६	५६ ०४ २४	५६ १३ ४२	५६ २३ ००	५६ ३२ १८	५६ ४१ ३६	५६ ५० ५४	५७ ०० १२	५७ ०९ ३०	५७ १८ ४८	५७ २८ ०६	५७ ३७ २४	५७ ४६ ४२	५७ ५६ ००	५८ ०५ १८	५८ १४ ३६	५८ २३ ५४	५८ ३३ १२	५८ ४२ ३०	५८ ५१ ४८	कुम्भः१०
मीनः ११	५९ ०१ ०६	५९ १० २४	५९ १९ ४२	५९ २९ ००	५९ ३८ १८	५९ ४७ ३६	५९ ५६ ५४	०० ०६ १२	०० १५ ३०	०० २४ ४८	०० ३४ ०६	०० ४३ २४	०० ५२ ४२	०१ ०२ ००	०१ ११ १८	०१ २० ३६	०१ २९ ५४	०१ ३९ १२	०१ ४८ ३०	०१ ५७ ४८	०२ ०७ ०६	०२ १६ २४	०२ २५ ४२	०२ ३५ ००	०२ ४४ १८	०२ ५३ ३६	०३ ०२ ५४	०३ १२ १२	०३ २१ ३०	०३ ३० ४८	मीनः११

इष्टार्कराश्यंशतले घटीपलं स्वाभीष्टनाडीपलसंयुतञ्च ।यद्राशिभागस्य तले स्थितं भवेत्तदेव लग्नञ्च कलानुपातात् ।।

वेधसिद्धनूतनवर्षप्रवेशसारिणी वर्षप्रवेशायनप्रकारश्च-

गताब्दः	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	गताब्दः
वारः	१	२	३	५	६	०	१	३	४	५	६	०	१	२	३	५	६	०	१	३	४	५	६	१	२	३	४	६	०	१	वारः
घटी	१५	३०	४६	०१	१६	३२	४७	०३	१८	३३	४९	०४	१९	३५	५०	०६	२१	३६	५२	०७	२३	३८	५३	०९	२४	३९	५५	१०	२६	४१	घटी
पलम्	२२	४५	०८	३१	५४	१७	४०	३०	२६	४९	१२	३५	५७	२०	४३	०६	२९	५२	१५	३८	०१	२४	४७	१०	३२	५५	१८	४१	०४	२७	पलम्
विपलम्	५५	५०	४५	४०	३५	३०	२५	२०	१५	१०	०५	००	५५	५०	४५	४०	३५	३०	२५	२०	१५	१०	०५	००	५५	५०	४५	४०	३५	३०	विपलम्

गताब्दः	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०	५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०	गताब्दः
वारः	२	४	५	६	०	२	३	४	५	०	१	२	४	५	६	०	२	३	४	५	०	१	२	३	५	६	०	१	३	४	वारः
घटी	५६	१२	२७	४२	५८	१३	२९	४४	५९	१५	३०	४६	०१	१६	३२	४७	०२	१८	३३	४९	०४	१९	३५	५०	०६	२१	३६	५२	०७	२२	घटी
पलम्	५०	१३	३६	५९	२२	४५	०७	३०	५३	१६	३९	०२	२५	४८	११	३४	५७	२०	४२	०५	२८	५१	१४	३७	००	२३	४६	०९	३२	५५	पलम्
विपलम्	२५	२०	१५	१०	०५	००	५५	५०	४५	४०	३५	३०	२५	२०	१५	१०	०५	००	५५	५०	४५	४०	३५	३०	२५	२०	१५	१०	०५	००	विपलम्

गताब्दः	६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०	७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०	८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०	गताब्दः
वारः	५	६	१	२	३	४	६	०	१	२	४	५	६	०	२	३	४	५	०	१	२	४	५	६	०	२	३	४	५	७	वारः
घटी	३८	५३	०९	२४	३९	५५	१०	२५	४१	५६	१२	२७	४२	५८	१३	२९	४४	५९	१५	३०	४५	०१	१६	३२	४७	०२	१८	३३	४८	०४	घटी
पलम्	१७	४०	०३	२६	४९	१२	३५	५८	२१	४४	०७	३०	५२	१५	३८	०१	२४	४७	१०	३३	५६	१९	४२	०५	२७	५०	१३	३६	५९	२२	पलम्
विपलम्	५५	५०	४५	४०	३५	३०	२५	२०	१५	१०	०५	००	५५	५०	४५	४०	३५	३०	२५	२०	१५	१०	०५	००	५५	५०	४५	४०	३५	३०	विपलम्

वर्षप्रवेशसाधनप्रकारः- अत्र सारण्यां प्रदत्ता वार-घटी-पल-विपलरूपा संख्या वर्तते। अभीष्टगताब्दस्य संख्येयं जन्मवारादिष्टकालसंख्यायां संयोज्यते तदा समागतं फलमभीष्टवर्षारम्भस्य विगतं वार-घटी-पल-विपलरूपं भवति। अत्रोदाहरणम्- जन्मदिनाङ्कः २७ फरवरी, गताब्दः- ४१, जन्मवारादिष्टकालः- १/११/०६/४३। अस्यां जन्मवारादिष्टकाल- (१/११/०६/४३) संख्यायां ४१ गताब्दस्योपकरणं १/३०/३९/३५ वारादीष्टकालसंख्यां योज्यते तदा २/४१/४६/१८ संख्या समागता। अतः अस्य जातकस्य कृते ४२ वर्षारम्भः २७/२/२००६ दिनाङ्के भौमवासरे भविष्यति। अत्रेदं ध्यातव्यं यदत्रागता वारसंख्या गतवारसंख्यां द्योतयति।

मुद्दादशासाधनप्रकारः- गतवर्षसंख्या + जन्मनक्षत्रसंख्या - २ ÷ ९ = फलमत्र एकादि शेषे समागते आ. चं. कु. रा. जी. श. बु. के शु. इति ग्रहाणां क्रमः ज्ञातव्यः। मुद्दादशादिनादि- आदित्यस्य- १८, चन्द्रस्य- ३०, कुजस्य- २१, राहोः- ५४, गुरोः- ४८, शनेः- ५७, बुधस्य- ५१, केतोः- २१, शुक्रस्य- ६० दिनानि मुद्दादशाः भवन्ति।

मुन्थादशासाधनप्रकारः- जन्मलग्नराश्यादि + गताब्दः मुन्थाराश्यादि। वर्षप्रवेशकुण्डल्यां ग्रहवदस्य स्थापना कर्त्तव्या। **मुन्थाफलम्-** प्रथमे शत्रुनाशः, भाग्यवृद्धिः, यानसुखम्, देशाटनं, स्थानान्तरणम्। द्वितीये- सश्रमधनलाभः, भोगार्थं धनव्ययः। तृतीये शत्रुनाशः, चतुर्थे शारीरिकं कष्टं, वायुविकारः, कार्यक्षेत्रे विघ्नानि, स्थानानान्तरणं, पञ्चमे- व्यवसाये लाभः, धन-पुत्र-वित्त-विद्या-उद्योगलाभश्च, षष्ठे- शारीरिकं मानसिकञ्च कष्टं, ऋण-रिपु-रोगवृद्धिः, मातुलपक्षे हानिः, सप्तमे- पारिवारिकं कष्टं, कार्यभ्रंशः, अष्टमे- नैराश्यम्, गुप्ताङ्गेषु रोगभयम्, स्थानपरिवर्त्तनम्, स्वास्थ्यहानिश्च, नवमे- उत्तमफलदायिनी, पदवृद्धिः, व्यवसाये लाभः, भाग्योन्नतिश्च, दशमे- अवरुद्धकार्यसिद्धिः, आर्थिकलाभः, एकादशे- धनलाभः, सुखाप्तिः,द्वादशे- स्थानहानिः, यात्रायां हानिः, व्यवसाये अपव्ययश्च।

शतपदचक्रम्

राशिः	मेषः	वृषः	मिथुनः	कर्कः
वर्णः	क्षत्रियः	वैश्यः	शूद्रः	विप्रः
वश्यः	मानवः १५/ चतुष्पद् १५	चतुष्पद् १५/ जलचर १५	मानवः	जलचरः,कीटः
राशीशः	मङ्गलः	शुक्रः	बुधः	चन्द्रः
घातमासः	कार्त्तिकः	मार्गशीर्षः	आषाढः	पौषः
घाततिथिः	१-६-११	५-१०-१५	२-७-१२	२-७-१२
घातवारः	रविवासरः	शनिवासरः	सोमवासरः	बुधवासरः
घातनक्षत्रम्	मघा	हस्तः	स्वाती	अनुराधा
घातयोगः	विष्कुम्भः	सुकर्मा	परिघः	व्याघातः
घातकरणम्	बवः	शकुनिः	चतुष्पद्	नागः
घातप्रहरः	प्रथमः	चतुर्थः	तृतीयः	प्रथमः
स्त्रीघातचन्द्रः	१	८	७	९
पुरुषघातचन्द्रः	१	५	९	२

	नक्षत्रम्	अश्विनी	भरणी	कृतिका	रोहिणी	मृगशिरा	आर्द्रा	पुनर्वसुः	पुष्यः	आश्लेषा
	योनिः	अश्वः	गजः	मेषः	सर्पः	सर्पः	श्वानः	मार्जारः	मेषः	मार्जारः
	गणः	देवः	मनुष्यः	राक्षसः	मनुष्यः	देवः	मनुष्यः	देवः	देवः	राक्षसः
	नाडी	आद्या	मध्या	अन्त्या	अन्त्या	मध्या	आद्या	आद्या	मध्या	अन्त्या
	चरणानि	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ / २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ / ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ / ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४
	अक्षराणि	चु. चे. चो. ला.	ली. लु. ले. लो.	अ. / इ. उ. ए.	ओ. बा. बी. बु.	बे. बो. / का.कि.	कु. घ. ङ. छ.	के. को. हा. / ही.	हू. हे. हो. डा.	डी. डू. डे. डो.
	वर्गः	सि. सि. सि. मृ.	मृ. मृ. मृ. मृ.	ख. / ख. ख. ख.	ख. मृ. मृ. मृ.	मृ. मृ. / मा. मा.	मा. मा. मा. ख.	ख. ख. मे. / मे.	मे. मे. मे. श्वा.	श्वा. श्वा. श्वा. श्वा.
	नवाशेशः	मे. बृ. मि. क.	सिं. क. तु. बृ.	ध. / म. कु. मी.	मे. बृ. मि. क.	सिं. क. / तु. बृ.	ध. म. कु. मी.	मे. बृ. मि. / क.	सिं. क. तु. बृ.	ध. म. कु. मी.
स्प. चन्द्रः	राशिः	० ० ० ०	० ० ० ०	१ / १ १ १	१ १ १ १	१ २ / २ २	२ २ २ २	२ २ ३ / ३	३ ३ ३ ३	३ ३ ३ ४
	अंशः	३ ६ १० १३	१६ २० २३ २६	० / ३ ६ १०	१३ १६ २० २३	२६ ० / ३ ६	१० १३ १६ २०	२३ २६ ० / ३	६ १० १३ १६	२० २३ २६ ०
	कला	२० ४० ० २०	४० ० २० ४०	० / २० ४० ०	२० ४० ० २०	४० ० / २० ४०	० २० ४० ०	२० ४० ० / २०	४० ० २० ४०	० २० ४० ०
भोग्य विंशो. दशा	विकला	५ ३ १ ०	१५ १० ५ ०	४ / ३ १ ०	७ ५ २ ०	५ ३ / १ ०	१३ १ ४ ०	१२ ८ ४ / ०	१४ ९ ४ ०	१२ ८ ४ ०
	मासः	३ ६ ९ ०	० ० ० ०	६ / ० ६ ०	६ ० ६ ०	३ ६ / ९ ०	६ ० ६ ०	० ० ० / ०	३ ६ ९ ०	९ ६ ३ ०
	दिवसः	० ० ० ०	० ० ० ०	० / ० ० ०	० ० ० ०	० ० / ० ०	० ० ० ०	० ० ० / ०	० ० ० ०	० ० ० ०
	दशाधीशः	केतुः	शुक्रः	सूर्यः	चन्द्रः	मङ्गलः	राहुः	गुरुः	शनिः	बुधः

शतपदचक्रम्

राशिः	सिंहः	कन्या	तुला	वृश्चिकः
वर्णः	क्षत्रियः	वैश्यः	शूद्रः	विप्रः
वश्यः	चतुष्पद्	मानवः	मानवः	कीटः,सरीसृपः
राशीशः	सूर्यः	बुधः	शुक्रः	मङ्गलः
घातमासः	ज्येष्ठः	भाद्रपद	माघः	आश्विनः
घाततिथिः	३-८-१३	५-१०-१५	४-९-१४	१-६-११
घातवारः	शनिवासरः	शनिवासरः	गुरुवासरः	शुक्रवासरः
घातनक्षत्रं	मूलः	श्रवणा	शतभिषा	रेवती
घातयोगः	धृतिः	शुभः	शुक्लः	व्यतीपातः
घातकरणं	बवः	कौलवः	तैतील	गरः
घातप्रहरः	प्रथमः	प्रथमः	चतुर्थः	प्रथमः
स्त्रीघातचन्द्रः	४	३	६	२
पुरुषघातचन्द्रः	६	१०	३	७

नक्षत्रम्	मघा	पूर्वाफाल्गुनी	उत्तराफाल्गुनी	हस्तः	चित्रा	स्वाती	विशाखा	अनुराधा	ज्येष्ठा
योनिः	मूषकः	मूषकः	गोः	महिषी	व्याघ्रः	महिषी	व्याघ्रः	मृगः	मृगः
गणः	राक्षसः	मनुष्यः	मनुष्यः	देवः	राक्षसः	देवः	राक्षसः	देवः	राक्षसः
नाडी	अन्त्या	मध्या	आद्या	आद्या	मध्या	अन्त्या	अन्त्या	मध्या	आद्या
चरणानि	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ | २ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ | ३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ | ४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४
अक्षराणि	मा. मि. मु. मे	मो. टा. टी. टु.	टे | टो पा पी	पु ष ण ठ	पे पो | रा रि	रु रे रो ता	ती तु ते | तो	ना नि नु ने	नो या यि यु
वर्गः	आ. आ. आ. आ.	आ श्वा. श्वा. श्वा.	श्वा. | श्वा. आ. आ.	आ. आ श्वा. श्वा.	आ. आ | मृ. मृ.	मृ. मृ. मृ. स.	स. स. स. | स.	स. स. स. स.	स. मृ. मृ. म.
नवांशेशः	मे. वृ. मि. क.	सिं. क. तु. वृ.	ध. | म. कु. मी.	मे. वृ. मि. क.	सिं. क. | तु. वृ.	ध. म. कु. मी.	मे. वृ. मि. | क.	सिं. क. तु. वृ.	ध. म. कु. मी.
स्प. चन्द्रः राशिः	४ ४ ४ ४	४ ४ ४ ४	५ | ५ ५ ५	५ ५ ५ ५	५ ६ | ६ ६	६ ६ ६ ६	६ ६ ७ | ७	७ ७ ७ ७	७ ७ ७ ८
स्प. चन्द्रः अंशः	३ ६ १० १३	१६ २० २३ २६	० | ३ ६ १०	१३ १६ २० २३	२६ ० | ३ ६	१० १३ १६ २०	२३ २६ ० | ३	६ १० १३ १६	२० २३ २६ ०
स्प. चन्द्रः कला	२० ४० ० २०	४० ० २० ४०	० | २० ४० ०	२० ४० ० २०	४० ० | २० ४०	० २० ४० ०	२० ४० ० | २०	४० ० २० ४०	० २० ४० ०
भोग्य विंशो. दशा वर्षः	५ ३ १ ०	१५ १० ५ ०	४ | ३ १ ०	७ ५ २ ०	५ ३ | १ ०	१३ ९ ४ ०	१२ ८ ४ | ०	१४ ९ ४ ०	१२ ८ ४ ०
भोग्य विंशो. दशा मासः	३ ६ ९ ०	० ० ० ०	६ | ० ६ ०	६ ० ६ ०	३ ६ | ९ ०	६ ० ६ ०	० ० ० | ०	३ ६ ९ ०	९ ६ ३ ०
भोग्य विंशो. दशा दिवसः	० ० ० ०	० ० ० ०	० | ० ० ०	० ० ० ०	० ० | ० ०	० ० ० ०	० ० ० | ०	० ० ० ०	० ० ० ०
दशाधीशः	केतुः	शुक्रः	सूर्यः	चन्द्रः	मङ्गलः	राहुः	गुरुः	शनिः	बुधः

शतपदचक्रम्

राशिः	धनुः	मकरः	कुम्भः	मीनः
वर्णः	क्षत्रियः	वैश्यः	शूद्रः	विप्रः
वश्यः	मानवः १५/ चतुष्पद् १५	चतुष्पद् १५/जलचर १५	मानवः	जलचरः
राशीशः	गुरुः	शनिः	शनिः	गुरुः
घातमासः	श्रावण	वैशाख	चैत्रः	फाल्गुनः
घाततिथिः	३-८-१३	४-९-१४	३-८-१३	५-१०-१५
घातवारः	शुक्रवासरः	मंगलवासरः	गुरुवासरः	शुक्रवासरः
घातनक्षत्रम्	भरणी	रोहिणी	आर्द्रा	आश्लेषा
घातयोगः	वज्रा	वैधृतिः	गण्डः	वज्राः
घातकरणम्	तैतिलः	शकुनिः	वणिजः	विष्टिः
घातप्रहरः	प्रथमः	चतुर्थः	तृतीयः	चतुर्थः
स्त्रीघातचन्द्रः	१०	११	५	१२
पुरुषघातचन्द्रः	४	८	११	१२

नक्षत्रम्		मूल	पूर्वाषाढा	उत्तराषाढा		श्रवणा	धनिष्ठा		शतभिषा	पूर्वाभाद्रपदा		उत्तराभाद्रपदा	रेवती
योनिः		श्वानः	वानरः	नकुलः		वानरः	सिंहः		अश्वः	सिहः		गोः	गजः
गणः		राक्षसः	मनुष्यः	मनुष्यः		देवः	राक्षसः		राक्षसः	मनुष्यः		मनुष्यः	देवः
नाडी		आद्या	मध्या	अन्त्या		अन्त्या	मध्या		आद्या	आद्या		मध्या	अन्त्या
चरणानि		१ २ ३ ४	१ २ ३ ४	१	२ ३ ४	१ २ ३ ४	१ २	३ ४	१ २ ३ ४	१ २ ३	४	१ २ ३ ४	१ २ ३ ४
अक्षराणि		ये. यो. भा. भि.	भू. धा. फा. ढा.	भे.	भो. जा. जी.	खी. खु. खे. खो.	गा. गी.	गू. गे.	गो. सा. सि. सू.	से. सो. दा.	दी.	दू. थ. झ. ञ.	दे. दो. चा. ची.
वर्गः		मृ. मृ. आ. आ.	आ. सर्प. आ. स्वा.	आ.	आ. सि. सि.	मा. मा. मा. मा.	मा. मा.	मी. मा.	मी. मे. मे. मे.	मे. मे. स.	स.	स. स. सि. सी.	स. स. सि. सी.
नवांशेशः		मे. वृ. मि. क.	सि. क. तु. वृ.	ध.	म. कु. मी.	मे. वृ. मि. क.	सि. क.	तु. वृ.	ध. म. कु. मी.	मे. वृ. मि.	क.	सि. क. तु. वृ.	ध. म. कु. मी.
स्प. चन्द्र	राशिः	८ ८ ८ ८	८ ८ ८ ८	९	९ ९ ९	९ ९ ९ ९	९ १०	१० १०	१० १० १० १०	१० १० ११	११	११ ११ ११ ११	११ ११ ११ ०
	अंशः	३ ६ १० १३	१६ २० २३ २६	०	३ ६ १०	१३ १६ २० २३	२६ ०	३ ६	१० १३ १६ २०	२३ २६ ०	३	६ १० १३ १६	२० २३ २६ ०
	कला	२० ४० ० २०	४० ० २० ४०	०	२० ४० ०	२० ४० ० २०	४० ०	२० ४०	० २० ४० ०	२० ४० ०	२०	४० ० २० ४०	० २० ४० ०
भु. वि. दशा	वर्षः	५ ३ १ ०	१५ १० ५ ०	४	३ १ ०	७ ५ २ ०	५ ३	१ ०	१३ ९ ४ ०	१२ ८ ४	०	१४ ९ ४ ०	१२ ८ ४ ०
	मासः	३ ६ ९ ०	० ० ० ०	६	० ६ ०	६ ० ६ ०	३ ६	९ ०	६ ० ६ ०	० ० ०	०	३ ६ ९ ०	९ ६ ३ ०
	दिवसः	० ० ० ०	० ० ० ०	०	० ० ०	० ० ० ०	० ०	० ०	० ० ० ०	० ० ०	०	० ० ० ०	० ० ० ०
दशाधीशः		केतुः	शुक्रः		सूर्यः	चन्द्रः	मङ्गलः		राहुः	गुरुः		शनिः	बुधः

विवाहे मेलापकविचारः- पुरुषविवाहाकालः विषमवर्षे, कन्याविवाहकालः समवर्षे करणीयमिति महर्षिनारदो ब्रवीति। तद्यथा-**युग्मेब्दे जन्मतः स्त्रीणां प्रीतिदं पाणिपीडनम्। एतत्पुंसामयुग्मेब्दे व्यत्यये नाशनं तयोः**।। नारदसंहिता ३१/१। एवञ्च-विवाहपूर्वं कन्यावरणं वर-वरणञ्च विवाह-प्रकरणोक्ते शुभमुहूर्ते कर्त्तव्यम्। तत्र जन्मराशितो नामराशितश्च विचारणीयाः विषयाः समुपस्थाप्यन्ते। तद्यथा-

विवाहे सर्वमाङ्गल्ये यात्रायां ग्रहगोचरे। जन्मराशेः प्रधानत्वं नामराशिं न चिन्तयेत्।।

कुर्यात् षोडशकर्माणि नामराशौ बलान्विते। सर्वाण्यन्यानि कर्माणि नामराशौ बलान्विते।।

यत्र वर-बध्वोः जन्मराशिज्ञानं न स्यात्तदा तत्र नामराशिना एव तयोः मेलापकः कार्यः। परं जन्मराशेः मेलापकः जन्मराशिना, नामराशेः विचारः नामराशिना एव कर्त्तव्यः। तद्यथा -

जन्मभं जन्मधिष्ण्येन नामधिष्ण्येन नामभम्। व्यत्ययेन यदा योज्यं दाम्पत्यो र्निधनप्रदम्।।

मेलापकविचारः-

वर्णो वश्य तथा तारा योनिश्च ग्रहमैत्रकम्। गणमैत्रं भकूटञ्च नाडीचैते गुणाधिकाः।।

गुणविचारः-

गुणैःषोडशभिर्निन्द्यो मध्यमा विंशतिस्तथा। श्रेष्ठस्त्रिंर्शुणाःप्रोक्ताःपरतस्तूत्तमोत्तमाः।।

सर्वगुणैक्यम् १+२+३+४+५+६+७+८=३६। शतपदचक्रात् वर्णादिज्ञानं क्रियते। मेलापक-चक्रात् गुणज्ञानम्।

दुष्टभकूट -गणकूट-ग्रहकूटानां परिहारः-

प्रोक्ते दुष्टभकूटके परिणयस्त्वेकाधिपत्ये शुभोऽथोराशीश्वरसौहृदेऽपि गदितो नाड्यर्क्षशुद्धिर्यदि।
अन्यर्क्षेऽशपयोर्बलित्वसहिते नाड्यर्क्षशुद्धौ तथा ताराशुद्धिवशेन राशिवशतो भावे निरुक्तो बुधैः।।

वर्णादिपरिहारः-

मैत्र्यांराशि स्वामिनोरंशनाथद्वन्द्वस्यापि स्याद् गणनां न दोषः।
खेटारित्वं नाशयेत् सद्भकूटं खेटप्रीतिश्चापिदुष्टं भकूटम्।

गणदोषविचारः-

राशीशयोरमित्रत्वे मित्रत्वेचांशनाथयोः। गणादिदौष्ट्येऽप्युद्वाहः पुत्रपौत्रप्रदः स्मृतः।

नाडीदोषादिपरिहारः-

राश्यैक्यचेद्भिन्नमृक्षं द्वयोः स्यान्नक्षत्रैक्ये राशियुग्मं तथैव।
नाडीदोषो नो गणानाञ्च दोषो नक्षत्रैक्ये पादभेदे शुभं स्यात्।।
रोहिण्यार्द्रामृगेन्द्राणां पुष्यश्रवण-पौष्णभम्। अहिर्बुध्न्यर्क्षमेतेषां नाडीदोषो न विद्यते।।

वरस्य रविबलं, कन्यायाः गुरुबलं तथोभयोश्च चन्द्रबलं विचार्यतेः-

बलम्-	सूर्यः	चन्द्रः	गुरुः
श्रेष्ठराशयः	३,६,१०,११	३,६,७,१०,११	२,५,७,९,११
पूज्यराशयः	१,२,५,७,९,	१,२,५,९,	१,३,६,१०
नेष्टराशयः	४,८,१२,	४,८,१२,	४,८,१२,

वरकन्ययोः शरीरं, मनः, बुद्धिस्तथा आत्मतत्त्वं कियन्मितं साम्यं भजत इत्यादीनां विषयानां विचारः मेलापकेनैव ज्ञायते। यदि परस्परं विपरीतयोगाः स्युः। अर्थाद् वर-बध्वोः गुणसाम्यं न भवेत्तदा तयोः दाम्पत्यजीवनं सर्वदा कष्टप्रदमथवा कदाचिद् वैवाहिकजीवने सम्बन्धविच्छेदोऽपि भवत्यतस्तन्निराकरणाय केचन अनिष्टप्रदायकयोगाः विचार्यन्ते।

त्रिज्येष्ठ-विचारः-

ज्येष्ठद्वन्दं मध्यमं सम्प्रदिष्टं त्रिज्येष्ठं चेन्नैव युक्तं कदापि।
केचित्सूर्यं वह्निगं प्रोह्यचाहुर्नैवान्योन्यं ज्येष्टयोः स्याद् विवाहः।। मु.चि. वि.प्र.श्लो.सं.- १५
अनपत्यादिदोषः-यदि वरकन्ययोः चन्द्रराशिःपरस्परं ९-५ भवेत्तदा अनपत्यदोषः ६-८ भवेत्तदा मरणं २-१२ स्याच्चेद् दारिद्र्यं जायते। तद्यथा-
मृत्युः षष्ठाष्टगे ज्ञेयोऽपत्यहानिर्नवात्मजे। द्विर्द्वादशे निर्धनत्वं द्वयोरन्यत्र सौख्यकृत्।।

अथमङ्गलदोषविचारः

लग्ने व्यये च पाताले यामित्रे चाष्टमे कुजे। कन्या भर्तृविनाशाय भर्ताकन्याविनाशकः।।

अयं विचारः लग्नाच्चन्द्राच्च क्रियते। मङ्गलस्थितिर्यदि १,४,७,८,१२ भावे भवेत्तदा मङ्गलदोषो भवति।

मंगलदोषपरिहारः

शनिः भौमोऽथवा कश्चित्पापो वा तादृशो भवेत्।। तेष्वेव भवनेष्वेव भौमदोषो विनाशकृत्।।१।।
यामित्रे च यदा सौरिर्लग्ने वा हिबुकेऽथवा।।अष्टमे द्वादशे चैव भौमदोषो विनाशकृत्।।२।।
अजे लग्ने व्यये चापे पाताले वृश्चिके कुजे।। द्यूनमृगेकर्कि चाष्टौ भौमदोषो न विद्यते।।३।।
लग्नाद् विधोर्वा यदि जन्मकाले शुभग्रहो वा मदनाधिपश्च।।
द्यूनस्थितो हन्त्यनपत्यदोषं वैधव्यदोषञ्च विषाख्यदोषम्।। ४।।
केन्द्रे कोणे शुभाः सर्वे त्रिषडायेऽप्यसद्ग्रहाः।। तदा भौमस्य दोषो न मदने मदपस्तथा।।५।।
सबले गुरौ मृगौ वा लग्ने द्यूनेऽथवा भौमे।। वक्री वारिगृहस्थे वा सोऽपि न कुजदोषः।।६।।
न मङ्गली चन्द्रभृगू द्वितीये न मङ्गली पश्यति यस्य जीवः।।
न मङ्गली केन्द्रगते च राहु न मङ्गली मङ्गलराहुयोगे।।७।।
राशिमैत्रं यदा यति गणैक्यं वा यदा भवेत्।। अथवा गुणबाहुल्ये भौमदोषो न विद्यते।।८।।

प्रबलतमबैधव्ययोगे सति सावित्रीव्रतं तथाच्युतमूर्तिपिप्पल-कुम्भादिभिः पूर्वं विवाहं कृत्वा चिरजीविने वराय कन्यादाने न पुनर्भूभवो दोषो भवति अपितु वैधव्यदोषस्य निराकरणमपि भवति। अतः प्रबलतमवैधव्यदोषे ऊपर्युक्तं विधानमावश्यं विधेयम्। एवमेव जातकस्य चाष्टवर्ग-संशुिद्धं विलोक्य व्रतोद्वाहौ कार्यौ। इत्थं विवाह-प्रसङ्गे लतादि ये दशदोषाः उक्तास्ते मुहूर्त्तग्रन्थाद् विचारणीयाः ।।

विवाहप्रसङ्गे प्रतिकूल (अशौचादि)दोषः-

वध्वा वरस्यापि कुले त्रिपुरुषे नाशं व्रजेत्कश्चन निश्चयोत्तरम् ।।
मासोत्तरं तत्र विवाह इष्यते शान्त्याथवा सूतकनिर्गमे परैः ।।

अर्थात् वरस्य कन्यायाः वा वाग्दानानन्तरं तयोर्वंशे कश्चिज्जनः यदि पञ्चत्वं गच्छति तदा अशौचनिवृत्तेः मासानन्तरं शान्तिकं कर्म विधाय विवाहादिकं शुभकृत्यं कर्तुं शक्यते।

प्रातिकूल्य-परिभाषा-

वरवध्वोः पितामातापितृव्यश्च सहोदरः। एतेषां प्रातिकूल्य (मरणं) ञ्च महाविघ्नप्रदं भवेत् ।।
पितापितामहश्चैव मातावापि पितामही। पितृव्यः स्त्री सुतो भ्रता भगिनी वा विवाहिता ।।
एभिरेव विपन्नैश्च प्रातिकूल्यं बुधैः स्मृतम् ।। पुरुषत्रयपर्यन्तं प्रतिकूलं सगोत्रिणाम्।
प्रवेशनिर्गमौ तद्वत्तथा मुण्डनमण्डने ।। मुहूर्त्तचिन्तामणेः पीयूषधारा टीका

योनिकूटं शार्दूलविक्रीडिताभ्यामाह-

अश्विन्यम्बुपयोहयो निगदितः स्वात्यर्कयोः कासरः
सिंहो वस्वजपाद्भयोः समुदितो याम्यान्त्ययोः कुञ्जरः।
मेषो देवपुरोहितानलभयोः कर्णाम्बुनोर्वानरः
स्याद् वैश्वाभिजितोस्तथैव नकुलश्चान्द्राब्जयोन्योरहिः॥
ज्येष्ठामैत्रभयोः कुरङ्ग उदितो मूलार्द्रयोः श्वा तथा
मार्जारोऽदितिसार्पयोरथ मघायोन्योस्तथैवोन्दुरुः।
व्याघ्रो द्वीशभचित्रयोरपि च गौरर्यम्णबुध्न्यःयो-
योनिः पादगयोः परस्परमहावैरं भयोन्योस्त्यजेत् ॥

योनिकूटचक्रम् (४)

अश्वः	महिषः	सिंहः	गजः	मेषः	कपिः	नकुलः	सर्पः	मृगः	श्वानः	मार्जारः	मूषकः	व्याघ्रः	गोः
अश्वि. शत.	हस्त, स्वा.	धनि., पू.भा.	भर., रेव.	पुष्य, कृति.	श्रव., पू.षा.	उ.षा. अभि.	मृग., रोहि.	ज्ये., अनु.	मूल, आर्द्रा	पुन., श्ले.	मघा, पू.फा.	विशा., चित्रा	उ.फा, उ.भा.

अथ गणकूटं वसन्ततिलका-मालिनीभ्यामाह-

रक्षोनरामरगणाः क्रमतो मघाहिवस्विन्द्रमूलवरुणानलतक्षराधाः।
पूर्वोत्तरात्रयविधातृयमेशभानि मैत्रादितीन्दुहरिपौष्णमरुल्लघूनि।।
निजनिजमध्ये प्रीतिरत्युत्तमा स्यादमरमनुजयोः सा मध्यमा सम्प्रदिष्टा।
असुरमनुजयोश्चेन्मृत्युरेव प्रदिष्टो दनुजविबुधयोः स्याद्वैरमेकान्ततोऽत्र॥

अथ नाडीकूटं स्रग्धरयाऽऽह-

ज्येष्ठार्यम्णेशनीराधिपभयुगयुगं दास्रभं चैकनाडी,
पुष्येन्दुत्वाष्ट्रमित्रान्तकवसुजलभं योनिबुध्न्ये च मध्या।
वाय्वग्निव्यालविश्वोडुयुगयुगमथो पौष्णभं चापरा स्याद्,
दम्पत्योरेकनाड्यां परिणयनमसन्मध्यनाड्यां हि मृत्युः॥

गणकूटचक्रम् (६)

वर → कन्या ↓	देव	मनुष्य	राक्षस
देव	६	५	१
मनुष्य	६	६	०
राक्षस	०	०	६
नक्षत्राणि	अनु.पुन.पुष्य मृग.स्वा, श्रव.रेव.अश्वि.हस्त	३ पूर्वा., ३ उत्तरा., रोहि. भर. आर्द्रा,	मघा, आश्ले. धनि. ज्ये. मूल, शत. कृति. चि. वि.

नाडीकूटचक्रम् (८)

वर → कन्या ↓	आदिः	मध्यः	अन्त्यः
आदिः	०	८	८
मध्यः	८	०	८
अन्त्यः	८	८	०
नक्षत्राणि	आर्द्रा, पुन. उ.फा. हस्त,ज्ये.मूल,शत. पू.भा, अश्विनी	भर. मृग. पु. पू.फा. चित्रा, अनु. पू.षा. धनि. उ.भा.	कृ. रो. आश्ले. मघा, स्वाती, विशा. उ.षा. श्रवण, रेवती

वरकन्यागुणैक्यचक्रम्

		मेषः			वृषभः			मिथुनः			कर्कः			सिंहः			कन्या			तुला			वृश्चिकः			धनुः			मकरः			कुम्भः			मीनः		
उपरि-वरः पार्श्वे-कन्या	राशिः	अश्वि.	भरणी	कृ.१	कृ.३	रोहि.	मृ.२	मृ.२	आर्द्रा	पुन.३	पुन.१	पुष्य	आश्ले.	मघा.	पू.फा.	उ.फा.१	उ.फा.३	हस्त	चि.२	चि.२	स्वा	वि.३	वि.१	अनु.	ज्येष्ठा	मूला	पू.षा.	उ.षा.१	उ.षा.३	श्रवणा	धनि.२	धनि.२	शत	पू.भा.३	पू.भा.१	उ.भा.	रेवती
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६
अश्वि.	मेषः	२८	३३	२९	१९	२२	२३	२६	१७	१९	२४	३२	२८	२३	२७	१८	११	०९	१३	२३	२७	२३	१९	२६	१४	१३	२५	२३	२६	२७	२१	२१	१६	१७	१६	२६	२७
भरणी		३४	२८	२९	१९	२३	१५	१८	२६	२७	३२	२४	२५	२०	१८	२८	२२	२०	०४	१३	३०	२१	१८	१८	२०	२०	१८	२६	२९	२७	११	११	२१	२५	२४	१९	२८
कृ.१		२८	२८	२८	१८	१०	१७	२०	२०	२१	२६	२७	२४	१९	२२	२२	१६	१६	१८	२८	१६	२०	१६	२०	२६	२४	१८	१२	१५	१३	२६	२६	२८	२०	१९	२१	१३
कृ.३	वृषभः	१९	२०	१९	२८	२०	२७	१७	१८	१९	२२	२३	२०	२१	२४	२४	२१	२१	२४	२३	११	१५	२१	२५	३१	२०	१३	०७	१३	११	२५	३१	३३	२५	२१	२३	१५
रोहि.		२४	२४	११	२०	२८	३६	२७	२४	२२	२६	२७	१२	१३	२७	२९	२६	२६	२०	१९	१६	१०	१६	३०	२४	१४	१९	११	१७	१८	२१	२७	२६	३२	२८	२८	२०
मृ.२		२४	१५	१९	२८	३५	२८	१९	२४	२२	२६	१९	२१	२२	१८	२७	२४	२६	१३	१२	२५	१८	२५	२२	२५	१५	१०	१७	२३	२६	१४	२०	२८	३१	२७	१९	२८
मृ.२	मिथुन	२७	१८	२१	१९	२६	२०	२८	३३	३२	१९	१२	१४	२४	२०	२९	३२	३४	२१	१४	२७	२१	१४	११	१४	२३	१८	२५	२०	२३	११	१२	२०	२३	२६	१८	२७
आर्द्रा		१९	२७	२१	१९	२५	२६	३४	२८	२५	१३	२०	१३	२४	२९	२२	२५	२५	२७	२०	२७	२०	१४	१७	०३	१६	२८	२८	२३	२३	१८	१९	११	१७	२१	२७	२७
पुन.३		१९	२६	२२	२०	२२	२३	३२	२४	२८	१६	२२	१७	२३	२७	२२	२५	२६	२८	२१	२८	२२	१६	२२	०७	१४	२७	२७	२२	२३	१८	१९	१३	१६	२०	२९	२८
पुन.१	कर्कः	२२	३०	२६	२२	२४	२५	१८	११	१५	२८	३५	२९	१६	२१	१६	१८	१९	२१	२०	२७	२२	२०	२६	११	०८	२१	२२	२५	२६	२१	१४	०९	१२	१६	२५	२५
पुष्य		३१	२२	२७	२३	२५	१८	११	१८	२२	३५	२८	३०	२०	१६	२४	२६	२७	१२	१२	२६	२१	१९	१८	२१	१७	११	२१	२५	२४	१२	०५	१५	१९	२३	१७	२६
आश्ले.		२६	२५	२३	१९	११	१९	१२	१२	१५	२९	२९	२८	१५	१६	१९	२१	२१	२६	२५	१२	१७	१६	२०	२६	२२	१६	०८	१२	१२	२६	१९	२०	१३	१८	२०	१२
मघा.	सिंहः	२२	२२	१९	२०	१२	२०	२२	२३	२१	१७	२०	१६	२८	३०	२८	१७	१७	२२	२५	१२	१७	२४	२७	३४	२६	२०	०९	०५	०६	१९	२६	२८	२०	१९	२१	१४
पू.फा.		२७	२०	२२	२३	२६	१८	२०	२९	२७	२३	१८	१७	३०	२८	३५	२४	२३	०८	११	२६	१९	२६	२५	२७	२०	१८	२५	२०	२०	०५	१२	२२	२६	२५	१९	२७
उ.फा.१		१९	२८	२२	२०	२८	२७	२९	२१	२२	१८	२६	१९	२८	३५	२८	१८	१५	१४	१७	२४	१७	२४	३३	१९	१०	२६	२६	२१	२१	१३	२०	१४	१८	१७	२८	२७
उ.फा.३	कन्या	१३	२२	१७	२१	२५	२४	३२	२४	२५	२०	२८	२२	१८	२५	१८	२८	२५	२५	१७	२४	१७	१८	२७	१३	१६	३०	३०	२४	२४	१६	१६	१०	१४	१८	२९	२८
हस्त		१०	२०	१७	२१	२४	२६	३३	२३	२५	२०	२८	२३	१८	२३	१७	२६	२८	२८	२०	२७	१९	२०	२६	१२	१४	२७	२९	२३	२४	१९	१९	०८	१३	१७	२८	२८
चि.२		१३	०४	१९	२३	२०	१२	१९	२६	२६	२१	१२	२७	२३	०९	१६	२५	२७	२८	२०	१९	२७	२८	११	२५	२८	१४	२२	१७	१८	१५	१५	२३	१६	२०	१२	२०
चि.२	तुला	२३	१४	२९	२४	२०	१२	१३	२१	२०	२०	१२	२६	२६	१२	१९	१८	२०	२१	२८	२७	३५	२३	०७	२१	२८	१४	२२	२५	२६	२३	१७	२५	१८	१३	०५	१३
स्वा		२८	३०	१८	१३	१५	२५	२७	२६	२८	२९	२८	१४	१४	२६	२७	२६	२८	२१	२८	२८	२०	०९	२१	१६	२३	२७	१९	२२	२३	२६	२०	१९	२४	२०	२१	१३
वि.३		२३	२२	२१	१६	११	१९	२०	२१	२१	२२	२१	१८	१८	२०	१९	१८	१९	२८	३५	१९	२८	१७	१६	२१	२८	२२	१४	१७	१७	३०	२४	२५	१९	१५	१५	०५
वि.१	वृश्चि.	१७	१७	१५	२०	१५	२३	१२	१४	१४	१९	१८	१६	२३	२५	२४	१८	१८	२८	२३	०७	१६	२८	२७	३२	२३	१७	०९	१२	१२	२५	२५	२७	२१	१९	१९	१०
अनु.		२५	१६	२०	२५	२८	२१	१०	१६	२१	२६	१८	२१	२५	२२	३१	२५	२६	११	०७	२२	१६	२८	२८	३१	१६	१४	२२	२५	२६	१४	१४	२२	२८	२६	१८	२७
ज्येष्ठा		१२	१९	२५	३०	२३	२३	१२	०२	०५	११	२०	२६	३२	२५	१८	१२	१२	२४	२०	१६	२०	३२	३०	२८	१४	१७	१७	२०	२०	२७	२७	१९	१३	१२	२१	२१
मूला	धनुः	१२	२०	२५	१९	१३	१२	२१	१५	१२	०८	१७	२४	२५	१९	१०	१३	१३	२७	२७	२१	२७	२४	१६	१५	२८	२८	२७	१५	१५	२१	२९	२१	१५	१८	२६	२७
पू.ष.		२६	१७	१८	१३	१७	०९	१८	२७	२७	२३	१३	१७	१९	१७	२५	२९	२७	१३	१३	२७	२१	१८	१६	१८	२८	२८	३४	२२	२३	०७	१५	२३	२९	३२	२४	३२
उ.षा.१		२६	२५	१६	१३	१७	१६	२०	२७	२७	२३	२३	०९	०९	२४	२५	२९	२९	२१	२१	१९	१३	१०	२४	१८	२७	३४	२८	१६	१४	१५	२३	२३	२९	३२	३२	२३
उ.षा.३	मकरः	२८	३०	१६	१३	१७	२३	२१	२२	२२	२७	२७	१३	०७	२१	२२	२५	२५	१७	२४	२२	१६	१३	२७	२१	१६	२४	१८	२८	२६	२७	१९	१९	२५	३१	३१	२३
श्रवणा		२८	२७	१५	१२	१७	२६	२३	२१	२२	२७	२५	१४	०८	२०	२१	२४	२५	१९	२६	२२	१७	१४	२७	२२	१७	२३	१५	२५	२८	२९	२१	२०	२४	३०	३०	२३
धनि.२		२१	१२	२६	२४	२०	१२	१०	१८	१६	२२	१३	२८	२१	०७	१३	१६	१८	१७	२४	२५	३०	२७	१२	२६	२२	०८	१६	२७	२८	२८	१९	२५	२१	२७	१६	२३
धनि.२	कुम्भः	२०	११	२६	३१	२७	१९	११	१९	१९	१४	०५	२०	२६	१२	२०	१८	१८	१७	१८	१९	२५	२७	१२	२६	३०	१६	२४	१९	२०	२०	२८	३३	२९	२०	०९	१६
शत		१५	२१	२८	३३	२६	२७	१९	११	१२	०८	१५	२०	२७	२१	१४	१२	०९	२४	२६	१९	२५	२७	२१	१९	२२	२४	२४	१९	१९	२५	३३	२८	१९	१०	१९	१८
पू.भा.३		१८	२५	२०	२५	३२	३२	२४	१७	१७	१४	२१	१४	२०	२६	१८	१६	१५	१८	१९	२५	२०	२३	२८	१२	१६	३०	३०	२५	२५	२१	२९	१९	१८	१९	२४	२२
पू.भा.१	मीनः	१५	२२	१७	१९	२६	२६	२६	१८	२०	१८	२५	१९	१८	२४	१५	१७	१७	२०	१३	२०	१५	२०	२५	१०	१७	३१	३१	२९	२९	२५	१९	०९	१८	२८	३३	३१
उ.भा.		२५	१७	१९	२१	२६	१८	१८	२६	२९	२६	१९	२०	१९	१७	२६	२८	२६	१०	०३	२०	१२	१८	२९	२१	२५	२३	३१	२९	२९	१४	०८	१८	२३	३३	२८	३४
रेवती		२५	२५	१२	१४	१७	२६	२६	२५	२७	२५	२७	१३	११	२२	२४	२६	२६	२०	१३	१२	०५	११	२७	२२	२७	३०	२२	२०	२१	२२	१६	१८	२०	३०	३४	२८

अष्टविध-मेलापकविचारः

१ वर्णगुणाः ।। वरस्य ।।

वर्णः	विप्रः	क्षत्रि.	वैश्यः	शूद्रः	
विप्रः	१	०	०	०	कन्यायाः
क्षत्रि.	१	१	०	०	
वैश्यः	१	१	१	०	
शूद्रः	१	१	१	१	

२ वश्यगुणाः ।। वरस्य ।।

वश्यः	चतु.	मान.	जल.	वन	कीट	
चतु.	२	१	१	०	१	कन्यायाः
मान.	१	२	।।	०	१	
जल.	१	।।	२	१	१	
वन	०	०	१	२	०	
कीट	१	१	१	०	२	

३ तारागुणाः ।। वरस्य ।।

ता.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	
१	३	३	१।।	३	१।।	३	१।।	३	३	कन्यायाः
२	३	३	१।।	३	१।।	३	१।।	३	३	
३	१।।	१।।	०	१।।	०	१।।	०	१।।	१।।	
४	३	३	१।।	३	१।।	३	१।।	३	३	
५	१।।	१।।	०	१।।	०	१।।	०	१।।	१।।	
६	३	३	१।।	३	१।।	३	१।।	३	३	
७	१।।	१।।	०	१।।	०	१।।	०	१।।	१।।	
८	३	३	१।।	३	१।।	३	१।।	३	३	
९	३	३	१।।	३	१।।	३	१।।	३	३	

तारानामानि- जन्माख्यसम्पद्विपदः क्षेमप्रत्यरिसाधकाः ।
वध मैत्रातिमैत्राः स्युस्तारा नामासदृक्फलाः ।। मु.चि.४/१२
तारानयनप्रकारः- कन्यर्क्षाद्वरभं यावत्कन्याभं वरभादपि ।
गणयेन् नवहृच्छेषे त्रीष्वद्रिभमसत् स्मृतम् ।। मु.चि. ६/२४ ।।

४ योनिकूटगुणाः ।। वरस्य ।।

→ योनिः↓	अश्व.	गज	मेष	सर्प	श्वान	मार्जार	मूषक	गौ	महिष	व्याघ्र	मृग	वानर	नकुल	सिंह	
अश्व.	४	२	३	२	२	३	३	३	०	१	३	२	२	१	कन्यायाः
गज	२	४	३	२	२	३	३	३	३	१	३	२	२	०	
मेष	३	३	४	२	२	३	३	३	३	१	३	०	२	१	
सर्प	२	२	२	४	२	१	१	२	२	२	२	१	०	२	
श्वान	२	२	२	२	४	१	२	२	२	२	०	२	२	२	
माजोर	३	३	३	१	१	४	०	३	३	२	३	२	२	२	
मूषक	३	३	३	१	२	०	४	३	३	२	३	२	१	१	
गौ	३	३	३	२	२	३	३	४	३	०	३	२	२	१	
महिष	०	३	३	२	२	३	३	३	४	१	३	२	२	१	
व्याघ्र	१	१	१	२	२	२	२	०	१	४	१	२	२	२	
मृग	३	३	३	२	०	३	२	३	३	१	४	२	२	३	
वानर	२	२	०	१	२	२	२	२	२	२	२	४	२	२	
नकुल	२	२	२	०	२	२	१	२	२	२	२	२	४	२	
सिंह	१	०	१	२	२	२	२	१	१	२	१	२	२	४	

५ ग्रहमैत्रीगुणाः ।। वरस्य ।।

ग्रह	सूर्य	चन्द्र	मङ्गल	बुध	गुरु	शुक्र	शनि	
सूर्यः	५	५	५	४	५	०	०	कन्यायाः
चन्द्रः	५	५	४	१	४	।।	।।	
मङ्गलः	५	४	५	।।	५	३	।।	
बुधः	४	१	।।	५	।।	५	४	
गुरुः	५	४	५	।।	५	।।	३	
शुक्रः	०	।।	३	५	।।	५	५	
शनिः	०	।।	।।	४	३	५	५	

६ गणगुणाःवरस्य

गणः	देवः	मानवः	राक्षसः	
देवः	६	५	०	कन्यायाः
मानवः	५	६	०	
राक्षसः	०	०	६	

८ नाड़ीगुणाः वरस्य -

नाड़ी	आद्या	मध्या	अन्त्या
आद्या	०	८	८
मध्या	८	०	८
अन्त्या	८	८	०

७ राशिकूटगुणाः ।। वरस्य ।।

राशयः	मे.	वृ.	मि.	क.	सि.	क.	तु.	वृ.	ध.	म.	कु.	मी.	
मेषः	७	०	७	७	०	०	७	०	०	७	७	०	कन्यायाः
वृषः	०	७	०	७	७	०	०	७	०	०	७	७	
मिथुनः	७	०	७	०	७	७	०	०	७	०	०	७	
कर्कः	७	७	०	७	०	७	७	०	०	७	०	०	
सिंहः	०	०	७	०	७	०	७	७	०	०	७	०	
कन्याः	०	०	७	७	०	७	०	७	७	०	०	७	
तुला	७	०	०	७	७	०	७	०	७	७	०	०	
वृश्चिकः	०	७	०	०	७	७	०	७	०	७	७	०	
धनुः	०	०	७	०	०	७	७	०	७	०	७	७	
मकरः	७	०	०	७	०	०	७	७	०	७	०	७	
कुम्भः	७	७	०	०	७	०	०	७	७	०	७	०	
मीनः	०	७	७	०	०	७	०	०	७	७	०	७	

ग्रहमैत्रीविचारः

ग्रहाः	मित्रग्रहाः	समग्रहाः	शत्रुग्रहाः
सूर्यः	चं. मं. बृ.	बु.	शु. श. रा.
चन्द्रः	सू. बु.	मं.बृ.शु.श.	- - -
भौमः	सू. चं. बृ.	शु. श.	बु.
बुधः	सू. शु.	मं. बृ. श.	चं.
गुरुः	सू. चं. मं.	श.	बु. शु.
शुक्रः	बु. श.रा.	मं. बृ.	सू. चं. के.
शनिः	बु. शु.रा.	- बृ. -	सू. चं. मं. के.
राहुः	बु. शु. श.	- बृ. -	सू. चं. मं. के.
केतुः	सू. चं. मं.	बु. बृ.	शु. श. रा.

अथायुर्दायसाधनम्

दीर्घायुः	मध्यमायुः	अल्पायुः
चरभे १लग्नेशः चरभे १ अष्टमेशः	चरभे १ लग्नेशः स्थिरभे २ अष्टमेशः	चरभे १ लग्नेशः द्विस्वभावभे ३ अष्टमेशः
स्थिरभे २ लग्नेशः द्विस्वाभावभे ३ अष्टमेशः	स्थिरभे २ लग्नेशः चरभे १ अष्टमेशः	स्थिरभे १ लग्नेशः स्थिरभे २ अष्टमेशः
द्विस्वभावभे ३ लग्नेशः स्थिरभे २ अष्टमेशः	द्विस्वभावभे ३ लग्नेशः द्विस्वभावभे ३ अष्टमेशः	द्विस्वभावभे ३ लग्नेशः चरभे १ अष्टमेशः

अथायुर्निर्णयः ।। जन्मलग्नाष्टमेशाभ्यां, लग्नसप्तमयोः स्थिते चन्द्रे लग्नचन्द्राभ्यामन्यथा शनिचन्द्राभ्यां, लग्नहोरालग्नाभ्यां चेति प्रकार- त्रयेणायुर्निर्णेतव्यम् । प्रकार-त्रयेऽप्येकरूपायुप्यागते तदेव ग्राह्यम्। विभेदे प्रकारद्वयागतायुर्ग्राह्यम् । त्रयाणां विसंवादे लग्नहोरालग्नायुर्ग्राह्यम् ।। जै. सू. २/१-९

लग्नसप्तमाभ्यां यौ अष्टमेशौ, तयोर्मध्ये यो बलीग्रहस्तस्य केन्द्रे स्थिते दीर्घायुः, पणफरे- मध्यमायुः, आपोक्लिमे स्थिते हीनायुः ज्ञेयः ।। एवमेवात्मकारकवशेनापि आयुर्निर्णेतव्यम् ।। जै. सू. २/१९

लग्नेशो रवेर्मित्रं स्यात्तदा दीर्घायुः, समश्चेन्मध्यायुः, शत्रुश्चेदल्पायुरिति, एवमेव अष्टमेशादपि निर्णयो विधेयः ।। बृ.पा.हो.- आयुर्दा./७१-७२ ।।

परमायुषः अधिकारिणो जनाः-

पथ्याशिनां शीलवतां नराणां सद्वृत्तभाजां विजितेन्द्रियाणाम् ।
एवं विधानामिदमायुरत्र चिन्त्यं सदा वृद्धमुनिप्रणीतम् ।। सारा-३९/२५

अत्र पराशरकारिका-

आदौ लग्नाष्टमेशभ्यां योगमेकं विचिन्तयेत् ।जन्म-होरा-विलग्नाभ्यां द्वितीयं परिचिन्येत् ।।
तृतीयं शनिचन्द्राभ्यां चिन्तयेत्तु द्विजोत्तम! । योगत्रयेण योगाभ्यां सिद्धं यद्ग्राह्यमेव तत् ।।
योगत्रयविसंवादे लग्न-होरा-विलग्नतः । लग्ने वा सप्तमे चन्द्रे चिन्तयेन्मन्दचन्द्रतः ।।

दीर्घ-मध्याल्पायुसाधनस्य सरलप्रकारः-

चरे चरस्थिरद्वन्द्वाः, स्थिरे द्वन्द्वचरस्थिराः ।
द्वन्द्वे स्थिरद्वन्द्वचराः, दीर्घ-मध्याल्पकाः क्रमात् ।।

दीर्घ-मध्याल्पायुषः मानम्-

दीर्घायुः- दीर्घे योगत्रयेणैव नखचन्द्र १२० समाब्दकाः ।
योगद्वयेन वस्वाशाः १०८ योगैकेन रसकाङ्काः९६ ।।
मध्यायुः- मध्ये योगत्रयेणैव खाष्ट ८०तुल्याब्दकाः स्मृताः ।
द्वयगाः७२ योगद्वयेनात्र योगैकेनाब्धिषण्मिताः६४ ।।
अल्पायुः- अल्पे योगत्रयेणात्र द्वात्रिंशन्मित ३२वत्सराः ।
योगद्वयेन षट्त्रिंशत् ३६ योगैकेन च खाब्धयः ४०।।

प्रसङ्गादत्र भाव-होरा-घटीलग्नानामानयनम्-

हतं जन्मकालेष्टघट्यादिमानं रसैरर्कसंख्यैश्च शून्याग्निभिश्च ।
फलं यत् पृथङ्मंशकाद्यं भवेत्तद्रवौ योजनीयं ततः सम्भवेयुः ।।
क्रमाद् भाव-होरा-घटीलग्नकानि बुधव्यूहप्रीत्यै मदीयः प्रकारः ।।

त्रिविधा बालमृत्यवः -

चतुर्विंशतिवर्षान्तमायुर्ज्ञातुं न शक्यते । जपहोमचिकित्साद्यैर्बालरक्षाञ्च कारयेत् ।।
पितृदोषैर्मातृदोषैर्म्रियन्ते केचिदन्यथा । स्वकीयारिष्टयोगाच्च त्रिविधा बालमृत्यवः ।।
बृ.पा.हो. मारक.अ.५-६

प्राणिनामायुषः प्रमाणम्-

देवानाम् ऋषिणामायुषः प्रमाणं अमितायुः, कीर-(शुक)बलिभुग् (काक) गृध-कौशिक-(उल्लू) चक्रिणां-(सर्पाणां)(१०००)सहस्रवर्षप्रमितं, भेक (मेढ़क) भल्ल-(भाल्लु) शशादन-(श्येन) बनौकसाम्-(बन्दराणां) (३००) शतत्रयवर्षमितं, राक्षसानां- (१५०)सार्द्धैकशतं वर्षाणि, मानवानां करिणाञ्च-(१२०) विंशाधिकवर्षशतं,उष्ट्र-(उँट)रासभानां(गर्दभ)(२५)पञ्चविंशतिवर्षमितं, तुरगानां (३२) द्वात्रिंशद्वर्षमितं, वृषभ-कासरयोः-(भैंस) (२४) चतुर्विंशतिवर्षाणि, अहिभुजां-(मयूराणां) (२०) विंशतिवर्षमितं, अजादीनां षोडशवर्षमितं, मरालानां-(हंसानां) चतुर्दशवर्षमितं (१४), कोकिल-श्वा-कपोतानां (१२) द्वादशाब्दमितं, ताम्रजूडजानां (कुक्कुटानां) (८) अष्टौ वर्षाणि, बुद्बुद्-(बुलबुल) आदिखगानां (७) सप्तवर्षमित-मायुषः प्रमाणमुक्तमस्ति । बृ.पा.हो.- आयु.(४४)/२४-२९ ।।

आयुवर्धनोपायः-

अभिवादनशीलस्य नित्यं वृद्धोपसेविनः । चत्वारि तस्य वर्द्धन्ते आयुर्विद्या यशो बलम् ।।

।। अथ विंशोत्तरीयमहादशान्तर्दशाचक्रम् ।।

दशाधीशा:	सूर्यः	चन्द्रः	मङ्गलः	राहुः	गुरुः	शनिः	बुधः	केतुः	शुक्रः
नक्षत्राणि	कृ.उ.फा. उ.षा.	रो.ह.श्रव.	मृग.चि.धनि.	आर्द्रा.स्वा.शत.	पुन. वि. पू.भा.	पुष्य अनु. उ.भा.	अश्ले.ज्ये.रेव.	मघा.मू.अश्वि.	पू.फा.पू.षा.भर.
अन्तर्दशामानानि-	ग्र.व.मा.दि.	ग्र.व.मा.दि	ग्र.व.मा.दि.	ग्र.व.मा.दि.	ग्र.व.मा.दि.	ग्र.व.मा.दि.	ग्र .व.मा..दि.	ग्र.व.मा..दि.	ग्र.व.मा..दि
	सू.०.०३.१८	चं.०.१०.००	मं.०.०४.२७	रा.२.०८.१२	बृ.२.०१.१८	श.३.००.०३	बु.२.०४.२७	के.०.०४.२७	शु. ३.०४.००
	चं.०.०६.००.	मं.०.०७.००	रा.१.००.१८	बृ.२.०४.२४	श.२.०६.१२	बु.२.०८.०९	के.०.११.२७	शु.१.०२.००	सू.१.००.००
	मं.०.०४.०६.	रा.१.०६.००	बृ.०.११.०६	श.२.१०.०६	बु.२.०३.०६	के.१.०१.०९	शु.२.१०.००	सू.०.०४.०६	चं.१.०८.००
	रा.०.१०.२४.	बृ.१.०४.००	श.१.०१.०९	बु.२.०६.१८	के.०.११.०६	शु.३.०२.००	सू.०.१०.०६	चं.०.०७.००	मं.१.०२.००
	बृ.०.०९.१८	श.१.०७.००	बु.०.११.२७	के.१.००.१८	शु.२.०८.००	सू.०.११.१२	चं.१.०५.००	मं.०.०४.२७	रा.३.००.००
	श.०.११.१२	बु.१.०५.००	के.०.०४.२७	शु.३.००.००	सू.०.०९.१८	चं.१.०७.००	मं.०.११.२७	रा.१.००.१८	बृ.२.०८.००
	बु.०.१०.०६	के.०.०७.००	शु.१.०२.००	सू.०.१०.२४	चं.१.०४.००	मं.१.०१.०९	रा.२.०६.१८	बृ.०.११.०६	श.३.०२.००
	के.०.०४.०६	शु.१.०८.००	सू.०.०४.०६	चं.१.०६.००	मं.०.११.०६	रा.२.१०.०६	बृ२.०३.०६	श.१.०१.०९.	बु.२.१०.००
	शु.१.००.००	सू.०.०६.००	चं.०.०७.००	मं.१.००.१८	रा.२.०४.२४	बृ.२.६.१२	श.२.०८.०९	बु.०.११.२७	के.१/०२/००

अथ योगिनीदशान्तर्दशाचक्रम्

मंगला १	पिङ्गला २	धान्या ३	भ्रमरी ४	भद्रिका ५	उल्का ६	सिद्धा ७	सङ्कटा ८
श्रव. आर्द्रा. चित्रा	धनि. पुन. स्वा.	शत. पुष्य विशा.	अ. अनु. श्ले.पू.भा.	भर.मघा ज्ये.उ.भा.	कृति.पू.फा. मूल,रे.	रोहि.उ.फा. पू.षा.	मृग.हस्त उ.षा.
मास-१२-चं.	मा.२४-सू.	मा.३६-बृ	मा.४८-मं.	मा.६०-बु.	मा.७२-श.	मा.८४शु.	मा.९६-के
मं.०/१०	पिं.१/१०	धा.३/०	भ्र.५/१०	भ.८/१०	उ.१२/०	सि.१६/१०	सं.२१/१०
पिं.०/२०	धा.२/०	भ्र.५/०	भ.६/२०	उ.१०/०	सि.१४/०	सं.१८/२०	मं.२/२०
धा.१/००	भ्र.२/२०	भ.५/०	उ.८/०	सि.११/२०	सं.१६/०	मं.२/१०	पिं.५/१०
भा.१/१०	भ.३/१०	उ.६/०	सि.९/१०	सं.१३/१०	मं.२/०	पिं.४/२०	धा.८/०
भ.१/२०	उ.४/०	सि.७/०	सं.१०/२०	मं.१/२०	पिं.४/०	धा.७/०	भ्र.१०/२०
उ.२/००	सि.४/२०	सं.८/०	मं.१/१०	पिं.३/१०	धा.६/०	भ्र.९/१०	भ.१३/१०
सि.२/१०	सं.५/१०	मं.१/०	पिं.२/२०	धा.५/०	भ्र.८/०	भ.९/२०	उ.१६/२०
सं.२/२०	मं.०/२०	पिं.२/०	धा.४/०	भ्र.६/२०	भ.१०/०	उ.१४/०	सि.१८/२०

-: योगिनीदशाभुक्तभोग्यानयनप्रकार :-

जन्मर्क्षं त्रियुतं भक्तमष्टभिः शेषतः क्रमात्। मङ्गलाद्या सङ्कटान्तं वर्षवृद्ध्या दशा स्मृताः ।। ततो विंशोत्तरीदशावद्भुक्तभोग्यवर्षानयनं कार्यम् । मङ्गलादियोगिनीनां शान्तिमन्त्राः- **मङ्गला**- ॐ ह्रीं मंगले मंगलायै स्वाहा। **पिङ्गला**- ॐग्लौं पिङ्गले वैरिकारिणि प्रसीद फट् स्वाहा। **धान्या**- ॐश्रीं धनदे धनदायै स्वाहा। **भ्रामरी**-ॐ भ्रामरी जगतामधिश्वरि क्लीं स्वाहा। **भद्रिका**-ॐ भाद्रिके भद्रं देहि अभद्रं नाशय स्वाहा। **उल्का**- ॐ उल्के मम रोगं नाशय जृंभय स्वाहा। **सिद्धा**- ॐ ह्रीं सिद्धे मे सर्वमानसं साधय स्वाहा। **सङ्कटा**-ॐह्रीं सङ्कटे मम रोगं नाशय स्वाहा।

वर्गेशः	गरूडः	मार्जरः	सिंहः	श्वानः	सर्पः	इन्दुरः	गजः	मेषः
शरसंख्या	८	५	६	४	७	१	२	३
वर्गनाम	स्वरवर्णः	कवर्गः	चवर्गः	टवर्गः	तवर्गः	पवर्गः	यवर्गः	शवर्गः
वर्गदिक्	पूर्वः	अग्निः	दक्षिणः	नैऋर्त्यं	पश्चिमः	वायव्यः	उर्ध्वः	ईशानः
वर्गशत्रुः	सर्पः	इन्दुरः	गजः	मेषः	गरूडः	मार्जारः	सिहः	श्वानः
वर्गसमः	सिहः	श्वानः	सर्पः	इन्दुरः	गजः	मेषः	गरुडः	मार्जारः
वर्गमित्रम्	श्वानः	सर्पः	इन्दुरः	गजः	मेषः	गरूडः	मार्जारः	सिंहः

अथ नेत्रस्फुरणफलम्-नेत्रस्योर्ध्वं हरति सकलं मानसं दुःखजालं नेत्रोपान्ते दिशति च धनं नासिकान्ते च मृत्युः। नेत्रस्याधः स्फुरणमसकृत् संगरेऽभद्रहेतुः वामे चैतत् फलमविकलं दक्षिणे वैपरीत्यम् ।एतानि फलानि पुरुषाणां ज्ञेयानि स्त्रीणान्तु प्रोक्तवैपरीत्येन बोध्यानि ।

अथ ग्रहकृतानिष्टफलशमनार्थं ग्रहाणां दानादिपदार्थाः सर्वेषां सुगमार्थं हिन्दी-भाषया लिख्यते-

ग्रहः	दानपदार्थाः												दान-कालः	जपनीय-मन्त्रः	जप-संख्या	हवन समिधा
सूर्यः	माणिक्य	सुवर्ण	ताम्र	गोधूम	गुड	धृत	रक्तपुष्प	केशर	मूगं	लाल	र.वस्त्र	रक्त-चन्दन	सूर्योदय	ॐ ह्रीं ह्रौं सूर्याय नमः	७०००	अर्क
चन्द्रः	मुक्ता	सुवर्ण	रजत	चावल	मिश्री	दही	श्वेतपुष्प	शंख	कर्पूर	श्वेतबैल	श्वेतवस्त्र	श्वेत चन्दन	सन्ध्या	ॐ ऐं क्लीं सोमाय नमः	११०००	पलाश
मङ्गलः	मूंगा	सुवर्ण	ताम्र	मसूर	गुड	धृत	रक्तकेशर	केशर	कस्तुरी	रक्तबैल	रक्तवस्त्र	रक्तचन्दन	२ घ.शेष दिन	ॐ हूँ श्रीं भौमाय नमः	१००००	खदिर
बुध	पन्ना	सुवर्ण	काँसी	मूग	खाड	धृत	सर्वपुष्प	हाथीदन्त	कर्पूर	शस्त्र	हरावस्त्र	फल	५घ.शेष दिन	ॐ ऐं श्रीं श्रीं बुधाय नमः	९०००	अपामार्गः
गुरु	पुखराज	सुवर्ण	काँसी	दाजना	खांड	घृत	पीतपुष्प	हरीद्रा	पुस्तक	घोड़ा	पीतवस्त्र	पीतफल	सन्ध्या	ॐ ह्रीं क्लीं हूँ बृहस्पतये नमः	१९०००	अश्वत्थ
शुक्र	हीरा	सुवर्ण	रजत	चावल	मिश्री	दूध	श्वेतपुष्प	सुगन्ध	दधि	श्वेतघोडा	श्वेतवस्त्र	श्वेत चन्दन	सूर्योदय	ॐ ह्रीं श्रीं शुक्राय नमः	१६०००	उदुंबर
शनि	नीलम	सुवर्ण	लोहा	उडद	कुलथी	तेल	कृष्णपुष्प	कस्तुरी	कृष्णांग	भैस	कृष्णवस्त्र	उपानह	मध्याह्न	ॐ ऐं ह्रीं श्रीं शनैश्चराय नमः	२३०००	शमी
राहु	गोमेद	सुवर्ण	सीसा	तिल	सरसो	तेल	कृष्णपुष्प	खड्ग	कम्बल	घोडा	नीलवस्त्र	शस्त्र	रात्रि	ॐ ऐं ह्रीं राहवे नमः	१८०००	दूर्वा
केतु	वैर्य्यमणि	सुवर्ण	लोहा	तिल	सप्तधान्य	तेल	धूम्रपुष्प	नारीयल	कम्बल	बकरा	धूम्रवस्त्र	शस्त्र	रात्रि	ॐ ह्रीं ऐं केतवे नमः	१७०००	कुश

अथ ग्रहणां दानरत्नधारणजपादिकालः-सूर्यादीनाञ्च यद्दानं जपहोमार्चनादिकम्। तेषां वारे प्रकुर्वीत सन्तुष्टास्ते भवन्ति हि।। कन्यामीनपत्योः राहुकेत्वोर्जपादिकं शनौ बुधे वा कार्यम्। **ग्रहाणां ययुर्वेदीयशान्तिमन्त्राः**- तत्रादौ **सूर्यस्य**- ॐ आकृष्णेन रजसा वर्तमानो निवेशयन्नमृतं मर्त्यञ्च हिरण्ययेन सविता रथेनादेवो याति भुवनानि पश्यन् ।। **चन्द्रस्य**- इमं देवाऽअसपत्न ँ्सुवध्वं महते क्षत्राय महते ज्यैष्ठाय महते जानराज्यायेन्द्रस्येन्द्रियाय। इमममुष्य पुत्रममुष्यै पुत्रमस्यै विशऽएष वोऽमी राजा सोमोऽस्माकं ब्रह्मणाना ँ्राजा ।।**कुजस्य**- ॐ अग्निर्मूर्द्धा दिवः ककुत्पतिःपृथिव्या अयम्। अपा ँ्रेता ँ्सि जिन्वति ।। **बुधस्य**-ॐ उद्बुध्यस्वाग्ने प्रति जागृहि त्वमिष्टापूर्तेस ँ्सृजेथामयञ्च। अस्मिन्त्सधस्ते अध्युत्तरस्मिन् विश्वेदेवा यजमानश्च सीदत।।**गुरोः**- ॐ बृहस्पते अतियदर्यो अर्हाद्द्युमद्विभाति क्रतुमज्जनेषु। यद्दीदयच्छवसऽऋत प्रजात तदस्मासु द्रविणन्धेहि चित्रम् ।। **भृगोः**-ॐ अन्नात्परिश्रुतो रसं ब्रह्णा व्यपिबत्क्षत्रं पयःसोमं प्रजापतिः।ऋतेन सत्यमिद्रियं विपान ँ्शुक्रमन्धस इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयोऽमृतं मधु ।। **शनेः**- ॐ शन्नो देवीरभीष्टयऽआपो भवन्तु पीतये शंय्योरभिस्रवन्तु नः।। **राहोः**-ॐ कयानश्चित्रऽआ भुव दूती सदावृधः सखा। कया शचिष्ठया वृता ।। **केतोः**- ॐ केतुं कृण्वन्न केतवे पेशो मर्य्याऽअपेशसे। समुषद्भिरजायथाः ।।

क्रान्तिसारिणी

निाङ्कः	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	दिनाङ्क:
जनवरी +	२३ ०२	२२ ५७	२२ ५१	२२ ४५	२२ ३९	२२ ३२	२२ २४	२२ १७	२१ ०९	२२ ००	२१ ५१	२१ ४१	२१ ३१	२१ २१	२१ १०	२० ५९	२० ४८	२० ३६	२० २४	२० ११	१९ ५८	१९ ४४	१९ ३०	१९ १६	१९ ०२	१८ ४७	१८ ३२	१८ १६	१८ ००	१७ ४४	१७ २७	जनवरी +
फरवरी +	१७ ११	१६ ५३	१६ ३६	१६ १८	१६ ००	१५ ४२	१५ २३	१५ ०५	१४ ४६	१४ २६	१४ ०७	१३ ४७	१३ २७	१३ ०७	१२ ०६	१२ २६	१२ ०५	११ ४४	११ २२	११ ०१	१० ३९	१० १८	०९ ५६	०९ ३४	०९ ११	०८ ४९	०८ २७	०८ ०४	०७ ५२			फरवरी +
मार्च −+	७ ४१	७ १८	६ ५५	६ ३२	६ ९	५ ४६	५ २३	५ ०	४ ३६	४ १३	३ ४९	३ २६	३ २	२ ३८	२ १५	१ ५१	१ २७	१ ४	० ४१	+० १६	-० ८	० ३१	० ५५	१ १९	१ ४२	२ ६	२ २९	२ ५३	‘३ १६	३ ४०	४ ३	मार्च −
अप्रैल −	४ २६	४ ४९	५ १२	५ ३५	५ ५८	६ २१	६ ४४	७ ०६	७ २८	७ ४१	८ १३	८ ३५	८ ५७	९ १९	९ ४०	१० ०२	१० २३	१० ४४	११ ०५	११ २५	११ ४६	१२ ०६	१२ २६	१२ ४६	१३ ०६	१३ २६	१३ ४५	१४ ०४	१४ २३	१४ ४१		अप्रैल −
मई −	१५ ००	१५ १८	१५ २६	१५ ५३	१६ ११	१६ २८	१६ ४४	१७ ०१	१७ १७	१७ ३३	१७ ४९	१८ ०४	१८ १९	१८ ३४	१८ ४८	१९ ०२	१९ १६	१९ २९	१९ ४३	१९ ५५	२० ०८	२० २०	२० ३२	२० ४३	२० ५४	२१ ०५	२१ १५	२१ २५	२१ ३५	२१ ४१	२१ ५३	मई −
जून −	२२ ०१	२२ ०९	२२ १७	२२ २४	२२ ३१	२२ ३८	२२ ४४	२२ ४९	२२ ५५	२३ ००	२३ ०४	२३ ०८	२३ १२	२३ १५	२३ १८	२३ २०	२३ २२	२३ २४	२३ २५	२३ २६	२३ २७	२३ २७	२३ २६	२३ २५	२३ २४	२३ २२	२३ २०	२३ १८	२३ १५	२३ ११		जून −
जुलाई −	२३ ०८	२३ ०४	२२ ५९	२२ ५४	२२ ४९	२२ ४३	२२ ३७	२२ ३१	२२ २४	२२ १६	२२ ०९	२२ ०१	२१ ५२	२१ ४३	२१ ३४	२१ २५	२१ १५	२१ ०५	२० ५४	२० ४३	२० ३२	२० २०	२० ०८	१९ ५६	१९ ४३	१९ ३०	१९ १७	१९ ०३	१८ ४९	१८ ३५	१८ २०	जुलाई −
अगस्त −	१८ ०५	१७ ५०	१७ ३५	१७ १९	१७ ०३	१६ ४७	१६ ३०	१६ १३	१५ ५६	१५ ३९	१५ २१	१५ ०३	१४ ४५	१४ २७	१४ ०८	१३ ४०	१३ ३१	१३ ११	१२ ५२	१२ ३२	१२ १३	११ ५३	११ ३२	११ १२	१० ५१	१० ३१	१० १०	९ ४९	९ २७	९ ६	८ ४५	अगस्त −
सितम्बर −	८ २३	८ १	७ ३९	७ १७	६ ५५	६ ३३	६ १०	५ ४८	५ २५	५ ०८	४ ४०	४ १७	३ ५४	३ ३१	३ ८	२ ४५	२ २२	१ ५९	१ ३५	१ १२	० ४९	-० २५	+० २	० २१	० ४५	१ ०८	१ ३१	१ ५५	२ १८	२ ४१		सितम्बर +
अक्टुबर +	३ ५	३ २८	३ ५१	४ १४	४ ३८	५ १	५ २४	५ ४७	६ ९	६ ३२	६ २५	७ १८	७ ४०	८ ३	८ २५	८ ४७	९ ९	९ ३१	९ ५३	१० १४	१० ३६	१० ५७	११ १८	११ ३९	१२ ००	१२ २१	१२ ४१	१३ ०२	१३ २२	१३ ४१	१४ ०१	अक्तुबर +
नवम्बर +	१४ २०	१४ ४०	१४ ५९	१५ १७	१५ ३६	१५ ५४	१६ १२	१६ २९	१६ ४७	१७ ०४	१७ २१	१७ ३७	१७ ५०	१८ ०९	१८ २५	१८ ४०	१८ ५५	१९ १०	१९ २४	१९ ३८	१९ ५१	२० ०४	२० १७	२० ३०	२० ४२	२० ५३	२१ ०५	२१ १५	२१ २६	२१ ३६		नवम्बर +
दिसम्बर +	२१ ४६	२१ ५५	२२ ०४	२२ १२	२२ २०	२२ २८	२२ ३५	२२ ४१	२२ ४८	२२ ५३	२२ ५९	२३ ०४	२३ ०८	२३ १२	२३ १५	२३ १८	२३ २१	२३ २३	२३ २५	२३ २६	२३ २६	२३ २७	२३ २६	२३ २६	२३ २४	२३ २३	२३ २१	२३ १८	२३ १५	२३ ११	२३ ०७	दिसम्बर +
दिनाङ्कः	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	दिनाङ्कः

अत्र विशेषः-रविक्रान्तिः २१ मार्चतः २२ सितम्बर यावत् उत्तरा (-) एवं २३ सितम्बरतः २० मार्च यावत् रविक्रान्तिःदक्षिणा (+) भवति। अत्र प्रदत्ता संख्या अंश-कलायामेव सन्तीति बोध्यम्।

वेलान्तरसारिणी

दिनाङ्कः	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	दिनाङ्कः
जनवरी	३	४	४	४	५	५	६	६	७	७	७	८	८	८	९	९	१०	१०	१०	१०	११	११	११	१२	१२	१२	१२	१२	१३	१३	१३	जनवरी
–	३२	००	२८	२५	२२	४५	०९	३४	००	२४	४८	११	३५	५७	१९	३९	००	१९	३८	५६	१४	३०	४७	०२	१७	३०	४३	५५	०६	१६	२६	–
फरवरी	१३	१३	१३	१३	१४	१४	१४	१४	१४	१४	१४	१४	१४	१४	१४	१४	१४	१४	१३	१३	१३	१३	१३	१३	१३	१३	१२	१२	१२	*	*	फरवरी
–	३०	४०	५०	५६	०१	०५	०९	१२	१४	१५	१६	१५	१५	१३	११	०८	०४	००	५५	४९	४२	३४	२७	१९	१०	००	५१	४०	३४	*	*	–
मार्च	१२	१२	१२	११	११	११	११	१०	१०	१०	१०	९	९	९	९	८	८	८	७	७	७	७	६	६	६	५	५	५	४	४	४	मार्च
–	२९	१७	०५	५२	३९	२५	११	५६	४१	२५	१०	५४	३८	२१	०५	४८	३१	१३	५६	३८	२१	०३	४५	२७	९	५१	३३	१४	५६	३८	२०	–
अप्रैल	४	३	३	३	२	२	२	२	१	१	१	०	०	–०	+०	०	०	०	०	१	१	१	१	१	१	२	२	२	२	२	*	अप्रैल
–	२	४२	२६	०८	५१	३४	१७	००	४३	२६	१०	५४	३८	२४	०९	१४	२०	३३	४७	००	१३	२४	३६	४७	५८	०८	१८	२७	३६	४४	*	+
मई	२	२	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३	२	२	२	२	२	मई
+	५२	५९	६	१२	१८	२२	२७	३१	३५	३८	४०	४२	४३	४३	४३	२	४१	३९	३७	३३	३०	२६	२२	१६	११	४	५८	५१	४४	३५	२७	+
जून	२	२	२	१	१	१	१	१	०	०	०	०	०	+०	–०	०	०	०	१	१	१	१	२	२	२	२	२	३	३	३	*	जून
+	१९	१०	००	५०	४०	२९	१९	०७	५६	४४	३२	२०	०८	१३	१७	३०	४३	५६	९	२२	३६	४९	०२	१५	२८	४०	५३	०६	२८	३०	*	–
जुलाई	३	३	४	४	४	४	४	४	५	५	५	५	५	५	५	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	जुलाई
–	४२	५३	०४	१५	२६	३६	४६	५६	०५	१३	२२	३०	३७	४४	५१	५७	०२	०७	१२	१६	२०	२३	२५	२६	२८	२८	२८	२७	२७	२५	२२	–
अगस्त	६	६	६	६	५	५	५	५	५	५	५	५	४	४	४	४	४	३	३	३	३	२	२	२	२	१	१	१	१	०	०	अगस्त
–	१८	१४	१०	४	५९	५२	४६	३९	३१	२२	१३	०३	५३	४२	३१	१९	०७	५४	५१	२७	१३	५८	१३	१७	१२	५५	३८	२०	०६	४५	२७	–
सितम्बर	+०	०	०	०	१	१	१	२	२	२	३	३	३	४	४	५	५	५	६	६	६	७	७	७	८	८	८	९	९	९	*	सितम्बर
+	८	१९	३१	५१	१०	३०	५१	११	३२	५३	१४	३५	५६	१७	३८	०	२१	४२	३	२४	४६	७	२८	४९	९	३०	५१	११	३१	५१	*	–
अक्टुबर	१०	१०	१०	११	११	११	१२	१२	१२	१२	१३	१३	१३	१४	१४	१४	१४	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१६	१६	१६	१६	१६	अक्टुबर
+	११	३०	४९	०७	२६	४४	०२	१९	३६	५२	०८	२३	२८	४२	०६	१०	३२	४३	५५	००	१६	२५	३४	४२	५०	५६	०३	०८	१३	१७	२०	+
नवम्बर	१६	१६	१६	१६	१६	१६	१६	१६	१६	१६	१६	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१४	१४	१४	१४	१३	१३	१३	१३	१२	१२	१२	११	११	*	नवम्बर
+	२२	२४	२५	२४	२४	२२	१९	१६	१२	०६	००	५३	४६	२८	२८	१७	०६	५४	४१	२७	१३	५७	४२	०२	०८	४९	३०	१०	४०	२९	*	+
दिसम्बर	११	१०	१०	९	९	९	८	८	७	७	६	६	६	५	५	४	४	३	३	२	२	१	१	०	+०	–०	०	१	१	२	२	दिसम्बर
+	८	४५	२२	५८	३४	०९	४४	१७	४१	२४	५७	२९	०१	३२	०३	३४	०५	३६	००	३७	०७	३७	०७	३७	०७	२९	५२	२२	५१	२०	४९	–
दिनाङ्कः	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	दिनाङ्कः

अत्र विशेषः– २६ दिसम्बर तः १४ अप्रैलमासं यावत् तथा १५ जून तः ३१ अगस्तावधिं ऋणम् (–), तथा १५ अप्रैलतः १४ जूनं यावत् एवञ्च १ सितम्बर तः २५ दिसम्बर यावत् धनं (+) बोध्यम् । मानामिदं मिनटसेकेण्डात्मकमस्तीति विशेषः।

भारतस्य केषाञ्चन प्रसिद्धनगराणाम् अक्षांश- देशान्तर-स्टेण्डर्डसमय-सारिणी

नगर	अक्षांश (उत्तर) अं.क.	रेखांश (पूर्व) अं.क.	स्टैंडर्ड अन्तर मि.सै.
अमृतसर	३१ ३७	७४ ५५	-३० २०
अलवर	२७ ३५	७६ ३८	-२३ २८
अयोध्या	२६ ४८	८२ १४	-०१ ०४
आगरा	२७ ११	७८ २६	-१८ ००
अम्ब	३१ ४३	७६ ०७	-२५ ३५
अजमेर	२६ २७	७४ ४२	-३१ १२
अलीगढ़	२७ ५८	७८ ०७	-१७ ३७
अम्बाला	३० २१	७६ ५२	-२२ ३२
अगरतला	२३ ४९	९१ १८	३५ १२
अटारी	३१ ३६	७४ ३५	-३१ ४०
अहमदन.	१९ ०५	७४ ४८	-३० ४८
अहमदाबाद	२३ ०३	७२ ४०	-३९ २०
अखनूर	३२ ५४	७४ ४५	-३१ ००
आसनसोल	२३ ४२	८७ ०१	१८ ०४
आरा	२५ ३४	८४ ४०	०८ ४०
इलाहाबाद	२५ २५	८१ ५४	-०२ २४
ऊना	३१ ३२	७६ १७	-२४ ४७
उज्जैन	२३ ०९	७५ ४३	-२७ ०८
उत्तरकाशी	३० ४५	७८ २८	-१६ १२
उधमपुर	३२ ५४	७५ ०७	-२९ ३३
ऋषिकेश	३० ०७	७८ १८	-१५ १२
औरंगाबाद	१९/५३	७५ २३	-२८ २८
कानपुर	२६२८	८० २२	-८० ३२
कटरा	३३ ०१	७४ ५८	-३० ०८
कटक	२०/२८	८५ ५४	१३ ३६
कलकत्ता	२२/३४	२८ २४	२३ ३६
करनाल	२९ ४२	७७ ०२	-२१ ५२
कुरुक्षेत्र	२९ ५९	७६ ४७	-२२ ४८
कांगड़ा	३२ ०५	७६ १८	-२४ ४८
कुराली	३० ५०	७६ ३५	-२३ ४०
कुल्लू	३१ ५८	७७ १०	२१ २०
खजियार	३२ ३१	७६ ०३	-२५ ४०
खन्ना	३० ४२	७६ १३	-२५ ०८
खूर्जा	२८ १५	७७ ५०	-१८ ४०
गोवा	१५ २७	७३ ५०	-३४ ४०
गजीपुर	२५ ३५	८३ ३४	४ १६
गोलकुण्ड़ा	१७ २४	७८ २३	-१६ २८
गोपालगंज	२६ २८	८४ २६	०७ ४४
गरलीप्राग्पुर	३१ ४८	७६ १८	-२४ ४८
गुवाहटी	२६ ११	९१ ४७	३७ ०८
गया	२४ ४९	८५ ०१	१० ०४
ग्वालियर	२६ १४	७८ १०	-१७ २०
गोरखपुर	२६ ४५	८३ २४	०३ ३६
गंगानगर	२९ ४९	७३ ५०	-३४ ४०
गुरगाँव	२८ २८	७७ ०४	-२१ ४४
गाजियाबाद	२८ ४०	७७ २७	-२० १६
चण्डीगढ़	३० ४४	७६ ५२	-२२ ३२
चम्बा	३२/३४	७६०८	-२५२८
चिन्तपुर्णी	३१/ ४७	७६ ०४	-२५ ४४
छपरा	२५ ४७	८४ ४५	०९ ००
जामनगर	२२ २७	७० ०७	-४९ ३२
जमशेदपुर	२२ ५०	८६ १०	१४ ४०
जम्मू	३२ /४४	७४ ५४	-३० २४
जयपुर	२६/५५	७५ ५२	-२६ ३२
जालन्धर	३१ /१९	७५ ३४	-२७ ४४
ज्वालामुखी	३१ ५३	७६ २०	-२४ ४०
झांसी	२५/२७	७८ ३७	-१५ ३२
झरिया	२३/५०	८६ २४	१५ ३६
तिरुपति	१३/ ४०	७९ २४	-१२ २४
दरभङ्गा	२६ १०	८५ ५१	१३ २४
द्वारिका	२२ १४	६९ ०१	-५३ ५६
दिल्ली	२८३९	७७१२	-२१ १२
देहरादून	३० १९	७८ ०४	-१७ ४४
धनबाद	२३/४७	८६ ३०	१६ ००
धर्मशाला	३२ १६	७६२३	-२४ २८
थानेसर	२९ ५८	७६ ५६	-२२१६
नासिक	२० ०२	७३ ५०	-३४ ४०
नागपुर	२१ ०९	७९ ०९	-१३ २४
नैनीताल	२९ २३	७९ ३०	-१२ ००
पटना	२५ ३७	८५ १३	१० ५२
पालमपुर	३२ ०२	७६ ३३	-२३ ४८
पुरी	१९ ४८	८५ ५२	१३ २८
पुरुलिया	२३ २०	८६ २४	१५ ३६
पूना	१८३४	७३५३	-३४ २८
मेरठ	२९ ००	७७ ४२	-१९ १२
बगहाँ	२७ ०६	८४ ०५	०६ २०
बीकानेर	२८ ०१	७३ २२	-३६ ३२
बेतिया	२६ ४८	८४ ३३	०८ १२
बेला	३० ५६	७६ २३	-२४ २३
बैजनाथ	३२ ०४	७६ ३७	-२३ ३२
बोम्डिला	२७ १९	९२ २५	३९ ४०
बुद्धगया	२४ ४१	८४ ५८	०९ ५२
बरेली	२८२२	७९२७	-१२ १२
बद्रीनाथ	३० ४४	७९ ३०	-१२ ००
भुवनेश्वर	२० १०	८५ ५०	१३ २०
मुम्बई	१९ ००	७२ ५४	-३८ २४
मुज्जफरपुर	२६ ०७	८५ २७	११ ४८
मोतिहारी	२६ ४०	८५ ५७	१३ ४८
रायपुर	२१ १५	८१ ४१	-०३ १६
रायबरेली	२६ १४	८१ १६	-०४ ५६
रांची	२३ २३	८५ २३	११ ३२
रक्सौल	२६ ५८	८४ ५१	०९ २४
रामेशवरम्	०९ १८	७९ १९	-१२ ४४
लुधियाना	३० ५५	७५ ५४	-२६ २४
लखीसराय	२५ १२	८६ ०६	१४ २४
लखनऊ	२६ ५२	८० ५६	-६ १६
लखीमपुर	२७५७	८० ४९	-०६४४
विशाखापट्टनम	१७ ४२	८३ २०	०३ २०
वाराणसी	२५ २०	८३ ००	०२ ००
शिलांग	२५ ३४	९१ ५६	३७ ४४
शिमला	३१०६	७७ १३	-२१ ०८
शेखपुरा	२५ ०९	८५ ५६	१३ ३२
सूरत	२१ १०	७२ ५०	-३८ ४०
सोमनाथ	२१ ०४	७० २६	-४८ १६
सुन्दरनगर	३१३३	७६ ५४	-२२ २४
सिहोर	२३१२	७७ ००	-२२ ००
सरकाघाट	३१ ४३	७६२२	-२४ ३२
समस्तीपुर	२५ ५५	८५ ५०	१३ २०
सीतामढी	२६ ३५	८५ ३२	१२ ०८
सीतापुर	२७ ३४	८० ४१	-०७ १२
सोनपुर	२५ ४२	८५ १२	१० ४८
हाबड़ा	२२ २५	८८ २३	२३ ३२
हरिद्वार	२९ ५८	७८ १२	-१७ १२
हमीरपुर	३१४२	७६३०	-२४ ००
हिसार	२९ १०	७५ ४६	-२६ ५६
हैदराबाद	१७२४	७८३०	-१६ ००
होशियारपुर	३१३२	७५५७	-२६ १२
हरिपुर	३१ ५९	७६ ०५	-२५ ४०
हांसी	२९ ०६	७६ ००	-२६ ००
हरदोई	२७२५	८० ०७	-९ ३२
हाजीपुर	२५ ४३	८५ १४	१० ५६
हटिया	२२ ०२	८८ ०५	२२ २०
हनुमानग]ढ	२९ ३५	७४ २१	-३२ ३६
हीराकुण्ड	२१ ३१	८३ ५७	५ ४८
हास्सन	१३ ०१	७६ ०३	-२५ ४८
हरदोई	२७ २५	८० ०७	-०९ २०

अथ केचन स्वप्नविचाराः

स्वप्नः	**फलम्**
अग्निउत्थापनम्	कष्टम्
अग्निदर्शनम्	शुभकार्यम्
अग्निलग्नदर्शम्	दुःखाप्तिः
अजादर्शनम्	धनलाभः
अर्थीदर्शनम्	सफलता
आकाशात्पतनम्	चिन्ता,मानहानिः
आपणदर्शनम्	धनलाभः
आम्रखादनम्	लाभः
आशीर्वादग्रहणम्	धनलाभः
उत्तरदिग्गमनम्	गृहत्यागः
उपानत्धारणम्	सम्मानप्राप्तिः
उष्ट्रदर्शनम्	भयम्
उष्ट्रात् पतनम्	अवनतिः
उष्णजलपानम्	अशुभः
औषधिग्रहणम्	स्वस्थः
कच्चाफलदर्शनम्	अशुभः
कन्यादर्शनम्	तीर्थयात्रा
कपिलवस्त्रधारणम्	ख्यातिः
कपोतदर्शनम्	शुभसंदेशः
कमलदर्शनम्	धनप्राप्तिः
करतलदर्शनम्	प्रसन्नताप्राप्तिः
काकदर्शनम्	अशुभः
कारागारगमनम्	बन्धनग्रस्तः
कुक्कुरपालनम्	संकटम्
कोलाहलदर्शनम्	राजभयम्
खड्गधारणम्	उच्चपदप्राप्तिः
खाटोपरिशयनम्	सौभाग्यसूचकम्
गङ्गास्नानम्	सन्यासः
गजदर्शनम्	व्यवसायवृद्धिः
गुरुदर्शनम्	कार्यसफलता
गुलाबदर्शनम्	मनोकामनापूर्णम्
गृहजलनम्	लाभः
गृहनिर्माणम्	प्रसिद्धिप्राप्तिः
गोःदुग्धपानम्	धनलाभः
ग्रहणदर्शनम्	रोगः/चिन्ता
चन्द्रदर्शनम्	बन्धनम्
चितादर्शनम्	सफलता
छिपकिलीदर्शनम्	दुर्भाग्यसंकेतः
जलपानम्	भाग्योदयः
जले पतनम्	चिन्ता
जादूगरदर्शनम्	अशुभलक्षणम्
टिकटग्रहणम्	पदत्यागः
डोलीदर्शनम्	समस्यायुक्तः
तण्डुलखादनम्	शुभसामाचारः
तपस्वीदर्शनम्	आत्मोन्नतिः
ताम्बूलखादनम्	मिलापः
ताम्रदर्शनम्	यात्रादुर्घटना
तिलखादनम्	ऋणम्
तीर्थस्नानम्	त्यागः
तैलपानम्	मृत्युः
त्रिशूलदर्शनम्	सफलताप्राप्तिः
दक्षिणदिग्गमनम्	रोगः
दधिदर्शनम्	सफलता
दर्पणदर्शनम्	विचलितः
दाडिमखादनम्	रोगः
दाहसंस्कारदर्शनम्	दीर्घायुः
दुग्धदोहनम्	भारोत्थापनम्
दुग्धपानम्	प्रतिष्ठा
दुग्धस्नानम्	धनलाभः
दुर्घटनादर्शनम्	रोगसम्भावना
देवदर्शनम्	धनलाभः
देवस्थलदर्शनम्	सुखमयजीवनम्
द्युतक्रीडनम्	धनहानिः
द्विचक्रचालनदर्शनम्	कार्यसिद्धिः
धर्मशास्त्रश्रवणम्	धनप्राप्तिः
धावनम्	समस्या
धूपदर्शनम्	शत्रुनाशः
ध्वजदर्शनम्	धनलाभः, सुयशः
नक्रदर्शनम्	शत्रुकष्टम्
नदीदर्शनम्	आकांक्षापूर्तिः
नागदर्शनम्	लज्जितः
नृत्यदर्शनम्	मृत्युः
निराशः	सफलता
पक्वफलदर्शनम्	शुभः
पदच्युतदर्शनम्	मृत्युः
पर्वदर्शनम्	शुभम्
पश्चिमदिग्गमनम्	बाधायुक्तः
पहरेदारदर्शनम्	चोरी
प्रसन्नतादर्शनम्	विफलता
प्रसादप्राप्तिः	धनलाभः
पाषाणदर्शनम्	विपत्तिः
पितृदर्शनम्	धनलाभः
पुष्पप्राप्तिः	धनलाभः
पूर्वदिग्गमनम्	विजयः
फकीरदर्शनम्	शुभफलदायकम्
फलप्राप्तिदर्शनम्	धनलाभः
बालकक्रन्दश्रवणम्	रोगः/निराशासूचकम्
बारातदर्शनम्	चिन्ता/परेशानी
बिच्छुदंशः	कष्टभयम्
भगिनीदर्शनम्	सौभाग्यवृद्धिः
भाषणश्रवणम्	वादविवादः
भूकम्पदर्शनम्	सन्तानकष्टम्
भोजनं पाचनम्	रोगः
मदिरापानम्	मृत्युः
मधुमक्खीदर्शनम्	शुभफलम्
मन्दिरदर्शनम्	धनलाभः
मयूरदर्शनम्	शोकः
मल्लयुद्धदर्शनम्	मुकदमा
महात्मादर्शनम्	धनप्राप्तिः
मीनदर्शनम्	मङ्गलकार्यम्
मिष्ठान्नखादनम्	संकटम्
मिष्ठान्नवितरणम्	मृत्युः
मुद्राप्राप्तिः	रोजगारः
मुण्डनम्	मृत्युः
मूषकदर्शनम्	दुर्भाग्यसूचकम्
यज्ञदर्शनम्	सौभाग्यसूचकम्
यमुनादर्शनम्रो	गाप्तिः
युवतीदर्शनम्	नगदलाभः
रक्तदर्शनम्	उन्नतिः
रजकदर्शनम्	सफलता
रजतदर्शनम्	विश्वासघातः
रथदर्शनम्	यात्रा
रसोइगृहे प्रवेशः	मृत्युः
राक्षसदर्शनम्	कष्टनिवृत्तिः
रुद्राक्षदर्शनम	कल्याणम्
रोगीदर्शनम्	दुःखनिवृत्तिः
रोटिकाखादनम्	रोगः
लौहदर्शनम्	स्वास्थ्यहानिः
वर्षादर्शनम्	हानिः /चिन्ता
वाटिकादर्शनम्	सुखप्राप्तिः
विकृतशरीरदर्शनम्	दुःखप्राप्तिः
विदेशगमनम्	कार्यावरुद्धः
विधवादर्शनम्	हानिः
विमानदर्शनम्	सौभाग्यसूचकम्
विवाहः	मृत्युः
विषभक्षणम्	परेशानी
वृद्धस्त्रीदर्शनम्	दुःखप्राप्तिः
वृषदर्शनम्	धर्मकार्यम्
वृषेण हननम्	हानिः
वैद्यदर्शनम्	रोगः
शवदर्शनम्	सफलता
शस्त्रदर्शनम्	युद्धः
शस्त्रपतनम्	पराजयः
शस्त्रोत्थापनम्	विजयः
शुकदर्शनम्	धनलाभः
श्रृगांरकरणम्	अपमानम्
श्वेतश्वानारुढदर्शनम्	सुखसमृद्धिप्राप्तिः
शौचगमनम्	व्ययः
समुद्रदर्शनम्	धनलाभः
समाचारपठनम्	सफलता
सर्पदंशनम्	धनलाभः
स्वर्गदर्शनम्	आयुपूर्णम्
सर्पभक्षणम्	विफलता
सर्पहननम्	शत्रुदमनम्
सीताफलदर्शनम्	सौभाग्यसूचकम्
सुवर्णदर्शनम्	रोगः/धनहानिः
सूर्यदर्शनम्	राजाज्ञा
सैनिकदर्शनम्	मृत्युः
स्वपादप्रक्षालनम्	चिन्तामुक्तिः
स्वयं जलनम्	लोकापवादः
स्वयं ताडनम्	चिन्तानष्टम्
हत्यादर्शनम्	परेशानी
हाटदर्शनम्	दरिद्रनाशः

।।हरिःॐ ।।

प्रसूतिलग्नविचार

जन्मकाल लग्नसन्धि अथवा लग्नान्त बिन्दु पर होने से लग्न निश्चय करने में समस्या होती है। अतः ज्योतिषशास्त्र में जन्मसमय की तात्कालिक स्थिति को देख कर लग्न को निश्चित करने की विधि बताई गयी है। मेषादि लग्नों के उदयक्षितिज में होने से जातक के जन्मकाल में निम्नलिखित स्थिति की सम्भावना व्यक्त की गयी है। यथा-

मेषलग्न- जातक के जन्मकाल में मेषलग्न हो तो प्रसूतिका की शय्या घर के पूर्व भाग में होवे, उपसूतिकायें दो होवें, जातक के मुख की कान्ति लाल वर्ण की हो, जातक पित्तप्रकृति, चंचल तथा साहसी होवे। माता का मस्तक पूर्व की ओर, वस्त्र लाल-वर्ण का तथा जन्म के पूर्व जातक की माता ने मीठा भोजन किया हो। प्रसूतिका-भवन पुराना हो। आयु के २-४-११-१६-२९ वर्ष विशेष कष्ट कारक होवे।

वृषलग्न- जातक के जन्मकाल में वृषलग्न हो तो जातक गौर-वर्ण का, सुरूपवान्, रक्त-पित्त प्रकृति वाला, जन्म के समय प्रसूतिका का मस्तक पूर्व दिशा में अथवा प्रसूतिभवन का मुख पूर्व दिशा में रहे। पृष्ठोदय लग्न होने के कारण जातक के जन्म में पहले पाँव का प्राकट्य हो। माता का वस्त्र सफेद एवं आभूषण चाँदी के हों। जन्म के समय तीन या चार उपसूतिकायें हों। जीवन के १-१३-१८-३३-४३-५८वाँ वर्ष विशेष कष्टकारी होवे।

मिथुनलग्न- जातक के जन्मकाल में मिथुनलग्न हो तो जातक वात-श्लेष्म प्रकृति का, स्वभाव चंचल, उपसूतिकायें तीन या पांच, माता का मुख या प्रसूतिभवन का मुख पश्चिम दिशा की ओर रहे। माता के स्तन में दूध कम रहे, माता ने प्रसव से पूर्व नमकीन/मिश्रित भोजन किया हो, वस्त्र हरा व पुराना हो। मिथुनराशि शीर्षोदय होने से पहले शिर का प्राकट्य हो। जन्म के समय जातक दीर्घ स्वर से क्रन्दन करे। आयु के २-४-१०-१३-३८-४८वाँ वर्ष कष्टकारक रहे।

कर्कलग्न- जातक के जन्मकाल में कर्कलग्न हो तो जातक का गौर-वर्ण, कोमल एवं हृष्ट-पुष्ट शरीर वाला, चंचल नेत्र, वात-श्लेष्म प्रकृति वाला, कद लम्बा व गोल, सुन्दर मुखमण्डल वाला होवे। प्रसव से पूर्व माता ने मीठा व शीतल भोजन किया हो। प्रसव के समय माता का मस्तक उत्तर दिशा में रहे। माता का वस्त्र पुरातन, वर्ण श्वेत व गुलाबी हो। माता के शरीर के दाहिने भाग पर लहसन का चिह्न हो। माता चाँदी का आभूषण धारण की हो। जातक प्रसव के कुछ अनन्तर रोया हो। जातक बाल्यकाल से ही तरल-पदार्थ का आग्रही हो। जन्म से १-५-२५-३९-४८-६२ वाँ वर्ष नेष्ट फलदायक हो।

सिंहलग्न- जातक के जन्मकाल में सिंहलग्न हो तो जातक के पीठ पर चिह्न या लहसन हो। जन्म के समय माता का मस्तक पूर्व की ओर लेकिन प्रसूतिगृह उस वास्तु के दक्षिण दिशा में अथवा प्रसूतिगृह दक्षिणमुख का हो। माता का वस्त्र रक्त वर्ण का तथा माँ स्वर्णाभूषण धारण की हो। प्रसव के पूर्व माता ने खट्टा व कषैला भोजन किया हो। जन्म के समय उपसूतिकाओं की संख्या तीन या पांच रहे। सूतिकागृह नूतन हो। जन्म के समय जातक दीर्घ स्वर से रोया हो। आयु के ३-५-१२-२८-३६-४९ वाँ वर्ष अति कष्टकारी होवे।

कन्यालग्न- जातक के जन्मकाल में कन्यालग्न हो तो जातक का नेत्र सुन्दर, गौरवर्ण, अल्प केश, गोल चेहरा, सौम्य पाँव, चंचल-वृत्ति तथा कण्ठ व जंघा में चिन्ह होवे। जन्म के समय माता का मस्तक दक्षिण की तरफ, उपसूतिकाओं की संख्या चार या पांच, जन्मसमय में पिता अनुपस्थित, माता लाल व प्राचीन वस्त्र धारण की हों, माता ने कषैला-रस युक्त भोजन की हो। जन्म के समय बालक अल्प रुदन करे। जीवन के २-४-१५-२३-२५-३५-४५-५६वाँ वर्ष अरिष्ट कारक होवे।

तुलालग्न- जातक के जन्मकाल में तुलालग्न हो तो जातक का चेहरा लम्बा, गौर वर्ण, काले नेत्र, बड़ी नाक, दुबला पतला शरीर वाला, चंचल, तीक्ष्ण बुद्धि युक्त तथा जातक के सिर में कम बाल होवे। जन्म के समय में माता ने पुराना वस्त्र धारण किया हो। जातक के जन्म से पूर्व माता ने कषाय-रस-युक्त भोजन किया हो। जन्म के समय जातक दीर्घ शब्द से रोये। आयु के ३-६-८-१५-२७-३१वें वर्ष विशेष अरिष्टकारक होवे।

वृश्चिकलग्न- जातक के जन्मकाल में वृश्चिकलग्न हो तो जातक का मस्तक ऊँचा, पुष्ट शरीर, ताम्र-वर्ण, भूरे नेत्र, शीर्षोदय अर्थात् जन्म के समय पहले सिर का प्राकट्य हो। जातक का स्वभाव तेज, जन्म के समय उपसूतिकाओं की संख्या दो या तीन, सूतिकागृह का द्वार उत्तर की ओर, जातक के पीठ पर चिन्ह, तथा

माता का वस्त्र लाल होवे। जन्म के समय जातक देर से रोये। जन्म के २-६-११-२७-५८वाँ वर्ष विशेष कष्टकारी होवे।

धनुलग्न- जातक के जन्मकाल में धनुलग्न हो तो जातक का मस्तक ऊँचा, नेत्र विशाल, गौर वर्ण तथा जन्म के समय माता का मस्तक पूर्व अथवा उत्तर दिशा की तरफ होवे। जातक की माता के वस्त्र पीले वर्ण का तथा चित्रित होवे। जन्म समय में उपसूतिकाओं की संख्या एक अथवा पांच हो। जन्म के समय जातक दीर्घ शब्द से रोया हो। जातक के छाती पर लहसन अथवा तिल आदि के चिन्ह हो। जीवन के १-३-१०-१८-२१-३७-४२वाँ वर्ष विशेष नेष्ट होवे।

मकरलग्न- जातक के जन्मकाल में मकरलग्न रहे तो जातक का पिंगल वर्ण, कृश शरीर, बहुत केश वाला, ऊँचा मस्तक, विशेष रूप से ऊँची नाक वाला होवे। जातक की वात प्रकृति होवे। जन्म के पूर्व माता ने कषैला एवं शीतल भोजन किया हो। उपसूतिकाओं की संख्या तीन या चार हो। सूतिकागृह प्राचीन तथा गृह का मुख उत्तर की तरफ हो। जन्म के समय जातक अल्प रोया हो। आयु के ३-५-१३-२७-३३-५७वाँ वर्ष अत्यन्त कष्टकारक रहे।

कुम्भलग्न- जातक के जन्मकाल में कुम्भलग्न रहे तो जातक का मस्तक चौड़ा, वर्ण श्वेत-श्याम मिश्रित, मध्यम बालों वाला, मोटे ओष्ठ तथा वात-पित्त प्रकृति होवे। माता का मस्तक पश्चिम की ओर तथा उपसूतिकाओं की संख्या तीन या पांच रहे। जन्म के समय पिता अनुपस्थित एवं माता को अत्यन्त शारीरिक कष्ट रहे। जन्म के पूर्व माता ने शाकादि भोजन किया हो। जन्म के समय जातक अल्प रोवे। जीवन के २-४-१३-२८-३३-४२-४८ तथा ५४ वाँ वर्ष कष्टकारक होवे।

मीनलग्न- जातक के जन्मकाल में कुम्भलग्न रहे तो जातक का मुख सौम्य, वर्ण पिंगल तथा प्रकृति त्रिदोषात्मिका(वात-पित्त-कफयुक्ता) होती है। जातक की माता पीले वर्ण अथवा मिश्रित वर्ण के वस्त्र का परिधान किये हो। प्रसव से पूर्व जातक की माता मीठा तथा अल्प भोजन किये हो। जन्म के समय जातक के माता का सिर उत्तर दिशा में हो। जन्म के समय उपसूतिका की संख्या दो या तीन हो। जन्म के कुछ कालानन्तर जातक रोये। आयु के १-७-१०-१३-१६-२६-२९-३८ तथा ४१ वाँ वर्ष विशेष रूप से कष्टकारी होवे। ।। इति दिक् ।।

विवाह विलम्ब के विभिन्न कारण एवं निवारण

प्रो.मदनमोहनपाठक
वरिष्ठाचार्य, ज्योतिषविभाग
केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालय
लखनऊ-परिसर

भारतीयसंस्कृति में संस्कारों का सर्वाधिक महत्त्वपूर्ण स्थान है। व्यासस्मृति के अनुसार षोडशसंस्कार[1] कहे गए हैं। इन षोडशसंस्कारों में विवाह संस्कार सभी संस्कारों में महनीय है। सुखमय दाम्पत्य जीवन अथवा गृहस्थाश्रम की यात्रा के निर्विघ्न परिसमाप्ति के लिये शास्त्रीय विधि के अनुसार जैसे कुण्डली मिलान आदि के द्वारा वरकन्या के परस्पर प्रकृति तथा व्यक्तित्व का मिलान करना चाहिए। **विवाह** शब्द वि उपसर्ग पूर्वक वह् धातु से निर्मित है। जिसका अर्थ होता है किसी व्यक्ति विशेष को किसी वस्तु विशेष की प्राप्ति। क्योंकि वह् धातु प्राप्ति करने अथवा ढोने अर्थ में प्रयुक्त होता है। यहां पर वर विशेष को किसी कन्या विशेष की प्राप्ति अथवा कन्या विशेष को किसी वर विशेष की प्राप्ति को विवाह कहा गया है। वर्तमान समय के गृहस्थाश्रम में वर-बधू रेल लाइन की तरह हैं जो समान दिशा में बिछे होने के बावजूद भी कभी मिलते नहीं। अर्थात विचार की एकरूपता नहीं रहती है। लेकिन दोनों का उद्देश्य समान होता है। प्राचीनकाल में स्थिति कुछ भिन्न थी। पुराणों के अनुसार सूर्य की पत्नी छाया आज भी उनका अनुगमन करती है। राजा दिलीप तथा उनकी पत्नी सुदक्षिणा के परस्पर समर्पण के कारण ही उनके घर में रघु उत्पन्न हुए। जिनके नाम पर रघुकुल आज भी विश्रुत है। आज दम्पति के परस्पर समर्पण के अभाव के कारण ही घर में राम या कृष्ण का नहीं अपितु रावण, कंस, दुर्योधन व दुःशासन जैसे पुत्र तथा गार्गी मैत्रेयी नहीं अपितु सूर्पनखा जैसी पुत्री का प्राकट्य हो रहा है। यह आने वाली पीढियों के लिए चिन्ता की बात है। समय रहते यदि यह पीढ़ी सचेत नहीं हुई, स्वेच्छाचारिता पर अंकुश नहीं लगा तो इसके परिणाम अत्यन्त भयावह होंगे।

सुखमय दाम्पत्य जीवन के लिए केवल जन्मपत्र का मिलाना ही नहीं अपितु दोनों के कुल-शील-वय-रूप-विद्या-वित्त-सनातनता आदि में साम्यता

1. गर्भाधानं पुंसवन सीमन्तो जातकर्म च । नामक्रिया निष्क्रमणेऽन्नाशनं वपनक्रिया ।।
कर्णवेधो व्रतादेशो वेदारम्भक्रियाविधिः । केशान्तः स्नानमुद्वाहो विवाहाग्निः परिग्रहः ।।
त्रेताग्निसंग्रहश्चेति संस्काराः षोडश स्मृताः।। व्यासस्मृतिः-१/१३-१५

अवश्य विचार कर लेनी चाहिए। क्योंकि विवाह हेतु इन सात बिन्दुओं पर विशेष रूप से विचार करने की बात कही गई है। तद्यथा-

कुलं हि शीलञ्च वयञ्च रूपं विद्या च वित्तञ्च सनाथताञ्च।
एतान् गुणान् सप्त परीक्ष्य देया कन्या बुधैः शेषमचिन्तनीयम्।।

यद्यपि यह सर्वथा सत्य है कि पति के लिए पत्नी का स्थान तथा पत्नी के लिए पति (सप्तम)स्थान मारक[2] कहा गया है। एतदर्थ ज्योतिषशास्त्र में जितना अन्वेषण सुखमय दाम्पत्य-जीवन के लिए किया गया है उतना विचार अन्य किसी विषय के लिए नहीं किया गया है। तथापि वर्त्तमान समय में स्वेच्छाचारिता के साथ दाम्पत्यजीवन में प्रवेश करने के कारण दाम्पत्यजीवन में अशान्ति कलह के परिणामस्वरूप समाज सर्वत्र आधि-व्याधि से आक्रान्त है। यहाँ पर यह बात ध्यान देने योग्य है कि मानसिक रोग हेतु आधि तथा शारीरिक रोग हेतु व्याधि शब्द का प्रयोग किया जाता है।

विवाह विलम्ब के महनीय कारण :-

१. ज्योतिषशस्त्रीय ग्रहयोगों की प्रतिकूलता
२. मिथ्याचार
३. ब्रह्मचर्याश्रम में सम्बन्धित नियमों का पालन न करना
४. अनुद्योगिता

१. ज्योतिषशास्त्रीय ग्रहयोगों की प्रतिकूलता-

यहाँ पर जातक शास्त्र के अनुभव सिद्ध योगों का सार उपस्थित किया जा रहा है। निम्नलिखित ये योग जन्मपत्र में दिखें तो आवश्य ही सावधान हो जाना चाहिए।

१. लग्नेश तथा शुक्र अष्टमेश के साथ अष्टम भाव में हों तो आजकल ३० वर्ष के बाद ही विवाह होता देखा गया है।
२. सप्तम भाव में अकेला गुरु व शनि विवाह में विघ्न व बिलम्ब करता ही है।
३. तृतीय भाव में शुक्र तथा नवम में सप्तमेश हो तो विवाह में बिलम्ब होता है।
४. सप्तमस्थ केतु विवाह में विघ्न उपस्थित करता है। सप्तमेश क्रूराक्रान्त हो तो विवाह में विघ्न के साथ दाम्पत्य जीवन दुःखमय होता है।
५. लग्न, सप्तमेश तथा शुक्र से शनि पञ्चम, सप्तम अथवा दशम में हो तो विवाह में विघ्न या विलम्ब होता है।
६. कन्या के जन्मपत्र में गुरु का नीच होना, पुरुष के जन्मकुण्डली में शुक्र का नीच या पापाक्रान्त होना विवाह में विलम्ब, दाम्पत्य सुख में बाधा करता है।
७. मांगलिक योग (जैसे लग्न से प्रथम, चतुर्थ, सप्तम, अष्टम, द्वादश में मंगल) हो तो विवाह में विलम्ब एवं दाम्पत्य सुख में बाधा उत्पन्न करता है।
८. वर के कुण्डली में त्रिकस्थ (६-८-१२) शुक्र तथा कन्या के कुण्डली में त्रिकस्थ (६-८-१२) गुरु विवाह में विलम्ब करता है।
९. सप्तम भाव के द्रष्टा पापी ग्रह की दशा विवाह समय में उपस्थित हो तो विवाह में विलम्ब होता है।

२. **मिथ्याचारः-** विवाह विलम्ब के अन्यान्य कारणों में से मिथ्याचार भी एक महनीय कारण है। मिथ्याचार एक ऐसी क्रिया है जिसमें व्यक्ति अपनी समस्त कर्मेन्द्रिय को संयमित करके उस कर्मेन्द्रिय से सम्पन्न किए जाने वाले समस्त कार्य मानसिक रूप से करता है। लोक में उस व्यक्ति के द्वारा सम्पादित इस छद्मक्रिया का ज्ञान न हो ऐसा प्रदर्शन भी करता है। इसे मिथ्याचार कहते हैं। भगवान श्रीकृष्ण ने इस विषय में कहा है-

कर्मेन्द्रियाणि संयम्य यः आस्ते मनसा स्मरन्।
इन्द्रियार्थान् विमूढात्मा मिथ्याचारः स उच्यते।।

श्रीमद्भगवद्गीता-३/६

इस प्रकार भोगासक्त मिथ्याचारी लड़के एवं लड़कियों के विवाह में विघ्न/विलम्ब तथा दाम्पत्य सुख में बाधा उपस्थित होती है।

जन्मपत्र में दाम्पत्यसुखदायक ग्रह यदि निर्बल हों तो मानसिक रूप से ही दाम्पत्यसुख प्राप्त होता है। विवाह में अकारण विघ्न उपस्थित होते हैं। विवाह में बिलम्ब भी होता है। ऐसी स्थिति में वराहमिहिर के बृहज्जातक के अनुसार ....**परिणमति फलोक्तिः स्वप्नचिन्तास्ववीर्यैः**[3] अर्थात निर्बल दाम्पत्य सुख द्योतक ग्रह दशा में स्वप्न तथा मानसिक चिंतन में ही दाम्पत्यसुख समाप्त हो जाते हैं। मिथ्याचार एक पारिभाषिक शब्द है। मिथ्याचार का उदहारण वर्तमान समय में यत्र तत्र सर्वत्र देखा जा सकता है। जिसके परिणामस्वरूप विवाह में विलम्ब तथा दाम्पत्य सुख में न्यूनता सर्वत्र देखी जा सकती है।

३. ब्रह्मचर्याश्रम में सम्बन्धित नियमों का पालन न करनाः-

ब्रह्मचर्याश्रम, गृहस्थाश्रम, बाणप्रस्थाश्रम एवं सन्यासाश्रम ये भारतीय संस्कृति के चार मानक स्तम्भ हैं। इस भारतीय आश्रम व्यवस्था के कारण ही विश्व में भारतीय संस्कृति को सर्वश्रेष्ठ स्थान प्राप्त है। **शतायुर्वै पुरुषः** अथवा

---

2. अष्टममायुषस्थानमष्टमादष्टमं तु यत्। तयोरपि व्ययास्थानं मारकस्थानमुच्यते।।
लघुपाराशरी-

3. बृहज्जातकम् दशान्तर्दशाध्यायः श्लो.सं. २२

जीवेम शरदः शतम् आदि सिद्धन्तानुसार के अनुसार मनुष्य कि आयु १०० वर्ष मानकार चार आश्रमों हेतु पच्चीस-पच्चीस वर्ष एक-एक आश्रम के लिए समय निर्द्धारित किए गये हैं। अर्थात् २५ वर्ष ब्रह्मचर्याश्रम, २५ वर्ष गृहस्थाश्रम तथा इस प्रकार आगे भी २५-२५ वर्ष वाणप्रस्थाश्रम तथा सन्यासाश्रम के लिए निश्चित किए गए हैं। मानवजीवन के प्रथम आश्रम ब्रह्मचर्याश्रम में जन्म से २५ वर्ष तक ब्रह्मचर्यव्रत का पालन करते हुए मानव मात्र को विद्यार्जन करना चाहिए। इस समय यदि कोई कुसंगति वश यदि ब्रह्मचर्याश्रम के सिद्धन्त की अनदेखी करके स्वेच्छाचार करता है तो उसके विवाह में बिलम्ब तथा दाम्पत्यजीवन अत्यन्त दुःखद हो जाता है। वर्तमान में ऐसा बहुधा देखा गया है।

४. अनुद्योगिता- गृहस्थाश्रम में धन की अपेक्षा होती है। माता-पिता की आर्थिक स्थिति अनुकूल नहीं होने के कारण वर को अर्थार्जन में प्रवृत्त होना चाहिए। आर्थिक रूप से समृद्धि अथवा स्वावलम्बन के अभाव में वर का विवाह नहीं होता। लेकिन अब ऐसी स्थिति कन्याओं में भी देखी जा रही है जो एक स्वस्थ समाज के लिए उचित नहीं है। उचित समय में विवाह नहीं होने से सन्तानोत्पत्ति में विभिन्न प्रकार की समस्याओं का सामना करना पडता है। आजकल अप्रेशन के माध्यम से बच्चों का जन्म होना, गर्भ में विकृति होना, समय से पूर्व अप्रेशन के माध्यम से बच्चों का जन्म सुस्पष्ट रूप से देखा जा सकता है। अतः व्यर्थ के दिखावे में अर्थ का अपव्यय नहीं करते हुए वर वधू के माता पिता को २५ वर्ष से पूर्व ही विवाह के लिए प्रयास करते रहना चाहिए। विवाह एक संस्कार है। जैसे ऋषियों ने जातकर्म, नामकरण, अन्नप्राशन, मुण्डन, चूड़ाकरण, उपनयनादि के लिए एक निश्चित समय निर्धारित किये हैं और उसके सम्पादन भी उक्त समय पर ही किये जाते हैं, उसी प्रकार विवाह संस्कार को ब्रह्मचर्य आश्रम के समाप्ति काल तक आवश्य ही कर लेना चाहिए।

मानव कल्याण के निमित्त सृष्टि व्यवस्था निर्बाधित रूप से चलती रहे इसके लिए स्मृतिग्रन्थों में सनातन संस्कृति के निमित्त समुचित मार्गदर्शन किये हैं। जिसमे आठ प्रकार के विवाह[4] का वर्णन है।

ब्राह्मो दैवस्तथा चार्षः प्राजापत्यस्तथाऽऽसुरः।
गान्धर्वो राक्षसश्चैव पैशाचश्चाष्टमोऽधमः।।

इन ब्राह्म-दैव-आर्ष-प्राजापत्य-आसुर-गान्धर्व-राक्षस-पैशाच विवाह के प्रकारों में ब्राह्म विवाह को सर्वोत्तम विवाह माना गया है। इससे उत्पन्न संतति २१ पीढ़ी को पवित्र करने वाली मानी गयी है। दैवविवाह अभी व्यवहार में नहीं देखी जाती। क्योंकि इसमें ज्योतिष्टोमादि महनीय यज्ञ कराने वाले आचार्य को अलंकरणों से सुसज्जित कन्या दान करने का विधान है। यह अभी व्यवहार में नहीं है। आर्ष विवाह में वर से (लोभ भावना से रहित होकर) गाय और बैल लेकर वाक्सिद्धि के लिए कन्या दान का विधान है। अतः ब्राह्म विवाह के अतिरिक्त अन्यान्य विवाह को समाज मान्यता नहीं देता। एतदर्थ ब्राह्मविवाह के अतिरिक्त समस्त सप्त विध विवाहों को क्रमशः अधमाधम कहा गया है।

एतदर्थ विवाह संस्कार के सप्तपदी के क्रम में वर कन्या से निम्नलिखित श्लोक के माध्यम से संकल्प कराता है।

आदौ धर्मधरा कुटुम्बसुखदा मिष्टाप्रियाभाषिणी।
क्रोधालस्यनिवारिका सुखकरा आज्ञानुगावर्तिनी।।
शास्त्रानन्दयवृद्धशासनपरा धर्मानुगा सादरम्।
एते सौम्यगुणा वसन्ति सततं वामेहि सा त्वं भव॥

अर्थात् प्रथम तो हमारे कुल का जो धर्म है उसे तू धारण करो, तो बाये अंग आओ (२) हमारा जो कुटुम्ब है उसको सुख दो, तो बायें अंग आओ (३) मीठे वचन उच्चारण करो और क्रोध, आलस्य का त्याग करो तथा धर्मानुकूल वृद्धजनों के उपदेश को सादर स्वीकार करो, तो बायें अंग आओ (४) यश और सुख दो तो बायें अंग आओ (५) मेरी आज्ञा का पालन करो तो बायें अंग आओ (६) मेरे जो माता-पिता हैं उनकी टहल करो तो बायें अंग आओ (७) मेरी जो बहनें हैं उनसे क्रोध न करो तो बायें अंग आओ। ये गुण तुम्हारे अन्दर हों तो बायें अंग आओ। इसके अनन्तर हृदयालम्भन का विधान है।

ॐ मम व्रते ते हृदयं दधामि मम चित्तमनुचित्तं तेऽअस्तु।
मम वाचमेकमना जुषस्व प्रजापतिष्ट्वा नियुनक्तु मह्यम्॥

इस प्रकार ब्राह्म विवाह सकल विवाहों में सर्वश्रेष्ठ है।

विवाह विलम्बदोष निवारण हेतु उपचार-

विवाह विलम्ब के दोषों के निवारण हेतु वर कन्या के लिए ज्योतिष शास्त्र में पृथक् पृथक् उपाय बतायें गये हैं।

१. कन्या के मांगलिकयोग निवारणार्थ अश्वत्थ/कुम्भादिविवाह का विधान है।

२. विवाहार्थी लड़के लड़कियों को शारीरिक एवं मानसिक रूप से विवाह पूर्व पूर्ण ब्रह्मचर्य का पालन करना चाहिए।

३. विवाहविलम्ब योग वाले लड़कों को तद्योगकारक ग्रहों की आराधना के साथ जगदम्बा की आराधना करनी चाहिए। इसके साथ ही किसी अच्छे दैवज्ञ के परमर्श

4. मुहूर्तचिन्तामणिः, विवाहप्रकरणम्, पीयूषधाराटीका

षोडशोपचार-देवपूजनविधिः

यज्ञकर्त्ता पूजन के दिन शान्तचित्त होकर शुद्ध-आसन पर पूर्वाभिमुख अथवा उत्तराभिमुख बैठकर आचमन प्राणायामादि करके अपने अभीष्ट देवता का स्मरण करके पूजन प्रारम्भ करे ।

सर्वप्रथम जल शुद्धि हेतु हाथ में जल कुश लेकर निम्नलिखित मन्त्र को पढ़े -

ॐअपवित्रः पवित्रो वा सर्वावस्थाङ्गतोऽपि वा ।
यः स्मरेत् पुण्डरीकाक्षं सबाह्याऽभ्यन्तरः शुचिः।।

इस जल को पूजनोपकरण सामग्री एवं अपने शरीर पर छीटें ।

पुनः हाथ में जल लेकर गंगादि नदियों एवं प्रयागादि तीर्थों का स्मरण करते हुए निम्नलिखित मन्त्र से जल शुद्धि करे -

ॐगङ्गे च यमुने चैव गोदावरी सरस्वती ।
नर्मदे सिन्धु-कावेरी जलेऽस्मिन् सन्निधिं कुरु ।।

निम्नलिखित मन्त्र को पढ़कर आसन शुद्ध्यर्थ जल को आसन पर छीटें -

ॐपृथ्वि त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना धृता ।
त्वं च धारय मां देवि पवित्रं कुरु चासनम् ।।

निम्नलिखित मन्त्र से दिग्बन्धन हेतु पीला सरसों अथवा अक्षत दिशाओं में छीटें-

ॐ अपसर्पन्तु ते भूता ये भूता भूतले स्थिताः ।
ये भूता विघ्नकर्तारस्ते नश्यन्तु शिवाज्ञया ।।

हाथ में पुष्पाक्षत लेकर अपने इष्टदेवता का स्मरण करते हुए स्वस्तिवाचन करे ।

शान्तिवाचनम्-

ॐ आ नो भद्राः क्रतवो यन्तु विश्वतोऽदब्धासोऽअपरीतासऽउद्भिदः ।
देवा नो यथा सदमिद् वृधेऽअसन्नप्रायुवो रक्षितारो दिवे दिवे ।। १।।
देवानां भद्रा सुमतिर्ऋजूयतां देवानाँ्रातिरभि नो निवर्त्तताम् ।
देवानाँ्सख्यमुपसेदिमा वयं देवा नऽआयुः प्रतिरन्तु जीवसे ।। २।।
तान्पूर्वया निविदा हूमहे वयं भगं मित्रमदितिं दक्षमस्रिधम् ।
अर्यमणं वरुणँ्सोममश्विना सरस्वती नः सुभगा मयस्करत् ।। ३।।
तन्नो वातो मयोभु वातु भेषजं तन्माता पृथिवी तत्पिता द्यौः ।
तद् ग्रावाणः सोमसुतो मयोभुवस्तदश्विना शृणुतं धिष्ण्या युवम् ।। ४।।
तमीशानं जगतस्तस्थुषस्पतिं धियन्जिन्वमवसे हूमहे वयम् ।
पूषा नो यथा वेदसामसद् वृधे रक्षिता पायुरदब्धः स्वस्तये ।। ५।।
स्वस्ति नऽइन्द्रो वृद्धश्रवाः स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः ।
स्वस्ति नस्तार्क्ष्योऽअरिष्टनेमिः स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ।। ६।।
पृषदश्वा मरुतः पृश्निमातरः शुभँ यावानो विदथेषु जग्मयः ।
अग्निजिह्वा मनवः सूरचक्षसो विश्वे नो देवाऽअवसा गमन्निह ।। ७।।
भद्रं कर्णेभिः श्रृणुयाम देवा भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः ।
स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवाँ्सस्तनूभिर्व्यशेमहि देवहितं यदायुः ।। ८।।
शतमिन्नु शरदोऽअन्ति देवा यत्रा नश्चक्रा जरसं तनूनाम् ।
पुत्रासो यत्र पितरो भवन्ति मा नो मध्या रीरिषतायुर्गन्तोः ।। ९।।
अदितिर्द्यौरदितिरन्तरिक्षमदितिर्माता स पिता स पुत्रः ।
विश्वे देवाऽअदितिः पञ्च जनाऽअदितिर्जातमदितिर्जनित्वम् ।। १०।।

ॐ द्यौः शान्तिरन्तरिक्षँ्शान्तिः पृथिवी शान्तिरापः शान्तिरोषधयः शान्तिः। वनस्पतयः शान्तिर्विश्वेदेवाः शान्तिर्ब्रह्म शान्तिः सर्वँ्शान्तिः शान्तिरेवशान्तिः सामाशान्तिरेधि।।

यतो यतः समीहसे ततो नोऽअभयं कुरु। शं नः कुरु प्रजाभ्योऽभयं नः पशुभ्यः।।

ॐश्रीमन्महागणाधिपतये नमः। ॐलक्ष्मी-नारायणाभ्यां नमः। ॐउमामहेश्वराभ्यां नमः। ॐवाणी-हिरण्यगर्भाभ्यां नमः। ॐशची-पुरन्दराभ्यां नमः। ॐमातृ-पितृचरणकमलेभ्यो नमः। ॐइष्टदेवताभ्यो नमः। ॐकुलदेवताभ्यो नमः। ॐग्रामदेवताभ्यो नमः। ॐ स्थानदेवताभ्यो नमः। ॐवास्तुदेवताभ्यो नमः। ॐसर्वेभ्यो देवेभ्यो नमः। ॐसर्वेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो नमः। ॐसिद्धि-बुद्धिसहिताय श्रीमन्महागणाधिपतये नमः।।

ॐशान्तिः शान्तिः शान्तिः ।।

अथ संकल्प :-

ॐविष्णुर्विष्णुर्विष्णुः श्रीमद्भगवतो महापुरुषस्य विष्णोराज्ञया प्रवर्तमानस्य ब्रह्मणोऽह्नि द्वितीयपरार्द्धे श्रीश्वेतवाराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टाविंशतितमे कलियुगे कलिप्रथमचरणे जम्बूद्वीपे भारतवर्षे आर्यावर्तैकदेशान्तरगते ......नगरे/ग्रामे/क्षेत्रे....संवत्सरे .... अयने ..... ऋतौ..... मासे.... पक्षे....तिथौ..... वासरे.... गोत्रः ..... शर्मा/वर्मा/गुप्त/दासोऽहं श्रुतिस्मृतिपुराणोक्त-फलप्राप्त्यर्थं मम सकुटुम्बस्य सपरिवारस्य आयुरारोग्यैश्वर्याभिवृद्ध्यर्थं दैहिक-दैविक-भौतिक-त्रिविध-तापोपशमनार्थं धर्मार्थ-काम-मोक्षफलप्राप्त्यर्थं सकलदुरितोपशमनार्थं नित्यकल्याणप्राप्त्यर्थं यथोपलब्ध-पूजनोपकरणैः अङ्देवतापूजनपूर्वक-(पूर्वाङ्गी-कृतं) श्री........प्रधानदेवतापूजनञ्चाहं करिष्ये ।

आवाहनम्- लौकिकम् : आगच्छन्तु सुरश्रेष्ठ ! भवन्तवत्र स्थिराः समे ।
यावत्पूजां करिष्यामि तावत्तिष्ठन्तु सन्निधौ ।।
वैदिकम्-: ॐसहस्रशीर्षाः पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् ।
सभूमिँ सर्वतस्पृत्वात्यतिष्ठद्दशाङ्गुलम् ।। आवाहनार्थं पुष्पं सम०।
लौकिकम्- : ॐ आगच्छागच्छ देवेश त्रैलोक्यतिमिरापह ।
क्रियमाणां मया पूजां गृहाण सुरसत्तम ।।
देव्याः- ॐ अम्बेऽअम्बिकेऽम्बालिके न मा नयति कश्चन ।
ससस्त्यश्वकः सुभद्रिकां काम्पीलवासिनीम्।। आवाहनार्थं पुष्पाक्षतान् सम०।
आसनम्- लौ. : अनेकरत्नसंयुक्तं नानामणिगणान्वितम् ।
इमं हेममयं दिव्यमासनं प्रतिगृह्यताम् ।। पुष्पासनं सम०।।
(वै.) : ॐ पुरुषऽएवेदँ सर्वं यद् भूतं यच्च भाव्यम् ।
उतामृतत्वस्येशानो यदन्नेनातिरोहति ।।
प्रतिष्ठा -(लौ.) अस्यै प्राणाः प्रतिष्ठन्तु अस्यै प्राणाः क्षरन्तु च ।
अस्यै देवत्वमर्चायै मामहेति च कश्चन ।।
प्राणप्रतिष्ठापूर्वकं नमस्करोमि ।

(वै.) : ॐमनोजूतिर्जुषतामाज्यस्य बृहस्पतिर्यज्ञमिमं तनोत्वरिष्टं यज्ञँ समिमं दधातु । विश्वेदेवास इहमादयन्तामोँ ३ प्रतिष्ठ ।।
पाद्यम्- (लौ.): ॐ गङ्गोदकं निर्मलञ्च सर्वसौगन्ध्य संयुतम् ।
पादप्रक्षालनार्थाय दत्तं ते प्रतिगृह्यताम् ।।
(वै.): ॐएतावानस्य महिमातोज्यायाँश्च पुरुषः ।
पादोऽस्य विश्वाभूतानि त्रिपादस्यामृतं दिवि ।। पाद्यं सम०।।
अर्घ्यम्- (लौ.): गन्धपुष्पाक्षतैर्युक्तं मध्ये सम्पादितं मया ।
गृहाण भगवन् देव ! प्रसन्नो वरदो भव ।।
(वै.) : ॐ त्रिपादूर्ध्वऽउदैत्पुरुषः पादोऽस्येहाभवत्पुनः ।
ततो विष्वङ्व्यक्रामत्साशनानशनेऽअभि ।। अर्घ्यं सम०।।
आचमनम्- (लौ.) : कर्पूरेण सुगन्धेन वासितं स्वादु-शीतलम् ।
तोयमाचमनीयार्थं गृहाण परमेश्वर ।।
(वै.) : ॐ ततोव्विराडजायत व्विराजोऽअधिपूरुषः ।
सजातोऽअत्यरिच्यत पश्चाद्भूमिमथो पुरः ।। आचमनीयं जलं सम०।
जलस्नानम्- (लौ.) मन्दाकिन्यास्तु यद्वारि सर्वपापहरं शुभम् ।
तदिदं कल्पितं देव स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम् ।।
(वै.) : ॐ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः सम्भृतं पृषदाज्यम् ।
पशूस्ताँश्चक्रे वायव्या नारण्या ग्राम्याश्च ये ।। स्नानीयं जलं सम०।
दुग्धस्नानम्- (लौ.): कामधेनुसमुद्भूतं सर्वेषां जीवनं परम् ।
पावनं यज्ञहेतुश्च पयः स्नानार्थमर्पितम् ।।
(वै.): ॐ पयः पृथिव्यां पयऽओषधीषु पयो दिव्यन्तरिक्षे पयोधाः।
पयस्वतीः प्रदिशः सन्तु मह्यम् ।। पयः स्नानं सम०।
दधिस्नानम्-(लौ.) : पयसस्तु समुद्भूतं मधुराम्लं शशिप्रभम् ।
दध्यानीतं मया देव ! स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम् ।।

(वै.) : ॐ दधिक्राब्णोऽअकारिषं जिष्णोरश्वस्य वाजिनः ।
सुरभि नो मुखाकरत्प्रणऽआयू॒ँषितारिषत् । दधिस्नानं सम०।
घृतस्नानम्- (लौ.) : नवनीतं समुत्पन्नं सर्वसन्तोषकारकम् ।
घृतं तुभ्यं प्रदास्यामि स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम् ।।
(वै.) : ॐ घृतं मिमिक्षे घृतमस्य योनिर्घृते श्रितो घृतं वस्य धाम ।
अनुष्वधमा वह मादयस्व स्वाहा कृतं वृषभवक्षि हव्यम् ।। घृतस्नानं सम०।
मधुस्नानम् (लौ.): पुष्परेणुसमुद्भूतं सुस्वादु मधुरं मधु ।
तेजः पुष्टिकरं दिव्यं स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम् ।।
(वै): ॐ मधु वाता ऋतायते मधु क्षरन्ति सिन्धवः ।
माध्वीर्न्नः सन्त्वोषधीः । मधु नक्तमुतोषसो मधुमत्पार्थिव॒ँरजः ।
मधुद्यौरस्तु नः पिता। मधुमान्नो वनस्पतिर्म्मधुमाँ२ऽअस्तु सूर्यः माध्वीर्गावो
भवन्तु नः ।। मधुस्नानं समर्पयामि ।
शर्करास्नानम् (लौ.) : इक्षुररससमुद्भूतां शर्करां पुष्टिदां शुभाम् ।
मलापहारिकां दिव्यां स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम् ।
(वै.):ॐ अपा॒ँरसमुद्वयस॒ँसूर्ये सन्त॒ँसमाहितम्। अपा॒ँ रसस्य योरसस्तंवो
गृह्णाम्युतममुपयाम गृहीतोसीन्द्रायत्वा जुष्टङ् गृह्णाम्येष ते योनिरिन्द्राय त्वा जुष्टत-
मम्। शर्करास्नानं समर्पयामि ।
पञ्चामृतस्नानम्- (लौ.) : पयो दधि घृतं चैव मधु च शर्करान्वितम् ।
पञ्चामृतं मयाऽऽनीतं स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम् ।।
(वै.) ॐ पञ्चनद्यः सरस्वतीमपियन्ति सस्रोतसः।
सरस्वती तु पञ्चधासो देशेऽभवत्सरित् ।। पञ्चामृतस्नानं सम ० ।
शुद्धोदकस्नानम्- (लौ.) : शुद्धं यत्सलिलं दिव्यं गंगाजलसमं स्मृतम् ।
समर्पितं मया भक्त्या शुद्धस्नानाय गृह्यताम्।। स्नानार्थं शुद्धोदकं सम०।
(वै.) ॐ शुद्धवालः सर्वशुद्धवालो मणिवालस्तऽआश्विनाः श्येतः श्येताक्षो रुणस्ते रुद्राय
पशुपतये कर्णा यामा अवालिप्ता रौद्रा नभो रूपाः पार्जन्याः। स्नानार्थं शुद्धोदकं सम०।

वस्त्रम्- (लौ.) : शीतवातोष्णसंत्राणं लज्जाया रक्षणं परम् ।
देहालङ्करणं वस्त्रमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ।।
(वै.) : ॐ तस्माद्यज्ञात् सर्व्वहुतऋच सामानिजज्ञिरे।
छन्दा॒ँसि जज्ञिरे तस्माद्यजुस्तस्मादजायत। वस्त्रोपवस्त्रञ्च सम०।
यज्ञोपवीतम्- (लौ.): यज्ञोपवीतं परमं पवित्रं प्रजापतेर्यत्सहजं पुरस्तात्।
आयुष्यमग्र्यं प्रतिमुञ्च शुभ्रं यज्ञोपवीतं बलमस्तु तेजः।।
(वै.) : ॐ तस्मादश्वाऽअजायन्त ये के चोभयादतः।
गावो ह जज्ञिरे तस्मात्तस्माज्जाताऽअजावयः ।। यज्ञोपवीतं सम०।
चन्दनम्- (लौ.): श्रीखण्डं चन्दनं दिव्यं गन्धाढ्यं सुमनोहरम् ।
विलेपनं सुरश्रेष्ठ ! चन्दनं प्रतिगृह्यताम् ।।
(वै.) : ॐ त्वां गन्धर्वा अखनँस्त्वामिन्द्रस्त्वां बृहस्पतिः ।
त्वामोषधे सोमोराजा विद्वान्यक्ष्मादमुच्यत ।। चन्दनं सम०।
अक्षतम्- (लौ.): अक्षताश्च सुरश्रेष्ठ! कुङ्कुमाक्ताः सुशोभिताः ।
मया निवेदिता भक्त्या गृहाण परमेश्वर ।।
(वै.) : ॐ अक्षन्नमीमदन्तह्यवप्रियाऽअधूषत ।
अस्तोषत स्वभानवो विप्रानविष्ठया मतीयोजान्विन्द्रते हरी। अक्षतं सम०।
पुष्पाणि-(लौ.) : ॐमाल्यादीनि सुगन्धीनि मालत्यादीनि वै प्रभो ।
मयानीतानि पुष्पाणि गृहाण परमेश्वर! ।।
(वै.) : ॐयत्पुरुषं व्यदधुः कतिधाव्यकल्पयन् ।
मुखङ्किमस्यासीत्किम्बाहूकिमूरूपादा उच्येते ।। पुष्पाणि सम०।
पुष्पमाला-(लौ.): ॐमाल्यादीनि सुगन्धीनि मालत्यादीनि वै प्रभो ।
मयानीतानि पुष्पाणि गृहाण परमेश्वर ! ।।
(वै.) : ॐ ओषधीः प्रतिमोदध्वं पुष्पवतीः प्रसूवरीः ।
अश्वा इव सजित्वरी र्व्वीरुधः पारयिष्ण्वः।। ॐपुष्पमालां सम०।
दूर्वा- (लौ.) : ॐदूर्वाङ्कुरान् सुहरितानमृतान् मङ्गलप्रदान् ।
आनीतांस्तव पूजार्थं गृहाण परमेश्वर ! ।।

(वै.): ॐकाण्डात्काण्डाप्ररोहन्ती परुषः परुषस्परि ।
एवानो दूर्वे प्रतनुसहस्रेण शतेन च ।। ॐदूर्वादलं सम०।
धूपः - (लौ.) : ॐवनस्पतिरसोद्भूतो गन्धाढ्यो गन्ध उत्तमः।
आघ्रेयः सर्वदेवानां धूपोऽयं प्रतिगृह्यताम् ।।
(वै.): ॐ ब्राह्मणोऽस्यमुखमासीद् बाहूराजन्यः कृतः ।
ऊरू तदस्य यद्वैश्यः पद्भ्या ँ्शूद्रोऽअजायत ।। धूपमाघ्रापयामि।
दीपः-(लौ.) : ॐ साज्यञ्च वर्त्तिसंयुक्तं वह्निना योजितं मया ।
दीपं गृहाण देवेश त्रैलोक्यतिमिरापहम् ।।
(वै.): ॐचन्द्रमा मनसो जातश्चक्षोः सूर्य्योऽअजायत ।
श्रोत्राद्वायुश्च प्राणश्च मुखादग्निरजायत।। ॐदीपं दर्शयामि।
नैवेद्यम्-(लौ.) : ॐशर्कराखण्डखाद्यानि दधिक्षीरघृतानि च ।
आहारं भक्ष्यभोज्यञ्च नैवेद्यं प्रतिगृह्यताम् ।।
(वै.): ॐ नाभ्या आसीदन्तरिक्ष ँ्शीर्ष्णो द्यौः समवर्तत । पद्भ्यां भूमिर्दिशः श्रोत्रात्तथा लोकाँ२ऽअकल्पयन्।। ॐनैवेद्यं निवेदयामि।
ऋतुफलम्-(लौ.): ॐ इदं फलं मया देव! स्थापितं पुरतस्तव ।
तेन मे सफलावाप्तिर्भवेज्जन्मनि जन्मनि ।।
(वै.): ॐयाः फलिनीर्याऽअफलाऽअपुष्पा याश्च पुष्पिणीः।
बृहस्पति प्रसूतास्तानो मुञ्चन्त्व ँ्हसः।। ऋतुफलं सम०।
ताम्बूलम्- (लौ.) : ॐपूगीफलं महद् दिव्यं नागवल्लीदलैर्युतम् ।
एलालवङ्गसंयुक्तं ताम्बूलं प्रतिगृह्यताम् ।।
(वै.): ॐयत्पुरुषेण हविषा देवा यज्ञमतन्वत ।
वसन्तोऽस्यासीदाज्यं ग्रीष्मऽइध्मः शरद्धविः ।। ताम्बूलं सम०।
दक्षिणा- (लौ.):ॐहिरण्यगर्भगर्भस्थं हेमबीजं विभावसोः ।
अनन्तपुण्यफलदमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ।।
(वै.): ॐहिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेकऽआसीत्।
सदाधारपृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवाय हविषा विधेम।। दक्षिणाद्रव्यं सम०।
मन्त्रपुष्पाञ्जलिः (लौ) : ॐ श्रद्धया सिक्तया भक्त्या हार्दप्रेम्णा समर्पितः ।
मत्रपुष्पाञ्जलिश्चायं कृपया प्रतिगृह्यताम् ।।

(वै.) ॐ यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् ।
तेहनाकं महिमानः सचन्त यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः ।। मत्रपुष्पाञ्जलिं सम०।
ॐ यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवास्तानि धर्म्माणि प्रथमान्यासन्।
ते ह नाकम्महिमानः सचन्त यत्र पूर्व्वे साध्याः सन्ति देवाः ॥
ॐ राजाधिराजाय प्रसह्य साहिने नमो वयं वै श्रवणाय कुर्महे।
स मे कामान् काम कामाय मह्यं कामेश्वरो वैश्रवणो ददातु॥
कुबेराय वैश्रवणाय महाराजाय नमः॥

ॐ स्वस्ति साम्राज्यं भोज्यं स्वाराज्यं वैराज्यं पारमेष्ठ्यं राज्यं महाराज्यमाधिपत्यमयं समन्तपर्यायी स्यात् सार्वभौमः सार्वायुष आन्तादापरार्धात् पृथिव्यै समुद्रपर्यन्ताया एकराडिति तदप्येषश्लोकोऽभिगीतो मरुतः परिवेष्टारो मरुत्तस्यावसन गृहे। आवीक्षितस्य कामप्रेर्विश्वेदेवाः सभासद इति ॥

ॐ विश्वतश्चक्षुरुत विश्वतोमुखो विश्वतोबाहुरुत विश्वतस्पात्।
सं बाहुभ्यां धमति सं पतत्रैर्द्यावाभूमी जनयन् देव एकः॥
ॐ तत्पुरुषाय विद्महे नारायणाय धीमहि तन्नो विष्णुः प्रचोदयात्॥
कायेन वाचा मनसेन्द्रियैर्वा बुद्ध्यात्मना वाऽनुसृतस्वभावात्।
करोमि यद्यत् सकलं परस्मै नारायणायेति समर्पयेत्तत्॥ पुष्पाञ्जलिं समर्पयामि।
प्रदक्षिणा-ॐ ये तीर्थानि प्प्रचरन्ति सृकाहस्ता निषङ्गिणः ।
तेषा ँ् सहस्रयोजनेव धन्वानि तन्मसि॥

क्षमा-प्रार्थना

मन्त्रहीनं क्रियाहीनं भक्तिहीनं जनार्दन। यत्पूजितं मया देव! परिपूर्णं तदस्तु मे॥
यदक्षरपदभ्रष्टं मात्राहीनं च यद्भवेत्। तत्सर्वं क्षम्यतां देव! प्रसीद परमेश्वर॥

विसर्जनम्-

यजमानहितार्थाय पुनरागमनाय च। गच्छन्तु च सुरश्रेष्ठाः स्वस्थानं परमेश्वर।।

यजमान को आशीर्वाद-मन्त्र-

अक्षतान् विप्रहस्तात्तु नित्यं गृह्णन्ति ये नराः। चत्वारि तेषां वर्धन्ते आयुः कीर्तिर्यशोबलम्।।
मन्त्रार्थाः सफलाः सन्तु पूर्णाः सन्तु मनोरथाः। शत्रूणां बुद्धिनाशोऽस्तु मित्राणामुदयस्तव॥
श्रीवर्चस्वमायुमायुष्यमारोग्यमाविधात् पवमानं महीयते ।
धनं धान्यं पशुं बहुपुत्रलाभं शतसंवत्सरं दीर्घमायुः॥ यजमान को आशीर्वादात्मक अक्षत दें।
।।ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः।।

अथ तर्पणविधिः

प्रातः सन्ध्यां कृत्वा गायत्र्या एकमेकमञ्जलिं दद्यात्। ततः सूर्याभिमुखमुतिष्ठन् वदेत्-

ॐ असावादित्यो ब्रह्मः। ॐ उद्वयं तमसस्परि स्वः पश्यन्त उत्तरम्। देवं देवत्रा सूर्यमगन्म ज्योतिरुत्तमम्। ॐ उदुत्यं जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः। दृशे विश्वाय सूर्यम्।

ॐ चित्रं देवानामुदगादनीकं चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याग्नेः। आप्राद्यावा पृथिवीऽअन्तरिक्षँ सूर्य्यऽआत्मा जगतस्तस्थुषश्च। तच्चक्षुर्देवहितं पुरस्ताच्छुक्रमुच्चरत्। पश्येम शरदः शतं जीवेम शरदः शतँ श्रुणुयाम शरदः शतं प्रब्रवाम शरदः शतमदीनाः स्याम शरदः शतं भूयश्च शरदः शतात्।

इति प्रार्थयन् हस्ते ताम्रपात्रे जलं कुशत्रयं, यवान्नक्षतांश्च गृहीत्वा सङ्कल्पं कुर्यात् । ततः संकल्पः-

ॐविष्णुर्विष्णुर्विष्णु अद्येत्यादि......शुभपुण्यतिथौ श्रुति-स्मृति-पुराणोक्त-फल- प्राप्त्यर्थं परमेश्वरप्रीत्यर्थं देव-ऋषि-मनुष्य-पितृतर्पणमहं करिष्ये।

(ततः शिवसंकल्पसूक्तं पठेत्। ततो दक्षिणहस्त-अनामिकया यज्ञोपवीतं धृत्वा निम्नमन्त्रं पठेत्।

ॐ पवित्रेस्थो वैष्णव्यौ सवितुर्वः प्रसवऽउत्पुनाम्य छिद्रेण पवित्रेण सूर्यस्य रश्मिभिः। तस्य ते पवित्रपते पवित्रपूतस्य यत्कामः पुनेतच्छकेयम्।।

तत आचम्य गायत्रीमन्त्रं त्रिवारं पठित्वा तज्जलमभिमन्त्य मुष्ठिनिःसृतजलेन कुशत्रयैः शिरः प्रभृति पादान्तं मार्जयेत्। शेषजलं भूमौ प्रक्षिपेत्। ततः सकृदाचम्य कुशत्रयं पूर्वाग्र-आवाहनपात्रे स्थापयित्वा दक्षकरेण सम्पुटीकृत्य निम्नलिखितं मन्त्रं पठेत्।

आगच्छन्तु महाभागा विश्वेदेवा महाबलाः।
ये तर्पणेऽत्र विहिताः सावधाना भवन्तु ते।।
ॐ विश्वेदेवाः शृणुतेमँ हवं मे ये अन्तरिक्षे य उपद्यविष्ठ।
ये अग्निर्जिह्वा ऽउत वा यजत्राऽआसद्यास्मिन् बर्हिषि मादयध्वम्।।(यजु.३३-५३)

१. देवतर्पणम्-

(पूर्वाभिमुख बैठें, यज्ञोपवीत सव्य हो, दाहिना घुटना जमीन पर हो, अर्घपात्र में चावल रखें, त्रिकुशा का अग्रभाग पूर्वाभिमुख हो, देवतीर्थ (अङ्गुली के अग्रभाग) से 1-1 जलाञ्जलि निम्नलिखित मत्र को पढ़ते हुए तर्पण करें)

ॐब्रह्मा तृप्यताम्। ॐ विष्णुस्तृप्यताम्। ॐ रुद्रस्तृप्यताम्। ॐ प्रजापतिस्तृप्यताम्। ॐ देवास्तृप्यन्ताम्। ॐछन्दांसि तृप्यन्ताम्। ॐवेदास्तृप्यन्ताम्। ॐऋषयस्तृप्यन्ताम्। ॐपुराणाचार्यास्तृप्यन्ताम्। ॐगन्धर्वाचार्यास्तृप्यन्ताम्। ॐइतराचार्यास्तृप्यन्ताम्। ॐसम्वत्सरः सावयवस्तृप्यताम्। ॐदेव्यस्तृप्यन्ताम्। ॐअप्सरसस्तृप्यन्ताम्। ॐदेवानुगास्तृप्यन्ताम्। ॐनागास्तृप्यन्ताम्। ॐसागरास्तृप्यन्ताम्। ॐपर्वतास्तृप्यन्ताम्। ॐसरितस्तृप्यन्ताम्। ॐमनुष्यास्तृप्यन्ताम्। ॐयक्षास्तृप्यन्ताम्। ॐरक्षांसि तृप्यन्ताम्। ॐपिशाचास्तृप्यन्ताम्। ॐसुपर्णास्तृप्यन्ताम्। ॐभूतानि तृप्यन्ताम्। ॐपशवस्तृप्यन्ताम्। ॐवनस्पतयस्तृप्यन्ताम्। ॐओषधयस्तृप्यन्ताम्। ॐभूतग्रामचतुर्विधस्तृप्यन्ताम्।

2. ऋषितर्पणम्- (पूर्व विधि से)

ॐमरीचिस्तृप्यताम्। ॐअत्रिस्तृप्यताम्। ॐअङ्गिरास्तृप्यताम्। ॐपुलस्त्यस्तृप्यताम्। ॐपुलहस्तृप्यताम्। ॐक्रतुस्तृप्यताम्। ॐवशिष्ठस्तृप्यताम्। ॐप्रचेतास्तृप्यताम्। ॐभृगुस्तृप्यताम्। ॐ नारदस्तृप्यताम्।

3. दिव्यमनुष्यतर्पणम्-

(उत्तराभिमुख होकर यज्ञोपवीत कण्ठ में धारण करें, गमछा भी कण्ठी की तरह हो, घुटना जमीन पर न होवे, यव मिश्रित जल से त्रिकुशा को उत्तराग्र करके प्रजापति तीर्थ अर्थात् दाहिने हाथ की कनिष्ठा के मूल से, 2-2 अञ्जलि जल देवें) ।

ततो निवीति (उपवीतं माला-इव कण्ठे धारणीयम्) उत्तराभिमुखावाहनकुशानुत्तराग्रान् कृत्वा पुष्पाक्षतैरावाहयेत्। ॐ सनकाद्या सप्तदिव्यमनुष्याऽत्रागच्छत।

ततः भूमौ यवान् विकीर्य प्रजापतितीर्थेन (कनिष्ठाङ्गुलिमूलेन) निम्नलिखितान् दिव्यमनुष्यान् प्रत्येकं द्विवारं तर्पयेत्।

ॐ सनकस्तृप्यताम्। (2) ॐ सनन्दनस्तृप्यताम्। (2) ॐ सनातनस्तृप्यताम्। (2) ॐकपिलस्तृप्यताम्। (2) ॐ आसुरिस्तृप्यताम्। (2) ॐ वोढुस्तृप्यताम्। (2) ॐ पञ्चशिखस्तृप्यताम्। (2)

4. दिव्यपितृतर्पणम्-

(दक्षिणाभिमुख हो यज्ञोपवीत और गमछा दाहिने कन्धे पर धारण करें, बायाँ घुटना जमीन पर हो, तिलाञ्जलि से त्रिकुशा को बीच से मोड़कर जड़ तथा अग्रभाग को तर्जनी और अँगूठे के मूल में रखकर पितृतीर्थ अर्थात् दाहिने हाथ की तर्जनी और अँगुष्ठ मूल से, 3-3 अञ्जलि जल देवें)।

ततो द्विगुणीकृत्य कुशत्रयमूलाग्रेन अञ्जलिना (ताम्रपात्रेण वा) पितृतीर्थेन तर्पयेत्।

ॐ कव्यवाडनलस्तृप्यताम्। इदं सतिलं जलं (गङ्गाजलं वा) तस्मै स्वधा नमः।। 3

ॐ सोमस्तृप्यताम्। इदं सतिलं जलं (गङ्गाजलं वा) तस्मै स्वधा नमः।। 3

ॐ यमस्तृप्यताम्। इदं सतिलं जलं (गङ्गाजलं वा) तस्मै स्वधा नमः।। 3
ॐ अर्यमास्तृप्यताम्। इदं सतिलं जलं (गङ्गाजलं वा) तस्मै स्वधा नमः।। 3
ॐ अग्निष्वात्ताः पितरस्तृप्यन्ताम्। इदं सतिलं जलं तेभ्यः स्वधा नमः।। 3
ॐ सोमपाः पितरस्तृप्यन्ताम्। इदं सतिलं जलं (गङ्गाजलं वा) तेभ्यः स्वधा नमः।। 3
ॐ बर्हिषदः पितरस्तृप्यन्ताम्। इदं सतिलं जलं (गङ्गाजलं वा) तेभ्यः स्वधा नमः।। 3

(इति प्रत्येकं त्रिवारमञ्जलिदानम्)

5. यमतर्पणम्-

(विधि पूर्वोक्त दिव्यपितृतर्पणवत्)

ॐ यमाय नमः (3)। ॐ धर्मराजाय नमः(3)। ॐ मृत्यवे नमः (3)। ॐ अन्तकाय नमः (3)। ॐ वैवस्वताय नमः (3)। ॐ कालाय नमः (3)। ॐ सर्वभूतक्षयाय नमः (3)। ॐ औदुम्बराय नमः (3)। ॐ दध्नाय नमः(3)। ॐ नीलाय नमः(3)। ॐ परमेष्ठिने नमः(3)। ॐ वृकोदराय नमः(3)। ॐ चित्राय नमः(3)। ॐ चित्रगुप्ताय नमः (3)।

6. मनुष्यपितृतर्पणम्

(पूर्वोक्त विधि से पितरों का आवाहन करें) ।

ततोऽपसव्यः दक्षिणमुखः त्रिकुशान् दक्षिणाग्रं कृत्वा वामजानुं भूमौ निधाय तिल-तुलसी-पुष्पैः कव्यवाडनलादयो दिव्यपितृन्नावाहयेत्।

ॐ कव्यवाडनलादयो दिव्यपितरोऽत्रागच्छत। ॐवसवो रुद्रादित्याचार्या अत्रागच्छत।
ॐ उशन्तस्त्वा निधीमह्युशन्तः समिधीमहि। उशन्नुशतऽआ वह पितृन् हविषेऽअत्तवे।।
पितृनावाहयिष्ये, आवाह्य। ॐ आयन्तुनः पितरः सोम्यासोऽग्निष्वात्ताःपथिभिर्देवयानैः।
अस्मिन् यज्ञे स्वधया मदन्तोऽधि ब्रुवन्तु तेऽवन्त्वस्मान्।। (यजु.-19-58)

उपर्युक्तेन मन्त्रेण पितृन् नमस्कृत्य कुशाग्रान् उत्तराभिमुखं कृत्वा ताम्रपात्रे तिलान् संस्थाप्य पितृतीर्थेन प्रत्येकं वारत्रयं तर्पयेत्।

अमुक गोत्रोऽस्मत्पिता अमुकशर्मा वसुरूपस्तृप्यताम्।इदं सतिलं जलं तस्मै स्वधा नमः।।३
अमुकगोत्रोऽस्मत्पितामह अमुकशर्मा रुद्ररूपस्तृप्यताम्। इदं सतिलं जलं तस्मै स्वधा नमः।।
अमुकगोत्रोऽस्मत् प्रपितामह अमुकः वसुरूपस्तृप्यताम्।इदं सतिलं जलं तस्मै स्वधा नमः।।३
अमुकगोत्रा अस्मत्माता अमुकी देवी वसुरूपा तृप्यताम्।इदं सतिलं जलं तस्यै स्वधा नमः।।३
अमुकगोत्रा अस्मत्पितामही अमुकी देवी रुद्ररूपा तृप्यताम्।इदं सतिलं जलं तस्यै स्वधा नमः।। ३
अमुकगोत्रा अस्मत् प्रपितामही ... देवी आदित्यरूपा तृप्यताम्।इदं सतिलं जलं तस्यै स्वधा नमः।। ३

द्वितीयगोत्रतर्पणम्-

अमुकगोत्रोऽस्मन्मातामह अमुकशर्मा अत्रागच्छत। इदं सतिलं जलं तस्मै स्वधा नमः।।
अमुकगोत्रोऽस्मत् प्रमातामह अमुकशर्मा अत्रागच्छत। इदं सतिलं जलं तस्मै स्वधा नमः।।
अमुकगोत्रोऽस्मत् वृद्धप्रमातामह अमुकः अत्रागच्छत। इदं सतिलं जलं तस्मै स्वधा नमः।।

मन्त्रः-
आयन्तु नः पितरः सोम्यसोऽग्निष्वात्ताः पथिभिर्देवयानैः।
अस्मिन् यज्ञे स्वधया मदन्तोऽधि ब्रुवन्तु तेऽवन्त्वस्मान्।। (यजु.-19-58)

इति मन्त्रं कृताञ्जलिः पठेत्।

मन्त्रः- **ॐ उदीरतामवरऽउत्परासऽउन्मध्यमाः पितरः सोम्यासः।**
असुं यऽईयुरवृकाऽऋतज्ञास्ते नोऽवन्तु पितरो हवेषु।। (यजु.-19-49)

ततः परं निम्नलिखितैः नवभिर्मन्त्रैः पितृतीर्थेन तिलाञ्जलिना तर्पयेत्।

अमुकगोत्रोऽस्मत्पिता अमुकशर्मा वसुरूपस्तृप्यतामिदं सतिलं जलं तस्मै स्वधा नमः।

मन्त्रः- **ॐ अङ्गिरसो नः पितरो नवग्वाऽअथर्वाणो भृगवः सोम्यासः।**
तेषां वयँ् सुमतौ यज्ञियानामपि भद्रे सौमनसे स्याम।। (यजु.-19-50)

अमुकगोत्रोऽस्मत्पिता अमुकशर्मा वसुरूपस्तृप्यतामिदं सतिलं जलं तस्मै स्वधा नमः।

मन्त्रः- **ॐ आयन्तु नः पितरः सोम्यसोऽग्निष्वात्ताः पथिभिर्देवयानैः।**
अस्मिन् यज्ञे स्वधया मदन्तोऽधि ब्रुवन्तु तेऽवन्त्वस्मान्।। (यजु.-19-58)

अमुकगोत्रोऽस्मत्पिता अमुकशर्मा वसुरूपस्तृप्यतामिदं सतिलं जलं तस्मै स्वधा नमः।

मन्त्रः-
ॐऊर्जं वहन्तीरमृतं घृतं पयः कीलालं परिस्रुतम्। स्वधास्थ तर्पयत मे पितृन्।।
(यजु.-2-34)

अमुकगोत्रोऽस्मत्पितामहोऽमुकशर्मा रुद्ररूपस्तृप्यतामिदं सतिलं जलं तस्मै स्वधा नमः।

मन्त्रः- **ॐ अक्षन् पितरोऽमीमदन्त पितरोऽतीतृपन्त पितरः पितरः शुन्धध्वम्।।**

अमुकगोत्रोऽस्मत्पितामहोऽमुकशर्मा रुद्ररूपस्तृप्यतामिदं सतिलं जलं तस्मै स्वधा नमः।

मन्त्रः- **ये चेह पितरो ये च नेह याँश्च विद्म याँ२ऽ उ च न प्रविद्म।**
त्वं वेत्थ यति ते जातवेदः स्वधाभिर्यज्ञँ् सुकृतं जुषस्व।। (यजु.-19-67)

अमुकगोत्रोऽस्मत्पितामहोऽमुकशर्मा रुद्ररूपस्तृप्यतामिदं सतिलं जलं तस्मै स्वधा नमः।

मन्त्रः-
ॐ मधुवाताऽऋतायते मधुक्षरन्ति सिन्धवः। माध्वीर्नः सन्त्वोषधीः।। (यजु.-13-27)

अमुकगोत्रोऽस्मत् प्रपितामहोऽमुकः आदित्यरूपस्तृप्यतामिदं सतिलं जलं तस्मै स्वधा नमः।
मन्त्रः-
ॐ मधुनक्तमुतोषसो मधुमत्पार्थिवꣳ रजः। मधुद्यौरस्तुनः पिता।। (यजु.-13-28)
अमुकगोत्रोऽस्मत् प्रपितामहोऽमुकः आदित्यरूपस्तृप्यतामिदं सतिलं जलं तस्मै स्वधा नमः।
मन्त्रः-
ॐ मधुमान्नो वनस्पतिर्मधुमाँ २ऽअस्तु सूर्यः। माध्वीर्गावो भवन्तु नः।। (यजु.- 13-29)
अमुकगोत्रोऽस्मत् प्रपितामहोऽमुकः आदित्यरूपस्तृप्यतामिदं सतिलं जलं तस्मै स्वधा नमः।
मन्त्रः-
ॐ पितृभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधा नमः पितामहेभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधा नमः प्रपितामहेभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधा नमः। अक्षन् पितरोऽमीमदन्त पितरोऽतीतृपन्तपितरः पितरः शुन्धध्वम्।। (यजु.-19-36)
अमुकगोत्रोऽस्मत्पितृ-पितामह-प्रपितामहाः अमुकामुकशर्माणः तृप्यन्तामिदं जलं यथाविभागं युष्मभ्यं स्वधा नमः। (एवं सर्वत्र त्रिवारं जलाञ्जलिदानं कर्तव्यम्।)

पितृनमस्कारः-

ॐ नमो वः पितरो रसाय नमो वः पितरो शोषाय नमो वः पितरो जीवाय नमो वः पितरः स्वधायै नमो वः पितरो घोराय नमो वः पितरो मन्यवे नमो वः पितरः पितरो नमो वो गृहान्नः पितरो दत्त सतो वः पितरो देष्मैतद्वः पितरो वासऽआधत्त।। (यजु.- 2-32)

मातृतर्पणम्-

अमुकगोत्राऽस्मन्माता अमुकीदेवी वसुरूपा तृप्यतामिदं जलं तस्यै स्वधा नमः।। 3।।
अमुकगोत्राऽस्मत्पितामही अमुकीदेवी रुद्ररूपा तृप्यतामिदं जलं तस्यै स्वधा नमः।। 3।।
अमुकगोत्राऽस्मप्रपितामही अमुकीदेवी आदित्यरूपा तृप्यतामिदं जलं तस्यै स्वधा नमः।। 3।।
(ततः समूहरूपेण मातृ-पितामही-प्रपितामहीभ्यः त्रिजलाञ्जलिं दद्यात्।)

मातामहादितर्पणम्-

अमुकगोत्रोऽस्मन्मातामह अमुकशर्मा वसुरूपस्तृप्यतामिदं जलं तस्मै स्वधा नमः।। 3।।
अमुकगोत्रोऽस्मत् प्रमातामह अमुकशर्मा रुद्ररूपस्तृप्यतामिदं जलं तस्मै स्वधा नमः।। 3।।
अमुकगोत्रोऽस्मद् वृद्धप्रमातामह अमुकशर्मणे आदित्यरूपस्तृप्यतामिदं जलं तस्मै स्वधा नमः।। 3।।

(अत्रैव मन्त्रगुरु-श्वशुर-मातुल-ज्येष्ठकनिष्ठभ्राता-पितृव्यादीनां च स्व स्व गोत्रनामोच्चारणपूर्वकं प्रत्येकमेकैकमञ्जलिना तर्पयेत्।)

७. देवासुरयक्षनागादीनां तर्पणम्-

(सव्य विधि द्वारा तर्पण करे)

ततोपनिवीति (सव्यः) पूर्वाभिमुखः, पार्श्वे स्थितकुशाग्रान् पूर्वाभिमुखं कृत्वा देवतीर्थेन एकैकमञ्जलिं जलं तर्पयेत्। अथ मन्त्रः-
देवासुरास्तथा यक्षा नागा गन्धर्वराक्षसाः। पिशाचा गुह्यकाः सिद्धाःकूष्माण्डास्तरवः खगाः।।
जलेचरा भूनिलया वाय्वाधाराश्च जन्तवः। तृप्तिमेते प्रयान्त्वाशु मद्दत्तेनाम्बुनाखिलाः।।

८. नरकस्थितजीवतर्पणम्-

(अपसव्य विधि से)

ततोऽपसव्यः दक्षिणाभिमुखः कुशमूलाग्रान् एकीकृत्य पितृतीर्थेन निम्नमन्त्रं पठित्वा एकाञ्जलिं सतिलं जलं दद्यात्।
नरकेषु समस्तेषु यातनासु च ये स्थिताः। तेषामाप्यायनायै तद् दीयते सलिलं मया।।
येऽबान्धवा बान्धवाश्च येऽन्यजन्मनि बान्धवाः। ते तृप्तिमखिला यान्तु यश्चास्मत्तोऽभिवाञ्छति।।
ये मे कुले लुप्तपिण्डाः पुत्रदारविवर्जिताः । तेषां हि दत्तमक्षय्यमिदमस्तु तिलोदकम् ।।
आब्रह्मस्तम्बपर्यन्तं देवर्षिपितृमानवाः। तृप्यन्तु पितरः सर्वे मातृमातामहादयः।।
अतीतकुलकोटीनां सप्तद्वीपनिवासिनाम्। आब्रह्मभुवनाल्लोकादिदमस्तु तिलोदकम्।।

वस्त्रनिष्पीडनम्-

(गमछा को चार तह करके तिल जल रखकर निम्नलिखित मन्त्र पढ़कर बायें तरफ निचोड़ें) आवाहनकुशत्रयमञ्जलिकुशत्रयं च द्विगुणितं कृत्वा पात्रे क्षिपेत्।
मन्त्रः-
ये के चास्मत् कुले जाता अपुत्राः गोत्रिणो मृताः।
ते गृह्णन्तु मया दत्तं वस्त्रनिष्पीडितोदकम्।।

भीष्मतर्पणम्-

(भीष्मपितामह हेतु कुशोदक द्वारा पितृतीर्थ से तर्पण करें)

भीष्मपितामहस्य कृते पितृतीर्थेन कुशोदकेन तर्पयेत्।
व्याघ्रपादसगोत्राय सकृतिप्रवराय च। अपुत्राय ददाम्येतत्सलिलं भीष्मवर्मणे।।
भीष्मः शान्तनवो वीरः सत्यवादी जितेन्द्रियः।
आभिरद्भिरवाप्नोतु पुत्रपौत्रोचितां क्रियाम्।।

ततः सव्यः पूर्वाभिमुखः आचम्य गायत्र्या ऋष्यादिकं विन्यस्य यथाशक्ति गायत्रीजपं कुर्यात्।

९. सूर्यार्घ्यदानम्-

(अर्घ्यपात्र को स्वच्छ कर पूर्वाभिमुख सव्य हो निम्नलिखित मन्त्रद्वारा सूर्यार्घ्य देवें)

नमो विवस्वते ब्रह्मन् ! भास्वते विष्णुतेजसे! । जगत्सवित्रे शुचये सवित्रे कर्मदायिने ।।

तत्पश्चात् परित्रमा करते हुए दिशाओं एवं उनके अधिष्ठित देवों को नमन करें ।

ॐ प्राच्यै नमः, ॐ इन्द्राय नमः । ॐ आग्नेय्यै नमः। ॐ अग्नये नमः । ॐ दक्षिणायै नमः। ॐ यमाय नमः। ॐ नैऋत्यै नमः। ॐ निऋतये नमः । ॐ प्रतीच्यै नमः। ॐ वरुणाय नमः । ॐ वायव्यै नमः। ॐ वायवे नमः । ॐ उदीच्यै नमः। ॐ कुबेराय नमः। ॐ ऐशान्यै नमः। ॐ ईशानाय नमः । ॐ ऊर्ध्वायै नमः। ॐ ब्रह्मणे नमः। ॐ अधरायै नमः। ॐ अनन्ताय नमः ।

(इस प्रकार परिक्रमा के अनन्तर निम्नलिखित मन्त्र से १-१ अञ्जलि देवें ।)

ॐब्रह्मणे नमः। ॐअग्नये नमः। ॐपृथिव्यै नमः। ॐओषधिभ्यो नमः । ॐवाचे नमः। ॐवाचस्पतये नमः। ॐमहद्भ्यो नमः । ॐविष्णवे नमः । ॐअद्भ्यो नमः। ॐअपाम्पतये नमः। ॐवरुणाय नमः ।

समर्पणम्-

ॐ अनेन यथाशक्तिकृतेन देवर्षिमनुष्यपितृतर्पणाख्येन कर्मणा भगवान् पितृस्वरूपी-जनार्दन-वासुदेवः प्रीयतां न मम। ॐ तत्सद् ब्रह्मार्पणमस्तु । ततः प्रार्थनामन्त्रः-

ॐ नमस्ते विष्णुरूपाय नमस्ते ब्रह्मरूपिणे। सहस्त्ररश्मये नित्यं नमस्ते सर्वतेजसे।।
नमस्ते रुद्रवपुषे नमस्ते भक्तवत्सले। जगत्स्वामिन्नमस्तेऽस्तु दिव्यचन्दनरूपधृक्।।
पद्मनाभ! नमस्तेऽस्तु कुण्डलाङ्गदभूषित!। नमस्ते सर्वलोकेश! सुप्तानां सप्रबोधक!।।
सत्यदेव! नमस्तेऽस्तु प्रसीद मम भास्कर!। दिवाकर! नमस्तेऽस्तु प्रभाकर! नमोऽस्तुते।।
ॐ हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्यजातः पतिरेकऽआसीत्।
सदाधारपृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवाय हविषा विधेम।।
प्रमादात् कुर्वतां कर्म प्रच्यवेताध्वरेष यत् । स्मरणादेव तद्विष्णोः सम्पूर्ण स्यादिति श्रुतिः।।
यस्य स्मृत्या च नामोक्त्या तपोयज्ञक्रियादिषु। न्यूनं सम्पूर्णतां याति सद्यो वन्दे तमच्युताम्।।
यत्पादपङ्कजस्मरणात् यस्य नामजपादपि। न्यूनं कर्म भवेत् पूर्णं तं वन्दे साम्बमीश्वरम॥
ॐ विष्णवे नमः। ॐ विष्णवे नमः। ॐ विष्णवे नमः।
।। ततो विसर्जनम् ।। ।। इति तर्पण-विधिः।।

पितृदोषविमुक्तये प्रत्यहं पितृतर्पणं कर्तव्यम्। अथवा वर्षे आश्विनकृष्णपक्षे आवश्यमेव पितृतर्पणं विधेयम्। अनेन सन्तुष्टा पितरः सुखं शान्तिं समृद्धिञ्च प्रयच्छन्ति। तथा अतर्पिताः पितरः शरीरात् रुधिरं पिबन्ति।

अथ पुरश्चरणविचारः

तत्रादौ पुरश्चरणे स्थलनिर्णयः -

पर्वताग्रे नदीतीरे बिल्वमूले जलाशये। गोष्ठे देवालयेऽश्वत्थे उद्याने तुलसीवने ।।
पुण्यक्षेत्रे गुरोः पार्श्वे चित्तैकाग्र्यस्थलेऽपि च । पुरश्चरणकृन्मन्त्री सिद्धत्येव विशेषतः ।।
काशीपुरी च केदारो महाकालोऽथ नासिकम् । त्र्यम्बकञ्च महाक्षेत्रं पञ्च द्वीपा इमे भुवि ।।
यज्ञागारे गवां गोष्ठे देवतायतनेषु च । पुण्यस्थानेषु सर्वेषु गङ्गातीरे विशेषतः ।।

अर्थात् ऊपर्युक्तस्थलेषु कृतं पुरश्चरणम् अनुष्ठानादिकं सिद्धिदं पुष्कलफलदायकञ्च भवति। अतः ग्रहाणां सर्वदोषोपद्रवशान्तये ऊपर्युक्तस्थलेषु मध्ये कतमस्मिन् स्थले अनुष्ठानादिकं विधेयमिति विशेषः ।

अथ पुरश्चरणे कालनिर्णयः -

ज्येष्ठाषाढौ भाद्रपदं पौषञ्च मलमासकम् । गुरुभार्गवमौढ्यादि वर्जयेच्च प्रयत्नतः ।।
अङ्गारशनिवारञ्च व्यतिपातञ्च वैधृतीम् । अष्टमीं नवमीं षष्ठीं चतुर्थीञ्च त्रयोदशीम् ।।
चतुर्दशीममावाश्यां प्रदोषञ्च तथा निशाम् । यामाग्निरुद्रसर्पेन्द्रवसुश्रवणजन्मभम् ।।
मेष-कर्क-तुला-कुम्भ-मकरालिकलग्नकम्। सर्वाण्येतानि वर्ज्यानि पुरश्चरणकर्मणि ।।
चन्द्रतारानुकूल्ये च शुक्लपक्षे विशेषतः । पुरश्चरणकं कुर्यान्मन्त्रसिद्धिः प्रजायते ।।

अपि च -

यदा वा जायते श्रद्धा यदा वित्तञ्च पुष्कलम् ।
दक्षिणावर्तगे सूर्ये कुर्यान्न तु मलिम्लुचे ।।

रोगोपद्रवोपशान्त्यर्थं केचन विचाराः-

रोगानां त्रिविधत्वं शास्त्रेषु उपलभ्यन्ते। यथा कर्मजा रोगाः, दोषोद्भवाः रोगाः, कर्मदोषोद्भवाश्च रोगाः। यदा औषधादिभक्षणेन ये रोगाः न शम्यन्ति तेषामुपशमनं धर्माचरण-दान-जप-होमार्चनादिभिः सम्भवतीति शास्त्रकाराणामभिमतम्। तद्यथा -

रोगाः कर्मोद्भवाः केचित् केचिद्दोषसमुद्भवाः। कर्मदोषोद्भवाः केचित् एवं रोगास्त्रिधा स्मृताः ।।
ये रोगाः नैव शम्यन्ति कृते ह्यौषधकर्मणि । धर्मेणैवोपशाम्यन्ति ते रोगाः कर्मजाः स्मृताः।।
प्रायश्चित्तेऽपि विहिते न शाम्यति विनौषधम् । ये दृष्टहेतुसम्भूतास्ते रोगाः दोषजाः स्मृताः।।
येषां सर्वात्मना हानिर्भवेत्पुण्यैर्न केवलैः। न केवलौषधैर्वापि रोगास्ते कर्मदोषजा ।।
पूर्वजन्मकृतं पापं व्याधिरूपेण बाधते। तत्शान्तिरोषधैर्दानैर्जपहोमार्चनादिभिः ।।
असाध्यस्यापि रोगस्य प्रायश्चित्तं समाचरेत् । सर्वरोगविनाशाय जपः कार्यो विशेषतः।।

।। हरिः ॐ ।।

अथ वर्धापन-विधिः

तत्रादौ वर्धापनकालनिर्णयो लिख्यते- वर्धापनं वर्षाभ्यन्तरे प्रतिमासं जन्मतिथौ कर्त्तव्यम्। वर्षानन्तरं प्रतिवर्षं जन्मतिथावेव कर्त्तव्यमिति धर्मशास्त्रीया व्यवस्था। तिथिद्वैधे यत्र जन्मर्क्षयोगः सा एव तिथिर्ग्राह्या। दिनद्वये जन्मनक्षत्रयोगसत्त्वासत्त्वयोरौदयिकी द्विमुहूर्त्ताधिका तिथिरेव ग्राह्या। द्विमुहूर्त्तन्यूनत्वे पूर्वातिथिस्तथा जन्ममासस्य अधिमासत्वे शुद्धमासे प्रत्याब्दिक-वर्धापनविधिः प्रतिपालनीय नत्वधिके मासे इति।

अथ संक्षेपेण वर्धापनविधिर्लिख्यते। आयुराभिवृद्ध्यर्थं वर्षप्रवेशतिथौ वर्षवृद्धि-कर्म करिष्ये इति सङ्कल्प्य तिलोद्वर्त्तनपूर्वकं तिलोदकेन स्नात्वा तिलकादिकं विधाय गुरुं सम्पूज्य अक्षतादि-यथोपलब्धसामग्रिभिः निम्नलिखितक्रमेण देवताः प्रपूजयेत्।

तत्रादौ स्वस्त्ययनादिकं विधाय कुलदेवतायै नमः इत्यनेन कुलदेवतामावाह्य ततः जन्मनक्षत्रं-पितरौ-प्रजापतिं-भानुं-विघ्नेशं-मार्कण्डेयं-व्यासं-जामदग्न्यरामं-अश्वत्थामानं-कृपं-बलिं-प्रहलादं-हनुमन्तं-बिभीषणं-षष्ठीञ्च नाम्नैव आवाह्य प्रपूजयेत्। पूजनं पञ्चोपचारेण षोडशोपचारेण वा कर्त्तव्यम्। तद्यथा-

आवाहनम्- लौकिकम् : आगच्छन्तु सुरश्रेष्ठ ! भवन्तवत्र स्थिराः समे ।
यावत्पूजां करिष्यामि तावत्तिष्ठन्तु सन्निधौ ।।
वैदिकम्-ः ॐसहस्रशीर्षाः पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् ।
सभूमिँ सर्वतस्पृत्वात्यतिष्ठद्दशाङ्गुलम् ।। आवाहनार्थं पुष्पं सम०।
देव्याः- ॐ अम्बेऽअम्बिकेऽम्बालिके न मा नयति कश्चन ।
ससस्त्यश्वकः सुभद्रिकां काम्पीलवासिनीम्।। आवाहनार्थं पुष्पाक्षतान् सम०।
आसनम्- लौ. ः अनेकरत्नसंयुक्तं नानामणिगणान्वितम् ।
इमं हेममयं दिव्यमासनं प्रतिगृह्यताम् ।। पुष्पासनं सम०।।
(वै.) ः ॐ पुरुषऽएवेदँ सर्वं यद् भूतं यच्च भाव्यम् ।
उतामृतत्वस्येशानो यदन्नेनातिरोहति ।।
प्रतिष्ठा -(लौ.) अस्यै प्राणाः प्रतिष्ठन्तु अस्यै प्राणाः क्षरन्तु च ।
अस्यै देवत्वमर्चायै मामहेति च कश्चन।। प्राणप्रतिष्ठापूर्वकं नमस्करोमि।
(वै.) ः ॐमनोजूतिर्जुषतामाज्यस्य बृहस्पतिर्यज्ञमिमं तनोत्वरिष्टं यज्ञँ समिमं दधातु। विश्वेदेवास इहमादयन्तामोँ ३ प्रतिष्ठ ।।

पाद्यम्- (लौ.)ः ॐ गङ्गोदकं निर्मलञ्च सर्वसौगन्ध्य संयुतम् ।
पादप्रक्षालनार्थाय दत्तं ते प्रतिगृह्यताम् ।।
(वै.)ः ॐएतावानस्य महिमातोज्यायाँश्च पुरुषः ।
पादोऽस्य विश्वाभूतानि त्रिपादस्यामृतं दिवि ।। पाद्यं सम०।।
अर्घ्यम्- (लौ.)ः गन्धपुष्पाक्षतैर्युक्तं मध्ये सम्पादितं मया ।
गृहाण भगवन् देव ! प्रसन्नो वरदो भव ।।
(वै.) ः ॐ त्रिपादूर्ध्वऽउदैत्पुरुषः पादोऽस्येहाभवत्पुनः ।
ततो विष्वङ्व्यक्रामत्साशनानशनेऽअभि ।। अर्घ्यं सम०।।
आचमनम्- (लौ.) : कर्पूरेण सुगन्धेन वासितं स्वादु-शीतलम् ।
तोयमाचमनीयार्थं गृहाण परमेश्वर ।।
(वै.) ः ॐ ततोव्विराडजायत व्विराजोऽअधिपूरुषः ।
सजातोऽअत्यरिच्यत पश्चाद्भूमिमथो पुरः ।। आचमनीयं जलं सम०।
जलस्नानम्- (लौ.) मन्दाकिन्यास्तु यद्वारि सर्वपापहरं शुभम् ।
तदिदं कल्पितं देव स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम् ।।
(वै.) ः ॐ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः सम्भृतं पृषदाज्यम् ।
पशूस्ताँश्चक्रे वायव्या नारण्या ग्राम्याश्च ये ।। स्नानीयं जलं सम०।
दुग्धस्नानम्- (लौ.)ः कामधेनुसमुद्भूतं सर्वेषां जीवनं परम् ।
पावनं यज्ञहेतुश्च पयः स्नानार्थमर्पितम् ।।
(वै.)ः ॐ पयः पृथिव्यां पयऽओषधीषु पयो दिव्यन्तरिक्षे पयोधाः।
पयस्वतीः प्रदिशः सन्तु मह्यम् ।। पयः स्नानं सम०।
दधिस्नानम्-(लौ.) : पयसस्तु समुद्भूतं मधुराम्लं शशिप्रभम् ।
दध्यानीतं मया देव ! स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम् ।।
(वै.) ः ॐ दधिक्राब्णोऽअकारिषं जिष्णोरश्वस्य वाजिनः ।
सुरभि नो मुखाकरत्प्रणऽआयूँ षितारिषत् । दधिस्नानं सम०।

घृतस्नानम्- (लौ.) : नवनीतं समुत्पन्नं सर्वसन्तोषकारकम् ।
घृतं तुभ्यं प्रदास्यामि स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम् ।।
(वै.) : ॐ घृतं मिमिक्षे घृतमस्य योनिर्घृते श्रितो घृतं वस्य धाम ।
अनुष्वधमा वह मादयस्व स्वाहा कृतं वृषभवक्षि हव्यम् ।। घृतस्नानं सम०।
मधुस्नानम् (लौ.): पुष्परेणुसमुद्भूतं सुस्वादु मधुरं मधु ।
तेजः पुष्टिकरं दिव्यं स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम् ।।
(वै): ॐ मधु वाता ऋतायते मधु क्षरन्ति सिन्धवः ।
माध्वीर्न्नः सन्त्वोषधीः । मधु नक्तमुतोषसो मधुमत्पार्थिवँ रजः ।
मधुद्यौरस्तु नः पिता। मधुमान्नो वनस्पतिर्म्मधुमाँ२ऽअस्तु सूर्यः माध्वीर्गावो भवन्तु नः ।। मधुस्नानं समर्पयामि ।
शर्करास्नानम् (लौ.) : इक्षुरससमुद्भूतां शर्करां पुष्टिदां शुभाम् ।
मलापहारिकां दिव्यां स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम् ।
(वै.) : ॐ अपाँ रसमुद्वयसँ सूर्ये सन्तँ समाहितम्। अपाँ रसस्य योरसस्तंवो गृह्णाम्युतममुपयाम गृहीतोसीन्द्रायत्वा जुष्टङ् गृह्णाम्येष ते योनि-रिन्द्राय त्वा जुष्टतमम्। शर्करास्नानं समर्पयामि ।
पञ्चामृतस्नानम्- (लौ.) : पयो दधि घृतं चैव मधु च शर्करान्वितम् ।
पञ्चामृतं मयाऽऽनीतं स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम् ।।
(वै.) ॐ पञ्चनद्यः सरस्वतीमपियन्ति सस्रोतसः।
सरस्वती तु पञ्चधासो देशेऽभवत्सरित् ।। पञ्चामृतस्नानं सम ० ।
शुद्धोदकस्नानम्- (लौ.) : शुद्धं यत्सलिलं दिव्यं गंगाजलसमं स्मृतम् ।
समर्पितं मया भक्त्या शुद्धस्नानाय गृह्यताम्।। स्नानार्थं शुद्धोदकं सम०।
(वै.) ॐ शुद्धवालः सर्वशुद्धवालो मणिवालस्तऽआश्विनाः श्येतः श्येताक्षो रुणस्ते रुद्राय पशुपतये कर्णा यामा अवालिप्ता रौद्रा नभो रूपाः पार्जन्याः। स्नानार्थं शुद्धोदकं सम०।
वस्त्रम्- (लौ.) : शीतवातोष्णसंत्राणं लज्जाया रक्षणं परम् ।
देहालङ्करणं वस्त्रमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ।।
(वै.) : ॐ तस्माद्यज्ञात् सर्व्वहुतऋच सामानिजज्ञिरे ।
छन्दाँसि जज्ञिरे तस्माद्यजुस्तस्मादजायत । वस्त्रोपवस्त्रञ्च सम०।
यज्ञोपवीतम्- (लौ.): यज्ञोपवीतं परमं पवित्रं प्रजापतेर्यत्सहजं पुरस्तात् ।
आयुष्यमग्र्यं प्रतिमुञ्च शुभ्रं यज्ञोपवीतं बलमस्तु तेजः ।।
(वै.) : ॐ तस्मादश्वाऽअजायन्त ये के चोभयादतः।
गावो ह जज्ञिरे तस्मात्तस्माज्जाताऽअजावयः ।। यज्ञोपवीतं सम०।
चन्दनम्- (लौ.): श्रीखण्डं चन्दनं दिव्यं गन्धाढ्यं सुमनोहरम् ।
विलेपनं सुरश्रेष्ठ ! चन्दनं प्रतिगृह्यताम् ।।
(वै.) : ॐ त्वां गन्धर्वा अखनँस्त्वामिन्द्रस्त्वां बृहस्पतिः ।
त्वामोषधे सोमोराजा विद्वान्यक्ष्मादमुच्यत ।। चन्दनं सम०।
अक्षतम्- (लौ.): अक्षताश्च सुरश्रेष्ठ! कुङ्कुमाक्ताः सुशोभिताः ।
मया निवेदिता भक्त्या गृहाण परमेश्वर ।।
(वै.) : ॐ अक्षन्नमीमदन्तह्यवप्रियाऽअधूषत ।
अस्तोषत स्वभानवो विप्रानविष्ठया मतीयोजान्विन्द्रते हरी। अक्षतं सम०।
पुष्पाणि-(लौ.) : ॐमाल्यादीनि सुगन्धीनि मालत्यादीनि वै प्रभो ।
मयानीतानि पुष्पाणि गृहाण परमेश्वर! ।।
(वै.) : ॐयत्पुरुषं व्यदधुः कतिधाव्यकल्पयन् ।
मुखङ्किमस्यासीत्किम्बाहूकिमूरूपादा उच्येते ।। पुष्पाणि सम०।
पुष्पमाला-(लौ.): ॐमाल्यादीनि सुगन्धीनि मालत्यादीनि वै प्रभो ।
मयानीतानि पुष्पाणि गृहाण परमेश्वर ! ।।
(वै.) : ॐ ओषधीः प्रतिमोदध्वं पुष्पवतीः प्रसूवरीः ।
अश्वा इव सजित्वरी र्व्वीरुधः पारयिष्ण्वः।। ॐपुष्पमालां सम०।
दूर्वा- (लौ.) : ॐदूर्वाङ्कुरान् सुहरितानमृतान् मङ्गलप्रदान् ।
आनीतांस्तव पूजार्थं गृहाण परमेश्वर ! ।।
(वै.) : ॐकाण्डात्काण्डाप्ररोहन्ती परुषः परुषस्परि ।
एवानो दूर्वे प्रतनुसहस्रेण शतेन च ।। ॐदूर्वादलं सम०।

धूपः - (लौ.) : ॐवनस्पतिरसोद्भूतो गन्धाढ्यो गन्ध उत्तमः।
आघ्रेयः सर्वदेवानां धूपोऽयं प्रतिगृह्यताम् ।।
(वै.) : ॐ ब्राह्मणोऽस्यमुखमासीद् बाहूराजन्यः कृतः ।
ऊरू तदस्य यद्वैश्यः पद्भ्याँ शूद्रोऽअजायत ।। धूपमाघ्रापयामि।
दीपः-(लौ.) : ॐ साज्यञ्च वर्त्तिसंयुक्तं वह्निना योजितं मया ।
दीपं गृहाण देवेश त्रैलोक्यतिमिरापहम् ।।
(वै.) : ॐचन्द्रमा मनसो जातश्चक्षोः सूर्य्योऽअजायत ।
श्रोत्राद्वायुश्च प्राणश्च मुखादग्निरजायत।। ॐदीपं दर्शयामि।
नैवेद्यम्-(लौ.) : ॐशर्कराखण्डखाद्यानि दधिक्षीरघृतानि च ।
आहारं भक्ष्यभोज्यञ्च नैवेद्यं प्रतिगृह्यताम् ।।
(वै.) : ॐ नाभ्या आसीदन्तरिक्षँ शीर्ष्णो द्यौः समवर्तत ।
पद्भ्यां भूमिर्दिशः श्रोत्रात्तथा लोकाँ२ऽअकल्पयन्।। ॐनैवेद्यं निवेदयामि।
ऋतुफलम्-(लौ.): ॐ इदं फलं मया देव! स्थापितं पुरतस्तव ।
तेन मे सफलावाप्तिर्भवेज्जन्मनि जन्मनि ।।
(वै.) : ॐयाः फलिनीर्याऽअफलाऽअपुष्पा याश्च पुष्पिणीः।
बृहस्पति प्रसूतास्तानो मुञ्चन्त्वँ हसः।। ऋतुफलं सम०।
ताम्बूलम्- (लौ.) : ॐपूगीफलं महद् दिव्यं नागवल्लीदलैर्युतम् ।
एलालवङ्गसंयुक्तं ताम्बूलं प्रतिगृह्यताम् ।।
(वै.) : ॐयत्पुरुषेण हविषा देवा यज्ञमतन्वत ।
वसन्तोऽस्यासीदाज्यं ग्रीष्मऽइध्मः शरद्धविः ।। ताम्बूलं सम०।
दक्षिणा- (लौ.):ॐहिरण्यगर्भगर्भस्थं हेमबीजं विभावसोः ।
अनन्तपुण्यफलदमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ।।
(वै.): ॐहिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेकऽआसीत्।
सदाधारपृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवाय हविषा विधेम।। दक्षिणाद्रव्यं सम०।
मन्त्रपुष्पाञ्जलिः (लौ) : ॐ श्रद्धया सिक्तया भक्त्या हार्दप्रेम्णा समर्पितः ।
मत्रपुष्पाञ्जलिश्चायं कृपया प्रतिगृह्यताम् ।।

(वै.) **ॐ यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् ।**
तेहनाकं महिमानः सचन्त यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः ।। मन्त्रपुष्पाञ्जलिं सम०।
षष्ठ्यै दधिभक्तनैवेद्यं समर्पयेत्। पूजान्ते प्रार्थना -

चिरञ्जीवी यथा त्वं भो ! भविष्यामि तथा मुने ।
रूपवान्वित्तवांश्चैव श्रियायुक्तश्च सर्वदा ।।
मार्कण्डेयनमस्तेऽस्तु सप्तकल्पान्तजीवन ।
आयुरारोग्यसिद्ध्यर्थं प्रसीद भगवन् मुने ।।
चिरञ्जीवी यथा त्वं तु मुनीनां प्रवरो द्विज ! ।
कुरुष्व मुनिशार्दूल ! तथा मां चिरजीविनम् ।।
मार्कण्डेयमहाभाग ! सप्तकल्पान्तजीवन ।
आयुरारोग्यसिद्ध्यर्थमस्माकं वरदो भव ।।

अथ षष्ठीप्रार्थना -

जय देवि ! जगन्मातर्जगदानन्दकारिणि ।
प्रसीद मम कल्याणि नमस्ते षष्ठीदेवते ।।
त्रैलोक्ये यानि भूतानि स्थावराणि चराणि च ।
ब्रह्मविष्णुशिवैः सार्धं रक्षां कुर्वन्तु तानिमे ।।

ततस्तिलगुडमिश्रं पयः पिबेत् । तन्मन्त्रः-

सतिलंगुडसंमिश्रमञ्जल्यर्धमितं पयः ।
मार्कण्डेयाद्वरं लब्ध्वा पिबाम्यायुर्विवृद्धये ।।

क्वचित् पूजितषोडशदेवताभ्यो नाम्ना प्रत्येकमष्टाविंशतिसंख्यकतिलहोमस्यापि विधानं प्राप्यते। तदनन्तरमावाहितदेवानां विसर्जनं, यज्ञाचार्यादाशीर्वादग्रहणम्। ततो यथेष्टं विप्रभोजनं, तेभ्यो दक्षिणादानञ्च दद्यादिति संक्षेपेण वर्धापनविधिः प्रदर्शितः ।

जन्मदिवसे पालनीयाः केचन नियमाः-

खण्डनं नखकेशानां मैथुनाध्वगमौ तथा ।
आमिषं कलहं हिंसां वर्षवृद्धौ विवर्जयेत् ।।
मृते जन्मनि सङ्क्रान्तौ श्राद्धे जन्मदिने तथा ।
अस्पृश्यस्पर्शने चैव नस्नायादुष्णवारिणा ।।

।। हरिः ॐ ।।

अथ काकविष्ठापतन-शान्तिविचारः-

आश्रयस्थो यदा काको विष्ठां सम्पद्यते यदि।
क्षीरवृक्षसमारूढस्तस्य सिद्धिरनेकधा।।१।।
शुष्कवृक्षसमारूढो विष्ठां सम्पद्यते यदा।
तस्य लक्ष्मीः क्षयं याति त्रिभिर्मासैर्न संशयः।।२।।
निरालम्बो[1] यदा काको विष्ठां सम्पद्यते यदि।
शिरसि पतति यस्य षण्मासस्तस्य मृत्युदः।।३।।
स्कन्धे वा यदि वा पृष्ठे विष्ठा पतति यस्य चेत्।
भ्रातृकष्टं भवेत्तस्य अथवा देहनाशनम्।।४।।
बाह्वोः पतति विष्ठा तु मित्रनाशो भवेत्तदा।
कुक्षौ पुत्रान्निहन्त्याशु उदरे रोगमादिशेत्।।५।।
गुह्ये पतति यस्यैव पुत्रनाशो भवेत्तदा।
ऊरुषु जानुनोर्यस्य काकविष्ठा प्रपद्यते।।६।।
तद्वाहनस्य नाशः स्याद्भयं राज्ञः सकाशतः।
चरणे प्रपतेद्यस्य देशत्यागो भवेत्तदा ।।७।।
निरालम्बो यदा काको विष्ठां श्वेतां करोति चेत्।
उत्तरतः पूर्वमायाति शत्रुनाशो भवेत्तदा।।८।।
याम्याः परां दिशि याति कृष्णां विष्ठां प्रपद्यते।
अब्दाभ्यन्तरतो मृत्युः सर्वनाशो भवेत्तदा।।९।।
यस्याङ्गे प्रपतेद्विष्ठा सचैलं स्नानमाचरेत्।
वस्त्रत्यागो भवेत्तस्य सद्यः शक्तिं करोति सः।।१०।।
धेनुरेका च दातव्या सर्वालङ्कारशोभिता।
पञ्चरत्नं च दातव्यं दक्षिणा चापि शक्तितः।।११।।
सतिलैर्मधुभिर्होमो ह्यष्टोत्तरशतं चरेत्।।

1. उड्डीयमानः आधाररहितः काकः।

अथ काकविष्ठाशान्तिप्रयोगः-

ॐअद्येत्यादि अमुकगोत्रः अमुकशर्म्माहं मम अमुकाङ्गे काकविष्ठा-पतनजनित-दुष्टदोषोपशान्त्यर्थं सचैलस्नानं करिष्ये तथा स्वस्तिवाचनादिपूर्वकं गणेशादि-षोडशमातृकापूजनं, कलशपूजनं, नवग्रहपूजनं च करिष्ये।

ततः सचैलं स्नात्वा स्नानवस्त्राणि परित्यज्य अन्यवासः परिधाय पूर्वोक्तेन विधिना स्वस्तिवाचनादि पूर्वाङ्गपूजनं विधाय (रक्षाविधानं कृत्वा) वेद्यां पञ्चभूसंस्कारपूर्वकम् अग्निं प्रतिष्ठाप्य वरदनामाग्निम् आवाह्य, ब्रह्मोपवेशनादि-पर्युक्षणान्तं कर्म कृत्वा आज्येन आघाराज्याहुतिः हुत्वा (मधु-तिल-सर्पिभिः अष्टोत्तरशतम्, काकविष्ठाशान्तिमन्त्रेण जुहुयात्)। तद्यथा-

काकविष्ठा-शान्तिमन्त्रः - ॐ हिरीटि भिरीटि काकचाण्डालाय स्वाहा। अनेन मन्त्रेण १०८ जुहुयात्। पुनः नाममन्त्रेण (काकाय स्वाहा इति नाममन्त्रेण) दिक् १० आहुतिं कुर्यात्।। ॐ अंशुभ्यो नमः स्वाहा अनेन १०, ॐ श्वपचेभ्यो नमः स्वाहा १०, ॐ वायसेभ्यो नमः स्वाहा १०, ॐ पतङ्गेभ्यो नमः स्वाहा १०, ॐ पापरोगिभ्यो नमः स्वाहा १० आहुतिं कुर्यात्। उत्तरतन्त्रं समाप्य स्वशक्त्या दक्षिणाञ्च दद्यात्। तिलपात्रदानविधिना तिलपात्रदानं कुर्यात्।

माषान्नदानम्- ॐ अद्येत्यादि अमुकगोत्रः अमुकराशिः अमुकशर्माऽहं मम अमुक अङ्गे काकविष्ठापतन-शान्तिनिमित्तक-दुष्टदोषोपशान्तये च इदं सद्रव्यं माषान्नम् अमुकगोत्राय अमुकशर्मणे ब्राह्मणाय तुभ्यमहं सम्प्रददे।

प्रार्थना- **यस्मान्मधुवधे काले विष्णुदेहसमुद्भवाः।**
पितॄणां तृप्तिदा माषा अतः शान्तिं प्रयच्छ मे।।

यदि शक्तः स्यात्तदा सप्तशतीपाठं कुर्यात्। जलजन्तुभ्योऽन्नं दद्यात्। अभिषेकमन्त्रेण कलशोदकैर्यजमानस्य मार्जनं कृत्वा-रक्षाबन्धन-तिलकमन्त्रपाठादि समापयेत्। ततः ब्राह्मणेभ्यः भोजनं दक्षिणादानं च कुर्यात्। एवं कृते तद्दोषपरिहारो भवति।

।। इति काकविष्ठापतनशान्तिः।।

केचन मन्त्रप्रयोगाः –

तत्रादौ विद्यावर्धकमन्त्रप्रयोगः- (1)-

ॐ नमो ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं वद वद वाग्वादिनी बुद्धिं वर्धय ॐ ह्रीं नमः स्वाहा ।।

मन्त्रस्यास्य अष्टोत्तरसहस्रसंख्यकजपः ग्रहणावसरे क्रियते तदा अयं सिद्धो भवति। तदनन्तरं अष्टोत्तरशतं प्रतिदिनं जपः कर्त्तव्यः । अनेन अनुदिनमभ्यस्ता विद्या वृद्धिं गच्छति ।

विद्यावर्धकमन्त्रप्रयोगः- (2)

ॐ ह्रीं श्रीं माम वद वद वाग्वादिनी भगवती सरस्वती ऐं नमः स्वविद्यां देहि मम ह्रीं सरस्वती स्वाहा।।

मन्त्रस्यास्य अष्टोत्तरसहस्रसंख्यकजपः ग्रहणावसरे कर्त्तव्यः। तदनन्तरं एकविंशतिदिनं यावत् त्रिकालं अष्टोत्तरशतसंख्यक सश्रद्धं जपः कर्त्तव्यः। ततोऽनुदिनं अष्टोत्तरशतसंख्यकजपकर्म विद्याविवृद्धये सिद्धिदायकं भवति ।

धनवर्धकमन्त्रप्रयोगः- (3)

ॐ ह्रीं श्रीं क्रीं श्रीं क्रीं क्लीं श्रीं लक्ष्मी मम गृहे धनं पूरय पूरय चिन्तां दूरय दूरय स्वाहा।

मन्त्रस्यास्य अष्टोत्तरसहस्रसंख्यकजपः चतुर्विंशति दिनं यावत् क्रियते तदा मन्त्रोऽयं सिद्धिं गच्छति। तदनन्तरमनुदिनं धनविवृद्धये मालात्रयं जपः कर्त्तव्यः। सात्विकाचरणेन सह अस्य प्रयोगः कर्त्तव्यः ।

पत्निप्राप्त्यर्थं वैदिकमन्त्रप्रयोगः- (4)

ॐआगच्छत आगतस्य नाम गृह्णाम्यायतः। इन्द्रस्य वृत्रघ्नो वन्वे वासवस्य शतक्रतोः।।
येन सूर्यां सावित्रीमश्विनोहतुः पथा। तेन मामब्रवीद् भगो जायामा वहतादिति।।
यस्तेऽङ्कुशो वसुदानो बृहन्निन्द्र हिरण्ययः । तेना जनीयते जायां मह्यं धेहि शचिपते।।

अथर्ववेदे अष्टमेऽनुवाके 6/82/1,2,3 ।

अस्य चतुःपञ्चाशतसहस्रजपेन तद्दशांशहवनतर्पणमार्जनेन मनोनुकूला पत्निप्राप्तिर्भवति।

पत्नीप्राप्त्ये पौराणिकमन्त्रप्रयोगः- (5)

ॐ पत्नीं मनोरमां देहि मनोवृत्तानुसारिणीम् । तारिणीं दुर्गसंसारसागरस्य कुलोद्भवाम् ।।

मन्त्रस्यास्य "दुर्गासप्तशती'' मन्त्रैः सम्पुटितैः पाठैः मनोनुकूलापत्नी प्राप्यते। पाठसंख्या-निर्द्धारणं जातकस्य जन्मपत्रस्थपत्नीसुखबाधकग्रहोपरि आधरितमस्ति ।

मनोनुकूलपतिप्राप्तये वैदिकमन्त्रप्रयोगः- (6)

ॐ त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिम्पतिवेदनम् । ऊर्वारुकमिवबन्धनादितोमुक्षीयमामुतः ।।

अस्य मन्त्रस्यानुष्ठानेन (सश्रद्धं शिवार्चनेन रुद्राभिषेकेन च) प्राप्ते काले मनोनुकूलपतिप्राप्तिर्भवति।

मनोनुकूलपतिप्राप्तये पौराणिकमन्त्रप्रयोगः- (7)

ॐ कात्यायिनि! महामाये ! महायोगिन्यधीश्वरि !
नन्दगोपसुतं देवि ! पतिं मे कुरु ते नमः ।।

अस्य मन्त्रस्यानुष्ठाने भगवत्याः जगदम्बायाः सम्मुखं दीपं प्रज्वाल्य कमलाक्षमालया एकपञ्चाशतसहस्रसंख्यकं जपकर्म कर्त्तव्यम्। तदनन्तरं तद्दशांशहवनं-मार्जनं-ब्राह्मणभोजनं-दक्षिणादानञ्च मनोनुकूलपतिप्राप्तये कर्त्तव्यम्।

कुपथगामी पति/पत्नीवशीकरणमन्त्रप्रयोगः- (8)

ॐ कामातुरे काममेखले विद्योषिणि नीललोचने ।
अमुकं मे वश्यं कुरु कुरु ह्रीं स्वाहा ।।

अत्र अमुकस्थाने पत्न्या वा पत्युर्नामोल्लेखः कर्त्तव्यः । सुमुहूर्त्ते प्रारभ्य चतुर्विंशति-सहस्रसंख्यकं जपकर्म भगवतीं पञ्चोपचारैः प्रपूज्य कर्त्तव्यम् ।

कुपथगामी पति/पत्नीवशीकरणवैदिकमन्त्रप्रयोगः- (9)

ॐ यथा नकुलो विच्छिद्य संदधात्यहिं पुनः ।
एवा कामस्य विच्छिन्नं सन्धेहि वीर्यावति ।।

अस्य जपसंख्या चतुर्विंशतिसहस्रमस्ति। विधानं विमृश्य कर्त्तव्यम्।

।। अथशारदोक्तमहामृत्युञ्जयजपविधिः।।

ॐ अस्य श्रीमहामृत्युञ्जयमन्त्रस्य वसिष्टऋषिः अनुष्टुप्छन्दः श्रीत्र्यम्बकरुद्रो देवता श्रीं बीजं ह्रीं शक्तिः मम यजमानस्य वा शरीरे सर्वारिष्ट निवृत्तिपूर्वकसकलमनोरथसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः ।

अथ ऋष्यादिन्यासः

ॐ वसिष्ठऋषये नमः शिरसि। अनुष्टुप्छन्दसे नमः मुखे। श्रीत्र्यम्बकरुद्र देवतायै नमः हृदये। श्रीं बीजाय नमः गुह्ये। ह्रीं शक्तये नमः पादयोः।।

अथ करन्यासः

ॐहौं ॐजूं सः भूर्भुवः स्वः त्र्यम्बकं ॐनमो भगवते रुद्राय शूलपाणये स्वाहा अङ्गुष्ठाभ्यां नमः।

ॐ हौं ॐ जूं सः भूर्भुवः स्वः यजामहे ॐ नमो भगवते रुद्राय अमृतमूर्तये मां जीवय जीवय तर्जनीभ्यां स्वाहा ।

ॐ हीं ॐ जूं सः भूर्भुवः स्वः सुगन्धिम्पुष्टिवर्धनम् ॐ नमो भगवते रुद्राय चन्द्रशिरसे जटिने स्वाहा मध्यमाभ्यां वषट्।

ॐ हौं ॐ जूं सः भूर्भुवः स्वः उर्वारुकमिव बन्धनात् ॐ नमो भगवते रुद्राय त्रिपुरान्तकाय हां ह्रीं अनामिकाभ्यां हुम्।

ॐ हौं ॐ जूं सः भूर्भुवः स्वः मृत्योर्मुक्षीय ॐ नमो भगवते रुद्राय त्रिलोचनाय ऋग्यजुः साममन्त्राय कनिष्ठिकाभ्यां वौषट् ।

ॐ हौं ॐ जूं सः भूर्भुवः स्वः मामृतात् ॐ नमो भगवते रुद्राय अग्नित्रयाय ज्वल ज्वल मां रक्ष रक्ष अघोरास्त्राय करतलकरपृष्ठाभ्यां फट् ।

एवं हृदयादि०

ॐ हौं ॐ जूं सः भूर्भुवः स्वः त्र्यम्बकं ॐ नमो भगवते रुद्राय शूलपाणये स्वाहा हृदयाय नमः ।

ॐ हौं ॐ जूं सः भूर्भुवः स्वः यजामहे ॐ नमो भगवते रुद्राय अमृतमूर्तये मां जीवय जीवय शिरसे स्वाहा।

ॐ हौं ॐ जूं सः भूर्भुवः स्वः सुगन्धिम्पुष्टिवर्धनम् ॐ नमो भगवते रुद्राय चन्द्रशिरसे जटिने स्वाहा शिखायै वषट्।

ॐ हौं ॐ जूं सः भूर्भुवः स्वः उर्वारुकमिव बन्धनात् ॐ नमो भगवते रुद्राय त्रिपुरान्तकाय ह्रां ह्रीं कवचाय हुँ ।

ॐ हौं ॐ जूं सः भूर्भुवः स्वः मृत्योर्मुक्षीय ॐ नमो भगवते रुद्राय त्रिलोचनाय ऋग्यजुः साममन्त्राय नेत्रत्रयाय वौषट् ।

ॐ हौं ॐ जूं सः भूर्भुवः स्वः मामृतात् ॐ नमो भगवते रुद्राय अग्नित्रयाय ज्वल ज्वल मां रक्ष रक्ष अघोरास्त्राय अस्त्राय फट् ।।

।। अथ वर्णन्यासः ।।

ॐ त्र्यं नमः दक्षिणचरणाग्रे। बं नमः कं नमः यं नमः जां नमः दक्षिणचरणसन्धिचतुष्केषु। मं नमः वामचरणाग्रे। हे नमः सं नमः गं नमः धिं नमः वामचरणसन्धिचतुष्केषु। पुं नमः गुह्ये। ष्टिं नमः आधारे। वं नमः जठरे। र्द्धं नमः हृदये। नं नमः कण्ठे। ॐ नमः दक्षिणकराग्रे। उं नमः रुं नमः कं नमः मि नमः दक्षिणकरसन्धिचतुष्केषु। वं नमः वामकराग्रे। वं नमः धं नमः नां नमः मं नमः वामकरसन्धिचतुष्के। त्यो नमः वदने। मुं नमः ओष्ठयोः। क्षीं नमः घ्राणयोः। यं नमः दृशोः। मां नमः श्रवणयोः। मुं नमः भ्रुवोः। तां नमः शिरसि। पदन्यासः। त्र्यम्बकं शिरसि। यजामहे भ्रुवोः। सुगन्धि दृशोः। पुष्टिवर्धनम् मुखे। उर्वारुकं गण्डयोः। इव हृदये। बन्धनात्-जठरे, मृर्त्यो-गुह्ये। मुक्षीय-उर्वोः। मा जानुनोः। अमृतात् पादयोः॥

अथ ध्यानम्

हस्ताभ्यां कलशद्वयामृतरसेराप्लवयन्तं शिरो, द्वाभ्यां तो दधतं मृगाऽक्षवलये द्वाभ्यां वहन्तं परम्। अंकन्यस्तकरद्वयामृतघट कैलाशकान्तं शिवम्, स्वच्छाम्भोजगतं नवेन्दुमुकुटाभान्तं त्रिनेत्रं भजे॥१॥

इति ध्यात्वा मानसोपचारैः सम्पूज्य पूर्ववत् मालापूजनं पूर्ववत् मूलमन्त्र जपेत् ।।

।। मन्त्रस्वरूपम् ।।

हौं ॐ जूं सः भूर्भुवः स्वः त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिम्पुष्टिवर्धनम्। उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्यो-र्मुक्षीय मामृतात् भूर्भुवः स्वरों जूं सः हौं ओम् ॥ १ ॥

जपान्ते प्रार्थना-

मृत्युञ्जय! महारुद्र! त्राहि मां शरणागतम् । जन्ममृत्युजरारोगैः पीडितं कर्मबन्धनैः ॥ १॥

तावकस्त्वद्गतप्राणस्त्वच्चित्तोऽहं सदा मृड । इति विज्ञाप्य देवेशं जपेन्मन्त्रं त्र्यम्बकम् ॥ २॥

बालस्य दृष्टिदोषादौ रक्षाविधिः- **भस्म गृहीत्वाऽभिमंत्रयेत् -**

वासुदेवो जगन्नाथः पूतनातर्जनो हरिः। रक्षंतु त्वरितं बालं मुंच मुंच कुमारकम् ॥

कृष्ण रक्ष शिशुं शंखमधुकैटभमर्दन। प्रातः संगवमध्याह्ने सायान्हे मुंच संध्ययोः ॥

महानिशि सदा रक्ष कंसारिष्टनिषूदन। महोरगान् पिशाचांश्च ग्रहान्मातृगणांस्तथा ॥

बालग्रहान्विशेषेण छिंधि छिंधि महाभयान्। त्राहि त्राहि हरे नित्यं त्वद्रक्षाभूषितं शिशुम्॥

इति भस्माभिमंत्र्यैव भूषयेत्तेन भस्मना। शिरो ललाटाद्यंगेषु रक्षां कुर्याद्यथाविधि ॥

रक्ष रक्ष महादेव नीलग्रीव जटाधर। ग्रहैस्तु सहितो रक्ष मुंच मुंच कुमारकम् ॥

अमुं मंत्रं भूर्जपत्रे विलिख्य तत्पत्रं बालस्य दक्षिणभुजे बध्नीयात् ।

बालरोदनपरिहारार्थं यंत्रमुक्तं मयूखे

षड्लमध्ये ह्रींकारस्तन्मध्ये शिशोर्नाम विलिख्य षटकोणेषु - ॐ लुलुव स्वाहा' इति मंत्रषडक्षराणि विलिख्य तद्बहिर्नेमिवद्वत्तद्वयं विलिख्य तद्बहिरधोमुखैरर्धचंद्रावेष्टय यंत्रदेवताभ्यो नमः' इति षोडशोपचारैः संपूज्य बालहस्ते बन्धीयात्

(बालग्रहशांत्यादिकं शांत्यादिग्रंथे द्रष्टव्यम्)

इति बालस्य रक्षाविधिः ॥

अथ बगलामुखी मन्त्र जपविधिः(मेरु तंत्रोक्त)

विनियोगः

'ॐ अस्य श्रीबगलामुखीमन्त्रस्य नारदऋषिः बृहतीछन्दः बगलामुखीदेवता शत्रूणां स्तम्भनार्थे जपे विनियोगः ।

षडङ्गन्यासः-

ॐ ह्रीं हृदयाय नमः, ॐ बगलामुखि शिरसे स्वाहा, ॐ सर्वदुष्टानां शिखायै वषट्, ॐ वाचं मुखं पदं स्तम्भय कवचाय हुम्, ॐ जिहवां कीलय नेत्रत्रयाय वौषट्, ॐ बुद्धिं विनाशय ह्रीं ॐ स्वाहा अस्त्राय फट् ॥

षडङ्गन्यासः

ह्रीं हदयाय नमः, ॐ बगलामुखि शिरसे स्वाहा, ॐ सर्वदुष्टानां शिखायै वषट्, ॐ वाचंमुखं पदं स्तम्भय कवचाय हुं, ॐ जिहवां कीलय नेत्रत्रयाय वौषट्, ॐ बुद्धिं विनाशय ह्रीं ॐ स्वाहा अस्त्राय फट्।

अथ मन्त्रः

।। **ॐ ह्रीं बगलामुखि सर्वदुष्टानां वाचं मुखं पदं जिह्वां स्तम्भय कीलय बुद्धिं विनाशय ह्रीं ॐ स्वाहाः**।।

नक्षत्रसम्बन्धिनो वृक्षाः

ज्योतिषशास्त्रं लोकोपकारकं शास्त्रमस्तीत्यत्र नास्ति कश्चित् संशीतिलेशः। जन्मपत्रमाध्यमेन यथा जातकस्य प्रतिकूलतानिवृत्यर्थं तस्य प्रतिकूलग्रहस्य निर्द्धारणं कृत्वा तदनुकूलताप्राप्तये तस्य मन्त्रजपेन, तस्य पदार्थस्य दानेन तस्य ग्रहस्य व्रतेन, हवनादिषु तस्य ग्रहस्य समिधया हवनादिना च तद्ग्रहबाधायाः निवृत्तिः भवति, तथैव् नक्षत्रादीनां शान्तिप्रसङ्गे नक्षत्र-सम्बन्धिवृक्षाणामपि विद्यते किमपि वैशिष्ट्यम् । सुखैश्वर्यादीनां प्राप्तये नक्षत्रसम्बन्धिवृक्षाणां ज्ञानमपि नितान्तम् अपेक्षितं भवति । यतः कश्चिज्जनः स्वजन्मनक्षत्रसम्बन्धिवृक्षाणां सेवनं छेदन-भक्षणादिविधिना करोति तदा सः स्वजीवने सुखैश्वर्यादिकं नैव प्राप्नोति। जन्मनक्षत्रसम्बन्धिनः वृक्षाः सर्वदा पालनीयाः पूजनीयाः संवर्धनीयाश्च भवन्ति। तद्यथा रघुनाथसूरिविरचिते भोजन-कुतुहलाख्ये ग्रन्थे-

अथ वक्ष्यामि नक्षत्रवृक्षानागमचोदितान् ।
पूजनात् पुण्यदांश्चैव वर्धनात् पालनादपि ।।
विषद्रुधात्रीतरुहेमदुग्धाजम्बुस्तथा खादिरकृष्णवंशाः ।
अश्वत्थनागौ च वटः पलाशः प्लक्षस्तथाम्बष्ठतरुः क्रमेण ।।
बिल्वार्जुनौ चैव बिकङ्कतोऽथ सकेसराः शम्बरसर्जवञ्जुलाः ।
सपानसार्काश्च शमीकदम्बाः तथाम्रिनम्बौ मधुकद्रुमश्च ।।
अमी नक्षत्रदैवत्या वृक्षाः स्युः सप्तविंशतिः ।
अश्विन्यादिक्रमादेषामेषा नक्षत्रपद्धतिः ।।
यस्त्वेतेषामात्मजन्मर्क्षभाजां मर्त्यः कुर्याद् भेषजादीन् मदान्धः ।
तस्यायुष्यं श्रीः कलत्रञ्च पुत्राः नश्यन्त्येषां वर्धते वर्धनाद्यैः ।।

एतेषाम् अश्विन्यादिसप्तविंशतिनक्षत्रवृक्षाणां देवताः अपि ते एव भवन्ति ये नक्षत्राणां देवताः कथिताः विद्यन्ते । इदानी प्रसङ्गात् नक्षत्रवृक्षाणां तदधिपानाञ्चोल्लेखः क्रियते। तद्यथा-

क्र. सं.	नक्षत्रनाम	देवताः	वृक्षाः	क्र. सं.	नक्षत्रनाम	देवताः	वृक्षाः
१	**अश्विनी**	अश्विनीकुमार	विषद्रुः	१५.	**स्वातिः**	वायुः	अर्जुनः
२	**भरणी**	यम	धात्री	१६.	**विशाखा**	शक्राग्निः	विकङ्कतः
३	**कृतिका**	अग्नि	हेमदुग्धा	१७	**अनुराधा**	मित्र	केसरः
४	**रोहिणी**	धातृ	जम्बू	१८.	**ज्येष्ठा**	इन्द्र	शम्बरः
५	**मृगशिरा**	चन्द्रमाः	खादिर	१९.	**मूल**	निऋर्ति	सर्ज
६	**आर्द्रा**	रुद्रः	कृष्णखादिरः	२०.	**पू.षा.**	क्षीरः	वञ्जुलः
७	**पुनर्वसु**	अदितिः	वंशः	२१.	**उ.षा.**	विश्वेदेवा	पानकः
८	**पुष्य**	ईज्यः	अश्वत्थः	२२.	**श्रवणा**	विधिः	अर्कः
९	**अश्लेषा**	सर्पः	नागः	२३.	**धनिष्ठा**	गोविन्द	शमी
१०	**मघा**	पितरः	वटः	२४.	**शतभिषा**	वसु	कदम्बः
११	**पू.फा.**	भगः	पलाशः	२५.	**पू.भा.प.**	अजचरण सूर्यविशेषः	आम्रः
१२	**उ.फा.**	अर्यमा	प्लक्षः	२६.	**उ.भा.प.**	अहिर्बुध्न्य	निम्बः
१३	**हस्त**	रविः	अम्बष्ठः	२७.	**रेवती**	पूषा	महुआ
१४.	**चित्रा**	त्वाष्ट्रा	बिल्वः				

गृहस्य चतुर्दिक्षु वृक्षफलम्-

वृक्षाः दुग्धसकंटकाश्च फलिनस्त्याज्या गृहाद् दूरतः
शस्ते चम्पकपाटले च कदली जातीतथा केतकी ।
यामादूर्ध्वमशेषवृक्ष सुरजा छाया न शस्ता गृहे
पार्श्वे कस्य हरे रवीशपुरतो जैनानु चण्ड्याः क्वचिद् ।।

वास्तुराजवल्लभ-

अर्थात् दुग्धवाले वृक्ष, काँटेदार वृक्ष, फूलवाले वृक्ष, घर के समीप सुखदायक नहीं माने गये हैं । चम्पा, गुलाब, केला, चमेली, केतकी का वृक्ष शुभदायक माना गया है। एक प्रहर दिन (सूर्योदय के ३ घंटे) के पश्चाद् भी घर पर किसी वृक्ष की छाया शुभदायक नहीं मानी गई है। ब्रह्मा के मंदिर के पार्श्व भाग में, विष्णु, शिव, सूर्य मन्दिर के सामने, जैन-मन्दिर के पीछे किसी भी देवी मन्दिर के किसी भाग में गृह बनाना शुभदायक नहीं माना गया है।

।। हरिः ॐ ।।

सृष्टि-संरक्षण तथा ग्रहोपचार में वृक्षों का अवदान

प्रो. मदनमोहनपाठक
वरिष्ठ आचार्य, ज्योतिषविभाग
केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालय, लखनऊ-परिसर

स्वतन्त्रता प्राप्ति के अनन्तर देश में भौतिक समृद्धि तो हुई परन्तु इसके साथ अशान्ति की भी अभिवृद्धि हुई है। इसके अनेक कारणों में से एक महत्त्वपूर्ण कारण है वृक्षों की कमी। जिस परिमाण में वृक्षों की कटाई हुई है उस परिमाण में वृक्षों को लगाया नहीं गया है। परिणामस्वरूप वर्षा की कमी हुई है। फसलों की सिचाई में मेघ का जल अमृत समान माना गया है। मेघ जल से सिंचित अन्न विविध रोगोपशामक तथा पुष्टि-वर्धक है। पर्यावरण के संरक्षण में भी वृक्षों/वनस्पतियों का महत्त्वपूर्ण स्थान है। विभिन्न कम्पनियों कारखानों, मोटर गाड़ियों से निकलने वाले कार्बन के अवशोषक के रूप में वृक्षों तथा वनस्पतियों की महती भूमिका है। महानगरों में वायु प्रदूषण चरम पर है। कारण वृक्षों का अभाव ही है।

धर्मार्जन पुरुषार्थ चतुष्टय में प्रथम पुरुषार्थ है। धर्म के विना अर्थ एवं काम अपवित्र हो जाता है। इन वृक्षों के महत्त्व को जानकर ही ऋषियों ने वृक्षारोपण को धर्मं के साथ जोड़ा था। वाराहपुराण में व्यास जी ने कहा है-

भूमिदानेन ये लोका गोदानेन च कीर्तिता।
ते लोकाः प्राप्यते पुंभिः पादपानां प्ररोपणे।।

अर्थात् व्यक्ति को भूमिदान तथा गोदान के सदृश पुण्य वृक्ष लगाने से प्राप्त होता है। वृक्ष रोपण करने वाला नरक गामी नहीं होता।

अश्वत्थमेकं पिचुमर्दमेकं (निम्ब)न्यग्रोध (वट)मेकं दश पुष्पजाती।
द्वे द्वे तथा दाड़िममातुलुंगे <u>पञ्चाम्ररोपी नरकं न याति</u>।।

अर्थात् एक पीपल, एक निम्ब, एक वरगद, दश पुष्पजाती, दो अनार, दो मातुलुंगा (एकप्रकार का निम्बू, Sitron) तथा पांच आम्रका पेड लगाने वाला कभी नरक नहीं जाता।

यथा सत्पुत्रः कुलमुद्धरेद्धि यथातिकृत्स्नानियमप्रयत्नात्।
तथात्रवृक्षाः फलपुष्पभूताः <u>स्वं स्वामिनं नरकादुद्धरन्ति</u>।।

अर्थात् जैसे सत्पुत्र अपने कुल का उद्धार करता है, उसी प्रकार फल-पुष्प युक्त वृक्ष अपने स्वामी को नरक से उद्धार कर देता है।

वृक्षरोपण फल- **अपुत्रस्य च पुत्रत्वं पादपा इह कुर्वते।**
यत्नेनापि च राजेन्द्र! अश्वत्थारोपणं कुरु।।
स ते पुत्रसहस्राणां कार्यमेकः करिष्यति।
धनी चाश्वत्थवृक्षेण अशोकः शोकनाशनः।।
प्लक्षो यज्ञप्रदः प्रोक्तो निम्बश्चासुप्रदः स्मृतः।
जम्बुकी नाकदा प्रोक्ता मर्यादा दाडिमी तथा।।
डुम्बरो रोगनाशाय पलाशो ब्रह्मदस्तथा।।
अर्कपुष्पा रोपकाणां नित्यं तुष्येद्दिवाकरः।।
श्रीवृक्षः शंकरो देवः पाटलायान्तु पार्वती।
शिंशपायामप्सरसः कुन्दे गन्धर्वसत्तमाः।।
विभितके दासवृद्धिः वकुलो दास्यदस्तथा।
अपत्यनाशकस्तालो वकुलः कुलवर्द्धनः।।
बहुभार्या नारिकेली द्राक्षः सर्वाङ्गसुन्दरः।
रतिप्रदा तथा केली केतकी सर्वनाशिनी।।
प्रतिष्ठां ते गमिष्यन्ति ये नराः प्लक्षरोपकाः।

पद्मपुराणे सृष्टिखण्डे वृक्षारोपणं नाम षड्विंशोध्यायः।।

वृक्षनाम	**फल**	**वृक्षनाम**	**फल**
अश्वत्थ (पीपल)	धनप्राप्ति	पाटल	पार्वतीप्रीति
अशोक	शोकनाश	शिंशप (शीसम)	सुन्दर स्त्री प्राप्ति
प्लक्ष (पाकड़)	यज्ञप्रद	कुन्द	गन्धर्वप्रीति
निम्ब	प्राणप्रद	विभितक (बहेड़ा)	दासवृद्धि
जम्बुकी (जामुन)	स्वर्गप्रद	ताल	संततिनाश
दाडिमी (अनार)	मर्यादाप्राप्ति	वकुल (मौलसरी)	दासप्राप्ति
डुम्बर (गुलर)	रोगनाश	नारिकेल	बहुभार्या प्राप्ति
पलाश	ब्रह्मप्राप्ति	द्राक्षा (अंगूर)	सुन्दर शरीर प्राप्ति
अर्कपुष्प (अकवन)	सूर्यप्रीति	केली	रतिप्रद
बिल्व	शिवप्राप्ति	केतकी	सर्वनाशिनी

वृक्षों को लगाने से लाभ -

वृक्षगुल्मलतावल्यस्त्वक्सारास्तृणजातयः।
षडेते वृक्षजातीयास्तासां रोपे फलं शृणु ।।
यः पुमान् रोपयेद् वृक्षान् छायापुष्पफलोपगान् ।
सर्वसत्त्वोपभोगाय स याति परमां गतिम् ।।

वृक्ष-गुल्म-लता-वल्ली-त्वक्सार-तृण ये वृक्षों की छह प्रकार की जातियां कही गई हैं। जो व्यक्ति सभी प्राणियों के उपभोग के लिए छाया-पुष्प तथा फल वाले वृक्ष को लगाता है वह परं गति को प्राप्त करता है। अपि च-

छायापुष्पोपगांस्त्रिंशत् फलपुष्पद्रुमांस्तथा ।
रोपयित्वा दशाम्रांस्तु नरो न नरकं व्रजेत्।।
देवदानवगन्धर्वाः किन्नरोरगगुह्यकाः ।
पशुपक्षीमनुष्यांश्च संश्रयन्ति मुदा द्रुमान्।।
पुष्पैः सुरगणाः सर्वे फलैश्च पितरः सदा।
छायया मे मनुष्यास्तु पशुपक्षिमृगास्तथा।।
पुष्पोपगन्धांश्च फलोपगन्धान् यः पादपान् रोपयते मनुष्यः।
समृद्धदेशे वरवेश्मवेद्यां लभेददधिष्ठानवरं स विप्रः।।
तस्मात् सुबहवो वृक्षाः रोप्याः श्रेयोऽभिवाञ्छता।
पुत्रवत् परिपाल्याश्च ते पुत्राः धर्मतः स्मृताः।।

अर्थात् छाया फूल तथा फल वाले दस आम्र वृक्ष लगाने वाले को नरक नहीं मिलता। देव-दानव-गन्धर्व-किन्नर-सर्प-गुह्यक-पशु-पक्षी तथा मनुष्य ये सभी वृक्षों के आश्रित हैं। फूल वाले वृक्ष देवताओं को, फल वाले पितरों को, छायादार वृक्ष मनुष्य एवं पशु पक्षियों को संतुष्ट करते हैं। सुगन्धित फल फूल वाले वृक्ष लगाने वाला व्यक्ति सर्वसमृद्ध होता है तथा समृद्ध देश में सुप्रतिष्ठित होता है। एतदर्थ कल्याण चाहने वाले व्यक्ति को बहुत वृक्षों को लगा कर पुत्रवत् पालन करना चाहिए। क्योंकि वृक्षों को धर्मपुत्र कहा गया है। अतः वृक्षों को सन्तान की तरह पालन करने की बात कही गयी है।

वेद के नेत्र स्वरूप ज्योतिषशास्त्र में ग्रहशान्त्यर्थ उपचार हेतु ग्रह-नक्षत्र-सम्बन्धित वृक्षों को लगाना तथा उनके पूजन का विधान है। क्योंकि ग्रह-नक्षत्रों की अनुकूलता शुभ तथा ग्रह-नक्षत्रों की प्रतिकूलता अशुभ फल प्राप्ति का सूचक है। ग्रहों से सम्बन्धित वृक्षों/वनस्पतियों का वर्णन इस प्रकार है।

अर्कः पलाशः खदिरः अपामार्गोऽथ पीपलः।
औदुम्बरः शमी दूर्वा कुशाश्च समिधाः क्रमात्।।

अर्थात् सूर्य का वृक्ष अकवन, चन्द्र का पलाश, मंगल का खदिर, बुध का अपामार्ग, गुरु का पीपल, शुक्र का औदुम्बर, शनि का शमी, राहु का दूर्वा एवं केतु का कुशा निर्धारित किया गया है।

वर्तमान समय में समाज में जो अशान्ति, कलह तथा विभिन्न प्रकार की आधि-व्याधि (मानसिक एवं शारीरिक पीड़ा) देखने को मिलती है उसके समाधानार्थ इन नव-ग्रहों के वृक्षों को लगाकर उनकी सेवा करने से तत्तद् ग्रह सम्बन्धी रोगों/समस्याओं से छुटकारा मिल सकता है। यहाँ प्रसंग वश ग्रह सम्बन्धी रोगों/समस्याओं का संक्षेप में उल्लेख किया जाता है।

सूर्य से विचारणीय विषयः-

पिता, नेत्र, आत्मा, राजाश्रय, आत्म-साक्षात्कार, हड्डी, प्रताप, पेट, चौपाया पशु, पित्तज व्याधि आदि का विचार करते हैं।

चन्द्र से विचारणीय विषयः-

माता, बुद्धि, कफजरोग, क्षयरोग, मानसिक रोग, स्त्रीजाति, वैश्यजाति, कामज रोग, रक्त विकार, दुग्ध वाले वृक्ष, वर्षा काल आदि का विचार करते हैं।

मंगल से विचारणीय विषयः-

सहोदर भाई, हड्डी, व्रण, अग्नि से जलना, संग्राम, सैन्य शक्ति, खड्गादि शस्त्र, काम-क्रोध, जामाता, भूमि-भवन, परापवाद, दुःसाहस आदि का विचार करते हैं।

बुध से विचारणीय विषयः-

घोड़ा, वाणी, गला, शिशु, नाभि, बहिन, वात, मन पर संयम, तिरछा देखना, मामा आदि का विचार करते हैं।

गुरु से विचारणीय विषयः-

पुत्र, पेट की बीमारी, ज्येष्ठ भाई, देह का स्वास्थ्य, शरीर में वात-कफ, पिता के पिता अर्थात दादा, पति, आदि का विचार करते हैं।

शुक्र से विचारणीय विषयः-

शारीरिक सौन्दर्य, सुकुमारता, छोटा कद, यौवन, नौकर, नेत्र, स्त्री सुख, मृदुलता, कमजोरी, गुह्य अंग, भोग-विलास, आदि का विचार करते हैं।

शनि से विचारणीय विषयः-

जड़ता अथवा आलस्य, चमड़ा, विकृत अंग, पौरुषहीनता, बकरी, भैंस, कुत्ता, भृत्य, पैर सम्बन्धित रोग, दीर्घ रोग आदि का विचार किया जाता है।

राहु से विचारणीय विषय :-

कफ जन्य रोग, अन्त्यज, पाप स्त्री, अधार्मिक मनुष्य, गंदगी, हड्डी, मूर्खता, अकस्मात् घटना, स्नायु सम्बन्धित रोग आदि का विचार किया जाता है।

केतु से विचारणीय विषयः-

वायु विकार, क्षय रोग, पीड़ा, ज्वर, घाव, कुक्षि, आँख का दर्द, शत्रुओं से पीड़ा, फोड़े-फुंसी, पेट में तीव्र पीड़ा आदि का विचार किया जाता है।

ज्योतिष शास्त्र में इसके अतिरिक्त जातक के भावेश के अनुसार भी उनसे विचारणीय विषयों का विचार किया जाता है। जैसे लग्न से जातक का सम्पूर्ण शरीर, व्यक्तित्व, व्रण, चिह्न, आयु, यश-अपयश आदि का विचार किया जाता है।

द्वितीय भाव से धन-सम्पत्ति, नेत्र, मुख, वाणी, कुटुम्बी जन, भोजन आदि का विचार किया जाता है।

तृतीयभाव से बाहु, कण्ठ, कण्ठस्वर, पराक्रम, दुःसाहस, अनुज तथा चतुर्थभाव से भूमि-भवन-वाहन, ऐश्वर्य, मातृ-सुख, उपाधि वाली विद्या, चतुष्पद सुख, हृदय, फेंफड़ा आदि का विचार होता है।

पंचम से सन्तान, प्रिया, प्रियतम, स्त्री का बड़ा भाई, बहनोई, भाभी, गर्भ, बुद्धि, लाटरी, सिनेमा, पेट आदि का विचार किया जाता है। इसी प्रकार अन्य भावेशों से विचारणीय विषयों का विचार जातक ग्रन्थ से जानना चाहिए।

उपर्युक्त विवेचनों से सुस्पष्ट होता है की लौकिक जगत् में सुख और दुःख के साधक और बाधक ग्रह ही हैं। ग्रह प्रदत्त शुभाशुभ संकेत में न्यूनाधिकता अर्थात् अशुभ फल में अल्पता तथा शुभ फल में वृद्धि हेतु ग्रहोपचार करने की बात बताई गयी है। उसी सन्दर्भ में महर्षि पराशर ने ग्रह-समिधाओं का वर्णन किया है-

सूर्यस्यार्कः पलाशश्च विधोर्भूनन्दनस्य तु।
खदिरोऽथ बुधस्यैव-मपामार्ग उदीरितः।।
पिप्पलो हि गुरोर्जन्तु-फलः शुक्रस्य सम्मतः।
शनेः शमी त्वहेर्दूर्वा कुशाः केतोः समित् स्मृताः।।

बृहत्पाराशरहोराशास्त्रम्,ग्रहशान्त्याध्यायः, श्लोकसं २१-२२

उपर्युक्त इन नवग्रहों की समिधाओं का उपयोग ग्रह शान्त्यर्थ केवल हवन के लिए ही प्रयोग नहीं करना चाहिए अपितु इन वृक्षों/वनस्पतियों को रोप एवं सींच करके इनके सानिध्य में तत्तद् ग्रहों के मन्त्र जप करने से तत् सम्बन्धी ग्रह-बाधाओं से मुक्ति मिलती है। उदाहरण के लिए सूर्य नेत्र, हड्डी(अस्थि), राज्याधिकारी, पिता आदि का कारक माना जाता है। जिस किसी व्यक्ति को इनसे सम्बन्धित पीड़ा हो अर्थात् नेत्ररोग, अथवा हड्डी के रोग, राज्याधिकारियों की प्रतिकूलता तथा पिता के स्वास्थ्य तथा व्यवाहर में प्रतिकूलता हो तो ज्योतिष शास्त्रोक्त मुहूर्त में किसी सुरक्षित स्थान में अकवन का पौधा लगा कर उसके सान्निध्य में वेदोक्त/तन्त्रोक्त मन्त्रों का अनुष्ठान करने/करवाने से तत् सम्बन्धित पीड़ा से मुक्ति मिलती है। इस प्रकार किसी भी मानसिक रोगी को न केवल चन्द्र मन्त्र का जप करना चाहिये अपितु ज्योतिष शास्त्रोक्त मुहूर्त में सुरक्षित स्थान पर पलाश वृक्ष लगा कर तद् ग्रह सम्बन्धित अनुष्ठान करने से मानसिक रोग से मुक्ति मिलती है। इस प्रकार अनुष्ठान करने से न केवल मानसिक रोग से मुक्ति अपितु चन्द्र जन्य अन्य समस्त बाधाओं से मुक्ति मिलती है।

मंगल की प्रतिकूलता से रक्त विकार, जैसे रक्तचाप आदि रोग, भ्रातृसुख में अभाव अथवा कलह, काम-क्रोधजन्य विकार/रोग, जामाता से परेशानी, भूमि-भवन सम्बधित समस्यायें, परापवाद जैसे अपयश आदि की स्थिति में मंगल की आराधना के साथ मंगल के वृक्ष खदिर लगाकर उसकी सेवा के साथ मंगल का अनुष्ठान खदिर वृक्ष के सान्निध्य में करनी चाहिए।

बुध की प्रतिकूलता मे चर्मविकार, मातुल कष्ट, अथवा मातृकुल में विभिन्न परेशानियाँ, त्रिदोष(कफ-वात-पित्त)जन्य रोग, दन्त रोग, मुख रोग, निमोनिया ज्वर, व्रण, खांसी, ज्ञाति(कुल/खानदान) वर्ग, शिल्प से सम्बन्धित कार्य, वाणी जन्य विकार, घोडा, नपुंसकता जन्य व्याधि, गला से सम्बन्धित

रोग, तान्त्रिक अभिचार, नाभि के आसन्न रोग, शूद्रकृत् उपद्रव, गुप्तांग में विकार, बहन से सम्बन्धित सहयोग/पीड़ा, गाँव में यश-अपयश/मान-प्रतिष्ठा आदि का विचार बुध से करते हैं। उपर्युक्त ग्रह बाधाओं के निवारण हेतु बुध की समिधा चिड़चिड़ी/अपामार्ग/लटजीरा(Irritant Plant) लगाने एवं इसकी सेवा करने, इसके सान्निध्य में बुध मन्त्र जप/अनुष्ठान करने से महान् लाभ होता है।

इस प्रकार गुरु की समिधा पीपल है। सभी वनस्पतियों में पीपल का महत्त्वपूर्ण स्थान है। यह अहर्निश ऑक्सीजन का उत्सर्जन करने वाला वृक्ष है। **गुरु से विचारणीय विषय-** गुरु/अध्यापक की अनुकूलता/प्रतिकूलता, सन्तान के स्वास्थ्य एवं व्यवहार में बाधा, बड़े भाई से सम्बन्धित पीड़ा, गुरु का कोपभाजन होना, विद्यार्जन में बाधा, ब्राह्मण, गाय, कोष, प्रताप, कीर्ति, उदर रोग, पितामह, अग्रज, राजा, विधिविभाग, राजसम्मान, उरु स्थल, देव-कोप, मित्र, वक्तृत्व शक्ति, वातज/कफज रोग, उहापोहशक्ति, पतिसुख आदि का विचार करते हैं। गुरु की प्रतिकूलता से मधुमेह रोग से पीड़ा होती है। उपर्युक्त की प्रतिकूलता अथवा तद् जन्य सुख के अभाव में पीपल वृक्ष अवश्य लगाना चाहिए। जिस कन्या के पाणिग्रहण में बाधा उपस्थित हो उसे गुरुवार का व्रत करने, पीपल वृक्ष लगाने तथा उसके सान्निध्य में बृहस्पति का अनुष्ठान करने से आशातीत सफलता मिलती है।

शुक्र से विचारणीय विषय-दाम्पत्यसुखबाधा, स्त्रीजाति, ब्राह्मण, भार्या, मैथुन, आज्ञा, वाहनसुख, हाथी-घोडा, नृत्य-गीत, वाद्य, अभिनय, युवावस्था, तैराकी, नौकर, भाग्य, सौन्दर्य, सुकुमारता, राज्य, माला, इत्र, शारीरिक सौन्दर्य, अल्पभोजी, भोजन, विभिन्न कलाओं में निपुणता, वीर्य, जल क्रीडा, दिन में जन्म हो तो मातृकारक, शारीरिक निर्बलता एवं सप्तमभाव से सम्बन्धित सुख में बाधा होती है। शुक्र यदि प्रतिकूल हो अथवा सप्तम भाव प्रदूषित /पीड़ित हो तो उपर्युक्त पदार्थों में न्यूनता उपस्थित करता है। इस प्रकार शुक्र जन्य बाधा के निवारण हेतु औदुम्बर(गुलर) का वृक्ष लगाना चाहिए। एवं उसके सान्निध्य में शास्त्रोक्त शुक्र का व्रत करने एवं मन्त्र जप करने से तत्सम्बन्धी कष्ट का निवारण होता है।

शनि की प्रतिकूलता से विविध रोग, प्रतिपक्षियों का विरोध, जड़ता, आलस्य, विविध दुःख, चण्डाल आदि नीच जाति, वनवासी, स्वामी, आयु, नपुंसकता, दासता का कर्म, अधार्मिक कृत्य, पौरुष हीनता, मिथ्या भाषण, निकृष्ट विचार, दुष्टों से मैत्री, रात्रि में जन्म हो तो पिता का कारक, कृषि द्वारा जीवन यापन, लंगड़ापन, जिलाने का उपाय, पतन, भ्रमण, शल्य विद्या, तामसिक गुण, विष, कठोरता, भय, सार्वभौम सत्ता, बकरा, भैंस, कुत्ता, चोरी, चित्त की कठोरता, हृदय की उदारता, अपूर्णता, हीनता, अभाव, चमड़ा, पत्थर आदि पदार्थों का प्रतिनिधित्व करता है। इसके साथ ही कुण्डली में त्रिक भावों से विचारणीय विषयों का प्रतिनिधित्व करता है। इस प्रकार किसी भी प्रकार की पीड़ा हो तो शनि प्रदत्त पीड़ा समझनी चाहिए। इनके उपशमनार्थ शुभ मुहूर्त में शमी वृक्ष लगा कर उसकी सेवा करते हुए शास्त्रोक्त शनि का अनुष्ठान करने से अशुभ फल का ह्रास एवं शुभ फल की वृद्धि होती है।

राहु की प्रतिकूलता से दुष्ट स्त्री, अधार्मिक मनुष्य, द्युत, संध्या काल, विदेश गमन, अस्थि एवं पिलिहर रोग, असत्य आचरण, इन्द्रजाल, तांत्रिक प्रयोग, नीच जन, वातज-कफज रोग, सकल गुप्त आचरण, लैब में भी रोगों का सुस्पष्ट ना होना, मृत्यु की प्रकृति, माता-पिता, नाना, खाँसी, श्वॉस सम्बन्धी रोग, प्रताप, कठोर भाषण, अभाव आदि से पीड़ा होती है।

इसी प्रकार केतु की प्रतिकूलता से कुत्ता, चिकित्सक, क्षय रोग, विविध पीड़ा, वातज रोग, तन्त्र-मन्त्र, व्रण, पत्थर, कुक्षी एवं नेत्र विकार, अज्ञानता, संसार से विरक्ति, शत्रुबाधा तथा मंगलग्रह से सम्बन्धित पीड़ा भी होती है। राहु केतु की समिधा क्रमशः दूर्वा एवं कुश है। राहु-केतु बाधा के उपशमनार्थ क्रमशः दूर्वा एवं कुश को लगाकर राहु-केतु के अनुष्ठान द्वारा ग्रहपीड़ा से मुक्ति मिलती है।

वनस्पतियों/वृक्षों के इन्हीं विशेषताओं को देखते हुए प्राचीन ऋषियों ने वृक्षों को लगाने के साथ इनके संरक्षण, संवर्धन करने की बात कही है। जैसे-

अतीतानागते चोभे पितृवंशं च भारत!।
तारयेद् वृक्षरोपी च तस्माद् वृक्षांश्च रोपयेत्।।

महाभारत अनुशासनपर्व ५८/२६

अर्थात् हे भरतनन्दन! वृक्ष लगाने वाला पुरुष अपने मरे हुए पूर्वजों और भविष्य में होने वाले सन्तानों का तथा समस्त पितृकुल का उद्धार कर देता है। इसीलिए वृक्षों को अवश्य लगाना चाहिए।

इस प्रकार वृक्षों/वनस्पतियों को लगाकर न केवल हम अपना तथा अपने परिवार का अपितु सकल सृष्टि का कल्याण कर सकते हैं।

।। इति शम् ।।

अथ प्रातःस्मरणीयगणेशस्तोत्रम्

ॐ प्रणम्य शिरसा देवं गौरीपुत्रं विनायकम्।
भक्तावासं स्मरेन्नित्यमायुष्कामार्थसिद्धये।१।

प्रथमं वक्रतुण्डञ्च एकदन्तं द्वितीयकम् ।।
तृतीयं कृष्णपिङ्गाक्षं गजवक्त्रं चतुर्थकम् ।।२।।

लम्बोदरं पञ्चमञ्च षष्ठं विकटमेव च ।।
सप्तमं विघ्नराजञ्च धूम्रवर्णं तथाष्टमम् ।।३।।

नवमं भालचन्द्रञ्च दशमन्तु विनायकम् ।।
एकादशं गणपतिं द्वादशन्तु गजाननम् ।।४।।

द्वादशैतानि नामानि त्रिसन्ध्यं यः पठेन्नरः।।
नास्ति विघ्नभयं तस्य सर्वसिद्धिं लभेद् ध्रुवम् ।।५।।

विद्यार्थी लभते विद्यां धनार्थी लभते धनम् ।।
पुत्रार्थी लभते पुत्रान् मोक्षार्थी लभते गतिम् ।।६।।

जपेद् गणपतिस्तोत्रं षड्भिर्मासैः फलं लभेत् ।।
संवत्सरेण सिद्धिञ्च लभते नात्र संशयः ।।७।।

अष्टभ्यो ब्रह्मणेभ्यश्च लिखित्वा यः समर्पयेत्।।
तस्य विद्या भवेत् सद्यो गणेशस्य प्रसादतः।। ८।।

श्रीनारदपुराणे सङ्कष्टनाशनं नाम गणेशस्तोत्रं सम्पूर्णम् ।।

अथनवग्रहस्तोत्रम्

जपाकुसुमसंकाशं काश्यपेयं महाद्युतिम्।
तमोऽरिं सर्वपापघ्नं प्रणतोऽस्मि दिवाकरम् ।।१।।
दधिशङ्खतुषाराभं क्षीरोदार्णवसम्भवम् ।।
नमामि शशिनं सोमं शम्भोर्मुकुटभूषणम् ।।२।।
धरणीगर्भसम्भूतं विद्युत्कान्तिसमप्रभम् ।।
कुमारं शक्तिहस्तं तं मङ्गलं प्रणमाम्यहम् ।।३।।
प्रियङ्गुकलिकाश्यामं रूपेणाप्रतिमं बुधम् ।।
सौम्यं सौम्यगुणोपेतं तं बुधं प्रणमाम्यहम् ।।४।।
देवानां च ऋषीणां च गुरुं काञ्चनसंनिभम् ।।
बुद्धिभूतं त्रिलोकेशं तं नमामि बृहस्पतिम् ।।५।।
हिमकुन्दमृणालाभं दैत्यानां परमं गुरुम् ।।
सर्वशास्त्रप्रवक्तारं भार्गवं प्रणमाम्यहम् ।।६।।
नीलाञ्जनसमाभासं रविपुत्रं यमाग्रजम् ।।
छायामार्त्तण्डसम्भूतं तं नमामि शनैश्चरम् ।।७।।
अर्धकायं महावीर्यं चन्द्रादित्यविमर्दनम् ।।
सिंहिकागर्भसम्भूतं तं राहुं प्रणमाम्यहम्।।८।।
पलाशपुष्पसङ्काशं तारकाग्रहमस्तकम् ।।
रौद्रं रौद्रात्मकं घोरं तं केतुं प्रणमाम्यहम् ।।९।।

इति व्यासमुखोद्गीतं यः पठेत् सुसमाहितः।। दिवा वा यदि वा रात्रौ विघ्नशान्तिर्भविष्यति ।।१०।।
नरनारीनृपाणाञ्च भवेद्दुःस्वप्ननाशनम् ।। ऐश्वर्यमतुलं तेषामारोग्यं पुष्टिवर्धनम् ।। ११।।
ग्रहनक्षत्रजाः पीडास्ताडकाग्निसमुद्भवाः ।। ताः सर्वाः प्रशमं यान्ति व्यासो ब्रूते न संशयः ।।

।। महर्षिव्यासविरचितं नवग्रहस्तोत्रं सम्पूर्णम् ।।

नवग्रहाणां समिधाः–अर्कः पलाशः खदिरो ह्यपामार्गश्च पीपलः ।
उदुम्बरः शमी दूर्वा कुशाश्च समिधः क्रमात् ।।

याज्ञवल्क्यसंहिता-१/३०२

अथ कनकधारास्तोत्रम्

अङ्गं हरेःपुलकभूषणमाश्रयन्ति
भृङ्गाङ्गनेव मुकुलाभरणं तमालम् ।
अङ्गीकृताखिलविभूतिरपाङ्गलीला
माङ्गल्यदाऽस्तु मम मङ्गलदेवतायाः ।।१ ।।
मुग्धा मुहुर्विदधती वदने मुरारेः
प्रेमत्रपाप्रणिहितानि गतागतानि ।
माला दृशोर्मधुकरीव महोत्पले या
सा मे श्रियं दिशतु सागरसम्भवायाः ।।२ ।।
विश्वामरेन्द्रपदविभ्रमदानदक्ष-
मानन्दहेतुरधिकं मुरविद्विषोऽपि ।
ईषन्निषीदतु मयि क्षणमीक्षणार्ध-
मिन्दीवरोदरसहोदरमिन्दिरायाः ।।३ ।।
आमीलिताक्षमधिगम्य मुदा मुकुन्द-
मानन्दकन्दमनिमेषमनङ्गतन्त्रम्।
आकेकरस्थितकनीनिकपक्ष्मनेत्रं
भूत्यै भवेन्मम भुजङ्गशयाङ्गनायाः ।।४।।
बाह्वन्तरे मधुजितः श्रितकौस्तुभे या
हारावलीव हरिनीलमयी विभाति ।
कामप्रदा भगवतोऽपि कटाक्षमाला
कल्याणमावहतु मे कमलालयायाः ।।५ ।।
कालाम्बुदालिललितोरसि कैटभारे-
र्धाराधरे स्फुरति या तडिदङ्गनेव।
मातुः समस्तजगतां महनीयमूर्ति-
र्भद्राणि मे दिशतु भार्गवनन्दनायाः ।।६ ।।
प्राप्तं पदं प्रथमतः किल यत्प्रभावान्-
माङ्गल्यभाजि मधुमाथिनि मन्मथेन ।
मय्यापतेत्तदिह मन्थरमीक्षणार्धं
मन्दालसं च मकरालयकन्यकायाः ।।७ ।।
दद्याद्दयानुपवनो द्रविणाम्बुधारा-
मस्मिन्नकिञ्चनविहङ्गशिशौ विषण्णे ।
दुष्कर्मघर्ममपनीय चिराय दूरं
नारायणप्रणयिनीनयनाम्बुवाहः ।।८ ।।
इष्टा विशिष्टमतयोऽपि यया दयार्द्र-
दृष्ट्यात्रिविष्टपपदं सुलभं लभन्ते ।
दृष्टिः प्रहृष्टकमलोदरदृप्तिरिष्टां
पुष्टिं कृषीष्ट मम पुष्करविष्टरायाः ।।९ ।।
गीर्देवतेति गरुडध्वजसुन्दरीति
शाकम्भरीति शशिशेखरवल्लभेति ।
सृष्टिस्थितिप्रलयकेलिषु संस्थितायै
तस्यै नमस्त्रिभुवनैकगुरोस्तरुण्यै।।१० ।।
श्रुत्यै नमोऽस्तु शुभकर्मफलप्रसूत्यै
रत्यै नमोऽस्तु रमणीयगुणार्णवायै।
शक्त्यै नमोऽस्तु शतपत्रनिकेतनायै
पुष्ट्यै नमोऽस्तु पुरुषोत्तमवल्लभायै ।।११ ।।
नमोऽस्तु नालीकनिभाननायै नमोऽस्तु दुग्धोदधिजन्मभूत्यै ।
नमोऽस्तु सोमामृतसोदरायै नमोऽस्तु नारायणवल्लभायै ।।१२ ।।
सम्पत्कराणि सकलेन्द्रियनन्दनानि
साम्राज्यदानविभवानि सरोरुहाक्षि।
त्वद्वन्दनानि दुरिताहरणोद्यतानि
मामेव मातरनिशं कलयन्तु मान्ये! ।।१३ ।।

यत्कटाक्षसमुपासनाविधिः सेवकस्य सकलार्थसम्पदः।
सन्तनोति वचनाङ्गमानसैस्त्वां मुरारिहृदयेश्वरीं भजे।।१४।।
सरसिजनिलये सरोजहस्ते धवलतमांशुकगन्धमाल्यशोभे ।
भगवति! हरिवल्लभे! मनोज्ञे! त्रिभुवनभूतिकरि! प्रसीद मह्यम् ।।१५।।
दिग्घस्तिभिःकनककुम्भमुखावसृष्टस्वर्वाहिनीविमलचारुजलप्लुताङ्गीम्।
प्रातर्नमामि जगतां जननीमशेषलोकाधिनाथगृहिणीममृताब्धिपुत्रीम् ।।१६।।
कमले! कमलाक्षवल्लभे! त्वं करुणापूरतरङ्गितैरपाङ्गैः।
अवलोकय मामकिञ्चनानां प्रथमं पात्रमकृत्रिमं दयायाः।।१७।।
स्तुवन्ति ये स्तुतिभिरमूभिरन्वहं त्रयीमयीं त्रिभुवनमातरं रमाम्।
गुणाधिका गुरुतरभाग्यभागिनो भवन्ति ते भुवि बुधभाविताशयाः ।।१८।।
।। श्रीभगवत्पादशङ्करविरचितं कनकधारास्तोत्रं सम्पूर्णम् ।।

अथ अन्नपूर्णास्तोत्रम्

नित्यानन्दकरी वराभयकरी सौन्दर्यरत्नाकरी
निर्धूताखिलघोरपावनकरी प्रत्यक्षमाहेश्वरी ।
प्रालेयाचलवंशपावनकरी काशीपुराधीश्वरी
भिक्षां देहि कृपावलम्बनकरी मातान्नपूर्णेश्वरी ।।१।।
नानारत्नविचित्रभूषणकरी हेमाम्बराडम्बरी
मुक्ताहारविलम्बमानविलसद्वक्षोजकुम्भान्तरी ।
काश्मीरागरुवासिताङ्गरुचिरा काशीपुराधीश्वरी ।।भिक्षां देहि ।।२।।
योगानन्दकरी रिपुक्षयकरी धर्मार्थनिष्ठाकरी
चन्द्रार्कानलभासमानलहरी त्रैलोक्यरक्षाकरी ।
सर्वैश्वर्यसमस्तवाञ्छितकरी काशीपुराधीश्वरी ।।भिक्षां देहि ।।३ ।।
कैलासाचलकन्दरालयकरी गौरी उमा शङ्करी
कौमारी निगमार्थगोचरकरी ओंकारबीजाक्षरी ।
मोक्षद्वारकपाटपाटनकरी काशीपुराधीश्वरी ।। भिक्षां देहि ।।४ ।।
दृश्यादृश्यविभूतिवाहनकरी ब्रह्माण्डभाण्डोदरी
लीलानाटकसूत्रभेदनकरी विज्ञानदीपाङ्कुरी ।
श्रीविश्वेशमनःप्रसादनकरी काशीपुराधीश्वरी ।। भिक्षां देहि ।।५ ।।
उर्वीसर्वजनेश्वरी भगवती मातान्नपूर्णेश्वरी
वेणीनीलसमानकुन्तलहरी नित्यान्नदानेश्वरी ।
सर्वानन्दकरी सदा शुभकरी काशीपुराधीश्वरी ।। भिक्षां देहि ।।६।।
आदिक्षान्तसमस्तवर्णनकरी शम्भोस्त्रिभावाकरी
काश्मीरात्रिजलेश्वरी त्रिलहरी नित्याङ्कुरा शर्वरी ।
कामाकाङ्क्षकरी जनोदयकरी काशीपुराधीश्वरी ।। भिक्षां देहि ।।७ ।।
देवी सर्वविचित्ररत्नरचिता दाक्षायणी सुन्दरी
वामं स्वादु पयोधरप्रियकरी सौभाग्यमाहेश्वरी ।
भक्ताभीष्टकरी सदाशुभकरी काशीपुराधीश्वरी।। भिक्षां देहि ।।८।।
चन्द्रार्कानलकोटिकोटिसदृशा चन्द्रांशुबिम्बाधरी
चन्द्रार्काग्निसमानकुन्तलधरी चन्द्रार्कवर्णेश्वरी ।
मालापुस्तकपाशसाङ्कुशधरी काशीपुराधीश्वरी ।। भिक्षां देहि ।।९।।
क्षत्रत्राणकरी महाऽभयकरी माता कृपासागरी
साक्षान्मोक्षकरी सदा शिवकरी विश्वेश्वरश्रीधरी ।
दक्षाक्रन्दकरी निरामयकरी काशीपुराधीश्वरी ।। भिक्षां देहि ।।१०।।
अन्नपूर्णे सदापूर्णे शङ्करप्राणवल्लभे।
ज्ञानवैराग्यसिद्ध्यर्थं भिक्षां देहि च पार्वति।।११।।
माता च पार्वती देवी पिता देवो महेश्वरः।
बान्धवाः शिवभक्ताश्च स्वदेशो भुवनत्रयम्।।१२।।

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य
श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतौ अन्नपूर्णास्तोत्रं सम्पूर्णम्।

अथ श्रीसूक्तम्

ॐ हिरण्यवर्णां हरिणीं सुवर्णरजतस्रजाम्।
चन्द्रां हिरण्मयीं लक्ष्मीं जातवेदो म आ वह।। १।।
तां म आ वह जातवेदो लक्ष्मीमनपगामिनीम् ।
यस्यां हिरण्यं विन्देयं गामश्वं पुरुषानहम् ।।२।।
अश्वपूर्वां रथमध्यां हस्तिनादप्रमोदिनीम् ।
श्रियं देवीमुप ह्वये श्रीर्मा देवी जुषताम् ।।३।।
कां सोस्मितां हिरण्यप्राकारामार्द्रां ज्वलन्तीं तृप्तां तर्पयन्तीम्।
पद्मेस्थितां पद्मवर्णां तामिहोपह्वये श्रियम् ४।।
चन्द्रां प्रभासां यशसा ज्वलन्तीं श्रियं लोके देवजुष्टामुदाराम् ।
तां पद्मनीमीं शरणं प्रपद्ये अलक्ष्मीर्मे नश्यतां त्वां वृणे ।।५।।
आदित्यवर्णे तपसोऽधि जातो वनस्पतिस्तव वृक्षोऽथ बिल्वः ।
तस्य फलानि तपसा नुदन्तु या अन्तरा याश्च बाह्या अलक्ष्मीः।।६।।
उपैतु मां देवसखः कीर्तिश्च मणिना सह।
प्रादुर्भूतोऽस्मि राष्ट्रेऽस्मिन् कीर्तिमृद्धिं ददातु मे ।। ७।
क्षुत्पिपासामलां ज्येष्ठामलक्ष्मीं नाशयाम्यहम्।
अभूतिमसमृद्धिं च सर्वां निर्णुद मे गृहात् ।।८।।
गन्धद्वारां दुराधर्षां नित्यपुष्टां करीषिणीम्।
ईश्वरीं सर्वभूतानां तामिहोपह्वये श्रियम् ।।९।।
मनसः काममाकूतिं वाचः सत्यमशीमहि।
पशूनां रूपमन्नस्य मयि श्रीः श्रयतां यशः ।।१०।।
कर्दमेन प्रजा भूता मयि सम्भव कर्दम।
श्रियं वासय मे कुले मातरं पद्ममालिनीम् ।।११।।
आपः सृजन्तु स्निग्धानि चिक्लीत वस मे गृहे।
नि च देवीं मातरं श्रियं वासय मे कुले ।।१२।।
आर्द्रां पुष्करिणीं पुष्टिं पिङ्गलां पद्ममालिनीम्।
चन्द्रां हिरण्मयीं लक्ष्मीं जातवेदो म आ वह ।।१३।।
आर्द्रां यः करिणीं यष्टिं सुवर्णां हेममालिनीम्।
सूर्यां हिरण्मयीं लक्ष्मीं जात वेदो म आ वह ।।१४।।
तां म आ वह जातवेदो लक्ष्मीमनपगामिनीम्।
यस्यां हिरण्यं प्रभूतं गावो दास्योऽश्वान् विन्देयं पुरुषानहम् ।।१५।।
यः शुचिः प्रयतो भूत्वा जुहुयादाज्यमन्वहम्।
सूक्तं पञ्चदशर्चं च श्रीकामः सततं जपेत् ।।१६।।

।। इति श्रीसूक्तं सम्पूर्णम् ।।

लक्ष्मीप्रीत्यर्थं पठनीयाः केचन मन्त्राः

पद्मानने पद्मिनि पद्मपत्रे पद्मप्रिये पद्मदलायताक्षि।
विश्वप्रिये विश्वमनोऽनुकूले त्वत्पादपद्म मयि सन्निधत्स्व।।
पद्मानने पद्मऊरू पद्माक्षी पद्मसम्भवे।
तन्मे भजसि पद्माक्षि येन सौख्यं लभाम्यहम्।।
अश्वदायी गोदायी धनदायी महाधने।
धनं मे जुषतां देवि सर्वकामांश्च देहि मे।।
पुत्र-पौत्र-धनं धान्यं हस्त्यश्वादिगवेरथम्।
प्रजानां भवती माता आयुष्मन्तं करोतु मे।।
विष्णुपत्नीं क्षमां देवीं माधवीं माधवप्रियाम्।
लक्ष्मीं प्रियसखीं देवीं नमाम्यच्युतवल्लभाम्।।

श्रीजगन्नाथाष्टकम्

कदाचित्कालिन्दीतटविपिनसङ्गीतकरवो मुदाऽऽभीरीनारीवदनकमलाऽऽस्वादमधुपः ।
रमा-शम्भुर्ब्रह्मामरपतिगणेशार्च्चितपदो जगन्नाथस्वामी नयनपथगामी भवतु मे ।।१।।
भुजे सव्ये बेणुं शिरसि शिखिपिच्छं कटितटे दुकूलं नेत्रान्ते सहचर-कटाक्षं विदधते ।
सदा श्रीमद्वृन्दावनवसतिलीलापरिचयो जगन्नाथस्वामी नयनपथगामी भवतु मे ।।२।।
महाम्भोधेस्तीरे कनकरुचिरे नीलशिखरे वसन् प्रासादान्तःसहजबलभद्रेण बलिना ।
सुभद्रामध्यस्थः सकलसुरसेवाऽवसरदो जगन्नाथस्वामी नयनपथगामी भवतु मे ।।३।।
कृपापारावारःसजलजलदश्रेणिरुचिरो रमावाणीरामःस्फुरदमलपद्मेक्षणमुखः ।
सुरेन्द्रैराराध्यःश्रुतिगणशिखा-गीतचरितो जगन्नाथस्वामी नयनपथगामी भवतु मे ।।४।।
रथारुढो गच्छन् पथि मिलित-भूदेव-पटलैः श्रुतिप्रादुर्भावं प्रतिपदमुपाकर्ण्य सदयः ।
दयासिन्धुर्बन्धुः सकलजगतां सिन्धुसुतया जगन्नाथस्वामी नयनपथगामी भवतु मे ।।५।।
परं ब्रह्मापीडःकुबलयदलोत्फुल्लनयनो निवासी नीलाद्रौ निहितचरणोऽनन्तशिरसि ।
रसानन्दो राधा-सरसवपुरालिङ्गनसुखो जगन्नाथस्वामी नयनपथगामी भवतु मे ।।६।।
न वै प्रार्थ्यं राज्यं न च कनकमाणिक्यविभवं न याचेऽहं रम्यां निखिलजनकाम्यां वरवधूम् ।
सदा काले काले प्रमथपतिना गीतचरितो जगन्नाथस्वामी नयनपथगामी भवतु मे ।।७।।
हर त्वं संसारं दुरतरमसारं सुरपते! हरत्वं पापानां विततिमपरां यादवपते! ।
अहो दीनेऽनाथे निहितचरणो निश्चितमिदं जगन्नाथस्वामी नयनपथगामी भवतु मे ।८।

इति जगन्नाथाष्टकं सम्पूर्णम्

ॐ पूर्णमदः पूर्णमिदं पूर्णात् पूर्णमुदच्यते । पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते ।।
सर्वे भवन्तु सुखिनः सर्वे सन्तु निरामयाः । सर्वे भद्राणि पश्यन्तु मा कश्चिद् दुःखभाग्भवेत् ।।

।।ॐ शान्तिःशान्तिः शान्तिः ।।

अपने जन्मपत्री में अपने भविष्य को देखें- जन्मपत्र-निर्माणशुल्क का विवरण निम्नलिखित है। जन्मपत्र बड़ा - ५१५१/- जन्मपत्र मध्यम- २५०१/-
जन्मपत्र छोटा- ११०१/- वर्षफल- २१५१/- मेलापक- ५५१/-
जन्मपत्रविश्लेषण- ११००/-
विशेषः- जन्मपत्र निर्माण शुल्क मनिआर्डर अथवा रेखांकित बैकड्राफ्ट के साथ निम्नलिखित विवरण अवश्य लिखें। यथा- जन्मदिनाङ्क, दिन, जन्मसमय, जन्मस्थान, जातक का नाम, लिङ्ग, पितृनाम। वि.द्र.:- **www.vedanandashram.in**

ज्योतिर्विज्ञान-अनुसन्धान-केन्द्रम्

श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्गकार्यालयः

वेदानन्द-आश्रमः, न्यू वेलबनवा, (श्रीकृष्णनगरम्) टाउन थाना से पूर्व मोतिहारी - ८४५४०१

तमसो मा ज्योतिर्गमय

क्या आप जानते हैं? कर्म भाग्य के विना अपूर्ण तथा असफल एवं भाग्य भी समुचित कर्म के अभाव में मन्द पड़ जाता है। समुद्रमन्थन से उत्पन्न लक्ष्मी तथा हलाहल विष भाग्य-वश ही भगवान विष्णु तथा सकल कल्याणमय भगवान शिव को प्राप्त हुए हैं। आप भी अपने भाग्य के आइने से अनुचित भविष्य के प्रतिकूलताओंसे सचेष्ट रह सकते हैं। काल का समुचित ज्ञान एवं देवाराधन के साथ अपने अनुकूल रत्नधारण आपके भाग्य के सम्वर्धन में सहायक सिद्ध हो सकते है। अतः अब विलम्ब क्यों? आप श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्ग कार्यालय में सम्पर्क कर सकते हैं।

केन्द्र-संस्थापकः- स्व. पं. बैद्यनाथपाठकः

संयोजकः

प्रो. मदनमोहनपाठकः

(अध्यक्षः- ज्योतिषविभागः,केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः,लखनऊ - २२६०१०)
मोबाइलः-९४५५४३७०६६, ७००७७९७८१३, लखनऊ-(उ.प्र.) **www.vedanandashram.in**
०९००६८-०४९३३ मोतिहारी- (बिहार)

सदस्यगणाः -

पं. नन्दकिशोरपाठकः- ९५४६८-५९००८	पं. जगदीशपाठकः- ९८०१६-८७५११
पं. अशोकपाठकः- ९८३५२-२७४३२	पं.कौशलकिशोरपाठकः- ९४३१४-३५८६२
पं. राघवतिवारी - ९१६२२-८७७९२	पं. कृष्णाकान्ततिवारी - ९००६२-५०५८७
पं. राजकुमारतिवारी - ७६५४६-९६९९५	पं. मिथिलेशपाठकः- ९९०५०-३४९२०
डॉ. पुरुषोत्तमकुमारशास्त्री ७५४२८३३१३१	डॉ. बालकिशोरशास्त्री - ९१६२२-८७७९२
पं. ओमप्रकाशशास्त्री - ९१९९७-४३२२८	डॉ.आनन्दप्रकाशपाठकः - ७९०५१३५ ३९१

संरक्षकगणाः- **प्रो. सर्वनारायणझा**(निदेशकः, केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः, लखनऊपरिसरः)

पं. इन्द्रासनचौबे- ९४३१५-००४८३	पं.श्रीसुशीलपाण्डेयः - ९४३१२-०४२५३
पं. हरेकृष्णमिश्रः - ९४३१६-५२५१७	पं. ओंकारपाण्डेयः- ९९३१०-९६३७७
पं. दिनेश्वरपाठकः - ९७७१७६४२३२	श्रीविभूतिनारायणसिंहः- ९४३१४-२९२०७
पं. संजयकुमारपाण्डेयः- ९८३५२-५२९५२	पं. रविशंकरतिवारीः- ९४३०९-८४२२९
पं. जितेन्द्रपाण्डेयः- ७६३१९-९०६८३	श्रीसंतोषकुमारसिंहः(अधिवक्ता)-९४३००-०८५८१
पं. वीरेन्द्रपाण्डेयः- ९६६१६-०१८७१	पं. बिन्दुपाठकः- ९८३५०-५५६६९
पं. वेदप्रकाशपाठकः - ८७६५१ ७१५३२	श्रीबबनसिंहः- ९४३१२-६९९४१

महामहोपाध्याया:पण्डितकल्याणदत्तशर्माण:
पञ्चाङ्गपथप्रदर्शका: अस्मद्गुरुचरणा:

पञ्चाङ्गकर्त्तु: पूज्यपितृचरणा:
पण्डितबैद्यनाथपाठकमहोदया:

पञ्चाङ्गकर्त्तु: पूज्यामातृचरणा:
लालमतीदेवीमहोदया:

पुरीधाम्नि श्रीजगन्नाथपञ्चाङ्गस्य (दशमाङ्कस्य) लोकार्पणं कुर्वन्त: अस्मत्कुलपतय: **श्रीमदाचार्या: राधावल्लभत्रिपाठिमहोदया:**, तेषां वामभागे पुरी-विद्यापीठस्य प्राचार्या: प्रो.जी.गङ्गन्नामहोदया:, दक्षिणे आन्ध्र-प्रदेशस्थ-तिरुपति-संस्कृत-विद्यापीठस्य कुलपतय: श्रीमदाचार्या: हरेकृष्णशतपथीमहोदया:, तत्रत्या एव कुलपतिचरा: प्रो.डी. प्रहलादाचार्यवर्या:।

श्रीइन्दिरारमणरामानुजदासजी
अध्यक्ष
श्रीरामचन्द्रस्वामीसेवाश्रम

चतुर्दशअङ्कस्य लोकार्पणं कुर्वन्त: उत्तरप्रदेशशासनस्य विधानसभाध्यक्षा: मा. श्रीमाताप्रसादपाण्डेयमहोदया:, प्रौ.शिक्षामन्त्रिण: मा. श्रीब्रह्माशङ्करत्रिपाठिन:, सम्पूर्णानन्दसंस्कृत विश्वविद्यालयस्य कुलपतिचरा: प्रो. अशोककुमारकालियामहोदया:, लखनऊपरिसरप्रचार्या: प्रो. सुरेन्द्रझामहोदया:, संस्थानकुलसचिवा: प्रो. के. वी. सुब्बारायुडुमहोदया:,बी. एच. यू. त: वेदविज्ञानसङ्कायाध्यक्षचरा: प्रो. रामचन्द्रपाण्डेयमहोदया:। दिनाङ्क- १/१२/२०१२ शनिवासर:

।। ऊँ श्रीमते रामानुजाय नमः ।।

श्री रामचन्द्रस्वामी सेवाश्रम

लोकनाथरोड, पुरी–2

स्व॰ श्रीरामचन्द्रस्वामी
आद्य पंचांग प्रकाशक

श्रीइन्दिरारमणरामानुजदासजी
अध्यक्ष, श्रीरामचन्द्रस्वामीसेवाश्रम

पुरीशहर में स्थित भगवान लोकनाथजी के मन्दिर से कुछ ही दूर दक्षिण में स्थित स्वामी जी की यह तपः स्थली अब असंख्य निर्धन जनता जनार्दन के स्वास्थ्य-सेवा का मुख्य केन्द्र बन गया है । इस सेवाश्रम द्वारा निर्धनों के शारीरिक रोग निवारणार्थनिःशुल्क चिकित्सा एवं औषधि की व्यवस्था की जाती है । यहाँ वर्ष में विशेष रूप से एक बार मुफ्त आँख का आपरेशन देश के लब्ध-प्रतिष्ठित चक्षुःविशेषज्ञों की सहायता से कराया जाता है। जिससे इस वर्ष तक इस संस्था के द्वारा आयोजित अनेक नेत्र-चिकित्सा-शिविरोंमें शताधिक चक्षुःहीन लोगों को नयनज्योति की प्राप्ति हुई है ।

शिक्षा मनुष्य जीवन की प्रथम आवश्यकता है । इस भावना से आप्लावित स्वामीजी ने आवासीय वेदविद्यालय की व्यवस्था की है। इसे कालान्तर में आध्यात्मिक वैदिकशोधसंस्थान बनाने का विचार था लेकिन इसके मध्य आश्रम के संस्थापक महन्थश्रीरामचन्द्ररामानुजदासजी का गोलोक में महाप्रयाण हो गया। जिससे सनातन वैदिकसंस्कृति की अपूरणीय क्षतिहुई । लेकिन श्रीजगन्नाथमहाप्रभुजी की कृपा से अब इस इस पुनीत कार्य को जियर स्वामी मठ के यशस्वी श्रीमहन्थ तथा इस सेवाश्रम के अध्यक्ष स्वामी श्रीइन्दिरारमणरामानुजदासजी महाराज ने दायित्व सम्भाला है । इनके निर्देश से यह संस्था अनुदिन विकासोन्मुख होते हुए यशस्विता को प्राप्त कर रही है। आश्रम संस्थापक स्वामीजी की तरह इनकी भी अभिरूचि संस्कृत तथा वैदिक संस्कृति की रक्षा में सर्वदा रहती है । इसके लिए श्रीजगन्नाथ सम्पादकमण्डल इनका हार्दिक अभिनन्दन करता है । **- आइये हम सब मिलकर स्वामीजी के जनहित यज्ञ में तन-मन- धनसे सहयोग प्रदानकर पुण्य तथा यश के भागी बनें ।**

पञ्चाङ्गकर्त्ता प्रधानसम्पादकश्च -
प्रो. मदनमोहनपाठकः

प्रकाशकः - ज्योतिर्विज्ञान-अनुसन्धान-केन्द्रम्, वेदानन्दाश्रमः, खरगापुर, गोमतीनगर, लखनऊ- २२६०१० (उ.प्र.)
www.vedanandashram.in
ISSN-2320-3501